

Holy Bible

Aionian Edition®

Ts'əxna miz

Tsakhur Azerbaijani Bible

Holy Bible Aionian Edition ®

Ts'əxna miz
Tsakhur Azerbaijani Bible

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/18/2025

Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Institute for Bible Translation, 2022

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/3/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Ts'əxna miz at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0/, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Ts'əxna miz at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Ts'etta ixbaynbı	1
Qığeepç'iy	24
Rut	41
1 Şamuelin	44
2-Şamuelin	69
Daniyal	90
Yunus	98
Malakiya	100

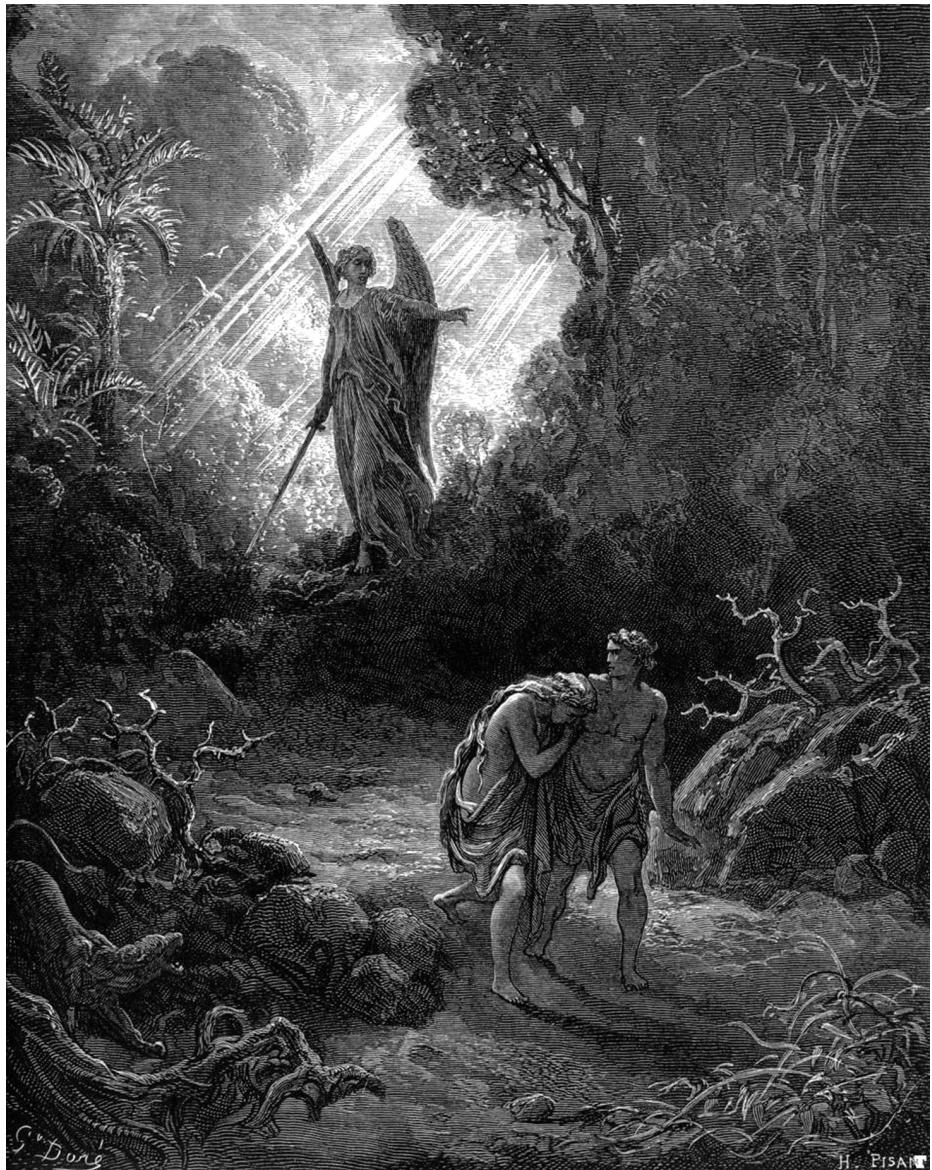
NEW TESTAMENT

Matta	105
Yəhyə	131
Yaaq'ub	152

APPENDIX

- Reader's Guide
- Glossary
- Maps
- Destiny
- Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Mang'vee Eden baňne şargılqa g'oramişa'an malaakariy harine suralqa iliyk'aran ts'ayikan
g'ilinc giyxhe l'mrene yivelqa ææna yæq avqecenva.

Ts'etta ixbaynbı 3:24

Ts'etta ixhaynbı

1 Ts'etta Allahee xəybıyyıç ç'iye itxhin. **2** Ç'iye aq'vabidena q'əradniy vod. K'orane xhyanbişin oodun ciga miç'axdaniy vod. Allahın Rı'h xhyanbişil ooadnıy alcaxxa. **3** Allahee uvhuyn: «Hasre işığ ixhecen». İşığ ixhayn. **4** Allahık'le g'acuyn, işığ yugda vod. Qiyğa Mang'vee işığ miç'axiyvalike cura'uyn. **5** Allahee işığis «yiğinyığ», miç'axiyvalis «xəm» dobi huvu. Xəm quvxha, miç'eediy qıxha; in ts'ettiy yiğ ixha. **6** Qiyğa Allahee uvhuyn: «Hasre xhyanbişde yi'lq'nee arka vuxhecen, xhyanbi sana-sançike cure'ecen». **7** Həməxüdud ixhayn. Allahee arka haa'ana, arkayn, çik avuduniy oodun xhyanbi sana-sançike cura'anbi. **8** Allahee mane arkays «xəv» do huvu. Xəm quvxha, miç'eediy qıxha; in q'öd'esin yiğ ixha. **9** Qiyğa Allahee uvhuyn: «Hasre xəæk avudun xhyanbi sacigeeqa salecen, qeqquyn ciga g'acecen». Həməxüdud ixhayn. **10** Allahee qeqquyne cigayk'le «ç'iye», xhyan sadiyne cigayk'lemeem «deryahbıva» dobi huvu. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **11** Qiyğa Allahee uvhuyn: «Hasre ç'iyeyn aq'va xhinak qixhecen: toxumbinan ok'bı-alafbı, curayn-curayn meyvabı eyxhen yivar aleyle'ecen, toxumbıd meyvabışde ad ixhecen». Həməxüdud ixhayn. **12** Ç'iyeyn aq'vayn alabı aleyl'iñbi: toxumbinan ok'bı-alafbı, curayn-curayn meyvabı eyxhen yivarid alyadınybı, toxumbıd meyvabışde ad ixha. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **13** Xəm quvxha, miç'eediy qıxha; in xhebid'esin yiğ ixha. **14** Qiyğa Allahee uvhuyn: «Hasre xəæne arke xəm yiğike cura'an işığı» itxhecen. Mançın fəsilbı, yiğbi, senbi hagvecen. qiyğıyna hekaye: Rəbb Allahee xəybıyyıç ç'iye **15** Hasre manbı xəə'ad işığıbı ixha, ç'iyeqlqa itxhiniyle qiyğa, **5** ç'iyeyn aq'val ok'bıyyı yivar gyatk'vecen». Həməxüdud ixhayn. **16** Allahee ələə deşdiy. Rəbb Allahee gyrogyı g'ixdevuva, q'ölle xədin işarti ha'l: yiğinyığ vuk'lek ikkeecenva k'iniyn sayid ç'iyeə ezasda insan deşva, mançıl-allə xədin işarti, xəm vuk'lek ikkeecenva, işığke mang'une quseeqa l'mrene nafasna ufen üvxhı. **17** Allahee xhyaniked ç'iyesin xhyannıy eyxhen. **7** Manke manbı xəənə arkeqa gitk'inibı, ç'iyeqlqa işığ mang'une quseeqa l'mrene nafasna ufen üvxhı. **18** yiğiy xəm vuk'lek ikkeecenva, işığke miç'axvalla curee'ecenva. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **19** Xəm quvxha, miç'eediy qıxha; in yoq'ud'esin yiğ ixha. **20** Qiyğa Allahee uvhuyn: ç'iyeyl oo xəə xətta şit'yar aledxvecen». **21** Allahee xətta curayn-curayn yivar aleyl'i. Mang'vee q'öble xhyanee eyxhen ç'ak'ın karbi, harne curaylin menne yivaaşik idyakarana yiv oozi: sa yivene baluğar, gırğın hadağyan nafas helen karbi, meyvabış i'mi'r hoole, mansançined meyvabış mançika sacigee harne curaylin gırğın xilibışkan yuguniy pisin ats'axhya'asin ats'al hele. **10** Bağış şit'yar itxhin. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **22** Allahee mançis xayir-düə huvu eyhen: «G'adi xət qetxhe, deryahbışeden xhyanbi gyats'e'e; şit'yarid ç'iyeyn aq'val geed qetxhecen». **23** Xəm ölkayne hiqiy-allançeniy gyobatsts'e. Maa'ad quvxha, miç'eediy qıxha; in xhod'esin yiğ ixha. **24** g'izil qığəə. **12** İne ölkayn g'izil yugun vod.

Qiyğa Allahee uvhuyn: «Hasre ç'iyeyn aq'vayn harne curaylin nafas helen karbi: çavra-vəq'ə, hadağyan həyvanar, çolun həyvanar iyxhnecen». Həməxüdud ixhayn. **25** Allahee curayn-curayn çolun həyvanar, çavra-vəq'ə, ç'iyeyl hadağyan, gırğın nafas helen hayvanar itxhninibi. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **26** Qiyğa Allahee uvhuyn: «Yiçde k'op'yelyna, Şak akarana insan ixhanas. Hasre mang'vee deryahbışeeene baluğaaşıs, xəəne şit'yaasış, çavra-vəq'əys, gırğine ç'iyeyn aq'vays, ç'iyeyl hadağvane gırğınçis xəbwalla he'eçen». **27** Allahee insan Cune k'op'yeyl irxhim, Allahne k'op'yeyl irxhim, Adamiyı zəiyfa ipxhim. **28** Allahee manbış xayir-düə huvu, uvhuyn: «Vuxooxu geeb qepxhe, ç'iyeyn aq'va gyats'e'e, mana vuşda vob. Deryahbışeeene baluğaaşıs, xəəne şit'yaasış, ç'iyeyl hadağvane gırğine nafas helençis xəbwalla he'e». **29** Allahee uvhuyn: «Haane, çiyeyn aq'val toxum hoolen ok'bıd-alafbıd, gırğine yivaşın meyvabı şos helenbı, oxhnecenva. **30** Gırğine ç'iyeylne həyvanaasış, gırğine xəəne şit'yaasış, gırğine hadağvancı - nençeeiy i'mren nafas vod, gırğınçiscad - Zi oxhnecenva xhinakin ok'bı helenbı». Həməxüdud ixhayn. **31** Allahık'le g'ecen, itxhının gırğın kar geed yugda vod. Xəm quvxha, miç'eediy qıxha; in yixhid'esin yiğ ixha.

2 İnəxüd, xəybısinıç ç'iyeyn, maane gırğine karan itxhiniç ç'əvhexen. **2** Allahee yighth'esde yiğilqameen işbi ç'əvə'nibı, yighth'esde yiğıl, hi'iyne işbişiker curxha manzıl haa'a. **3** Allahee yighth'esde yiğis xayir-düə huvu, man yiğ mansa yiğibik'e curuyin, mane yiğil gırğın ha'an işbi ç'əvüü manzıl haa'a. **4** Xəybıyyıç ç'iye itxhiniyle ixhecen. Mançın fəsilbı, yiğbi, senbi hagvecen. qiyğıyna hekaye: Rəbb Allahee xəybıyyıç ç'iye **15** Hasre manbı xəə'ad işığıbı ixha, ç'iyeqlqa itxhiniyle qiyğa, **5** ç'iyeyn aq'val ok'bıyyı yivar gyatk'vecen». Həməxüdud ixhayn. **16** Allahee ələə deşdiy. Rəbb Allahee gyrogyı g'ixdevuva, q'ölle xədin işarti ha'l: yiğinyığ vuk'lek ikkeecenva k'iniyn sayid ç'iyeə ezasda insan deşva, mançıl-allə xədin işarti, xəm vuk'lek ikkeecenva, işığke mang'une quseeqa l'mrene nafasna ufen üvxhı. **17** Allahee xhyaniked ç'iyesin xhyannıy eyxhen. **7** Manke manbı xəənə arkeqa gitk'inibı, ç'iyeqlqa işığ mang'une quseeqa l'mrene nafasna ufen üvxhı. **18** yiğiy xəm vuk'lek ikkeecenva, işığke miç'axvalla curee'ecenva. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **19** Xəm quvxha, miç'eediy qıxha; in yoq'ud'esin yiğ ixha. **20** Qiyğa Allahee uvhuyn: ç'iyeyl oo xəə xətta şit'yar aledxvecen». **21** Allahee xətta curayn-curayn yivar aleyl'i. Mang'vee q'öble xhyanee eyxhen ç'ak'ın karbi, harne curaylin menne yivaaşik idyakarana yiv oozi: sa yivene baluğar, gırğın hadağyan nafas helen karbi, meyvabış i'mi'r hoole, mansançined meyvabış mançika sacigee harne curaylin gırğın xilibışkan yuguniy pisin ats'axhya'asin ats'al hele. **10** Bağış şit'yar itxhin. Allahık'le g'acuyn, inəxüd yugda vod. **22** Allahee şargilne Edenil sa bağ ezu, irxhınna insanır maqa gixhxhi. **9** Maa'ad Rəbb Allahee ç'iyeyl Allahee şargilne Edenil sa bağ ezu, irxhınna insanır mançeb mana yoq'ne cigeeqanıy bit'alooxhe. **11** Maa'ad Rəbb Allahee ç'iyeylne nyuq'vneke insan hi'ı, mançine sançın do Pişon vod. Mana bikirne Xavila şit'yarid ç'iyeyn aq'val geed qetxhecen». **23** Xəm ölkayne hiqiy-allançeniy gyobatsts'e. Maa'ad quvxha, miç'eediy qıxha; in xhod'esin yiğ ixha. **24** g'izil qığəə. **12** İne ölkayn g'izil yugun vod.

İnyaa'ad yugun evanan gatraniy giranna eke ha'u. **8** Manbışık'le yiğine serinne gahil bağee oniksib vooxhena. **13** Q'öb'esde damayn do iykaran Rəbb Allahın niq' g'iyxhe. Manbi heepxi Gixonodun. Manab bikirne Kuş ölkayne hiqiy- bağene yivaşaşine yi'q'nee dyuguleebaxhe. **9** allançeniy gyobatsts'e. **14** Xhebid'esde damayn Rəbb Allahee Aadamilqa onu'u, qiyghanan: - Ğu do Dəclə (Tigir) vodun. Mana Aşşur ölkayne nyaane? **10** Mang'vee eyhen: - Bağeedad yiğin niq' şargile gyobatsts'e. Yoq'ub'esda damab Fəratobna g'ayxhi, ts'eler ixpath-allá qərq'i'n dyugulxhana. (Yefrat). **15** Rəbb Allahee insan Edenne bağeeqa **11** Rəbb Allahee eyhen: - Şavaane ts'eler ixpath giyhxena, man ezu, çıqar ilekcecenva. **16** Rəbb vas ats'axha'u? Vas oxhanas q'adağa hav'uyné Allahee insanis əmi'r hav'u uvhuyun: «Bağene yivena meyvane opxhun deşxhee? **12** Aadamee gırasmine yivaşaşin meyvabı ikanang'a oxhanas eyhen: - Zaka sacigee yixheccenva, Ğu hiyvune əxə. **17** Saccu yuguniy pisin ats'axha'ane yivena xhunaşse mane yivene meyvayke zas huvu, zinab meyva umooxhan, mana opxhunne yiğil qik'asdə». opxhunna. **13** Rəbb Allahee zəiyfayk'le eyhen: - Ğu **18** Rəbb Allahee need eyhen: «İnsan sayrena hi'lyn hucoon? Zəiyfee eyhen: - Xoçeyn zi yəqqi'le ixpath yugda desőd, Zi mang'usda cus sik'inə sa qıçeyhi, zinab opxhunna. **14** Rəbb Allahee xoçeyk'le kumagciy ixhanasda». **19** Rəbb Allahee gırasmine çolun uvhuyun: - Ğu in ha'yl-allá, gırasmine çavra-vəq'əyne, həyvanarid, xəən şit'yarid nyuq'neke ha'a. Qiyğa çolane həyvanaşine yi'q'nee lə'nat g'azanmişə:a: Allahee manbi insanne k'anyaqa adaylenbi, g'aces, i'mi'rvolle vuxhnel habğı nyaq'v ooxhanas. **15** mang'vee nəxdun dobuiyiy mançis heles. İnsanee Zi yiğniyyi zəiyfayne əreeqa, vuşde kulyfatbışde nene həyvanis nen doyiy gixhxhi, məxüdüd əreeqa duşmaniyvalla abçes. Şeng'UNE kulyfatın axvan. **20** İnsanee gırasmine çavra-vəq'əys, çolane yiğne vuk'les i'xhəs, günab mang'une mi'q'les həyvanaşış, xəən şit'yaşaş do hele, saccu cus üvxhəs. **16** Qiyğa Rəbb Allahee zəiyfayk'le eyhen: sik'inə kumag ha'asda iveke deş. **21** Mane gahil - Vas vuxhnenanq'a geeb xəppa əziyyat hevles, Rəbb Allahee insan k'orane nik'eeqa g'ixe. Mana uşaxar k'ovaka vuxas. Adamee valqa k'iri qyaqqi vas nik'eenang'a Rəbb Allahee mang'une miglene ikkiykanas, Meeb mang'veecəb xəbwalla vas haa'as. t'eleyna sa alyapt', çin cihad çurunuka gyats'l'i. **22** **17** Qiyğa Rəbb Allahee Aadamik'leme uvhuyun: - Ğu Rəbb Allahee insamee alyapt'iyne miglene t'eleye xhunaşşel k'iri alixhxhi umooxhan uvhuna meyva xhunaşse irxhin. Yicir insanne k'anyaqa qarı. **23** opxhun. Həşdeb val-allá nyaq'v lə'natləmiş vuxha. İnsanee uvhuyun: «İlekke, inə yeqqees ixhavud! İna i'mi'rvolle zəhməтика ġu vasin g'ik nyuq'vnel bark'v yizde bark'una vob, Çurud yizde çurununod. ha'as. **18** Mançin vas zazaayıy ġi'c'iy aleylya'as, Do «xhunaş» ixhes, Mana adamiyke alyart'uva». ġunad, ġu ezuyne ç'iyel hucooyiy alyaadı man **24** Mançıl-allá adamee dekkiy yed g'alyabaççe, oxhanas. **19** Ligayne şinika hi'lyn g'ik oxhanas xhunaşşeyka eyxhe. Adamiyiy xhunaşse sa vooxhe. nyuq'vneqa sak'alasmee, Mançike alyart'uva. Ğu **25** Adamiy cuna xhunaşse - q'öyursana ts'elebniy nyaq'v vorna, nyuq'vnelqar sak'alasda. **20** Aadamee vob, manbışis mançile naş qexhe deşdiy.

3 Rəbb Allahee itxhinne çolune həyvanaşına, gırasmine hiyləgarna xoçeniy vob. Xoçeyn zəiyfayk'le uvhuyun: - Hək'edane, Allahee şok'le bağene yivaşaşına nənçinacab meyva umooxhan uvhü? **2** Zəiyfee xoçeyk'le eyhen: - Bağene yivaşaşin meyvabı oxhanas əxə. **3** Saccu bağne yi'q'neene yivene meyvabışde hək'ee Allahee uvhü: «Mançike umoyxhan, mançık sumoot'a, deşxhee, hapt'asınıb!» **4** Xoçeyn zəiyfayk'le uvhuyun: - Deeş, nəxübcəb hapt'as deş. **5** Allahik'le ats'an, mane yivene meyva opxhuning'a vuşun ats'al geed qixxes, yuguniy pisin ats'axhxha Allah xhinnə qepxhes. **6** Zəiyfayk'le g'ecen, mane yiven meyvabı oxhanasıd karaə vod, ulesqadid yugda vod qöö, ats'al ikanəng'usud ikanəhdid. Mançıl-allab məng'ee mana meyva qopxu opxhanna. Qiyğab k'anə ulyorzulyne adamiys meyva hoole, mang'veeib ooxhanna. **7** Mane gahil q'öng'ussana ats'al qadayle, ts'eleb vuxhay ats'axhen. Məxüd ixha manbışe incilyne t'eleye cos tanalanqanbi

aq'val vuxhayn'bışda gırging'una yed yeexhe. **21** Manke Rəbb Allahee Aadamilqayıy xhunaşşelqə g'ekvayke tanalınbı hi'i, aly'a'nbı. **22** Qiyğa Rəbb Allahee uvhuyun: «Haane, insanik'le yuguniy pisin hucoo ixpath ats'axha, yişda sa xhinne qexhe. Hasre i'mrene yivene meyva qopxu umooxhancen, hammaşıysır imaxvaacen!» **23** Vuc alyart'iyne nyuq'vnel işlemişxecenva, Rəbb Allahee insan Edenne bağeenę g'e'eşsəna. **24** Mang'vee Eden bağne şargılıq a'oramışa'an malaaikariy harinə suralqa ılıyk'aran ts'ayikan g'ilinc giyxhe i'mrene yivelqə aəna yəq avqecenva.

4 Adam xhunaşse Həvayka g'alirxhu, mana vuxhne ayxu Gabil uxu. Həvəe eyhen: «Rəbbiye zi insan pay xhinne alyart'u». **2** Qiyğa məng'ee Gabilna çoc Habil uxooxa. Habil vəq'əbi uxhiyxhanna eyxhe, Gabilir ç'iyə ezana. **3** Sabara vaxt ılığev'çyle qiyğab Gabilee Rəbbis ç'iyeyl alyadıñçike nugbar adayle. **4** Habileyid ts'etta

syurunee ixhayne nekke yugne vəq'əbisiKE adayle. aq'valyne insanaaşine ək'eele, fikree pisvalla Rəbbəe Habilir, Habile adiynbıd q'abil ha'anbı. hav'u yob. **6** Mana paşmanaxhena. Mang'un **5** Gabilir, Gabilee adiynbıd Rəbbəe q'abil ha'a yik' gyoxyhan c'iyeyne aq'valqa insanar ipxhinva. deş. Mançıl-alla Gabil it'umra qəllamışxha aq'va **7** Rəbbəe eyhen: - İpxhinin insanar c'iyeyne gyavaxana'a. **6** Rəbbəe Gabilik'le uvhuyun: - Nya'a aq'veyle havaakal ha'asınbı. Man insanaaşika qəllamışxha? Nya'a aq'va gyavaxanı'i? **7** Nya'a sacigee həyvanaşined, c'iyeyl hadağvançined, yugna iş haa'axhee, Zı q'abil hidyya'a'yə? Yugna şit'yaasined vuk'ləlqa qalya'asın. Manbı ipxhinva iş hidyya'axhee, bınahın akkayne ögee gugu paşmanxhana. **8** Saccu sa Nüh Rəbbine ulen hav'u ġu gozet ha'a. Mançın xuruş valqa vod, ġu aqqaqqa. **9** Nühün taarix inəxüd vod: Nüh qorkuna, mançıs xəvvalla haa'as vukkan. **8** Qiyğa Gabilee mattın yik'nana cune nasilee insan ixha. Mana Habilik'le eyhen: - Qora çoleeqa vüqqəs. Maa'ad Allahne yəqqi'lniy vor. **10** Nühuka xhebiyre Gabilee çöculqa xil g'ot'ul, mana gek'ana. **9** dix eyxhe: Sam, Ham, Yafəs. **11** Allahne ulele Qiyğa Rəbbəe Gabilike qidghin h'i'yin: - Çoc Habil dyunye g'e'exhan, pisvalin gyayts'e. **12** Gırgın nyaane? Mang'vee eyhen: - Ats'a deş, nya'a zi insanar qopkune yaqqı'le qıgebc'ıynbı. Allahık'le çocuna g'aravulyne vor? **10** Rəbbəe eyhen: - g'ecen dyunye, badalxha vod. **13** Allahee Nühük'le ġu hi'yn hucooni?! Çocune eban c'iyençe Zalqa uvhuyun: - Yizde ək'ele girginçin q'omid hitxhir. ona'a. **11** Mane nyuq'vnen yiğne xileke k'yapk'ınna Dyunye manbişde pisvalika gyats'i. Mançıl-allab çocuna eb höögəs għal aaqi. Mançıl-allab ġu Zi manbı c'iyeyne aq'vayka sa cigeet havaakal ine nyuq'vnel bed-düə alyabat'a. **12** G'iyniye haa'as. **14** Vas goferne yiveke sa gami he'e. şaqa ġu nimee yugda c'iyeezid, mançin Ad goozeer hi'l, adğançed g'adğançed yivena vas ikkanəxdüin kar heles deş. ġu ciga deşda mizla qabgħvee. **15** Gami haynəxüd he'e: mançina g'e'eszuna xhinne ixhes. **13** Gabilee Rəbbik'le xiliyvalla xhebid väş xilekkum, aq'valla xhots'al eyhen: - Yizda cazaa ts'its'a asinçileb hexxaba xilekkum, axtivallab xhebts'al xilekkum vuxhecen. vob. **14** Haane, ġu zi g'iyna c'iyeyne aq'valer **16** Gamiyne ooğançe sa xilekkum avud g'uly g'e'eszena. Valer dyügħulxha, zi ciga deşda ixhes. he'e. Mígliked akka gixħxhe. Gamiyka avubna, Şavneyiġ ogiylqa qīqeċ'u, mang'veyir zi gilk'asda. yi'q'nekna, oona mərtaba vuxhecen. **17** Zi c'iyeyn **15** Rəbbəe mang'uk'le eyhen: - De'eş. Şavaye Gabil aq'va q'ifrimika qadiyne xhineka alyat'asın. g'ik'u, mang'uke yighthille g'atna qəl qīgaħahas. Xəek avudun nafas alyat'an girgin kar hakkal Rəbbəe Gabililqa iṣara giyxhe, mana qizaxing've ha'asın. C'iyeyne aq'valin girgin kar qik'asın. gimeek'acenna. **16** Gabil Rəbbike ark'in Eden bağne şargil - Nod eyhene cigayl axva giygal.

5 Aadamne nasıl taarix inəxiid vod. Allahee insan iyxhanang'a mana Cuk akarara irxhim. **2** Mang'vee adamiyiż zaija ipxhim. Manbişis xayr-düə huvu. İpxhinne yiğil manbişis «insan» do gixħxhi. **3** Aadamın väşse xhebts'al sen g'adiyng'a, cuk akarana, cune k'op'leylna sa dix ixha. Doyud Set giyxhe. **4** Adam, Set ixhayle qiyga moluyd väşse senna axu. Mang'uka mebin dixbiyyi yişba vuxha. **5** Adam yüç'üd väşse xhebts'al senna axu q'ik'u.

6 İnsanın c'iyeyne aq'val geeb qebaxheeng'a manbişis yişba vuxooxa, **2** manbişde yişbişda micagijvalla malaikaasık'le g'oocena. Cone yik'es yikkanna nenayıy məng'!ke xhunaşše hee'e. **3** Rəbbəe eyhen: - Yizin Ri'h insanee hammaşıys deş vod. Manbıb hammaşıysını deş vob. Manbişis huvuna i'mi'r väşse g'anə senile hexxaba vuxxes deş. **4** Malaikaasə insanaaşın yişba haa'anee għalib, mançile qiygiyne dövburbişlib məxbin c'ak'in insanar c'iyeyne aq'valqa vuxxa. Manbı avaliyne dövrün kuşdukturar quvata'an insanar vuxha. **5** Rəbbik'le g'ecen, c'iyeyne

7 Rəbbəe Nühük'le uvhuyun: - Xizanika sacigee gameeqa ilqeċ'e. Yizde ögee, vale qorkuna ine nasile deşor. **2** Dyunye aq'veyle cins g'its'maq'vancenva məttine həyvanaaşına yighible q'öblena, xhalynne həyvanaaşına vughulyna, xhuvulyna, gameeqa alet'e. **20** Q'öblena għirgħe şit'yaasike, həyvanaaşike, c'iyeyl hadağvançike vasqa qales, üç'üddax vecenva. **21** Vasqa oxhanas eyxħençike vasimid, cīsimid se'e. **22** Nühħe girgin kar Allahee uvhuyun xhinne ha'a.

8 Allahee Nühur, Nühuka gameedin gırğın çolun
həyvanar, çavra-vəq'ə yik'el qalya'an. Allahe
ç'iye yene aq'valqa ablyav'uyme mitsika xhyanıbı
k'il qedaxhe giyğal. **2** Allahee k'orallybiyyi xəən
g'uleppi ut'uma'anbı, gyoğiy ulyoyzaran. **3**
Xhyan ç'iye yene aq'vayle ts'its'exhe giyğal. Vəssə
xhots'alyne yiğile xhyan k'il qexhe. **4** Yighib'esde
vuzane yits' i yighthid'esde yiğil gami Araratne
suvabışıl ulyoyzaran. **5** Yits'id'esde vuzalqame
xhyan k'il qexhe. Yits'id'esde vuzane ts'ettiyne
yiğil suvabışın vuk'ulybı g'ece giyğal. **6** Nühee
yoqts'alyne yiğile vuce hı'iny gamıyın g'uly aaqı,
7 qən g'avku. Xhyan qeqqvasme qən ulyooxa,
hapk'in qavayle vuxha. **8** Xhyan ç'iye yene aq'vayle
ts'its'xhay ats'axhəsdimee, ine yəqqə Nühee
qi'nérke g'uxoole. **9** Qi'nérkeyk'le givxasın cığa
iveke deş, ç'iye xhyanın aqqı eyxhe. Mana Nühusqa
gameeqa siviyk'al. Xil hotku Nühee qi'nérke avqu,
gameeqaabaççe. **10** Yighille yiğ ilğec'ule piyığa,
mang'vee qi'nérke sayib g'ookana. **11** Exhalqana
qi'nérke mang'usqa sapk'ılıng'a, mançə k'uxhee

9 Allahee Nühusiy Nühune dixbişis xayir-düə
huvu, manbışık'le uvhuyun: – Vuxoxu geeb
qepxha c'iyen aq'va gyatsts'e.e. **2** C'iyeylin
girgin həyvanar, xədəin şit'yar, hadağvanbi,
deryahbışedən baluğar şole qəq'anəsimbi, manbı
vuşde xileqa quvu. **3** Nafas ileşən gırğınbi şos
oxhanas ixhecen. Nəxüdiy Zi şos şenke c'iyel
alyadıyn oxhanas huvu, həşded manbı hele. **4**
Saccu mançın çuru ebaka umoyxhan, mançे ri'h
vodun. **5** Şavaayıy vuşda eb k'yavhu, şu i'mreke
hav'u, mana həyvan vuxheeyib, insan ixheyir Zi
hi'sab qeqqasın. **6** Şavaayıyı insanna eb k'yav'u,
Mang'unab eb insanne xileke k'yavaak'anas.
Allahee insan Cune k'op'yal irxhimil-allá. **7** G'abi
geeb qepxhe. C'iyene aq'valqa aavke, hexxepxhe. **8**
Qiyğa Allahee Nühuk'leyiy cune dixbişik'le uvhuyun:
9 – Şokab, şole qihniyne vuşde nasılıkab, gameenç
qiğec'uyne gırğine nafas ileşənçika, şit'yaşaika,
çavra-vəq'ayka, çolune həyvanaşaika Zi mugaavile
haa'a. **11** Zi şoka həynəxbina mugaavile haa'a:
sayid inçile qiyğa q'lifrimika qadiye xhyanım
c'iyeyne aq'vayka sacigee nafas ileşənbi hakkal
ha'as deş. **12** Allahee uvhuyun: – Yizda şokana,
şoka ixhayne gırğine nafas helençika hav'uyne
hammaşıyste mugaavileynea işara ina vuxhes:

13 xəybışeeqa gyuvxhuna Yizda xənevur. **14** Zi xəybışeeqa buludbı qalyauyng'a, bulidika sacigee xənevur g'avales, **15** manke Zi şokayıy, gırgıne nafas helençika hav'une mugaavileyena fikir ooxhanas. Sayid nafas ileşşenbi hakkal ha'asin q'ifrimika xhyan qales deş. **16** Misayiy xənevur qığevç'u, Zi mançıqa ilyakki ç'iye ne aq'val nafas helene gırıncıka hav'una hammaşıysda mugaavile yik'el qavalyyaa's. **17** Allahee Nühuk'le meed eyhen: - Yızın ç'iye ne aq'val gırgıne nafas helençika hav'uye mugaavileyena işara haane. **18** Nüh cune dixbişika Samika, Yafasika, Hamika gameençe qığeç'una (Kana'an Hamna dixniy vor). **19** Mana xhebir sana Nühun dixbiniy vob. Ç'iye ne aq'valqa ipxhinin gırıgn insanar manbışike g'abi.

11 Bıkırne dyunyel sa miziy sayuş vuxha. **2** insanar şargılqa qöng'a Şinarne ölkee manbışık'le q'adaal g'acu, maayıb avxuynı. **3** Sana-sang'uk'le: «Qudoora karpiç hi'i yugda qecesva» uvhu. Manbışe g'ayeyne cigeer karpiç, battaqne cigeeyid g'ır alyat'u. **4** Qiyğad «Şas sa şahariy q'om xəybışeeqa hiviyxharna gulle alyav'u do qığahas, deşxhee mançeb ehevkasınbiva» uvhu. **5** İnsanaşa alyav'una şahariy gulle g'avces Rəbb avqa geç'e. **6** Rəbbee uvhuyun: «Haane, manbışın gırınbı sa milletinbi sa mizelenbi vob. Mançıl-allad manbışe inəxübna iş haa'a gibgil. Həşde manbışde yik'es hucooyiy ikkan ha'as əxə. **7** Qudoora geepç'i manbışın mizyar alikk'a as. Sang'vee uvhuyun mansanbışık'le mats'axhecen». **8** İnəxüb Rəbbe manbı ç'iye ne aq'valqa ehevka'anbi, sahar alyav'uyid ulyoyzaran. **9** Rəbbee insanaşaın mizyar alikkı il-allı mane cigayk'le Baabil (alikkı'iy) eyhe. Ç'iye ne aq'vayne yoq'ne suralqab manče ehevka'a. **10** Nühune duxayn Samın nasılın taarix inəxüd vod: q'ifrimika qadiyne xhinele q'ölle senna qıyga, Samika vaş sennang'a mang'una dix Arpakşad yedike eyxhe. **11** Arpakşad ixhayle qıyga, Sam xhod vəş senna axva. Mang'us mebin xəppa dixbiyyi yişba vuxha. **27** Terahike g'abiynbışın taarix inəxüd vod: Terah İbramna, Naxorna, Haranna dek ixha. Haranika Lut donana sa dix ixha. **28** Haran, vuc ixhayne ölkee - Xaldeyaasına Ur şaharee qık'uyng'a, mang'una dek üç'ürranıy vor. **29** İbrameyid Naxoreyid davatbı hı'i. İbramne xhunaşeyn do Saray, Naxorned xhunaşeyn do Milka ixha (Milkeyi İksa Haranın yişba vuxha). **30** Sarays uşaxar vooxhe deşdiy. **31** Terahee dix İbram, Haranna dix eyxhena neva Lut, İbramna xhunaşee yeexhena sos Saray cuka alyabat'a. Kana'anne ölkeeqa vüqqəva, manbı sanab Xaldeyaasına Ur şahareençe avayk'ananbi. Manbı Xaraneqa qabı, maayıb aaxvanbi. **32** Q'öd vəşse xholle sennang'a Xarane Terah qek'ana.

12 Rəbbee İbramik'le eyhen: - Yiğna ölka, dekkim xav, vas k'anebinbı g'alepcə, Zi vak'le eyhesde olkeeqa hoora. **2** Vas xayır-düə hevles, vake xədin millet g'ales, do axtı qa'as, yiğne doyuka xayır-düə hevles. **3** Zi vas xayır-düə huvuynbışis, xayır-düə, bed-düə hav'uynbışis, bed-düə g'axuvles. Ç'iye ne aq'valyne gırgıne milletbışe valek'ena xayır-düə alyapt'as. **4** İbram, Rəbbee eyhəxür, yəqqı'l gexha. Lutur mang'uuka sacigee ayk'an. Xaraneençe qığęc'uyng'a İbramiqa yights'ale xholle senniy vod. **5** İbramee Xaranee hi'iyn gırıgn kar, xhunaşee Saray, çoçuna dix Lut, cun nukarar alyapt'ı Kana'anne olkeeqa yəqqı'l gexha. Manbı Kana'anne olkeeqa hiviyxharanbı. **6** İbram maa'ar More eyhene mi'qasqa, Şekem eyhene cigeene hiviyxhar. Manke maa'ad Kana'anaşın milletniy eyxhen. **7** Rəbb İbramisqa dyagu uvhuyun: - Zi ina ölka yiğne nasılıs hevles. İbramee cus dyaguyne Rəbbis, maa'ad q'urbanbı alyaa'an ciga aly'a. **8** Mançer Bet-Eline şargilyne suvabınane cigeeqa ayk'an. Ma'ab mang'vee çadır giviyxə. Çadırne garbil Bet-El, şargılıb Gəy eyhena şahar vooxhe. İbramee maa'ad Rəbbis q'urbanbı gyaat'an ciga ali'ı i'bəədat ha'a. **9** İbram kırra-kırra mançer ayk'anna canubulqa, Negevne sahrayne suralqa. **10** İne ölkee it'umun misvalybi xət qetxhava İbram sik'inna gahis Misirilqa ayk'ann. **11** Misireeqa hiviyxharang'a mang'vee cune xhunaşee Sarayk'le eyhen: - Ğu geer uftanra yixhay zak'le ats'an. **12** Misirbəş ġu g'aycu eyhesin: «İng'unə xhunaşevur». Manke manbışe zi gik'u ġu üç'ürra g'alerçes. **13** Hucoone ixhes ġu manbışık'le eyhe, ġu yızda yiç vor, yiğnemee zak sidyoot'a, üç'ürra g'alyaraçce. **14** İbram Misirqa hixhilymee, misirbışık'le mang'una xhunaşee geer uftanra yixhay g'ecen. **15** Zəiyfa g'aycuyne Misirne paççahne, fironne insanaşa məng'ıne micagiylalina gaf fironus haa'a. Manar qiyekkana fironne sareeqa. **16** Firon məng'ıniime İbramikar yugra ixha. Mang'uqa cavra-vəq'ə, əmələr, devabı, nukar adamer, nukar yedar vooxhe. **17** İbramne xhunaşee Saraynimee Rəbbee fironneyiy fironne xaabınbışılqa xəttə ik'arbi alyaa'a. **18** Fironee İbram qort'ul eyhen: - in hucoon ġu zak hı'iyn?! Nya'a Saray yiğna xhunaşee yixhay ittevhü? **19** Nişıl-allane «yızda yiçüva» uvhu, mang'ıka davatbı ha'as hassır? Alert'e yiğna xhunaşer, hoora! **20** Fironee İbramiy cuna xhunaşee, cone vardatıka sacigee ölkende yəqqı'l hee'eva əmr haa'a.

15 Sabara gahile İbramis dyaguyne Rəbbee inəxdün cuvab eyhe: - Qıməyq'ən İbram. Ğu havacesda Zi vorna, Zi vas geed xədin mukaafat heles. **2** İbramee uvhuyun: - Zas, yızda Xudaavanda Rəbb, hucoone heles? Uşax zaqa deşin, yızın

kar Damask şahareençene Eliezeris axvas. 3 vuk'lelqa qadı. Zi nukar vasqa tyuleeqa hiyvu. Ğu zas uşax hidevul-allı, ina yizda xaana insan Məng'i'k'le vuxhne yixhay ats'axhamee, mana yizda varis ixhes. 4 Rəbbəee mang'us inəxdun zaqa ooğançə avqa ileeka girgil. Hasre Rəbbeecad alidghimiy qele: - Mana yiğna varis ixhes deş, yiğna hagvecen, zi vale qorkura yixhay. 6 İbramee varis vake g'adiyn uşax ixhes. 5 Qiyğa Rəbbəee Sarayk'le uvhuyn: - Mana yiğna nukar yeexhe, İbram g'aqa qıǵavu eyhen: - Xəybışıqı ilekke, vas hucooyı ikkan he'e. Saree Haacar iğeeda xənebi qətqəs əxəxhee qətqe. Vake g'abına nasılıb giyğal. Nukar məng'ile heexvana. 7 Rəbbine hamanimee xəbna vuxhes. 6 İbramee Rəbbəee malaikisqa mana qizeexana sahree, xhyan i'lqəne uvhuynılqı inyam ha'a, mançıl-allı Rəbbeyir cigayne k'anı. Man xhyan i'lqənən ciga Şurqanne mana qorkuna insan xhinne hi'sab ha'a. 7 Rəbbəee yaqqıı k'anı ixha. 8 Malaaikəe mang'i'ke qidghin İbramik'le eyhen: - Vas in cigabi helesva, ġu ha'an: - Sarayna nukar Haacar, nençen qarı, Xaldeyyasına Ur şahareençə qıǵavhuna Rəbb Zi nyaqane əlyhə? Haacaree eyhen: - Yizada xərna vorna. 8 İbramee Rəbbike qidghin ha'an: - Yizada yeexhene Sarayne k'anençə heexva. 9 Rəbbine Xudaavanda Rəbb, nençene zak'le ats'axhes, in malaaikəe məng'i'le eyhen: - Yiğne xəring'isqa cigabi yizimbı ixhesva? 9 Rəbbəee mang'uk'le eyhen: sayk'le, məng'ee eyhen he'e. 10 Rəbbinecad - Yizdemee sa vuç'e, sa ts'e, sayib g'arg able. malaaikəe eyhen: - Yiğna nasıl hamanimee xəp Adiyne gırğınçıq xhebille sen ixhecen. Sayib qaa'as, qəpqəs-ələpqəs vuxhes deş. 11 Qiyğa qı'nərkeyi k'urk'uray able. 10 İbramee manbı Rəbbine malaaikəe mang'i'le meed eyhen: - Ğu gırğınbı gyaat'anbı. Qiyğad q'öne cigeeqa qı'l sana həşde vuxhne vor, vas dix ixhes. Rəbbik'le ġu sançine hiqa giyxhe. Saccu şit'yar mang'vee q'öne ts'its'aiyn uts'ur g'ayxhiyn. Mang'un do I'smi'i'l cigeeqa qidya'a. 11 Çurunulqa qadıyn yurtıcı (Allahik'lee g'ayxhiyn) gixhxhe. 12 Şavussecar şit'yar İbramee g'e'eedaşenbi. 12 Veriğ k'yooçene mana saq'vana'as əxħas deş. Mang'un xileppi gahil İbram k'orane nik'eeqa ayk'an. Mang'ulqa gırğing'ul, gırğing'unbid mang'ul ixhes. Mana sayangaba qaq'ənasda miç'axiyvalla t'yoose. 13 Gırğine çocaasıkar qoda ixhes. 13 Haacaree ceka Rəbbəee İbramik'le inəxüd eyhe: - in vak'le yuşan ha'anı Rəbbis El-Roi (zi g'eecena Allah) do ats'axhe, yiğna nasıl menne ölkəe dağħamiyaleeyi giyxhe. Məng'ee uvhuynniye: - Hək'erar, inyaa'ar nukariyvlee yoq'ud väş senna vuxhes. 14 Zak'le zi G'eecena g'acuna! 14 Mane xhyan i'lqəne Manbişike nukarar hav'uyme milletike Zi hi'sab cigays Beer-Laxay-Roi do mançıl-allı giyxhe. Man qeqqas. Mançıl qiyğa yiğne nasıl mançe geed ciga Qadis eyheneiy Bered eyhene cigabişde xətta karaka qıǵeeçp'es. 15 Günab xiliyna i'mi'r yi'q'nee vod. 15 Haacaree İbramis sa dix uxu. hav'u, q'əsvalee qik'as. 16 Emörğançenbişin binahbi İbramee duxayn do I'smi'i'l gixhxhi. 16 Haacaree ince gdadar'aşınbi xhinne geed qideetxhava, I'smi'i'l uxuyng'a, İbramiqa molyts'ale yixhille yiğna yoq'ub'esda nasıl inyaga savk'las. 17 senniy vod.

Veriğ k'yooçu xəm quvxhayng'a, kuma qı'lğəəna tanduriy ts'abı qı'lğəəna yalav qı'öna qı'lıyne həyvanaasına yi'q'neençe ilgooç'e. 18 Mane yiğil Rəbbəee İbramika hav'uyme mugaavilee inəxüd eyhe: - Zi Misirne damayle xənne Fəratne damaysqameen ine milletbişin: 19 Genbişin, Genibisişin, Gadmonbişin, Q'etbişin, Perizbişin, Rafabişin, Emorbişin, Kana'arbişin, Girgaşbişin, Yevusbişin cigabi yiğne nasılıs heles.

16 İbramne xhunaşseys, Sarays uşax eyxhe deşdiy. Məng'iqa Haacar donana Misirğançena nukarniy vor. 2 Saree İbramik'le eyhen: - Rəbbəee zas uşax hele deşod. Yizde nukarika g'alixhe, məng'ee zas uşax uxecen. İbramee Sarayne cuvabil k'ırı iliixhen. 3 Kana'anaasına cigabişе yits'ille senna avxuale qiyğ'a, Saree cena nukar Haacar İbramis xhunaşşe xhinne hiyvu. 4 İbram Haacarika g'alirxhumee mana vuxhne eexva. Haacarik'le vuxhne yixhay ats'axhamee, Sarayqa ooğançə avqa ileeka giyğal. 5 Saree İbramik'le eyhen: - in val-allı yizde

17 İbramiqa yüt'əle yütürd sennang'a mang'us Rəbb gyagu uvhuyn: - Gırğın əxəna Allah (El-Şadday) Zi vorna. Yizde yaqqıı hohre, məttin yik'nana ixhe. 2 Mugaavile Yızdeleyiy yiğne yi'q'neeqa gyuvxhu, vake g'abınbı geeb xəp qaa'as. 3 İbram aq'vahiyina ç'iyelqa dizyaraççe. Allahee mang'uk'le eyhen: 4 - Yizde suralyna mugaavile vakana haane: Ğu geedne milletbişda dek ixhes. 5 Zi vake geedne milletbişda dek ha'asva, g'iyniyle yiğin do İbram (xərna dek) deş, İbrahim (xəppanənbişda dek) ixhes. 6 Yiğna nasıl geeb xəp qaa'as. Vake milletbi g'ales. Yiğne nasile paççaharib vuxhesini. 7 Zi vakayıv vale qıhnane yiğne nasıl hammaşıysda mugaavile ha'a. Zi ixhes, yiğnayiy vale qıhnane yiğne nasılıbışda Allah. 8 Vasiy vale qiyğıyne nasılıbış hammaşıys ġu alycaxhvana Kana'anna örka huvu, manbişda Allah ixhes. 9 Qiyğ'a Allahee İbrahimik'le uvhuyn: - Yiğne suraleb, günay vale qiyğıyne nasılıbışe mugaavilee nəxüdiy eyhe, həməxüd he'e. 10 Vakayıv vale qiyğıyne nasılıbışka

hav'uyne mugaavileyn işaarat in vod: Girişin giney alles, oxhne yik' aqqecen. Mançile qiyğa şos adamer sunnat hav'u vuxhes. **11** Sunnatın çürük vukkhanxe hudoora. Manbişe eyhen: - Gu eyhaxüd g'ats'ak'vne. Sunnat Yizdeyi vuşde mugaavileyn he'e. **6** Sark'il mana ekra Sarraysqa çadireeqa işaarat ixhes. **12** Vuşde xaa yedike ixhanar, ayk'an. Məng'i'k'le eyhen: - Həşdexhinee xhebne menne milletbisiker alişunlar adameesina insan xənne vexhxheedin yugun urva alyaat'u xamir molyulle yiğ ixhamee sunnat he'e. **13** Yiğne xaa hi', kokaybi qece. **7** Mana mançe çavrə-vəq'əysqa yedike vuxhaynbib, menne milletbisike alişuynbib g'adarxhun sa kokna q'ika avqu mek'vung'usqa sunnat hidyav'u g'ilymaa'a. Sunnat vuşde tanilin qoole. Mek'vnar giygalna ek'da oxhanasın kar ha'a. Yizde hammaşıyste mugaavileyn işaarat ixhes. **8** İbrahimee qocuna q'ika, şor, nyak manbişde **14** Sunnat hidisi'ına adameesina insan mugaavile ögiylqa qadı giyxhe. Manbişe man otxhanang'a, havaakal hav'uva, milletne yi'q'née meehecen. **15** Vucur cone k'anee yivek avur ulyoyzar. **9** Manbişe Allahee İbrahimik'le need eyhen: - Xhunaşşeyk'le qiyghiniy: - Yiğna xhunaşse Sarra nyayxa? Saraya immeyhe. G'iynike şaqqa məng'i'n do Mang'vee eyhen: - İnya'ar çadire vor. **10** Manbişde Sarra (printses) ixhes. **16** Zi məng'i's xayir-düə sang'vee need eyhen: - Qööne ine gahil zi vasqa hevles: məng'i'ker vas dix heles. Qiyğa məng'i's meer ayresda. Manke yiğne xhunaşseys Sarrays dix sayib xayir-düə hevles: mana milletbışda yed ixhes. Sarra mang'une yi'q'əl, çadireeqa əkkəane yixhes, milletbisin paçcahar məng'i'ne nasilence cige ulyorzul, k'iri iliyxhe yixha. **11** İbrahimim qıgeç' es. **17** İbrahim aq'vahiyina gizerçü, əqəna Sarra q'əsmiy qeepxha. Sarray yadaşık eyxhenbi ha'u, culed alqa uvhuyn: - Vəş sennane insanis ç'əveetxhaynbiniy. **12** Məng'ee yik'ee əqəna ha'u usax eyxheye? Yüç'əl sennane Sarrasse uxas eyhen: - Zi g'art'una, məxbina xoşbaxtiyvalla əxaye? **18** Qiyğa İbrahimee Allahik'le eyhen: - vooxheye? Yizda xərnar q'əs qixha. **13** Rəbbəe Hasre saccu l'smi'l xheyr Yiğne xayir-düəyka İbrahimike qiyghanan: - «Zi Sarra qəsra vor, üç'ürra axhvecen! **19** Allaheemee uvhuyn: - Sarree, zasse usax uxas əxaye?» uvhu, nya'a məng'ee yiğne xhunaşse vas dix uxas, doydul'saq' (əqəna) əqəna hi'? **14** Nya'a, Rəbbisə ha'as dəxən gixhxhe. Zi mugaavile mang'ukab, mang'ule vodunne? Qööne sen ine gahil Zi vasqa sark'iling'a, qihniyne nəsilikab hammaşə havaacesda. **20** Gu Sarrays dix ixha ixhes. **15** Sarree qərq'i'niyvalın l'smi'l'lil-allá uvhuyn Zak'le g'ayxhiy. Mang'usub horbişka eyhen: - Zi əqəna hi' deşdiy. Rəbbəe Zi xayir-düə hevles, mang'uke g'abiyinbi geeb xəp manke eyhen: - Dees, gu əqəna hi'inni. **16** qaa'as. Mang'uke yits'iq'öyre paçcah g'avaales. Zi Mançe in adamer suğoots'u Sodomusqa avayk'an. mang'uke xədin millet ha'as. **21** Mugaavilemee Zi İbrahimim ayk'anna manbi yəqqi'l haa'as. **17** qööne sen ine gahil Sarree vas uxasde l'saq'ika Rəbbəe eyhen: - Ha'asin kar İbrahimilene dyugul haa'as. **22** Allahee man İbrahimik'le uvhu ooqa ha'as? **18** Hək'edad, İbrahimike xədin, guçnan ts'its'xha. **23** Hamanicab yiğil İbrahimee cune millet g'ales, mang'ulek'ena giygine milletbisiye xaabin giygın adamer: dix l'smi'l', cune xaa xayir-düə alyapt'as. **19** Cule qiyğa yugun, qotkun yedike vuxhayn giygın nukarar, menne milletbisike ha'a Rəbbine yəqqi'n hophuriy dixbişis, cune alivşuynbib sacigeeqa sav'u, Allahee cuk'le uvhuyn xaabınbis, xət q'ecenva Zi mana g'əyxı'. Manke xhinne, sunnat hav'u. **24** İbrahim sunnat hi'iyng'a mang'uqa yüç'əle yüç'üd senniy vod. **25** l'smi'l' man ha'asin. **20** Rəbbəe eyhen: - Sodomulqanayı sunnat ha'ang'a mang'uqa yits'ixhebad senniy Homorulqana şikayat geerbib. Maane insanaşaına vod. **26** İbrahimim l'smi'l' sa yiğil sunnat hav'u. **27** binah geeb yi'q'navub. **21** Mançıl-allar giç'ü Cuka sa yiğil, cune xaabin giygın adamer, menne avqa ilyakkasda, Zalqa hiyxharanbi hak'enbiye, milletbisike alivşuynbib, cune xaa yedike vuxhaynbı giygınbi sunnat haa'anbi.

18 Rəbb İbrahimis yiğine pirane gahil

Mamreene mi'qəəsine avur, çadirne ghalee gyu'uringa gyaagva. **2** Mang'vee vuk'ul ooqa qav'umee xhebiyre insan g'ooce. Manbi g'avcu, çadirene ghaleençe manbişde ögiylqa g'adarxhun ç'iyelqamee k'yoorzuł eyhen: **3** - Yizda xərna, zi ulen aqqixhe ulydolrzuł yiğne nukarisse ilğeemeç'e. **4** Hasre g'elybi hoğalasın xhyan allecen, yivek avub gyuv'ure manzil hee'e. **5** Şu vuşde nukarne çadirne k'anençevub i'lğəə, zi şos sik'inin

suralqa. İbrahimim ayxana Rəbbine ögiyl. **23** İbrahim Mang'usqana qixha eyhen: - Hək'ebane, binahnənbisike qopkuynbul havaakal haa'as? **24** Eyhes, ine şaharee xhots'al qorkuna insan vor. Gu mana hək'ebab havaakal haa'asdane? Mane xhots'alyne qorkune insannemee Gu mane şaharne binahile ilyheç'es dişde? **25** Gu man hidya'a, qorkunayı binahnana sacigee gidek'a. Qorkunayı binahna Gu sa hidya'a. İnimeen dyunye vuk'lek ikkekkana, qorkura ixhes ikkan! **26** Rəbbəe eyhen: - Sodomne şaharee xhots'al qorkuna insan avaykee, manbişdemee ine cigayne bikiırra binaheençe

ilyhec'esda. 27 İbrahimee meed eyhen: - Zi gırınbı ine şahareençe qıgee'e. 13 Şı in ciga hakkal Yiğni mee yi'qiy toz xhinnen sa kar ixheyir, zi meed ha'asin. İne milletile geed şikayetbi Rəbbik'le yik' hi'i Xudaavandayke qiyghanan, 28 xhots'alyна g'ayxhi. Mançıl-allıa Rəbbbee și g'axuvuynbi ina qorkuna g'ales xhoyre insan ivdekeene, mana şahar havaakal haa'as. 14 Lutee hark'ın yişba xhoyre g'idixharva şahar havaakal haa'asdane? haa'asde adameeşik'le eyhen: - Zaraba hudoora ine Rəbbbee eyhen: - Yoqts'ale xhoyre aveykeene, cigeençe, Rəbbbee ina şahar havaakal haa'as. Yişba şahar havaakal haa'as deş. 29 İbrahimee meed haa'asde adameesine fikreeqa, Lute coka dem haa'a qiyghanan: - Maa'ar yoqts'al aveykeene, hucoone vuxhesva qayle. 15 Miç'eed qexheng'a malaikaşa haa'as? Rəbbbee eyhen: - Yoqts'alyung'unemeeyir Lutuk'le eyhen: - Ekra ixhe! Xhunaşşeyiy yişba set'as deş. 30 İbrahimee eyhen: - Zi geer alyapt'ı ine cigeençe hoora. Deşxhee, şahar yuşanı'il-allıa Xudaavanda qəllamışmexhecen: alytivk'al haa'amee şunab hapt'asınıbı. 16 Lut maa'ar xhebts'al aveykeene, nəxüdne ixhes? yi'q'ra i'g'i'ykir. Rəbbina mang'ulqa rəhi'm qabiva, Rəbbbee uvhuyn: - Maa'ar xhebts'alir aveykeene, malaikaşa Lutur, cuna xhunaşşer, yişbab xileke vuçqud ha'as deş. 31 İbrahimee eyhen: - Zi avqu şahareençe qıgaa'anbi. 17 Manbi qıgaa'anee meed yik' hi'i Xudaavandayke in qiyghanan: gahıl malaikaşa sine sang'vee eyhen: - Yi'q'əlqa maa'ar g'ayre aveykene, hucoone ha'as? Rəbbbee ilydyakkı hixve. İne Q'adaalil ulymozar, axtine eyhen: - G'ang'unemeeyib havaakal haa'as deş. 32 cigabşeeqa hixve. Deşxhee, qık'u aəsda. 18 Lutee İbrahimee eyhen: - Zi sayid eyheva Xudaavanda manbişik'le eyhen: - Yızın ç'ak'ınbı! Vuşde ulen ina qəllamışmexhecen, yits'iyre aveykeene, hucoone nukar aqqı, şu mana g'attixham'iyyka, zas haa'ana ha'as? Rəbbbee eyhen: - Yits'ing'unemeeyib yugvalla geeb qav'u. 19 Saccu hasre zi mane havaakal haa'as deş. 33 Rəbbbee İbrahimik'a haa'ana k'anene k'inne şahareeqa hixu g'attixhanas. Man gaf ç'əvəv'u ayk'anna. İbrahimir siyk'alna cune çadireeqa.

19 Exheeqana Sodomeeqa şena q'öyre malaik arayle. Lut şaharne akkaysana gyu'ur eyxhe. Manbi g'avcu, ayk'anna manbişde ögiylqa. Qiygar ç'iyelqamee k'yorzul 2 eyhen: - Yızın ç'ak'ınbı, qudoora, vuşde g'ulune xaa g'elybi hoğle, xəm g'eehe. Miç'eeb suğoots'u gyapk'e vuşde yaqqı'lqa. Manbişe alidghını qelen: - De'ęş, şı xəm kuçee g'ahas. 3 Lutee geed eyheva, malaika kar qavaylenbi mang'une xaaqa. Lutee manbiş exhalynie otxhumiyka qecuyin gneye qadayle, manbişed oyxhanan. 4 Manbi g'alyapk'asse, Sodom şaharin gırıgn adamer mek'ing'ule otçu q'əsing'ulqamee savaylenbi xaane hiqiy-allıa. 5 İnsanaşa Lut qort'ul eyhen: - G'lynə xərmdə vasqa abiyn insanar nyavxha? Manbi şasqa qavaale, şı manbişika g'alyapk'as. 6 Lut manbişisqa g'aqa qıgeeç'u, çuqad qıhna akka qa'an. 7 Mang'vee eyhen: - Çocar, qəlasın him'a. 8 Zaqa q'öyre adamiys hidyark'ınna yiş vor. Qavaales şosqa hucooyi ikkan he'e. Saccu ine insanaşa sumoot'a, manbi yizde xaabin mihmanar vob. 9 Adameeş eyhen: - Yi'q'əlqa ts'its'xhe! İne insanee menne cigençe qarı şas yugunı pisin xət qa'a. Vak manbişile beterin ha'as. Manbi Lutulqa hoohar, akka haq'var ha'as ikkiykan. 10 Manke xaane malaikaşa xil hotku Lut aqa cosqa ts'its'i akka it'uma'an. 11 Akkayne şene sural ulyobzurne insanaşaına k'innar, xərnar manbişe b'rq' qaa'a. Mançıl-allıa insanaşaik'le akka iveau deş. 12 Malaikaşa Lutuk'le eyhen: - Vaqa inya'ar merna - Şavaa İbrahimik'le eyheyiy, ine q'əsvalee zi vuşune vor? Dixbi, yişba, yeznebi yiğne xizanın uşax uxu yic gyoqa'as? Haane, yicid uxuyn! 8

Malaikaşa sine sang'vee Lutuk'le eyhen: - Yiğni mee manid ha'a, ġu eyhena şahar alytivk'al hidirxhil, zi sa kar ha'as deş. Lutee mana şahar k'innava uvhil-allıa, mançın do Tsoar (k'min) axva. 23 Lut Tsoarqa hirxhiling'a veriğ ilqevç'u vooxhe. 24 Rəbbbee Sodomilqayı Homoralqa ts'ayikan xənəncə kukurt gyoğa'a. 25 İne Q'adaalilin şaharbı, ç'iyel ələən gırıgn kar, maa vooxhen gırıgn insanar deşaa'anbi. 26 Lutuna xhunaşşer yi'q'əlqa sark'il ileekimee q'evane g'ayelqa siyk'al. 27 Qinne yiğil miç'eer İbrahim oza qıxha Rəbbine ögiyl ulyorzułyne cigeeqa hayk'an. 28 Mana mançə Sodomıqa, Homoriqa mançine hiqiy-allane Q'adaaliqa ilyakka. Mang'uk'le mane cigeençe xənnə ts'ayike i'lqən xhinnen sa kuma g'ece. 29 İne Q'adaalilin şaharbı hakkal ha'ang'a, Allahis İbrahim yik'el qarı, dişə Lut mançə hixu'u g'attixhana'a.

21 Rəbbbee ögiyl uvhuyn xhinne, Sarrays yugvalla haa'ana. Mang'vee huvuyn cuvab aqqaqqan. 2 Allahee uvhuyne gahıl, Sarra vuxhne ayxu, q'əsde İbrahimis dix uxu. 3 İbrahimee Sarrayke ixhayne duxays I'saq' (əqəna) do giyxhe. 4 Allahee İbrahimik'le cune əmree uvhuyn xhinne, mang'vee dix, I'saq' ixhayne molyne yiğile sunnat ha'a. 5 I'saq' yedike ixhayng'a, İbrahimıqa vəş senniy vod. 6 Sarree uvhuyn: - Allahee yizde aq'veeqa əqəna qalı!'! Man g'ayxhiyne gırging've zaka saciguee əqəna ha'as! 7 Sarreecad meed eyhen: - Şavaa İbrahimik'le eyheyiy, ine q'əsvalee zi uşax uxu yic gyoqa'as? Haane, yicid uxuyn! 8

Uşax xət qıxha, nikneke gyarğılyna. I'saq' nikneke yiğne nasıllek'e xayir-düə alyapt'as». **19** İbrahim yiğne yiğne yiğil, İbrahimə xədən otxhun-ulyodğu siykl'alna cuka abiyye mek'vunbışısqa. Mançə manbı sacigee siviyk'alanbı Beer-Şeveeqa. İbrahim Beer-Şeveeqa axva.

22 Sabara gahile Allahee İbrahim siliys i'xi'yxa.

Mang'vee «İbrahimval!» ona'an. İbrahimə «Hooyval!» eyhe. **2** Allahee mang'uk'le eyhen: – Vas ıkkanna, vorna-deşda yiğna dix I'saq'ır alyart'u Moriya eyhene cigeeqa hoora. Zi vak'le haagvasdee suval, dix gyoqxhane'e, q'urbanna alle'e. **3** İbrahimə çakra miç'eeqana suğots'u cune əmaleyks palanbı i'xi'yxa. Mang'vee cukasana q'öyre mek'vna, sayir dix I'saq' ikkekka. Mang'vee q'urban gyooxhan ha'asın osbid qaxı, yəq avqaaqana Allahee uvhuyné cigeeqa. **4** Man ciga İbrahimik'le xhebid'esde yiğil, vuk'ul ooqa qav'uyng'a, aq'ənançə g'ecə. **5** Mang'vee mek'vunbisik'le eyhen: – Şu əmaleyka inyaa aaxve, zi duxayka şaqqa üqqəs. I'bəədat ha'u, şosqa savk'las. **6** Q'urban gyooxhan ha'as qaxıyn osbı İbrahimə cune duxayne I'saq'ne migalqa hele. Ts'ayiy c'ikad vucee alyaat'a. Cona q'öyre maqa alyhəng'ə, **7** I'saq'ee dekkik'le İbrahimik'le eyhen: – Dek! Mang'vee alidghiniy qelen: – Dix, yizin k'ırı val vod. I'saq'ee qiyghanan: – Ts'ayiy osbı vodurunu, saccu q'urbanna beder nənçene vuxhes? **8** İbrahimə eyhen: – Dix, q'urbanna beder Allahee Vucee haagvasda, inbi sacigee avayk'ananbı. **9** Manbı qavaylenbı Allahee mang'uk'le uvhuyné cigeeqa. İbrahimə maa'ad q'urbanbı allya'an ciga ali'i, çılqad osbı giyk'an. Qiygar I'saq' ayt'il mane q'urbanbı allya'ane cigalyne osbışılqa g'alya'a. **10** İbrahimə dix gik'asva xil hotku c'ika alyat'a. **11** Mane gahil Rəbbine malaaikee xəybışeençə mang'ulqa ona'an: – İbrahim, İbrahim! Mang'vee eyhen: – Zi inyaa vor! **12** Malaaikee eyhen: – Gadeyk simet'a! Mang'uk vuççud hima'a! Həşde zak'le ats'axhxayn, ǵu Allahile qəyq'ən vor, vaqa vornacar hamana sa dix, vucur ǵu Cule qiykkın des. **13** İbrahimə vuk'ul ooqa qav'umee, ǵı'c'ee gaçbı açatxırna sa g'arg g'ooce. İbrahimə hark'in mana g'arg qabı, duxayne cige q'urbanna ablyaa'a. **14** İbrahimə mane cigayn do Yahve-İre (Rəbbiye hagvasın) giyxhe. Mançıl-allad həsdilqamee insanaşa məxüd eyhe: «Vucee Rəbbiye suval hagvasın». **15** Rəbbine malaaikee xəybışeençə İbrahimilqa onu'u meed eyhen: **16** – Rəbbiye inəxüdud eyhe: «Gü ina iş hav'uva, vornacar sa dix qidiykinva, Zi Yizde doyulen k'in g'iyasar: **17** Zi vas hək'ebab xayir-düə hevles, yiğna nasıl xədənin xənebimée, deryahne hiqiy-allana g'um xhinne hexxa'a asda. Duşmanaaşın şəharbıl yiğne nəsilinbı ixhes. **18** Gü Yizde cuvabil k'ırı alixxhiyl-allı, dyunyeyne gırçına milletbişə

25 **19** İbrahimne duxayn I'saq'in taarix inəxüd

vod: I'saq' İbrahimike g'arı. **20** I'saq'ee Paddan-Arameençə Aramğançene Betuelyna yiş, Lavanna yiçu Rivq'a hee'eng'a, mang'uqa yoq'ts'al senniy vod. **21** I'saq'ee xhunaşşe vuxhne ideexvava Rəbbis düə hav'u. Rəbbik'le I'saq'na düə g'avxhu, mang'una xhunaşşe Rivq'a vuxhne ayxu. **22** Yediyne vuxhnee uşaxar suç'ooka giviygəl. Məng'eyyid «Nişl-allane in yizde vuk'lələq qadıva?» uvhu, Rəbbike qiyghanas hiyeek'an. **23** Rəbbiye məng'i'k'le eyhen: – Yiğne vuxhne q'ölle millet vod, Yiğne vuxhnənçe q'ölle xalq' qıgeç'es. Sa xalq' manisa xalq'le guçuka ixhes, Xərniçocee k'ining'us g'ullux haa'as. **24** Rivq'ayna uxasda gah qabiyng'a, ats'axhxhen məng'i'ne vuxhne q'ömkaler vuxhay. **25** Ts'erree uxuyne uşaxın g'ekva ç'əradanıy sayir mana xhayike hi'iny kar xhinne xhırıra ixha. Mançıl-allad mang'un do Esav (xhırıra) giyxhe. **26** Qiygar manasa çoc Esavne miq'leyke at'irq'ın dyunyelqa qarayle. Mançıl-allad mang'unud do Yaqq'ub (miq'leyke at'irq'ın) giyxhe. Manbı vuxhayng'a I'saq'ıqa yixhts'al senniy vod. **27** Çocar ç'ak'i qeebaxhe: Esav yugna k'onay, xaa hidőörəxəna insan eyxhe, Yaqq'ubur hexxan niq' denana xaana insan eyxhe. **28** I'saq'is Esavniyxhe geer ikkiyekanna, mang'vee i'xi'yn həyvanar cus ikkənəxüd eyxheva. Rivq'aysmee Yaqq'ubniyxhe ikkiyekanna. **29** Sa yiğil Yaqq'ubee yiğ' haa'a. Esavir çoleençə orzul-ortul missira qarayle. **30** Esavee Yaqq'ubik'le eyhen: – Mane ç'ərane karake sik'min zas hele oxhanas, mis qixha. Mançıl-allad mang'us q'öd'esin do Edom (çərara) giyxhe. **31** Yaqq'ubee eyhen: – Manke ts'erriyna dixvalla zas hevle. **32** Esavee eyhen: – Zi missinçə qek'ang'a zas ts'erriyna dixvalla niştiannan? **33** Yaqq'ubee eyhen: – Ts'etta zas k'in he'e! Esavee k'in g'assır ts'eppiyna dixvalla Yaqq'ubus quoole. **34** Yaqq'ubee Esavis hüvəyna yiğ'iy giney hele. Esav otxhun-ulyodğu qıgeç'ü ayk'anna. İnəxüb Esavne ulesqa ts'erriyna dixvalla kar xhinne qavayle des.

27 I'saq' q'əsniy qıxha, mang'une ulepşılık'le g'ecə deşdiy. Mang'vee xərna dix Esav

k'anyaqa qort'ul uvhuyn: – Dix! Esavee mang'uk'le «Dek, zi inyaa vor» uvhu. **2** I'saq'ee uvhuyn: – Zi haane q'əs qıxha, g'iyna-g'iyqa qık'asda. **3** Həşdiyee aleet'e yiğin yaraxbid – vukiyy ahyenbid – hak'ne çoleeqa yizdemee k'on üvxhe. **4** Qiygaled zas ikkənan geed yugun otxhuniy hi'i, zas alle. Manid otxhun, zi vas qık'asse xayir-düə hevles. **5** I'saq'

duxayka Esavika yuşan ha'ang'a Rivq'ee manbişil huvuyne çolbişken xhinnevud. **28** Hasre Allahee k'iriniiiliyxhe. Esav çoleeqa k'on üvxsar ark'inmee, vas c'iyeyna yugna nyaq'viy xəən gyoğiy helecen, **6** Rivq'a duxaysqa Yaaq'ubusqa hark'in inəxüd vas xəttə g'ikiy çaxir ixhecenva. **29** Havaasre eyhen: - Zak'le g'ayxhiyn dekke yiğne çocuk'le milletbişə vas g'ullux hee'ecen, Ummatbişə yiğne Esavik'le hayinva uvhu: **7** «Yizdemee sa k'on üvxü ögee vuk'ul avqa qee'ecen. Ğu yiğne çocaaşis able, ciked sa yugun otxhuniy he'e. Manid otxhun, xəvvalla he'e, Havaasre yiğne yedyne dixbişdab zi vas qik'asse Rəbbine ögee xayir-düə hevles». **8** Yiğne ögiyl gardan hi'kkeba vuxhecen. Vas bed-Dix, həşde zi eyhençil yugda k'iri gyaqqe: **9** hak'ne düə ha'anbişilqa bed-düə vuxhecen, Vas xayir-syuruneñce zasqa gırgingçile yugna q'öble misva düə ha'anbişis xayir-düə vuxhecen. **30** Yaaq'ubee able. Mançike zi dekkis ikkanaxdun otxhuniy I'saq'na xayir-düə alyaptı qıgécumee, k'onaqa ha'as. **10** Ğunad man dekkis oxhanas ikkees, hark'ınna çoc Esav siyk'al. **31** Esavee sa yugun qik'asse vas xayir-düə hevlecenva. **11** Yaaq'ubee otxhuniy hi'i, dekkis adi eyhen: - Dek, oza qixha zi Rivq'ayk'le eyhen: - Yizda çoc Esav xhirina kar adiyne k'onane çurunuke oxhne, zas xayir-düə vor, zaqame xhirivalla deşda. **12** Sayid dekkree hevles vəxecenva. **32** Dekkee I'saq'ee mang'uke zalqa xıl hadağva, ats'axhe zi cus horbi hi'iy. qiyghanan: - Ğu vuşune? Mang'vee eyhen: - Zi Manke xayir-düəyene cigee, mang'vee zalqa bed- yiğna ts'erriyna dix Esav vorna. **33** I'saq'ne caneeqa düə g'axuvles. **13** Yedee mang'uk'le eyhen: - Dix, it'umna zeze ooxha. Mang'vee ek'da qiyghanan: - valqa haa'asda bed-düə zalqa quvooracen. Saccu Manke şena vuşuniy vor, k'on avayki zas abına? Ğu yizde cuvabil k'iri gyaqqe: hoora, uvhuyn kar zasqa qalessə gırqine karike otxhun, mang'us xayir-düə alle. **14** Yaaq'ub hark'in, misvabı yedisqa adayle. huvu. Xayir-düəyib mang'una vuxha. **34** Dekkee Yedeeyid dekkis ikkanaxdin yugun otxhuniy ha'a. eyhenbi g'ayxhimee Esavee k'arats'ana ts'ir haa'a: **15** Mançile qiyğa Rivq'ee cone xaadin xärne duxayn - Dek, zasib xayir-düə hevle, zinar xayir-düəna Esavin gırgingçile yugun tanalınbi alyaat'u, k'inne he'e! **35** I'saq'ee eyhen: - Çoc horbişka ari, yiğna duxaylqa Yaaq'ubulqa alya'a. **16** Xileppişin oodun xayir-düə g'avşuna. **36** Esavee eyhen: - Mang'un ciga, gardanil nyaabiy xhirivalla deş məng'ee do həməxtücad deşke Yaaq'ub ixha? Mang'vee zas misvabışde g'ekvabişka iyt'alanbi. **17** Qiyğad q'o'es horbi ha'anbi vod: ts'eppa yizda ts'erriyna hi'iy yugun otxhuniy giney Yaaq'ubne xileqa dixvalla g'avşu, həşdeb xayir-düə. Qiyğa eyhen: - qele. **18** Yaaq'ub dekkisqa qarı eyhen: - Dek! Zas xayir-düə havaacı dişde? **37** I'saq'ee mang'uk'le Dekke mang'uk'le eyhen: - Yizin k'iri val vod. Ğu eyhen: - Mana yiğna xərna hi'i, gırqın ebanbi nenane vor yizde dixbişda? **19** Yaaq'ubee dekkik'le mang'us nukarar xhinne quvu, gikinayıy ts'enne eyhen: - Yiğna ts'erriyna dix, Esav vor. Zi ġu çaxirena hi'i. Vas hucoone he'e, dix? **38** Esavee uvhuyn xhinne hi'lyn. Həşder oza qixha gyu'ur zi dekkik'le eyhen: - Dek, vaqa sa xayir-düənə vob? adiyn k'onan çuru oxhne, zas xayir-düə hevles Zasib xayir-düə hevle, dek! Esav axtira gesşuna. **39** vəxecenva. **20** I'saq'ee duxayk'le eyhen: - Dix, Dekkee Esavik'le inəxüd eyhe: - Ğu eyxhen ciga, nəxüdnə ixha vasqa inyəxüb zaraba k'on gipxhi? c'iyeyne barakayle, Xəybışded ciyike aq'əna ixhes. Mang'vee eyhen: - Yiğne Allahee, Rəbbiə zas **40** Ğu vasin g'ik g'ilincikha ha'as. Çucusub g'ullux kumag hi'i. **21** I'saq'ee Yaaq'ubik'le eyhen: - Dix, haa'as. Ğu mang'uke g'attixhanasda gah qabıyng'a, zasqa qora. Valqa xıl g'adğvas, zak'le ats'axhes, Mang'una xamut gardanile qopxu g'uvooxharasdə. Ğu yizda dix Esavee, dişee? **22** Yaaq'ub dekkisqa **41** Dekkee Yaaq'ubus xayir-düə huvuyllalla, Esavis qixhamee, dekkree I'saq'ee mang'ulqa xıl g'adğu çoc g'imece qexhe. Mang'vee culed alqa eyhen: eyhen: - Niq' Yaaq'ubunod, xileppid Esavınbi vod. - Dekkiqa gyaşesin yiğbi hiyxharid. Manke zi **23** Yaaq'ubunud xileppi cune çocunbi Esavınbi yizda çoc Yaaq'ub gek'a. **42** Xənnə duxee Esavee xhinne xhiridava, I'saq'ik'le mana qivaats'a deş. uvhuynbi Rivq'ayk'le g'ayxhimee, məng'ee k'inna inəxüb I'saq'ee Yaaq'ubus xayir-düə hoolena. **24** dix Yaaq'ub qort'ul eyhen: - Yiğne çocus Esavis ġu Mang'vee qiyghanan: - Hək'erar ġu yizda dix giku, vake qəlib qığaahas vukkan. **43** Dix, həşde Esavne? Yaaq'ubee eyhen: - Ho'o. **25** I'saq'ee meed yizde cuvabil k'iri alixhxhe: oza qixha Xaraneeqa, eyhen: - Dix, k'onan çuru qadi ögeeqa gixhxhe, yizde çoc Lavanne k'anyaqa hixve. **44** Yiğne çocuna yic otxhun vas xayir-düə hevles. Yaaq'ubee ts'etta qal alyhäəsmee, sabara gahna Lavanne k'ane otxhuniy, qiyğad çaxir adayle. I'saq'ee otxhun, axve. **45** Valqana qal apk'imee, ġu cuk hi'ynbi ulyoğan. **26** Mançile qiyğa I'saq'ee eyhen: - Dix, yik'el hitxinmee, zi valqa xabar g'axuvu mançe həşde zasqa qora, zas ubba he'e. **27** Yaaq'ub qalya'asda. Nişil-allane zi vuşde q'öng'ukesanar sa dekkisqana qixha, mang'us ubba ha'an. I'saq'is yiğil yixhes? **46** Qiyğad Rivq'ee I'saq'ik'le eyhen: - mang'une tanalinqin eva l'xi'mee, xayir-düə huvu Q'etbişda eyxhene Esavne xhunaşşeeşine xilence eyhen: - Yizde duxayken eva, Rəbbiə xayir-düə zi l'mreke ayt's'ina. Yaaq'ubeeyir mane cigayne

iceesina, manbi xhinnena, hemxurna Q'etbişda saharin do Luz ixha. **20** Qiyga Yaaq'ubee k'in cus hey'ee, zi i'mi'r nişiscabne haa'a?

28 I'saq'ee Yaaq'ub qort'ul, mang'us xayir-düa huvu, inəxübna mi'sləhət g'ooce: - Kana'anğançene içeésike xhunaşə himee'e. **2** Vaxt xılıy qidyav'u Paddan-Arameeqa, yiğne yedyne dekkine Betuelyne xaaqa hoora. Yiğne yedyne çocune Lavanne yişbişike vas xhunaşə hee'e. **3**

Girgin əxəne Allahee vas xayir-düa hevleçen, gü geer kulyfatnana hi'i, vake g'abiynbı geeb qee'ecen, vake geed milletbi g'alecen. **4** İbrahimne xayir-düyke vasiy vake g'adiyne nəslbisib vuxheçen: hasre Allahee İbrahimis helesva uvhuyun ciga - gü menne cigeençə qarına xhinne iykarən ciga, hammaşıys vas heleçen. **5** I'saq'ee Yaaq'ub yəqqi'l araççe. Mana Paddan-Arameeqa, Yaaq'ubneyiy Esavne yedine Rivq'ayne çocune Aramğançene Betuelyne dixene Lavanne k'anyaqa ayk'an. **6** Esavik'le ats'axhen, I'saq'ee Yaaq'ubus xayir-düa huvu cus xhunaşə hee'ecenna Paddan-Arameeqa g'axuvuva, sayib, mang'us xayir-düa hooleng'a «Kana'anğançene içeésike xhunaşə hime'eva» qiyghanan: - Mana yugrayee? Manbişeyhen: k'iri gyaqqi Paddan-Arameeqa ayk'an. **8** Esavik'le cune vəq'əbişika qöövur. **7** Yaaq'ubee eyhen: - Ho'o, yugra vor. Haaše, mang'una yiş Raahile g'ecen, kana'anğançen içər dekkis vukkan deşubne. **9** Esav ayk'anna I'sm'i'lyne k'anyaqa. Mang'vee Veriğ axtivaleevub, vəq'əbi sa'ana vaxt vuxha İbrahimne duxayna I'sm'i'lyna yiş Maxalat cune xhunaşseeşine ooğançə hee'e. Maxalat **8** Manbişeyhen: - Çobanaşa girgin vəq'əbi Nevayotna yiçuniy vor. **10** Yaaq'ub Beer-Şeveençə sacigeeqa sidi', g'aye kahrizne ghalele qavaak'an qığęç'u Xaranne suralqa ayk'an. **11** Sa cigeeqa hidayıv'u, man ha'as ixhes deş. Man girgin hi'yle hirxhılymee, veriğ k'yoçuva mang'vee xəm maa qiyğa şasse xhyan heles əxa. **9** Yaaq'ub manbişika g'aaha. Mang'vee c'iyele sa g'aye alyapt'i, vuk'lek yuşana'ang'a, Raahilee dekkin vəq'əbi qadadle. avqa givxhu, g'lexhana. **12** Mang'uk'le nik'ek Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le ç'iyele xəybışeqa hiyxharan q'int'yar, cilek'enad dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, Allahin malaaikar İlqeç'u, gyəəg'ece. **13** Rəbbəe mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne q'int'yaşaşil ulyorzuł eyheyiy: - Zi yiğne dekkine vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys dekkina İbrahimna, sayır I'saq'na Allahin Rabb vorna. ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Žu g'alirxhuyn c'iyə vasiy vake g'abiynbis heles. Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le **14** Yiğna nasıl c'iyelin toz xhinne xəppa vuxhes, ixbay eyhe. Raahilee g'adeexvan ark'in man geeb qeepxha garbilqayış şargılqa, şimaliqayıfı canubulqə ookas. C'iyeyne aq'valyne gurgine milletbişə valeyiyl vale g'abiynbisile k'ena xayir-düa alyapt'as. **15** Zi vaka vorna, Zi ū, nençegana ark'meeyir havaci, ine cigeeqa sak'al ha'asdə. Zi ū g'alerçes deş, Zi uvhuyun girgin ha'asin. **16** Yaaq'ub nik'eençə muğur qixha eyhen: - Hək'erar, Rəbb qiyğa, **15** Lavanee mang'uk'le eyhen: - Nya'a, ū inyaa ooxhur. Zak'le man ats'a deşdiy. **17** Mang'vee yizada ebanava, ū zas q'ərabne iş haa'as? Zak'le qərq'iniiyvalın eyhen: - Niimeeyiñ ine cigayn qəq'ən eyhelan yiğna hək' hucoone vuxhes? **16** Lavanıqə ha'a. In Allahne xaale grayı medin kar deşod, q'öyre yişniy vor: xəring'i'n do Leaniy, k'ining'i'nid inbi xəybışin akkabivid. **18** Yaaq'ub miç'eer çakra Raahileniy vod. **17** Leayne ulepşisik'le torandaniy suğots'u, cune vuk'lek avubna g'aye alyapt'i işaarat g'ece, Raahileme ul givxhasda, xhyan ittuna içiy xhinne giviyxhe. Qiyğad Allahne doyule çilqa yixha. **18** Yaaq'ubus Raahile yikkiyinil-allá eyhen: zeytunun q'ış k'ya'a. **19** Mang'vee mane cigayn do - K'inne yiş Raahileynimee zi vas yighille senna Bet-El (Allahin xav) giyxhe, mankılqamee mane iş g'ooce. **19** Lavanee eyhen: - Mana vas hiyvee,

şaharin do Luz ixha. **20** Qiyga Yaaq'ubee k'in g'assır eyhen: - Allah zaka ixheene, hoyharne ine yəqqə zi havaceene, zas oxhanasın gineyiy alya'asın tanalınbid huveene, **21** yugvale zi dekkine xaaqa sark'leene, manke Rəbb yizda Allah ixhes. **22** işaarat xhinne gyuvxhuna ina g'aye Allahan xav ixhes. Žu helesde gırğınçike yits'ib'esda pay Vas qivles.

29 Yaaq'ub ayk'anna şargilyne milletbişde cigabişeeqa. **2** Çoleeb mang'uk'le sa kahriz g'ooce. Mançine k'anya'ad xhebille vəq'əbişin syuru g'alitxhu eyxhe. Vəq'əbişis mane kahrizeençe xhyan hele ixha. Kahriżne ghalelib xəbna g'aye vooxhe. **3** Girgin vəq'əbi maqa sadıyng'a, çobanaşa kahrizne ghalelynə g'aye qavaak'anav'u vəq'əbişis ats'esin xhyanı huvu, g'aye giviyxhe vuxhana cine cigaylqa kahrizne għaliqqa. **4** Yaaq'ubee manbişike qiyghanan: - Çocar, şu nençenbine vob? Manbişeyhen: - Şı Xaraneençenbi vob. **5** Yaaq'ubee manbişik'le eyhen: - Naxorna neva Lavan ats'anane? Manbişeyhen: - Ats'ana. **6** Yaaq'ubee manbişike qiyghanan: - Mana yugrayee? Manbişeyhen: - Ho'o, yugra vor. Haaše, mang'una yiş Raahile cune vəq'əbişika qöövur. **7** Yaaq'ubee eyhen: - Veriğ axtivaleevub, vəq'əbi sa'ana vaxt vuxha deşub. Vəq'əbişis xhyan huvu, uxhiyxhanas ikkee. **8** Manbişeyhen: - Çobanaşa girgin vəq'əbi Nevayotna yiçuniy vor. **9** Yaaq'ub manbişika sacigeeqa sidi', g'aye kahrizne ghalele qavaak'an qığęç'u Xaranne suralqa ayk'an. **10** Sa cigeeqa hidayıv'u, man ha'as ixhes deş. Man girgin hi'yle hirxhılymee, veriğ k'yoçuva mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse giygal. **12** Mang'vee Raahileyib çobaniyvallanı haa'a. **10** Yaaq'ubik'le dayisiy Lavanna yiş Raahileyi con vəq'əbi g'acesse, mang'vee ark'in g'aye qavaak'anav'u dayisiyne vəq'əbişis xhyan hele. **11** Qiyga Yaaq'ubee Raahileys ubba hi' axtira gesse gi

merne insanis hiyyuyle, nimeexheyid yugda eyhe. məhkamee yizde sural ixha, yizin niq' g'ayxhi, Ğu şing'əəcar axve. **20** Yaaq'ubee Raahilel-allá zas dix huvu. Mançıl-allad məng'ee mang'un do yighille senna iş haa'a. Mana yikkiykinil-allá Dani (Mang'vee məhkamee havacesda) giyxhe. **7** mana vaxt mang'une ulesqa sa-q'ölle yiğ xhinne Raahileyna nukar Bilyhan meer vuxhne eexvaa, qavayle. **21** Yaaq'ubee Lavanik'le eyhen: - Vaxt məng'ee Yaaq'ubus q'ör'esda dix uxooxa. **8** g'abına, həşde yizada xhunaşşe zasqa ciyeele, Raahilee eyhen: - Zi yüçeyka saç'iyku, Allahne məng'i ka ixhes. **22** Lavane mane cigabişin gırğın kumagıka ğamixhana. Məng'ee mançıl-allad insanar sav'u otxhun-ulyodğuy hele. **23** Xəmder uşaxin do Naftali (yizin saç'iykvuy) giyxhe. **9** Raahileyne cigee Lea akkeehe Yaaq'ubne k'anyaqa. Leaysse sabara gahna uşaxar uxooxas vəvxü Yaaq'ub mang'i ka g'ilexhana. **24** (Lavane cuna deş. Məng'ee mançıl-allar cena nukar Zilypan nukar Zilypan Leys g'ulluxçı xhinne heele.) **25** Yaaq'ubus xhunaşşe yixhecenga heele. **10** Leayne Yaaq'ubik'le mana Lea yixhay miç'eed ats'axhe! nukaree Zilypanee Yaaq'ubus sa dix uxu. **11** Leayne Mang'vee Lavanik'le eyhen: - Nya'a gü zak məxdun eyhen: - Nimee xəbna xoşbaxtiyallayı! Məng'ee kar hi? Zi Raahileyne dişde vas iş g'avcu? mang'un doyud Qad (xoşbaxtiyalla) giyxhe. **12** Nişil-allane gü zas horbi hi? **26** Lavane eyhen: - Leayne nukaree Zilypanee Yaaq'ubus q'ör'esda dix Yişde ine cigee k'ınna yiş xəring'i le ögee adamis uxu. **13** Leayee eyhen: - Zi baxtivarır, yadaaşed heelen ədat deşin. **27** İn ülücum bikire'e, Raahiler zak'le baxtivarva eyhes. Məng'ee uşaxin do Aşer vas hiytes. Məng'i nimeeyir že yighille senna yizde (baxtivar) giyxhe. **14** Ruvenik'le suk qiviyşalne k'anə iş haa'as vukkan. **28** Yaaq'ubee həməxidüd gahil çolead mandragorun ala iveke, mang'vee ha'an: man ülücum bikira'an. Lavaneeyir Raahile manbi yedis Leays adayle. Raahilee Leayk'le mang'us xhunaşşe yixhecenga heelena. **29** (Cuna eyhen: - Yiğne duxee adiyin mandragorbişike zasid nukar Bilyhanir, Raahileys g'ulluxçı xhinne heelan. **15** Leayee məng'i k'le eyhen: - Adamiy hiyyu.) **30** Yaaq'ub Raahileykar g'ilexhana. Raahile xilençe g'ayşuy ç'avxha dişdee? Həşded duxayn mang'us Leayle geer yikkiykan. Mana Lavanne mandragorbine g'ayşes iкkan? Raahilee eyhen: - k'anə sa yighille sennar horaxana. **31** Rəbbik'le Həməxüdxheene, hasre duxayne mandragorbişil-Lea deykan g'aycumee, məng'i usaxar uxooxas alla ine xəmdiyis yizda adamiy vaka g'alixhecen. **16** vəvxı'y hele. Raahileysemee vuxhne eexvas Yaaq'ub exheeqana çoleençe qööngə, mang'unee yeexa deşdiy. **32** Lea vuxhne ayxu sa dix uxu. ögeeqa Lea qığeyç'u eyhen: - Ğu g'iyina zaka Mang'un do Ruven (ilyaake, dix!) gihxhi eyhen: g'alixhas, yizde duxee adiyne mandragorbişis - Rəbbik'le zi höödəxən g'acuyn. Həşde zi yizde zi že alişsu. Yaaq'ub mane xəmde məng'i ka adamis yikkiykanasda. **33** Mana meer vuxhne g'ilexha. **17** Allahik'le Leayna düə giviyxhena. eexva. Sayir dix uxu eyhen: - Rəbbik'le zi deykan Lea vuxhne ayxu, Yaaq'ubus xhor'esda dix uxu. yixhay g'ayxhi, inar huvuna. Mang'unud do **18** Leayee eyhen: - Allahee zi yizda nukar yizde Şimon (Mang'uk'le g'ayxhiy) giyxhe. **34** Lea adamiys hiyyuy höötüvä, yizda hək' quvuna. xhebir'es vuxhne ayxu dix uxu eyhen: - İne yəqqə Məng'ee uşaxin do İssaxar (Mang'vee hək' quvuna) adamiy zaka ixhes, zak at'iq'anasda, zi mang'us giyxhe. **19** Leaye meer vuxhne eexvaa, məng'ee xhebiyre dix uxuva. Mançıl-allad mang'un do Levi Yaaq'ubus yixhir'esda dix uxooxa. **20** Məng'ee (at'iq'anasda) giyxhe. **35** Yoq'ur'es mana vuxhne eyhen: - İne yəqqə zi Rəbb yizde adamee zas hi'rmat gyuvxhesda. Zi mang'us axti qa'as. Mançıl-allad mang'un do Yahud (axti qa'as) giyxhe. Mançile ciyiga məng'ee sabara gahna yixhiyre dix uxuva. Məng'ee uşaxin do Zevulun (hi'rmat) giyxhe. **21** Sabara gahile məng'ee sa yiş yuxu, doyud Dina giyxhe. **22** Allahee Raahile yik'el ciyeele'e, məng'i na düə g'avxhu, usax uxasin xhinne qee'e. **23** Mana vuxhne ayxu sa dix uxu eyhen: - Allahee zalin pisin do ak'ani'iyn. **24** «Allahee zas sayir dix helecenga» uvhu, Raahilee mang'un do Yusuf (Mang'vee sayir helecenga) giyxhe.

30 Raahileyse Yaaq'ubus uşax uxas dəxəmee, məng'ee yuçeyis paxılıyvalla haa'a. Məng'ee adamiylk'le eyhen: - Zas uşax hele, deşxhee, qiyk'asdə! **2** Yaaq'ub Raahileylqa qəllamışxha eyhen: - Nya'a zine vas uşax hidele, nya'a zi Allahne vor? **3** Raahilee eyhen: - Yizda nukar Bilyhan alert'e, məng'i ka g'alixhe. Məng'ee usax uxumee zi mana alyar'tu mang'us yedyvalla haa'as, zi uşaxdena imeexvacenga. **4** Raahilee cena nukar Bilyhan adamiys xhunaşşe yixhecenga heele. Yaaq'ubur məng'i ka g'ilexhana. **5** Bilyhan vuxhne ayxu, mang'us dix uxu. **6** Raahilee eyhen: - Allah

35 **9** Yaaq'ub Paddan-Arameençe siyķ'lang'a Allah mang'us dyagu, xayir-diüa huvu, **10** eyhen: - Yiğin do Yaaq'ub vodun. Həşdiyle valqa Yaaq'ubva ona'as deş. G'iyniyke şaqqa yiğin do izrail ixhes. İnəxüd mang'un do izrail eyxhe. **11** Qiyğa

Allahee mang'uk'le eyhen: – Girişin əxəna Allah manbışile geer iкkan g'acumee, mana manbışis Zı vorna. Günab yiğna nasıl hexxee'e, geeb qee'e. g'imeece qexhe. Mançıl-allab mang'uka kara'əba Vake sa millet deş, geedin milletbi g'ales. Yiğne yuşan haa'as vukkiyan deş. 5 Yusufuk'le sa nyak' nasileab paççaharib vuxhesinbi. 12 İbrahimisiy g'ece. Mang'vee man nyak' çocaaşis yuşana'a. I'saq'is huvuyun ç'iyebi Zı vasid helesinbi. Valed Mançile qiyığa çocaaşis mana sik'irrar g'imece qiyığa yiğne nasıl heles. 13 Allah Yaaq'ubne qıxha. 6 Yusufee manbışık'le eyhen: – Zak'le k'anenç - yuşana'ane cigeenç ooqa ts'its'axhxhe. g'acuyne nyak'il k'iri gyaqqel. 7 Şı çolune yi'q'nee 14 Yaaq'ubee Allah cuka yuşan hi'lyne cigeet sa alafniy iyt'al. Sayid sayangada yızın alaf suğots'u g'aye ulyoozara'a. Qiyğad Allahne doyule çilqa qotkuda ulyozzuriyn, vuşunbud yızincine hiqiy-zeytunun q'isły kya'an k'l'i. 15 Yaaq'ubee Allah alla sadı maççine ögiyl vuk'ul avqa qav'u. 8 Çocaaşse cuka yuşan hi'lyne cigayn do Bet-El (Allahın mang'uk'le eyhen: – Hək'erane, əş şas paççahne xav) giyxhe. 16 Yaaq'ubiy cuna xizan Bet-Eleenç ixhes, xəvvallane haaz'as? Cun nyak'bı məxüd avayk'ananbi. Efratısqı hiviyxharang'a Raahileys yuşan hi'il-allı, mana sik'irrar g'imece qexhe. 9 usax eyxhe. Uxooxang'a mang'ee xəppa k'ov Yusufuk'le sa medin nyak' g'ece, man çocaaşis ts'its'av'u. Məng'in uxuy dağamda İlgeç'ee. 17 yuşan hi'i eyhen: – Zak'le meed nyak' g'acu, k'iri Məng'ee k'ov ts'its'a'ne, uxooxanı gahil kumag gyaqqel! Veriğ, vaz, yits'isable xəne yizde ögiyl ha'anıe xhunaşsee eyhen: – Qimeeq'ən, vas meer k'yoyzari. 10 Mang'vee nyak' dekkisiy çocaaşis dix ixha. 18 Maria qeek'aniy vor, duxays Ben-Onı yuşana'ang'a, dek mang'uqa aldarxhun eyhen: (yizde uts'urna dix) do giyxheng'a. Qiyığa dekkeme – Man vak'le g'acuyn nyak' hucoova eyhenne? mang'un do badal hi'i Benyamin (sağne xileena dix) Hək'ebane, zinar, yedir, yits'isareye cœur abi, yiğne giyxhe. 19 Raahile qeek'a. Efratne (Bet-Lexem) ögiyl ç'iyelqamee k'yoozaras? 11 Dekkee Yusufee yəqqə mana k'eyxhi. 20 Yaaq'ubee Raahileyne uvhuyun in cuvab yik'el aqqaqqan, çocaaşemee nyuq'nelqa sa g'aye giviyxhe. Mana g'aye g'iyiniyne man höödəxə deş. 12 Yiğibşde sa yiğıl Yusufun yiğilqamee Raahileyne nyuq'nel guts xhinne çocar Şekem eyhene şaharne suralqa dekkin avxuna. 21 Izrail mançe ark'in, Migdal-Ederne şene syuru uxhiyxhana'as hapk'ing'a, 13 İzrailee cune aq'val çadır güvxi. 22 Izrail maa'ar axvang'a, Ruven duxayk'le Yusufuk'le eyhen: – Çocaaş Şekemne dekkine nukarika Bilyhayka g'ilexha. Izrailik'le sural syuru vodun uxhiyxhan ha'a. Qora günar man ats'axhxhen. Yaaq'ubuqa yits'iq'var dixniy manbışısqa yəqqı'l ha'as. Yusufee dekkik'le eyhen: vor. 23 Manbi Leaye vuxuynbiniy vob: Yaaq'ubna – Nya'a i'qdə? 14 Dekke mang'uk'le meed eyhen: – ts'erriyna dix Ruven, qıhnənbib Şimon, Levi, Hak'ne ilekke, çocar yugbaye, syuru üç'üdday? Yahud, İssaxariy Zevulun vuxha. 24 İnbib Raahilee Qiyğab zas sa xabar able. Mana məxür Xevronne vuxuynbiniy vob: Yusuf, Benyamin. 25 İnsabime q'adaalile Şekemqa yəqqı'l ha'ana. 15 Mang'vee Raahileyne nukaree Bilyhanee vuxuynbiniy vob: çocar çolee t'abal ha'ang'a mang'usqa maa'ar Dani, Naftali. 26 Leayeyne nukaree Zilypaneeiyib sa insan qızaxxa. Mane insanee mang'uke inbimiy vuxu: Qad, Aşer. Yaaq'ubus Paddan-Aramee qiyghanan: – Hucoone t'abal ha'a? 16 Mang'vee vuxhayn dixbı inbı vuxha. 27 Yaaq'ub Mamreeqa eyhen: – Zi çocar t'abal ha'a. Hucoone ixhes, Kiryat-Arbenne (Xevronne) k'anyaqa, dekkine zak'le eyhelan, manbiş syuru nyaadiy uxhiyxhan ha'a? 17 Mane insanee eyhen: – İnençe apk'iminbi. Zak'le manbışike «Dotan eyhene şaharne suralqa vüqqəsva» g'ayxhi. Yusuf ayk'anna çocaaşıqar qıhna. Mang'usqa manbi Dotanee gyabak'a. 18 Çocaaşik'le mana aq'ənançe qöö g'ecena. Yusuf hixharasse, çocaaşse mana gik'asva q'arar hoole. 19 Manbiş sana-sang'uk'le eyhen: – Haane, nyak'bı g'ecena qöövur! 20 Qudoora mana xhyan sa'ane k'oraleeqa g'uvoxharas. Qiyğad, mana çolane həvvanaşa qoduva eyhes. Manked g'ece, nen eyhenbiyy mang'un nyak'bı. 21 Man xärne çocuk'le Ruvenik'le g'ayxhimee, Yusuf manbışde xilençe g'attixhana'asdəmee eyhen: – Qudoora mana gidek'as, 22 eb k'idyaa'as, vuşucar deşde cigeet sa qooqqune k'oraleeqa g'uvoxharas, hooracen, saccu mang'uk sumoot'a. Mang'us ikkiyakan, Yusuf çocaaşine xilençe g'attixhan hi'i dekkisqa

37 Yaaq'ub Kana'anne ölkəe axva. Mang'ule ögiylir mang'una dek, maa'ar menne ölkənə qarına xhinne axva ixha. 2 Yaaq'ubuke g'abiyənbisin taarix inəxüd vod: Yaaq'ubna dix Yusuf yits'iyighid sennana cehiliyin vor. Mang'vee dekkine xhunaşşebiçde Bilyhanneyi Zilypanne dixbışka syuruniy uxhiyxhan ha'a. Yusufee manbiş qotkuda hidya'an işbi dekkisiyi hixhara'anbi. 3 Yusuf dekkine q'əsvale uxuva, İzrailis (Yaaq'ub) mana gırğine dixbışile geerniy ikkiyikan. Mang'vee Yusufus geed rangbinan tanalin iyxhva'a. 4 Çocaaşik'le dekkis Yusuf

qıkkes. **23** Yusuf çocaaşısqa hirxhılımee, çocaaşe xərinq'une xhunaşseyna Yusufulqa ul gipxhi mang'une tanalin şen rangbinan kar ts'its'i' eyhen: – Qora zaka g'alixhe. **8** Yusufus man ha'as g'eeşen. **24** Vucur xhyan deşde k'oraleeqa iкkiykan deş. Mang'vee məng'i'k'le eyhen: – Zi g'uvoyxhar. **25** Çocar kar oxhanas giv'uring'a, inyaanang'a xərinq'uk'le cune xaa hucoo ixhay, nen Gilead eyhene cigeenə qöön I'smi'l'lybişin karvan ixhay ats'a deş. Zi həşde ine xaa xarna eyxhe. Yizde g'ecə. Manbişə devabılıqla alixhxhi ədviyatbi, xərinq'vee cune xaadin gırın kar vale grayı yizde balyzam, ətriyatbi əlyhəiy man karbi Misirqa xileqa quvu. Saccu ġu, cuna xhunaşseva, qideele. Zi ikkees. **26** Yahudee çocaaşık'le eyhen: – Şı çoc gik'u, nəxüdne məxdun qəlasın he'e? Man he'ee Allahne man dyugul he'ee, şas mançike hucoone hixharas? ögeyir xənne binahee k'eyxhas! **10** Məng'ee man **27** Qudoora mang'uk sidyoot'as I'smi'l'lybişis yiğis Yusufuk'le eyhe ixha, Yusufusmee məng'i'ka massa heles. Nəxürcar mana yişda çoc eyxhe, ixhesir, g'alixhasır iкkan deşdiy. **11** Yusuf sa yiğil şı sa ebanbi vob. Çocaaşə mang'une cuvabil cune işiqrə qihna xaaqa ikkeç'e. Xaane insanaaşike k'ırı ilixhen. **28** Maqa şen Midiyangançə qöön ar vuşucar ixha deş. **12** Məng'ee mana tanalinçike kar massa helenbi hipxhirmee, çocaaşə Yusuf aqqı "Zaka g'alixheval!" eyhe. Yusufee tanalinbi k'oraleençe alqavhu I'smi'l'lybişis g'anə nuk'rays məng'i'ne xile g'ali'i g'aqa hexva. **13** Zəiyfayk'le massa hele. Manbişə Yusuf qikkekana Misirqa. g'acuynag'a, Yusufee tanalinbi cene xilevud g'ali'i **29** Ruven k'oraalisqa sark'ılymee, g'ecen, Yusuf hixu, **14** məng'ee xaane insanaaşılqa onu'u eyhen: maa'ar deşor. Çoc maa'ar g'idecesse mang'uk – ilyaake, vuşde xərinq'vee şı tesser heel'ecervə divan qitxhu cune tanalin qit'axxa. **30** Qiyğa cühüt şasqa arı! Mana zaka g'alixhasva zasqa mana çocaaşısqa sak'ı eyhen: – Gade şaa'ar deşor, qarı, zimee xəbna ts'ir hav'u! **15** Yizda ts'ir həşde zi hucoone ha'as? **31** Manbişə Yusufun g'avxhumee, mang'vee tanalinbi g'ali'i g'aqa hixu! tanalinbid alyat'u, q'ına givk'u eb ülyööq'ə. **32** **16** Potifar xaaqa sak'alsmee, məng'ee Yusufun Qiygale çocaaşə man rangbinan tanalin dekkisqa tanalinbi cesne havace. **17** Məng'ee adamisiyd adı eyhen: – Şak'le in avayki, ilekke, man tanalin akaran karbi yuşanı'i, eyhen: – Ğu inyaqa ariyne yiğne duxaynee, deşxhee, dişene? **33** Dekik'le nukar cühüt'e, zi tesser he'esva zasqa ikkeç'u, tanalinbi qıvats'ı eyhen: – in tanalinbi yizde **18** zi manke k'arats'ana ts'ir hav'u! Ts'ir g'avxhu duxaynbivid! Mana bahalne həyvanın orxhun mana tanalinbid g'ali'i, g'aqa hixu. **19** Yusufne ixhes! Hək'erar Yusuf qodu-soduivur! **34** Yaaq'ubee xərinq'uk'le xhunaşseyn «yiğne nukaree zak in cune tanalinbi qit'axxi, culqa palanbi alya'a. Mana hi'ı» cuvabbı g'ayxhesse, mang'us k'yabaylena. duxayqa geer geşsu. **35** Gırın dixbi, yişba mang'us yik'bı heles savayle. Mang'us manbişil k'ırı alixhes diykkin, eyhen: – Zi ahaleeqa duxayna ak' avqu əlyhəəs. Mana duxayqa geer məxür geşsu. (**Sheol** h7585) **36** Mane Midiyanaşeer, Yusuf Misirne fironne g'aravulyçeesine xərinq'us Potifarıs massa hele.

39 Yusuf Misirqa qıkkı. Fironne g'aravulyçeesine xərinq'vee, Misirğançene Potifaree mana I'smi'l'lybişike ilesşena. **2** Rəbb Yusufukaniy vor,

mana gırın kar uftanda ha'as həsilexhenaniy. Yusuf Misirğançene xərinq'une xaaniy axvana. **3** Mang'une xərinq'uk'le g'ecen, Rəbb mang'ukavur, mang'vee gırın işbi uftanda həsilya'avud. **4** Yusuf qallamışxhesin kar ha'a. **3** Manbi avqu xərinq'une ulesqa yugra qarı, mang'uke xərinq'vee g'aravulyçeesine xərinq'une xaane, Yusuf aqqine cusdacar nukar ha'a. Xərinq'vee Yusufuke cun xav vuk'lek iкkekana hi'ı, cun gırın karid mang'une manbi qoolenbi Yusufusqa, Yusufee manbişis xileqa quvu. **5** Mang'vee Yusufne xileqa xaanayıy karana xəbvalla quvyle qiyğa, Rəbbə Yusuful-allı Misirğançeng'une xaas barakat hoole. Potifarne coleesi, gırıncı karee Rəbbəna barakat g'ooce giviygal. **6** Mang'vee cun gırın kar Yusufne xilyaqa mang'une vuk'ulee otxhun-ulyodğuyle grayı manbişisqa qarimee, manbişə aq'vabı havaxanı'i quvu. **7** Yusuf tanaaler, aq'vayler zindanee havaacene fironne insanaaşike qidghin micagra ixha. **7** Sabara gah ilgevc'yle qiyğa, ha'an: – Nya'a g'iyňa aq'vabı havaxanı'i? **8** Manbişə

40 Sabara gah ilgevc'yle qiyğa, Misirne paçcahnə insanaaşee, ulyoğan helenbişde xərinq'veyi giney qecenbişde xərinq'vee paçcah mang'vee gırın işbi uftanda həsilya'avud. **3** Manbi avqu xərinq'une ulesqa yugra qarı, mang'uke xərinq'vee g'aravulyçeesine xərinq'une xaane, Yusuf aqqine zindanee qiyğa, **5** sa xəmde manbişik'le curayn-xaa, coleesi, gırıncı karee Rəbbəna barakat g'ooce manbişisqa qarimee, manbişə aq'vabı havaxanı'i giviygal. **6** Mang'vee cun gırın kar Yusufne xilyaqa mang'une vuk'ulee otxhun-ulyodğuyle grayı g'ecə. **7** Yusufee cuka sacigee xərinq'une xaa, medin vuçcud eyxhe deş. Yusuf tanaaler, aq'vayler zindanee havaacene fironne insanaaşike qidghin micagra ixha. **7** Sabara gah ilgevc'yle qiyğa, ha'an: – Nya'a g'iyňa aq'vabı havaxanı'i? **8** Manbişə

mang'uk'le eyhen: - Nyak' g'acu, man nyak' nen aleyle. 7 K'üvəne sukunee git'yin yighthile micagna eyheniy, eyhes əxəna deşur. Yusufee manbışık'le gyavtsuna sukuna git'y höögəna. Manke firon eyhen: - Nya'a Allahee dişde ats'al hele, nyak' muğur qexhe, man sa nyak' ixhay ats'axhen. 8 hucoova eyheniyva eyhesin? Hinnalan man zas Miç'eer mana suğotsuyng'a cusda cığa iveke deşiy. yuşan he'e. 9 Ulyoğan helenbişde xəring'vee cun Misirin nekke k'oran ək'elikan insanariy cadu nyak' yuşan hi' i eyhen: - Zak'le nik'ek yizde ögee ha'anbı mang'vee cusqa saa'a. Fironnee manbışıs t'imilena tayang g'avcu. 10 Mane t'imilene tayangil cun nyak' yuşan he'eyid, manbışık'le ats'axhe xheyible tübəyyi. T'ur q'ğə-q'ğə mançin t'et' deş man hucoo eyheni. 9 Ulyoğan helenbişde g'avhu, t'imil aleyli'i. 11 Yizde xile fironun k'olaniy xəring'vee fironuk'le inəxüd eyhe: - Fironuk'le vod, zi man ts'ets'ybi fironne k'oleeqa hoc'un, eyhesin cuvab zas həşde yik'el qadı. Sa yiğil firon yicid fironusqa q'uvu. 12 Yusufee mang'uk'le it'umra cune nukaraaşılqa qəllamışxha, mang'vee eyhen: - Man in eyhen vodun: xheyible tübəə zınar giney qecenbişda xərnar g'aravulyçeesine xhebille yiğ eyhen vodun. 13 Xhebne yiğile fironee xəring'une xaane zindaneeqa akky'a. 11 Sa xəmde ġu zindaneeqen qığavhu yisseyne işılqa sak'ala'as. yişde q'ong'uk'lesana curayn-curayn mə'nabınan Şenkiyn xhinne mang'us ulyoğan helena ixhes. nyak'bı g'ece. 12 Maa'ar şakasana g'aravulyçeesine 14 Hucoon ixhes, gırğın kar yəqqı'lqa gitxumee, xəring'una nukar, cühüt' cehiliyne. Nik'ek zi yik'el qale'e. Zas sa yugvalla he'e, fironusne g'acuynı şı mang'usyuşanı'i. Zak'leyi şeng'uk'le yızın do ağmiş he'e. Zi ine zindaneeqen g'attixhan curaya-curayda, yişin nyak'bı nen eyhənniyva he'e. 15 Zi cühüt'yaşa cigeenç qöqünə vor, mang'vee uvhuyn. 13 Gırğın kar mang'vee eyhəxiyd inyayıd zi zindaneeqa gixhasın vuççud hi' deş. ixha. Zi yizde yisseyne işılqa sak', giney qecenar 16 Giney qeceng'uk'le Yusufee nyak' yugvalis givarxinna. 14 Fironee Yusuf cusqa qoyt'al. yuşan ha'a g'acu eyhen: - Zak'leme nik'ek yizde Mana hamankeçar zindaneeqen qığavhu, vuk'ul vuk'lel oo xheyible ç'emç'e cagvarane gineyna gyapxhi, tanalınbı badal hi', fironusqa qarayle. g'avcu. 17 Oğane ç'emç'ee fironusva hi'iny curayn- 15 Fironee Yusufuk'le eyhen: - Zak'le sa nyak' curayn giney ixha. Mane ç'emç'eençis şit'yaşa g'acu, man nen eyhen ixhay, şavussecad eyhes k'ufarnı i'xiyxə. 18 Yusufee inəxüd eyhe: - Man dəxi'yn. Zak'le g'ayxhiyn, vasse nik'ek g'acuynı in eyhen vod: xheyible ç'emç'e, xhebille yiğ eyhen nen eyhenbiyyiyya eyhes əxəvud. 16 Yusufee vod. 19 Xhebne yiğile fironee ġu zindaneeqen inəxüd eyhe: - Man zaken deş vod. Allahee qığavhu, yiğna vuk'ul candakike curav'u, candak fironus kara'aən alidghiniy qəlesin. 17 Fironee yivele q'i'xəs. Şit'yaşaç cis k'ufar i'xəs. 20 Xhebne eyhen: - Zak'le nik'ek g'acuyn, zi Nil eyhene yiğile fironun yedike ixhayn yiğ eyxhe. Mang'vee damayne miglek ulyorzuylur. 18 Dameençe yighthile cune insanaaşis otxun-ulyodğu hele. Ulyoğan tavulyna micagna zer qığevç'u, damayne miglek helenayıg giney qecena zindaneeqen qığav'u, cune uxhiyxhan giygal. 19 Mançile qiyğa yighthileb insanaaşine hiqa qavayle. 21 Ulyoğan helenbişda geeb qəlana, həlale g'a'aypxhina zer qığevç'u. xərna şenkiyn xhinne cune işılqa sak'ala'a, Misirvolle zak'le məxdun qəlan zerbi g'acu deşdiy. mang'veyid ögiylin xhinne k'ola fironne xileqa 20 K'üvəneyiy qəlanezerbi, yighthile ts'eppa qele. 22 Giney qecenbişda xərnar givayxanna. dameençe qığevç'una tavulyna zer opxhunna. 21 Gırğın kar Yusufee uvhuyn xhinne eyxhe. 23 Tavulyn zerbi mançine vuxhnyaqa atk'inneyid, Ulyoğan helenbişde xəring'vee Yusuf yik'el qalya'a deş, yik'el hixarıma.

41 Q'ölle sen ilğec' uyle qiyğa fironuk'le inəxdun nyak' g'ece: mana Nil eyhene damayne miglek ulyorzuyl eyxhe. 2 Dameençe yighthile micagna tavulyna zer qığevç'u, damayne miglek uxhiyxhan giygal. 3 Mançile əyri dameençe meeby yighthile qəlana, k'üvəna zer qıgooc'e. Manbi atk'in şenesa zerbişde k'anə damayne miglek ulyoyzar. 4 Qəlaneyiy k'üvəne zerbiş yighthile micagna tavulyna zer höögəna. Mane gahil firon nik'ençə muğur qexhe. 5 Mana meer nik'eeqa ark'iniys, medin nyak' g'ece: sa sukune cucukeençe yighthile gyavts'unə micagna sukena git'y (sunbul) ələə g'ooce. 6 Mançile qiyğa şargine mitsee gyotxhuniy yighthile k'üvən suken git'y aleyle. 7 K'üvəne sukunee git'yin yighthile micagna eyheniy, eyhes əxəna dekhana. 25 Yusufee fironuk'le eyhen: - Fironne nyak'bışe sa karakeyuşana'a. Allahee, vucee ha'asin kar fironus ats'axhya'a. 26 Yighthile tavulyna zeriy yighthile yugna sukuna git'y yighthile sen eyhen vodun. Mane nyak'bışe sa karakeyuşana'a. 27 Mançile qiyğa qığevç'una yighthile k'üvənayiy

qəlana zerib, şargine mitssee gyopxhunna yighible gırğın kar Yusufee şaharbişeqa sa'a. Hucooyiy q'ərana sukuna git'yib, yighille sen eyhen vodun. mane şaharne hiqiy-allane çolbuşençə si'i, Man yighille senna misvalla vuxhes eyhen vodun. mane şahareeyid g'alyadaççe ixha. **49** Yusufee **28** Zas fironuk'le manvaniy eyhes ikkan, Allahee, deryaheena g'um xhinne geeb suk saa'a, mang'vee vucee ha'asin kar fironus ats'axhya'a. **29** Sik'inne mana qapqas dyooxheva qqbəqqə deş. **50** Yusufus, gahile Misir geed barakanan yighille sen g'iğalas. missin senbi qalesse, On şaharne kaahinne **30** Mançile qiyğa yighille senna məxübnə misvalla Fotiferanne yişse Asnate q'öyre dix uxu. **51** vuxhes, Misir vuxhana ögiylina baraka mançin Mang'vee ts'erriyene duxayn do Menaşə (yik'el yik'el hivxana'aas. Misvalin nyaq'v q'əra qaa'as. hixana'aas) gixhxhi eyhen: - Man do zi mançil-**31** Mana misvalla məxüb yl'qba ilğevç'uva, ögiyl alla gixhxhi, Allahee zi ts'its'i inbiyyiy dekkin xav vuxhana barakat ulesqa qavaales deş. **32** Fironuk'le yik'el hixana'aas hassırva. **52** Mang'vee q'ör'esde man nyak' q'ö'es g'acuyng'a, Allahee man kar duxayn do Efrayim (barakatnana) gixhxhi eyhen: hək'edad sik'inne gahile vuk'lelqa qalya'asınva - Man do zi mançil-allá gixhxhi, zi mane cigee eyhen ixha. **33** Mançil-allar fironee Misirne ölkayna uts'ur ts'its'e'eyid, Allahee maa'ar zi barakatnana xərna gixhxhesda ak'elikanayıt ats'aalikana insan hi'i. **53** Yusufee uvhuyn xhinne, Misiree yighille t'abal he'ecen. **34** Fironee ölkavolle cun insanar barakatnən sen g'attitxhin, yighille missin sen ç'ak'ımbı xhinne gyuvxhecen, Misir sav'yne giyğal. Missivalla gırğine cigabişee vooxhena, suküke manbişə xhab'esda pay barakanane yighine saccu Misiril oxhanasın kar dena idyavxu. **55** senna see'ecen. **35** Hasre manbişə mane yugne Misirne cəmə'atın oxhanasın kar g'at'ume, manbi senbişee alyabına mana suk şaharbişee, fironee k'yokkanbi fironusqa oxhanasın kar heqqas. əmr hav'yun xhinne, see'ecen. **36** Man si'iyin Mang'vee cəmə'atik'le eyhen: - Hudoora Yusufusqa gırğın kar Misirlıq qalesde yighine missine seniys havak'ne, mang'vee uvhuyn he'e. **56** Ç'iyeyn ixhecen, ögiyle qööne mane yighine missine senee aq'vavollete missivalla vuxha. Misir misvalla geeb ölkəebinbi xhal himabat'acenva. **37** Fironusiy xəb qooxhe g'avcu, Yusufee suk sav'yun cigabi cune insanaaşis mana fikir yik'eençe vooxhe. aaqı, mançe Misirbiş suk massa hoole giyğal. **57** **38** Mang'vee cune insanaaşik'le eyhen: - ina Girgine ölkabişee it'umna misvalla gibgil-allá, insan xhinnena şok'le Allahin Ri'h vodnana insan girgınəəng'ançe insanar Yusufusqa abayle vuxha aveekesdane? **39** Fironee Yusufuk'le eyhen: - suk alivşes.

Vak'le Allahee in karbi haguxhee, man vale ats'alikana, vale k'orane ak'elikana deşdava eyhen vodun. **40** Zi ġu yizde xaana xərna giyxhe, yizde ölkayne gırging'vee ġu uvhuyn ha'as. Saccu zi paççah xhinne vale xərna ixhes. **41** Fironee Yusufuk'le meed eyhen: - Həşdiyle ilekke, zi ġu bıkırne Misirna xərna giyxhe. **42** Mang'vee cune t'ubelyna t'ucva g'avşu Yusufne t'ubelqa qaa'a. Mang'ulqa nekke yugne katanike hi'iyin g'üvənan tanalınlıbı ali'i, gardanlıqlaqb k'ınəəğyəke hi'iyin t'exa qalya'a. **43** Fironee mang'us cune daşk'abışin qöd'esin hele. Qiyğab manbişile hiib əlyhəəne cune insanaaşılqa əmr hav'u eyhen: - Yəq' hevlecenva ts'ırkı he'e. İnxür fironee Yusufuke Misirnacar xərna ha'a. **44** Fironee Yusufuk'le eyhen: - Firon zi ixheyir, ġu ittevhü bıkırne Misiree şavacad t'ub i'ğviykarra'aas deş. **45** Fironee Yusufus Safnat-Paneah do giyxhe. Mang'us xhunaşse yixhecenva On eyhene şaharne kaahinna Fotiferanna yiş Asnat heele. Yusuf mançer ayk'anna bıkırna Misirna ölka alycaaxhvas. **46** Misirne paççahisnee, fironusnee işılqa giyğalang'a, Yusufuqa xhebt'sal senniy vod. Mana fironusse qıqeç'u, Misirvolle alycaxxvas ayk'an. **47** Barakatnane yighine senee ç'iyeyn geed xatta kar aleylya'a. **48** Mane barakatnane yighine senee Misiree alyadiyn

42 Yaaq'ubik'le Misir suk vobva ats'axhamee, mang'vee dixbışık'le eyhen: - Nya'a şu sana-sang'uqa ilyaaka avxu? **2** Zak'le g'ayxhiyn Misir suk vobubva. Havak'ne mançe şasda suk alivşes, deşxheene şı xhal hapt'as. **3** Yusufna yits'iyre çoc suk alivşesva Misirlıq havayk'an. **4** Saccu Yusufna çoc Benyamin Yaaq'ubee çocaaşika g'ixeles deş. Mana qəyq'ənna Benyaminik sayid sa kar eyxheva. **5** Kana'anaaşine cigabişee misvalybiva, suk ulyoosənbisika Izrailin dixbib abi vuxha. **6** Yusuf bıkırne ölkayna xərnaniy, Misirvolleteb suk vuceeniy massa hoole. Yusufun çocar abiyying'a mang'une ögiyl ç'iyelqame k'yobzuriyibi. **7** Yusufuk'le cun çocar g'avcuykum qıvats'eeýib, qıvdyats'inqılqa hadaççe. Manbişika mana sacurayracar eyxhe. Yusufee manbişike qiyghanan: - Nençene şu abi? Manbişə eyhen: - Kana'ane ölkəençə, otxhanan kar alışses. **8** Yusufuk'le cun çocar qıvaats'anbi, çocaaşik'leme vuc qıvats'ı deş. **9** Yusufus cehilynang'a çocaaşine hək'ee g'acuyñ nyak'bı yik'el qadı, manbişik'le eyhen: - Şu casusarib, ölkayn it'um hidi'iyin cigabi ats'axhhesib abi! **10** Çocaaşə mang'uk'le eyhen: - De'es, yişda xərna, yiğin g'ular otxhanan kar alışses abi. **11** Yişin gırğınbı sang'un dixbi vob. Yiğin g'ular qopkuyn insanar vob, şı casusar

deş vob. 12 Yusufee manbişik'le eyhen: - De'eş, yits'iq'öyre çoc sa dekkin dixbi vob. Sa yişa çoc şu abiynbi g'aces, nyaadiyi işde ölkayn it'um xæaqə-ç'iyeeqa ixha, k'ınna yişa çocur Kana'anne hidi'iyn cigabi! 13 Manbişeyhen: - Şı yiğin cigabisee dekkine k'ane vorv. 33 Şene ölkayne g'ular yits'iq'öyre çoc vob, Kana'anne cigeençene xəring'vee şak'le uvhuyn: «Şu qopkuyn insanlar sang'un dixbi vob. Yişa k'ınna çoc dekkine k'ane vuxhay inçike ats'axhxhes: çocaşına sa yizde vor, manasar xæqa-ç'iyeeqa ixha. 14 Yusufee k'ane g'alerçə, sunab xizanbi missivalike g'attixhan manbişik'le eyhen: - Gırgın kar zi şok'le uvhuyn haa'as suk alyaptı hudoora. 34 Mançile qiyğar xhinnevud, şu casusarib! 15 Zi şu inəxübü siliys k'ınna çoc zasqa ayre. Manke zak'le ats'axhxhesin üvxəs: fironne vuk'lelen k'in g'lysar, vuşda k'ınna şu casusaraye deşxhee, qopkuyn insanare. Qiyğaler çoc inyaqa ittyareene, şosse inçe alyhaəs vəəxəs vuşda çoc şosqa quvu, zi ine cigabisee iviykarasıy deş. 16 Vuşda sa g'axile k'ınna çoc ayrecen, kar alışes şosqa hassarasın». 35 Balagbı hac'a'ang'a avxuynbib inyaa avqvas. Manke zak'le g'acesin çocaşık'le con nuk'rana yut'elyibi caa'ad iiveeke. şu eyhen horee-hək'enee. Deşxheene, fironne Cocarib cona dekkir nuk'rabi g'acu qəvəyq'ənanbi. vuk'lelqa k'in ixheec, şu casusaribalı. 17 Yusufee 36 Yaqq'ubee manbişik'le eyhen: - Şu zi dixbişkena manbi xhebille yiğna zindanee havaaci. 18 hi'! Yusufir deşda, Şimonur deşda, həşder Xhebid'esde yiğil Yusufee manbişik'le eyhen: - Zi Benyamin qikkekka! Man eyxhen gırğın zak eyxhe! Allahile qayq'ənnə: zi uvhuyn he'eene, şu üç'übba 37 Ruvenee dekkik'le inəxübü eyhe: - Ğu mana aaxvas. 19 Şu qopkuyn insanarxhee hasre vuşda sa zindane axvecen, mansanbişemee xaa'ab missiba avxuynbis suk vukkecen. 20 Qiyğça vuşda k'ınna çoc zasqa ayre. Məxüd zak'le ats'axhxhesin, şu eyhenbi hak'enbiyye, deşxhee dişene. Mançika şunab hapt'iyke g'attivxhanasınbi. Mançis çocaşə ho'ova eyhe. 21 Manbişeyhen: - Hək'ebab şı çocusu hi'lynçına caza vob ts'its'aa'a. Mang'vee şalqa miz ky'a'ang'a, şak'le mang'uk qitxhuyn divan g'acu, şı mang'vee uvhuyn hi' deş. Mançil-allad yişde vuk'lelqa in divan adı. 22 Ruvenee manbişik'le inəxübü eyhe: - Zi uvhu dişdiy gadeys pisvalla himaa'a, şumee zal k'iri alixhxhi deş. Həşdeb şı mang'une ebal-alla caza ts'its'aa'a. 23 Çocaaşık'le ats'a deşdiy Yusufee col k'iri iliixheva. Mana manbişika sak'al'a ang'une kumagikva yuşan ha'a ixha. 24 Yusuf çocaaşisse şaqana ark'ın, geşşena. Qiyğar meer cosqacar sak', manbişika gaf haa'a. Çocaaşine yi'q'neenə Şimon aqqeva əmr haa'a. Qiyğaler mana manbişik'le g'ece-g'ece iyt'alna. 25 Yusufee əmr haa'a manbişin balagbı sukun gyats'e'e, co adiyin nuk'rad conejad balagbişeeqa gixhxhe, yaqqı'sid oxhanasın kar hele. Həməxüdüd ha'an. 26 Çocaaşə suk əmələşilqa alivxhu, mançe avayk'anabı. 27 Manbişde sang've xəm g'aahane cigee əməleys yem helesva balagın ghal aqayıng'a, balagne ghalee cun nuk'ra g'ece. 28 Mang'vee çocaaşık'le eyhen: - Yızın nuk'ra sak'ıny, haane yizde balaggeevud. Manbişin yik' aqqaqqa, qəpq'l'n sana-sang'uk'le eyhen: - Şak Allahee hucooyi hi'! 29 Manbi dekkine k'anyaqa Kana'anne cigabiseeqa qabı, mang'us vuk'lelqa qadiynbi inəxübü yuşan ha'a: 30 - Şene ölkayna xärna şaka sacurayracar yuşan hi'. Mang'uk'le həməxüdü ats'axhxha, şı menne ölkayn casusarniyxan. 31 Şimee mang'uk'le uvhuyn: «Şi qopkuyn insanlar vob, casusar deş. 32 Şı

h7585)

43 Kana'aşine cigabisee misvalybı geedniy qeetxha. 2 Çocaaşə Misirğançə abına suk opxhun g'apt'imee, dekkie manbişik'le eyhen: - Havak'ne şas sik'min oxhanasın kar alışe. 3 Yahudee mang'uk'le inəxübü eyhe: - Şene insanee şas yugda g'ayxhi'iny, yizde ulesqa qımaale şokasana vuşda çoc dexhene. 4 Ğu çoc şaka g'axuvynxhiy şı hapk'in vasın otxhuniy iləşşeyiy. 5 Ğu mana g'ixdevee, şı maqa vüqqas deş. Şene insanee şak'le uvhuynniy çoc ittyare yizde ulesqa qımaale. 6 Manbişde dekkie İzrailee eyhen: - Nya'a şu zalqa ina ver ablyav'u, nişisné şu şene insanik'le uvhu şoqa sayır çoc vornava? 7 Manbişeyhen: - Mane insanee yişdeyiş yişde xizanbişde hək'e geed qidghinbi hi': «Haşde dek üç'ürne vor? Merna şoqa çoc vornane?» Şinad mang'une alidghinibis cuvabniy qele. Nya'a yişde ek'eleeqa qadaleyiy, mang'vee çoc ayrevə eyhes ixhay? 8 Yahudee dekkik'le İzrailik'le eyhen: - Gade g'aykke, şı alyhəs. Ğunar, şinab, uşaxarıb hidyaptı manke üç'übba aaxva. 9 Zi mang'ul-allı vas cuvab qeles, Ğu mana zake qiyghne. Zi mana vasqa qidyaree, yiğne ögiyl ulyozar hide'ee, zi yiğne ögiyl qik'asmee vuk'ul avqa ixhes. 10 Şı vaxt İlğidavhunaxhiy, həşdilqasse q'öneyəqees hapk'in qabı vooxheyiy. 11 İzrailee eyhen: - Mennəxüd dexhexhenee, şu in kar he'e: q'oç'ebişeeqa ine cigayne inette yugne mevbəsiike, qiyğale xhinne balyzam, sik'min itv, ədviyat, ətriyat, püste, badam

si' mane insanis pay xhinne ikkee. **12** Q'öd şene Mang'vee geşsuy aqqı əmr haa'a: - Otxhuniy ögiylinmeen nuk'ra aleet'e. Balagbişeed yi'q'əlqa qalle. **32** Otxhuniy mang'us curayda, çocaaşis qadiyn nuk'rad ikki vuşde xileka sak'ale'e, sayib curayda, mang'uka kar otxhanne Misirbişis manbi balagbişeeqa yugba ilydyakı vooxhe. **13** curayda qadayle. Misirğançenbisişse Cühüt'yaşaşa Çocur alyart'u, mane insanne k'anyaqa savk'le. sacigee kar oxhanas əxən deşdiy, mançile **14** Girgin əxane Allahee mana insan şos maxür Misirğançenbi həlyvəyq'anənbiniy. **33** Yusufne g'iüvəna q'ecen, mang'veeyir vuşda şenasa çociy ögiyl çocar senbişis sik'i ciçiqab qihna gyuv'araa'a. Benyamin şoka xaaqa savaak'las havaasrecen. Manbi sana-sang'uqa ilyaaki mattebaxhenbi. **34** Zinar uşaxarşikena ixhesxhee, hasre ixhecen. **15** Yusufne ögiylyne otxhuniybişike manbişisdab curaa'ana. Saccu Benyaminna pay mansanbişde alyat'u hamankecab gyabak'anbi yəqqı'lqa. Misirqa paybişile xhoniyəqqee xəppa vuxha. Məxüd hipxhir manbi Yusufusqa qavayle. **16** Yusufuk'le manbiş mang'uka yugda otxhun-ulyoğan.

Benyaminin manbişika sa cigee g'acumee, cun xav vuk'lek ikkekang'uk'le eyhen: - İn insanar yizde xaaqa quvkı, həyvan gyuvk'u ç'əra qee'e, manbiş zaka yi'q'ihiy karbi oxhanas. **17** Mane insanee Yusufee cuk'le nəxüdüi uvhu həməxüdüd ha'ar: mana insanar quvkekkarbi Yusufne xaaqa. **18** Manbiş co Yusufne xaaqa quvkekkaqa qəpq'in eyhen: - Şene ögiyl balagbişee sak'ali'iyne nuk'ralla şı quvkekka. Mang'us şalqa xil g'ot' alas, şale əşəmələr g'ayşu, şake nukarar haa'as vukkan. **19** Manbi xaaqa əkkənən cigee Yusufne xav vuk'lek ikkekang'usqa qeepxha inva eyhe: **20** - Yişda xərna, şı şene ögiylib otxhanan kar alışes abiynbiniy. **21** Şı xəmdə aaxvane cigee balagbişin ghalybi aaqiyyng'a, gırging'uk'le cun nuk'ra nəxüdüi vod k'il qidexha balagne ad iveau. Həşde man şı yişde xileka yi'q'əlqa sak'ala'a. **22** G'iyiniyin ottxhuniy alışsesinid şı nuk'ra curayda adı. Şen nuk'rad şavaame yişde balagbişeeqa gixhxhi, ats'a deş. **23** Xav vuk'lek ikkekang'vee eyhen: - Girgin çine cigel vod, qımaeq'ən. Vuşdeyi vuşde dekkine Allahee man nuk'ra vuşde balagbişeeqa gixhxhi. Şu şene ögee adıyn nuk'ra zasne vod. Qiygaler Şimon manbişisqa qıgayhe. **24** Mane insanee çocar qavaylenbi Yusufne xaaqa. G'elybi hoğalasin manbiş xhyaniy əməleesisin yemid helen. **25** Çocaaşik'le uvhuuyng'a co Yusufuka yi'q'ihi kar maa oxhanasva, manbiş mana qalesse con paybi qıga'anbi. **26** Yusuf xaaqa qarimee, manbiş co adıyn paybi hagu, mang'une ögiyl çiyelqamee k'yoozaranbi. **27** Yusufee manbişike qidghin ha'a: - Co nəxübiyya? Şena şu eyhena vuşda q'əsda dek nəxürneva? Meernaneva həşde? **28** Manbiş eyhen: - Yiğna g'ul, yişda dek meerna, yugra vor. Manid uvhu Yusufne ögiyl ç'iyelqamee k'yoozaranbi. **29** Yusufee ul alivk'arav'uysaq'a cune yedikena çoc Benyamin g'acu eyhen: - Şena şu zak'le eyhena k'mna çoc haynane? Qiyğa Benyaminik'le eyhen: - Dix, Allahee vas yugun helen. **30** Yusufuk'le çoc g'acumee, mang'un yik' hoyc'an giygal, geşsuy qadaley. Mana ek'ra qıgeç'u, cune gozeeqa ark'in yugra geşsena. **31** Yusuf aq'va hodgul qıgeç'e.

44 Yusufee cun xav vuk'lek ikkekang'ulqa əmr haa'a: - İne insanaaşın balagbi cosse qikkes əxəsdemeene ottxhuniyka gyats'e'e. Co adıyn nuk'rad coneacad balagbişde ghaleeqa gixhxhe. **2** Yizada nuk'rayna kasamee k'ining'une balageeqa vucee sukuke quvuyne nuk'rayka sacigee givxhe. Şeng'vee girgin Yusufee uvhuyn xhinne ha'a. **3** Miç'eed qıxhayng'a, in insanar cone əməleesika sacigee yəqqı'l aa'anbi. **4** Manbi şaharilee gieeb aq'əna qepxha deşdiy, Yusufee xav vuk'lek ikkekang'uk'le eyheng'a: - Ek'ra oza qıxha mane insanaaşıq qihna hoora, avarq'ılıymee manbişik'le eyhe: «Nişil-allane şu yugvalıpiswalla hav'u? **5** Nişil-allane yizde xəring'una nuk'rayna kasa qöpqü? Mang'vee mançə ulyoğan, falika ilyakka. Şu qotkuda hi'ni deş!» **6** Xav vuk'lek ikkekana manbişıqa avaraqlı cuk'le uvhuyn manbişılıq hixhara'an. **7** Çocaaş mang'uk'le eyhen: - Nişil-allane yişde xəring'vee məxdun cuvab eyhe? Şasse g'ulaşısse məxdun kar ha'as əxəye! **8** Sak'le balagbişee aveykiyn nuk'rad Kana'annee cigabişençə sak'ali'ı vas qadi. Nişil-allane şı xəring'une xaançə k'inəəgəyi nuk'ra qoqəs? **9** Hasre man kar şavusneyiy aveyki, mana insan gik'ecen, avxuyribb xəring'us nukarar vuxhecen. **10** Mang'vee eyhen: - Şu yugda uvheeyid, hasre inəxüd ixhecen: man kar şavusneyiy aveyki mana yizada nukar ixhecen, mansanbişil binah aaxvas deş. **11** Çocaaş zarada balagbi gyaqqı çin ghalybi aaq. **12** Xav vuk'lek ikkekang'vee xəring'ule girgil k'ining'ulqamee t'abala'ana, kasa Benyaminne balagee iveau. **13** Çocaaş cok qıtxhuyne divanike tanalımbı qıt'axxa'a. Qiyğa əməleesilqə karid alixhxı sıviyk'alanbi şahareeqa. **14** Yahud çocaaşika sacigee Yusufne xaaqa qarayle. Mane gahil Yusuf xaa eyxhe. Manbi Yusufne ögee ç'iyelqamee k'yoozaranbi. **15** Yusufee manbişik'le eyhen: - Şu hi'iyin hucoone? Şok'le ats'a dişdiy, zina xhinnena insan falika ilyakkıma gırigin g'ecen? **16** Yahudeey eyhen: - Şı xəring'uk'le hucoovane, nenvane eyhes? Nəxübne şı qopkuynıbi xhinne haagvas? Allahee şı hav'una binah haagva. Həşde

şinab, kasa neng'usneyiy avayki manar, yişde dek meernane? Çocaaşisse mang'us alidghınıñ xəring'un g'ular vooxhe. **17** Yusufee eyhen: - Zi qeles əxa deş, hucoome eyhesimbi manbi aaxvanbi. məxdun kar ha'as deş. Kasa şavusneyiy aveyki **4** Yusufee çocaaşik'le eyhen: - Zasqana qeepxhe. mana yizda g'ul ixhes, mansanbib qı'dapqı'l Manbi cusqana qepxhamee, eyhen: - Şu Misirqa dekkisqa savk'le. **18** Manke Yahud mang'usqa massa huvuna çoc Yusuf zi vorna. **5** Zi inyaqa qixha eyhen: - Yizda xərna hucoone ixhes, massa huvuva şu qı'məəq'ən, şolqacab qəl himaa'a. yiğne g'ulus xəring'uk'le cuvab eyhes hasre. Ğu Allahee vuşda i'mi'r havaacesva zi şole ögee firon xhinnena insan ixheyir, ġu yiğne g'ululqa inyaqa yəqqı'l hi'. **6** Q'ölle sen ixha ine cigabişee qəllamışmexhe. **19** Şenke xəring'vee g'ulaaşike misvalybı gidgilna, inçile qiyğa xholle sennad qiyghininniy: «Şoka dek, çoc vornane?» **20** Şi ezuyiy-qiyşiliy ixhes deş. **7** Allahee zi şole ögee manke xəring'uk'le uvhuynniy: «Şaqa sa q'əsda inyaqa xəbna suvabna iş haa'as, şu g'attivxhanav'u, dek vorna, cuqar qəsvalee ixhana sa k'inna dix vor. **8** Mançil-Mang'una çoc qık'una, cune yedine dixbişike mana allar zi inyaqa Allahee g'axuvu, şu deş. Mang'vee sa axu, dekkisr mana geer ikkan». **21** Manke ġu zake fironus dek xhinnena insan, cune xaana yiğne g'ulaaşik'le uvhuynniy: «Mana zasqa ayre, xərna, Misir ölkəb vuk'lek vukkekana hi'. **9** Zaraba zak'le g'aces». **22** Şinad xəring'uk'le uvhuynniy: dekkisqa apk'ın mang'uk'le eyhe, dix Yusufee «Gadeysse dek g'alerçes əxa deş, g'alerçeyir, dek hayin vod eyhe: «Allahee zake Misir vuk'lek qık'asda». **23** Ĝumee yiğne g'ulaaşik'le şak'le vukkekana hi'. Nimeeyiy əxa, zasqa ek'ra qora. uvhuynniy: «K'inna çoc ittyareene, sayib yizde **10** Ğu Misir Goşen eyhene cigee axvas. Ğunar, ulesqa qimaale». **24** Yiğne g'ulusqa, yişde dekkisqa yiğin kulyfatbib, yiğin nevabib, çavra-vəq'ləd, yiğin sapk'iling'a, yişde xəring'vee uvhuyn mang'us girgincad kar zas k'anə ixhes. **11** Maa'ar zasse yuşanı'yın. **25** Yişde dekkree uvhuyn: «Meeb vaqa ilyakkas əxəsda. Deşxheene, günayıyi yiğna havak'ne şas sik'imin otxhuniy alişuu alle». **26** Şimee xizan, çavra-vəq'ə dağamiyvalee vuxhes. Inçile uvhuyn: «Vüqqəs vəəxəs deş. Saccu yişda k'inna qiyğab xholle senna miswalla vuxhes». **12** Zi, çoc şaka i'qqəxhee, şasseb maqa vüqqəs vəəxə. Yusuf vorna şoka yuşana'ana, şok'led, yizde çoc şasse şeng'usqa qeepxhes vəəxəs deş, k'inna çoc Benyaminik'led man g'ecen. **13** Misir zi nəxriy ats'a, şaka dexheene». **27** Yiğne g'ulee yişde dekkre, şak'le şok'le inyaa hucooyiy g'acu mançina girgincına uvhuyn: «Şok'le ats'an yizde xhunaşsee Raahilee gaf yizde dekkis hav'u, mana ek'ra zasqa ayre. **14** zas q'öyre dix uxu. **28** Sa dix yizde k'anençe Yusufee cuna çoc Benyamin xhilibişeeqa si'imee ark'ın sak'i deş, zinad uvhuyn: hək'erar mana sa fironne xaane insanaaşılqa hiviyxhar. Mana gaf bahalne həyvanın qodu-sodu ixhes. Həşdilqamee g'avxhuna fironur cun insanarib şadeebaxhenbi. **15** Qiyğa mang'vee zak'le mana dix g'acur deş. **29** Şu inasa dixir şok'le inyaa hucooyiy g'acu mançina girgincına alyart'vee, mang'uned vuk'lelqa sa kar qadeene, ahaleeqa şu yizda cagvarana vuk'ul uts'uruka uvkuvees». (Sheol h7585) **30** Həşde şassee yiğne g'ulusqa yişde dekkisqa savaak'alas vəəxəs deş. Mana mang'us geerxhe ikkiyekanna. **31** Mana gade Benyaminik'led man g'ecen. **16** Yusufun çocar abina gaf şaka g'idecveene, yik' qotxu qık'asda. Manke yiğne g'ulaaşee dekkina cagvarana uts'urun gyavts'una vuk'ul ahaleeqa uvkuvees. (Sheol h7585) **32** Yiğna g'ul eyxhena zımee, dekkis qa vuvabu uvhuyn: «Zi g'avxhuna fironur cun insanarib şadeebaxhenbi. **17** Fironee Yusufuk'le eyhen: - Çocaaşik'le mana manbişik'le eyhe: «Vuşde həyvanaaşılqa kar eyhe inəxüd he'ecen: «Vuşde həyvanaaşılqa kar alixhxhi Kana'anne cigabişeeqa hudooracen. **18** Qiyğab dekkir, xizanib ana zasqa ablecen. Zi şos Misirin girgincile yugun ciga heles. Şunad ma'ad aliyadın girgincile yugun kar oxhanas». **19** Sayid manbişik'le eyhe: «Inəxüd he'e: dekkisiniy vuşde xhunaşseeşisin, uşaxaaşisin daşk'abı Misirğançə gader çocaaşika sark'il hooracen. **20** Maa'ad axuyun vuşun kar qimiykan, Misireedin girgincile dekkina vuk'ul uts'uruka g'umoocecen! **21** Izrailyne dixbişə həməxüdüd ha'an. Yusufee fironee əmr hav'uñ xhinne manbişisin daşk'abı, oxhanasın yəqqı'l qan otxhuniyid helen. **22** Manbişde girginc'us sa tanalınbı hele, Benyaminishee xholle tanalınbıyiy xhebid vəş nuk'ra hele. **23** Yusufee dekkisqa Misirin girgincile yugun kariy suk, giney yəqqı'sin oxhanasın alixhxhuna g'able əməle g'uxoole. **24** Mang'vee çocar yəqqı'l haa'amee Yusufee çocaaşik'le eyhen: - Zi Yusuf vorna! Yizda

45 Yusufusse öörxəs dəxhi' nukaraaşılqa ts'ir üvxiyxə: - Gırğınbi yizde k'anençe qıgeepç'e! Yusufee çocaaşik'le vuc vuşu ixhay eyhemee manbişde k'anə vuşucar deşdaniy. **2** Mana məxür axtıra gesse giyğal, misirğançenbişik'le man g'ayxhi fironne xaane insanaaş yuşan ha'a. **3** Yusufee çocaaşik'le eyhen: - Zi Yusuf vorna! Yizda

manbişik'le eyhen: - Yəqqı'l uğmooda. **25** **21** Benyaminin dixbi: Bella, Beker, Aşbel, Gera, Manbi Misirğançə qiğeepçι Kana'anne cigabişeeqa Naaman, Exi, Roş, Muppim, Xuppim, Ard. **22** İna dekkine Yaaq'ubne k'anyaqa qabı, **26** mang'uk'le yits'iyiq'var insan Yaaq'ubunyy Raahileyn dixbi, eyhen: - Yusuf meerir, vucur Misir xhinnene nevabı gırğınbi sacigee qəbəqqəxhe vooxhe. **23** ölkayna xərnavur! Man g'ayxhi Yaaq'ubun yik' Daniyna dix: Xuşim. **24** Naftaliyn dixbi: Yaxtsel, aqqaqqa, manbişe uvhuynçılqa hayexhe deş. **27** Guni, Yetser, Şillem. **25** Bilyhanın Yaaq'ubiken Yusufee uvhuyn gırğın çocaşa dekkis yuşana'an. dixbiyyi nevabı gırğınbi sacigee qəbəqqəxhee ina Vuc ikkees Yusufee g'axuvini daşk'abı g'acumee, yighiye insan eyxhe. Lavane mancune yişseys Yaaq'ubun yik' cigeeqa qaylen. **28** İzrailee eyhen: Raahileys nukar xhinneniy hiyvu. **26** Yaaq'ubne - Haşde zak'le ats'axhxayn yizda Yusuf meerir! Zak'le mançile yugun medin hucoone g'ayxhes! Hasre qik'asse sa hark'in mana g'aces!

46 İzrailee cuka vodun gırğın si'i, yəqqı'lqa

gexha. Mana Beer-Şeveeqa hirxhil cune dekklee I'saq'ee i'bəədat ha'ane Allahis q'urban ablyaa'a. **2** Xəmde Allah ızrailis gyagu mang'ulqa onuiyn: - Yaaq'ub! Yaaq'ub! Yaaq'ubee «Hooyva» eyhe. **3** Allahee eyhen: - Zi Allah vor, yiğne dekklee i'bəədat ha'ana Allah. Misirqa i'qqəs q'imayq'ən, Zi vake maa'd xədin millet g'alya'as. **4** Vaka Misirqa Zinar 1'qqəsda. Qiyğar yı'q'əlqa Zicar ǵı meer qalesda. ǵı qek'ang'a Yusuf yiğne k'ane ixhes. **5** Yaaq'ub Beer-Şeveençə ayk'anna. Yaaq'ubne dixbişə dekkir con uşaxarib, yedərib fironee Yaaq'ubulqa g'axuvuyne daşk'abiseeqa gyav'u quvkekka. **6** Yaaq'ubbeeyi cune dixbişə çavravəq'əyi, Kana'anne cigabişee co hi'lyn gırğın kar si'i Misirqa qavayle. **7** Mang'vee cuka Misirqa dixbi, yişba, nevabı, gırğına cuna xizancab alyapt'ı ayk'an. **8** Misirqa ızrailika sacigee cun dixbiyyi dixbişike g'abiyinbi qavayle. Misirqa qabiyinbişin dobı inbi vod: Yaaq'ubna ts'erriyna dix Ruven. **9** Ruvenin dixbi: Xanok, Pallu, Xetsron, Karmi. **10** Şimonun dixbi: Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Tsoxar sayir Kana'anğançene za'ifayke ixhana Şaul. **11** Leviyin dixbi: G'ersən, Qohat, Merari. **12** Yahudun dixbi: Er, Onan, Şela, Peres, Zarax. Eriy Onan Kana'anne ölkəe habat'anbi. Peresin dixbi: Xetsron, Xamul. **13** İssaxarın dixbi: Tola, Puvva, Yov, Şimron. **14** Zevulunun dixbi: Sered, Elon, Yaxle'el. **15** Şenbi Leays Yaaq'ubike vuxhayn uşaxarniy vob. Leayee manbiyyi yiş Dina Paddan-Aramee vuxu. Leayeyin dixbi, yişba, nevabı gırğınbi sacigee qəbəqqəxhee xhebt'sale xhebiyre insan ixha. **16** Qadin dixbi: Yaaq'ubne xhunaşeyn Raahileyn dixbi: Yusufiy Benyamin. **20** Yusufus Misirne On şaharne kaahinne Fotiferanne yişə Asnatee, Menaşşeyi Efrayim donan q'öyre dix Misir vuxu.

47 Yusuf fironusqa hark'in mang'uk'le eyhen: -

Yizda dek, çocar cone gırğine karaka, çavra-vəq'əyka Kana'anne ölkəenç inyaqa Goşenqa qabı. **2** Qiyğan mang'vee çocaaşike xhoyre g'əxi' fironusqa abi. **3** Fironee Yusufne çocaaşik'le eyhen: - Hucoone xha'an? Manbişe fironuk'le eyhen: - Yiğin g'ular, con dekkar xhinne çobanar vob. Kana'anne ölkəe qabiyinbi Kana'anne ölkəe it'umun misvalybı gidgilva, yiğne nukaraşısın çavra-vəq'ə uxhiyxhana'asin cigabi deşva. Hucoone ixhes, şı həşde Goşen aaxvas havaasre. **5** Fironee Yusufuk'le eyhen: - Yiğna dekkiy çocar vasqavub abi. **6** Misir vas ikkanan ciga g'əyxə: dekkisiy çocarşıs ine cigayne gırğınçile yugne cigeeciga qee'e. Havaasre manbi Goşenee aaxvecen. Vak'le manbişin yugun çobanar vaats'axheene, g'əvxhee məxbimbı yizde çavravəq'əyqa ilyaakecen. **7** Yusufes cuna dek Yaaq'ub fironusqa arayle. Yaaq'ubee fironus xayirdüə hoole. **8** Fironee mang'uke qiyghanan: - Vaqa xhulelle senne vod? **9** Yaaq'ubee fironus inəxdun alidghını qele: - Yizde i'm'ren vəşxe xhebt'sal sen zi inyaa-saa hı'l. Yizda i'm'r k'ilyba, dağamba xhulelle senne vod?

xiliyba vuxha deş. **10** Yaaq'ub fironus xayir- vəşşe yoq'ts'ale yighille sen hi'i. **29** Izrailyna düə huvu ayk'anna. **11** Yusufee fironee uvhuyun qik'asda gah k'anə qooxheng'a, mang'vee cuna xhinne ha'a, dekkısdıay çocaasıda ciga Misir dix Yusuf qort'ul eyhen: - Vas zi ikkanxhee, qaa'a, manbışır gırğınçile yugun Ramses eyhene xil yizde bıdık avqa gixhxi k'in g'assır cuvab cigeençe ciga hele. **12** Sayid Yusufee dekkisin, hele: zas yugvalla hee'e, yizda nyaq'v Misir çocaasıın otxhuniy xizanbişis sik'i havace. **13** himaa'a. **30** Zi qik'uynq'a Misirğanç qikkee, yizin Misvalla manimee geeb qooxhe, c'iyeyne aq'val dekkar nyaabiy nyuq'vneeqa k'yav'u, zinar maa'ar otxhanan kar ivdeke giyğal. Misirniy Kana'anın k'eyxhe. Yusufee mang'us inəxüd cuvab qele: cəmə'ət misvaline xilençe vuçud dena aaxva. - Zi, ğu nəxdiy eyhe həməxüdud ha'asın. **31** **14** Yusufee Misireney Kana'anne insanaası suk massa huvu maadin gırğın pilbi fironus sa'a. Mang'une cuvabis dekke eyhen: - Zas k'in g'assre. **15** Misirney Kana'anne insanaasıın gırğın pilbi g'att'uynq'a, gırğın misirğançenbi Yusufusqa abi eyhen: - Şaş giney hele. Nişıl-allane și yiğne ulene ögee hapt'as? Yişin pilbi g'attuynıbı. **16** Yusufee eyhen: - Vuşun pilbi g'att'uxhee, manke həyvanan alle, zi şos mançine cigege giney heles. **17** Manbışır Yusufusqa con balkanar, çavra-vəq'ə, əmələr ha'ayki adayle. Yusufee mane adiyne həyvanaasıke giney badal ha'a. Mane sen mang'vee məxüd manbışırda həyvanaasıke giney badal ha'a. **18** Man sen ilgəç'umee, manbı Yusufusqa abi eyhen: - Vak'le ats'an, şaqı pil deşin, yişin həyvanarı vas ixha. Şaqı yişde xəring'unemee tanbışileyiy cigabişile ġayıri vuçud axu deş. **19** Nişıl-allane yiğne ulene ögiyl şakinid yişde cigabişiknid ixhes? Şaş, yişde cigabişiliş şallalla giney hele. Havaasre și fironus nukarar vuxhes. Hucoone ixhes, şas sayid toxumbı hele. Manke şinab hapt'as deş, yişin cigabid sahralqa sak' alas deş. **20** Inəxüd Yusufee gırğın Misirin cigabi fironus ileşse. Misvalybışıl-allıa gırğine Misirğançenbiş con cigabi massa hele. Məxüd Yusufee Misirğan gırğın cigabi fironne doyılqa alğa'a. **21** Misireene gırğine insanaasıke Yusufee fironus g'ular haa'a. **22** Fironee kaahinaaşına hək' qooleva, mang'vee saccu manbışır cigabi iłydeşse. Mana vucee qoolena hək' manbışırda otxhuniys g'iviyxhar vuxha. Mançıl-allad kaahinaaş con cigabi massa hele deş. **23** Yusufee milletik'le eyhen: - Həşde şunab, vuşun cigabid zi fironus alıştu. Haane toxum, alyaptı ooze. **24** Suk saa'ang'a xhonçuna sa pay fironus qevle. Avxuna yoq'uble payib oozasılı ooxhanas, şosiy vuşde xizanbişis vuxhecen. **25** Manbışır eyhen: - Yişda xärna, ğu şas yugvalla hav'u, ğu și hapt'iyke g'attivxhan hav'u. G'iyniye şaqı și fironun g'ular vob. **26** Yusufee ezu alyadıñçına xhonçuna sa pay fironus qevleva Misirne cəmə'ətis q'aanun gyuvxhu. Saccu kaahinaaş ezu alyadıñçına xhab'esda pay fironus qidyooole vuxha. Məxbina q'aanun Misir g'iynab vobna. **27** Izrailyna nasıl Misireene Goşen avxu karana vuxha. Manbı maa'ab geeb qeebaxhe. **28** Yaaq'ub Misir yits'iyaghalle senna axva. Mang'vee

48 Sabara gahbi ilgéeç'umee Yusufuk'le uvhuyun: - Dek ik'arır. Mang'vee cuna q'öyre dix Menasçeyiy Efrayim cuka alyaptı dek g'acesva yəqqı'lqa gexha. **2** Yaaq'ubus xabar g'uxoole: - Haane yiğna dix Yusuf vasqavur i'qqa. Izrailik'le man g'ayxhi, gucuka vuc g'alirxhuynə tülee'ar giy'ar. **3** Yaaq'ubee Yusufuk'le eyhen: - Gırğın əxəna Allah Kana'anne cigeene Luzee zas dyagu xayir-düə huvu, **4** inəxüd uvhu: «İlekende Zi yiğna nasıl geeb qaa'as, hexxa'a'asda, vake xədin xalq' g'alya'as. Vale qiyğad vake g'abiyńbişis man cigabi hammaşıys heles». **5** Həşdiyle q'öyre yiğna dix, zi inyaqa qalesse, Misir yedike vuxhaynbi yizińbi vuxhes. Efrayimiy Menasçey, Ruveniy Şimon xhinne yizińbi vuxhes. **6** Manbışır qiyğä vake g'abiyń usaxar yiğinbi vuxhes. Manbışılqa gexhan cigabimée Efrayimleyiy Menasçeyle ilgéeç'es. **7** Zi inəxüd yizda Raahile qiyk'uv'a ha'a. Yizda Raahile zi Paddan-Arameen siy'k'lang'a Kana'anne olkee Efratısa hiviyxharne cige qiyk'u. Mana maacar Efratne yaqqə k'eyxhi. Efratın g'lynin do Bet-Lexem vodun. **8** Izrailik'le Yusufun dixbi g'avcu qiyghanan: - İnbı vuşbune? **9** Yusufee dekkis inəxüd cuvab qele: - Allahee inyaa zas huvuyun dixbi vob. Izrailee eyhen: - Manbı zasqa qavaale xayir-düə hevles. **10** Izrail q'əsnii qıxha, mang'une ullepşik'le yugda g'ece deşdiy. Yusufee dixbi dekkisqana qaa'a, dekkieyib manbı xhilibiseeqa say'u ubbabı ha'a. **11** Qiyğä Izrailee Yusufuk'le eyhen: - Yizde fikreeqacad qidyayleyi yiğin sayid aq'va g'eceva, haane Allahee yiğin dixbib zak'le haaguyンbi. **12** Yusufee dixbi dekkine q'aratsaysse g'avşu, mang'une ögiyl ciyelqamee k'yoyzarna. **13** Qiyğä Yusufee Efrayim ulyozara'ana cune sağne sural, Izrailinid man solun sura eyxhe, Menasçey cune solne, Izrailyneer sağne sural ulyozara'a. Qiyğä manbı dekkisqana qaa'a. **14** Izraileemee sağın xil hotku k'inne nevayne Efrayimne, solun xilymee xärne nevayne Menasçeyne vuk'lelqə giyxhe. **15** Qiyğä Izrailee Yusufus xayir-düə hoole: - Yizde dekkasaše İbrahimeyiy l'saq'ee i'bəədat ha'ane Allahee, G'iyniye yiqlqamee zi havaacine

Allahee, **16** Zi girdigine pisvalybiske g'attixhan alyhaes deş. Girdigine gahbişil vuk'lek vukkiy hi'iye malaaikee, Havaasre ine usaxaaşisib xayir- mang'unee nasilnbisisse mebinbisilqa ilgeeç'es düə hevlecen! Yizin doyud, yizde dekkiney deş. Nimeeletteiy girdig milletbi k'yozarasda cune dekkin ibrahimini l'saq'in dobud manbişile vake paçah g'idari. **11** Yahudiqa manimee xatta k'ena yik'el qale'ecen. Ç'iyene aq'val manbişda t'imilen tayangbi eyxhe, mang'us manbi qidiykkin nasil geeb quvxhecen. **17** Yusufuk'le dekke sağin cuna əmaleb çok avt' alas vəəxana, Çike hi'iye xil Efrayimne vuk'l elqa gixhxhi g'acumee, man çaxiree tanalinbid hoşgalas axənbi. **12** Mang'unee mang'une yik'eençey xeyhe deş. Mang'us dekkin xil ülepşin adin ciga çaxırile k'ışseyda, Silibid Efrayimne vuk'lele alyat'u Menaşşeyne vuk'l elqa niknele cagvarada ixhes. **13** Zevulunun cigad gixhxhes ikkiykan. **18** Yusufee dekkik'le eyhen: - deryahne miglek ixhes, Maa'ad gamibi ileezaras, Dek, ġu ha'an qotkuda eyxhe deş. Sena ts'erriyna Mang'un ciga Sidonnee şaharılıq hixharas. **14** dix eyxhe, sağin xil mang'une vuk'l elqa gixhxhe. Xurcunbi migal alixhxhi manzil haa'ana issaxar **19** Dekmee, mang'vee eyhençilqa qidyarı, eyhen: taq'atikane əmaleyak akar. **15** Mang'us vuc manzilis - At'san dix, zak'le ats'an. Mang'une nasılık ulyorzulin ciga yugda qadi, maana nyaq'v cus xədin millet g'ales, manar qivaats'ana ixhes. vukkanəxüb g'avcu, mang'vee yi'q' k'yozari'i Saccu mang'unna k'inna çoc mang'uler qivaats'ana mebbimbiş iş haa'ana. **16** Danir Izrailyne ixha, mang'une nasılık sa deş, geedin milletbi nasılıbida sa vob, Mang'vee cune milletis məhkama g'ales. **20** Mane yiğil Yaaq'ubee manbişis xayir-düə haa'as. **17** Dani yaqqi'ne miglekna xoçe xhinne hoole: - Izrailein vuşun dobu xayir-düə hooleng'a ixhes. Balkanne guvuyk tıvxü Çilyna yi'q'hina ağımiş ha'as: «Hasre ġu Allahee Efrayim Menaşş g'lx'ane. **18** Rəbb, zi gozet ha'an ġu misayiy xhinne hee'ecenval» eyhes. Mang'vee məxür zi duşmanaaşike g'attixhan ha'as! **19** Mebinbi Efrayim Menaşşyle ooqana ha'a. **21** izrailee Qadın cigabi q'era qa'as ables, Mang'veeyib Yusufuk'le eyhen: - Yizin qik'asın yiğbi k'anə manbi g'e'ebaşeng'a q'era qaa'as. **20** Aşerne qeetxheyid, Allahee şu yik'el hivxanaa'as deş, şu cigabişee otxhuniy barakayka ixhes, Mang'vee dekkaaşine cigabişeeqa savaak'al haa'asını. **22** paçħahaasıd otxhuniy alles. **21** Naftali g'avkkune Vas çocaaşilee hexxada zi Şekem axtin ciga hele. Zi maralik akar, Mang'uke g'abiynbı geeb micaginbi mana Emorğançenbişde xilençe yizde g'ilincikayi vuxhes. **22** Yusufmee, xhyan i'lqəne cigaysneene, bıtağbid cabirile g'alyssikkıne tayangık akar. **23** Duşmanar mang'ulqa qalika vukaaşika kyoohar, **24** Mang'un xileppi gucuka vodva mang'vee vuk xile it'umda aqqaqqa. Mang'us guc hoole vuxha Yaaq'ubee i'bəədat ha'anee Allahee. Allah izriliqa çoban cune syuriyqa ilyakkan xhinne ilyakka. Mana manbişda Suva vobna. **25** Yiğne dekkie i'bəədat ha'anee Allah hasre vas kumagxhecen, Hasre Mang'vee vas xayir-düə hevlecen, Xəəne-ç'iyeyne xhyanbişike ġu g'its'mayk'vancen, Vas geeb uşaxaarij çavra-vəq'a helecen. **26** Yiğne dekkina xayir-düə barakatnane çolbişileb geeb vob, ġu manisa çocaaşile qivaats'anava, Hasre man girdig xayir-düəbi yiğinbi ixhecen. **27** Benyamin bahalne tımlılyuk akar, Miç'eeb k'on givku opxhan, Exhalid ing'uke-şeng'uke g'ayşuyn bit'al ha'a. **28** ina ələpqi'na yits'iq'öble nasıl Izrailyna vobna. Dekkee dixbişde girding'us, cus sik'ina inəxübna xayir-düə huvu. **29** Qiyğa Yaaq'ubee dixbişilqa emr haa'a: - Zi sik'inne gahile qik'asda, zas yizde xizanisqa, zale ögee hapt'iynbiside k'anyaqa alyhaes ikkan. Zi Q'etbişa eyxhene Efronne çoleene mağaree k'eyxhe. **30** Mana mağara Kana'anne olkeene Mamre eyhene cigays k'anene Maxpelayne çolee vobna. İbrahimee mana mağara nyaq'v haa'asdeme Efronusse çoluka sacigeeniy alivşu. **31** Maa'abniy İbrahimiy cuna xhunaşşe

49 Yaaq'ubee dixbi qopt'ul eyhen: - Yizde k'anyaqa savaale, vuşde vuk'l elqa qalesinbi ziyuşan ha'as. **2** Yaaq'ubun dixbi, sabi zal k'iri alixhxhe, Vuşde dekkil Izrailir k'iri gyaqqe. **3** Ruven, ġu yizada ts'erriyna dix, ġu yizada guc. ġu yedike zi mek'varanang'a taq'atikanang'a ixha. ġu girding'ule xərna, qivaats'ana vor. **4** ġu xhyanik akar sa'as-qa'as əxə deş. Vak'le man ats'axhxhe, ġu yik' hi' yizde tyuleeqa k'iç' uva, yizde xhunaşsesine sang'ika g'alirxhuva, vake xərna ixhes deş! **5** Şimoniy Levi çocar vob, Manbiş qəlasın ha'asva g'ilinc xilyaqa alyaata. **6** Manbi qəlakanang'a adamer gyabat'a, Yik'es ikkanang'ad manbişin həyvanar kara idyaalesin xhinne qaa'a. Manbiş eık'elee aqqiqin karbi zi ha'as deş, Zi manbişika sarçes deş. **7** Fiğan haa'ane manbişde qolbisiyyi Xil ts'its'dya'ane bahaliyalis bed-düə vuxhena. Zi manbişike g'abiynbı sacigeeqa savaales havaasaras deş, Izrailvolle oot'alarınbi. **8** Yahud, yiğne çocaaşee ġu axti qa'as, Duşmanaaşina gardan yiğne xile vuxhes, dekkin dixbib vas k'yoozoras. **9** Yizda dix, Yahud, ġu k'on quodu-soodu qööne mek'vne aslanik akar. ġu manzil haa'ane şirk akar, horku-qorku ç'iyel g'ilexha, Şavusse şir g'udokana'as əxəyee? **10** Paçħahiyyalla Yahudne xileençe misacab

Sarra, I'saq'iy cuna xhunaşşe Rivq'a k'evxhu. Zi Allahee g'ulaşın binahbi yik'el ixhan he'ecen. Man Leayer maa'ar k'eyxhi. 32 Man çolud, maana eyhenbi Yusufuk'le g'ayxhimee, gesse giygal. 18 mağarab Q'etbişisseniy alivşu. 33 Yaaq'ubee Qiyga çocar mang'usqa abi ciyelqamee k'yobzur, dixbişis əmr hav'u g'attirxhnimee, g'elybi tyuleeqa «Şi haşdiyle yoğun g'ular vobva» eyhe. 19 Yusufee si' qek'a. 20

50 Yusuf dekkilqa k'yorzuł gesse-gesse mang'us ubbabı ha'a. 2 Mang'vee cune g'ulluxçiy-doxturaaşılqa dekkin mayit mumyelamişecenva əmr haa'a. Doxturaaşed İzrailin mayit mumyelamişa'an. 3 Mana iş doxturaaş yoq'ts'al yiğna haa'a. Mumyelamişa'as manimena vaxtniyxhe vukkiykanna. Rights'al yiğna misirğanenbi mang'uqa gyasa. 4 Ak'in yiğbi ç'əveetxhamee, Yusufee fironne insanaaşık'le eyhen: - Zi vuşde ulen aqqixheene fironuk'le eyhe, 5 dekke zasqa k'in g'assaras alikkı uvhuynni: «Zi qik'asda xhinne vor. Kana'anne ölkkee zi zasda mağaree nyaq'v hav'u. Zi maa k'eyxhe». Həşde fironee zi hasrecen, dek k'eyxhi yi'q'olqa sak'alas. 6 Fironee eyhen: - Dekke nəxdiy vasqa k'in g'assaras alikkı, həməxürur mana k'eyxhe. 7 Məxür Yusuf ayk'anna dek k'eyxhas. Yusufuka sacigee fironun delesin insanar, Misirin aqsaqqalar, 8 Yusufneyiy dekkine xaabin gırğınbi, çocar, havayk'an. Manbişə saccu çavra-vaq'ayiy uşaxar Goşen g'alyaa'a. 9 Manbişika sacigee balkanaaşıl alepxiynbi, dəv'əys hi'iynə daşk'abışe gyuv'uruynbi yəqqi'lqa qığeebaç'e. Maa qəpqəs-ələpqəs devxhesinmeen insanar vooxhe. 10 Manbi İordan damayne şene sural, Atad eyhene cigeene atteeqa (suk mettaa'an ciga) hipxhiring'a, axtine niq'ika gyaaşe giviygal. Ma'ab Yusufee dekkis yighthille yiğna ak' hoole. 11 Mane ölkayne insanaaşık'le Kana'anğanenbişik'le, Atadee hoolena ak' g'avcumee, uvhuyun: «Misirbişqa xədin geşşuyud», İordan damayne k'anene cigays çil-allı Avel-Mitsrayim (misirbişin geşşuy) do giyxhe. 12 Yaaq'ubne dixbişे gırğın dekke uvhuyun xhinne ha'a. 13 Mana manbişə Kana'anee ölkereeqa qarı, Mamreys k'anene Maxpela eyhene çoleene mağaree'ar nyuq'héeqa giyxhe. Mana mağara İbrahimimee çoluka sa cigeen cus nyaq'v haa'asin ciga ixhecenva Q'etbişeda eyxhene Efronukeniy alivşu. 14 Dek k'eyxhiyle qiyga, Yusuf cune çocaaşika, dekkine ak'is abiye gırğınbişika sacigee Misirqa siykl'al. 15 Dek qik'öyle qiyga, Yusufne çocaaşə sana-sang'uk'le eyhen: - Yusufee şı hi'iynçina qəl yik'el avqu vuxhee, mana qəl şake qığaaħas vukkiykine, şı hucoone ha'as? 16 Mancıl-allab manbişə Yusufus xabar g'axuvu: - Dekkee qik'asse şak'le uvhuynni: 17 «Yusufuk'le inəxüd eyhe: „Hucoone ixhes, çocaaşə vas hav'una pisvalla, yik'el hivxhanee'e“. Həşded şı vake heqqa, hucoone ixhes, yiğne dekkee i'bəədat ha'ane

manbişik'le eyhen: - Zi nya'a Allahne vor, şu zale qəvəeq'ənas? 20 İlyaake, şos zas pisvalla haa'as vukkiykin, Allaheeyib mana yugvalis qav'u. G'iyna şok'le g'ecenbiyyi xəppanane insanaaşına i'mi'r g'attivxhan he'ecenva Allahee məxüd hi'. 21 Mancıl-allı qımaeq'ən zi şoqar vuşde uşaxaşıqar ilyakksda. Yusuf manbişiqə g'üvənara yuşanı'i manbişis yik'bı hele. 22 Yusuf cuneyiy dekkine xizanika Misir axva. Yusufee vəşşə yits'ille sen ha'a. 23 Mang'uk'le Efrayimin uşaxarib nevabib g'oocenbi. Menaşseyne duxayne Maxiriyye uşaxaasıbib mang'vee dekkvalla haa'a. 24 Sabara gah ilğevç'yle qiyga Yusufee çocaaşik'le eyhen: - Yızda qik'asda gah k'ane quvxheeyib, Allahee şu yik'el hivxanaa'as deş. Allahee şu ine olkeençe qığaa'asınbi. Mang'vee k'in g'assır İbrahimis, I'saq'is, Yaaq'ubus hevlesva uvhuyne cigeeqa şu quvkees. 25 Qiyga Yusufee İzrailebişisqa k'İNBI g'assaras alikkı eyhen: - Allahee şos huvuyun cuvab misacad yik'el hixan ha'as deş. Şunad əlyhəəng'a, yizin bark'vbı inyaa g'ilyma'a, şoka qikkee. 26 Yusuf vəşşə yits'ille sen hi'i qek'a. Mana Misiree mumyelamiş hi'i tabuteeqa giyxhe.

Qığeepç'iy

1 Izrailyne (Yaaq'ubne) xizanbışika sacigee cuka Misirqa qabiyne dixbişin dobı inbi vod: **2** Ruven, Şimon, Levi, Yahud, **3** İssaxar, Zevulun, Benyamin, **4** Dan, Naftali, Qad, Aşer. **5** Yaaq'ubike g'arına yights'al insan ixha. Yusuf manke Misirniy vor. **6** Ooğançee geed gahbi ilğeç'umee, Yusufur cun çocarib coka vooxhen cone gahin insanarib habat'anbi. **7** Izrailybimee geeb barakatnambil vuxha, g'abi hexxebaxhenbi. Manbi geeb qeepxha bikırna ölka gyavts'aa'ana. **8** Xilece gahbi ilğeç'umee, Misiris xəbvalla Yusuf dyats'ane sa paççahee haa'a. **9** Mang'vee cune xalq'ik'le eyhen: - İlyakende, Izrailybi şale geeb qepxha, şaleb gucuka vob. **10** Qudoora ək'elikan sa kar ha'as, deşxheene manbi sik'ilbab geeb qeepxhes. Dəv'ə gibgilee, manbi yişde duşmanaaşika sapçı şalqa ables. Qiygale xhineyib yişde ölkeneçə qığeepç'i əlyhəəsimbi. **11** Misirbişə Izrailybışda i'mi'r dağam qa'asva manbışike nukarar hav'u, manbışıl ooqa con insanar giviyxhe. Mane cone insanaşeb manbuşis yi'q' haqvara'asda xhinnena iş hoole. Məxüd ixha izrailybışe fironus Pitomiy Ramses donan şaharbi ali'i. Mane şaharbışee manbişin anbarbı eyxhe. **12** Izrailybi nimee hopç'un-g'opç'uneyib manbi sa hamanimegab geeb qeebaxhe vuxha. Mançile Misirbi qəpq'i'n izrailybi **13** qidviykkın işlemişepxes ulyooka. **14** Misirbişə Izrailybışisa nyaq'uke karpiğbı ha'as, cigabı alya'as, çoleedin yi'q'n işbi g'acesniy ulyookanbi. Məxüb manbişə izraibışda i'mi'r dağam qav'u. Izrailybi qidvikkin gır gin yi'q'n işbi manbışisa ha'as ilekka ixha. **15** Misirne paççahee cühüt'yaasış ebaçer (uşax uxoxang'a kumag ha'anə) Şifrayiy Pua donane yadaşık'le eyhen: **16** - Cühüt'yaasışne xhunaşseeş usaxar vooxheng'a yugba ilyaake, gade ixheene gik'e, içiy yixheene g'alerçə. **17** Ebaçer Allahile qəvəyq'ənənbi vooxhee, manbişə paççahe uvhuyn ha'a deş. Manbişə gadebi üç'übba g'alyaa'a vuxha. **18** Paççahee ebaçer cusqa qopt'ul qiyghanan: - Nya'a şu məxüd ha'a? Nya'a gadebi üç'übba g'alyaa'a? **19** Ebaçerse eyhen: - Cühüt'yaasış yedar misirbişin yedar xhinne deşub, manbi taq'atikavub, şı hivxharassecad uxoxa vod. **20** Mançıl-allar Allah ebaçeeşiqa yugra eyxhe. Məxüd milletid geed qexhe, çina gucub hexxoohena. **21** Ebaçer Allahile qəvəyq'ənva, Allahee manbi xizanımbı, usaxımbı haa'a. **22** Fironne cune milletilqa əmr haa'a: - Cühüt'yaasış vuxuyñ gır gin gadebi Nil eyhene dameeqa dağee'e! Vuxhayne içeeşikme simoot'a, üç'übba g'alee'e.

2 Leviyne nasılkene sa cühüt'ee, cune nasileençe cusda xhunaşhe hee'e. **2** Mana vuxhne ayxu mang'us dix uxu. Uşax micagda g'acu, məng'ee man usax xheyible vazna dyugul ha'as dəxəmee, məng'ee q'amışeke hav'una ç'emç'e alyapt'i, çılqa g'ir qadğu, usaxid caqa gixhxhi Niline miglek alyadiyne q'amışeeqa giyxhe. **4** Uşaxik hucooyiy ixhesva ileeka, usaxna yuçu sik'irra şaqana illezar. **5** Fironna yiş ayexerasva damaysqa gec'e, cen guluxçerib damayne miglek i'ğviykar vooxhe. Məng'i'k'le q'amışee ç'emç'e g'ooce. Mana alyapt'as cena guluxçiy g'ixeeli. **6** Ç'emç'eyn ghal ulyot'ulmee məng'i'k'lee maa usax gece. Gade gesse g'acuys, məng'i'na rəh'i'm qabı eyhen: - İn cühüt'yaasışın usaxid. **7** Manke usaxne yuçee fironne yişsəke qiyghanan: - Yiğnemee hark'in mana gyoqa'asda cühüt'yaasışına sa zaiyfa ayrene? **8** Fironne yişsəe məng'i'k'le «Hiyek'neva» eyhe. Yuçee hark'in usaxna yed ayreele. **9** Fironne yişsəe məng'i'k'le eyhen: - İn usax alyat'u yizdemee gyoqe'e. Mançilla zi vas hək' qevles. Zaiyfee usax alyat'u cene xaa gyoqa'an. **10** Uşax xət qixhamee, məng'ee mana qikkekanə fironne yişsəqa. Fironne yişsəe mana dixvalis alyarat'a. Məng'ee usaxin do Mısa (qiğavhuna) gixhxhi eyhen: - Zi mana xhinençe qiğavhu. **11** Mısa xər qixha cune ximbişisqa hark'inmee, mang'uk'le, cune milletin nimee yi'q'na işiy haa'ava g'ecen. Mang'uk'le maa'ar, cuna xini cühüt misirğançeng'vee geta g'ece. **12** Hiqiy-allı ilyakki vuşucar g'idecumee, Misee mana misirğançena gik'u g'umeeqa dyugulya'a. **13** Qinne yiğil mang'uk'le q'öyre sana-sang'uka aldaxhvanan cühüt'yar g'ooce. Mang'vee getang'uke qiyghanan: - Nya'a gü yiğne milletna insan geta? **14** Mane insanee eyhen: - Şavaane vake yişda xərnayiy şas mahkama ha'ana hi'i? Şena misirğançena gik'uyn xhinne, deşxhee, vas zinarne gik'as ikkan? Mısa qərq'i'n culed-alqa eyhen: - Mıts'an, zi hi'yn ats'axhxha ixhes. **15** Fironuk'le Misee hi'yn g'ayxhimee mana gik'as ikkiykan. Mısa fironuke hixu, Midyan eyhene olkeeqa qarı sa kahrizne k'ane axva. **16** Yiğbişde sa yiğil Midyanaaşine kaahinna yighiyre yiş dekkine vəq'əbişis xhyan helesva maqa abayle. Manbişə kahrizeençe xhyan alqu'i nayıbı (axurbi) gyats'a'a eyxhe. **17** Maqa qabiyne çobanaşaş işer g'ehaabşes vukkiykan. Misayk'le man g'acu, içeeşineme vuç ögeeqa huvu manbişin vəq'əbi xhinen ats'ya'anbi. **18** İçer cone dekkisqa Reuelisqa sapk'ilmee, mang'vee qiyghanan: - Nya'a şu g'iyina zaraba sapk'il? **19** Manbişə eyhen: - Misirğançene sang'vee yişdemee vuc ögiylqa huvu, şı çobanaşine xilençə g'attivxhan hav'u. Qiyğa mang'vee yişdemee yişin

vəq'əbi ats'esin xhyan kahrizeenə alqı'i. 20 qığavhuyn'a ine suval şu Zas i'bəədat ha'as. 13 Mang'vee yişşaasike qiyghanan: - Mana insan Misee Allahik'le eyhen: - Zi Izrailybışısqa hark'in nyaane vor? Nya'a şu mana g'alerçü? Qot'le, ari şakasana kar oxhynecen. 21 Manbişer Misa cong'a qoyt'alna. Dekke eyhen: - Misa, sing'əcar axve. Misaysir ikkiyanna manbişəng'a axvas. Sabara qeles? 14 Allahee mang'us inəxüd cuvab qele: - gah ilgəvc'yle qiyğa, mang'veeyir Misays cuna yiş Tsippora xhunaşə yixhencənə heele. 22 Məng'ee Vorna» eyheng' vee vuşde k'anyaqa g'axuvu. 15 Misays dix uxu. Misee eyhen: - Zi menne cigeenə qarına xhinne axva vor Mançıl-allı mang'vee eyhe: «YAHVE (Rəbb), vuşde dekkaaşee, İbrahim, duxayn do Gerşom (menne cigayna) giyxhe. 23 I'saq'ee, Yaaq'ubee i'bəədat hi'ine Allahee zi şosqa Ooğançə geed senbi ilgəec'yle qiyğa Misirna paççah qek'ana. Izrailybişə nukariyvalee uts'ur ts'its'a, kumag heqqə eyxhe. Manbişə ts'its'a'an 16 Hak'ne Izrailin ağsaqqalar sav'u manbişik'le nukariyvaledin uts'ur Allahik'le g'eceniy vod. 24 Allah manbişə ts'its'a'an uts'uruqa ilyakka-ilyakka İbrahimikə, I'saq'ika, Yaaq'ubuka hav'unə mugaavile yik'el qavalıya'a. 25 Allahik'le Izrailybişə nukarar vuxhay g'acu manbişilqa rahi'm qavayle.

3 Misee cune abbatteyn, Midyanaaşine kaahinin syuru uxhiyxhana'a eyxhe. Mang'une abbatteyn düğəldil itron eyhe. Sayəqees mang'vee man syuru əq'ənanə sahreeqa, Allahne suvaysqa Xorevisqa ikekka. 2 Sayir mang'us gyotxhanne giç'eenə Rəbbina malaikə gyagva. Misayk'le ts'ayın aqqyn əq'iy gidyotxhan g'acumee, 3 mang'vee culed alqa eyhen: - Hinnalan hark'in mane curayne işiqa ilyakkas, nya'ası man əq'iy gyotxhun çəvcəd dexhe. 4 Rəbbik'le Misa ilyakasva k'ane qıxha g'acumee, giç'eenə mang'ulqa ona'an: - Misa, Misa! Mang'veeyir «Hooyva» alidghiniy qele. 5 Allahee eyhen: - K'anyaqa qimexhe. G'ellinbi g'ayşə. Ğu ulyorzuşun cığa er cığa vod. 6 Zi, yiğne dekkeyid, İbrahimeyid, I'saq'eeyid, Yaaq'ubeyid i'bəədat hi'ina Allah vor. Man g'ayxhi Misee aq'va aqqaqqə, Allahıqa ilyakkas qəyq'ənna. 7 Rəbbəe eyhen: - Zak'le Yızde milletin Misir opxhanna əq'üba vaats'ana. Manbişil ooqa givxhiyne insanaaşine xileke höödəxənid Zak'le ats'an, manbişə kumag heqqad Zak'le g'ayxhin. 8 Zi mançıl-allı inyaqa ari. Həşde Zi manbişə xilençe g'attivxhan hav'u mane ölkene qıgaa'asınbi. Qiygəleb sa xənne, kar geednane, nyakiy itv gyodatstsene cigabişeeqa quvkees. Maa'ab həşde Kana'anbi, Q'etbi, Emorbi, Perizbi, Q'ivbi, Yevusbı aaxva. 9 Izrailybişin gyaaşuy Zak'le g'iyxhen. Zak'le Misirbişə manbişis hoolena əq'üba g'oocena. 10 Mançıl-allar Zi ġu fironusqa Yızın millet izrailybi, Misirğançə qıgə'eva g'ixele. 11 Misee Allahik'le eyhen: - Nya'a, zi vuşune vor, fironusqa hark'in Izrailybi Misirğançə qıgaa'as? 12 Allahee eyhen: - Zi vaka ixhes. Zi ġu g'axuvuva inçike ats'axhxes: ġu millet Misirğançə

16 Hak'ne Izrailin ağsaqqalar sav'u manbişik'le eyhe: «Rəbbəe, vuşde dekkaaşee, İbrahim, I'saq'ee, Yaaq'ubee i'bəədat hi'ina Allah zas dyagu uvhuyn: «Zi şoqa ilyakkaniy vor, Zak'le g'avcuna Misir opxhanna əq'üba. 17 Zi şos cuvab hele, şu Misireene əq'übayke g'attivxhan hav'u Kana'anbişde, Q'etbişde, Emorbişde, Perizbişde, Q'ivbişde, Yevusbıde nyakiy itv gyodatstsene cigabişeeqa quvkees». 18 Izrailyne ağsaqqalaşə val k'ırı alixhxhesin. Ğunar manbişika sacigee Misirne paççahisqa hark'in eyhe: «Cühüt'yaşaına Allah, Rəbb şas dyagu. Şı xhebille yiğna yəq apk'in sahree yişde Allahis, Rəbbis q'urbanbi allya'as». 19 Zak'le ats'an Misirna paççah gucuka ilydekkee mang'vee şu g'avkvas deş. 20 Mançıl-allab Zi Misirilqa xil alivka'as, həşdilqamee g'idiyxiyin yiğbi manbişilqa allya'as. Mançile qiyğa mang'vee şu g'avkasını. 21 Zi məxüd ha'as şu manbişde ulen avqecen, şu q'ərane xileka əlyhäəs gimabak'acen. 22 Cühüt'yaşaına yedaşaе misirbişde yedaşaike, hasre k'İNƏƏĞYKEYİY nuk'rakey hı'yn karbiyyi tanalınbi heqqecen. Man karbı şu vuşde dixbilqayıy yişbişilqa qa'as. Şu məxüüb Misirbi q'əra qaa'as.

4 Misee inəxdün alidghiniy qele: - Sayid manbişis zal k'ırı alixhxhes diykkine, zal haydepoxha uvheene: «Rəbb vas dyagu deşva?» 2 Manke Rəbbe eyhen: - Yiğne xiledin hucoone? Misee eyhen: - Əsaa. 3 Rəbbəe eyhen: - Man əq'iyelqa dağecə. Misee əq'iyelqa dağetçumee, əsaa xoçelqa siy'əl. Misar çisse hexvana. 4 Rəbbəe Misayk'le eyhen: - Xil hotku mana bi'ttike avqve. Misee xil hotku xoçə bi'ttike avquyng'a, mana xile əsaalqa siviyləl. 5 Rəbbəe eyhen: - Ğu man kar he'e, Izrailybi hayepxhecen Rəbb, manbişde dekkaaşee, İbrahim, I'saq'ee, Yaaq'ubee i'bəədat ha'ana Allah, vas dyaguva. 6 Qiyğa Rəbbəe meed eyhen: - Xil eqanaqa k'eçə. Misee xil eqanaqa k'eçə qıgəvhüməe, mang'un xil ik'arike yiz xhinne cagvara qexhe. 7 Qiyğa Rəbbəe eyhen: - Xil meed eqanaqa k'eçə. Misee q'öd'es xil eqanaqa

k'eçü qıgvhumee, mang'un xil yug qexhe. **8** uvhuyn əlaamatbi yuşan ha'a. **29** Miseeyiy Harunee Rəbbbee eyhen: – Manbı yiğne ts'eppiyne əlaamatlı izrailin ağsaqqalar sav'umee, **30** Rəbbbee Misayk'le haydeepxhene, q'öb'esinçil vuxhesinbi. **9** Sayid uvhuyn gırın kar Harunee yuşana'an. Qiygaled manbışe val k'ırı ilydiyxi q'öd'esde əlaamatlib mang'vee insanaşine ögiyl man əlaamatbi hagva. haydeepxhene, Nil eyhene dameençe xhyan **31** izrailyibı manbışılqa hayebaxhenbi. Rəbbikl'e alayt'u ç'iyləqə haç'e'e. Manke man xhyan ebalqa manbışe opxhanna aq'üba g'avcuna, manbı məxüb sak'elas. **10** Misee Rəbbikl'e eyhen: – Xudaavanda, g'alepçes deşva, manbışık'le g'ayxhimee, izrailyibı zasse şenker uftanra yuşana'as əxi' deş, həşder gugaybışıl gyuv'ur i'bəədatbi ha'a.

Ğu zaka yuşanı'yle qiyğar əxə deş. Zi y!q'rə, g'idiygal yuşana'a. **11** Rəbbbee mang'uk'le eyhen: – Şavaane insanis miz huvu? Şavaane insanike lalıy g'idiyxhena ha'a? Şavaane insanis uleppi huvu? Şavaane insan bi'rq' qa'a? Nya'a Rəbbbee, Zi dişde man gırın ha'a? **12** Həşdiylemee hora hak'ne, Zi vas eyhesinid xət qa'asin, yuşana'asid kumag ha'asin. **13** Misee eyhen: – Hucoone ixhes, Xudaavanda, merna insan g'axile. **14** Rəbbe Misalqa qəl hav'u eyhen: – Nya'a Leviniye nasileenəna yiğna çoc Harun? Zak'le ats'an mana yugra yuşana'a. Həşde mana yiğne ögiylqa i'qqə vor. Ğu g'acu mana şadxhesda. **15** Çocuka yuşanı'e, hucooyi eyhes ikkan mang'us xət qe'e. Zi vuşde q'öngüssana yuşana'as kumag ha'asin, hucooyi ha'as ikkanvad xət qa'asin. **16** Vas eyhes ikkananbi, mang'vee insanaşılqa hixhara'as. Günad mang'ulqa Yızın cuvab hixhar ha'as, manar yiğne cigeer yuşan ha'as. **17** In əsaa vaka aleet'e, ġu inçika əlaamatbi hagvas. **18** Misa cune abbateysqa İtronusqa sark'il eyhen: – Hasre zi Misireeqa i'qqəs, ilyakkas yızın xinibı avxucabee? İtronee eyhen: – Yugna yəq vuxhena. **19** Midyanee Rəbbbee Misayk'le eyhen: – Misirqa sak'le, ġu gik'as ikkanan gırınbı hapt'ynibi. **20** Misee dixbiyyi xhunaşse əmələlqa gyav'u, Allahee uvhuyn əsaayıd xilyaqası alyat'u Misirqa yəqqıl gexha. **21** Rəbbbee Misayk'le eyhen: – Ğu Misirqa sak'imee Zi vas xət q'i'yn gırın əlaamatbi fironusne he'e. Zimee mang'uke hi't'iy qa'as, mang'veeyid millet g'aykkas deş. **22** Ğu fironuk'lə eyhe: «Rəbbbee inəxüdud eyhe: izrail Yızda ts'erriyna dix vorna. **23** Zi vak'le uvhuyn, Zas i'bəədat he'ecenva Yızda dix g'aykke! Ğumee mana g'aykki deş. Həşde Zi mançıl-allar yiğna ts'erriyna dix gik'as». **24** Yəqqə xəm g'ahaane cigeer Rəbb Misaysqa arı, mana gik'as ikkiyikan. **25** Mane gahil, Tsiporeek'nə g'aye alyapt'i dix sunnat hi'l çike g'ayşun ç'ürüx Misayne g'elyibşik set'u eyhen: – Ğu həşde yizdemee ebana adamıy eyxhe. **26** Məxüb Rabbee mang'uke xil ts'its'a'ana. Dix sunnat hi'l-alla Tsiporee Misayk'le «Ebana adamıy» eyhe. **27** Sabara gah İlgevç'yle qiyğə, Rəbbbee Harunuk'lə eyhen: – Misayne ögiylqa sahreeqa hak'ne. Harunus Misa Allahne suvaysne qızaximée, mang'vee Misays ubbabı ha'a. **28** Misee Harunus Rəbbbee cuk'le gırın uvhiynbıyyı hagveva

5 Mançıl qiyğə Mısayiy Harun fironusqa abi eyhen: – Izrailyne Allahee, Rəbbbee, inəxüdud eyhe: «Yızın millet g'aykke Zas sahree bayram he'ecen!» **2** Fironee eyhen: – Rəbb vuşune vor, zi mang'ul k'ırı alixhxı Izrailyibı g'avkvas? Zak'le Rəbbir ats'a deş, Izrailyibib g'ooka deş. **3** Manbışe eyhen: – Şas cühüt'yaşa Allah dyagu. Si g'avke, ince xhebne yiğna yəq apk'in sahree, yişde Allahis, Rəbbis, q'urbanbı allya'as, Mang'vee şalqa y!q'i'n ik'arbı g'ixmelecen, g'ilincika gimabat'acen. **4** Misirne paçcahee manbışık'le eyhen: – Mısayiy Harun, nya'a şu millet işike ha'a? Hudoora vuşda iş g'avce! **5** Həşdiylee millet geed qıxha, şosmee manbışe iş hidyav'u vukkan. **6** Mane yiğilycab fironee milletne vuk'lel ulyobzurinbışık'leyiy iş haa'as ulyokanbışık'le eyhen: **7** – G'iyniyle şaqı mane milletis karçıp ha'asin balybiy himele, havaasre hapk'in cocad se'ecen. **8** Karçıḍ manbışike şene ögiylinməncad qeqqe. K'il qıma'a. Manbı tambalar vuxhal-alla ts'irbi ha'a: «Hapk'in yişde Allahis q'urbanbı allya'as». **9** Manbışda iş hexxee'e iş hee'ecen, horbuşil k'ırı ilyimiyxhecen. **10** Milletne vuk'lel ulyobzurinbışık'li, iş haa'as ulyookanbi g'aqa qıgeepç'i Izrailyibışık'le eyhen: – Fironee inva vod eyhe: «Zi şos balybiy heles deş. **11** Havak'ne balybiy şos nənçeyiy ikkan se'e. İşib vuşda k'il qaa'as deş». **12** Millet Misirvolle ehekki gidyotxuñun balybiy sa'a eyxhe. **13** Vuk'lel oab ulyozrat'yunbışık manbı iş haa'as ulyooka eyhenniy: – Si şenke şos balybiy heleng'ameena iş hee'e. **14** Vuk'lelqa gyuvxhuyne Izrailyibışkene ç'ak'ınbışike, fironne insanaşəe gyoota-gyoota qıyghan ixha: – Nya'a şu sanixhayı g'iyna şene ögiylinməen karçıp hidi'i? **15** Izrailyibışkene ç'ak'ınbı fironusqa abi gyaşenbi: – Nya'a ġu yiğne g'ulaşılqa ina ver ooxa? **16** Balybiy yiğne nukaraaşıs hele deş, karçımcı ha'as ilekkan. İlekke yiğin nukarar nəxübiy gyoota! Bınah yiğne milletil vob. **17** Fironee eyhen: – Şos işcab haa'as devkan! Mançıl-allad şu eyhen: «Si hapk'in Rəbbis q'urban ablyaa'as». **18** Hudoora işləmişəpxhe. Şos balybiy heles deş, şumee ögiylinməen karçıp ha'asincad. **19** Izrailyibışkene ç'ak'ınbışık'le «Yığısıysın karçıp k'il qıma'ava» g'ayxhimee manbışış hayexhen, co dağamıyalıeqa gyapk'iva. **20** Fironusse qıgeepç'imee manbışık'le Misayiy Harun g'avcu,

21 eyhen: – Hasre Rabbik'le şu hucooyiy hı'ıva dixbi: Maxliyyi Muşı. İn xizanbi Leviyke g'adiynbi g'acecen, şosda cazaat g'ats'ak'vnecen. Şu şı vod. **20** Amramee cuna mamaşıy Yoxeveed hee'e. fironusiy cune insanaaşis g'umooqe qav'u. Şı Məng'ee Amramis Haruniy Mısa vuxu. Amramee gyapt'ecenna, suçad vuşde xileqa manbişisqa vəşse xhebts'ale yighille sen ha'a. **21** İtsharın g'ilinc huvu. **22** Missee Rabbilqa aq'va aqqı eyhen: dixbi: Qorax, Nefeg, Zixri. **22** Uzzielin dixbi: – Xudaavanda, nya'a Ğu milletilqa ina balyaa Mişael, Eltsafan, Zitri. **23** Harunee Amminadavna ablyav'u? Nişil-allane Ğu zi g'axuvu? **23** Yiğne yiş Elişeeva hee'e. Mana Naxşonna yiçü yixha. doyule fironusqa hark'inne yiğile, mana milletika sık'irar yugra dexhe giygal. Ğumee vuççud hı'i vuxu. **24** Qoraxın dixbi: Assır, Elqana, Aviasaf. deş, Yiğin millet g'attixhan ha'asdeme.

6 Manke Rabbbee Misayk'le eyhen: – Həşde vak'le g'acesin, Zi hucooyiy fironuk ha'a. Yızde xənne gucune ögiyl, mang'vee manbi g'avkasınbib, vuk'lele haa'as saccu cune ölkenece hudooracenga. **2** Qiyga Allahee Misayk'le eyhen: – Zi Rəbb vorna. **3** Zi İbrahimis, I'saq'i's, Yaaq'ubus Gırgın Əxəna Allah xhinne gyagu, Zıcar Zi manbişis YAHVE xhinne qıvats'i'ı deş. **4** Zi manbişika mugaavileniy hav'u, co menne cigaynbı xhinne aaxvan Kana'anğançenbişin cigabı cos helesva. **5** Zak'le Izrailybiş, Misirbişde xilençe ts'its'a'an uts'ur ats'an. Zasse şenbişika hav'una mugaavile yik'el hipxin deş. **6** Mançıl-alla Izrailybişik'le eyhe: «Zi Rəbb vorna. Zi şole Misirbişda xamut g'avsesda. Zi Yızde xənne gucuka Misirbişis yi'q'nə cazaat huvu, şu manbişde nukariyvalike g'attivxhan haa'asınıb. **7** Zi şoke Zasin millet ha'as, Zi vuşda Allah ixhes. Manke şok'le ats'axhxhesin, Zi şu Misireene aq'übeenęe g'attivxhan hav'una vuşda Rəbb Allah vor. **8** Zi şu İbrahimis, I'saq'i's, Yaaq'ubus k'in g'assır helesva uvhuyne cigabişeeqa quvkees. Man cigabi vuşunbi ixhes. Zi Rəbb vorna». **9** Missee man uvhuynbi Izrailybişis yuşana'a. Manbi aq'übən ri'hı'le g'av'uva, manbiş mang'ul k'iri iliyxhe deş. **10** Manke Rabbbee Misayk'le eyhen: **11** – Fironusqa, Misirne paçcahisqa, hark'in eyhe, Izrailybi cune ölkenece g'avkecen. **12** Missee Rəbbik'le eyhen: – izrailybiş zal k'iri ilydiyxhe, fironee nəxüd zal k'iri ilixheyə? Zasse yugrar yuşana'aş əxə deş. **13** Rəbb Misaykayıy Harunuka yuşan hı', manbi fironusqa Misirne paçcahisqa g'uxoole, Izrailybi cune ölkenece g'avkecenga. **14** Izrailybişde nəsilbişin ç'ak'ınbi inbi vob; Izrailyne ts'errine duxayn Ruvenin dixbi: Xanok, Pallu, Xetsroniy Karmi. İn xizanbi Ruvenike g'adiynbi vod. **15** Şimonun dixbi: Yemuel, Yamin, Ohad, Yakın, Tsoxar. Sayir Kana'anğançene xhunaşşeykena dix Şaul. İn xizanbi Şimonike g'adiynbi vod. **16** Xəring'ule otçu k'ming'ulqamene Leviyne dixbişin dobı: G'erşon, Qohat, Merari. Levee vəşse xhebts'ale yighille sen ha'a. **17** G'erşonun dixbi: Livniyyi Şimey. Manbişqad xizanbi ixha. **18** Qohatee dixbi: Amram, İtshar, Xevron, Uzziel. Qohatee vəşse xhebts'ale xhebille sen ha'a. **19** Merariy

7 Rabbbee Misayk'le eyhen: – Ğu Yızın cuvab Harunule, yiğne çocule, gana fironulqa hixhar ha'as. Mana yiğna peygamber xhinne ixhes. **2** Zi vak'le uvhuyn gırgın kar yiğne çocus Harunus yuşan he'e. Hasre mang'veyid fironuk'le eyhecen Izrailybi Misirğançe g'avkeva. **3** Zi fironuke hı'tı'yı ha'as, mang'vee, Zi Misir geed əlaamatbiyi həşdilqamee g'idecүn karbi he'eyid şol k'iri alixhxhes deş. Manke Zi Misirliqa xıl alivka'as, yi'q'i'n aq'übəbi g'axiles, Yızın millet, Izrailybi, g'osunbi xhinne Misirğançe qıqaa's. **5** Zi xıl alivkav' u Izrailybi manbişde yi'q'nənce qıqav'umee, Misirbişik'le Zi Rəbb ixhay ats'axhxhes! **6** Miseeyiy Harunee Rabbbee nəxüdiy uvhu həməxüdüd ha'an. **7** Manbi fironuka yuşan ha'ang'a Misayka molys'al, Harunukad molys'ale xhebille sen ixha. **8** Rəbbbee Misayk'leyiy Harunuk'le eyhen: **9** – Fironee şok'le uvhuung'a: «Əlaamat hagveva», Misee Harunuk'le eyhecen: «Yiğin əsaa alyaat'u fironne ögiylqa dağet'c'e». Əsaa manke xoçelqa sak'alas. **10** Misayiy Harun fironusqa abı, Rəbbbee uvhuyn xhinne ha'a. Harunee cun əsaa fironneyi cune insanaaşine ögiylqa dağetcumee, man xoçelqa siyk'al. **11** Manke fironee k'oran ək'elynanbiyyi cadu ha'anbi cusqa qoot'al. Misirne cadu ha'anbisissə cadubişika man kar ha'as əxən. **12** Gırging'vee con əsaabi ç'iyelqa dağ'a. Dağı'iyn əsaabi xoçebişilqa siyk'al. Harunnemee əsaan gırgın əsaabi k'ögənbi. **13** Rəbbe uvhuyn eyxhe, firon hı't'iyra ixha, mang'vee manbişil k'iri iliyxhe deş. **14** Rəbbe Misayk'le eyhen: – Firon hı't'iyra vor, mang'us millet g'aykkas ikkan

deşod. **15** G'iyqa miç'eer firon damaysqa i'qqəmee vas misane iukkan, zi val, yiğne insanaaşıl, yiğne xoçelqa siy'alan əsaayit' alyaat'u ġu mang'usqa milletil-allá dūə hav'u? Mançile qiyğa q'rqi'mi't'er hak'nə. Mana Niline mglek gozete'e. **16** G'acumee vassed, yiğne saraybışsised əlyhəsinsib. Manbi fironuk'le eyhe: «Rəbbbee, cühüt'yaşaına Allahee saccu Nilee axvas. **10** Fironee eyhen: - G'iyqa. in eyhesva zi vasqa g'axuvu: Cun millet g'aykke Misee alidghimiy qele: - ġu eyhen xhinne ha'as, sahree Cus i'bəədat he'ecen! ġu həşdiqamee mançiked vak'le ats'axhxhesin yişde Allahik, k'iri alixhxhi deş. **17** Rəbbevud eyhe: Həşde Rəbbik akarna sacar deşda. **11** Q'rqi'mi't'er vak'le ats'axhxhesin Mana Rəbb ixhay. Yizde vassed, yiğne saraybışsised, yiğne insanaaşised, xilene əsaaka zi Niline xhyanis i'xi'mee xhyan yiğne milletissed əq'əna qeetxhes. Q'rqi'mi't'er ebalqa sak'alas. **18** Nilee din balığar hatt'asınbi, saccu Nilee axvas. **12** Misayiy Harun fironusse əq'l'yn eva qales, Misirğançenbişsise mançe xhyan avayk'anənbi. Misee Rəbbike Vuce salat'i'yn ulyoğas əxəs deş. **19** Rəbbbee need Misayk'le q'rqi'mi't'er ak'ani'iy heqqa. **13** Rəbbbee Misee eyhen: - Harunuk'le inəxüd eyhe: əsaa alyaat'u, Cuke heqqjin ha'an. Xaybişeedin, məhlabişeedin, xil Misirne damabışılqa, arxbışılqa, g'oleşılqa, çolbuşeedin q'rqi'mi't'er haat'anbi. **14** Manbi gırgıne xhyan havacene cigabışılqa hotkecen. anbarbişeeqa sa'a. C'iyeyke əq'l'yn eva g'əə giygal. Maadin gırgıne xhyan ebalqa sak'alas. Q'uvayned, **15** Fironuk'le işbi yəqqi'lqa gyatk'u sibik qexhe g'ayeyned g'abbışee gırğınaəng'ə Misir eb vuxhes. g'acumee, mana meer hi't'ilqa siy'kal. Rəbbbee **20** Misceiyiy Harunee gırgıne Rabbee cok'le uvhuyu uvhuyu xhinne eyxhe, fironee Misayiliy Harunul xhinne ha'a. Harunee fironneyiy cune insanaaşine k'iri iliyxhe deş. **16** Rəbbbee Misayk'le eyhen: - ögiyl əsaa ooqa q'i'l Nilee xhines i'xi'mee, gırgıne Harunuk'le eyhe, əsaa alyaat'u c'iyelyne toozus xhyan ebalqa siy'kal. **21** Nilee din balığar haat'anbi, i'xecen. Misirvollette tooz huneeşılqa sak'alas. mançe məxdun əq'l'yn eva g'əə giygal, Misirbişsise **17** Manbişə həməxüdud haa'an. Harunee xile mançe xhyan ulyoğas əxə deş. Misir gırğınaəng'ə aqqıyn əsaa ulyot'ul c'iyeleğana ulyosse. Mançe eb vuxha. **22** Misirne cadu ha'anbişsised caduya ka insanaaşılqad həyvanaşılqad huneer illedaxva. man kar ha'as əxən. Firon hi't'iyrə ixha, Rəbbbee Misirvollette gırgıne tooz huneeşılqa siy'kal. **18** uvhuyu xhinne, mang'vee Misaylil Harunul k'iri Cadu ha'anbişisid caduya ka insanaaşılqa huneer iliyxhe deş. **23** Fironee man yik'eqqa ikkeka deş, g'axiles ikkiyan. Man manbişsise ha'as əxə deş. sark'il cune sareeqa ayk'an. **24** Misirbişə Niline İnsanarab həyvanarad huneeşe gyats'enbi. **19** Cadu hiqiqi-alla kahriżbi iliyyar ulyoğasın xhyan t'abal ha'anbişə fironuk'le eyhen: - İncil Allahna xilib ha'a. Manbişsise dameençe ulyoğas əxə deş. **25** Rəbbbee damalqa ver ablyav'uyu yighille yiğ eyxhe.

8 Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Fironusqa hark'in mang'uk'le eyhe: «Rəbbbee inəxüdud eyhe: „Yızın millet g'aykke Zas i'bəədat he'ecen! **2** Vas g'avkas diviykineene, Zi yiğna ölkavolle q'rqi'mi't'er gyoğ'a as. **3** Nil q'rqi'mi'teşika gyavts'u vuxhes. Dameençe manbi qigeeç'u yiğne sareeqa, g'lexhane cigeeqa, tyuleeqa, yiğne insanaaşineyi yiğne milletne xaybişeeqa, tandurbişeeqa, xamir ha'ane cigabışeeqa qales. **4** Q'rqi'mi't'er valqa, yiğne insanaaşılqa, yiğne milletilqa g'ekk'valas“. **5** Rəbbbee Misayk'le need eyhen: - Harunuk'le inəxüd eyhe: əsaa alyaat'u xil damabışde, arxbışde, goleşde ooqa hotkecen. Maadin q'rqi'mi't'er Misirne ölkalqa salat'e'ecen. **6** Harunee əsaanan xil Misirne xhyanbışılqa hotkumee, xhinənce q'rqi'mi't'er ilqeeç'u c'iyeyn aq'va aqqaqan. **7** Cadu ha'anbişsised cadubışika man kar ha'as əxən. Manbişsised Misirne ölkalqa q'rqi'mi't'er salat'a as əxənbi. **8** Fironee Misayiy Harun qopt'ul eyhen: - Rəbbis diti he'e, zaked, yizde milletiked q'rqi'mi't'er əq'əna q'e'ecen. Manke zinad Rəbbis q'urban ably'a as millet g'aykkasın. **9** Misee fironuk'le eyhen: - Eyhe

Cadu ha'anbişisid caduya ka insanaaşılqa huneer iliyxhe deş. **20** Rəbbbee Misayk'le eyhen: - G'iyqa miç'eer zara oza qıxha, firon damaysqa i'qqəmee mang'usqa hark'in eyhe: «Rəbbbee invavud eyhe: „Yızın millet Zas i'bəədat ha'as g'aykke! **21** Ču manbi g'idivkvee, Zi yiğne saraybışılqad, yiğne insanaaşılqad, yiğne milletilqad goganer veçebişiqa g'axiles. Gırgıne c'iyed, Misirbişin xaybıd goganeşika gyatts'es. **22** Zi həməxüd ha'as Yızın millet eyxhene Goşen eyhene cige goganer ixhes deş. Məxüd vak'led ats'axhxhesin Zi ine cigaynar Rəbb ixhay. **23** Zi Yızın millet yiğne milletike cura'asın. Man əlaamat g'iyqa ixhes“. **24** Rəbbbee həməxüdud ha'as. Goganeşin veçebi aledxu qadı ikkedaç'enbi fironne sareeqad, cune insanaaşine xaybişeeqad. Goganeş Misirne ölkalqa ver ablyav'u. **25** Fironee Misayiy Harun qopt'ul eyhen: - Şu vuşde Allahis yişdecab ölkəe q'urban ablee'e. **26** Misceemee eyhen: - Həməxüd ha'as ixhes deş, Misirbiş həlyvatq'iniy qales, si yişde Allahis, Rəbbis inyaa q'urban ably'a g'avce. Manbişə həlyvatq'miy qalya'ana si q'urban ablyav'ee, manbişə si g'ayeyqqa hevles. **27** De'ş, si Rəbbis, yişde Allahis q'urban ably'a asdemee xhebillə yiğna sahreeqa yəq əlyhəs vukkan.

Rəbbəe şak'le məxüd uvhu. **28** Fironee eyhen: Ğumee, həşdilqamee Yızde milletin ögü aqqı, - Zi şu, vuşde Allahis, Rəbbis q'urban ablyaa'as manbı g'avkku deş. **18** Həşde ġu Zal yugda k'ırı sahreeqa g'avkasınbı, saccu aq'a naqa īmaak'an. alixhxhe: g'iyqa hayne gahil Zi məxdun it'umun Zal-allab düə hee'e. **29** Misee eyhen: - Zi vasse dolu g'axiles, məxdun dolu Misirk'le ipxhiniyle qıgeç'umecar Rəbbis düə haa'as. G'iyqa goganer qıyqa g'acu ixhes deş. **19** Mançıl-allab insanar vassed, yiğne insanaşaşised, yiğne milletissed g'axuvle çoleedin çavra-vəq'ad, yiğin gırgın karid alextu alyhəsınbı. Saccu ġu meed horbu hima'a, vüxənayk avqa se'ecen. Çolead vuk'ul hüvəxsin millet Rəbbis q'urban ablyaa'as g'aykkasınva. **30** ciga dena avxuyne insanaşaşılqd, çavra-vəq'älqad Misa fironusse ark'in Rəbbis düə haa'a. **31** Rəbbəe dolu ixhes, maadin gırgın kar qik'asın». **20** Rəbbəe Misee Cuke heqqiqin ha'an. Firon vucur, cun uvhuyuñçile qəpq'l nne fironne insanaşasee, zaraba con g'ulariy çavra-vəq'a xaañe suralqa hee'ekka. **21** K'ırı ilydiyxhınbişemee g'ularib, çavra-vəq'ad çoleead g'alya'a. **22** Rəbbəe Mısayk'le eyhen: - Xıl xəeqə k'yaqqe, Misirne gırgıne insanaşaşılqa, həyvanaşaşılqa, çolee alyadiyne alabişılqa dolu gyroğas. **23** Misee əsaa xəeqə k'yaqqımee, Rəbbəe xayıb g'əhətqə'a, Misirlıqa ts'aylpaniy dolu g'ixe. **24** Gırgınəəng'a ts'aylpanika dolu gyroga eyxhe. Misir vuxhayle qıyqa maa məxdun it'umun dolu ixha deşdiy. **25** Misirvolle doluyn insanar, həyvanar, çoleedin gırgın kar k'etan. Colee alyadiyn gırgın ok'bı, yivar doluyn haq'vara'anbı. **26** Saccu Goşen Izrailybı vooxhene cigeē dolu dexhe. **27** Fironee Mısayı Harun qopt'ul eyhen: - Zi ine yəqqee binah hav'u. Rəbbəe gırgıncad qotkuda ha'a, zinay yızde milletin binah hav'u. **28** Hucoone ixhes, Rəbbis düə hee'e: man xayıbı g'əhətqıiy dolu ç'əv ixhecen! Zi şu g'avkasınbı, inyaa avqas deş. **29** Misee mang'uk'le eyhen: - Zi şahareençe qıgeç'umee, xileppi aaqi Rəbbis düə haa'as. Manke xayıbı g'əhətqıy ulyozarasın, dolud gyroğas deş. Mançılle qıyqa vak'le ats'axhxhesin ine dyunyeyna xərnə Rəbb ixhay. **30** Zak'le ats'ancad, günayiy yiğin insanar meeble Rəbbile Allahile qidaəq'ənas vuxhay. **31** Katanıy xhit'a doluyn k'etanbı. Mane gahil xhit'ayna den ky'aa'ana, katannab t'et' g'ayhena vaxt vuxha. **32** Sukiy perinc qıyqa ələəva doluyn manbı k'eta deş. **33** Misa fironne sarayeençe qıgeç'umee, şahareençe ayk'anna. Mang'vee xileppi Rəbbılqana aaqımee, doluyka haç'a'an gyroğuyi, xayıbı g'əhətqıy ulyozzaran. **34** Fironuk'le doluya haç'a'an gyroğuyi xayıbı g'əhətqıy ulyozzur g'acumee, mang'vee meebl binah haa'a. Fironur cun insanarıb hi't'eeşilqa siviyk'al. **35** Rəbbəe Mısayk'le, milletlik'le eyheva uvhuyuñ xhinnecad eyxhe, firon meer hi't'ilqa siyik'al, mang'vee Izrailybı g'ooka deş.

9 Rəbbəe Mısayk'le eyhen: - Fironusqa hark'in mang'uk'le eyhe: «Cühüt'yaşaşine Allahee, Rəbbəe, invavud eyhe: „Yızın millet Zas i'bəədat ha'asva g'aykke!“ **2** Vas manbı g'avkas diviykkın, avqeene, **3** Rəbbəe çoleene yiğne həyvanaşaşılqa: balkanaşaşılqa, əməleəşılqa, devabışılqa, çavra-vəq'əlxilqa xıl alivkav'u yi'q'i'n ik'ar g'axiles. **4** Rəbbəe Izrailybısin Mısrıbışın çavra-vəq'a sana-sançike cura'asın. Izrailybıda sacab həyvan qıvk'as deş. **5** Rəbbəe vaxt gyuvxhu eyhen: - Zi man g'iyqa ha'a. **6** Qinne yiğil Rəbbe həməxüdüd ha'an. Mısrıbışın gırgın həyvanar haat'anbı. Izrailybışdamee sacab həyvan qook'a deş. **7** Fironee hucooyi eyxheva cun insanar g'axuvumee, Izrailybıda sacab həyvan qıvk'u deşubva mang'uk'le ats'axhxhen. Mana meer hi't'ilqa siyik'al, mang'vee millet g'ekka deş. **8** Rəbbəe Mısayk'leyiy Harunuk'le eyhen: - Kureençe xhaxhbı gyatsts'ıma yi'q alept'e. Havaasre mana yi'q Misee fironne ulene ögiyl xəeqə dağee'ecen. **9** Toz xhinne quvxha, mana yi'q Mısrivollette alivxasda. Ölökavolle insanaşaşılıd həyvanaşaşılıd maşığa gyatsts'ıyn i'xnabi qıgeç'es. **10** Manbişə yi'q alyapt'ı fironne ögee ulyoozaranbı. Misee mana yi'q xəeqə dağav'umee, insanaşaşıkid həyvanaşaşıkid maşığa gyatsts'ıyn i'xnabi eyxhe. **11** Gırgıne Mısrıbışık xhinne, cadu haa'anbişıkid maşığa gyatsts'ıyn i'xnabi ixhava, manbişisеб Mısayıne ögiyl abi ulyoozaras växə deş. **12** Rabbee meer firon hi't'ilqa sak'al ha'a. Rəbbəe Mısayk'le uvhuyuñ xhinnecad eyxhe, fironne manbişil k'ırı alixhxhi deş. **13** Rəbbəe Mısayk'le eyhen: - Çakra miç'eer oza qıxha fironusqa hark'in eyhe: «Cühüt'yaşaşine Allahee, Rəbbəe, inəxüdüd eyhe: „Yızın millet Zas i'bəədat ha'asva g'aykke!“ **14** İne yəqqe Zi valqad, yiğne insanaşaşılqd, yiğne milletliqad nekke yi'q'i'n verbi allya'as. Manke vak'le ats'axhxhesin, dyunyelycar Zak akarana deşda. **15** Zasse əxəyiş xıl hotku valqad, yiğne milletliqad yi'q'i'n ik'ar g'axuvu, c'iyeyne aq'vayle havaakala'as. **16** Zımee ġu havacena, Yızda guç Manke şok'le ats'axhxhesin Zi Rəbb ixhay. **3** haagvas, Yızın do dyunyeyscad g'ayxha'as. **17** Mısayı Harun fironusqa abi eyhen: - İnəxüd

Rəbbəe, cühüt'yaasine Allahee vod eyhe: «Nimee **21** Rəbbəe Misayk'le eyhen: - Xıl xəəqə qe'e gahnane ġu Zi uvhuyuñçil k'iri ilydiyxhes, Zi Misirne ölkalqa miç'axiyvalla k'evxhecen, ulyaqə uvhuyuñçilqa qidyaales? Yizin millet Zas i'bəədat hiviyxəna t'ub g'umooceden. **22** Misee xıl xəəqə haa'as g'aykke! **4** Ĝu Zi uvhuyn meed hide'ene, qı'imee Misirvolle xhebne yiğna geed miç'axda g'iyqa Zi yiğne ölkalqa ts'irtyar salat'a as. **5** Mançın eyxhe. **23** Xhebne yiğna insanar sana-sang'uk'le ç'ye məxüd aqqas, çine xilənce avubna nyaq'vub g'avces vavxiü deş, manbı xhebne yiğna cigeençə g'avces deş. Mançın doluyle axuyn-dyaxuyn i'gviykir deş. Izrailybi vooxhene cigabişemee karid, vuşde çolbişee ələən yivarid hiç'ixarasını. iışık ixha. **24** Fironnee Misa qort'ul mang'uk'le **6** Mançın yiğin, yiğne insanaaşın, Misirbişde eyhen: - Havak'ne Rəbbis i'bəədat he'e. Şoka vuşun gırging'uncad xaybi gyats'a asınbi. Məxdün kar uşaxarıb vukkee. İnyaa vuşun saccu çavra-vəq'a yiğne dekkasaşik'le, dekkasaşine dekkasaşik'le inyaqa axvecen. **25** Misee eyhen: - Si yişde Rəbbis Allahis qabıble qiyğa g'acu deşdiy». Misa manid uvhu, q'urban ablyaa'asdeme, ġu yişin çavra-vəq'əd fironusse ayk'anna. **7** Fironnee insanaaşə mang'uk'le şaka g'aykkas ikkan! **26** Girgin yişin həyvanar eyhen: - Geebnixyan mane insanee şas aq'uba şaka qikkes ikkan. Si inyaa yişde həyvanaaşına hevles? G'avke man insanar, hapk'in cone Rəbbis xhıntı'ayib g'alepçes vukkan deş. Rəbbis, yişde Allahis i'bəədat he'eцен. Nya'a vak'le g'ece dişde Allahis q'urbanma allyasın si mançike həyvanar Misir g'ulyoottalna? **8** Misayiy Harun meebs g'əxəs. Si maqa ikkyabı şak'le ats'axhxhes deş, nen fironusqa qoot'al. Fironnee manbışik'le eyhen: - həyvanariy Rəbbis q'urbanma allya'as. **27** Rəbbəe Havak'ne Rəbbis, vuşde Allahis i'bəədat he'e. Saccu firon meer hi't'ilqa sak'ala'a, mang'us manbı eyhe maqa vuşbuuyi vüqqəs? **9** Misee eyhen: - g'avkkas vukkiykan deş. **28** Mang'vee Misayk'le Si maqa vüqəsiniyi yişde uşaxaaşika, q'əsimbišika, eyhen: - Çadarxhe yizde ulene ögiyile! Sayir yizde dixbišika, yişbišika, çavra-vəq'əyka. Si maa Rəbbis ulesqa qimayle! Sayir ġu yizde ulesqa qareene, bayram alğahas. **10** Fironnee manbışik'le eyhen: - qik'asda. **29** Misee eyhen: - Hasre ġu eyhəxüd Maxüd ixhes deş! Qiyğad manbı matsxar ha'anbi xhinne eyhen: - Aay-haay, zi şu xhunaşsəeşıka, uşaxaaşika g'avkeene, manke Rəbbir şaka eyxhe! Mıts'an şoqa karai'dəən fikribi vod! Şu man heqqiva, havak'ne adamer şucad Rəbbis i'bəədat he'e. Manva uvhu Misayiy Harun fironusse g'e'ebaşenbi. **12** Rəbbəe Misayk'le eyhen: - Misirne ölkalqa xıl hotku, maqa ts'irtyar qale'e. Mançın çolbişee ələəni dolu gyoğuyle qiyğa axuyn gırgin kar alyatxhəsin. **13** Misee əsaa Misirilqa hottumee, Rəbbəe ç'iyelqa şärgina mits g'uxoole. Mıts bıkırın yiğnayıy xəmna aa'a. Miç'eediysid mitsin ts'irtyar adayle. **14** Ts'irtyar Misirilqa k'yoyhar, mançın ölka bıkırba avqaaqana. Manimeen ts'irtyar g'iyinqlameeyid ixha deş, g'iyniyke şaqad ixhes deş. **15** Ts'irtyaaşə ç'iyeyn oodun ciga gyatsts'a an, mançike ç'iyelyna nyaq'vub k'aariba g'ooce. Mançın doluyle qiyğa axuyn, çolbişee ələən kar, yivaşaşlin meyvabı gırgingcad oxhanan. Misirvolle ç'iyeliy yivaşaşlı xhinakin kar axva deş. **16** Fironnee zaraba Misayiy Harun qopt'ul eyhen: - Zi Rəbbine, vuşde Allahneyiy vuşde ögiyl binah hav'u. **17** Hucoone ixhes, hayne sayəqeesib yizde binahile ilğeepç'e. Rəbbis, vuşde Allahis düə hee'e, si ine gyabat'ane balyaake g'attixhan he'eçen. **18** Misee fironusse qıgeç'umee Rəbbis düə haa'a. **19** Manke Rəbbəe deryahne suralqa it'umna mits g'uxoole. Mane mitsinid gırgin ts'irtyar Ç'ərəne deryaheeqa aletxu ha'a. Məxüd Misirvolle sacad ts'irt axva deş. **20** Rəbbəmee firon meer hi't'ilqa sak'al ha'a, mang'veeyib Izrailybi g'oooka deş.

11 Rəbbəe Misayk'le eyhen: - Zi fironulqayıy

Misirilqa sayib balyaa g'axuvles. Mançile qiyğa mang'vee şu inçe g'avkvasını. Saccu avak'neva vuk'lele haa'as. **2** Milletik'le eyhe, adameeşeyi yedaaše hiqiy-allane Misirbişike nuk'raykeyiy k'inəəğyekе hı'iny karbı heqqecen.

3 Rəbbəe məxüd ha'a, Misirbişde ulesqa millet yugda qadayle. Misamee fironne insanaaşik'le, Misirne milletik'le geer xärna insan xhinne ats'a eyxhe. **4** Misee fironuk'le eyhen: - Rəbbe inəxüdud eyhe: «Xəm sura vuxhamee, Zi Misirne yi'q'neenil ilğeç'es. **5** Taxtil gyu'arasde fironne ts'erriyne duxayle girğıl, suk giviyxarne g'ayeyne yi'q'əl giy'irne nukarne duxalqamee, gırging'un ts'eppiyn dixbi hapt'asınbi. Həyvanaaşınını çıxana ts'ettiyn balabı hatt'asınbi. **6** Misirvolle xədin gesşuy ixhes. Məxdün gesşuy mankilqameeyid ixha deşdiy, mançile qiyğad misacad ixhes deş.

7 Izrailybişilqayıy cone çavra-vəq'əlqa xvaayib gihibvhas deş». Mançike şok'le ats'axhxhesin Rəbbəe Izrailybiyyi Misirbi nəxübii sana-sang'uke curav'u. **8** Yiğin insanar zasqa abi, yizde g'elyibişeeqa qutycopk'ul eyhesin: «Günar hoora, vaqa qihna hoyharan gırgin milletid hooracen!» Mançile qiyğa zi alyhäəsda. Manid uvhu, Misa qəlin qek'a fironusse qıgeç'en. **9** Rəbbəe Misayk'le eyhen: - Zasse Misir geed əlaamatbi hagvas xecencəva, fironnee şol k'iri alixhxhes deş. **10** Miseeyiy Harunee man gırgin əlaamatbi fironuk'le

hagveyid, Rəbbəe fironuke hı't'iy hı'i, mang'vee izrailybi cune ölkeençe g'avku deş.

12 Rəbbəe Misayk'leyiy Harunuk'le Misireenang'acadniy uvhu: **2** - Havaasre mana vaz vuşdemee vuzaşına xəbna vuxhecen, senid çile giğləcen. **3** Izrailyne gırqıne cəmə'ətik'le eyhe: ine vuzane yits'id'esde yiğil gırqıng'vee cune xizanisdayiy, cune xaasda urgee vooxhe, misvaye vooxhe g'əvxəs vukkan. **4** Sa urg ooxhanasdemee xizan k'ilbaxheene, hasre manbişə cone xaas delesne xaybişene insanaaşis sik'i bit'alee'ecen. Ats'axhe neng'usse niemeniy oxhanas əxəsva. **5** Şu g'əyxı'yn həyanar sa seniyn vughulinbı, q'bir'linbı mexhecen. Urgub, misvab şosse gyuvk'as vəəxa. **6** Manbı ine vuzane yits'yoq'ad'esde yiğilqamee havace. Exhalqana Izrailyne cəmə'ətin manbı gyatt'ecen. **7** Mançına eb alyaptı, şu karbı oxhanasde xaybişde akkabişde çərvabılqıa q'abğe. **8** Manecad xəmde ç'eyç'eybişika, ts'ayıl ç'əra qı'in çuru ilydyadiyne gineyka oxhne. **9** Man çuru qumoxxhar, yugda qecu, vuk'ulk'its'ayka, adne karbişika ts'ayıl ç'əra qı'i oxhne. **10** Miç'eedilqamee vuşçud g'ilymadaçce. Axuyn kar ixhee gyoxhxhan he'e. **11** Çuru otxhanang'a inəxiüd he'e: yi'q'eqqa ts'ira avt'le, g'elilqa g'ellin ale'e, xiled əsaa aqqee. Yicid zarada oxhne. İna şok qidet'u ilğec'uva Rəbbis ablyav'una q'urban vobna. **12** G'iyна xəmde Zi Misirile k'ena ilğec'es. Ma'ab yedike vuxhayn ts'eppiyin dixbib, həyvanaşın ts'ettiyin balabid Zi g'iyна xəmde gyapt'asını. Rəbb Zi ixhal-allı Misirine allahaşısib cazaah hevles. **13** Şu q'abğına eb vuşde xaybişlin işaarat ixhes. Eb g'avcu Zi set'as deş, qidet'u ilğec'es. Zi Misirbı gyabat'ana balyaa şolqa havaasras deş. **14** in yiğ şu yik'el aqqe. Qööne nasılıbışed Rəbbin bayram xhinne in yiğ alğehəcen. Gırqıne gahbışıl in bayram alğehə. İna Zi şos gyuvxhuna q'aanun vobna. **15** Yighthile yiğna ilydyadiyn giney oxhne. Vuşde xaana acıxamır ts'eppiyin yiğlycab sav'u avak'anee'e. Şavaayıy ts'eetiynie yiğile yighthid'esde yiğilqamee acıxamırnan giney otxhun, Izrailybişde yi'q'ne meexhecen. **16** Ts'ettiyneyiy yighthid'esde yiğil muq'addasna iclas see'e. Mane yiğbişıl şos otxhuniy hı'yle ğayı nenacab iş himaa'a. **17** ine ilydyadiyne gineybişin bayram, Zi şu Misirğançə mane yiğil g'oşunbişikva qıqav'unçil-allı alğehə. in bayram qööne nasılıbışed alğehəcen. İna Zi şos huvuna q'aanun gırqıne gahbışıda vob. **18** Ilydyadiyn giney ts'eppiyin vuzane yits'yoq'ad'esde yiğine exhalıyla gibgil g'ayı sad'esde yiğine exhalilqamee oxhne. **19** Yighthile yiğna vuşde xaybişee acıxamır ixhes ikkan deş. Şavaayıy acıxamırnan giney otxhun Izrailybişde yi'q'ne meexhecen. Cona

ixheyir, menne cigeençe qarına ixheyir hakkal ha'asda. **20** Acıxamırnan vuşçud umoxxhan. Şu nyaa vuxheyib ilydyadiyn giney oxhne. **21** Misee izrailin gırqın aqsaqqalar qopt'ul eyhen: - Hapk'in vuşde xizanbışısın urgbiyee misvabıyee g'ayxi' alle. Allah qidet'u ilğec'uyne bayramis q'urbanbı allee'e. **22** Sa xudana züfü eyhena ok'alyaptı, lyagameene ebeeqa k'yooq'u akkayne çərvivalqa q'abğe. Miç'eerilqameyir vuşçar g'aqa qıqmeç'ecen. **23** Rəbb Misirbı gyapt'as iłqqamee, çərvivalyna eb g'avcu, mane xaabınbışık qidet'u ilğec'es. Gyabat'asva arına malaakı vuşde xaybişeeqa, şu gyapt'as ikkeç'es həssaras deş. **24** in ədat gırqıne gahbışis səsiy şole qıygınbışıs q'aanun xhinne havaaçe. **25** Rəbbəe şos helesva cuvab huvuyne cigeeqa qabı hipxhirmeeib, şu in ədat yik'el hixan hima'a. **26** Vuşde uxaxaaşə şoke qidghın hı'lyng'a: «Şu in nişsne ha'a?» **27** Manbışık'le eyhe: «Rəbbəe Misirbı gyabat'ang'a, Izrailybişde xaabınbışık qidet'u ilğec'uva, şı g'attivxhan hav'uva Rəbbis ablyaa'ana q'urban vobna». Milletin q'aratsabılış gyu'ur, Rəbbis i'bədət ha'a. **28** Mançile qiyğa Izrailybi apk'in, Rəbbəe Misayk'leyiy Harunuk'le uvhuyn xhinne gırqın ha'a. **29** Xəm sura vuxhayng'a, Rəbbəe Misirbisin Misir yedike vuxhayn ts'eppiyin gırqıne dixbi gyabat'anbi: fironne ts'erriyne taxtil gyu'arasde duxayle girşil, zindanee aqqiyng'une ts'erriyne duxalqamee. Həyvanaşınbid çikana ts'ettiyin balabı gyaat'anbi. **30** Mane xəmde fironur, cun insanarıb, gırqın Misirbıcab suğootsanbi. Misirğançə it'umun gyaasen ses qadayle. Məxdin xav eyxhe deş maa'ar vuşumecar qimek'acen. **31** Xəmdə fironee Misayiy Harun qopt'ul eyhen: - Sabı-qabı, hudoora! Izrailybişika sacigee yizde milletike aq'əna qeepxhe. Havak'ne şu eyheen xhineyid Rəbbis i'bədət he'e. **32** Şu şenke uvhuyn xhinne he'e: cavra-vəq'əd ha'ayki hudoora. Zasib xayır-düə hevle. **33** Misirbise Izrailybi mizel avqaqqıa vuxha, manbı cone ölkeençe ek'ba qıgeepç'ı hudooracenva. Manbişə eyhe ixha: - Deşxheene, şı gırqınbı hapt'asını. **34** Milletin acıxamır üvxsə həsilydexhayn xamırnan con lyagambı tanalinqeeqa hitk'ır migabılqıa alyat'u ayl'an. **35** Izrailybişə Misee uvhuynçıl k'ırı gyaqqı, Misirbissse tanalqan karbı, nuk'ra, k'ınəəğə heqqa. **36** Rəbbəe həməxüd ha'a Misirbise ulesqa Izrailybi yugba qavayle. Manbişəd Izrailybişis ikkanan helen. Məxüb manbişə Misirbı q'ra qaa'a. **37** Izrailybi Ramsesğançə Sikkoteeqa avayk'an. Yedaşileyiy uxaxaaşile hexxana, maa'ar yixhid vəş aazır meena adamıy ixha. Mançə manbı gırqınbı ivykar apk'in. **38** Manbişika sacigee xəppa menne milletiken insanar, xəttə cavra-vəq'əd ayk'an. **39**

Misirğanç qıqqiyne ilydyadiyne xamırıke manbişə eyhe: «Şi in ha'an, Rəbbe si Misirğanç qığ'a'ang'a fatirer ha'a. Manbi Misirğanç zaraba hittayhuva, hav'u'na yugvalla yik'el avqu». **9** Rəbbe Cuna yəqqi'sin oxhanasın kar ha'as həsilepxha deşdiy. xəbwalla haagu, şu Misirğanç qığav'uva, havaasre **40** İzrailybi Misir yoq'ud vəşə xhebts'al senna Rəbbina q'aanun vuşde ghalele g'u'moxhacen. avxu. **41** Yoq'ud vəşə xhebts'al sen g'adiye yiğil, Mançıl-allad hasre man ədat vuşde xileyliniy Rəbbin millet g'oşunbşıqa Misirğanç ayk'anan. ligaylin k'ats' xhinne vuşde yik'bışee axvecen. **42** Misirğanç qığaaħasde xəmde Rəbbe manbi **10** Senbi atk'iniylette şu man yiğ yik'el aqqi coleb-alqa g'ilydyav'uva, Izrailybişə mana xəm alğehe. **11** Rəbbe şosiy vuşde dekkaaSış k'in Misirbşıde xilençə g'attipxhinna xəm xhinne g'assir helesva uvhuyne Kana'anaaşine ölkəeqa yik'el avqu. Hammaşee mana xəm qabiyng'a qabı hipxhirne yiğile, **12** ts'eppiyn dixbi Robbie İzrailybişə Rəbbinemee muğurbaniy aaxvas doyl qee'e. Həvvanaaşimid ts'ettiy vughulyun vukkiyakananbi. **13** Rəbbe Misayk'leyiy Harunuk'le balabı Rəbbine doyl qe'e. **13** Ts'eppiyn əməleyne eyhen: - Qidet'u ilğec'uyn bayramnang'a, şu balayl-allal urq qevle. Çil-allal vuççud qidelexhene, inəxüd ha'as ikkan: gyuvk'yne q'urbanike menne mançına gardan havaq'ar hee'e. Grgine ts'eppa cigeençe qaryng'us hideles ikkan. **14** Saccu vuxhayne dixbişil-allal nuk'ra qele. **14** Misamecad pilike alışsuyné g'ulusse man otxhuniy, ən mana duxee vake man hucooneva qiyghinene, eyhe: sunnat h'iyle qiyğa oxhanas əxa. **15** Sık'ınna «Rəbb şal oğa it'umra ixha, şı Misirğanç gahna vuşde cigabişee axvasva menne ölkəençə qığav'u, nukariyvalike g'attivxhan hav'u. **15** aring'usiy, pilike sık'ınna gahna şos iş haa'asva Fironus şı g'avkvas devkanang'a, mana h'i t'ilqa aring'us, man otxhuniy heles ixhes deş. **16** Q'urban sark'ilyne gahil, Rəbbe Misirbşıñ gırğın ts'eppiyn ablyav'uyng'une xaa man çuru oxhanas ikkan, dixbi gyabat'anbi. Həvvanaaşimid ts'ettiy balabı mançə g'aqa qığahas ikkan deş. Sayid mançın gyaat'anbi. Mançıl-allad zi ts'ettiy vughulyun nencad bark'vbi haq'var him'a. **17** Izrailybişə hayvanaaşın balabı Rəbbis q'urbanna allya'a, gırğing'veecad qidet'u ilğec'uva alğayhen bayram ts'eppiyn yizde dixbişil-allad nuk'ra qele». **16** alğahas ikkan. **18** Menne cigeençe ari, şüng'əə Rəbb şal oğa it'umra ixhay, şı Misirğanç qığav'uy, mihmanna axvang'usud qidet'u ilğec'uva Rəbbis vuşdemee xileyliniy ligaylin k'ats' xhinne ixhecen. alğayhen bayram alğahas ikkhanxhe, mang'une **17** Fironee millet g'ayqiyng'a, Allahee manbi xaabin gırğın adamer sunnat hav'u vuxhes vukkan. Filiştinaaşine cigabişile k'ena yəq cit'aba vuxheyib Mançile qiyğa mang'ussed, vuşda sa xhinne quvqekka deş. Allahee eyhen: - Maa'ab manbişika ixha man bayram alğahas əxa. Sunnat hid'i yine muhariba hav'eene, manbişə sayid fikribi badal adamee mançike h'i yin otxhuniy umoyxhancen. h'i Misirqacab siviyk'al. **18** Allahee millet alik'ar **19** Izrailybişisib, menne cigeençe qabı coka h'i sahrayle k'ena Ç'orane deryahısqa qıkkeka. aaxvanbşıisib q'aanun sa vobna. **19** Izrailybişə, Izrailybi Misireençe dəv'əysimbi xhinnen silahbı Rəbbe Misayk'leyiy Harunuk'le uvhuyu xhinne gırğın ha'a. **20** Mane yiğilcəb Rəbbe Izrailybi alyaat'u avayk'an. **19** Misee mançə əlyhəəng'ə, Yusuf bark'vbid cokasana si'i qıkkekanbi. Yusuf qek'ang'a Izrailybişisqa k'in g'assaras alikki uvhuynni: - Allahee şos huvuyn cuvab misacad yik'el hixan ha'as deş. Şunad əlyhəəng'ə, yizin bark'vbi inyaa g'ilyma'a, şoka qıkke. **20** Izrailybi Sukkotğanç qıgeepç'i, sahrayne k'anek sa Etam eyhene cigee çadırbi giyxə. **21** Rəbb Vuc manbişde hirmi əlyhə. Mang'vee yiğniyığın manbişis yəq buludne dirakıqa, xəmdeb ts'ayine dirakıqanıy işix hele haagva. Mang'vee maxüd manbişisse yiğniyığimb, xəmdeb əlyhəəs vəxəcəvənəyi ha'a. **22** Sık'ınna gahis xheyib buludna dirak yiğniyığın, ts'ayina dirakib xəmde manbi g'alyav'u avayk'an deş.

13 Rabbe Misayk'le eyhen: **2** - İzrailee yedarşə ts'eppa vuxuyne dixbişde hək'ee: ts'eppiyn dixbiyyi həvvanaaşın ts'ettiyin balabı Yizde doyl qe'e. **3** Misee milletk'le eyhen: - Rəbbe Cuna xəbwalla haagu, şu Misirğanç qığav'uy, nukariyvalike g'attivxhan hav'uyn yiğ yik'el aqqe. Mane yiğil acıxamırnan giney umoyxhan. **4** G'iyiniy, şu ince qıgeepç'i əlyhəən yiğ Aviv eyhene vuzan vod. **5** Rəbbe vuşde dekkaaSış k'inni g'assir, Kana'anbişin, Q'etbişin, Emorbişin, Q'ivbişin, Yevusbişin nyakiy itv gyodatstsen cigabi şos helesva. Rəbbe şu maqa qabiyng'a, mane vuza man ədat he'e: **6** yighthille yiğna ilydyadiyin, acıxamır deşin giney oxhne. Yighid'esde yiğlid Rəbbis bayram alğehe. **7** Mane yighthi yiğee ilydyadiyin, acıxamır deşin giney oxhne. Şu vooxhenemeene cigabişee, acıxamırıb, acıxamırıke h'i yin karid ixhes ikkan deş. **8** Mane yiğil şu vuşde dixbişik'le

14 Rəbbe Misayk'le eyhen: **2** - Izrailybişik'le eyhe, havaasre manbi yı'q'əlqa sapk'il Pi-Haxirot eyhene cigayne k'ane Migdolneyi deryahne əree çadırbi g'xecen. Deryahisnee Ba'al-Tsefonne ögee vuxhecen. **3** Fironusqa

həməxüd qales: «izrailybı nyaqame vuxhesinbi işix gyavhu, Misirbışismee miç'axiyvalla hav'u. avxu, sahrayn manbişda yəqı'b g'ats'apk'ın». Man g'oşunbi xəmvollete sana-sançisqa qeetxha
4 Zi firon meer hı't'ilqa sak'al'a's, manar deş. **21** Misee xıl deryahilqa hodakke. Rəbbeyib manbişqa qihna gixhas. Məxüd Zi mang'ukuny xəmvollete şargile aa'ane mitsika deryahin xhyan mang'une g'oşunukin hı' Yızın do axti qa'as. mançe ak'an ha'a ixha. Maxüd mane cigayn Manke Misirbışık'le Zi Rəbb ixhay ats'axhxhesin. xhyan qeqvaa'an. Xhyan q'öne cigeeqa qexhe. Izrailybışe həməxüdud ha'an. **5** Fironuk'le **22** Izrailybib deryahne xhyan deşde cigayle Izrailybı heepxiva uvhuyn'a, mang'unayi cune k'ena ilgeepç'i avayk'anabı. Xhyanbi cabırbi insanaşaına fikir badal vooxhena. Manbişeyhen: xhinne qetxha manbişde sağneyiy solne sural - Si in hı'iny kar hucoone? Si Izrailybı g'avkku ulyoyzar. **23** Misirbı gyabak'anbi manbişde qihna. nukarar dena avxu! **6** Fironee dəv'əysin daşk'a Fironun dəv'əyn daşk'abi, balkanaşıl alepxiynbib balkanaşaşık qa'as alikki, cuka g'oşunub qopt'ul manbişde qihna k'eebaq'enbi deryaheeqa. **24** ayk'anna. **7** Mang'vee cuka yixhid vəş g'əxyi'ne, Rəbb verığna ul üvxəsse buludneyiy ts'ayine yugne dəv'ayne daşk'ayle grayı, Misirin gırğincad dirakeençe horzul Misirbışın g'oşunbi sana-dəv'əyn daşk'abi alyat'anbi. Gırğine daşk'abışıqa sançıl alikk'a. **25** Mang'vee dəv'əyne daşk'abışin çin ç'ak'inbi vooxhe. **8** Rəbbebee firon, Misirna tekarbi sacuraycad qa'a, mançisse yugda alik'aras paçcahı hı't'ilqa sakal ha'a, manar Misirğançə məxəcenva. Misirbışeyhen: - Qudoora ince qıgəəne izrailybışqar qihna gexha. Izrailybimee heepxas! Rəbbebee Izrailybışın sura aqqı, şakınıd yik'eka əlyhə vuxha. **9** Misirbı fironne gırğine ha'as ikkan. **26** Rəbbebee Misayk'le eyhen: - dəv'əyne daşk'abışika, balkanaşıl alepxiynbışika, Xıl deryahilqa hotke xhyanbi çine cigeeqa gırğine g'oşunbışika sacigee izrailybışqa qihna satk'il, maabin Misirbı dəv'əyne daşk'abışika, gyabak'a. Misirbışisa manbi deryahisnə çadırbi balkanaşıl alepxiynbışika sacigee çıx avub gixi'yne cige, Pi-Haxirote k'ane, Ba'l-Tsefonne g'ale'eцен. **27** Misee deryahilqa xıl hodakke, hiib gyabak'a. **10** Firon izrailybışqa avayq'arniy xhyanbid miç'eeqana çine cigeeqa siyk'al. Misirbı vor. Manbi yı'q'əlqa sapk'il ilyakiş g'ecen, manbi xhineençə heebaxamee, Rəbbebee manbi haly'av'u coqab qihna vob gyapk'i. Manbi mançile geeb deryahne yı'q'neeqa g'aa'a. **28** Izrailybışqa qihna qəpq'l'n Rəbbilqa ona'a giviyğal. **11** Manbişeyhen: - Nya'a Misir nyaq'vbiniy deş, alepxiynbi, gırğinacab g'oşun yı'q'əlqa satk'ilne ğu si hapt'as sahreeqa qabı? Karne ğu hı' si deryahne xhyanbışee höögəna. Mançe şavussecar Misirğançə qıgav'u? **12** Nya'a, si vak'le Misir g'attixhanas əxa deş. **29** Məxüd ixha izrailybı uvhu dişdiy: «Si şaleb alqana g'ale'e. Havaasre si deryahne yı'q'nene xhyan deşde cigayle k'ena Misirbışda iş haa'as? Misir nukariyvalla hav'u, ilgeepç'i avayk'an. Xhyan manbişde sağneyiy solne sahree hapt'yle yugda eyxheyiy! **13** Misee sural çabır xhinne ulyoyzar. **30** Mane yiğil izrailybı milletis inəxdun alidghını qele: - Qı'məaq'ən, Rəbbebee Misirbışde xilençə g'attixhan haa'a. Qiyya ulyoozre! Şok'le g'iyına g'acesin, Rəbbebee şu nəxübüy deryahne yı'q'nene xhyan deşde cigayle k'ena g'attixhan haa'a. Həşde g'oocen Misirbı, şok'le deryahne yı'q'nene xhyan deşde cigayle k'ena sayıb misacab g'avces deş. **14** Rəbbebee şol-allıa manbişikin ha'asin, yik'bı it'umda aqqel! **15** Rəbbebee şol-allıa manbişikin ha'asin, yik'bı it'umda aqqel! **16** Zümee əsaa, deryahilqa hotk'u xhyan q'öne cigeeqa qe'e, izrailybışsə manne xhyan deşde cigeençə deryahile k'ena ilgeepç'es väəxhecen. **17** Zimee Misirbı hı't'eeşilqa savaak'al haa'as, manbib şoqab qihna qavaales. Zinad fironne dəv'əyne daşk'abışikinib balkanaşıl alepxiyn g'oşunbışikin hı' Yızın do axti qa'as. **18** Zi misayıf fironukunu cune dəv'əyne daşk'abışikin, balkanaşıl alepxiynbışikin hı', Yızın do axti qı'i, manke Misirbışık'le Zi Rəbb ixhay ats'axhxhes. **19** Izrailybışile ögiyl əlyhənə Allaňna malaaiķ, ciga badal hav'u, manbişiqar qihna qöö giviyğal. Buludne dirakinib çina ciga badal hav'u, yı'q'ale, **20** Izrailyneyiy Misirne g'oşunbışe əree qöö giviyğal. Xəmvollete dirakin izrailybışis

15 Mane gahil Miseeyiy izrailybışe Rəbbis ina mə'niy haa'a: - Rəbbis ina mə'niy qəpqəs, Mang'vee Cun do geed axti qı'il! Balkanib, çıl alixinar, Mang'vee deryaheeqa g'av'u! **2** Rəbb Yızda guçiy mə'niy vorna, Mang'vee zi g'attixhan hı'i. Mana Yızda Allah vorna, zi Mana qıvats'a'asda! Mana yızde dekkeeyid i'bəədat hı'na Allah vorna, zi Mana axti qa'as! **3** Gırğine duşmanaaşile gamxhesde Rəbbin do YAHVE vodun! **4** Dəv'əyne daşk'abışika fironna g'oşun deryaheeqa dağav'u! Misirin nekke yugun ç'ak'inbi Ç'ərane deryahin höbgül! **5** Xhyan manbişile g'alyssikkı, k'oralybışeeqa manbi g'ayebi xhinne qavayk'an apk'in! **6** Rəbb, Gu Yiğne guçuka qıvats'! Gu duşmanar g'ulyotal haa'a! **7** Gu Yiğne xenne

gucuka, Ğu qidvaats'anbışıkın ha'a! Yiğne qəlin, xhinne qexhe. Rəbbəe maa manbışıs g'ayda-ts'ayın balybiy gyrooxhan ha'an xhinne, manbı q'aanun huvu, maayıb siliys üvxü. **26** Mang'vee gyroovxhan hav'u! **8** Yiğne nafasın xhyanıbı eyhen: - Şu Yızde, Rəbbine, vuşde Allahne cuvabil sacigeeqa sa'a, Sacigeeqa sadıyne xhineke cabırı yugda k'ırı alixhxheene, Yızde ögiyl qotkun ha'a, ittehesu deryahne k'oralybışeedin xhyanıbı işbi he'eene, Zi he'eva uvhuynıl k'ırı gyaqqı qiyğara'anbı! **9** Duşmanee eyhenni: «Qıhna q'aanunbışee hagyan xhinne he'eene, Misirbışılqa girxhu, zi manbı avqas, Aqqıyn karid zi bit'al ha'as! g'axuvuyne ik'arbişin nencad şolqa g'axiles deş. Şu Mançike yızın rı'hcad ats'es! Qiyğale xhineyid yug qaa'ana Rəbb Zi vorna. **27** Manbı qavaylenbi g'ilinc qığahas, yizde xilekacab zi manbı gyapt'as!» Elim eyhene cigeeqa. Mane cigeet yits'ıql'ölle xhyan **10** Ğu manbışıs uf üvxü, deryahın manbı höbgü! i'lqəən cıgayıy yights'al xurmaya yiv vooxhe. Gurğuşun xhineyib manbı k'oralybışeene xhinek izrailybiše mane xhyanıbı i'lqəəne cıgabışde hiqiy-avqa apk'in! **11** Ya Rəbb, vornane Vaka sa aqqasda allaħħaaśine əree? Muq'addasvallee azamatika, Vasse xhinne mö'icüzebi ha'as əħħena vornane? Yiğne xəbvalile xhinne qəvəeq'ənasda merna vornane? **12** Ğu sağıñ xil hotkumee, c'iyeen manbı höbgünyib! **13** Vaqa badaldyooxhena yugvallava, Ğu xalq' g'attixhan hi', Ğu manbışıs yəq haagu! Ğu eykhene Yiğne muq'addasne cigeeqa, Ğu Yiğne gucuka quvkees! **14** Milletbışık'le man g'ayxhi, tanbışeqa zeze avxhas, Filiştınar mançile geeb qəvəeq'ənas, **15** Edomun ç'ak'ınbi qəpq'ı'nıñ alyabat'a, Moav vuk'lek vukkeekanbışık zeze ooxha, Kana'anın milletid nyaqame ixhesin axva! **16** Havaasre manbışılqa zeze avkcecen, qəvəq'necen! Rəbb, Yiğne xilene gucen, Yiğin millet ilgeç'esmee manbı g'ayelqa savk' alas, niq'-ç'i'q' dena aaxvas! Ya Rəbb, Ğu nukariyvalike g'attixhan hi'yn millet ilgeç'esmee! **17** Ya Rəbb, Ğu Yiğin millet qalessin Yiğne suvalqa, Ğu Yiğne Xaasva g'ayxı'yne cigeeqa, Ğu manbışıs ciga qaa'as, Ey Xudaavand, Ğu Yiğne xileka itxhinne muq'addasne cigeel! **18** Rəbbəe gırgıne gahbişil, hammaşə paççahiyvalla haa'as! **19** Fironun dəv'əyn daşk'abi, balkanaaşıl alepxiynbı deryaheeqa k'epç'imee, Rəbbəe manbışılqa deryahin xhyanıbı yı'q'əlqa qalya'a. Izrailybımee deryahne xhyan deşde cıgaylor k'ena ilgeepç'ı avayk'ananbı. **20** Harunne yuċee, peygambar Mayramee, xileqa dyaf alyat'umee, gırgıne yedaaşed xileqa dyafbi alyat'u, məng'i'qab qihna mək'ar ha'a avayk'ananbı. **21** Mayramee manbışıs ina mə'niy qəpqı': - Rəbbinemee qəpqe, Mang'vee Vuc axtı qı'i. Balkanib, cil alixinar Mang'vee deryaheeqa g'av'u. **22** Misee Izrailybi Ç'ərane deryahissee Şur eyhene sahreeqa quvkekka. Xhebille yiğna manbı sahrayle k'ena avayk'an, maa'ad manbışısqə xhyan qızaxxa deş. **23** Manbı Mara eyhene cigeeqa qabı hipxhiring'a, maadin xhyanid q'ap'idava ulyoġas əxa deş. Maçıl-allad mane cıgayan do Mara (q'ap'in) axva. **24** Milletin «Hucoone ulyoġasva?» Miseylene haa'a giviygäl. **25** Manke Misee Rəbbilqa ona'a, Rəbbeeyid mang'uk'le sa os hagva. Misee man os xhineeqa dağadaççe, mançile qiyğā man xhyan uloġasın

16 Izrailybişin cəmə'ət Elimğanče ayk'anan.

Manbı Elimneyiy Sinayne yiğ'neene, Sin eyhene sahreeqa Misirğanče qıçepç'iyne q'öb'esde vuzane yits'ixhab'esde yiğil qabı hivixxhar. **2** Sahree milletin Miseylene Harunulena haa'a giviygäl. **3** Izrailybiše manbışık'le eyhe ixha: - Misir curunane k'umk'umbişde k'ane gyuv'urne gahil, avts'esimmeen giney otxhanang'a, Rəbbine xiленce ma'ab hapt'lynxhiy nimee yugda eyxheyiy. Sunad inimeen millet sahreeqa missika gyapt'as qadı! **4** Rəbbəe Misayk'le eyhen: - Zi şolqa xənənce giney gyoğ'aas. Hasre millet yiğis qıçeq'ecen, cisin yiğisiyin giney se'ecen. Zi manbı Yızde q'aanunbışıl k'ırı ilixhelyevo məxüb siliys üvxəs. **5** Yixhid'esde yiğil q'öd şene yiğbişilinmeen si'ı, ögiykecad otxhanan kar he'ecen. **6** Miseeyiy Harunee Izrailybışık'le eyhen: - Exhal şok'le ats'axhxhesin Misirğanče şu Rəbbəe qıçav'u vuxhay. **7** Miç'eedmee şok'le Mana inyaa ixhay, Mang'una xəbvalla g'avcesda. Rəbbik'le g'ayxhin şu Culena haa'a. Si vuşbune vooxhee, şu şalena haa'a? **8** Misee manbışık'le need eyhen: - Şok'le inəxiid ats'axhxhes Mana Rəbb ixhay: g'inya exhal Mang'vee şos çuru heles, miç'eedit avts'esimmeen giney. Mang'uk'le g'ayxhiy şu Culena haa'a. Nya'a si vuşbune vooxhee? Şu şalena deş, Rəbbilena haa'a. **9** Misee Harunuk'le eyhen: - Izrailyne cəmə'ətik'le eyhe: «Rəbbine ögiylqa savaale, Mang'uk'le g'ayxhiy şu Culqa alepciy». **10** Harun izrailyne cəmə'ətika yuṣan ha'anə gahil, cəmə'ətin vuk'ulyibi sak'al ha'anbı sahrayne suralqa. Sayid manbışık'le buludne dirakee Rəbbin nur ixhay g'ece. **11** Rəbbəe Misayk'le eyhen: **12** - Zak'le Izrailybiše Zalena haa'a g'ayxhi. Manbışık'le eyhe: «Exheeqana şu çuru oxhanas, miç'eedit avts'esimmeen giney. Manke şok'le ats'axhxhesin Zi Rəbb, vuşda Allah ixhay». **13** Exheeqana bilydirçınar aletxu qadı çadırbi gi'xi'yn ciga gyats'a'an. Miç'eebijsib mane cıgayne hiqiy-allá ç'iy l'xiyxə. **14** Ç'iy ts'its'axhamee, c'iyeen aq'val k'üvən xırıp'-xırıp' ha'an g'iravuk akaran sa kar axva. **15** Ixhyanıbı g'acu Izrailybiše sana-sang'uk'le

eyhen: - in hucoone? Manbışık'le man hucoo ixhay ixhecen. **34** Rəbbəe Mısayk'le uvhuyn xhinne, ats'a deşdiy. Mısee manbışık'le eyhen: - in Rabbee Harunee havacesva mannanan kup mugaavilene şos oxhanasva huvuyn giney vod. **16** Rəbbəe q'utyeyne hiqa giyxhe. **35** İnsanarnane cigeeqa, inva şok'le uvhu: «Si'iyle qiyğa, həməxüd he'e, Kana'anqa, qavaalesmee, İzrailybişə yoq'ts'al senna xizaneene insanaaş sik'i ixhecen, giring'ulqa manna ooxhan. **36** (Sa omer efana yits'ib'esda pay sa vexhxheedin hixhrecen». **17** İzrailybişə gırğın vobna).

cok'le uvhiyn xhinne ha'a. Sanbişə geed sa'a, mansanbişə k'ilda. **18** Vexhxhayka gyroobakka gibgilme, geeb sav'uyng'unab hexxaba haagu deş, k'ilyba sav'uyng'unab k'ilyba haagu deş. Girging'vee q'aralika sav'una xhinne cab haa'gva. **19** Mısee manbışık'le eyhen: - Vuşde neng'veecad miç'eediys vuççud g'ilyamadaççe. **20** Sassandra Mısayk k'iri ilydiyxi kar miç'eediys g'aledaççe. Mane otxhuneeqa mu'qər a'a, mançike eva g'əə giygal. Mısee manbışılqa qəl haa'a. **21** Miç'eeb giring'vee cus vukkanameena q'aralika sa'a vuxha. Qiyğa veriğ pira quvxhamee, mana xhinelqaniyxhe siviyk'alna. **22** Yixhid'esde yiğil manbişə q'öd manimeen otxhuniy sa'a, sang'ulqa q'öble vexhxha gyooxha vuxha. Cəmə'ətne ç'ak'imbisə co niimeen kariy si'iva abi Misaysyuşan ha'an. **23** Mısee manbışık'le eyhen: - Rəbbe inəxüdud eyhe: «G'iyyiqin ülycümün yighth'esin, manzil haa'an yiğ vod. Man muq'addasin Rəbbin yiğ Şabbat vod. G'iyyinyekcad qecesin qece, qoxhxharasınıd qoxhre. Hexxada axuynd g'iyyiqis havace». **24** Manbişə otxhuniy Mısee uvhiyn xhinne g'iyyilqamee havaciva, mançeeqa mu'q'ərid i'i deş, evad eyxhe deş. **25** Mısee eyhen: - G'iyna şu man otxhanan kar oxhne. G'iyna Rəbbin yiğ, Şabbat vod. Şok'le g'iyna g'ad oxhanas vuççud aveykes deş. **26** Şu man kar yixhne yiğna se'e, Şabbatlı, yighth'esde yiğil, şok'le vuççud aveykes deş. **27** Milletiken sabara insanar yighth'esde yiğilib otxhuniy sa'asva qığepç'eyib manbışık'le vuççud iveauke deş. **28** Rəbbəe Mısayk'le eyhen: - Şu misilqameene Zi g'ixhxhiyne g'ayda-q'aanunuka gyuv'ur-oza qideepxhes? **29** İlyaake, Zi, Rəbbəe şos Şabbatın yiğ huvu, mançıl-allad Zi yixhid'esde yiğil şos q'öd manimeen otxhuniy hele. Yighth'esde yiğiliyb gırğınbi cone xaybişee gyuv'urecen, əq'ənaqa imaaq'anancen. **30** Məxüb milletin yighth'esde yiğil manzil haa'a. **31** Mane otxhuniy do İzrailybişə manna giyxhe. Mana vuc k'əşnişne toxumukub akar, rangisib cagvaraba vob. Opxhiniysib itv qadguyn k'alet xhinne vob. **32** Mısee eyhen: - Rəbbəe inəxüd he'eva vod eyhe: «Sa vexhxha mannayna alyapt'ı şole qiyğiyne nasılıbış hissavaace. Hasre manbışık'led g'acecen, Zi şu Misirğançə qığav'uyng'a şos sahree huvuyn giney». **33** Mısee Harunuk'le eyhen: - Kup alyaat'u mançeeqa sa vexhxha mannayna haç'ee'e. Qiyğad Rəbbine ögylqa gixhxhe qihniyne nasılıbış hissavaace.

17 Gırğın Izrailin cəmə'ət Sin eyhene sahreñe yəqqı'lqa qığeç'e. Rəbbe manbışık'le uvhuyn xhinne manbı ulyoozar-ulyoozar avayk'an. Manbı Refidim eyhene cigeeqa qabı çadırkı g'iyxä. Maa'ad milletin ulyoğasın xhyan eyxhe deş. **2** Mançıl-allar manbişə Mısa t'yats'axal hı'i eyhen: - Şas ulyoğasın xhyan hele! Mısee manbışık'le eyhen: - Nya'a şu zak'le cuvabbi eyhe? Nişil-allane şu Rəbb siliys i'xi'yxə? **3** Milletis xhyan ikkan eyxhe. Mançıl-allad manbişə Mısa t'yats'axal hı'i eyhen: - Nya'a ġu şı Misirğançə qığav'u? In ġu şak, şinab, yişin uşaxarib, həyvanarid xhineka gyatt'asdədmene hı'i? **4** Mısee Rəbbilqə onu'u eyhen: - İne milletik zi hucoone ha'as? Manbı zalqa g'aye gyroğ'a asınçıl qepxha vob. **5** Rəbbəe Mısayk inəxdun alidghiniy qele: - Vakasana sabara milletin ağsaqqalar qopt'ul milletne ögiyl hoora. Nil eyhene damays i'xi'yen asayıd xilyaqā aleet'e. **6** Maane Xorev eyhene ganzıl Zi yiğne ögiyl ulyozaras. Mane yiğne xilene əsaaka ganzile k'ena it'umda i'xe, mançeençə milletis ulyoğasın xhyan qığeç'es. Mısee Izrailyne ağsaqqalaşına ögiyl həməxüd ha'a. **7** Mısee mane cıgayınd do Massayıy Meriva (siliys i'xi'y, cuvabbi uvhiy) giyxhe. Ma'ad İzrailybişə cok'le cuvabbi eyheva, «Rəbbi şakanıyxan deşxhee, de'əsdaniyxanva» uvhu, Rəbbir siliys i'xi'va man do giyxhe. **8** Mançile qıyğa Amalekar Refidimeeqa abi İzrailybişə suç'oookanbi. **9** Mısee Yeşuayk'le eyhen: - Hark'in milletike insanar g'əvxe, yişdemee Amalekaşaşa saç'uvkecen. Zi g'iyqa Allahne əsaaka tepayne q'oma ulyozarasda. **10** Yeşueeyid Mısee uvhuyn xhinne ha'a, hark'in Amalekaşaşa siç'ekkvana. Mısa, Harun, Xur hapk'in ilqeebaç'enbi tepayne q'omaqa. **11** Mısee xileppi ooqa qı'imee İzrailybişə gamebaxhenbiniy, mang'un xileppi ozzur avqa qeetxhamee, gamebaxhe giviygalanbi Amalekar. **12** Misayn xileppi oyzaranbi, mang'usse xileppi orzuliyvalike ooqa qa'as dəxəmee, Haruneyiy Xuree g'aye abi Mısa çılqa gya'a. Mang'un sa xıl aqqaqqan Harunee mansad Xuree. Məxüb veriğ k'yoçesmee, manbişə mang'un xileppi xəə aqqaqqası. **13** Məxüb Yeşue Amalekbə cune g'ilincikə alğaa'a. **14** Rəbbəe Mısayk'le eyhen: - insanaaş yik'el aqqecenva kitabeeqa ok'ne. Qiyğad Yeşuayk'le eyhe, Zi Amalekaşaşa docad ç'iylene aq'vale hakkal ha'asın. **15** Mısee q'urban

ablya'an ciga ali'i çin doyud YAHVE Nissi (zas mana iş haa'as vəxəs deş. **19** Ğu zal yugda k'ırı Rəbbəe şamxhesda guc hoole) gixhxhi, **16** eyhen: qyaqqe, zi vak'le həşde sa kar eyhes. Hasre Allahır - Zi Rəbbilqa k'in g'isysar, Rəbbəe Amalekaaşikana vaka ixhecen! Allahneyiy milletne yi'q'nena ixhe, dəv'e ç'əv ha'as deş.

18 Midyanaaşine kaahinik'le, Misayne abatteyk'le itronuk'le Allahee Misayneyiy izrailybişdemee hi'iyin karbıiy Rəbbəe manbi Misirğançə qıgv'uy g'iyxhe. **2** Misayne abattee itronee Misayna xhunaşse Tsipporayiy q'öölə usax yi'q'əlqa qıkkeka. Misee ögiylcarniy cuna xhunaşse dekkine k'anyaqa g'axiyvu. Misee «Zi menne cigee, merna xhinne ixbava» uvhu, dixbişde sang'un do Gerşomniy (menne cigayna) gixhxhi. **4** «Dekkee i'bəədat hi'iyne Allahee zas kumag hi', fironne g'ilincike g'attixhan hi'iva» uvhu, mansang'unud do Eliyezerniy (Allahee zas kumag ha'a) gixhxhi. **5** Misayna abattey itron, dixbişkayiy xhunaşşeyka sacigee sahreeqa Misa eyxhene Allahne suvaysqa arayle. **6** itronee Misayk'le eyhecenga insan g'ixe: - Zi yiğna abattey itron xhunaşşeykayiy q'öne yiğne duxayka vasqa i'qqə vor. **7** Misa abbateysqa qıqeş'u mang'une ögiyl k'yorzuł, ubba ha'a. Sana-sang'uke qidghınbı ha'a manbi çadireeqa ikkebaç'e. **8** Misee abatteys, Rəbbəe izrailybişdemee fironulqayıy Misirbışılqa alli'lyn yiğbi, co yəqqə opxhunna əq'üba, sayib Rəbbəe co nəxübiy g'attivxhan hav'uva yuşan ha'a. **9** İtron Rəbbəe izrailybiş yugvalla hav'uva, manbi Misirbışde xilençə qavaylenbi Sinayne sahreeqa. Manbişə suvalqa g'attivxhan hav'uva geer şadexhena. **10** Mang'vee i'lqəəne cigee çadırkı giyxə. **3** Misa suvalqa eyhen: - Şu fronneyiy Misirbışde xilençə Allahisqana ilqec'e. Rəbbəe mana suvale qort'ul g'attivxhan hav'une Rəbbis şukur vuxhena! **11** eyhen: - Yaaq'ubike g'abiynbışık'le, izrailybişk'le Həşde zak'le at's'an Rəbb manisa allahaşasile eyhe: **4** «Şok'le Zi Misirbışık hi'ymid, nəxübiy nimeexheyir xərra vor. Mang'vee millet hooyç'an- şu q'aacırın xhinne xilibişil Zasqa qabıyid g'oyç'anne Misirbışde xilençə g'attixhan hi'. **12** g'acyn. **5** Həşdiyle şu Yizde cuvabil yugda Qiyğa Misayne abattee itronee, Allahis medin- k'ırı gyaqqeene, Yizada şokana mugaavile medin q'urbanbi allya'a. Haruniy izrailybişin havaaceene, manisa milletbişile Zas delesin ağsaqqalar, Misaykayiy cune abatteyka sacigee millet şu vuxhes. In dyunyecad Yızın vodun, **6** Allahne ögee giney oxhanas abayle. **13** Qinne şunab Yizdemee kaahinaşın ç'ak'ınbi, paççahar yiğil Misa milletne məhkamayqa ilyakka. Milletid vuxhes, muq'addasın millet ixhes». Man girdine miç'eediyle exhalqamee Misayne hıqiy-allıiliyk'ar izrailybişk'le eyhe. **7** Misa avqa giç'u milletin ixha. **14** Misayne abatteyk'le mang'vee milletlik ağsaqqalar sav'u, Rəbbəe uvhuyun gırgın manbişis ha'aan g'acumee, eyhen: - Ğu hucoone milletlik yuşan ha'a. **8** Milletincad inəxdun alidghiniy ha'a? Nya'a ġu sayrena məhkama ha'a, nya'a qele: - Rəbbəe uvhuyun gırgın şı ha'asın! Misee manimeen millet yiğne hıqiy-allı miç'eediyle manbişin alidghiniy Rəbbis hixhar ha'a. **9** Rəbbəe exhalqamee iliyk'ar axu? **15** Misee eyhen: - Misayk'le eyhen: - Zi yiğne k'anyaqa k'ışşeyne Millet zasqa Allahee eyhen ats'axhxes adayle. buludee ayres, milletlik'le Zi vaka yuşan ha'a **16** insanar sana-sang'uka parxaçepxhamee, g'ayxhi valqa gırgıne gaħbişiscad inyam he'encena. zasqa abayle. Zinad manbişde neng'uqa nena Misee milletin uvhuyun Rəbbilqa hixhara'ang'a, binahiyva eyhe. Sayid zi manbişis Allahne g'ayda- **10** Rəbbəe need Misayk'le eyhen: - Milletisqa q'aanunbışık yuşan ha'a. **17** Abattee Misayk'le hark'in manbişik'le eyhe: g'iynayiy g'iyya manbi eyhen: - Ğu man qotkuda deşod ha'a. **18** Ğunar, məttiba vuxhecen, tanalınbid höglecen. **11** Qitsiqiys vasqa abaylenbib mançike saccu oozaranbi. Rəbbəe nəxüdiy uvhu, həməxübüb vuxhecen, Rəbb Sang'unemee mana geeb yi'q'na işib. Vassecab milletne ulene ögiyl Sinayne suvalqa giç'es. **12**

man a iş haa'as vəxəs deş. **19** Ğu zal yugda k'ırı milletin nyaabiş dağamiyvalla opxhan, ġu Mang'us yuşan he'e. **20** Manbişik'le g'ayda-q'aanun, ha'asın işbi, qopkuna yaq haagve. **21** Milletike kar əxən, Allahile qəvəyq'ənan, cuvabil ulyoozaran, pilika alivşes dyooxhen insanar g'əvxe. Manbi aaziring'us, vəşing'us, xhots'aling'us, yits'ing'us ç'ak'ınbi xhinne gyuvxhe. **22** Manbişə məhkamabı he'ecen. Cosse ha'as əxən işbi hasre cocad he'ecen, dağamınbid, dəxənbid vasqa allecen. Məxüd manbişə vas kumag ha'as, valqa gyooxhana işib k'il quvxhes. **23** Ğu məxüd he'eene, Allahisid man ikiykhineene, vasse örəxəs əxəsda. Milletid yik' sibik q'i' xaaqa siy'k'aliy. **24** Misee abattel k'ırı alixhxhi, mang'vee eyhen xhineyid ha'an. **25** Misee izrailybişde əreençə kar əxənbi g'əvxü, milletis ç'ak'ınbi xhinne giviyxhe. Manbişike aaziring'us, vəşing'us, xhots'aling'us, yits'ing'us ç'ak'ınbi vooxhe. **26** Mane yiğile otçu manbişə milletis məhkamabid ha'a ixha. Manbişə cosse əxən işbi cocad ha'a ixha, dağamınbi, dəxənbə Misaysqa adayle ixha. **27** Qiyğa Misee cuna abattey yəqqlıqara aşçə. Abatteyir siy'k'alna cune ölkereeqə.

19 izrailybı Misirenençə qıgeçp'iyne xhebidi' esde vuzane ts'eppiyné yiğil Sinayne sahreeqa hiviyxhar. **2** Refidimğançə qıgeçp'i, manbi qavaylenbi Sinayne sahreeqa. Manbişə suvalqa hıqiy-alla iliyk'ar. Rəbbəe mana suvale qort'ul g'attivxhan hav'ine Rəbbis şukur vuxhena! **11** eyhen: - Yaaq'ubike g'abiynbışık'le, izrailybişk'le Həşdiyle ats'an Rəbb manisa allahaşasile eyhe: **4** «Şok'le Zi Misirbışık hi'ymid, nəxübiy nimeexheyir xərra vor. Mang'vee millet hooyç'an- şu q'aacırın xhinne xilibişil Zasqa qabıyid g'oyç'anne Misirbışde xilençə g'attixhan hi'. **12** g'acyn. **5** Həşdiyle şu Yizde cuvabil yugda Qiyğa Misayne abattee itronee, Allahis medin- k'ırı gyaqqeene, Yizada şokana mugaavile medin q'urbanbi allya'a. Haruniy izrailybişin havaaceene, manisa milletbişile Zas delesin ağsaqqalar, Misaykayiy cune abatteyka sacigee millet şu vuxhes. In dyunyecad Yızın vodun, **6** Allahne ögee giney oxhanas abayle. **13** Qinne şunab Yizdemee kaahinaşın ç'ak'ınbi, paççahar yiğil Misa milletne məhkamayqa ilyakka. Milletid vuxhes, muq'addasın millet ixhes». Man girdine miç'eediyle exhalqamee Misayne hıqiy-allıiliyk'ar izrailybişk'le eyhe. **7** Misa avqa giç'u milletin ixha. **14** Misayne abatteyk'le mang'vee milletlik ağsaqqalar sav'u, Rəbbəe uvhuyun gırgın manbişis ha'aan g'acumee, eyhen: - Ğu hucoone milletlik yuşan ha'a. **8** Milletincad inəxdun alidghiniy ha'a? Nya'a ġu sayrena məhkama ha'a, nya'a qele: - Rəbbəe uvhuyun gırgın şı ha'asın! Misee manimeen millet yiğne hıqiy-allı miç'eediyle manbişin alidghiniy Rəbbis hixhar ha'a. **9** Rəbbəe exhalqamee iliyk'ar axu? **15** Misee eyhen: - Misayk'le eyhen: - Zi yiğne k'anyaqa k'ışşeyne Millet zasqa Allahee eyhen ats'axhxes adayle. buludee ayres, milletlik'le Zi vaka yuşan ha'a **16** insanar sana-sang'uka parxaçepxhamee, g'ayxhi valqa gırgıne gaħbişiscad inyam he'encena. zasqa abayle. Zinad manbişde neng'uqa nena Misee milletin uvhuyun Rəbbilqa hixhara'ang'a, binahiyva eyhe. Sayid zi manbişis Allahne g'ayda- **10** Rəbbəe need Misayk'le eyhen: - Milletisqa q'aanunbışık yuşan ha'a. **17** Abattee Misayk'le hark'in manbişik'le eyhe: g'iynayiy g'iyya manbi eyhen: - Ğu man qotkuda deşod ha'a. **18** Ğunar, məttiba vuxhecen, tanalınbid höglecen. **11** Qitsiqiys vasqa abaylenbib mançike saccu oozaranbi. Rəbbəe nəxüdiy uvhu, həməxübüb vuxhecen, Rəbb Sang'unemee mana geeb yi'q'na işib. Vassecab milletne ulene ögiyl Sinayne suvalqa giç'es. **12**

Suvayne hiqiy-allı milletnemee sarhad ts'its'av'u yiğbi allidyı'ı g'alerçes deş. 8 Şabbat yik'el aqqe. manbışık'le eyhe: «Suvalqa ilqimeebaç'e, mançik Man yiğ manisa yiğbişike curu'u, muq'addasin xıl simet'a. Suvayk xıl set'unu g'ilymaraççe, gik'e. yiğ he'e. 9 Yixhne yiğee yiğin gırğın işbi g'acu 13 Məxrına ixheene, g'ayeyqqaye hele vukukaye ç'əv he'e. 10 Yighid'eson yiğid, Şabbatid hasre gek'a gik'e, saccu mang'uk xıl simet'a. İnsan Rəbbis, yiğne Allahis ixhecen. Mane yiğil günab, ixheyr həyvan vuxheyib əq'ənançecab gyuvk'e, dixbişeb, yişbişeb, nukaraşaşeb, həyvanaşaşed, g'ilymabaççe». G'argine gaçençə xiliyna syuty menne cigeençə qabı yiğne şaharbişə aaxvanbişəb hav'umee, manbışısse suvalqa ilqeeçp' es vəəxə. nenacab iş himaa'acen. 11 Yixhne yiğee Rəbbi 14 Mısa suvayle g'iç'u milletlik'le gicəpxeva eyhe. xəybıiyiç'iye, deryahbi, dyuneymlin gırğincad Manbışed tanalınbı hoygalanıb. 15 Mang'vee kar itxhin. Yighid'esdemee yiğil Mang'vee milletlik'le eyhen: - Qitsiqiys Rəbbi nəxiüdiy uvhu, manzil haa'a. Mançıl-allab Rəbbi Şabbatide yiğis həməxiübub vuxhe. Sayid yiğ el aqqe yadaaşik barakat hoole, man yiğ manisa yiğbişike cura'an, xıl simet'a. 16 Xhebid'esde yiğil miç'eed xəy muq'addasin yiğ ha'a. 12 Dekkisiy yedis hi'rmat g'əhdəqqə giyğal, ts'ayilpan eyxhe, k'ışsəyn bulud gyuvxhe. Mancıl-allab ġu, Rəbbi, yiğne Allahe, suval ooqa sadayle, g'argine gaçençenab it'umna vas huvuyne cigabişee xiliyna i'mi'r haa'as. 13 syuty vooxhe. Çadırbişisnəeinin gırğın insanar İnsan gimek'a. 14 Zina hima'a. 15 Qümöqə. 16 mançile it'umba qəvəyq'ənanıb. 17 Misee Allah Mering'vee hidi'lyn, karai'dəən kar gardanaqa qızaxecenva insanar cone çadırbişisse suvaysqa gimiyxhe. 17 Mering'une karalqa ul himaa'a. saa'a. 18 Rəbb Sinayne suvalqa ts'ayine ar giç'uva Şavnecab xaalqa, xhunaşselqa, nukarılqa, yats'ilqa, suva kumayncab alyabat'a. Mane suvayle xənnə əməlelqa nişilqacab ul himaa'a. 18 Milletlik'le peşteençen xhinne kuma i'lqəə eyxhe. Mane gahil ts'ayilpan, xəybı g'əhdəqqə, suvayle i'lqəən kuma suva it'umba i'gviyikarna, 19 ittehesu g'argine g'acumee, g'argine gaçençenə syuty g'avxhumee, gaçençenə syutuyub geeb qooxhe giviyyal. Misee manbi it'umba qəpq'lın suvayle əq'əna qeebaxhe. eyhençis Allahee alidghini xəybı g'əhdəqqəne 19 Manbişə Misayk'le eyhen: - Ğucar şaka yuşan sesika qele ixha. 20 Rəbb Sinay eyhene suvayne he'e. Ğu eyhen şak'le g'ayxhes. Hasre Allah q'omaqa giç'u, maqa Mısa qoyt'al. Mısa maqa şaka yuşan hima'acen. Mana şaka yuşan he'ee, ilqəç'umee, 21 Rəbbi mang'uk'le eyhen: - Giç'e şı hapt'asınıb. 20 Misee milletlik'le eyhen: - milletlik'le eyhe, Rəbb g'acesva çosva gyuvxhune Qımaeq'ən. Allah şu siliys üvxəs ari. Mana sayid şu sarhadile ilgimebaç'ecen. Uvhuyun hide'eene con binahbi hima'acenva, şu qəvəq'əna'ascar ari. 21 gellesinbı hapt'asınıb. 22 Rəbbisqa qeepxhesin Millet əq'əna ulyozar. Misar ayk'anna Allahnane kaaħinaaşin ç'ak'ınbib gicəpxi' vuxhes vukkan. k'aarine buludusqa.

Uvhuyun hide'eene Rəbbi manbışıkınıd ha'asın. 23 Misee Rəbbik'le eyhen: - Nya'a Ğu şak'le uvhu dişdiy «Suvayne hiqiy-allı sarhad ts'its'av'u mançike er hee'eva». Mançıl-allad milletin Sinayne suvalqa gov gyuvxhes deş. 24 Rəbbi eyhen: - Giç'e, vakasana inyaqa Harun ayre. İlahiyetçeesine ç'ak'ınbibşeb, milletinid suvalqa Rəbbisqa i'lqəəva sarhad ilgimooç'ecen. Uvhuyun hide'eene Rəbbi cokun ha'asın. 25 Mısa suvayle giç'u man uvhuynbi milletilqa hixhar ha'a.

20 Allahee inəxdun əmirbi huvu: 2 Zi Rəbb, yiğna Allah vorna, ġu Misireençe qığəvhuna, nukariyvalike g'attixhan hi'na. 3 Hasre vaqa Zale ġayrı mebin allahar mooxhecen. 4 Ğu vasda byuty xəybışker, c'iyebışker, xhyanbışker hima'a. 5 Məxdine byuttyaşaş k'yumozzar, i'bəədat hima'a. Zi Rəbb, yiğna Allah vorna, şu merna Zaka sa aqqaqqamee Zi mançis öörəxə deş. Zi g'imece eyxhene dekkasına usaxxaşılqa xhebne-yoq'nə nasilee Zi yiğbi allya'as. 6 Zi ıkkiykin, Zi milletis qədəqqə. Milletin eyhen: - Şı Rəbbi uvhuyunbi ha'anbışdemee aazir nasılışis yugalyayıbı 7 Nişil-allı qadiy Rəbbin, yiğne Allahin eyhəxüd ha'as. 8 Qiyğä Misee lyagameena eb do ghalelqa ilyaat'a. Məxrına ixheene Rəbbi alyapt'i milletilqa hooçav'u eyhen: - Haane Rəbbi

şoka hav'yne mugaavileyna eb. Mang'vee uvhuyun g'alya'as. **11** Misee cune Rəbbis Allahis miz k'yaa'a: karbi mugaavile vob. **9** Mançile qiyga Misa, - Rəbb, Ğu Yiğne milletilqa qəl himaa'a. Nya'a, Ğu Harun, Nadaviy Avihu, sayir yights'al İzrailyna dişdiy manbi Misireençe xonne q'uvvatikaneyiy ağsaqqal suvalqa ilqeebaç'e. **10** Maa'ar manbışık'le q'udratikane xileka qıgav'u? **12** Misirbiş eyhesin: İzrailybişda Allah g'ece. Mang'une g'elyebişik «Rəbbe manbışıkın ha'asva, ç'iylene aq'vayle avud lagaranə giranne g'ayeyke hi'ryn, məttin havaakal haa'asva Misirğançə qıgav'u suvabılışqa xəy xhinnen sa kariyne. **11** Allahee İzrailyne qabı». Nişil-allane Ğu Misirbiş man cuvabcad ç'ak'ınbışılqa xil g'oyst'al deş. Manbiş otxhun- ghalyaqə alyat'asin kar ha'as? Hucoone ixhes, ulyoogən, Allahir g'ecena. **12** Rəbbe Misayk'le qəlasın huma'a, milletilqa yiğbi allima'a. **13** Yiğin eyhen: - Suvalqa Zasqa İlqec'u, maa ulyozre. g'ular İbrahim, I'saq', İzrail yik'el qavalee'e, Zi vasqa, millet xət qa'asva hets'yne g'ayebişil Ğu manbışis Valen k'in g'assır uvhunniy «Zi Zi opk'unna q'aanun, g'ayda qevles. **13** Misa şoke g'abiynbı xədin xənebimee geeb qaa'as, Allahne suvalqa İlqec'esva cus kumag ha'anə in Zi şos helesva uvhuyun cigad, gırğine gahbişis Yeşuaika ayk'an. **14** Mang'vee ağsaqqalalaşik'le şoke g'abiybişis heles». **14** Man g'ayxhi Rəbb eyhen: - Şı şosqa savk' alasmee inyaa ulyoozre. güvəna qexhe, Cune milletilqa g'axuvlesva uvhuna Haruniy Xur şoka aaxva, vuşuyiy dağamiyvaleeqa balyaa g'uxoole deş. **15** Misa suvayle xile q'öne girxhu manbışisqa hak'necen. **15** Man uvhü g'ayel otk'unin q'aanunbi ana geç'e. G'ayebişde Misa suvalqa İlqec'e. Mane gahil suva buludun ine aq'vaylid, şene aq'vaylid otk'un ixha. **16** avqqaqqqa. **16** Rəbbin Nurud Sinayne suval g'ece Man g'ayebi Allahee hi'i, çilqad man q'aanunbi eyxhe. Yixhne yiğna buludun suva avqu vuxha. Vucee hets'u oyk'an. **17** Yeşuak'le milletna ts'ir Yighid'esde yiğil Rəbbe Misayk'le eyhen: - Millet ulyozzurne **17** izrailybişik'le Rəbbin Nur suvane q'oma, maane cigeençe sıç'ookvan niq'id qöö. **18** Misee mang'une gırğın gyoxhxhan ha'anə yalavne ad g'ece. **18** cuvabis eyhen: - Zak'le ǵameebaxhenbişdayıv avub Misa buludeeqa k'iç'u suvalqa İlqec'e. Mana suval aaxvanbişda ts'ir deş, ma'niy qəbəqqə g'iviyxhe. yoq'ts'al yiğnayıy yoq'ts'al xəmna axva.

32 Milletik'le Misa suvayle gidəə g'acumee, manbi Harunne hiqiy-allə sabı mang'uk'le eyhen: - Şak'le şı Misirğançə qıgav'yne Misayne vuk'ləlqa qadıyn ats'a deş. Mançıl-allab oza qixha şasin allahar hee'e, manbişə şas yəq haagvecen. **2** Harunee manbışık'le eyhen: - Vuşde xhunaşseeşə, yişbişee, dixbişə k'ırıyk qı'in k'ınəəğəyn tenebi zasqa alle. **3** Milletinicad k'ınəəğəyke hi'ryn tenebi k'ırıbışile g'ayşu Harunusqa adayle. **4** Harunee manbişə adiyin k'ınəəğə alyaat'u, ts'ayıl rişsi qı'i mançike boğayk akaran sa kar ha'a. Qiyğab hoots'u-q'oots'u boğayk akara qaa'a. Hav'una boğa g'avcu, manbişə eyhen: - İzrailybi, şu Misirğançə qıgav'yun vuşun allahar haane! **5** Harunuk'le man g'acu, boğayne ögiyl q'urbanbi alyaa'an ciga ali'ı eyhen: - G'iyqa Rəbbis bayram alğahas! **6** Qinne yiğil millet çakda miç'eeqana suğots'u, q'urbanbi allya'a. Mançile qiyga millet otxhun-ulyoğasva giy'ar, mançə suğots'umeeyib, mik'ar ha'a. **7** Manke Rəbbe Misayk'le eyhen: - Zaara ixhe suvayle giç'e. Ğu Misirğançə qıgavhuyn millet qopkune yəqqi'le qıkkeç'uvud. **8** Nimee zaraba manbi Zi haagune yəqqi'le qıkkeç'iyndi. Manbişə cos k'ınəəğəyke boğa hav'u, çis i'bəədatbı hi'i, q'urbanbi ali'ı uvhuyun: «İzrailybi, haane şu Misirğançə qıgav'yun allahar!» **9** Rəbbe Misayk'le meed eyhen: - İne milletna hi't'iyalla Zak'le g'avcuna. **10** Havaasre Zi ine milletilqa Yızda qəl k'yaa'as, manbi ç'iylene aq'vayle havaakal haa'as! Vakked sa xədinin millet

19 Misa çadırbi gi'xhi'yne cigaysqa qarimee, maana boğayıy maa'ad ha'an mik'ar g'acu qallamışexhena. Suvalqa i'lqəəne cigeem mang'vee qəlin xile aqqıyn q'aanunbi otk'unin g'ayebi ç'iyes gyuvotxhur haq'vra'anbi. **20** Mang'vee manbişə hav'una boğa ts'ayeeqa huvopxhur gyooxhan haa'ana. Mançike axuyun karid getu-getu toozalqa sak'ala'a. Qiyğə man toozud xhinel alik'i, İzrailybişisqa ulyoğas ilekka. **21** Misee Harunuk'le eyhen: - Mane milletin vak hucoone hi'i, Ğu manbi məxbime xəbne binaheeqa av'u? **22** Harunee eyhen: - Yızda xərna, qəllamışmexhe. Vak'lecad ats'an ine milletis nimeeyiy qəlasın ha'as ikkiykanva. **23** Manbişə zak'le uvhuyun: «Şı Misirğançə qıgav'yne Misayne vuk'ləlqa hucoome qadı şak'le ats'a deş. Mançıl-allab şas allahar hee'e, manbi şale ögee hudooracen». **24** Manke zinad uvhuyun: «Şavukayiv k'ınəəğəyke hi'ryn kar vod, man cule g'ayşecen. Milletimid k'ınəəğə zasqa adiyin. Zinad man k'ınəəğə ts'ayeeqa huvotxhur, mançikeb ina boğa quvxha». **25** Misayk'le g'ecen, millet yəqqi'le qıgəç'u vod. Naş qixay yik'el hixan hi'ryn xhinne, millet yəqqi'le qıgəç'u eyxhe. Harunee mançis yəq huvu vuxha. Manbişə ha'ançile duşmannaşed aqanabınıy ha'as. **26** Misa çadırbi gi'xhi'yne cigaysqana qixha eyhen: - Rəbbin sura aqqına zasqa qora. Man g'ayxhi Leviyne nasileenən gırğınbi mang'usqa savayle. **27** Misee manbışık'le eyhen: - Rəbbe, İzrailyne Allahee, inaxtudud eyhe: «Vuşde gırğing'vee yi'q'eeqa g'ilinc qe'ecen. Şu

çadırkı gi'xhi'yne cigayne q'omançe k'anyaqqamee vuuxha. **10** Milletik'le buludna dirak çadirene ghalee vuşun çocar, hambazar, k'anenbi gyabat'a hudoora, g'avcumee, manbı oza qeepxha cone çadırkıbıde həməxbib yi'q'əlqa savk'le». **28** Leviyne nasilenbiše ghalee i'bəədat niyxhe ha'an. **11** Misayiy Rəbb gırğın Misee uvhuyn xhinne ha'a. Mane yiğil sana-sang'uka hambazar xhinne yuşan ha'a vuuxha. milletna xhebid aazırıqlqa ələena insan gık'u. **29** Mançile qiyığa Misa çadırkı gi'xhi'yne cigeeqa Misee Leviyne nasilenbişik'le eyhen: - Şu g'iyna siyk'al ixha. Mang'unna melk'vna kumagçymee vuşde dixbışdayıç çocaaşına eb k'yav'u, suçab Nunna dix Yeşua mane çadırrike curexhe ixha şu Rəbbis g'apsır. Mançıl-allab Mang'vee şos deş. **12** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu zak'le «in g'iyna xayir-düə hevles. **30** Qinne yiğil Misee millet hot'leva» uvhu. Zaka vuşuyiy g'axilesvad milletik'le eyhen: - Şu geeb xəbna binah hav'u. Zi uvhu deş. Ğu uvhuyn «Zak'le ġu doyuka ats'a, həşde Rəbbisqa İlqec'es, şavuk'lene ats'a, sayid ġu Yizde ulesqa yugra qarı». **13** Hək'erar Yiğne zasse həməxüd ha'as əxə Rəbb vuşde binahile ulen zi aqqixheene, hucoone ixhes zak'le Yiğna ilyheç'e. **31** Misa Rəbbisqa sak'i eyhen: - İne yəq haagve. Məxür zak'le Ğu ats'axhxes, Yiğne milletin cos kınağeyke allahar hav'u, geeb xəbna ulenir zi aqqasda. Hucoone ixhes, in insaalar binah opxhun. **32** Zi Vake heqqə, hucoone ixhes Yiğin millet ixhay yik'el hixan hima'a. **14** Rəbb bee manbişde binahile ilyheç'e. Vas manbişde binahile Misayk'le eyhen: - Vas rəhətət ixhecenva, Zicar ilyheç'es dekkanaxhe, manke yizimid do Yiğne vaka t'qqəs. **15** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu kitabəenice hakkal he'e. **33** Rəbbbee Misayk'le şaka t'qdəsxhe, şı ince qıgmaa'a. **16** Ğu şaka eyhen: - Zas binahisin kar hi'ina insan Yizde hidyark'inee, nişikene ats'axhxes Yiğin milletid, kitabəenice hakkal ha'asda. **34** Həşdiyle hoora, Zi zınar Yiğne ulen avquvubva? Nişikane menne, vak'le millet nyaqayıq qıkkeva uvhu, hamaqab zınar, Yiğin milletid ciyeyne aq'valyne milletbişike manbı quvkee. Yızın malaikid yəq haagva, vale cur'aş əxəs? **17** Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Ğu ögiyl alyħəas. Mançına gah qabimee, Zi manbişda Yızde ulesqa yugra qarıva, Zak'le ġu doyuka cazaa hav'une binahil-allá qevlesda. **35** Sabara gah ats'ava, Zi ġu uvhuyn ha'asın. **18** Misee eyhen: ilgevçule qiyığa, Rəbbbee Harunee hav'uye boğalalla milletilqa it'umun ik'arbi salat'a'a.

33 Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Ğunar, ġu Misirğançə qıgħavhuyn milletid ine cigeençe qıgeepç'e. İbrahimis, I'saq'is, Yaaq'ubus Zi k'in g'assir «Zi şoke g'abiyyənbiş hevlesva» uvhuynne cigabişeeqa hudoora. **2** Manbı nyakki itv gyodatstsen cigabi vod. Zi maabin Kana'anbi, Emorbi, Q'etbi, Perizbi, Q'ivbi, Yevusbı manče g'ee'e'epşesińbi. Şu geed hi't'iy millet ixhal-allá, yəqqə şokun hidya'asva Zi şoka alyħəas deş. Zi vale ögiyl maqa malaik g'axiles. **4** Man qəlikan cuvab g'ayxhi millet geşse giygal. Neng'vecad uftanın karbı qa'a deş. **5** Rəbbbee Misayk'le uvhuynniy: - İzrailybişik'le inəxüd eyhe: «Şu hi't'iy milletid. Zi şoka sik'irraxxheyir ark'innaxxiyi, Zi şokun ha'asınıni. Həşdemee şu, şolyun uftanın karbı g'ayşe, Zak'led ats'axhxes şok hucooyiy ha'asva». **6** Məxüd Xorev eyhene suvalqa i'lqəene cigeer izrailybişie colyun uftanın karbı g'eşenbi. **7** Misee çadır insanar vooxhene cigayle xilece şaqana güvüx vuuxha. Misee mane çadırın do «Rəbbika yuşanaa'ana çadır» giyxhe. Rəbb t'abala'ana insan mane çadırısqa arayle ixha. **8** Misa Rəbbika yuşanaa'ane çadırısqa alyħəane gahil, millet oza qıxha, cone çadırkıbıde ghalee ulyozzur, mana çadireeqa ikkeç'esmee mang'uqa iłyakka ixha. **9** Misa Rəbbika yuşanaa'ane çadireeqa ikkeç'umee bulud dirak xhinne givç'u, Rəbb Hi'iy qəlan karbiyyi qopkune yəqqi'le sapk'iliybı, Misayka yuşanaa'ane gahil çadırne ghalee ulyoozar binahabı Zi yik'elixan ha'a. Taxsirnang'uk'le vaqa

vuxha. **10** Milletik'le buludna dirak çadirene ghalee vuşun çocar, hambazar, k'anenbi gyabat'a hudoora, g'avcumee, manbı oza qeepxha cone çadırkıbıde həməxbib yi'q'əlqa savk'le». **28** Leviyne nasilenbiše ghalee i'bəədat niyxhe ha'an. **11** Misayiy Rəbb gırğın Misee Leviyne nasilenbişik'le eyhen: - Şu g'iyna siyk'al ixha. Mang'unna melk'vna kumagçymee vuşde dixbışdayıç çocaaşına eb k'yav'u, suçab Nunna dix Yeşua mane çadırrike curexhe ixha şu Rəbbis g'apsır. Mançıl-allab Mang'vee şos deş. **12** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu zak'le «in g'iyna xayir-düə hevles. **30** Qinne yiğil Misee millet hot'leva» uvhu. Zaka vuşuyiy g'axilesvad milletik'le eyhen: - Şu geeb xəbna binah hav'u. Zi uvhu deş. Ğu uvhuyn «Zak'le ġu doyuka ats'a, həşde Rəbbisqa İlqec'es, şavuk'lene ats'a, sayid ġu Yizde ulesqa yugra qarı». **13** Hək'erar Yiğne zasse həməxüd ha'as əxə Rəbb vuşde binahile ulen zi aqqixheene, hucoone ixhes zak'le Yiğna ilyheç'e. **31** Misa Rəbbisqa sak'i eyhen: - İne yəq haagve. Məxür zak'le Ğu ats'axhxes, Yiğne milletin cos kınağeyke allahar hav'u, geeb xəbna ulenir zi aqqasda. Hucoone ixhes, in insaalar binah opxhun. **32** Zi Vake heqqə, hucoone ixhes Yiğin millet ixhay yik'el hixan hima'a. **14** Rəbb bee manbişde binahile ilyheç'e. Vas manbişde binahile Misayk'le eyhen: - Vas rəhətət ixhecenva, Zicar ilyheç'es dekkanaxhe, manke yizimid do Yiğne vaka t'qqəs. **15** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu kitabəenice hakkal he'e. **33** Rəbbbee Misayk'le şaka t'qdəsxhe, şı ince qıgmaa'a. **16** Ğu şaka eyhen: - Zas binahisin kar hi'ina insan Yizde hidyark'inee, nişikene ats'axhxes Yiğin milletid, kitabəenice hakkal ha'asda. **34** Həşdiyle hoora, Zi zınar Yiğne ulen avquvubva? Nişikane menne, vak'le millet nyaqayıq qıkkeva uvhu, hamaqab zınar, Yiğin milletid ciyeyne aq'valyne milletbişike manbı quvkee. Yızın malaikid yəq haagva, vale cur'aş əxəs? **17** Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Ğu ögiyl alyħəas. Mançına gah qabimee, Zi manbişda Yızde ulesqa yugra qarıva, Zak'le ġu doyuka cazaa hav'une binahil-allá qevlesda. **35** Sabara gah ats'ava, Zi ġu uvhuyn ha'asın. **18** Misee eyhen: ilgevçule qiyığa, Rəbbbee Harunee hav'uye boğalalla milletilqa it'umun ik'arbi salat'a'a.

33 Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Ğunar, ġu Misirğançə qıgħavhuyn milletid ine cigeençe qıgeepç'e. İbrahimis, I'saq'is, Yaaq'ubus Zi k'in g'assir «Zi şoke g'abiyyənbiş hevlesva» uvhuynne cigabişeeqa hudoora. **2** Manbı nyakki itv gyodatstsen cigabi vod. Zi maabin Kana'anbi, Emorbi, Q'etbi, Perizbi, Q'ivbi, Yevusbı manče g'ee'e'epşesińbi. Şu geed hi't'iy millet ixhal-allá, yəqqə şokun hidya'asva Zi şoka alyħəas deş. Zi vale ögiyl maqa malaik g'axiles. **4** Man qəlikan cuvab g'ayxhi millet geşse giygal. Neng'vecad uftanın karbı qa'a deş. **5** Rəbbbee Misayk'le uvhuynniy: - İzrailybişik'le inəxüd eyhe: «Şu hi't'iy milletid. Zi şoka sik'irraxxheyir ark'innaxxiyi, Zi şokun ha'asınıni. Həşdemee şu, şolyun uftanın karbı g'ayşe, Zak'led ats'axhxes şok hucooyiy ha'asva». **6** Məxüd Xorev eyhene suvalqa i'lqəene cigeer izrailybişie colyun uftanın karbı g'eşenbi. **7** Misee çadır insanar vooxhene cigayle xilece şaqana güvüx vuuxha. Misee mane çadırın do «Rəbbika yuşanaa'ana çadır» giyxhe. Rəbb t'abala'ana insan mane çadırısqa arayle ixha. **8** Misa Rəbbika yuşanaa'ane çadırısqa alyħəane gahil, millet oza qıxha, cone çadırkıbıde ghalee ulyozzur, mana çadireeqa ikkeç'esmee mang'uqa iłyakka ixha. **9** Misa Rəbbika yuşanaa'ane çadırısqa alyħəane gahil, millet oza qıxha, cone çadırkıbıde ghalee ulyozzur, mana çadireeqa ikkeç'esmee mang'uqa iłyakka ixha. **10** Milletik'le buludna dirak çadirene ghalee vuşun çocar, hambazar, k'anenbi gyabat'a hudoora, g'avcumee, manbı oza qeepxha cone çadırkıbıde həməxbib yi'q'əlqa savk'le». **28** Leviyne nasilenbiše ghalee i'bəədat niyxhe ha'an. **11** Misayiy Rəbb gırğın Misee Leviyne nasilenbişik'le eyhen: - Şu g'iyna siyk'al ixha. Mang'unna melk'vna kumagçymee vuşde dixbışdayıç çocaaşına eb k'yav'u, suçab Nunna dix Yeşua mane çadırrike curexhe ixha şu Rəbbis g'apsır. Mançıl-allab Mang'vee şos deş. **12** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu zak'le «in g'iyna xayir-düə hevles. **30** Qinne yiğil Misee millet hot'leva» uvhu. Zaka vuşuyiy g'axilesvad milletik'le eyhen: - Şu geeb xəbna binah hav'u. Zi uvhu deş. Ğu uvhuyn «Zak'le ġu doyuka ats'a, həşde Rəbbisqa İlqec'es, şavuk'lene ats'a, sayid ġu Yizde ulesqa yugra qarı». **13** Hək'erar Yiğne zasse həməxüd ha'as əxə Rəbb vuşde binahile ulen zi aqqixheene, hucoone ixhes zak'le Yiğna ilyheç'e. **31** Misa Rəbbisqa sak'i eyhen: - İne yəq haagve. Məxür zak'le Ğu ats'axhxes, Yiğne milletin cos kınağeyke allahar hav'u, geeb xəbna ulenir zi aqqasda. Hucoone ixhes, in insaalar binah opxhun. **32** Zi Vake heqqə, hucoone ixhes Yiğin millet ixhay yik'el hixan hima'a. **14** Rəbb bee manbişde binahile ilyheç'e. Vas manbişde binahile Misayk'le eyhen: - Vas rəhətət ixhecenva, Zicar ilyheç'es dekkanaxhe, manke yizimid do Yiğne vaka t'qqəs. **15** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu kitabəenice hakkal he'e. **33** Rəbbbee Misayk'le şaka t'qdəsxhe, şı ince qıgmaa'a. **16** Ğu şaka eyhen: - Zas binahisin kar hi'ina insan Yizde hidyark'inee, nişikene ats'axhxes Yiğin milletid, kitabəenice hakkal ha'asda. **34** Həşdiyle hoora, Zi zınar Yiğne ulen avquvubva? Nişikane menne, vak'le millet nyaqayıq qıkkeva uvhu, hamaqab zınar, Yiğin milletid ciyeyne aq'valyne milletbişike manbı quvkee. Yızın malaikid yəq haagva, vale cur'aş əxəs? **17** Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Ğu ögiyl alyħəas. Mançına gah qabimee, Zi manbişda Yızde ulesqa yugra qarıva, Zak'le ġu doyuka cazaa hav'une binahil-allá qevlesda. **35** Sabara gah ats'ava, Zi ġu uvhuyn ha'asın. **18** Misee eyhen: ilgevçule qiyığa, Rəbbbee Harunee hav'uye boğalalla milletilqa it'umun ik'arbi salat'a'a.

34 Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Şene ögiylyna xhinne q'öble g'aye hoots'e. Zi mançılıd, ġu şenke haq'vari'yne g'ayebişil otk'uninbi ok'vanas. **2** Miç'eer Sinayne suvalqa İlqec'e. Suvane q'oma Yızde ögiyl ulyozzur. **3** Vaka suvalqa vuşucar İlqemeç'ecen, suval vuşucar mexhecen. Suvayne hiqiyy-allá cavra-vəq'ad uxhmiyxhancen. **4** Rəbbbee Misayk'le uvhuyn xhinne, Misee şene ögiylyna xhinneña q'öble g'ayeb hoots'u, yicbid alyat'u miç'eer çakra Sinayne suvalqa İlqec'e. **5** Rəbb buludne ar giç'u, Misayne k'anе ulyorzul Cun eyhen: - YAHVE Zi vorna, rəħi'mikana, qidiykkin. Zaqa geed xədin sabır, badaldyooxhena yugvalla vobna. **7** Aazırıkane nasılşis yugvalla haagva. Misee yuşanaa'ane çadırısqa alyħəane gahil, millet oza qıxha, cone çadırkıbıde ghalee ulyozzur, mana çadireeqa ikkeç'esmee mang'uqa iłyakka ixha. **8** Misa Rəbbika yuşanaa'ane çadırısqa alyħəane gahil, millet oza qıxha, cone çadırkıbıde ghalee ulyozzur, mana çadireeqa ikkeç'esmee mang'uqa iłyakka ixha. **9** Misa Rəbbika yuşanaa'ane çadırısqa alyħəane gahil, millet oza qıxha, cone çadırkıbıde ghalee ulyozzur, mana çadireeqa ikkeç'esmee mang'uqa iłyakka ixha. **10** Milletik'le buludna dirak çadirene ghalee vuşun çocar, hambazar, k'anenbi gyabat'a hudoora, g'avcumee, manbı oza qeepxha cone çadırkıbıde həməxbib yi'q'əlqa savk'le». **28** Leviyne nasilenbiše ghalee i'bəədat niyxhe ha'an. **11** Misayiy Rəbb gırğın Misee Leviyne nasilenbişik'le eyhen: - Şu g'iyna siyk'al ixha. Mang'unna melk'vna kumagçymee vuşde dixbışdayıç çocaaşına eb k'yav'u, suçab Nunna dix Yeşua mane çadırrike curexhe ixha şu Rəbbis g'apsır. Mançıl-allab Mang'vee şos deş. **12** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu zak'le «in g'iyna xayir-düə hevles. **30** Qinne yiğil Misee millet hot'leva» uvhu. Zaka vuşuyiy g'axilesvad milletik'le eyhen: - Şu geeb xəbna binah hav'u. Zi uvhu deş. Ğu uvhuyn «Zak'le ġu doyuka ats'a, həşde Rəbbisqa İlqec'es, şavuk'lene ats'a, sayid ġu Yizde ulesqa yugra qarı». **13** Hək'erar Yiğne zasse həməxüd ha'as əxə Rəbb vuşde binahile ulen zi aqqixheene, hucoone ixhes zak'le Yiğna ilyheç'e. **31** Misa Rəbbisqa sak'i eyhen: - İne yəq haagve. Məxür zak'le Ğu ats'axhxes, Yiğne milletin cos kınağeyke allahar hav'u, geeb xəbna ulenir zi aqqasda. Hucoone ixhes, in insaalar binah opxhun. **32** Zi Vake heqqə, hucoone ixhes Yiğin millet ixhay yik'el hixan hima'a. **14** Rəbb bee manbişde binahile ilyheç'e. Vas manbişde binahile Misayk'le eyhen: - Vas rəhətət ixhecenva, Zicar ilyheç'es dekkanaxhe, manke yizimid do Yiğne vaka t'qqəs. **15** Misee Rəbbik'le eyhen: - Ğu kitabəenice hakkal he'e. **33** Rəbbbee Misayk'le şaka t'qdəsxhe, şı ince qıgmaa'a. **16** Ğu şaka eyhen: - Zas binahisin kar hi'ina insan Yizde hidyark'inee, nişikene ats'axhxes Yiğin milletid, kitabəenice hakkal ha'asda. **34** Həşdiyle hoora, Zi zınar Yiğne ulen avquvubva? Nişikane menne, vak'le millet nyaqayıq qıkkeva uvhu, hamaqab zınar, Yiğin milletid ciyeyne aq'valyne milletbişike manbı quvkee. Yızın malaikid yəq haagva, vale cur'aş əxəs? **17** Rəbbbee Misayk'le eyhen: - Ğu ögiyl alyħəas. Mançına gah qabimee, Zi manbişda Yızde ulesqa yugra qarıva, Zak'le ġu doyuka cazaa hav'une binahil-allá qevlesda. **35** Sabara gah ats'ava, Zi ġu uvhuyn ha'asın. **18** Misee eyhen: ilgevçule qiyığa, Rəbbbee Harunee hav'uye boğalalla milletilqa it'umun ik'arbi salat'a'a.

taxisir deşodva itteyhena meer Zicar vor, məxbine Peesaxis (Allah qidet'u ilgeç'uyne) bayramışva dekkasaşine uşaxaaşilqa xhebne-yoq'ne nasilee gyuvk'iyne q'urbanın çuru miç'eediys imaxvacen. Zi yiğbi allya'as. 8 Misa ek'ra aq'vakkene 26 Yiğne cigabişee ts'etta alaydinya inette yugun ç'iyelqa gizercu Rəbbis i'bəədat hi'i, 9 eyhen: - Rəbbine, yiğne Allahne xaaqa alle. Mısva çine Xudaavanda zi Vasqa yugra qarixheene, hucoone yedine niknee qumooxhar. 27 Rəbbbee Misayk'le ixhes, Xudaavanda, şaka qora. Si hi't'iy milletid eyhen: - İn cuvabbi ok'nə, incis sıkı Zi vakayıy ixheene, si hi'ryn qəlan karbiyyi binahbi Ğu Izrailika mugaavile haa'a. 28 Misa maa'ar Rəbbika yik'elixan hi'i, si Vasqa Yiğin millet xhinne yoq'ts'al xəmnayiy yoq'ts'al yiğna ixha. Mang'vee se'e. 10 Rəbbbee eyhen: - Zi mugaavile haa'a: Zi maa'ad gineyid, xyanid, vuçucad ghalyaqə yiğne milletis həşdilqamee ç'iyelyne aq'valyne ikki des. Mang'vee g'ayebişil oo mugaavileyin milletbışik'le g'idecuyn əlaamatlı hagvas. Hasre cuvabbi, yits'ible əmr, opk'un. 29 Misa xilya'ab yiğne hiqiy-allane milletlik'le Rəbbbee yiğinemee q'öble mugaavileyna g'aye avqu Sinayne suvayle hi'ryn g'acu qəvəq'necen. 11 Həşde şu Zi eyhençil Rəbbika yuşan hi'i gəmee, mang'uk'le ats'a deşdiy yugda k'iri gyaqqə, man Zi eyhen kar he'e. cune aq'vayle nur k'əə ixhay. 30 Harunuk'leyiy Zi şosse Emorbi, Kana'anbi, Q'etbi, Perizbı, Izrailybışik'le Misayne aq'vayle nur k'əə g'acumee, Q'ivbi, Yevusbı g'ee'epşesińbi. 12 Şu əlyhəəsde mang'usqa qeepxhes qəvəyq'ən vuxha. 31 Mısee cigabişeeen milletbışika mugaavile himaa'a, mana manbı cusqa qoot'al, Harunur manbışın ç'ak'ınbib vuşdemee gugu vuxhes. 13 Manbışın q'urbanbi Misaysqa qabimee, mang'vee manbışika gaf haa'a. alyaa'an cigabi hi'gəkkar he'e, erin g'ayebi giyxvər 32 Mançile qiyğa gırğın Izrailybışik mang'usqa savayle. he'e, Aşerayın yivarıl gyatxe. 14 Mering'une Mısee Rəbbbee cusqa Sinayne suvee quvuyn gırğın allahbışis i'bəədat hima'a, saccu YAHVEys i'bəədat q'aanunbi milletisqa qele. 33 Misa yuşan hi'i he'e, şu mernə Zaka sa aqqaqqamee Zi mançis ç'avxhamee, mang'vee cune aq'valqa şalavniyxhe öörəxə deş. 15 Nyaggah mane cigabişee aaxvane alyadaçen. 34 Misa Rəbbika yuşan ha'asva insanaşika mugaavilebi hima'a, manbışe Zas i'qqəmee, mang'vee aq'valin şalav g'esşə ixha. cone allahbışika xayaanat ha'amee, q'urbanbi Qıqeç'esnang'ad mang'vee meed vuk'ləlqa şalav gyat'amee, şu qoot' alas, man otxun binaheeqa alyadaççe ixha. Rəbbisse Izrailybışisqa sak'imee, k'imabak'a. 16 Şu manbışde yişşaşike vuşde mang'vee cuk'le uvhuynbi manbışılqa hixhara'a dixbişis yedar hima'a. Deşxheene, vuşde dixbişed ixha. 35 Mane gahil Izrailybışik'le Misayne aq'vayle manbışde içeeşe cone allahbışika Zas xayaanat nur k'əəniyxhe g'ecen. Mana manbışika yuşan ha'ang'a, manbışe ha'an ha'as. 17 Sayid şosun ha'ang'ar vuk'ləlin şal g'esşen deşdiy. Mang'vee k'ınəəgə ts'ayıl rişsi qı'i byuttar hima'a. 18 Zi vuk'ləlin şal sak'ı Rəbbisqa əlyhəəmeniy saccu şok'le uvhuyn xhinne, uvhuyné gahil Avivne vuza g'esşen.

acixamır deşin gineybişin bayram algehe. Mane vuza yighille yiğna ilydyadiyn giney oxhne. Yik'el aqqe mane vuzaniy şu Misirğançə qığ'v'u. 19 Gırğın şos ts'etta yedike ixhayyncad, gadebib, çavravəq'əyn vughulyın balabid Yızınbi vod. 20 Ts'eppa vuxhayne əməleyne q'uduxne cigece urg qevle. Çine cigece kar qidelesxhe gardan havaaq'ar he'e. Şos ts'eppa vuxhayne dixbişde cigece nuk'ra qele. Hasre nenacar Zasqa xil q'ərar immaylecen. 21 Vuşun ha'asın işbi yixhne yiğee he'e, yighid'edemee yiğil manzil hee'e. Kar eزانed sa'aned gahil, yighid'esin yiğ manzilis cure'e. 22 Sukbi qiyşalang'a ts'ettiynie nugbarika Şavuot (Ülycümbişin) bayram algehe. Sen ç'əvexheng'ad Alyadiyn Kar Sı'iyn bayram algehexhe. 23 Senee xhebne yəqqee vuşun gırğın adamer, vuşde Xudaavandne Rəbbine, Izrailyne Allahne hiqa savalecen. 24 Zi vuşde hiqiy-alladın milletbı g'e'leşsu, vuşun ciga xət qa'as. Şu senee xhebne yəqqə Rəbbine, vuşde Allahne hiqa savales vüqqəng'ə, şavussecad yik' hi'i vuşun ciga aqqas əxəs deş. 25 Zas ablyaa'ane q'urbanna eb, acixamırnane ginelqa k'yoohar himaa'a.

40 36 Izrailybı safareenang'a, Rəbbika yuşan haa'ane çadırıle buludna dirak xəəqə ts'its'avxhamee, manbı yəqqı'lqaniyxhe gyabak'anbi. 37 Bulud xəəqə ts'its'devxhaylette, millet cigeençə l'giykarən deşdiy. 38 Safariy ç'əvuvxhesmee, Rəbbin bulud Izrailyne milletne ulene ögiyl, yiğniyığın çadiril oo vuxha, xəmdemee mane buludee ts'a gyotxhan ixha.

Rut

1 Haakimaşa xəbvalla haa'ane yiğbişil izraeilil misvalybı giyğal. Mane yiğbişil Yahudayne cigabişene Bet-Lexem şahareençene sa adamee xhunaşeyiy cuna q'öyre dixir alyapt'ı, sik'inne gahisə ayk'anna Moav eyhene ölkeeqa. **2** Mane adamiyn do Elimelex, xhunaşeyin Naomi, dixbişde sang'un Maxlon, mansang'unud Kilyon eyxhe. Manbi Yahudayne Bet-Lexem şahareençen Efratbı vuxha. Man insanar Moavqa qabı maayib aaxvanbi. **3** Sabara gahile Naomiyna adamiy Elimelex qek'ana, mana q'öne duxayka eexva. **4** Məng'ıne dixbişə cos Moavbışın içeer haa'a. Manbişde sang'ı'n do Orpa, mansang'ı'nid Rut eyxhe. Manbi yits'ille senmee maa'ab avxuyle qiyğa, **5** Maxlonur Kilyonur habat'anbi. Naomi adamiyiy dixbidena eexva. **6** Naomi Moavne cigabişee yeexhene gahil, məng'ı'k'le g'iyxhen, Rəbbəe Cune milletis Cuna yugvalla haagu, manbişis gineyid huvu. Mana sossasaşıka Moavğançə siyk'almava g'elil qeexhe. **7** Naomi cene q'öne sossaka sayk'lasva, eexvane cigeençə qıgeyc'ü Yahudayne cigabişeqa yəqqı'lqa geexha. **8** Naomee cene sossasaşık'le eyhen: - Qudoora, vuşda q'öyursana yedyaşine xaaqa savk'le. Şu hapt'ınbışisiy zas hav'uye yugvalıl-allı, hasre Rəbbəe şos Cuna badal dyooxhena yugvalla haagvecen. **9** Hasre Rəbbəe şos adamer hevlecen! Mane xizanee şoqa rəhətliyvalla vuxhecen! Manid uvhu, məng'ee sossasaşıs ubbabı hı'mee, sossar axtiba gyaasu, **10** eyhen: - De'ęs, şı vaka sacigee yiğne milletisqa vüqqəs. **11** Naomeeme eyhen: - Yızın yişşar, xaaqa savk'le. Nişisne şu zaka vüqqə? Nya'a, şos adamer vuxhesin, zas mebin dixbine vuxhes? **12** Yızın yişşar, savk'le. Zi adamiys yi'qqasın xhinne deş vor, q'ęs qiyxha. Zi həşde uvheerne, zaqa umud vob, zi g'iyна xəmde adamiys ark'in, vuxhne ayxu dixbi uxasva. **13** Nya'a, manbi ç'ak'ı qeepxhesmee, şu adamer dena aaxvas vooxheyee? De'ęs, yızın yişşar! Rəbbəe zalqa xil g'ott'ulva, yizada i'mi'r q'ap'ı quvxha. Yızın uts'ur vuşun ciled geed vod. **14** Manbi meeble maab' axtiba gyaasə giyğal. Orpa abays ubba hı'i iyeek'anna. Rutmee, abayk at'ırq'in eexvana. **15** Naomee Rutuk'le eyhen: - Haane yizde g'ulluxçıy içeese nyaabiy xhit'a qiviyşal, yiğne g'ayniyna xhunaşə cene milletisqa, cene manbişiqə qihna i'giykre. Zi yizde içseesik'le vak allahbışisqa siyk'al. Qeera, ęunar məng'ı'qa sayk'le. sumoot'ava uvhu. Vas misayıy xhyan ikkiykin, **16** Rutee eyhen: - Zi mizel iyqimeeqqa valqa hark'in yizde içseesee gyatsts'ı'yne parçbişençə yi'q' sak'al hı'iye, ęgu g'alerçuyee, yeeracenva. ęlyoże. **10** Rut mang'us ç'iyelqamee k'yorzuł Vak'le ats'axhxhe, ęgu ark'inne cigeeqa zinar eyhen: - Nya'a, zi vasqa yugra qarı? Nya'a, ęgu ęlyhəsda, ęgu ulyorzulyne cigeeqa zinar ileezarasda. zaka menne cigeençə qariyng'uka yugra eyxhe? Yiğin millet yızın millet ixhes, yiğna Allahır **11** Boazee məng'ı's inəxdin alidghiniy qeles: - yizada Allah ixhes. **17** ęgu qiyk'uyne cigeeqa zinar Adamiy qik'ule qiyğa, ęgu abaynemee hı'iyn gırğın qiyk'asda, maayir k'eyxhasda. Qiyk'ule ęgäri, kar zak'le g'ayxhiy. ęgu dek, yed, yiğna vatan

menne karan zi vake curey'ee, hasre Rəbbəe zakin he'ecen. **18** Naomilqa hitxirmee Rutus hək'eracar cekavur yi'qqas yikkanva, məng'ee məng'ı'ke xil tsı'its'aa'ana. **19** Manbi məxüb Bet-Lexemqa hivxharasmee, sacigee avayk'ananbi. Manbi Bet-Lexemqa qabı hipxhirmee, şaharın cəmə'at q'omançə-k'anyaqqamee çicis i'xi'yə. Zəiyəfabişə eyhen: - İna Naomi dişeneen? **20** Naomee manbişik'le eyhen: - Gırgın əxəne Allahee yızda i'mi'r q'ap'ı qav'uyncıl-allı zak'le Naomiva (ittuna) deş, Marava (q'ap'ına) eyhe. **21** Zi inençə gyayts'-i-giyxhi qıgeyc'veeyir, Rəbbəe zi inyaqa q'ərar sayk'al hey'l. Nişil-allane şu zalqa Naomiva ona'a? Rəbbəe zalqa dağamiyvalla g'avxu, Gırgın əxəng'vee zalqa yiğbi allı'. **22** Məxür Naomi, Moavne cigabişençə cene sossaka Moavğançəne Rutuka sacigee yi'q'əlqa siyk'al. Manbi Bet-Lexemqa xhit'a qiviyşalne gahil qabı hivíyxhar. **2** Naomiye adamiyqa Elimelexiqa, hək'erar sa yugna, qivaats'ina Boaz donana xını eyxhe. **2** Yiğbişde sa yiğil Moavğançəne Rutee Naomiyık'le eyhen: - Hayeesre zi çolbişeqa yi'qqas. Şavne ulesqayıy zi yugra qarı, mang'uqa qihna ark'in, mang'uke avxuna xhit'a saa'as. Naomee məng'ı'k'le «Yiş, hiyek'neva» eyhe. **3** Rut hark'in çolbişde sançee, xhit'a qiviyşalnabিষde qihna i'giykir avxuna xhit'a saa'a. Məxür mana cek'le dyats'adcad, Elimelexne xiniyene Boazne çoleeqa qiyeele. **4** Mane gahil Boaz Bet-Lexemğançə qarı, xhit'a qiviyşalnabিষde eyhen: - Hasre Rəbb şoka ixhecen! Manbişed mang'us «Rəbbeeyib vas xayir-düə heylecenva» alidghiniy qele. **5** Boazee qiviyşalnabিষde ooqa gixhxhing'uke qiyghanan: - İna mek'vna zəiyfa şavunbişdane? **6** Mane insanee eyhen: - İna mek'vna zəiyfa Moavğançə vor. Mana Moavğançə inyaqa Naomiyka sacigee qarı. **7** Məng'ee zak'le uvhuyn: «Hucoorne ixhes, zi hiyeesre xhit'a qiviyşalnabিষiqə qihna i'giykir avxuna xhit'a saa'as». Mana çoleeqa miç'eer arına vor, həşdilqameeyir ark'in deş. Mana vüxənayk avurur sil'ınna gahna giy'ir. **8** Boazee Rutuk'le eyhen: - Yiş, zal k'ırı alixhxhel! Avxuna xhit'a saa'asva inençə menne çoleeqa imeek'an. **9** İleek, inyaa yizde g'ulluxçıy içeesi ka eexve. **9** İleek, eexvana. **10** Rut mang'us ç'iyelqamee k'yorzuł xhit'a saa'asva inençə menne çoleeqa imeek'an. **11** Boazee məng'ı's inəxdin alidghiniy qeles: - ęgu qiyk'uyne cigeeqa zinar Adamiy qik'ule qiyğa, ęgu abaynemee hı'iyn gırğın qiyk'asda, maayir k'eyxhasda. Qiyk'ule ęgäri, kar zak'le g'ayxhiy. ęgu dek, yed, yiğna vatan

g'alepçı, vak'le mankilqamee dyats'anecad milletne g'ilehxava ats'axhxhe. Qiyğar maqa ikkeyç'u, k'anyaqa qarı. **12** Hasre vas mane işil-allan Rəbbəee mang'une g'elybişilin kar g'ayış maa'ar g'aliyxhe. helecen! Ğu xilik avqa dyugulixhesva qariyne Mang'veecad vak'le eyhesin, hucooyiy ha'as Rəbbəee, İzrailyne Allahee vas geed mukaafat iкkanva. **5** Rutee «Zı ġu uvhuyn gırğın ha'asınva» helecen! **13** Rutee eyhen: - Xərna, zi şadra vor, eyhe. **6** Mana atteeqa arı gırğın abee uvhuyn zi yiğne ulen ayqıva. Ğu zas yik'bı huvu. Zi xhinne ha'a. **7** Boaz yugda otxhun-ulyodğu yik' yiğne g'ulluxçıy içeeşina deyxheeyir, ġu zaka cigeeqa qadimee, g'alixhasva xhit'ayne anbarbişde manbişika xhinne yugra yuşan hi'i. **14** Yı'q'l'hı'n migleqqa ayk'an. Rutur niq' dena qarı, mang'une kar otxhanmee, Boazee məng'ı'k'le eyhen: - g'elybişilin kar g'ayış, maa'ar g'ileexha. **8** Xəm İnyaqı qeera, gunad giney şakasana bakmazeqa surak Boaz muğur qıxha alytirk'ilmee, cune k'yoq'u oxhne. Rut qarı qiviyşalanbişde k'ane g'elybişee zayıfa g'alirxhu g'eece. **9** Mang'vee giy'irmee, Boazee məng'ı's qootsuna xhit'a hoole. məng'ı'k'le eyhen: - Ğu vuşuna? Məng'ee eyhen: - Rut opxhun eets'enar, hexxabab aaxvana. **15** Zi yiğna g'ulluxçıy Rut vorna. Zas vukkul hüvxəsin Mana meer k'yapk'ınna xhit'a saa'asva oza ciga he'e. Ğu, și g'attivxhan hav'iy gardanaqa qiyxhamee, Boazee cune nukaraaşık'le eyhen: - gexhana xını vorna. **10** Boazee eyhen: - Yızda Məng'ee ark'ın bafabişde yiğ'neençeb saa'axhee, yiş, hasre vas Rəbbəee xayir-düə hevlecen! Ğu ina məng'ı'k'le cuvab immeyhe. **16** Qiviyşalang'ab hav'una yugvalla şene ögiyincileb yugna vob. Ğu məng'ı'sva bafabişeençe q'asdın git'yı dağe'e, mek'vne karnaneyiy kar deşde adameesiqa qihna hasre se'ecen. Məng'ı'k'le vuççud immeyhe. **17** g'iddyarxhuniñçil-alla. **11** Yızda yiş, ġu həşdiyle Məxüb Rutee exhalilqamee çolee git'y saa'a. qı'meeq'ən! Zi yiğnemee vas iкkan kar ha'asin. Sav'una git'y gyrootumee, məng'ı's sa xəbna ç'emc'e Yişde şaharne gırğine insanaaşık'le ġu hək'erar xhit'ayna vooxhe. **18** Qiyğab məng'ee mana yugna zayıfa yixhay ats'an. **12** Zi vuşda xını ixhay alyapt', şahareeqa qiyeele. Abayk'led məng'ee qotkun vodun, saccu şoqa zale k'anena xını vor. nimee geeb xhit'ayiy sav'uva g'ecen. Rutee yicee **13** G'iyına xəmdiyisir inyaacar eexve. G'iyqa mane yi'q'l'hı'n kar otxhanang'a, hexxada axuyun qığavhu vuşde xınıys, şu g'attivxhan haa'as vukkiyķinee, abays hele. **19** Abee mang'ı'ke qiyghanan: - G'iyına yugda ixhes, hasre hee'ecen. De'ęş, mang'us man ġu git'y nençene sav'u? Nyaane işlemeş yixha? ha'as diykinee, Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, man Hasre yiğna hav'une insanis xayir-düə vuxhecen! zi ha'as. Miç'erilqamee inyaa g'aliyxhe. **14** Rut Şavusneyiy yic işlemeş yixhava, Rutee abays yuşan miç'erilqamee mang'une g'elybişee g'ileexha. hi'i, eyhen: - G'iyına zi işlemeş yixhane adamiyn Boazee culed-alqa «Hasre şavuk'lecad atteeqa do Boaziy. **20** Naomee sossak'le eyhen: - Hasre zayıfa arıva mats'axhxhecenva» uvhuva, Rut Rəbbəee, üç'tibinbişikeiy hapt'lynbişike cuna badal torandanang'acad, yic g'imceccenva, oza qeexhe. dyooxhena yugvalla qivdiykkanne Boazis xayir- **15** Boazee Rutuk'le eyhen: - Valqa aletçuyne karan düə hevlecen! Naomee meed eyhen: - Mana, și sa sura zasqa hele, gunad manisa surale aqqe. g'attivxhan hav'iy gardanaqa gexhane ximbişda Rutee Boazee uvhuyn xhinne ha'a. Boazeeyib sa vorna. **21** Moavğançene Rutee eyhen: - Sayid məng'ı's xilece xhit'a kyav'u, məng'ı'ne migalqa mang'vee zak'le uvhuyn, cun qiyşalan cigabi qoole. Mançer Boaz şahareeqa siyķ'al. **16** Rut ç'əvxhesmee, cune işçeeşa işlemeş yixhe. **22** cene abaysqa Naomisqa sark'ılıymee, məng'ee Naomee cene sossak'le, Rutuk'le eyhen: - Yızda qiyghanan: - Yiş, nəxüdne ixha? Rutee, Boazee yiş, mang'une g'ulluxçıy içeeşa yiğin i'ğiykiriy cenemee hi'iyın gırğın kar abays yuşan hi'yle **17** yugda ixhes. Deşxhee, merinq'une çolee vak'le qiyğa, eyhen: - Abaysqa xıl q'ərar simiyk'alva uvhu cuvabniy eyhes. **23** Məxür Rut xhit'ayiy suk mang'vee zas inimeena xhit'ab huvuna. **18** Naomee qivişil ç'əvuvxhesmee, Boazne g'ulluxçıy içeeşa Rutuk'le eyhen: - Yiş, sik'irra örxe, ilyakas ina iş işlemeşexhe. Eexvasır mana abayka eexva.

3 Yiğbişde sa yiğil Rutune abee Naomee

məng'ı'k'le eyhen: - Yızda yiş, vas rəhatda ixhecenva, zi vas sa yugun ciga t'abal ha'as iкkan dişde? **2** Nya'a, ġu g'ulluxçıy içeeşa işlemeş

yixhana Boaz, yişda xını eyxhe dişde? Mang'vee g'lyna exhal cune xhit'ayke attayl vara ha'a vod.

3 Ğunar ə'yeexi'r, micagın tanalinbı ali'i, ətirbirid

qadğu maqa hiyek'ne. Mang'vee otxhun-ulyodğu

ç'əvxhesmee, ġucar ġu mang'uk'le himeegva.

4 Mana g'alixhasva alyħħəmee, mana nyaaryiy

Boaz şaharne akkabisisqa qığęç'u, insanar sabıyne cigeeyi g'ar. Boazee eyhena şena k'anena xını mançe i'lğemee, mang'vee mang'ulqa onu'u eyhen: «Zasqana sark'il, inyaa gyu'relan». Manar qarı g'iy'arna.

2 Boazee şaharne aqsaqqalaaşike yits'iyre insanır qort'ul «Şunab

inyaa gyuvrevə» eyhe. Manbib qabı giviy'aranbi.

3 Boazee mane xiniyık'le eyhen: - Moavne

cigabişeençe sark'ılıyne Naomee, yişda ebana

eyxhene Elimelexin ciga vod massa hele. **4** İnyaa g'arayle. Boaziker Oved g'arayle. **22** Ovediker gyuv'uriyńbışdeyiy cəmə'ətne ağsaqqalaasine Yessey g'arayle. Yesseyiker Davud peyğambar k'ane, zi valqa g'ayxhya'an, man ciga ġu alışes g'arayle.

İkkan. Ĝu ilydeşsesxhee, man zak'le eyhe, zak'le ats'axhxhes. Mane ișee ts'erriyna ġu eyxhe, qiygiynar zi. Mang'vee Boazik'lə: «Zı man ciga ileşşenva» eyhe. **5** Boazee eyhen: – Ĝu man ciga Naomiye ileşsemee, mang'une qik'uyne duxayna xhunaşşe Moavğançena Rutur hee'es yikkan. Qiyga şos dix ixhayng'a, man ciga qik'uyng'une xizanis axvecenva. **6** Xinee eyhen: – Məxüdxheene, zasse man ciga alışses əxəs deş. Zi man ciga alışsvee, man yizde ts'erriyne xhunaşşeykeneuşaxxaşis hixharas deş. Zasse man ciga alışses əxə deşud, ġucad alışsvee yugda eyxhe. **7** Avaala İzrailil sa kar alışu-massa huvuynemee, sa kar badal h'iynemee, insanee g'elilin g'ellin g'ayşu mansang'usqa qele ixha. Man adat, şı iş yaqqılqa gyuvxhunava eyhen ixha. **8** Xinee Boazik'le eyhen: – Ĝucab alivše. Qiygad mang'vee cune g'elilin g'ellin g'eşse. **9** Boazee ağsaqqalaşık'leyiy gırğın cama'ətik'le eyhen: – Şu g'iyna şahadar vobinbi, zi Elimelexike, Kilyonike, Maxlonuke axuyn gırğın Naomiye ileşşen. **10** Qik'uyng'un do cune cigabışıl axvecenva, cune xinibidə yi'q'neençe, cune şahareençe himaykalcenva, Maxlon qik'u axyxuna cuna xhunaşşe, Moavğançena Rut zi zas hee'e. Şunab g'iyna şahadar vobinbi! **11** Akkabisısqə sabıyne insanaşaşeyiğ ağsaqqalaşə eyhen: – Şı şahadar vob. Hasre Rəbbəe yiğne akkalqa qööna zəiyfar Raahileykiy Leayk akarna hee'ecen. Manbişə Yaaq'ubus geeb uşaxar vuxu. Ĝu Efratbişde yi'q'ne karnana ixhe, Bet-Lexemilid yiğin do ats'axhxhecen. **12** Hasre Rəbbəe mane mek'vne zəiyfee vas vuxasın uşaxar Peresna xizan xhinne qıvaats'ına hee'ecen. (Peres Tamarıs Yahudaykeniy ixha.) **13** Boazee Rut hee'e, Rutuke mang'us xhunaşşe yeexhe. Boaz Rutuka g'alirxhumee mana vuxhnee eexva. Rəbbəe manbişis uşax hele. Rutue dix uxooxa. **14** Yadaaşə Naomiyk'le eyhe ixha: – Rəbbis şukur vuxhena, Mang'vee g'iyna vas, ġu gatt'iyxhan hee'esda neva huvu. Hasre mang'un do İzrailvolle ats'axhxhecen! **15** Mang'vee ġu mek'v qee'es, q'əsvalee vaqa ilyakkas. Mana vas yighthne dixile yugne, ġu yikkarne sossee uxuva. **16** Naomee uşax xhilibişeeqa alyaat'u, man iykar ha'a, mang'uqa ileeka yixha. **17** Maane hiqiy-allane yadaaşə eyhe ixha: – Naomiynemee dix ixha. Mang'un do Oved giyxhe. Mana Davud peyğambarne dekkina, Yesseyna dek ixha. **18** İna Peresna nasıl vob: Peresike Xetsron g'arayle. **19** Xetsronike Ram g'arayle. Ramike Amminadav g'arayle. **20** Amminadavike Naxşon g'arayle. Naxşoniker Salmon g'arayle. **21** Salmoniker Boaz

1 Samuelin

1 Efrayimne suvabınane cigee, Rama eyhene şaharee Elkanava adamiy eyxhe ixha. Mana İyeroxamna dix ixha. İyeroxamur Elihuyna dix ixha, Elihur Toxuyna dix ixha, Toxur Tsufayna dix ixha. Tsufiy cuke g'abiynbı Efrayimne nasıl cigabişee aaxva vuxha. **2** Elkanika Xannayı Peninna donan q'öyre xhunaşşer vuxha. Peninnayka uşaxar vobunbınıy, Xannaysme uşaxar vooxhe deşdiy. **3** Seniys mana insan cune şahareençe qığeq'ıu, hayk'an ixhana Şilo eyhene şahareeqa Xəane G'oşunbişde Rəbbis 'l'bəədat hı'ı, q'urbanbı alylya'asva. Mane gahil Xofniyyi Pinxas Rəbbin kaahinarniy vob. Manbı Eliyn dixbi vuxha. **4** Elkanee q'urban ablyaa'ane yiğil cune xhunaşseys Peninnays, məng'ıne dixbişdeyiş yişbişde għirġing'us q'urbanna pay hoolenaniy. **5** Xannaysme mang'vee q'öble pay hoole vuxha. Rəbbe məng'i's usax hidele ixheeyid, Elkanays mana geerniyxhe yikkiyanna. **6** Xannayne q'a yeeme, Rəbbe məng'i's usax hideleva məng'ı'lqa cuvabbı ayhe, demalqa giyxhe yixha. **7** Senbi inəxüd i'lğəə ixha. Xanna, misa Rəbbine xaaqa hark'inee, məng'ıne q'a yeem mang'ı'lqa cuvabbı ayhe ixha. Xanna man eyhenbi g'ayxhi, għeżeże yixha, karid məng'ee otxhan ixha deş. **8** Məng'ıne adamee, Elkanee, məng'ı'k'le eyhe ixha: – Xanna, nya'a għeeq? Nya'a kar udyotxhan? Nya'a yiġin yik' gyotxhan? Nya'a, zi yiġnemee yits'ne duxayle hexxana diše vor? **9** Manbişe Şilo eyhene şaharee otxhun-ulyodğuyle qiyga, Xanna g'elilqa siġeetsa. Kaahin Eliyir, Rəbbine xaane akkabijsne għu'ur eyxhe. **10** Yik' gyotxhan-gyotxhan Xannee Rəbbis hülüörəx düə haa'a vuxha. **11** Məng'ee Rəbbis miz k'yav'u, inəxüd cuvab hele: – Xəəra G'oşunbişda Rəbb, Vak'leċab Yiğne bendelqa abina ver g'loċena. Vasse, zi Yiğna bende yik'el hidirxinee, zas sa dix huvee, zinar mana għirġine gaħbiş Vas heles. Mana Rəbbis g'assirva, mang'una vuk'ul misacab gyapxhas deş. **12** Xannee Rəbbis xiliyina düə haa'a vuxha, Eliyir għu'ur məng'ıne għalika ilyakka ixha. **13** Xannee yik'eenęc düə haa'ava, məng'ı'n saccu għalycad i'ġiżkar eyxhe, ses g'ixxhe eyxhe deş. Eliysqa məxi'd qayle, mang'ee ulyodgħuniyan vod. **14** Mançil-allad mang'vee eyhen: – Ĝu misilqameene ulyoġas? Mançikana g'alepçe, valqa qeera! **15** Xannee eyhen: – Yizda xərna, yizin yik' gyotxhan ixhayke, zi Rəbbis yizin yik' q'era qa'a. Zi caxirix p'iyya deş ulyodġu. **16** Vasqa məxüd qimaylecen, zi abir dešda zəiyfaniyan. Zalqa xəbna ver abiva, yizin yik' gyotxhanva, zi düə məxi'b hav'u. **17** sacigeeyir għa'ana. Mang'vee dyunyecad aqqi. Eliyee alidghħiniy qle: – Yugna yəq' vuxħena. **9** Cuna yəq' avquynbı Mang'vee havaacenbi,

İzrailyne Allahee, ġu heqqiñ vas helesin. **18** Xannee: «Ğu zaqa, yiğne bendeyqa, yugra eyxheva» uvhu, sark'il cene yəqqi'n ark'in kar oyxhan. Mançile qiyga məng'ee aq'va qa'a deş. **19** Qinne yiğil manbı miç'eeb čakba oza qeepxha, Rəbbis i'bəədat hı'ı Ramayeene, cone xaaqa, siviyl'ak. Elkana cune xhunaşşeyka Xannayka g'ilexha, Rəbbeeyid məng'is ikkanan ha'an. **20** Sabara għi Ilgevč' uyle qiyga Xanna vuxhne ayxu sa dix uxooxa. Mong'ee «Mana Rəbbike heqqiva» uvhu, mang'un do Samuel (Allahik'le g'ayxhi) giyxhe. **21** Elkanayıy cuna xizan, Rəbbis senis ablyaa'ana q'urban ablyaa'asvayi Rəbbis huvuyn cuvab aqqasva, Şiloyeqa havayk'an. **22** Xannamee mang'uka hiyeek'an deş. Məng'ee adamiyk'le eyhen: – Nebeluğ gyarġılıhle qiyga, zi mana Şiloyeqa Rəbbis heles ikkees. Mana għirġine gaħbiş maa axvas. **23** Elkaneyid eyher: – Vas ikkanəx id-he'e, mana gyarġil ç'əvxhesmee xaa giyre. Hasre Rəbbeeyid Vuce huvuyn cuvab aqqecen. Mana, dix gyarġil ç'əvxhesmee, cuka xaa eexxa. **24** Uşax gyarġilmee, Xannee xhebne seniyya conga, sa urvanna maşuk', sa tulugħud čaxiren alyat'a, Rəbbine Şiloyenee xaaqa hiyeek'an. Mane għażi uşax k'ilda ixha. **25** Conga gyuvk'iyle qiyga, Xannee uşaxid alyat'a Eliysqa ari, **26** mang'uk'le eyhen: – Yizda xərna, yiğne canalqan k'in ixhen, inyaa, yiğne k'ane ulyorzu Rəbbis dħia haa'ana sena zaija, ziniy vor. **27** Zi ine uşaxnemeenid dħia haa'a, Rəbbe zì heqqiñ, zas huvuyn. **28** Həsde zì mana Rəbbis hele, l'mi'rvollette mana Rəbbina ixheskan. Manbişe maa'ad Rəbbis i'bəədat ha'a.

2 Xannee inəxüb dħia haa'a: – Rəbbe yizin yik' şad hı'ı, Rəbbe zas xəbna guc huvu. Zi şad yeeħe, Ĝu zì g'attiyxhaney il-allā. Zi həsde yizde duşmanaaşile əqna ha'a. **2** Rəbbik akarna q'ör'esda məxrına muq'addasna dešda, Ya Rəbb, Ĝu sa vorna! Yiżda Allah xhinnena ši havaacena merna dešda! **3** Szucab su 'çak'iba vukkij c'əv he'e! Hexxan cuvabbı ghaleençe g'imekk! Saccu Rəbb għirġin ats'ana Allah vor, Mang'vee gyoodakke insanaaşin iħbi. **4** Iġidyaasen vukbissi hayq'var, Guc dešinbijsmee guc qavayle. **5** Šenke avts'u iviķarankiżże Həsde għineynemee is t'abal haa'a, Missinibb haṣde avts'u iviķar. Uşax dexħeng 'ee yiqħiye uxu, Geed uşaxaarnanar yiccar ayxu. **6** Rəbbe insanis i'mi'rib hoolena, Vuceeyib alyabat'a, Mang'veecarir nyuq'vneeqa k'yaraċċena, Vuceċċarir alqayħena. (*Sheol h7585*) **7** Rəbbe insanis kar helenid, g'eqseñid. Mang'vee insan aktir qa'ana, uleker gyayħena. **8** Rəbbe mi'l'q'eeна kar dešda g'elil qa'ana, Qivaats' iynnbisika

Pisinpib miç'axiyvalee avgales, Manbisde guçun Rəbbis pisin he'eene, şavussene mang'ul-allá düə manbis kumag ha'as des. **10** Culqa g'elil haa'as vəəxə? Rəbbee manbi gyapt'as vuxhayke, qeepxhaynbi Rəbbee oot'al-ooxal haa'asınbi, manbiş dekkil k'ırıcad ilixxhe ixha des. **26** Manbişlqa xəybı g'əhətqə'as. Rəbbee dyunyeyscad K'ınna Şamuelymee xər qexhe ixha. Mana Rəbbisir məhkama alğahas! Mang'vee Vucee g'ayxi'yne insanaaşısır geer ikkan ixha. **27** Mane gahil sa paçħahis guc hoole, Mana axti qa'a. **11** Qiyğa Elkana Allahta insan Eliysqa ari, mang'uk'le eyhen: cune Ramayeene xaaqa siyik' al. K'ınna Şamuelymee – Rəbbee inəxüdud eyhe: «Yığna dekkiy cuna kaahin Eliye k'anə Rəbbis k'ilyvalla haa'a axva. nəsil Misirnang'a, fironne xalq's nukariyvalla **12** Eliyn dixbi geeb karai'dəon insanar vuxha. haa'ang'a, nya'a, Zı manbiş dyagu dişdiy? **28** Manbiş Robbir qızara ixa des, **13** kaahiniyvallab Izrailyne girdine nasılıbdə y'iq'neñce yiğne karaəeba haa'a vuxha des. Şavaamecab q'urban dekkina nəsil Zı Zas kaahinar vuxhecena g'əvxü. ablyav'u, çuru qoyxharang'a, kaahinna nukar Zı manbişk'le uvhuynniy, Zas q'urbanbi alle'e, xile xhebne silinan bayabka hiyxhar ixha. **14** ətirbi gyooxhan he'e, Yizde ögeeiyib ileyləq qı'i Mang'vee man yaba çurunane k'umk'umeeqa, iviykre. Izrailybiş adiyne girdin q'urbanbi Zı lyagameeqa, tavasareeqa, g'abeeqa, nyaqa ixhay yiğne dekkine xizanisniy huvu. **29** Nya'a şu nişlihiyxə ixa. Yabalqa qadiyn girdin mang'vee allane Yizde xaaqa Zasva Zı əmr hav'u allya'an kaahinis alyaat'a ixa. Məxüd manbiş, Şilo eyhene q'urbanbiy Zas ikkeekan karbi g'eliqqa hele? cigeeqa Izrailybiş adiyne girdine q'urbanne Nişil-allane ġu yiğin dixbi Zale ooqa avqaaqqa? çurunukcad ha'a ixa. **15** Man k'ildanan xhinne, Şu Yizde milletin Izrailin, Zas adiyne karbişin q'urbanın adın ma' gyoxhxhan ha'asse, kaahinna inekke yugun cigabi otxhun kokeebaxhenbi.» **30** nukar ari, q'urban ablyaa'ane insanik'le eyhe Mançıl-allad Izrailyne Allahee Rabbee invavud ixha: - Kaahinis ç'era qa'asın çuru hele. Mang'vee eyhe: «Zı şenke cuvabniy huvu, yiğneyiy yiğne vake qotxhuruyñ çuru alyaat'as des, mang'us dekkine xizanin Zas girdine gahbişiliyacab g'ullux çigin çuru hele. **16** Q'urban ablyaa'ang'vee: haa'asva.» Həşdemee Rəbbee eyhe vod: «De'eş, «Hasre ts'etta ma' gyoxhxhan ha'as, qiyğa vas Zı məxüd ha'as des. Zı şavaayıy axti qa'a, Zı nenayıy pay vukkan manab alept'eva» - uvhumee, mana axti qa'as. Şavaayıy Zı g'eliqqa huvu, Zı nukaree: «De'eş, haşde qavaleva, qudyoolexheeyib məxrına uleke alişses. **31** Gah qavaalesda, Zı yiğne gucuka alyapt'avşaniyxhevə» - cuvab qelen. xizanneb xilençe guc g'avşesda. Yiğne xizanikene **17** Rəbbine ögil mane mek'vunbişda, Eliye şavaacabib xiliyna i'mi'r haa'as des. **32** Vak'le dixbişda, binah geeb xəbnaniy vob. Manbiş Rəbbis Yizde xaalqa ablesda ver g'avcesda. Yic Izrailik'le adiyncis hi'rmat haa'a vuxha des. **18** K'inne yugun yiğbi g'ecə ixheeyid, yiğne xizanikene Şamuelemee katanike hi'iny ileyləq givatxin, şavaacab xiliyna i'mi'r haa'as des. **33** Zı yiğne Rəbbine ögil k'ilyvalla haa'a vuxha. **19** Yedee xizanib Zas q'urbanbi allya'ane cigaysse girdinbi seniysin Şamuelisin k'inin p'laş iyxhva ixha. Dek deş g'ee'epşes. Manbişin uleppli nağın gyatsts'i, seniysda q'urbanana Şilo eyhene cigeeqa l'qqəmee, yik'bıl ik'arın aqqı ixhes. Yiğne xizaneençene yicir man p'laş alyaat'u ayreele yixha. **20** Kaahin girding'veecab cit'ana i'mi'r hav'u hapt'as. **34** Eliyeeme, Elkanaysiy mang'une xhunaşseys xayir-düə huvu, eyhe ixha: - Hasre Rəbbee vas ine qalesin yiğnemee işaarat ixhes: manbi sa yiğil, yiğne xhunaşşeyke, yicee heqqi Rəbbis huvuyne sacigee hapt'as. **35** Zimée, Zas ikkananbiy Yizde uşaxıl-allı, mebin uşaxar hevlecen. Mançile qiyğa yik'eedinbi girdine gahbişil ha'ana, Zasda sa yugna manbi cone xaaqa siviyl'al vuxha. **21** Rəbbee kaahin g'əxəs. Zi mang'unə xizan havaacesda, Xannays yugvalla hav'u, məng'i's Rəbbee mançile mang'veeyib Zi g'ayxi'yne paçħahne ögil k'ilyvalla qiyğa xhebipyre dixiy q'öyrer yiş heele. K'ınna haa'as. **36** Yiğne xizanike üç'übbə avxuynbimee, Şamuelymee Rəbbine ögil xər qexhe eyxhe. **22** Sa sik'inin nuk'rayiq giney heqqasva mang'usqa Eli geer q'əs qixha eyxhe. Mang'uk'le dixbişə abi, mang'une ögil k'yoozorasınıb, „hucoona izrailybişk ha'anbid, Allahna muq'addasne çadırne ixhes, sa ghalene gineynemee, zas nena vuxhay ghalee iş haa'anə yadaaşika manbi g'alyabak'avad kaahinaşaşa iş hevleva“.

g'ayxhinni. 23 Eliye manbişk'le eyhen: - Şu ha'an hucoone? Zak'le girdine insanaaşikecad, şu ha'ane karai'dəne işbişdecad hək'ee g'iyxhe. **24** Yizin dixbi, vuşun ç'əv! Zak'le Rəbbine milletike g'avxhuna mana xabar yugna deşub. **25** Sa insanee menne insanee ögee binah hav'ee, mang'ul-allá mering'vee Allahnis düə haa'as vooxhe. İnsanee

3 Mek'vne Şamuele, Eliye k'anə Rəbbis k'ilyvalla ha'a vuxha. Mane gahbişil Rəbbin cuvabı gyagubı zarada-zarada eyxhenbi deşdiy. **2** Sa xəmde Eliy cune tyulee g'alirxhu ixha. Mang'une ulepşik'le yugda g'ecə ixha des. **3** Şamuelymee Rəbbine xaa g'alirxhu eyxhe. Allahna q'utybə mane xaa vuxha. Maana Allahna bazırıb k'əpq'i'

vuxha deş. **4** Rəbbəe Şamuelilqa ona'a, mang'veeyir İzrailybişə con çadırkı Even-Ezeree, Filiştinaaşeme «İnyaa vorva» alidghiniy qele. **5** Qiyğar Eliyne Afeqee giyxə. **2** Filiştinarıb İzrailybişika saç'ivkasva k'anyaqa g'adarkhun «Zalqa onu'iynne, zi inyaa giviyk'ananbi. Mane dəv'ee Filiştinar İzrailyaaşile vorva» uvhu. Eliyemee «Zi onu'u deş, hoora şameebaxhenbi. Maa'ar İzrailyaaşike yoq'ud aazir g'alixheva» eyhe. Şamuelir ark'in g'ilexhana. insan qek'a. **3** Millet çadırkı gi'xi'yne cigeeqa **6** Rəbbəe «Şamuelyva» meed ona'an. Şamuel siyk'almee, İzrailyne aqsaqqalaşaş sana-sang'uke meer oza qıxha Eliyne k'anyaqa ark'in «Zalqa qiyghanan: - Nya'asdiyxan Rəbbəe şı g'iyna onu'iynne? Zi inyaa vorval» eyhe. Eliyee «Zi onu'u Filiştinaaşis avub avxav'u? Qudoora, Rəbbika deş. Dix, hoora g'alixheva» alidghiniy qele. **7** mugaavilenana q'utye şiloyeençe şasqa qavaales. Şamuelik'le manke Rəbb ats'a deşdiy, Rəbbəe Hasre mana şaka vuxhecen, şinab duşmanaaşine mang'us cuvabid aaqi deşdiy. **8** Rəbbəe xhebe'es xilençe g'attivxhan hee'ecen. **4** Milletin Şiloyeeqa Şamuelilqa onu'umee, mana tyuleençe suğotsu insanar g'uxoole. Manbişə Rəbbika mugaavilenana Eliyne k'anyaqa ark'in, eyhen: - Ğu zalqa onu'uva, q'utye qavayle. (Mane q'utye oo keruvar ixha. zi inyaa vor. Manke Eliylqa hiyxharan, mek'vne Mane keruvaşaş Xəane G'oşunbişde Rəbbina taxt Şamuelilqa onu'una Rəbb ixhava. **9** Mançıl-allad avqu vuxha.) Eliyna q'öyre dix, Xofniyyip Pinxasib, Şamuelik'le eyhen: - Hoora g'alixhe, meed valqa Allahika mugaavilenana q'utyeeyne k'ane vooxhe. **5** one'ee, inaxüd eyhe: «Yuşan he'e, ya Rəbb, Yiğne Rəbbika mugaavilenana q'utye co çadırkı gi'xi'yne g'ulee k'iri iliyxhe vod.» Şamuelir ark'in cune cigeeqa qabı hipxhirmee, İzrailybişə məxdin tyuleqa k'eç'enə. **10** Rəbb arı maa'ar ulyorzuş sene ç'ak'in ts'ırkı ha'a, mançıke dyunye i'giykar. **6** ögiylin xhinne «Şamuel! Şamuelyva!» ona'anan. Filiştinaaşik'le maana ts'ir g'avxhumee, eyhen: - Şamuelee eyhen: - Yuşan he'e, ya Rəbb, Yiğne Cühüt'yarınane cigeena mana ts'ir nəxbinaniyxan? g'ulee k'iri iliyxhe vod. **11** Rəbbəe Şamuelik'le Manbinane çadırbişeeqa Rəbbina q'utye qabiva inaxüd eyhe: - Zi izrailil məxbina iş g'avces, ats'axhxamee, **7** Filiştinar qəpq'i'n eyhen: - g'ayxhiyng'un k'iri g'avaygas. **12** Mane yiğil, Çadırbişeeqa allahaarib abi, şalqa ver ables! Eliyne xizanne hək'ee uvhuyn gırğıñ, Zi qomançe Həşdilqamee məxdin kar ixhyncad deşdiy. **8** Şalqa k'anyaqqamee ha'asin. **13** Zi cuk'le uvhunniy, ver ables! Şavaane şı Mane gucnane allahaasıne cuk'le ats'ane binahbışıl-allá Zi cune xizanis xilençe g'attivxhanna's? Sahree, Misirbişde gırğine gahbışısda cazaă hevles. Mang'une dixbişə vuk'ləlqa cos ikkanan verbı exan allahar inbı vob. Zi g'eliqqa huvu. Eliyemee manbişin ögii 'xi' **9** Filiştinar, yik'eka vuxhe, qı'məq'ən! Deşxheene, deş. **14** Zi mançıl-allad Eliyne xizanis k'inniy cühüt'yar vuşun həmbalar vuxhaynbi xhinne, g'assır: Eliyne xizanne binahile q'urbanikayıy şunab manbişin həmbalar vuxhes. Adameer menne-menne ikekkanne karbişka ilyheç'es deş. xhinne vuxhe, saç'uvke! **10** Filiştinar yugba **15** Samuel miç'eerilqamee g'ilexhana, qiyğar oza saç'uvku, İzrailybi avub avxu, cone çadırbişeeqa qıxha Rəbbine xaan akkabı aqqa. Mana cus Allahee heebaxa. Mane yiğil geed xəppa insanar haptı. gyagu'iyn kar Eliysyuşan ha'as qəyq'ənna. **16** İzrailybişda maa'ar xhebts'al aazir insan qık'u. **11** Eliyemee mang'ulqa onu'u eyhen: - Şamuel, Allahna q'utye xilelqa alğaaha, Eliyna q'öyursana yızda dix. Şamueleyid «Zi inyaa vorva» mang'us dix Xofniyyip Pinxasib maa'ab habat'anbi. **12** alidghiniy qele. **17** Eliyee mang'uke qiyghanan: - Mane yiğılıcar Benyaminne nasilena sa insan Rəbbəe vak'le hucoovana uvhu? Hucoona ixhes, dəv'eençe hixu Şiloyeeqa qarayle. Mang'vee culyun man zale dyugul hima'a. Allahee vak'le uvhuynçin, tanalınbi qitaxxi'i, vuk'ləlqab colqa ver abiva ġu zale saxheeyid dyugul he'ee, hasre Mang'vee nyaq'v k'ya'a. **13** Mana qööne gahil, Eliy yəqqi'ne vak divan qaqqecen. **18** Şamuelee mang'us gırğıñ miglek gyu'ur ilyakka ixha. Mang'un Allahneyuşan ha'an, vuççud dyugul ha'a deş. Eliyemee q'utyeyneme yik'əə ixha. Mana insan şahareeqa eyhen: - Mana Rəbb vorna, hasre Cus nəxüdüd ikkeç'u çok ixhaynbiyuşan hı'imee, şaharice ts'ir ikkan həməxüdüd he'ecen. **19** Samuel xər qexhe. g'oottal. **14** Eliy'le man ses g'ayxhimee, «Mana Rəbb mang'uka ixha, Rəbbəe Şamuelik'le uvhuyn nəxbina ts'irneva?» mang'vee qiyghanan. Mana gırğıñ kar eyxhen. **20** Rəbbəe Şamuelike hək'erar insan zaara Eliysqa qarı, mang'us gırğıñyuşan peyğambar hı'iy, gırğine İzraillik'lecad Danile Beer-ha'an. **15** Mane gahil Eliyqa yüks'əle molyulle sen Şevalqamee ats'axhxhen. **21** Rəbb meer Şiloyee eyxhe, mang'un uleppid aqqı ixha, vuççud g'ecə gyagva giyğal. Mang'vee Cune cuvabika Vucecar ixha deş. **16** Mane insanee Eliy'le eyhen: - Zi dəv'ənane cigeençe qöö vor. Dəv'eençe zi g'iyna hixu. Eliyee qiyghanan: - Dix, hucoon ixha? **17** Mana xabar abiyyne insanee eyhen: - İzrailybi Filiştinaaşde ögiyle heepxıynbi, geeb insanar

4 Şamuelin cuvab gırğine İzrailis ixha. Mane gahil İzrailybi, Filiştinaaşika saç'ivkasva qıgeeбаç'e.

hapt'i. Yiğin dixbi Xofniyyi Pinxas q'öyursana qeedaxhe. Rabbine mane şaharin insanar xəring'ule hapt'ynıbı. Allahna q'utyeb şenbişde xilyaqa otçu, k'ining'ulqamee firaşaika gyavts'ya'a. 10 İlgevç'u. 18 Mana insan Allahna q'utyeyne hək'ee Manbişə mançile qiyğa Allahna q'utye Ekron yuşan ha'amee, Eliy şaharne akkabışısne gyu'urne eyhene şahareeqa g'uxoole. Allahna q'utye cigeençe yi'q'əlqa hı'ğeykar. Mana q'əsrayıy yi'q'ra Ekronqa qabı hipxhirmee, maane insanaaşə ixhayke, mang'unə gardan hapq'ır qek'anə. Mana ts'ırkı ha'a: - Şiyiy yişin millet gyapt'asdeme, yoqt'sal senna ızrailybişda haakim ixha. 19 Elyina manbişə ızrailyne Allahna q'utye şasqa qabı! 11 sos, Pinxasına xhunaşşe vuxhne yixha. Məng'i ha uxasda gahib qabı hipxhiriyy vob. Allahna q'utye mebinbişde xilyaqa İlgevç'u, abbatteyi adamiyib hapt'ynıbıva məng'l'k'le g'ayxhimee, məng's sayangada ik'arbi qayle, məng'ee k'yorzuł uxooxan. 20 Mana qeek'ang'a, məng'i's kumag ha'anə zəiyafabışə eyhen: - Qi'meeq'ən, vas dix ixha. Məng'ee şavuscad alidghınıyid qele deş, nişikacarı r sark'il ileeka deş. 21 Məng'ee «Nur Izrailike apk'innava» uvhu, uşaxın do İkavod (nur deşdə) giyxhe. Məxüd məng'ee Allahna q'utye mering'une xilyaqa İlgevç'uva, abbatteyi adamiyib hapt'ıva ha'a. 22 Məng'eecad meed eyhen: - Allahna q'utye mering'une xilyaqa İlgevç'uva izrailleke nurub apk'innə.

5 Filiştinaaşe Allahna q'utye cone xilyaqा alğavhu, mana Even-Ezerğanče Aşdod eyhene şahareeqa quvkekka. **2** Allahna q'utye Dagonna byutynane xaaqa quvku, mang'une byuttyune k'anyaqa giviyxhe. **3** Qinne yiğil miç'eeb Aşdodğançenbi oza qeepxhayng'a, Dagonna byuty Rəbbine q'utyeine ögil aq'vakkena quvxha g'ooce. Manbişə Dagonun byuty alyaat'u, cine cigeeqa giyxhe. **4** Qinne yiğil miç'eeb manbi oza qeepxhayng'a, meeble Dagonna byuty Rəbbine q'utyeine ögil aq'vakkena quvxha g'ooce. İne yəqqes, Dagonna vuk'uliy q'öyudsana xil gyatxhi akkayne ghaleeqa gixhxhi eyxhe. Mang'un saccu candakcad axu eyxhe. **5** Mançıl-allad g'iyniyne yiğilqamee Dagonne kaahinaaşed, Aşdodeene Dagonne xaaqa vüqqənbışed akkayne ghaleeqa g'el giyxhe deş. **6** Rəbbin xil Aşdodğançenbişde oo yi'q' qexhe. Manbişilqayıy hiqiy-allanbişilqə verbı ally'a'a, tanbişik firar qığ'a'a. **7** Aşdodğançenbişk'le eyxhenbi g'acumee, eyhen: - İzrailyne Allahna q'utye inyaa, şasnee vuxhes vukkan deş, Mang'un xil şalıy yişde allahne Dagonne oo yi'q' qıxha. **8** Manbişə gırğın Filiştinaaşın c'ak'ınbı sav'u, manbişike qiyghanan: - İzrailyne Allahna q'utyeiyk şı hucoona ha'as? Filiştinaaşine c'ak'ınbıshe eyhen: - Hasre İzrailyne Allahna q'utye Gateeqa quvkeecen. Məxüd ixha İzrailyne Allahna q'utye Gat eyhene şahareeqa quvkekka. **9** Manbişə q'utye Gatqa qabıyle qiyğa Rəbbina xil mane şaharıl oo yi'q' qooxhe. Mane şahareebin insanar məxüb qəvəyq'ən giviygäl, manbişin yik'bı qodasincıl

6 Rəbbina q'utye Filiştinaşına cıgabışee yighthile vazna avxu. **2** Filiştinaşa kaahinari falika ilyaakanbi qopt'ul eyhen: - İne Rəbbine q'utye yek hucoona ha'as? Şak'le eyhe, si nəxtübiy mana çine cigeeqa savaak'al haa'as? **3** Manbişə eyhen: - Izrailyne Allahna q'utye yi'q'əlqa savaak'al haa'as vukkanxhee, mana q'ərab savaak'al himaa'a. Şu mançinemee, taxsir şolyva Rəbbis pay haa'as vukkan. Mane gahil şunab yug qeepxhesinbi, Mang'vee şoke nya'asiy xil ts'its'dyaa'avad, ats'axhxhesin. **4** Filiştinaşa qiyghanan: - Şal taxsirva nena payne Rəbbis haa'as vukkan? Kaahinaşeyiy falika ilyaakanbişə eyhen: - Filiştinaşika xhuleyre xərnayiy, hamanimen k'inəşgəykena firiy q'öv hav'u g'axuvle. Mana ver vuşdecab deş, vuşde ç'ak' inbişdeb vul'ləlqa qabına. **5** Mançıl-allı firaasınıd, vuşda ölka q'əra qaa'anə q'övəşinid k'opyebi he'e, Izrailyne Allahüsib h'rmat givxhe. Sayid manke, Mang'vee şokeb, vuşde allahaşileb, vuşde cıgabışileb xil ts'its'aa'a. **6** Misirbişeyiy fironee q!"t'y k'eçcүn xhinne, şunad hima'a. Allah manbişilqa rəhi'm dena qıxhamee, manbişə Izrailybi g'avkkuynbi. **7** Həşdemee sa ts'edin daşk'a hi'i, mançık misacab xamut qidyav'una q'ikar gyrooqa'ana q'öble zer avt'le. Q'ikarmee mançike curu'u xaaqa qikkee. **8** Rəbbina q'utye balyapt'ı daşk'eeqa gyuvxhe, taxsir şolyva Mang'us allesin k'inəşgəyken karbid mançine k'anene yesük'eeqa gixhxhe. Qiyğaled daşk'a yəqqi'l hee'e hooracen. **9** Yi'q'əle saccu ilyake. Man çine cigeeqa, Bet-Şemeşne suralqa atk'inee, mana ver şalqa ooxuna Rəbb vornava eyhen vodun. Maqa idyapk'ineeme, şak'le ats'axhxhesin, şas i'xi'yn xil Mang'un deşud. Man ciled-alqa ixhayn kar vodun. **10** Nəxtüdiy uvhu, insanaşa məxüdüd ha'an. Q'öble zer qabı daşk'ayk iviy't'al, mançın q'ikarid xaa g'alya'a. **11** Daşk'eeqa Rəbbine q'utye yek sacigee, manbişə k'inəşgəyke

hi'iny q'övrənənəniy firarnana yesuk giviyxhe. **5** Şamuelee eyhen: – Gırgın Izrailybı Mispa eyhene **12** Mancıle qiyğa zerbi qotkuda ayk'anənbı şahareeqa see'e, zi şol-allı Rəbbis miz k'yaa'as. Bet-Şemeşne suralqa. Manbı sağılıq, solulqa **6** Manbı Mispeeqa sabı, xhyan alqavhu Rəbbine siditk'il, sa yəq avqu, heğə-heğə ayk'anənbı. ögilqa k'y'a. Mane yiğil manbışe sivar aqqı eyhen: Filiştinaşın ç'ak'ınbı mançiqab qıhna Bet-Şemeş – Si Rəbbine ögil binah hav'u. Şamuelee Mispee giviygəlne cigeedqamee avayk'anənbı. **13** Mane Izrailybısi haakimiyvallaniy haa'a. **7** Izrailybı gahil Bet-Şemeşğançenbi suk qiviyşal çolee Mispeeqa sabrıva Filiştinaşık'le g'ayximee, vooxhe. Manbı q'utye g'avcu şadeebaxhenbi. manbışın ç'ak'ınbı Izrailybısilqa vüqqə giviygəl. **14** Daşk'a Bet-Şemeşğançene Yeşuayne çoleeqa Man g'ayxhıyn Izrailybı qəvəyq'ənanbı. **8** Mancıl-qadı, sa xənne g'ayeyne k'ane ulyoyzaran. allad manbışe Şamuelik'le eyhen: – Si Filiştinaşına insanaşa daşk'a haq'var hi'i mançike osbı ha'a. xilençe g'attivxhan haa'asdeme, Rəbbilqa, işde Zerbişiked, Rəbbis gyrooxhan haa'ana q'urban Allahılqa, hinva ehesse, miz k'ee'e. **9** Manke ablyaa'a. **15** Leviyne nasileençene insanaşa Şamuelee gyrooqana urg alyaptı, mançike Rəbbis Rəbbina q'utye, k'inəəgəyke hi'iny q'övəriy firar gyrooxhan haa'ana q'urban ablyaa'a. Şamuelee si'ina yesuk'ub daşk'eençeye gyaqqı, sa xənne g'ayel Izrailynemee Rəbbis miz k'yaa'a, Rəbbeeyid ooqa giyxhe. Mane yiğil Bet-Şemeşğançenbişə mang'us alidghınıy qelen. **10** Şamuelee gyrooxhan Rəbbis gyrooxhan haa'ane q'urbanile gäyri, medin haa'ana q'urban ablyaa'aməe, Filiştinar Izrailylqa q'urbanbib gyaat'anbı. **16** Filiştinaşına maqa k'yooharasva k'ane qeepxha vooxhe. Rəbbəe abiyne xhone xəring'uk'le man g'acu, mane mane yiğil Filiştinaşılqa məxiid man xayıbı xənne yiğilycab Ekronqa siviyk'al. **17** Filiştinaşə taxsir sesika g'əhədəqqə'ə, manbı mançile curaybacab colyva Aşdod eyhene şaharne doyule, Gəzzə qəqpı'n Izrailybısiyle avub aaxva. **11** Izrailybı eyhene şaharne doyule, Aşkelon eyhene şaharne Mispeençə qığęepç', Bet-Qarne cigabişeeqa qabı doyule, Gat eyhene şaharne doyule, Ekon eyhene hivxharasmee, Filiştinaşıqab qıhna gyapkı', şaharne doyule Rəbbis k'inəəgəyke hi'iny firar manbı gyabat'a vuxha. **12** Şamuelee sa g'aye adayle. **18** K'inəəgəyke hi'iny q'övərmee, hiqiy- alyaptı Misipayneyiy Şenne yi'q'neeqa giviyxhe. alla cabırbişikanə şaharbişisiy çine hiqiy-allane Qiyğad «Rəbbəe şas inyaqamee kumag hi'iva» xivaası sik'ı adayle. Mane şaharbişıqa xhoyre uvhu, mane g'ayeyn do Even-Ezer (Kumagna xərna ixha. Bet-Şemeşğane Yeşuayne çoleena, g'aye) giyxhe. **19** Maa'ab avub avxuyn Filiştinar Rəbbina q'utye gyuvxhuna xəbna g'aye giniyiye sayıb Izrailyne cigabişeeqa abayle deş. Samuel yiğılqamee avxu vob. **20** Rəbbine q'utyeeyne aq'a ixhayette, Rəbbin xil Filiştinaşıl oğa yi'q'da ixha. İlyaakıva, Allahee Bet-Şemeşğançenbişə vuk'lelqa **14** Filiştinaşə, Ekonneyiy Gatıne yi'q'ne aqqıyn ver ooxa. Rəbbəe manbışda yights'al insan gek'a. Izrailybışın şaharbişiy çine hiqiy-alladın cigabıd Milletid, Rəbbəe cone vuk'lelqa ooxune verir- Filiştinaşına xilençe g'ayşu, yi'q'əlqa sak'al ha'a. alla geşse ixha. **21** Bet-Şemeşğançenbişə eyhen: – Izrailibidəyi Emorbişde əree sülyh eyxhe. **15** İne muq'addasne Allahne, Rəbbine ögil şavusse Şamuelee 'm'ırvollette Izrailis haakimiyvalla ulyozaras əxəye? Nyaqane ina q'utye quvkees? haa'a. **16** Mana seniys Bet-Elyqa, Gilgaleeqa, Qiyğa manbışe Kirbyat-Yearim eyhene şaharne Mispeeqa hark'in maa Izrailybısi haakimiyvalla milletisqa xabar ana insanar g'axuvu, eyhen: – Şu yik'eençə Rəbbilqa siviyk'alxhee, mebin allahar, Aştoret donan byuttyar dağ'e. Vuşun yik'bı Rəbbis hele, saccu Mang'us i'bəədat he'e. Manke Mang'vee şu, Filiştinaşına xilençe g'attivxhan haa'asınbı. **4** Mane gahil Izrailybısee, Ba'aliy Aştoret donan byuttar dağ'i, saccu Rəbbis i'bəədat ha'a giviygəl.

7 Kiryat-Yearimne milletin abi Rəbbina q'utye quvkekəkka. Manbışe mana tepalyne Avinadavne xaaqa alqavhu, çine k'anyaqar mang'una dix Eleazar ulyozar ha'a. **2** Q'utye Kirbyat-Yearimeeqa qabyine yiğile geeb vaxt ulgooç'e: g'alle sen g'ayts'e. Izrailin milletcad geşse eyxhe, manbışe Rəbb t'abal ha'a ixha. **3** Şamuelee Izrailyne milletik'lecad eyhen: – Şu yik'eençə Rəbbilqa siviyk'alxhee, mebin allahar, Aştoret donan byuttyar dağ'e. Vuşun yik'bı Rəbbis hele, saccu Mang'us i'bəədat he'e. Manke Mang'vee şu, Filiştinaşına xilençe g'attivxhan haa'asınbı. **4** Mane gahil Izrailybısee, Ba'aliy Aştoret donan byuttar dağ'i, saccu Rəbbis i'bəədat ha'a giviygəl.

8 Şamuel q'əs qıxhamee, dixbışike Izrailis haakimar haa'a. **2** Mang'une ts'erriyne duxayn do Yoel, q'ör'esing'unud Aviya ixha. Manbışe Beer-Şevee haakimiyvalla haa'a vuxha. **3** Dixbi dekkine yəqqı'n avayk'an deş. Manbı haramne piliqab qıhna gyabak'a, ruşvatbı alyaat'a, qotkuda deşin q'aralybı hele ixha. **4** Gırgın Izrailin ağsaqqalar Ramayeeqa sabı, Şamuelyne k'anyaqa abi, **5** mang'uk'le eyhen: – Ğu q'əs qıxha, yiğin dixbimee yiğne yəqqı'n əlyhə deş. Həşdeme menne milletbişika nəxürnayıy, şasdar həməxürna sa paççah gixhxhe. Şas xəbvalla hee'ecen. **6** Manbışe: «Şasdar sa paççah gixhxhe, mang'vee

şas xəbvalla hee'ecenva» uvhuyn'a, Samuelis milletinbişde girding'ule sa ç'ümna axtira ixha. manbişə uvhuyn ikkiykan deş. Mang'vee Rəbbis 3 Yiğbişde sa yiğil Şaulyne dekkin Gişin əmələr düa haa'a. 7 Rəbbəe Samuelik'le eyhen: - Milletin iygal. Gişee duxayk'le Şauluk'le eyhen: - Oza eyhene girdinqil k'ırı alixhxhe. Manbişə ġu deş, Zi qixhe, nukaraşaına sayır vaka alyart'u, əmələr əq'əna qa'a. Manbiş Zi cona Paççah ixha ikkan t'abal ha'as hak'ne. 4 Manayiy cuna nukar deş. 8 Zi manbi Misirğanče qıqav'uyne yiğile, Efrayimine suvabınane cigeey ivykir, mançeb Şalişa g'liyniye yiğilqamee manbişə menne allahaası eyhene cigeeqa ilgeebaç'e. Maa'd manbişik'le i'bədətbi hi'i. Məxüb manbi Zake əq'əna qeepxha. əmələr iveekə deş. Manbi mançe Şa'alim eyhene Zak hi'iyn kar, manbişə həşded vak ha'a. 9 cigeeqab abaylenbi, maayid manbişik'le əmələr Ğu manbişə eyhençil k'ırı alixhxhiyle qiyğa, iveekə deş. Mancile qiyğa manbi Benyaminaşine ġu manbişilqa yugda hixhar he'e, cos xəbvalla cigabişeeqa qavayle, maayid manbişik'le əmələr haa'asde paççahee xəbvalla nəxübiy haa'as. iveekə deş. 5 Manbi Tsufre cigabişeeqa qabi 10 Şamuelee cuke paççah heqqane milletilqa, hipxhiring'a, Şaulee cukane nukarik'le eyhen: - Rəbbəe uvhuyn cuvab hixhar hə'an. 11 Mang'vee Qora savk'alascab, dekkə əmələr yik'el hixan eyhen: - Şos xəbvalla haa'asde paççahee, xəbvalla hi'i, həşde yişda haa'a giğalas. 6 Nukareeme inəxüb haa'as: mang'vee vuşun dixbi sav'u, mang'uk'le eyhen: - İne şaharee sa Allahna insan quvkeesinbi. Dəv'əyne daşk'abılıy balkanaşaıl vornna. Mana geer hı'rmatnana insan vor, mang'vee cus g'ullux haa'as alivkas. Manbib mang'une hucooyiy uvhu, manid eyxhen. Qoralan maqa daşk'abılışde ögee g'adaaxvanas. 12 Manbişde vüqqəs, sayid mang'vee şak'le eyhe, nyaqayıy sanbişike aazırıng'us, sanbişikeb xhots'aling'us vüqqəs vukkanva. 7 Şaulee nukarik qiyghanan: ç'ak'ınbi haa'as. Mansanbib cun cigabı ezas, sağav - Sayıb vüqqəs gyapk'ee, mang'us hucoona sa'as g'axıvles. Avxuynbişisqad silahiy dəv'əyne ilkəe's? Yişde q'oç'ebişi oxhanasın karid axu daşk'abılış kara'alesin karbı ha'as alikkas. 13 deş. Mane Allahne insanis ikkeesin karid şaqə Mang'vee vuşun yişba ətirbiyyi otxhuniybi ha'as, deşin. Hucoona şaqə vod? 8 Nukaree mang'us gineybi qecesva vukkees. 14 Mang'vee vuşun inəxdin alidghiniy qele: - Zaqa sik'inin nuk'ra inekke yugun çolbiyyi t'imilliğbi, zeytunun bağbi vod. Zi man Allahne insanis heles, mang'veeyib xilençe g'ayşu, cune insanaası heles. 15 Mang'vee şak'le yəq haagyasda. 9 (Avala Izrailee Allahee vuşde sukukeyi t'imiliye yits'ib'esda pay alyapt'i, nenvayıy eyheva ats'axhxhesdemee, inəxüd eyhe məmuraasıiy cune insanaası hevles. 16 Vuşun ixha: «Qora, ilyaakang'une k'anyaqa vüqqəs». g'ular - adamer, yadar - vuşun mek'vunbi, vuşun Mane gahil peyğambaraşik'le ilyakanbivanıyxhe əmələrid çıkana mang'vee cus alyaat'as. 17 Vuşde eyhen:) 10 Şauleeme nukarik'le eyhen: - Vüqqəsva vəq'əbəşda yits'ib'esda pay mang'vee cus alyapt'as, eyhexhee, qora vüqqəs. Məxüb ixha, manbi Allahna şunab mang'un nukarar vuxhes. 18 Yiğ qalesin, insannane şahareeqa avayk'an. 11 Manbi tepalyne şu g'ayxi'yne paççahne xileençe, Allahılqa şucad şahareeqa i'lqəəmee, yəqqə manbişisqa xhinelqa xileppi aqas, Mang'vee şu g'attivxhan hee'ecenva. vüqqən içəri qızaxa. Manbişə içeeşike qiyghanan: Rəbbəemee mane gahil şos cuvab qeles deş. 19 - İnyaa ilyakkana vornane? 12 İcéeşə manbişik'le Milletismee, Şamuelyne cuvabil k'ırı alixhxhes eyhen: - Ho'o, şole ögee vor. Mana həşde şahareeqa diykkin, eyhen: - De'əş, şal oğa paççah ixha şas ari, zaraba vuxhe. Milletin g'iyina q'urbanbi ikkan. 20 Havaasre menne milletbişis nəxübiy, şasib allya'ane cigeey, q'urbanbi allya'as. 13 Şahareeqa paççahhee xəbvalla hee'ecen. Dəv'ə gipxhimeeyib, ikkep'imee, mana kar oxhanas q'urbanbi allya'ane yişde ögee hooracen. 21 Milletin eyhen girdin cigeeqa ilqec'essəcar t'abal he'e. Mana qidyarı yik'el aqqi, qiygale man Şamuelee Rəbbis vuşan milletin kar oxhanas deş. Mang'vee q'urbanis ha'a. 22 Rəbbəe Samuelik'le eyhen: - Manbişə eyhençil k'ırı alixhxhi, manbişis sa paççah gixhxhe. Manke Şamuelee Izrailybışik'le «Girginbi vuşde şaharbişeeqa savk'leva» eyhe.

9 Benyaminaaşıqa Giş donana sa insan ixha.

Mana Avielna dix ixha. Avielir Tserorna dix ixha. Tserorur Bekoratna dix ixha. Bekoratir Afiahna dix ixha. Mana Gişva eyhena insan geer qivaats'ina ixha. 2 Mane Gişiqar Şaulva donana sa mek'vna dix ixha. Izrailybışiqə mana xhineena micagna merna deşdaniy. Mana cune

3 Yiğbişde sa yiğil Şaulyne dekkin Gişin əmələr düa haa'a. 7 Rəbbəe Samuelik'le eyhen: - Milletin iygal. Gişee duxayk'le Şauluk'le eyhen: - Oza eyhene girdinqil k'ırı alixhxhe. Manbişə ġu deş, Zi qixhe, nukaraşaına sayır vaka alyart'u, əmələr əq'əna qa'a. Manbiş Zi cona Paççah ixha ikkan t'abal ha'as hak'ne. 4 Manayiy cuna nukar deş. 8 Zi manbi Misirğanče qıqav'uyne yiğile, Efrayimine suvabınane cigeey ivykir, mançeb Şalişa g'liyniye yiğilqamee manbişə menne allahaası eyhene cigeeqa ilgeebaç'e. Maa'd manbişik'le i'bədətbi hi'i. Məxüb manbi Zake əq'əna qeepxha. əmələr iveekə deş. Manbi mançe Şa'alim eyhene Zak hi'iyn kar, manbişə həşded vak ha'a. 9 cigeeqab abaylenbi, maayid manbişik'le əmələr Ğu manbişə eyhençil k'ırı alixhxhiyle qiyğa, iveekə deş. Mancile qiyğa manbi Benyaminaşine ġu manbişilqa yugda hixhar he'e, cos xəbvalla cigabişeeqa qavayle, maayid manbişik'le əmələr haa'asde paççahee xəbvalla nəxübiy haa'as. iveekə deş. 5 Manbi Tsufre cigabişeeqa qabi 10 Şamuelee cuke paççah heqqane milletilqa, hipxhiring'a, Şaulee cukane nukarik'le eyhen: - Rəbbəe uvhuyn cuvab hixhar hə'an. 11 Mang'vee Qora savk'alascab, dekkə əmələr yik'el hixan eyhen: - Şos xəbvalla haa'asde paççahee, xəbvalla hi'i, həşde yişda haa'a giğalas. 6 Nukareeme inəxüb haa'as: mang'vee vuşun dixbi sav'u, mang'uk'le eyhen: - İne şaharee sa Allahna insan quvkeesinbi. Dəv'əyne daşk'abılıy balkanaşaıl vornna. Mana geer hı'rmatnana insan vor, mang'vee cus g'ullux haa'as alivkas. Manbib mang'une hucooyiy uvhu, manid eyxhen. Qoralan maqa daşk'abılışde ögee g'adaaxvanas. 12 Manbişde vüqqəs, sayid mang'vee şak'le eyhe, nyaqayıy sanbişike aazırıng'us, sanbişikeb xhots'aling'us vüqqəs vukkanva. 7 Şaulee nukarik qiyghanan: ç'ak'ınbi haa'as. Mansanbib cun cigabı ezas, sağav - Sayıb vüqqəs gyapk'ee, mang'us hucoona sa'as g'axıvles. Avxuynbişisqad silahiy dəv'əyne ilkəe's? Yişde q'oç'ebişi oxhanasın karid axu daşk'abılış kara'alesin karbı ha'as alikkas. 13 deş. Mane Allahne insanis ikkeesin karid şaqə Mang'vee vuşun yişba ətirbiyyi otxhuniybi ha'as, deşin. Hucoona şaqə vod? 8 Nukaree mang'us gineybi qecesva vukkees. 14 Mang'vee vuşun inəxdin alidghiniy qele: - Zaqa sik'inin nuk'ra inekke yugun çolbiyyi t'imilliğbi, zeytunun bağbi vod. Zi man Allahne insanis heles, mang'veeyib xilençe g'ayşu, cune insanaası heles. 15 Mang'vee şak'le yəq haagyasda. 9 (Avala Izrailee Allahee vuşde sukukeyi t'imiliye yits'ib'esda pay alyapt'i, nenvayıy eyheva ats'axhxhesdemee, inəxüd eyhe məmuraasıiy cune insanaası hevles. 16 Vuşun ixha: «Qora, ilyaakang'une k'anyaqa vüqqəs». g'ular - adamer, yadar - vuşun mek'vunbi, vuşun Mane gahil peyğambaraşik'le ilyakanbivanıyxhe əmələrid çıkana mang'vee cus alyaat'as. 17 Vuşde eyhen:) 10 Şauleeme nukarik'le eyhen: - Vüqqəsva vəq'əbəşda yits'ib'esda pay mang'vee cus alyapt'as, eyhexhee, qora vüqqəs. Məxüb ixha, manbi Allahna şunab mang'un nukarar vuxhes. 18 Yiğ qalesin, insannane şahareeqa avayk'an. 11 Manbi tepalyne şu g'ayxi'yne paççahne xileençe, Allahılqa şucad şahareeqa i'lqəəmee, yəqqə manbişisqa xhinelqa xileppi aqas, Mang'vee şu g'attivxhan hee'ecenva. vüqqən içəri qızaxa. Manbişə içeeşike qiyghanan: Rəbbəemee mane gahil şos cuvab qeles deş. 19 - İnyaa ilyakkana vornane? 12 İcéeşə manbişik'le Milletismee, Şamuelyne cuvabil k'ırı alixhxhes eyhen: - Ho'o, şole ögee vor. Mana həşde şahareeqa diykkin, eyhen: - De'əş, şal oğa paççah ixha şas ari, zaraba vuxhe. Milletin g'iyina q'urbanbi ikkan. 20 Havaasre menne milletbişis nəxübiy, şasib allya'ane cigeey, q'urbanbi allya'as. 13 Şahareeqa paççahhee xəbvalla hee'ecen. Dəv'ə gipxhimeeyib, ikkep'imee, mana kar oxhanas q'urbanbi allya'ane yişde ögee hooracen. 21 Milletin eyhen girdin cigeeqa ilqec'essəcar t'abal he'e. Mana qidyarı yik'el aqqi, qiygale man Şamuelee Rəbbis vuşan milletin kar oxhanas deş. Mang'vee q'urbanis ha'a. 22 Rəbbəe Samuelik'le eyhen: - Manbişə eyhençil k'ırı alixhxhi, manbişis sa paççah gixhxhe. Manke Şamuelee Izrailybışik'le «Girginbi vuşde şaharbişeeqa savk'leva» eyhe.

Zak'le g'acuyn, manbişda ts'irib Zalqa hipxhırnıa». xhebir'esing'usneeme sa tulug çaxiren ixhes. 17 Samuelik'le Şaul g'acumee, Rəbbəe mang'uk'le 4 Manbişə vas salam huvu, q'öble giney eyhen: - Zi vak'le uvhuyne ine insanee, Yızın millet hevles. Günad alyaat'asınıbı. 5 Mançile qiyğa aqqas. 18 Şahlee şaharne akkabışnee ulyorzulyne ġu əlyhəsda Allahne Givea ehene şahareeqa, Şamuelisqa qixha qiyghanan: - Hucoona ixhes, maa'ab Filiştinaaşın eskerar vuxhes. Şahareeqa ilyaakang'un xav nyaa ixhay zak'le hagvelan. İkkəmee, vasqa q'urbanbı allya'a ne cigeençe 19 Şamuelee, Şauluk'le eyhen: - İlyakkana zi gəən peyğambarar qizaaxas. Manbişə maa'ab arfa, vorna, yizde ögil q'urbanbı gyaat'a ne cigeeqa dyaf, zurna, lira əlūvxəs. Coyib peyğambariyvalla ılqec'e. Şu g'iyna zaka sacigee kar oxhanas. G'iyyaq haa'as. 6 Manke Rəbbin Rı'h valqa giç'es, günab miç'eedid zi vak'le ats'axhxhes ikkanan uvhu, manbişka sacigee peyğambariyvalla haa'as. Vake yəqqı'l ha'asda. 20 Xhebille yiğna ögee aguyne maa sa mernacar insan qixhes. 7 Man gırın əməleesiñab himaa'a, manbi aveyki vod. Izrailyne əlaamatbı ixhamee, ġu ha'asin kar he'e. Allahır milletincad yik'bı şavulqayıy sak'? Nya'a, valqayıy vaka ixhes. 8 Zale ögee Gilgaleeqa giç'e. Zınar yiğne dekkine xizanlıqa dişene? 21 Şahlee eyhen: gyoxhxhan ha'an q'urbanbiyy medin q'urbanbı - Nya'a, zi Izrailyne nasılıbıde nekke k'ininçeençe, allya'asva maqa giç'es. Zi maqa qalesmee, yighthille Benyaminne nasileençena dişde vor? Nya'a, yizda yiğna maa'ar axve. Zi vak'le hucooyi haa'as xizanib, mane nasilene xizanbişda nekke k'inna ikkanva eyhesmee, vuççud hima'a. 9 Şaul dişde vob? Nişisne ġu zak'le mariva eyhe? 22 Şamuelisse xaaqa sak'imee, Allahee mang'un Şamuelee, Şauliy mang'una nukar gozeeqa qabı, yik' badal ha'a. Man gırın əlaamatbid mane qopt'ulne xhebts'alılqa ələane insanne q'oma yiğlycad eyxhe. 10 Manbi Giveayeeqa qabimee, gya'a. 23 Şamuelee otxhuniy ha'ang'uk'le eyhen: manbişqa peyğambarar qizaaxa. Maa'ad Allahın - Zi vasqa curayda gixhxheva quvuyun çuru qale! Rı'h Şaululqa geç'e, Şahleeyib manbişka sacigee 24 Otxhuniy ha'ang'vee guvu qadi, Şaulne ögilqa peyğambariyvalla haa'a giygäl. 11 Mana şenkecar giyxhe. Şamuelee eyhen: - İna vasva curav'una ats'anbişik'le, mang'vee peyğambariyvalla haa'a pay vob. Oxhne, in yiğnimeeniy curu'u, qopt'ulne g'avcumee, sana-sang'uk'le eyhen: - Gişine mihmankaşa ka sacigee ġu oxhneçenva. Mane duxayk hucooniyan ixha? Nya'a, Şaulur yiğil Şahlee, Şamuelika sacigee kar oyxhan. 25 peyğambaraşınan vor? 12 Maa eyxhene Manbi q'urbanbı allya'a ne cigeençe şahareeqa insanaaşine sang'vee eyhen: - İlyakende, geepç'imee, Şamuelee Şaulika gaf cune xaane manbişin dekkar sa nəxbincab insanaare? Mankiyle daxal haa'a. 26 Manbi miç'eb oza qeebaxhenbi. axuyn vod: «Şaulukerne peyğambar ixha?» Çakdacad, Şamuelee daxalyne Şaululqa onu'u eyhen. 13 Şahlee peyğambariyvalla hav'ule eyhen: - Oza qixhe, zi ġu yəqqı'l arçes. Manar oza qiyğa, q'urbanbı allya'a ne cigeeqa ılqec'u. 14 qixha, Şamuelika sacigee xaancę g'aqa qıqeç'e. 27 Şahle emisee, mang'ukeiy mang'une nukarice Manbi şaharne migleqqa geepç'imee, Şamuelee qiyghanan: - Nyaqaniy hapk'in? Şahlee eyhen: - Şauluk'le eyhen: - Nukarık'le eyhe, şale ögee əmələr t'abal ha'asniy hapk'in, ivdeekie g'acumee, hooracen. Nukarır ilgeç'enə ögilqa. Şamuelecad Şamueline k'anyaqa hapk'in. 15 Şahle emisee meed eyhen: - ġu ulyozre, zi valqa Allahın cuvab hixhar ha'as.

10 Şamuelee zeytunun q'işnan g'ab alyaat'u, Şaulne vuk'lelqa k'yı'i, mang'us ubba hi'i eyhen: - Rəbbəe zak'le valqa q'ış qadğeva uvhu, məxür ġu Izrailyna, Cune milletna, xərna hi'i. 2 G'iyna ġu zake curxhayle qiyğa, Benyaminaaşine cigabişee, Tselytsax eyhene şahareene Raahileyne nyuq'vnesne vasqa q'öyre insan qizaaxas. Manbişə vak'le eyhesin: «Ğu t'abala'asva hark'iniñ əmələr aveykiynbi. Yiğne dekkisə əmələr yik'el hitxin, həşde yiğna haa'a girğıl: „Yizde duxayk hucooniyan ixha?“» 3 Mançer ġu Tavoreene mi'qane yivusqa qales. Maa'ab vasqa xhebiyre Bet-Eleeqa Allahis i'bəədatis vüqəən adamer qizaaxas. Manbişda sang'usnee xheyible misva, mansang'usnee xheyible giney, 21 Qiyğad Benyaminne nasilen xizanbı sassadna

ögeeqa qığı'ı çöp k'eçü. Çöp Matriyne xizanılqı inva eyhe: «G'iyqa veriğ pira quvxhesse, şu gitxhu. Matriyne xızanımbışık'led sassabna ögeeqa g'attivxhanasınbı». Xabar ana abiynbışe mana qığleepç'eva eyhe. Manbişiker Gişna dix Şaul çöp xabar Yaveşbişilqa hivxhar hav'umee, manbi k'eçü, g'axa. Şaul t'abal ha'a gibgılmee, mana şadeebaxhenbi. **10** Yaveşbişe Naxaşık'le eyhen: iiveke deş. **22** Manke manbişe Rəbbike qiyghan: - - G'iyqa şicab şı vuşde xilyaqqa qevles, manke Mana inyaqa qarı dişde? Rəbbee eyhen: - Hooş, şos hucooyiy ikkan, şak he'e. **11** Qinne yiğil yukbışde yi'q'nee dyugulyxha. **23** Manbi maqa Şaulee cun insanar xhebne cigeeqa bit'al haşa. a. g'adapxhin, Şaul ana qavaylenbi. Şaul milletne Miç'eed qixhesnang'a, manbi Ammonğançenbenbişin yi'q'nee ulyorzung'l'a, mana gırging'ule sa ç'ümna g'oşunbinane cigeeqa akk'yapkı', yi'q'ihi'lqasmee, axtıra ixha. **24** Şamuelee eyhen: - Rəbbee g'øyxi'na manbi gyabat'a vuxha. Üç'übbə avxuynıbı sassabna insan, şok'le g'eceyee? Milletne yi'q'nee mang'uk mançe heebaxanbi. Q'öyre-q'öyrena vuşucar akarna sacar deşda. Milletin ts'irika eyhen: - sacigee axu deş. **12** Milletin Şamuelik'le eyhen: - Paçcah geer qa'ana! **25** Şamuelee milletis paçcaheea Saul yişa paçcah ixhes dəxəsəva eyhenbi nyavxha? vuk'lek vukkekkanе ölkayn q'aanunbiyuşan Qavaale şı man insanar gyapt'as. **13** Şaulee ha'a. Mang'vee man q'aanunbi kitabeeqa otk'un eyhen: - G'iyna vuşucar gik'as deş. G'iyna Rabbee Rəbbine ögilqa giyxhe. Mançile qiyğa Şamuelee Izrail g'attivxhan hav'uyñ yiğ vod. **14** Şamuelee millet cone xaybişeeqa g'ekka. **26** Şaulur cune milletik'le eyhen: - Qudoora Gilgaleeqa sapkı', il, xaaqa Giveayeeqa ayk'an. Allahee məxüd ha'a, paçcah vuşuyiyva sayid eyhes. **15** Gırgın milletcad sassa igidyr Şauluqab qihna avayk'an. **27** Sassa Gilgaleeqa atk'in, Rəbbine ögil Şauluke paçcah kara'dəneme insanaşa inəxüd eyhe ixha: - İne ha'a. Maa'ad manbişe, Rəbbine ögil q'urbanbi insanee şı nəxüb g'attivxhan haa'ayee? Manbişe gyaat'a. Gırgıne İzrailybişə Şauluka sacigee mane mana qızarır ha'a deş, mang'us paybid ikkekka yiğil yugda otxhun-ulyoğan. deş. Şaulee mançis niq' qıgayhe deş.

11 Ammonğançene Naxaşee, Gileadne
cigabişeenə Yaveş eyhenə şahar hiqiy-allanç
avqaaqqana. Yaveşne milletinçad Naxaşik'le
eyhen: - Şaka cuvab g'ats'ak vñe, şinad ğu eyhenbi
ha'as. **2** Ammonğançene Naxaşee manbişik'le
eyhen: - Vuşun gırging'un sağın uleppi alqi'i,
məxtiüb İzrail g'eliqqa huvuyle qiyığa, zi şu
uvhuynçılqa qarayle. **3** Yaveşne ağsaqqalaşa
mang'uk'le eyhen: - Şaş sa yighille yiğ hele, xabar
ana İzrailyolle insanar g'axuvles. Şı şavussecab
g'attivxhan haa'as dəəxəxhee, manke şicab
şı yiğne xilyaqaq qevles. **4** Xabar ana insanar,
Giveayeeqa Şaulusqa abi, milletis hucooyi ixhava
yuşan ha'an. Milletid ts'ırıka geşse giyğal. **5** Mane
gahil Şaul cune yastbişiqar qihna çoleençe qöö
ixha. Mang'vee qiyghanan: - Milletik hucoona
ixha, nya'a man geşse? Manke Yaveşbişə cos
yuşan hi'lynbi, manbişə mang'ulqa hixhar
ha'anbi. **6** Man eyhenbi g'ayxhimee, Allahın
Rı'h Şaululqa gexa. Şaul qəlin qoxa giyğal. **7**
Mang'vee cuna q'oble yats givk'u, san-sanna qaa'a.
Qiyğad xabar ana abiynbişiqar ulyooka: - Şaulneyiy
Şamuelyne qihna qidyabiynbişde gırging'une
yatsbşıqlıqab mana ver ooxasvude. Milletilqa
Rəbbile qəpq'i'niyna g'iç' gyooç'e, manbişin
gırginbi sanab oza qeebaxhenbi. **8** Şualee manbi
Bezek' eyhene cigee gipk'ining'a, İzrailyibişiqar
xhebid väş aazır, Yahudeesişiqar xhebts'al aazır
adamiy ixha. **9** Manbiş Yaveşğançe xabar ana
abiynbişik'le eyhen: - Gileadeene Yaveşbişik'le

12 Şamuelee izrailybişde gırging'uk'le eyhen:
- Haane, zi şu eyhençil k'iri alixhxhi şos paçkah gixhxhina. 2 Həşde şoqa vuşda paçkah vor, zimee q'əs qixha, c'ərbəi cagvara qeetxha. Yızın dixbimee şoka vob. Zi cehilyranang'ançile g'iyniyne yiğilqamee vuşde ögee ark'ın. 3 G'iyna zi vuşde ögil ulyorzuling'a, şu zak'le eyhelan, zi şavna yatsne, əməlene alyapt'ı! Vuşune zi horç'un? Vuşuyiy zi azırda hi'ı! Şavuke pil alyaat'uye, mang'une pisde işilqa ul gyapxi? Rəbbineyi Mang'vee g'ayxi'nə paçkahne ögee, yizde aq'veeqa aqqe. Zi şoke alyat'uyn sak'al ha'as. 4 Manbişə mang'us inəxüd alidghinayı qele: - Ğu şı misacab hopç'un deş, azirbab g'alyav'urnı deş, şavnecad xilençe vuççudud g'ayşun deş. 5 Şamuelee manbişik'le eyhen:
- Şok'le g'iyna yizde aq'vee aqqasın vuççud ivdeekə ixbay, Rəbbik'led, Mang'vee g'ayxi'yne paççahık'led g'acuyn. Manbişəd «Ho'o, şaqı yiğne aq'vee aqqasın kar desinva» eyhe. 6 Şamueleecad meed milletik'le eyhen: - Mane Rəbbəe Haruniy Mısa g'əvəxü, vuşun dekkarib Misirğançə Mang'veecab qığav'u. 7 Həşde Rəbbine ögil ulyoozre. Zi şok'le Rəbbəe şosiy vuşde dekkaşıs hav'una yugvalla eyhes, mana vuşde aq'val avqas. 8 Yaaq'ub Misireeqa qarayle. Qiyğa mang'uke g'abiyinbışılqa Misirbişə yiğbi examee, manbişə Rəbbilqa xileppi aaqa. Rəbbeeyib, Haruniy Mısa vuşun dekkar Misirğançə qığav'u, inyaqa qavaalesva g'uxoole. 9 Manbişemee Rəbb, cona Allah, yik'el hixan ha'a. Rəbbeeyib manbi Xatsorne

g'oşunne xəring'une Sisrayne, Moavne paçcahne sayib Filiştinaasde xilyaqo qoole. Manbişe vuşde dekkasaşa dəv'a haa'a. **10** Manke milletin gyaasə- senna izrailyna paçcah ixha. **2** Şaullee cune gyaasə Rəbbilqa xileppi aaqı, eyhen: «Rəbb, şı g'oşunbışeeqa xhebid aazir izrailyançena g'ayxə. Ğu yik'el hixan hi'i, Ba'alı Aştoret donane Manbişda q'öd aazir insan cukasana Mikmas byuttyaası i'bəədat hı'i, binah hav'u. Ğu şı həşde eyhene şahareeyi Bet-Elyne təpabisee vooxhe. duşmannaşine xilençe g'attivxhan hav'uynxhi, Aazır insanmee cune duxayka, Yonatanika, şı Vas i'bəədat ha'ayiy». **11** Rəbbeeyib manke Benyaminna nasıl vooxhene Givea eyhene Yerubba'al, Bedan, İftah, Samuel g'uxoole. Şu şaharee vooxhe. Mansa axuyn milletmee Şaullee nişlecab qı'məəq'ənceva Mang'vee şu maxüb cone xaybışeeqa yəqqı'l ha'a. **3** Yonatanee hiqiy-allane duşmannaşine xilençe g'attivxhan Giveayeeene Filiştinaasde zastaaveebin eskerar haa'a. **12** Şok'le Ammonbişda paçcah, Naxaş, gyabat'a, manid Filiştinaasık'le ats'axhxen. şolqa i'qqə g'acumee, vuşda paçcah Rəbb Allah Şaullee: «Cühüt'yaasık'le g'ayxhəcəval» ixhayka, şu ilydyakki, zak'le uvhuyn: «De'əş, şaqqa uvhu, ölkavolle seypur hook'as ulyookka. **4** yişda paçcah ixha ikkan». **13** Haane şos iкkiykin, Izrailybişde gırging'uk'le Şaullee, Filiştinaasde şu g'əyxı'na paçcah. İlyaake Rəbbəe şos paçcah zastaveebin eskerar gyapt'iyid, Filiştinaasık'le gixhxhina. **14** Rəbbile qəpq'ı'n Mang'us i'bəədat izrailybi g'umooce qeepxhayıd g'ayxhiy. Millet he'eene, Mang'vee eyhençil k'iribi alixhxhi, Şaulne hiqiy-allala saləcənva Gilgaleeqa qoyt'al. **5** Mang'une əmrbişeençe qığdepç'eene, şunab şol Filiştinarib Izrailybişika səvxəsəva savayle. Manbişe oğa gixhxhına paçcahın vuşde Allahee, Rəbbəe, xhebts'al aazir dəv'əyn daşk'a, yixhid aazrir eyhençika gyuv'ur oza qeepxheene, geed yugda balkanlynna sa'a. Manbişda g'oşun deryahne ixhes! **15** De'əş, şu Rəbbine cuvabil k'iri ilydiyxi, miglekna g'um xhinne geeb vuxha. Manbi apk'in Rəbbine əmreene qığdepç'eene, nəxdiy Rəbbin Bet-Aven eyhene şaharne şargıl Mikmasee çadırkı xıl vuşde dekkasaşa satk'il, həməxədil şolqad giyxa. **6** Izrailybişik'le çok ixhesin g'acumee, co sak'elas. **16** Həşdemee ulyobzur, Rəbbəe vuşde ooşa'a g'avcumee, manbi mağarabisee, axtine ulene ögil haa'asde xənnə işiqa iłyakə! **17** G'iyňa ok'bışee, suvabışee, k'oralybişee, kahrızbişee suk qiviyşalan yiğ dişde vod? Zi həşde Rəbbilqa dyuguleebaxhenbi. **7** Manbişiken sabarabi xileppi aaqı, Mang'uk'le xəybı g'əhətqe'eva, gyoğy İordanne damayne şene aqvalqa Qadne nasileneyiy g'axileva eyhes. Manke şok'lecad ats'axhxhesin, şos Gileadne cıgabışeeqa ilgəebaç'e. Şaul vuc Gilgalee paçcah heqqiyka, şu Rəbbine ögil nimeena binahı axva, cukane milletim qəpq'ı'niyvalın yik'bı hav'uva. **18** Şamuelee Rəbbilqa ona'a, Rəbbəyid qoda eyxhe. **8** Şaullee, Şamuelee uvhuyn xhinne manecad yiğil xəybı g'əhətqi'i, gyoğy gyoğ'a. yighthille yiğna gozet ha'an. Mane gahil Samuel Manke millet Rəbbiled, Samueliled qətqi'niyin. Gilgalqa arayle deş. Şaulne hiqiy-allala sabıyn **19** Milletincad Samuelik'le eyhen: - Yişdemee, insanar heebaxa giviyğal. **9** Şaullee eyhen: - yiğne g'ulaşınemee, yiğne Allahilqa, Rəbbilqa, düə Gyoxhhan ha'asınıy medin q'urbanbı zasqa qale. hee'e, Mang'vee şı gimabat'acen. Şı yişde manisa Mang'vee vuceecab gyooxhan haa'ana q'urban binahbışılqa, paçcah heqqiyka sayib hexxav'una. ablyaa'a. **10** Gyooxhan haa'ana q'urban ablyav'u **20** Şamuelemee milletik'le eyhen: - Qi'məəq'ən, şu ç'əveepxhamée, Samuel qarı hiyxhar. Şaul salam mana binah hav'u vuxheeyib, Rəbbile sivmiykl'al, hevlesva mang'une ögilqa qığęç'e. **11** Şamuelee Rəbbis i'bəədat yik'eençə he'e. **21** Nişiscad eyhen: - Ğu in hi'iny kar hucoone? Şaullee mang'us karai'dəəne byutyaasinemee, Rəbbile sivmiykl'al. cuvab qele: - Zak'le g'acuyn yizde hiqiy-alladin Manbi nişiscad karai'dəən karbı ixhayke, mançisse millet hexva vod, günar Ğu eyhene yiğil ari şos nəxbınacab yugvallab haa'as vəəxəs deş, hirxhil deş, Filiştinarib Mikmasqa vob sabı. **12** nişikəcab g'attivxhan haa'as deş. **22** Rəbbəe Cune Zi zaled-alqa uvhuyn: «Həşde xhinnee Filiştinar xənnə doyunemee, şu dağaa'as deş, Rəbbis Cus Gilgalıqla zalqa k'yooharas, zimee Rəbbina xayır-ikkiykin, şoke Cun millet hi'i. **23** Zalqa axvee, zi düə alyaptı deş». Mançıl-allar zıcar zi gyooxhan şol-allıa düə hav'uy g'aleççes deş. Mançike zas haa'ana q'urban ablyaa'as alikki. **13** Şamuelee Rəbbine ögil binah vuxhes. Zi şos yugna, qopkuna Şauluk'le eyhen: - Ğu ak'el deşin kar hi'i. Yiğne yəq haagvas. **24** Saccu Rəbbile qəvəq'ne, Mang'us Allahne, Rəbbine, əmrılıqla əmal hi'i deş. Ğu məxüd gırğınne gahbişil yik'eençə i'bəədat he'e. Yik'el hidi'iynxhi, Rəbbəe yiğna paçcahiyvalla Izrailil aqqe, Rəbbəe vuşdemee nəxdin ç'ak'ın işbi hi'i oğa gırğınne gahbişis havaacesdaniy. **14** Həşdemee ixhay. **25** Şu pisvalybişike xıl ts'its'dyav'eene, yiğna paçcahiyvalla xiliyba ts'its'uvxhes deş. şunab, vuşda paçcahın c'iyene aq'vayle havaakal Rəbbəe Cus iкkanna, Cune yik'es sik'ına insan t'abal hi'i. Ğu Rəbbine əmrılıqla əməl hidi'iynçil-

alla, Rəbbəe mana insan Cune milletna xərna cigeenə i'ğdiviykar, cosqab ilqidebaç'e. **10** De'ş, gixhxhi. **15** Mançile qiyğa Samuel Gilgaleençe cone k'anyaqa ilqepç'eva uvhee, şinab ilqeebaç'e. qığec'u, Benyaminaaşine Givea eyhene şahareeqa Man yişdeme, Rabbee man insanar yişde xilyaqqa ilqeç'e. Şaullee cun insanar qəpq'l'mee, yixhid quvuva işaara eyxhe. **11** Manbişda q'öýursana vəşilqə ələəna insan eyxhe. **16** Şauliy cuna dix şenbişde zastaveençe g'avcəsde cigeey ulyoozar. Yonatan, cone insanaaşika Benyaminaaşine Givea Filiştinaaş eyhen: - İlyakende, cühüt'yar eyhene şaharee ulyobzur vuxha. Filiştinarmee dyuguleepxhayne q'aç'ürbişeençe qığəə vob. **12** mane gahil, Mikmasee çadırkı gi'xi', ulyobzur Eskeraaş Yonatanıq'leyiy mang'un nukarik'le vuxha. **17** Filiştinaaşın g'oşunbı xhebne cigeeqa eyhen: - Şasqa ilqepç'e, vuşun darsbı qeles. bit'aletxha hücum haa'asva qığeedac'e. Manbişda Yonatanee cune nukarik'le eyhen: - Zaqar qıhna sa deste Şualne cigabişeeene Ofra eyhene şaharne qora, Rəbbəe manbı Izrailyne xilyaqqa quvu. **13** suralqa siviyk'al. **18** Manasa desteb Bet-Xoronne Yonatan g'elybişikayiv xileppişa ilyt'iyyq'an-yəqqı'lqa avayk'an. Xheyib'esda destemee ilyt'iyyq'an ooqa ilqec'e. Cuqar qıhnar cuna Tsevoimme q'adaalılqa, sarhadılqa avayk'an. Maa nukar ilqec'e. Yonatan ooqa ilqec'u, Filiştinar sahraaniy vob. **19** Filiştinaaş uvhuynniy: «Hasre uvxü hi'gəəkar haa'anbı, cuqar qıhna qööne cühüt'yaşa g'ilinci niye hima'acen». Mançil-nukareyib manbı gyabat'anbı. **14** Ts'eppa allad izrailee sa ixheyir yiva getas əxəna insan aldaaxhvan gibgilmee, Yonataneyiy cune silah deşdanı. **20** Gırgın Izrailybi kyotanbı, toxabi, haqqane nukaree glane insanlıqə ələəna insan yak'vbi, ərabbi ek'a'asva Filiştinaaşde k'anyaqa gek'a. Manbı q'öne yatsisse sa yiğee ezas abayle vuxha. **21** Manbişike kyotan, yaba, yak've, əxəsde çolun surameene cigeey aldaaxhvan vuxha. rab, toxu ek'a'as sa pim nuk'raynani hooqqana. **15** Zastaveeneyiy çolbişeeene milletne yik'eeqa **22** Mançil-allad dəv'ənang'a Şaulneyiy Yonatanne qəpq'l'niy eç'e. Zastaveene eskeraaşineyi ts'eppa milletiqa g'ilincbiyiy nizəbı ixha deş. G'ilinci niye ögeeqa aldaaxhvanas avayk'ananbişde yi'q'née saccu Şauluqayıy cune duxayaq Yonatanıq'a ixha. **23** Filiştinaaşda deste Mikmasisneene i'lləgəne cigeeqa qavayle.

14 Sa yiğil Şaulne duxee Yonatanee cun silah haqqane nukarik'le eyhen: - Qora derayne şene suralyne Filiştinaaşine desteysqə ilqepç'es. Mançine hək'ee, mang'vee dekkik'le eyhe deş. **2** Şaulna çadırmee Givea ç'əvooxhene cigeey Migroneene sa narine yivek avub güvxü vuxha. Mang'une k'anə yixhid vəşilqə ələəna insan eyxhe. **3** Manbişika sacigee kaahinaaşın ileyliq givatxınna kaahin Axiyar eyxhena. Mana ikavodne çocuna, Axituvna dix eyxhe. Axituvur, Şilo eyhene cigeey eyxhene Rəbbine kaahinna Eliyna neva, Pinxasna dix eyxhe. Yonatanın ark'iniy şavuk'lecad ats'a ixha deş. **4** Filiştinaaşına deste ulyobzurne cigeeqa i'qqəsdemee Yonatan q'öne ganznane cigeenə ilqec'e. Mane ganzbişin sançın do Botsets, mansançımız Sene ixha. **5** Ganzbişin sa şimalne surayle Mikmasıqa, mansa ganzmee canubne surayle Giveayqa ilyakka ixha. **6** Yonatanee cune silah haqqane nukarik'le eyhen: - Qora ine sunnat hidyav'uynbişde desteysqə ilqepç'es. Sayid Rəbbəe yişin sura aqqaqqa. Rəbbis ikkanang'a, giebnanbi ğamaa'a, ikkanang'ab, k'ilybananbi ğamaa'a. **7** Mang'une nukaree eyhen: - Yiğne yik'es nəxüdiy ikkan həməxüdüd he'e. Hoora he'e, ğu nyaza ark'inee, zi vaka vor. **8** Yonatanee eyhen: - Qora şene insanaaşısa ilqepç'es, manbişik'le şicab şı haagvas. **9** Manbiş şak'le «Şi şosqa qavaalesmee ulyoozreva» uvheene, şı ulyobzurne

mane cigayqa ilyakane eskeraaşık'le, Filiştinaaşın eskerar opt'ul-opxul heepxi əlyhəə g'ooce. **17** Şaullee cune hiqiy-allı sadıyne milletik'le, eyhen: - Qəpqe, ilyake vuşuyiy yişinbişde deş. Qəpqı'mee, manbişik'le Yonatanıy mang'unan silah haqqana cokasana maa devxhay ats'axhhen. **18** Şaullee Axiyak'le eyhen: - Allahna q'utye inyaga qavaale. (Şene gahbişil Allahna q'utye Izrailybişiqə vuxha.) **19** Şaullee kaahinik'le manva eyhemee, Filiştinaaşine g'oşunnane cigeey alikkigikkii sik'ildad geed qexhe. Şaullee kaahinik'le «Qımaaleval» eyhe. **20** Şauliy mang'une hiqiy-allı sadıyn gırgın millet, dəv'ə əlyhəən cigeeqa ayk'an. Manbişik'le Filiştinar alivku-givku, sana-sanbı g'ilincbişika gyabat'a g'ooce. **21** Ts'eppiykecab Filiştinaaşine suralqa, manbişde zastaveeqa ilqepç'in cühüt'yar, Şaulneyiy Yonatanne k'anene Izrailyne milletne suralqa ilqeebaç'e. **22** Efrayimaşaşine suvabınane cigabişee dyugul vuxhayne gırğine Izrailybişik'led, Filiştinaaşın heepxiy g'ayxhimee, manbib conbişika sacigee Filiştinaaşıqa qıhna gyabak'a. **23** Məxüb mane yiğil Rəbbəe Izrail g'attivxhana'a'ana. Dəv'əb Bet-Avenisqa hiviyxhar. **24** Izrailybi mane yiğil geeb obzur vooxhe. Şaullee «Exhalilqamee, zi duşmannaşıkin ha'asmee, şavaayiy giney otxun bed-düə vuxhenaval» uvhu, g'oşunuşqa k'in g'assaras ilekka. G'oşuneenbişike şavaacad ghalik

vuçud set'a deş. 25 G'oşun ç'alagaqa ikkeç'umee, 41 Şaullee İzrailyne Allahik'le, Rəbbik'le, eyhen: manbışık'le ç'iyel itv g'ece. 26 G'oşunuk'le ç'alagee – Zas qotkuṇ alidghiniy qele! K'eçcuyne çöpün g'acuṇe p'et'aybişike itv gyodatsts'e ixheeyid, Şauliy Yonatan haqva. Binaḥ milletlət aaxva deş, şavaacad xil ghalyaqqa ikkekka deş. Manbi co 42 Şaullee eyhen: – Yizdeyi duxayne Yonatanne g'assirne k'iniq qəvəyq'ən vuxha. 27 Yonatanik'le, yi'q'neeyid çöp k'eçce. Çöpün Yonatan hagva. 43 dekkee g'oşunuṣqa k'in g'assaras alikkıy ats'a Şaullee Yonatanik'le eyhen: – Ğu hucoone hi'i, deşdiy. Mang'vee xiledin t'at'a hotku ç'iyelyne zak'le eyhe! Yonatanee mang'uk'le eyhen: – Xilene ittveeqa k'yoq'u, qiyğad t'at'alyne ittulqa xil qadğu, t'at'aane sivelin sik'min itv otxhun. Zi mançıl-ghalyaqqa ikkekka. Manke mang'une uleppišeeqa alla qik'asda. 44 Şaullee eyhen: – Yonatan, ġu išix qayle. 28 G'oşuneene sang'vee eyhen: – «G'iyna g'iyna q'idek'vee, hasre Allahee zas mançiled pisin şavaayıy kar otxhun mang'us bed-diü vuxhenava!» he'ecen! 45 Milletinmee Şauluk'le eyhen: – İzrail uvhu, yiğne dekke g'oşunuṣqa it'umun k'in məxtüb uftanba ġamav'unā, Yonatanne qik'as? g'assarasniy alikki. Mançıl-allab eskerar g'elike- De'eş! Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, mang'une xileke g'a'apk'i. 29 Yonatanee eyhen: – Dekkee, vuk'lelyna sa ç'ərib ç'iyelqa g'a'avxhas deş. Nya'a, g'oşunus aq'uba vob hoole. İlyakende, zi mane mang'vee g'iyna Allahne kumaagika iş g'avcu. ittvuke sik'inincad otxhun, uleppišeeqa išix qadi! Məxür Yonatan milletin qik'uyke g'attixhan 30 G'iyna eskeraaše duşmanaasıke g'ayşuyne ha'a, gik'as haysar deş. 46 Şaulur Filiştinaaşıqar otxhuniybişike avt'esinmeen otxhun ixhayinxhi, qihna gexha deş. Filiştinarib cone cıgabišeeqa hucoo dexheyiy? Nya'a, Filiştinaaşile sik'ilbab siviyk'al. 47 Şaul İzrailyna paçcah ixhayle yugba ġamdeebaxheyiy? 31 Mane yiğil Şaulna qiyğa, mang'vee hiqiy-allane cone duşmanaasıka: g'oşun, Mikmasile Ayaloneeqamee Filiştinaaşile Moavaaşika, Ammonaaşika, Edomaasıka, Tsvayne gameebaxheribi. Mane yiğil eskerar geēb obzur paçcahaasıka, Filiştinaaşika dəv'e haa'a. Mana vooxha. 32 Eskeraaše cone xilyaqqa aytk'uyn nene suralqa ark'inee duşmanaasıne vuk'lelqa Filiştinaaşin vəq'əbi, yatsbi, vuç'ebi zarada maacad ver ooxa vuxha. 48 Mana yik'eka sacikku gyat'u, ebakacad çuru oyxhan. 33 Man Şaululqa Amalekaaşile ġamxha, İzrail q'əra qaa'anbişike hixhar ha'a: – İlyakende, eskeraaše çuru ebakacad g'attivxhanna'a ana. 49 Yonatan, İşvi, Malki-Şua otxhun, Rəbbine ögil binah haa'a. Şaullee eyhen: – Şaulun dixbi vuxha. Mang'une xənnə yişşen Şu Rəbb yik'el hixani'i, həşdeme zasqa sa xəbna do Merav, k'ining'inid Mikal ixha. 50 Şaulne g'aye qa'aak'an hee'e. 34 Meed Şaullecad eyhen: – xhunaşşeyn do Axinoam eyxhe. Mana Axima'atsna G'oşunne yi'q'neençe ilgeepç'i, manbışık'le eyhe: yiş yixha. Şaulne g'oşunna xərna Avner ixha. «Girging'vee cuna yats, vəq'ə zasqa abi, kara'əba Avner Şaulne emisiyna, Nerna dix ixha. 51 yizde k'ane, mane g'ayel givk'u ooxhnecen. Çuru Şaulna dek Gişiy Avnerna dek Ner Avielin dixbi ebaka otxhun, Rəbbine ögil binah himaa'a». vuxha. 52 Şaulna i'mi'rcab Filiştinaaşikanə yi'q'ne Mane xəmde girging'vee, con yatsbiyyi vəq'əbi maqa adı, cone xileka gyaat'a. 35 Məxüd Şaullee ts'etta Rəbbis q'urbanbi allya'an ciga ali'i. 36 Şaullee eyhen: – Qudoora, Filiştinaaşıqab qihna xəmdəcab gyapk'as, miç'eediy qıxhesse, manbışın vodun-deşin g'ayşu, con girginbib gyapt'as. Mang'uk'le «Vas nəxüdüd ikkan həməxüdüd he'eva» eyhe. Kaahineeme «Qudoora, Rəbbike qiyghanasva» eyhe. 37 Şaullee Allahike qiyghanan: – Zi Filiştinaaşiqə qihna gixhene? Ğu manbi İzrailybişde xilyaqqa qevlesimbine? Mane yiğil Allahee mang'us alidghiniy qele deş. 38 Şaullee eyhen: – G'oşunun ç'ak'ımbi, vuşun girginbi inyaqa savaale. Şu g'iyna nena binahiy hav'uva, ats'axxes. 39 İzrail g'attivxhan hav'uynə, Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, ine işee yizde duxayn, Yonatanınıd, xil ixheene, mana gik'as ikkan. Milletike şavaacad niq' qığavhu deş. 40 Şaullee İzrailyne girginbişik'le eyhen: – Şu sa sural, zinar yizde duxayka manesa sural ulyoozaras. Eskeraaše Şauluk'le: «Yiğne yik'es ikkanəxüd he'eva» eyhe.

15 Şamuelee Şauluk'le eyhen: – Rəbbi zi g'axuvuna, q'ış qadğu vake Cune milletis İzrailis paçcah ha'as. Həşde ġu Rəbbi eyhençil k'iri alixhxhe. 2 Xənəe G'oşunbişde Rəbbi, inid eyhe: «İzrailybi Misirenen ełyhəmee, Amalekaaše manbışda yəq avqu. Zi mançıl-allə manbışılqa yiğbi allya'as. 3 Hoora, hark'in Amalekar gyapxe. Manbışığa vodunmeen girgin kar giyxvər he'e, coyub oot'al-oossal he'e. Manbi qıvımykkən, manbışın adamerib, yedarib, uşaxarib, gyoqanbib gyapt'e. Manbışın yatsbid, vəq'əbid, devabid, əməlerid gyat'e». 4 Şaullee millet qot'ul, manbi Telaim eyhene şaharee qəbəqqənbə: maa'ar q'öd vəş aazır izrailyne eskerile hexxana, Yahudeesına yits'id aazır eskerir eyxhena. 5 Şaul Amalekaaşine şaharisqana qarı, maane q'adaalı manbı gyapt'asva dyugul eyxhe. 6 Mang'vee Genbişik'le eyhen: – Amalekaaşisse hudoora, manbışike cureepxhe.

Sunən manbışığa sacigee gidyapt'as. Şu, İzrailybi g'argibişile nimeexheyid yugdanıy vod. **23** Rabbəcə Misirğançə qıqəmee, manbışıs yugvallanıy hav'u. eyhen hidi'iyna bınah, cadubı hı'iyna xhineecab Genbi Amalekaaşike cureepxha avayk'ananbi. **7** vob. Culed-alqan karbi hı'iyyid, byuttyaaşis i'bədət Şaul Xavila eyhene şahareençe gırğıl, Misirne ha'an xhineecad vod. **9** Rəbbin cuvab aq'əna şargılıyne Şur eyhene şaharlıqamee Amalekbı qı'i, Mang'veeyir ġu paççahiyvalike hı'i. **24** Şaulle gyabat'a ixha. **8** Mang'vee Amalekaaşına paççah Samuelik'le eyhen: - Zi binah hav'u, Rəbbine Agag üç'ürra aqqaqqə, mang'un milletmee, gırğıda əmriliy, yiğne cuvabil k'ırı ilydiyxhi. Zi yizde g'ilincike alğayhe. **9** Amalekaaşına paççah Agagıy g'osunule qərqı'nna, dişe manbışıl k'ırı alixhxhi. manbışın nekke yugun vəq'əbi, yatsbı, kokuiyn **25** Hucoona ixhes, həşde ġu yizde bınahile ilyheç'e, q'ikarıy urgbı Şaulusiy cune milletis qiykkın, qora zaka yiğ'elqa sak'le, zi Rəbbis i'bədət ha'as. gyat'u ak'an ha'a deş. Amalekaaşın giranın, yugun **26** Şamuelee Şauluk'lə eyhen: - Zi vaka sak'alas karbib manbışıs qiykkın, haq'var-hiyxvər ha'as deş. **9** Rabbəe uvhuyn hı'i deş, Mang'veeyib vasse ikkiykan deş. Nimeeniy Amalekaaşıqa karal'dəən, Izrailyna paççahiyvalla g'avşuna. **27** Samuel mançə pisin kar vod Izrailybiše giyxvər hı'i ak'an əlyhəəsə sak'imee, Şaullee mana plاشike aqqaqqə, ha'an. **10** Mane gahil Rabbəe Şamuelik'le inəxüd manid qoxan. **28** Şamuelee mang'uk'le eyhen: - eyhe: **11** - Zi Şauluke paççah hı'i paşmanxhana. Nəxdiy ġu yizin plaq qotxu məxbi'b g'lyna Rabbəe Mang'vee Zalqa yiğ' sak'al hı'i, Yizin cuvab yiğne xilençe Izrailyna paççahiyvalla qooxas. ç'iyelqa g'a'açṣu. Mançike Şamuelis qəl vuxha, Mang'vee vas k'anering'une, vale yugung'une xəmvolle Rəbbilqa düə haa'a. **12** Samuel miç'eeqana xilyaqa qevles. **29** Izrail Čamaa'anə Allahee, horbid Şaul g'acesə suğotsumee, mang'uk'le şavame ha'a deş, fikrib badal haa'a deş, Mana insan eyhen: - Saul Karmel eyhene şahareeqa ark'in. **30** Şaullee eyhen: - Maa'b mang'vee, cus haykal gyuvxhu, mançer Zakasara sak'le, yiğne Allahis, Rəbbis, i'bədət hevlecen! Zi Rabbəe eyhen hı'iyn. **14** Şamueleeme ha'as. **31** Samuel Şauluqar qihna qaraylena, mang'uk'le eyhen: - Nya'a manke yizde k'iriysqa Şaulleeyid Rəbbis i'bədət ha'a. **32** Şamuelee eyhen: vəq'əbisiñi yatsbışın heghan sesbi qöö? **15** - Amalekaaşına paççah Agag inyaqa yizde k'anyaqa Şaullee eyhen: - Manbı Amalekaaşike adı. Milletis qale. Agagir vuççud dexhesda xhinne qaraylena. vəq'əbiyyi yatsbı qiykkınıynbi, manbışe inekke Agagee culed-alqa eyhe ixha: - Mits'an, zi qık'uyke yugunbi Rəbbis, yiğne Allahis, q'urbanna allya'as g'attirxhimma. **33** Şamuelee eyhen: - Yiğne g'ilincin havaci. İnsanar gyapt'ynbi, mansa axuyn karbimee nəxübiy yedar kulyfatbi dena g'alyav'u, yiğna yedir giyxvar hı'i. **16** Şamuelee Şauluk'lə eyhen: - Ç'əv, həməxüri kulyfat dena eexvas. Şamuelee Gilgalee, g'iyina xəmde Rabbəe zak'le uvhuyn, zi vak'le eyhes. Şaullee, «Eyheva» cuvab qele. **17** Şamuelee eyhen: - Gūcar vasqa k'irra qööng'ə, nya'a vake Izrailyne nəsilbışda xərəna ixha dişde? Rabbəe, q'ış qadğu, vake Izrailyna paççah hı'i dişde? **18** Rabbəe ġu g'ixelemee, inva dişde uvhu: «Hark'in Rabbəe eyhen: - Hark'in binahika gyavts'uyne milletikin Amalekaaşikin he'e, manbı gırğıba gyapt'e. Manbışde gırğınbışıkın ha'asdesmee, dəv'ə hee'e». **19** Nya'a ġu Rəbbil k'ırı ilydiyxhi? Manbışike g'ayşuyne karal qıxha, Rabbəe ilydyat'asin kar hı'i? **20** Şaullee Şamuelik'le eyhen: - Zi Rabbəe eyhençil k'ırı gyaqqıyın. Mang'vee eyhene cigeeqa hark'ınna. Manbışda paççah Agag aqqı inyaqa qarı, gırğı Amalekbı gyapt'ynbi. **21** Saccu eskeraaşə şenbişike g'ayşuyne çavra-vəq'əyke, gyat'u ak'an ha'asınçike, nekke yugun yatsbıyyi vəq'əbi g'əyxi! Rəbbis, yiğne Allahis, Gilgalee q'urbanbı allya'asva havaci. **22** Şamueleeme mang'uk'le eyhen: - Gyoxhxhan ha'aneyiy menne q'urbanbışile geed, Rəbbis Cune cuvabil k'ırı alixhxhiniy ikkan. Rəbbine cuvabil k'ırı alixhxhiy, q'urbanbışileeyiy nekke kokun **16** Rabbəe Şamuelik'le eyhen: - ġu geebne Şaulna haa'as, geedne uts'ur ts'its'a's? Zi mang'usse Izrailyna paççahiyvalla g'avşuna. Gaç q'ışka gyavts'av'u, yəqqı'lqa gixhe. Zi ġu Bet-Lexemğançene Yesseyne k'anyaqa g'lxele. Zi mang'une dixbışike Yizdemee paççah g'əyxi!. **2** Şamuelee eyhen: - Zi nəxürna i'qqəs? Şauluk'lə g'ayxhee, zi gik'asda. Rabbəe eyhen: - Vaka sa vuç'e vukkee, «Rəbbis q'urban ablyaa'as ariva» eyhe. **3** Yesseyir q'urban ablyaa'asde cigeeqa qot'le, qiyğa hucooyiy ha'as ikkanva Zi vak'le eyhesin. Zi eyhene insanne vuk'ləlqa ġu q'ış qadğvas, mang'uke Yizdemee paççah ha'as. **4** Şamuelee Rabbəe eyhəxüd ha'a. Mana Bet-Lexemqa qarimée, şaharin ağsaqqalar mang'une ögilqa qəvəyq'ən-

— Şaulna haa'as, geedne uts'ur ts'its'a'as? Zi mang'usse izrailyna paççahiyvalla g'avşuna. Gaç q'ışika gyavts'av'u, yeqq'lqa gixhe. Zi ġu Bet-Lexemğançene Yesseyne k'anyaqa g'ixe. Zi mang'une dixbişike Yizdemee paççah g'ayxi. 2 Şamuelee eyhen: — Zi nəxürna i'qqəs? Şauluk'le g'ayxhee, zi gik'asda. Rəbbəe eyhen: — Vaka sa vuç'e vukkee, «Rəbbis q'urban ablyaa'as arıva» eyhe. 3 Yesseyir q'urban ablyaa'asde cigeeqa qot'le, qiyğşa hucooyiñ ha'as ikkanva Zi vak'le eyhesin. Zi eyhene insanne vuk'lelqa ġu q'iş qadğvas, mang'uke Yizdemee paççah ha'as. 4 Şamuelee Rəbbəe eyhəxüd ha'a. Mana Bet-Lexemqa qarimée, şaharin ağsaqqalar mang'une ögilqa qəvəyq'ən-

qəvəyq'ən qığeepç'i, eyhen: - Ğu yugvalisne g'uxoole. **21** Davud Şaulusqa qarı, mang'unə ögil arı? **5** Mang'vee eyhen: - Ho'o, yugvalis arı. Zi ulyoyzar. Şaulus Davud geer ikkiykan, mang'uke Rəbbis q'urban ablyaa's arı. Mətteepxha, zakasana cuna silahdar ha'a. **22** Qiyğa Şälee, Yesseysqa q'urban ablyaa'ane cigeeqa able. Şamuelee cuna insan g'axuvu, eyhen: - Hucoona ixhes, hasre Yesseyik'leyiy mang'unə dixbişik'led mətteepxha Davud yizde k'anə axvecen, mana zasqa yugra qarı. q'urban ablyaa'sde cigeeqa ableva eyhe. **6** Manbi 23 Allahee g'axuvuyun pisin rı'h Şaululqə qadıyne vüqqəmee, Samuel Eliaviqa ilyakki culed-alqa gahbişil, Davudee cuna lira alyapt'ı əlivxümee, eyhen: «Ina Rəbbəe paçah ixhes g'ayxi'na vor!» **7** mana yug qexhe ixha. Pisin rı'hı'd mang'uke Rəbbeemee Şamuelik'le inəxtüd eyhe: - Mang'unə əq'əna qexhe ixha.
micagiyvaliqayıy axtivalıqa ilymakka, Zi mana əq'əna qı'l. Rəbb, insan ilyakkan xhinne deş ilyakka. İnsan insanne aq'vayqa, tanaqa ilyakka, Rəbbmee insanne yık'eeqa ilyakka. **8** Mane gahil Yesseyee Avinadav qort'ul, mana Şamuelyne ögiyle algayhe, Şamuelee eyhen: - Rəbbəe inar g'ayxi' deş. **9** Manke Yesseyee Şamma qort'ul, mana algayhe Şamuelyne ögeençe. Şamuelee eyhen: - Rəbbəe inar g'ayxi' deş. **10** Yesseyee dixbişda yighırsana qort'ul, manbi Şamuelyne ögiyle algaa'a. Şamuelee Yesseyk'le eyhen: - Nekke k'ınnar vorna, mang'vee vəq'əbəi uxhiyxhan. Şamuelee Yesseyk'le eyhen: - Mang'uqar qihna insan g'axile, hasre manar inyasa qoracen. Mana inyasa qalesmee, si sufranlıqa savaales deş. **12** Yesseyee mang'uqar qihna insan g'axuvu mana qalya'ana. Mang'uqa ç'erəxən xhinnən danbi, micagın uleppi, uftanınıd aq'va eyxhe. Rəbbəe Şamuelik'le eyhen: - Oza qixhe, mang'ulqa qı's qadğve, Zi eyhena mana vor. **13** Şamuelee q'ışnana gaç alyapt'ı, çocaaşine k'anə Davudulqə qı's qadağva. Manke Rəbbin Rı'h Davudulqə g'ec'e, mane yiğiled mang'ul oğa axva. Şamuel mançə Ramayeeqa siyik'al. **14** Rəbbin Rı'h Şaulule atk'ınmee, Rəbbəe mang'ulqa sa medin pisin rı'h g'ixelexe ixha. Mançinib Şaulus əq'üba hoole vuxha. **15** Şaulne insanaaşə mang'uk'le eyhen: - Allahee g'axuvuyne pisde rı'hı'n həşde vas əq'üba hoole. **16** Yişda xərna, yiğne insanaaşılqa əmr hee'e, vas yugba lira əlivxəs vəəxəna insan t'abal he'ecen. Allahee g'axuvuyun pisin rı'h valqa qadimee, mang'vee lira əlivxee, vasid yugda ixhes. **17** Şälee cune insanaaşık'le eyhen: - Manke yizdemee sa yugba lira ilyiviyxəna insan t'abal hi'1 zasqa ayre. **18** Mang'unə insanaaşına sang'vee alidghiniy qele: - Zak'le Bet-Lexemğançene Yesseyne dixbişde sang'vee yugba lira ilyiviyxə g'avcuna. Mana cehil, yık'ekana, yugra siç'ekkvana, k'orara yuşan ha'ana, micagna gadeyiy. Rəbbir mang'ukayiy. **19** Şälee, Yesseysqa xabar ana insanar g'axuvu, eyhen: - Vəq'əbəi uxhiyxhan ha'ana yiğna dix, Davud, zasqa g'axile. **20** Yesseyee əmələlqə giney, çaxiren tuluğ, misva alivxhu, cune duxayka Davuduka Şaulus 17 Filiştinaaşə dəv'ə haa'asdemeə g'oşun sav'u, Yahudayne Soko eyhene şahareeqa qavayle. Sokoyneyiy Azeka eyhene şaharbışde yı'q'nee Efes-Dammimée manbişə g'oşun ulyoozarasın ciga ha'a. **2** Şauluy izrailybi sabı Ela eyhene q'adaalil g'oşun ulyoozarasın ciga hi', Filiştinaaşika dəv'ə vukkeesva manbişde ögee ulyoozar. **3** Filistinər sa tepal, izrailybib manisa tepal ulyobzur vuxha. Manbişde yı'q'nee q'adaal ixha. **4** Gatne şahareençəna Golyat donana sa yugra siç'ekkvana Filiştinaaşəde g'oşuneençe ögeeqa qığeç'e. Mana yixhne xilekkumneyi sayid sa ç'umne axtivalee ixha. **5** Mang'unə vuk'ləl tuncike hi'lyn dəbilgə ixha, tanalqad khone aazır şekelyne yı'q'veleedin zireh ali'1 ixha. **6** Mang'unə g'elybişiled tuncuke hi'lyn zireh givatxin, mang'un yı'q'əlid mizrag ixha. **7** Mang'unə nizeyn cik'rı qexhvane xhanayn argacın dal xhinne xəttə ixha, mançin yivayke hi'lyn sıvid yixhəd vəş şekelyne yı'qvallee ixha. Mang'un g'axlan haqqanar cule ögil əlyħəd ixha. **8** Golyat gipk'inne Izrailybışde ögilqa qığeç'u, ts'ir haa'a-haa'a eyhen: - Nişisne şu qığeepç'i, dəv'ə haa'asne? Zi Filiştinğançena, şunab Şaulun g'ular dişde vob? Vuşde yı'q'neençe sa insan g'ayxa, hasre mana zasqa giç'ecen. **9** Zaka siç'ekkvamee, mang'usse zi gik'as əxee, manke şı vuşun g'ular vuxhes. De'əs, zi ɣamxha, zi mana gik'veene, şu yişin g'ular vuxhes, şı eyhençika şu gyuv'ur oza qeepxhes. **10** Filiştinğançeng'vee meed eyhen: - G'iyna zi izrailybilqə cuvab ayhe! Zaka qığeç'u saç'ikkvasda vuşde yı'q'neençe insan g'ayxe. **11** Filiştinğançeng'vee eyhen g'ayxı, Şaulur cukan izrailybib çiçis tūvxiyxə, manbi geeb qəvəyq'ən. **12** Davud Yahudayne Bet-Lexem şahareençene Yesseyna dix ixha. Yessey Efratbışda sa ixha. Mang'uqa molyuyre dix ixha. Şaulne gahil Yessey q'əs qixha ixha. **13** Mang'una xərna xhebiyre dix Şauluka qihna dəv'eeqaniy apk'in. Mang'unə dəv'eeqa apk'inne dixbişin dobı inbiniy vod: ts'erriyna Eliav, q'ör'esda Avinadav, xhebir'esdar Şamma. **14** Davud Yesseyna nekke k'ınna dix ixha. Dixbişin çak'ımbı, xhebirsana Şauluqa qihna avayk'an. **15** Davudur dekkin syuru uxhiyxhan ha'ava, Şaulusqa Bet-Lexemqa hark'in qarayle

ixha. 16 Filiştinğançena Golyat, yoqts'al yiğna Filiştinğançeng'uka saç'ikkvas əxəs deş, ġu uşax exhaliy-miç'eer Izrailybişisqa qıgeç'u, manbişilqa vod, manamee k'irranang'ançile otç'u dəv'abise cuvab ayhe ixha. 17 Yiğbişde sa yiğl Yesseyyee siç'ekkvana vor. 34 Davudee Şauluk'le eyhen: - Zi cune duxayk'le Davuduk'le eyhen: - Həşde yits'ible dekkin syuru uxhiyxhana'asniy haykanna. Şirin, kokayıy sa maşuk' qootsune sukuna alyapt'i, syoyun abi syuruneeñe urg avqu ġelyħəmee, 35 g'oşun ulyobzurne cigeeqa yiğne çocaşisqa zi mançiqar qihna gyurxhu mançileğana kar i'xi' zaara hoora. 18 Manbişde xəring'usub yits'ible ghalençe urg g'oosenaniy. Mane həvvanañaşına guru nissenna alept'e. Çocaşılır alycaxve, manbi sa zalqa g'opk'uluyng'amee, zi mana həvvan nəxübüiyva zas xabar able. 19 Yiğin çocar Şaulukayi gardanilyne xhayike avqu mana gyook'ananiy. mang'une insanaşaqa sacigee Ela eyhene q'adaalil, 36 Zi, yiğne g'ulee, şirid, syoyub gyuvk'un'a. Filiştinaşaqa dəv'ə haa'a vob. 20 Davud miç'eer Mana sunnat hid'i ma Filiştinğançenar mançina sa çakra suğotsu, cun vəq'əbi menne çobanlıq xhinne ixhes, mang'vee Vorne Allahne g'oşunulqa g'alya'a. Qiygar mana, Yesseyyee uvhuyn xhinne, cuvab avhuva. 37 Şirneyiy syoyune ghalençe zi karbı alyaat'u, ayk'anma. Mana g'oşun ulyobzurne g'attixhan hi'yne Rəbbbee, Filiştinğançeng'uner cigeeqa qarı hirxhiling'a, g'oşun dəv'ə haa'asde xilençe g'attixhan ha'asda. Şaulee Davuduk'le cigeeqa axtine seseka giviyk'an g'ooce. 21 eyhen: - Hak'ne, Rəbb Vuc vaka ixhecen! 38 Izrailybişiy Filiştinər sananabişde ögee ulyozar Şaulee cun silahbı Davuduk qa'a. Vuk'lələq haa'a. 22 Davudee, vucee adıyn karbı g'oşuneeñe tuncuna dəbilga giviyxhe, tanalqad zirehbı aly'a. g'aravulyçılqa g'ali'i, g'oşun gipk'inne cigeeqa 39 Davudee mane zirehil ooğançe g'ilinc qı'i çocaşış xoşgelydiy haa'asva g'adayxhvan. 23 iykar. Mankilqamee mang'vee silah iykar hi'iny Davudee çocaşika gaf haa'ang'a, Filiştinaşaqa Gat deşdiy. Qiyga Davudee Şauluk'le eyhen: - Zasse şahareençena Golyat donana sa yugra siç'ekkvana man karbı ali'i iýkaras əxə deş. Zi həsdilqamee hiqa qıgeç'u, meed ögiylin xhinne cuvabbi ayhe. məxdin karbı ali'iynbicad deşdiy. Davudee manbi Mang'vee eyhenbı Davuduk'le g'iyxhenbi. 24 tanale g'eşşenbi. 40 Qiyga xilyaqə əsaa alyaat'u, Girgin Izrailybicab mana insan g'acumee it'umba arageençe cusda xhoble hamavarna g'ayeb g'əvvü, qəpq'ı'n heebaxa vuxha. 25 Manbişde eyhe ixha: manbid q'oç'eeqa k'i'i xilene sapandika mana - Şok'le mana ögilqa qıgeç'una insan g'eceye? Filiştinğançeng'usqa qexhe. 41 Filiştinğançenar Mana Izraililqa cuvab ahas qıgeç'u. Mana gik'una cune g'alxan haqqang'uka mane gahil Davudne insan paççahee geed karnana ha'as, mang'us yişir suralqa q'öö eyxhe. 42 Filiştinğançeng'uk'le Davud heylesda, mang'une dekkina xizanib Izrailyne ç'ərəne danbişika, aq'vayle uftanra, mek'vra nalok'bışike g'attixhan haa'asda. 26 Davudee g'acumee, mana mang'uqa ooğançe-avqa ilyakkə. cune k'ane ulyobzurne insanaşaqa qiyghanan: - 43 Mang'vee Davuduk'le eyhen: - Nya'a, zi İna Filiştinğançena gik'uyne, Izrail tesseriyvalike vas xvaane vob, ġu zalqa t'at'aaka i'qqə? g'attixhan hav'ayne insanis hucooy'e heles? İna Filiştinğançeng'vee cone allahaşaqa Davudus bed-sunnat hid'i ma Filiştinğançena vuşuna eyxhe, düə hav'u eyhen: 44 - Zasqana qora, zi yiğne Vorne Allahne g'oşunbılıqla cuvab ayhe? 27 ç'urunuke xəəne sit'yaasısiy, çolane həvvanañaşis Milletin, mana gik'uyne insanik hucooyiy ha'asva, heles. 45 Davudeeme Filiştinğançeng'uk'le eyhen: sayid eyhen. 28 Davud insanaşaqa yuşan ha'amə, - ġu zalqa g'ilincika, nizeyka, mizragika qöö, mang'vee eyhenbı xərne çocuk'le, Eliavik'le zimee valqa ġu hokuyne Izrailyne g'oşunbişde g'iyxhe. Mançike çocus qəl vuxha qiyghanan: - Allahne, Xəəne G'oşunbılışde Rəbbine doyuka q'öö. Nişisne ġu inyaqa ari? Çoleena yişde sa-q'oble 46 G'iyina Rəbbbee ġu yizde xilyaqə qeles, zinar ġu vəq'ə, ġu şavulgane g'alepcı? Zak'le ats'an, ġucar gik'asda. Zi yiğna vuk'ul tanake curaa'asda. G'iyina ġu xarra ikkekka ixhayke, yiğne yik'eençed yugun Filiştinaşde g'oşunbişin leşbi, zi xəəne sit'yaasısiy karbı ilg̫'də ixhayke, ġu inyaqa dəv'ayqa ilyakkas çolane həvvanañaşis heles. Mançile qiyga gırçine ari. 29 Davudee eyhen: - Nya'a, zi hucoona hi'i? dyunyeyk'lecad ats'axhxhesin Izrailee Allah vorna. Nya'a, zas yuşan ha'asirne dexhes? 30 Davud çocuke 47 inyaqa sabıyne gırçığ'uk'lecad ats'axhxhesin, mering'ulqa sak'i, mançinacab gaf haa'a giygal, Rəbbbee g'ilincikaiyi nizeyka deş g'attixhan milletind ögiylin xhinne mang'us alidghimiy qele. haa'a, ina Rəbbinə dəv'ə vobna, Mang'veeyib şu 31 Davudee yuşan ha'anbı g'ayxhınbişə, mang'un yişde xilyaqə qevles. 48 Filiştinğançena Davudne cuvab Şaululqa hixhar ha'a. Şauleyir mana cusqa ögeeqa qıgeç'esva, mang'usqana qöömee, Davud qoyt'al. 32 Davudee Şauluk'le eyhen: - Hasre mane zaara i'giykir Filiştinaşde g'oşunbılışde suralqana insanlı-alla şavaacad aq'va havaxan hima'acen. g'adayxhvan. 49 Davudee q'oç'eeqa xil k'eçü Zi, yiğna g'ul, hark'in mang'uka sayxəsda. g'aye alyabat'a, qiyğab sapandeeqa gyuvxhu 33 Şaulee Davuduk'le eyhen: - Vasse mane avhu, Filiştinğançeng'une ligaylek'enə üvvüyüxa.

G'aye qipxirmee mang'une ligayna bark'v Sık'inne gahile manbişis mang'uke paçahcar havayq'ar, vucur aqvakkena ç'iylqa qukkyoyk'al. ha's as ikkiykanas. **9** Mane yiğile Şaul Davuduqa **50** Davud Filiştinğançeng'ule sapandikayi g'ayeyka sacurayracar ilyakka giygal, mang'vee Davudus ġamexhe. Davudne xilee g'lincid eyxhe deş, paxliyvalla haa'a. **10** Qinne yiğil Allahee g'axuvuyn mang'vee Filiştinğançena i'xi' gek'ana. **51** Davud pisin ri'h Şaululqa gexa. Mang'vee xaa nen qadiy g'adarkhun Filiştinğançeng'une k'anе ulyoyzar. ha'a giygal. Davudeeme, vucee ögiyl ha'an xhinne, Filiştinğançeng'un g'ilinc qığayşu mana gik'u, meeb xilyaqqa lira alyapt'i mana ilyviyxə vuxha. qiyğab vuk'ul tanike curaa'a. Filiştinaaşik'le Şaulne xile niże eyxhe. **11** Şaulee «Hasre Davud ine cona yugra siç'ekkvana qik'u g'acumee, manbi nizeyka baruguk at'iq'an ha'asva» culed-alqa uvhu, heebaxanbi. **52** İzrailiniy Yahudayn g'oşunbid man xiledin niże ayhen. Davudusse q'öne yeqqee ts'irbi ha'a manbişa qihna gyadak'va. Manbişe mançike hixvas əxəna. **12** Rəbbee Davudun sura Filiştinar Gateeqa ikkəne cigeeqamee, Ekronne aqqiva, vucur g'alerçuva, Şaul Davudule qeqy'ənna. akkabişsqamee g'e'ebaşenbi. Gateeqayiy Ekronga **13** Mançıl-allar Şaulee Davud cuke aq'əna qı'l, əlyhänsa Şaarayimna yəqvolle Filiştinaaşin mang'uke aaziring'uña xərna hi'. Mançile qiyğä gyapt'ıynbi opt'ul-opxul vuxha. **53** Izrailybı Davudee g'oşun dəv'eeqa vukku qadayle ixha. **14** Filiştinaaşiqab qihna gyapk'i, mançe sapk'ılıyle Rəbb Davuduka vorva, mang'une xilençे gırğın qiyğä manbişin g'oşunbi ulyozzuriyn cigabi işbi qöö ixha. **15** Davudne xilençe gırğın qöö q'era qa'a. **54** Davudee Golyatna vuk'ul g'acu, Şaul qeqy'ənna. **16** Girkine Izrailybisiyy alyapt'i iyerusalimqa qavayle. Filiştinğançeng'un Yahudabışis Davudee co dəv'eeqa vukku qavayleva, g'ilincmee adı, Davudne çadireeqa giyxhe. mana geer ikkən ixha. **17** Şaulee Davuduk'le eyhen: **55** Şauluk'le Davud Filiştinğançeng'usqa qığəə - İna yizda xərna yiş, Merav vorna, mana zi g'acumee, mang'vee g'oşunbişde xəring'uke, vas heyles. Saccu ġu yizde yeqqə yik'eka ixhe, Avnerike, qiyghanan: - Avner, ina cehil şavna Rəbbinab dəv'a vukkee. Şaulne fikirence «Hasre dixne? Avnere eyhen: - Paççah, geer qa'ana, mana yizde deş, Filiştinaaşde xile qik'ecenva» ats'a deş. **56** Paççahhee eyhen: - Ats'axhxhelan, ilgeç'e. **18** Davudee Şauluk'le eyhen: - Nya'a, zi mana cehil şavna dixiy. **57** Davud Golyat gik'u vuşune eyxhe? Yızda xizan hucoo eyhen karne, qöömee, Avneree mana qort'ul, Şaulusqa ikkekka. dekkina xizanib izrailee şavunbişdane vob, zake Filiştinğançeng'una vuk'ulyub mang'une xileecab paçahış yezne ixhes? **19** Şaulna yış Merav, Davudus vooxhe. **58** Şaulee mang'uke qiyghanan: - Cehil, ġu heylesda gah qabimee, mana Mexolğançene şavna dixne? Davudee «Yığñe Bet-Lexemğançene g'uluna, Yesseyna dix vornava» alidghiniy qele.

18 Davud Şauluka yuşan hi'1 ç'əvxhayle qiyğä, Yonatanne yik'esqa Davud yugra qarayle. Mang'us Davud vuc xhinne ikkiykan giygal. **2** Mane yiğile Şaulee Davud cune k'anе aqqaqqa, dekkine xaaqa əlyhäəs haysar deş. **3** Mana vuc xhinne geer ikkarıva Yonatanee Davuduka hambaziyvalla haa'asva cuvab g'ats'ayk'van. **4** Yonatanee tanalinbi g'ayşu, g'ilincika, vukuka, zirehika sacigee ts'irab Davudusqa qoole. **5** Şaulee Davud nene işiçar qihna g'axuvee, mang'vee mana iş yugba haa'a vuxha. Mançıl-allar Şaulee Davuduke cune g'oşunee ç'ak'ınbışda sa ha'a, man milletned, Şaulne hiqiy-allanbişded ulesqa yugda qadayle. **6** Davudee Filiştinğançena gik'u yi'q'əlqa siy'əlmee, Izrailyne gırğine şaharbişeenen yedar dyafbiyyi t'amp'irbi alyaat'u, şadeebaxhen mə'niybiyyi mik'ar ha'a paççah Şaulne ögeeqa qığeebaç'e. **7** Yedaasə mik'ar ha'a-ha'a, inəxdin mə'niybi qədəqqə ixha: - Şaulee aazırbişika, Davudemee, yits'id aazırbişika gyapt'i. **8** Şaulus mançike geeb qəl vooxhe, manbişe eyhenbi mang'une yik'eençe eyxhe deş. Mang'vee eyhen: - Davudee yits'id aazırıka, zimee aazırıkava manbişe eyhe.

yişsiz Mikalis ikkiykan. Mançina gaf Şaululqa hivxhar hav'umee, mana mang'une yik'eençe vooxhe. **21** Şaulne fikirence «Davudus Mikal hiyyu, mang'us gugu haa'as, Davud Filiştinaaşde xileka gik'asva» ilgeç'e. Qiyğä Şaulee Davuduk'le eyhen: - Vasse g'inya meer yizda yezne ixhes əxə. **22** Şaulee cone hiqiy-allanbişilqa əmr haa'a, Davuduk'le dyugulenda inaxüd eyheva: - İlekke paççahış ġu nimeeyi ikkən, mang'une hiqiy-allanbişisir ġu ikkanna. Qora ġu həşde mang'us yezne ixhe. **23** Şaulne hiqiy-allanbişə, Davudus man g'ayxa'ang'a, Davudee manbişik'le eyhen: - Paççahna yezne ixhay, vuşdemee nəxdin ixhay karne vod? Zi kar deşda, şavuk'lecar dyats'ana insan vor. **24** Şaulne hiqiy-allanbişə «Davudee inva uvhuva» Şaululqa hixhar ha'a. **25** Şaulee eyhen: - Davuduk'le eyhe: «Paççahhee vake, yişsel-allà pil deş heqqə. Mang'vee vake, cine cige, cuna qəl qığaahasva, cune duşmanaşın väşne Filiştinğançeng'un sunnat hi'lyn ç'ürüx heqqə». Manid Şaulee, Davud Filiştinaaşde xileka gik'asva ha'a. **26** Şaulne hiqiy-allanbişə man eyhenbi Davudulqa hixhar ha'anbi. Davudusur yezne ixhes ikkiykkanna. Gyuvxhuna gah g'avalessecab, **27**

Davud cune g'oşunika hark'ın Filiştinaşda q'öd xaana byuty alyaptı tyuleeqa giviyxhe, vuk'lelqad vəş adamiy gek'a. Paççahna yezne ixhesdemee, ç'ərnan ts'e'in g'ekva qalı'i, ooqad tanalinbi adaçee. Davudee manbi sunnat hav'u ixhayn ç'ürüxbi **14** Şaullee, Davud aqqasva g'axuvuyn insanar paççahısqa adayle. Manke Şaulleeyir cuna yiş Mikal abimee, Mikalee «Mana ik'ar vorva» eyhe. **15** Davuduka vorva, yişes Mikalisir Davud ikkarırv, tyulyunukacar zasqa ayre, zi mana gik'as. **16** **29** mana mang'ule sik'irar geer qeyq'ən giyğal. Man insanar aqa ikkeepçimée g'ecen, tyuleeqa, Qik'asmeeyir mana Davudna duşman eyxhe. **30** Filiştinaşde g'oşunbışde ç'ak'ınbişə dəv'ə ç'əvcəb haa'a vuxha deş. Manbişə dav'a hav'ylette, Davud mane dəv'əbisi, Şaulne gırğine hiqiy-allane insanaaşile ək'elika ixha. Mançile qiyğa milletin mang'un do axtıda aqqaqqa.

19 Şaullee cune duxayk'le Yonatanik'leyiy cune hiqiy-allanbışık'le Davud gik'eva eyhe. Yonatanismee, Davud geer ikkən ixha. **2** Yonatanee Davudulqa xabar g'uxoole: - Yizde dekkis Şaulus ġu gik'asır ikkən. Həşdiyle, hucoon ixhes, ġucar ġu g'iyqa miç'eer havace. Sa ciga t'abal hi'i, çolee dyuguluxhe. **3** Zınar dekkikasana çoleeqa, ġu dyuguluxhayne cigaysqa, ayres. Mang'uka yiğne hək'eeyuşan ha'as, mang'vee hucooyiy uvhu zi valqa hixhar ha'asin. **4** Yonatanee dekkis Şaulus, Davudne hək'ee yugun karbiyuşan hi'i, eyhen: - Paççahee, cune nukaris Davudus pisvalla himaa'acen. Mang'vee vas misacab pisvalla hav'u deş. Mang'vee hi'iyn gırğın işbid, yiğne yugvalinemee ixha. **5** Mang'vee, qik'ule qı'dərqı'nı Filiştinğançena Golyat gik'u, Rəbbeyib İzrail g'attivxhan hav'u. Čunar man g'acu, şad�hana. Nya'a ġu nişilycar-allá taxaşir deşda Davud gik'u, q'rane cigeeqa eb k'yavaak'an hav'u, vasda binah haa'as! **6** Şaullee Yonatanne cuvabil k'iri alixhxhi, «Zi mana gik'as deşva» uvhu, Vorne Rəbbine hək'ee k'in g'iysar. **7** Yonatanee Davud qort'ul, coyuşan hi'iyn gırğın mang'usyuşan ha'a. Qiyğar, Davud Şaulusqa ikkekka. Davudur şenkiyin xhinne, Şaulusnee axva. **8** Meeb dəv'ə giviyyğal. Davudur oza qixha ayk'anna Filiştinaşka saç'ikkvas. Davud manbi ootal-ooxhal hav'u, ġamexhena, manbi Davudne ögiyle heebaxarbi. **9** Yiğibisde sa yiğil Şaul xaa'ar xile nizeyka gyu'uringa, mang'ulqa Rəbbeyib g'axuvuyn pisin ri'hı'd qadi gexa. Davudee mane gahil lira i'lyviyxə vooxhe. **10** Şaulus Davud nizeyka barugus at'iq'an ha'as ikkiykan. Davud mang'une ögiyle hexvana, mang'vee avhuyn nized qadi barugeeqa k'exa. Mane xəmde Davud hixu g'ittiyxhanna. **11** Şaullee Davudne xaaqa insanar g'ixoole, mana nyaariyva ats'axhxha, miç'eer g'ik'ecenva. Davudne xhunaşsee Mikalee, mang'us xabar huvu eyhen: - G'iyna xəmde vasse, hixu dyuguluxhes dəxeene, g'iyqa miç'eer ġu g'ik'asda. **12** Qiyğa Mikalee Davud g'uleençe gyaqqa, manar hixu g'ittiyxhanna. **13** Mikalee

xaana byuty alyaptı tyuleeqa giviyxhe, vuk'lelqad vəş adamiy gek'a. Paççahna yezne ixhesdemee, ç'ərnan ts'e'in g'ekva qalı'i, ooqad tanalinbi adaçee. Davudee manbi sunnat hav'u ixhayn ç'ürüxbi **14** Şaullee, Davud aqqasva g'axuvuyn insanar paççahısqa adayle. Manke Şaulleeyir cuna yiş Mikal abimee, Mikalee «Mana ik'ar vorva» eyhe. **15** Davuduka vorva, yişes Mikalisir Davud ikkarırv, tyulyunukacar zasqa ayre, zi mana gik'as. **16** **29** mana mang'ule sik'irar geer qeyq'ən giyğal. Man insanar aqa ikkeepçimée g'ecen, tyuleeqa, Qik'asmeeyir mana Davudna duşman eyxhe. **30** Filiştinaşde g'oşunbışde ç'ak'ınbişə dəv'ə ç'əvcəb haa'a vuxha deş. Manbişə dav'a hav'ylette, Davud mane dəv'əbisi, Şaulne gırğine hiqiy-allane insanaaşile ək'elika ixha. Mançile qiyşa milletin mang'un do axtıda aqqaqqa.

Şaullee k'anyaqa qarı, Şaullee cuk hi'iyn gırğın mang'usyuşan ha'an. Mançile qiyşa mana Şamuelika sacigee Nayot eyhene şahareeqa ark'ın, maa aaxva. **19** Şaulus «Davud Ramayeene Nayoturva» xabar qabayle. **20** Şaullee mana aqqasva, maqa insanar g'ixoole. İnsanaaşık'le, Şamuel q'oma ulyorzunge peygambaraşa desteyn peygambariyvalla haa'a g'ooce. Man g'acumee, Şaullee g'axuvuynı insanaaşılıqlad Allahın Ri'h geç'e. Manbişəb peygambariyvalla haa'a giyğal. **21** Man ixhaynbi Şaululqa hixhar hi'mee, mang'vee mebin insanar g'ixoole. Manbişəb peygambariyvalla haa'a. Şaullee, xhebe'esi insanar g'uxoole, manbişəb peygambariyvalla haa'a. **22** Nekke qiyşa vuccar Ramayeeqa arı, Seku eyhene cigayne k'anene, xənne kahrizisqa qarı, maane insanaaşike qiyghanan: - Şamueli Davud nyaane vob? Maane neng'veemee, «İnyaa'ab, Ramayeene Nayotee vobva» eyhe. **23** Şaul Ramayeene Nayotqa əlyhəmee, mana Allahne Ri'hı'n aqqaqqa. Qiyğar insanaaşə Şaul Ramayeene Nayotulqa qikkeka. Mang'veeyib peygambariyvalla haa'a vuxha. **24** Qiyğa mang'vee tanalinbi qakki', Şamueliye ögil peygambariyvalla haa'a. Mana bikirne yiğnayıy xəmna ts'eler qukyork'ul axva. Mançıl-allası insanaaşə eyhe: «Şaulkerne peyğambar ixha?»

20 Davud Ramayeene Nayoteençe hixu, Yonatanne k'anyaqa qarı eyhen: - Nya'a, zi hucoona hi'i? Yizin taxaşir hucoona? Zi yiğne dekkis nəxbina pisvallane hav'u, mang'us zi gik'as ikkən? **2** Yonatanee mang'us alidghinii qele: - Məxdin kar misacab ixhes deş! Ĝu qik'as deş. Yizde dekkis nənacab iş, xəbna vuxheeyib k'ınna vuxheyib zak'le ittevhü haa'as deş. Nya'asdiyhan dekkee, mana iş zale dyugul hav'u? Məxdin kar ixhes deş! **3** Davudee mang'us k'in g'assır, eyhen: - Zi vasqa yugra qarıncına, yiğne dekkik'le ats'a vod. Mançıl-allad dişə mang'us vak'le dyats'axhxha ikkən. Ĝu aq'va qa'asınçına mang'uk'le ats'an. Vorne Rəbbilqaniyiğne canılıqan k'in ixhen, yizde qik'us sa g'el qittasın ciga axu. **4** Yonatanee

Davuduk'le eyhen: – Yiğne yik'es hucooyiy ikkan, zi gadeyk'le «Oxbı vake aq'ana'ad vodva» uvhee, zi vas ha'asin. 5 Davudee Yonatanik'le eyhen: ġu qığec'u, yiğne yeqqi'n hoora. Man Rəbbbee ġu - G'iyyqa ts'ebsa vaz giviyğalan bayram vod, aq'anaqa g'ixeleva eyhen vodun. 23 Zinay ġu, zi paççahika sa sufranil gyu'ur kar oxhanas həşdeyuşan hi'inyçılqamee qabimeeme, yik'el ikkan. Həşde ġu zi hasre, qitsiq exhalilqamee, aqqe, Rəbb yizdayiy yiğna gırasmine gahbişiscar hark'in çolee dyugulxhes. 6 Yiğne dekke zi şahad vorna. 24 Davud çolee dyugul eyxhe. Ts'ebne qirghın he'ee, mang'uk'le eyhe: «Davudee cune vuzan bayram giyğalang'a paççah otxhuniy şahareeqa Bet-Lexemqa alycaxxvas i'qqaseeva oxhanasva sufranilqa giy'ar. 25 Mana ögiylin zake geed qiyghın». Maa'ab, həşde cone xizanın xhinne cune cigege barugusnee Yonatanne ögee seniysda q'urban gyook'a. 7 Mang'vee uvheene: giy'ar. Şaulne k'anyaqa Avner giy'ar. Davudna «Yugdavud», manke zi, yiğna nukar, yugra ixhes. cigamee q'ərab aaxva. 26 Mane yiğil Şaullee vuççud De'əş, mang'us mançike qəl vuxheene, vak'le eyhe deş. Mang'usqa həməxüd qayle «Davudne ats'axhxhe, mang'uqa kara'əən fikirbi deşud. 8 vuk'ləlqa hucoomecad qadi ixhes. Mançıl-allad Zas yugvalla he'e, ġu Rəbbine ögil zaka cuvab mang'un gicərxiy atk'in ixhes». 27 Qımnı, vuzane g'ats'atk'un. Zal binah vobxhee, ġucar zi gik'e. q'öd'esde yiğilib Davudna ciga meeib q'ərab aaxva. Nişil-allane vas zi yiğne dekkisqa ikkees ikkan? 9 Şaullee Yonatanike qiyghanan: – Nya'asdiyxan Yonatanee eyhen: – Man yiğne vuk'ləlqa qales Yesseyna dix Davud sanıxhar, g'iynar kar oxhanas deş! Yizde dekkisqa karai'dəən fikirbi ixhay, zak'le sufranilqa qidyar? 28 Yonatanee alidghiniy qele: g'acuynxhiy, nya'a vak'le ittevhü g'alyadaççeyiy? – Davudee Bet-Lexemqa i'qqəsva, zake geed 10 Davudee Yonatanik'le eyhen: – Dek vaqa qəlaka qiyghın. 29 Mang'vee uvhuyn: «Hucoona ixhes, yuşan he'eene, man zalqa şavaane hixhar ha'as? hasre zi i'qqəs. Yişde xizanın şaharee q'urban 11 Yonatanee Davuduk'le eyhen: – Qora çoleeqa ablyaa'a, yizde çoceə zak'le maa'ar ixheva uvhu. qığeeq'es. Manbişa q'öyursana g'aqa qığeeq'i, Hucoona ixhes, zi yiğne ulen aqqixheene, g'aykke çoleeqa avayk'an. 12 Qiyğa Yonatanee Davuduk'le hark'in çocar g'avces». Mançıl-allla mang'usse eyhen: – İzrailyne Allahilqan, Rəbbilqan, k'in paççahne sufranil ari, gyu'aras dəxi!. 30 Şaullee ixhen, g'iyqayee, qitsiqee ine gahilqasse, zak'le Yonatanilqa qlı hav'u eyhen: – İykarne zayıfayna dekkina fikir vaats'a vuxhesda. Mang'uqa yiğne dix, ġu eyhenniyxan, zak'le ġu Yesseyne duxayka hək'ee yugun fikirbi ixheene, zi manbi valqa hambaziyvalla haa'ava ats'a dişdiyxhan. Yiğne hixhar ha'asını. 13 De'əş, yizde dekkine fikreençe yedisi, vasid naş qixhecen. 31 Nimeeletteyiy karai'dəən karbi ilgəət ixheene, zinad man valqa Yesseyna mana dix ine ç'iyene aq'val vor, günar hixhar hide'eene, günar yeqqı'l iderçeveene, hasre yiğna paççahiyvallab aaxvasa deş. Mang'uqa qihna Rəbbbee yizde vuk'ləlqa mançiled pisin yiğbi insan g'axile, hasre mana yizde k'anyaqa ayrecen. alle'ecen. Hasre Rəbb yizde dekkika nəxiriyl eyxhe, Mana qidek'u ixhes deş. 32 Yonatanee dekkis vakar həməxür ixhecen. 14 Zi nimeeletteyiy Şaulus alidghiniy qele: – Mana nişil allane qik'as vor, günab zak'le Rəbbina g'idyabat'ana yugvalla ikkan? Mang'vee hucoona hi'i? 33 Şaullee Yonatan haagve. Zi qik'uyng'ar, 15 Rəbbbee Davudun gik'asva nize ayhe. Manke Yonatanilqa hiyxharan, gırjin duşmanar ç'iyene aq'vayle havaakal dekkis Davud gik'asir ikkan. 34 Yonatan qəlin qoxa, hav'uleb qiyğa, mana yugvalla yizde xizanile sufranile oza qexhena. Ts'enne vuzane q'öd'esde g'its'maak'vance. 16 Yonatanee Davudne nasiqlika yiğil Yonatanee vuççud oyxhan deş. Dekke cuvab g'ats'atk'un, eyhen: – Hasre Rəbbbee vucee, Davud k'ap'ik'ile avuqa qı'l g'acu, mang'vee Davudne duşmanaaşikin he'ecen! 17 Yonatanee aq'va givaxana'a. 35 Yonatan qinne yiğil miç'eer Davuduk'le eyhen: – Vas zi ikkanaxhee, sayid k'in Davud g'acesva çoleeqa arayle. Mang'une k'aner g'aysre, Davudus Yonatan cus vuc ikkanan xhinne sa k'inna gade eyxhe. 36 Mang'vee gadeyk'le ikkan ixha. 18 Qiyğa Yonatanee Davuduk'le eyhen: eyhen: – G'adaxhvne, hark'in zi ayhen oxbı t'abal - G'iyyqa ts'ebne vuzan bayram alğahas. Yiğna ciga he'e. Gade g'adaxhvnanmee, Yonatanee mang'une q'ərab g'avcumee, ġu t'abal ha'asda. 19 Qitsiq vuk'ləl ooğançə ox ayhe. 37 Gade Yonatanee ġu şenke dyugul ixhayne cigaysqana qari, Ezel avhune oxasqa hiyxarmee, Yonatanee yi'q'əle eyhene g'ayeynsne gyu're. 20 Zi karalqa ayhen onu'u eyhen: – Haaşə, ox vake şaqana vod, yiğne xhinne, mane suralqa vukeençe xhebillə ox ahas. ögee vod! 38 Yonatanee meer gade qort'ul, eyhen: 21 Qiyğa «Hoora, oxbı t'abal he'eva» zi maqa sa - Zaara ixhe, uly moyzar, g'adaxhvne! Gadee ox gade g'axiles. Zi gadeyk'le uvheene: «Oxbı yiğne alyaat'u, cune xəring'usqa Yonatanne k'anyaqa k'anə vod, hoora manbi zasqa qaleva», manke siykl'al. 39 Gadeys nişikecab xabar vuxha deş. Man günar qora. Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, manke ġu saccu Yonatanik'leyiy Davuduk'le ats'a ixha. 40 g'attirxhın ixhes, vak vuççud ixhes deş. 22 De'əş, Yonatanee cun silahbi gadeysqa quvu, eyhen: -

Hoora, inbi şahareeqa qikkee. **41** Gade ark'iniyle g'ayxhimee, mana Gatne paçcahile, Akişile qayq'an qiyğa, Davud g'ayeyne canubne suralqa qarı, giygal. **13** Davudee vucecar-vuc manbışde ögil q'aratsabisil gyu'ur xhebne yəqqees Yonatanne bəçər xhinne hagva, mang'vee beynyava karbı ögee ç'iyləqamee k'yoyzarna. Manbışe sana- ha'a, qıç'ekku akkaycigabi hi', rixhybi saqqalıqə sang'us ubbabı hi', gyaşenbi. Davud Yonatanile gekka. **14** Akişee cune insanaaşık'le eyhen: - Şok'le geer gesse. **42** Yonatanee Davuduk'le eyhen: g'ecen mana insan bəçərər. Nişisne şu mana zasqa - Vas yugna yəq vuxhena. Zinay ġu Rəbbine ari? **15** Zaqa bəçərərарne k'ilyba, şu inar zasqa doyule sana-sang'us k'in g'assir, uvhunniy: Rəbb bəçərəiyvalla haa'as ari? İnəxrına insan yizde xaaqa yizdeyi yığne, yişde uşaxaaşine yi'q'neenar ikkeç'es eyxheye?

girgine gahbişisda Şahad vorna. Mancile qiyğa

Davud oza qıxha, cune yəqqi'n ayk'an, Yonatanın şahareeqa siyik'al.

21 Davud Nov eyhene şahareeqa kaahin Aximelekne k'anyaqa qarayle. Davud g'acu yi'q'bananbi, borcbinanbi, hooç'an-g'ooc'ananbi, Aximelek qərq'i'n, qiyghanan: - Nya'a ġucar girginbi Davudusqa savayle. Mana manbışda xərna ixha? Nya'a yığne k'anə vuşucar deş? **2** eyxhe. Mang'unə k'anə yoq'ud vəşilqa oləəna insan Davudee Aximelekik'le eyhen: - Paçcahee zas eyxhe. **3** Davud mançe Moavne Mitspa şahareeqa iş huvu uvhuyun, zi nişisiy g'axuvu, zas nena ari, Moavne paçcahik'le eyhen: - Hucoona ixhes, işiy huvuva neng'uk'lecad mats'axhxhecen. Zi Allahee zak ha'asin ats'axhxhesmee, dekkiy yed mançıl-allad yizde insanaaşık'le, zi uvhuyne abi, vuşde k'anə aaxvecen. **4** Davudee manbı cigabişee yizde ögilqa qıçqəpç'eva uvhu. **3** Vaqa Moavne paçcahne k'anə g'alyaa'a. Manbı maa'ab, oxhanasın hucoona vod? Vaqa voxhhee, zas xhoble Davud dyugulyxhayne xil hidixharasde cigeenə komba gineyna hevle. Deşxheene, vaqa hucooyi qıçəc'esmee, aaxva. **5** Qad peygəmbare Davuduk'le oxhanasın vod, man hele. **4** Kaahinee Davuduk'le eyhen: - Ĝu ine dyugulyxhayne cigee imaxva, eyhen: - Zaqa maxdincad giney deşin, yığne Yahudayne cigabişeqa hoora. Davud mançe k'anəbin mek'vumbı yadaaşika devxhaxheene, ark'in Xeretne ç'alageeqa ikkeç'e. **6** Sauluk'le muq'addasın giney vod. **5** Davudee kaahinis g'iyxhen, Davudiy cukan insanar aveekiynbı. inəxdin cuvab qele: - Misacab, şı nenemee işiqab Mang'una çadır Giveayeene sa tepal, tamarisk qihna vüqqəmee, şaka yedar vuxhaynbi deş. Yizin eyhene yivek avub güvxü. Şaul maa xilead niże insanar nenemecab işiqab qihna vüqqəmeeiyib, aqqı, gyu'ur ixha. Mang'un girgin insanar cune manbışe tanbi məttidə havace. G'iyna manbı hiqiy-allə sabı vooxhe. **7** Saulee cune hiqiy-allə manisa yiğbişileb məttiba vob. **6** Rəbbis adiyne sabiyne insanaaşık'le eyhen: - Benyaminaaşenbi, gineyle ğayıri maa'ad medin giney dəxhayke, həşde zal k'ırı alixhxhe. Nya'a, Yesseyne dixeet, kaahinee mang'us muq'addasın giney hele. Man Davudee, vuşde girging'us çolbiyyi t'imilliğbi giney Rəbbine ögiyle alyaat'uyñ ixha, cine cigee helesinbine? Nya'a, mang'vee vuşun girginbi - manecad yiğil g'ümən gik'anasva. **7** Mane yiğil vəsi'ng'un, aazirinq'un k'omandirar haa'asinbine? Şaulne insanaaşına sa maa'ar eyxhe. Mang'vee **8** Dişene, vuşun girginbi zalqa dyugulenba g'elil maa'ad Rəbbis 1'bəədat ha'a ixha. Mana insan qeepxha? Yizde duxee Yesseyne duxayka cuvab Şaulne çobanaaşına xərna, Edomğançena Doeg g'ats'ayk'vanmee, şavaacad zalqa hixhar hi'ı deş. ixha. **8** Davudee Aximelekik'le eyhen: - Deşinne Vuşde neg'veecab yizda hav'u deş. G'iyniñ xhinne vaqa inyaa niże, g'ilinc? Paçcahee zak'le zaraba yizde duxee, yizde nukaris dyugulxhayne cigeenə haa'asda iş uvhuyuñçıl-allə, zasse yizin g'ilincid, zalqa g'ok'elas xər qa'a. Man şu zalqa hixhar silahbid alyaat'as axı' deş. **9** Kaahinee eyhen: - Ĝu hi'iynne? **9** Şaulne insanaaşına k'anə ulyorzułyne Elayne q'adaalil gik'uyne Filiştinğançene Golyatın Edomğançene Doegee Şauluk'le eyhen: - Zak'le g'ilinc vod. Man tanalınceeqa hitk'ir kaahinne Yesseyna dix, Nov eyhene şaharee, Axituvne ileyliğne yi'q'əl vod. Vas man iкkanxhee aleet'e, duxayne, Aximelekne, k'anyaqa ariyng'a g'acu. **10** mançile ğayıri inyaa medin deşin. Davudee eyhen: Aximeleke mang'unemee Rəbbike qiyghın. Sayid - Mançile yugun deşin, qale man zasqa. **10** Mane mang'vee Davudus otxuniiy Filiştinğançene yiğil Davud Şauluke hixu, Gatne paçcahne Akişne Golyatın g'ilinc huvu. **11** Paçcahee Axituvne k'anyaqa ayk'an. **11** Akişne insanaaş mang'uk'le duxayne, kaahin Aximelekneyiy mang'une eyhen: - İna şene ölkayna paçcah Davud dişene? xizanne, Novee vooxhene avxuyne kaahinaaşine Mik'ar ha'aməe yadaaşee ing'üne hək'ee dişdiy qihna insan g'ixele. Manbışın girginbi paçcahisqə qədəqqə: «Şaulee aazırbişika, Davudeeme, yits'ne abaylenbi. **12** Shaulee eyhen: - Axituvna dix, həşde aazırbişika gyapt'ı? **12** Davuduk'le man eyhenbi

22 Davud mançe qıçeq'ı, Adullamne mağaree dyugul eyxhe. Mang'une çocaasık'leyiy dekkine xizaneene mansabিক'le man g'ayxhimee,

girginbi sabı, mang'usqa abayle. **2** I'mi'r

Aximelekne k'anyaqa qarayle. Davud g'acu yi'q'bananbi, borcbinanbi, hooç'an-g'ooc'ananbi, Aximelek qərq'i'n, qiyghanan: - Nya'a ġucar girginbi Davudusqa savayle. Mana manbışda xərna ixha? Nya'a yığne k'anə vuşucar deş? **2** eyxhe. Mang'unə k'anə yoq'ud vəşilqa oləəna insan Davudee Aximelekik'le eyhen: - Paçcahee zas eyxhe. **3** Davud mançe Moavne Mitspa şahareeqa iş huvu uvhuyun, zi nişisiy g'axuvu, zas nena ari, Moavne paçcahik'le eyhen: - Hucoona ixhes, işiy huvuva neng'uk'lecad mats'axhxhecen. Zi Allahee zak ha'asin ats'axhxhesmee, dekkiy yed mançıl-allad yizde insanaaşık'le, zi uvhuyne abi, vuşde k'anə aaxvecen. **4** Davudee manbı cigabişee yizde ögilqa qıçqəpç'eva uvhu. **3** Vaqa Moavne paçcahne k'anə g'alyaa'a. Manbı maa'ab, oxhanasın hucoona vod? Vaqa voxhhee, zas xhoble Davud dyugulyxhayne xil hidixharasde cigeenə komba gineyna hevle. Deşxheene, vaqa hucooyi qıçəc'esmee, aaxva. **5** Qad peygəmbare Davuduk'le oxhanasın vod, man hele. **4** Kaahinee Davuduk'le eyhen: - Ĝu ine dyugulyxhayne cigee imaxva, eyhen: - Zaqa maxdincad giney deşin, yığne Yahudayne cigabişeqa hoora. Davud mançe k'anəbin mek'vumbı yadaaşika devxhaxheene, ark'in Xeretne ç'alageeqa ikkeç'e. **6** Sauluk'le muq'addasın giney vod. **5** Davudee kaahinis g'iyxhen, Davudiy cukan insanar aveekiynbı. inəxdin cuvab qele: - Misacab, şı nenemee işiqab Mang'una çadır Giveayeene sa tepal, tamarisk qihna vüqqəmee, şaka yedar vuxhaynbi deş. Yizin eyhene yivek avub güvxü. Şaul maa xilead niże insanar nenemecab işiqab qihna vüqqəmeeiyib, aqqı, gyu'ur ixha. Mang'un girgin insanar cune manbışe tanbi məttidə havace. G'iyna manbı hiqiy-allə sabı vooxhe. **7** Saulee cune hiqiy-allə manisa yiğbişileb məttiba vob. **6** Rəbbis adiyne sabiyne insanaaşık'le eyhen: - Benyaminaaşenbi, gineyle ğayıri maa'ad medin giney dəxhayke, həşde zal k'ırı alixhxhe. Nya'a, Yesseyne dixeet, kaahinee mang'us muq'addasın giney hele. Man Davudee, vuşde girging'us çolbiyyi t'imilliğbi giney Rəbbine ögiyle alyaat'uyñ ixha, cine cigee helesinbine? Nya'a, mang'vee vuşun girginbi - manecad yiğil g'ümən gik'anasva. **7** Mane yiğil vəsi'ng'un, aazirinq'un k'omandirar haa'asinbine? Şaulne insanaaşına sa maa'ar eyxhe. Mang'vee **8** Dişene, vuşun girginbi zalqa dyugulenba g'elil maa'ad Rəbbis 1'bəədat ha'a ixha. Mana insan qeepxha? Yizde duxee Yesseyne duxayka cuvab Şaulne çobanaaşına xərna, Edomğançena Doeg g'ats'ayk'vanmee, şavaacad zalqa hixhar hi'ı deş. ixha. **8** Davudee Aximelekik'le eyhen: - Deşinne Vuşde neg'veecab yizda hav'u deş. G'iyniñ xhinne vaqa inyaa niże, g'ilinc? Paçcahee zak'le zaraba yizde duxee, yizde nukaris dyugulxhayne cigeenə haa'asda iş uvhuyuñçıl-allə, zasse yizin g'ilincid, zalqa g'ok'elas xər qa'a. Man şu zalqa hixhar silahbid alyaat'as axı' deş. **9** Kaahinee eyhen: - Ĝu hi'iynne? **9** Şaulne insanaaşına k'anə ulyorzułyne Elayne q'adaalil gik'uyne Filiştinğançene Golyatın Edomğançene Doegee Şauluk'le eyhen: - Zak'le g'ilinc vod. Man tanalınceeqa hitk'ir kaahinne Yesseyna dix, Nov eyhene şaharee, Axituvne ileyliğne yi'q'əl vod. Vas man iкkanxhee aleet'e, duxayne, Aximelekne, k'anyaqa ariyng'a g'acu. **10** mançile ğayıri inyaa medin deşin. Davudee eyhen: Aximeleke mang'unemee Rəbbike qiyghın. Sayid - Mançile yugun deşin, qale man zasqa. **10** Mane mang'vee Davudus otxuniiy Filiştinğançene yiğil Davud Şauluke hixu, Gatne paçcahne Akişne Golyatın g'ilinc huvu. **11** Paçcahee Axituvne k'anyaqa ayk'an. **11** Akişne insanaaş mang'uk'le duxayne, kaahin Aximelekneyiy mang'une eyhen: - İna şene ölkayna paçcah Davud dişene? xizanne, Novee vooxhene avxuyne kaahinaaşine Mik'ar ha'aməe yadaaşee ing'üne hək'ee dişdiy qihna insan g'ixele. Manbışın girginbi paçcahisqə qədəqqə: «Şaulee aazırbişika, Davudeeme, yits'ne abaylenbi. **12** Shaulee eyhen: - Axituvna dix, həşde aazırbişika gyapt'ı? **12** Davuduk'le man eyhenbi

zal k'ırı alixhxhe. Aximelekee eyhen: – Yizda Davudee Filistinbışılqa ver abyav'u, Qeilayn millet xärna, k'ırı iliyxhe vod. **13** Saulee mang'uk'le g'attixhan ha'an. **6** (Mançile oğiylid Aximelekne eyhen: – Nya'a günayiy Yesseyna dix zalqa g'elil dixeet Evyataree Qeilayeeqa Davudne k'anyaqa qeepxha? Ğu Allahike mang'unemee qiyghin. g'adayxhan qöömee, kaahinaşın ileyliq adayle.) G'iyniyñ xhinne zalqa g'elil qa'asdemee, Yesseyne **7** Davud Qeilayeeqa arıva Şaululqa hixhar ha'an. duxayne xilyaqa gineyiy g'ilinc huvu, nya'a zas Saulee eyhen: – Allaheecar mana yızde xilyaqa gugu hav'u? **14** Aximelekee paççahik'le eyhen: quvu. Mana ç'ak'in akkabinaneyi sat'ulbinane – Yiğne gırgıne insanaaşee Davud xhineena şahareeqa ikkec'u, vucee cun öğü i'xi!. **8** Saulee yi'q' qızarasda vornane? Mana paççahna yezne Qeilayee Davudiy cukan insanar avqasva, gırgına eyxhe, yiğne g'aravulyçeşinər xärna, yiğne g'oşun dəv'əys sa'a. **9** Davuduk'le Saulee cuk xaayir mana geer hi'rmatnana insan vor. **15** qəlasın ha'as ixhay ats'anniy. Mang'vee kaahin Zi ts'ette deş mang'unemee Allahike qiyghan. Evyatarik'le eyhen: – Kaahinaşın ileyliq inyaqa Hasre paççahee zalqa, cune nukarılqa, cune qale. **10** Davudecad meed sak', eyhen: – Izrailyna nukarne xizanılqa binah givmiyxhecen. Mancıke Allah eyxhena, Rəbb, zak'le g'ayxhiyn, zalzas k'inna vuxheeyib xabar vuxha deş. **16** alla Şaulus Qeilayeeqa arı şahar q'əra qaa'asib Paççahee eyhen: – Aximelek, günar, yiğne vukkan. **11** Qeilayne milletin zi mang'une xilyaqa xizanın gırgınbı hapt'as vukkan. **17** Paççahee qelesdaniyxan? Zak'le, Yiğne nukarık'le, g'ayxhiyn cune hiqiqi-alla ulyobzurne g'aravulyçeşik'le ixhesinne, Şaul inyaqa ayresdane? Izrailyna Allah eyhen: – Hapk'ın Rəbbin kaahinar gyapt'e. eyxhena, Rəbb, hucoona ixhes, man zak'le eyhe. Manbi Davuduka sapçı. Manbişik'le Davudun Rəbbee «Mana ayresdava» alidghiniy qele. **12** hixuy g'ayxhi, zalqa hixhar hi' deş. Paççahne Mane gahil Davudee meed qiyghanan: – Qeilayne g'aravulyçeşis Rəbbine kaahinaşılqa xil g'ot' alas, milletin, zinayı yızın insanar mang'une xilyaqa manbi gyapt'as vukkiykan deş. **18** Paççahee qevelsinbiniyxan? Rəbbee «Qevlesinbiva» eyhe. **13** Edomğançene Doegik'le eyhen: – Hoora, man Davud yixhid väşsilqa ələəne insanika Qeilayeençe kaahinar gyapt'e. Edomğançena Doegir hark'in, qığęc'u, inyaa-şa axva giyğal. Davud Qeilayeençe man kaahinar gyabat'anbi. Mane yiğil mang'vee, hixu ark'innava, Şaululqa hixhar hi'imee, mang'vee katanike ileyliq ali'ma molyts'ale xhoyre kaahin cuna fikir badal haa'ana, maqa hayk'an deş. **14** gek'a. **19** Qiyğa mang'vee kaahinaşına şaharib, Davud xilyaqa gideşasde xhinene cigabişee, Zif Novib, g'ilincike algaahana. Mang'vee maabin eyhene sahrayne tepabişee axva eyxhe. Saulee gırgın adamer, yedar, uşaxar, gyrooqanbı, yatsbı, mana yiğiscar t'abal ha'a ixha, Allaheemee Davud əmələr, vəq'əbi g'ilincike alga'a. **20** Axituvna neva, mang'une xilyaqa gixhas haysar deş. **15** Davud Aximelekna dix Evyatar hixu, Davudusqa qarayle. Zifne sahreene Xoreşnang'a mang'uk'le g'iyxhen, **21** Evyataree, Saulee Rəbbin kaahinar gyapt'iva Şaulue vucur gik'asva t'abal ha'a. **16** Şaulna Davudus xabar abayle. **22** Davudee Evyatarik'le dix Yonatan Xoreşeeqa Davudne k'anyaqa arı, eyhen: – Şene ögil Edomğançena Doeg zak'le şaa'ar mang'us Allahne doyule yik'bı hele. **17** Davuduk'le g'acumee, ats'anniy mang'vee gırgın Şaululqa mang'vee eyhen: – Qi'məyq'ən, yizde dekkine hixhar ha'as ixhay. Yiğne dekkina xizan gyapt'lyna Şaulne xilyaqa ġu gixhas deş. Ğu Izrailyna paççah binah zal vobna. **23** Yizde k'anə axve, qı'məyq'ən, yizde dekkik'le Şauluk'led çıkanə ats'an. **18** Qiyğa manbişde q'öng'eesana sana-sang'us Rəbbine ögil cuvab hele. Mançe Yonatan ayk'anna xaaqa, Davudur Xoreş axva. **19** Zifgānčenbi Giveayeeqa Şaulusqa abi, eyhen: – Davud yişde k'anene, Yeşimonne canubilyne Xakilayne tepalyne Xoreşee xil hidixharasde cigabişee dyugulyxha vor. **20** Paççah, vas misayıy ikkan, maqa ayre, şicar aqqı mana yiğne xilyaqa qelesda. **21** Saulee eyhen: – Zas yugvalla hav'үncıl-alla, Rəbbee şos barakat helegen. **22** Sayib hapk'ın yugda ats'axhxhe, mang'vee g'el nyaqayiy gixhxhi, şavuk'leyiy mana maa'ar g'acu. Zak'le mana sūvə xhinnenna insan vorva g'ayxhi. **23** Mana dyugulexhen cigabişee gırgınbı ats'axhxhe, yugda ats'axhxhad, zasqa savk'le. Zınar maqa şoka l'qqəsda. Mana nimeletteyiy ine

23 Davudus xabar abayle: – Filiştinlar Qeilalqa k'yoptul, maadin attabı vod q'əra qa'a.

2 Davudee Rəbbike qiyghanan: – Hark'in Filiştinaaşika səyxene? Rəbbee Davuduk'le eyhen: – Hudoora k'yootle, Filiştinaaşike Qeila g'attixhan hee'e. **3** Davudne insanaaşemee, Davuduk'le eyhen: – Şı inyaa'acab, Yahudayne cigabişeecab q'əvəyq'ən. Filiştinaaşde Qeilayeene g'oşunbışde ögeeğa şı nəxübne qığęepç'es? **4** Davudee meed Rəbbike qiyghan, Rəbbeeyid mang'uk'le eyhen: – Oza qixha Qeilayeeqa hak'ne. Zi Filiştinlar yiğne xilyaqa qevels. **5** Davudun insanar Qeilayeeqa hapk'ın, maane Filiştinaaşılqa k'yoohar. Manbişin çavra-vəq'a Davudee g'ahayşu qikkekkan.

ölkee Yahudee, zi mana gırğınaeng'ə t'abal ha'asda. qabı. Zi manbişik'le uvhuyn «Zi yizde xəring'ulqa Mana inçegana ixheene, mana zi Yahudavolle xil g'ot'alas deş, mana Rəbbəe g'ayxi'na paççah gırğınaeng'ə t'abal ha'asda. **24** Zifğançenbi oza vorna». **11** Dek, haane ilekke, yizde xilene yiğne qeepxha Şaulne ögee Zifqa avayk'an. Davudiy tanalınçine siveqa. Yiğne tanalınçın siv gyatxeeyid, cun insanar Yeşimonne canubilyne, Arava eyhene zi gü gik'u deş. Vak'le g'ace, ats'axhxhe, vas qəlasın cigayne Maonne sahree vuxha. **25** Şauliy cun ha'asid, valqa insanar g'elil qaa'sib yizde xilençe insanar mana t'abal ha'asva, mane cigeeqa qöö deş. Zi yiğne ögil binah hav'u deş, vas meer zi havayk'an. Man Davudulqa hixhar hi'imee, mana gik'as ikkan. **12** Zasiy vas Hakim hasre Rəbb Vuc ganznane cigeeqa qari, Maonne sahree ulyoyzar. ixhecen! Zal-allá hasre Mang'vee vakin he'ecen. Şauluk'le man ats'axhxamee, Maonne sahree **Zi** valqa xil g'ot'alas deş. **13** Avala inəxüdniyxhe Davuduqar qihna gexha. **26** Şaul cune insanaaşika eyhen: «Qəlnang'vee qəlasın ha'a». Mançıl-allad suvane ine surale, Davudur cune insanaaşika zi valqa xil g'ot'alas deş. **14** Şavulqayıy İzrailyna suvane şene surale alyħħa vooxhe. Davudus, Şaulile paççah l'qqa? Ğu şavuqa qihname girxhu? Qivk'una hixu, dyugulxhes ikkiyan. Şaulusmee mang'un xvaane g'ohooşe, deşxhee, genane? **15** Zasiy vas ögү i'xi, mana aqqas ikkiyan. **27** Mane gahil haakimiyvalla havaasre Rəbbəe Vucee he'eccen. Şaulusqa xabar ana sa insan arı eyhen: - Zaara ixhe, Hasre Mana Vuc ilekketen yizde işiqa. Hasre yi'q'əlqa sak'le, yişde ölkalqa Filiştinar k'optul. **28** Rəbbəe, Vuce zi yiğne xileençe g'attixhan hi'i, Şaullee, Davuduqa qihna girxhu g'aletçu, mançe zi qorkurava hagvecen. **16** Davudee man uvhu ayk'anna Filiştinaaşika səyxəs. Mançıl-allá mane ç'əvxhamee, Şaullee qiyghanan: - Yizda dix Davud, cigays Sela-Hammalqeqotva (Curepxhayn Ganz) do yuşaň ha'ana mana günde vor? Manid qiyghin, Şaul giyxhe. **29** Davud mançe En-Gedi eyhene cigeene axtira gesse giygal. **17** Qiyğa mang'vee Davuduk'le eyhen: - Zi gü xhinne qorkuna deş vor, zi vas yugvalla hidya'aameeyib, gü zas yugvalla hav'u. **18** Ğu g'iynar zaka yugra ixha, Rəbbəe, zi yiğne xilyaqä quvuyng'ar, gü zi gik'u deş. **19** Şavaa cuna duşman aveykimee, vuççud hidyi'ı, g'ekkayı? Hasre gü g'lynä zak hi'iyñçil-allá, Rəbbəe vas yugun helegen. **20** Zak'le ats'an, vake İzrailyna paççah ixhes. İzrailyna paççahiyyvalla yiğne xilyaqä ilgev'umee, gü mana xilya'ab it'umba avqas. **21** Zale qiyğa yizda nasıl g'itsdyaa'k'vanasva, zake g'abiyinbi gidyapt'asva, həşde gü zas Rəbbilen k'in g'assre. **22** Davudee, Şaulus k'in g'iysar. Mançile qiyğa Şaul ayk'anna cune xaaqa. Davudiy cun insanarı xil hidixharasde cigeeqa ilqeebaç'.

24 Şaul Filiştinaaşikar qihna girxhu, mançe yi'q'əlqa qöömee, mang'uk'le eyhen: - Davud En-Gedi eyhene sahree vor. **2** Şaullee İzrailgancé xhebid aazir yugra sic'ekvana insan cuka qort'ul, Davudiy mang'un insanar t'abal haa'asva suvayn ts'e'bı uxiyxhanne suvabişeeqa hayk'an. **3** Mana qaraylena yəqqi'ne mglekne vəq'əbı akkya ańe cigaysqa. Maa'ab mang'uk'le mağara g'avcu, g'eline yəqqi'sva maqa ikkeç'e. Davudiy mang'un insanarıb mane mağaree aqana gyuv'ur vooxhe. **4** Davudne insanaaše mang'uk'le eyhen: - Rəbbəe vak'le eyhen yiğ haane: «Yiğna duşman yiğne xilyaqä qeles, vas hucooyiň ikkan he'e». Davud dyugulenra Şaulusqa qıxha mang'une tanalınçın siv gyadaxa. **5** Şaulne tanalınçın siv gyatxeiva, Davudun mang'uqa yik' gyoyxhan. **6** Mang'vee cune insanaaşık'le eyhen: - Rəbbəe g'ayxiyne yizde xəring'ulqa xil g'ot'ul məxbına iş hav'u yiy. Rəbbəe zake aq'əna qee'ecen. Mana nya'a, Rəbbəe g'ayxi'na dişde vor? **7** Məxütid uvhu Davudee cune insanaaşın ögү i'xi', Şaululqa k'yumootalcenva. Şaulur mağareençə qıgeç'u cune yəqqi'n ayk'an. **8** Mançile qiyğa Davud, Şauluqa qihna mağareençə qıgeç'u, mang'ulqa onu'u eyhen: - Yizda xərna, geed yi'q'i'n xasyatnana, qı'çına sa ixha. **4** paççah! Şaul sak'ı yi'q'əlqa ilyakkimee, Davud mang'us aq'va ç'iyek qet'asmee k'yoyzarna. **9** g'iyxhe. **5** Mang'vee cuna yits'iyre mek'vna Mang'vee Şauluk'le eyhen: - «Davudus yiğin yugun insan g'axuvu, manbişik'le eyhen: - Karmelqa, ikkan deşva» eyhene insanaaşine cuvabil nya'a gü Navalısqä ilqeepç'i, zalena salam hivxhar hee'e. **6** k'ırı iliixhe? **10** G'iynä vak'le yiğne ulekä g'acu, Mang'uk'le eyhe: «Xiliynä i'mi'r haa'anal! Yugra Rəbbəe gü mağaree yizde xilyaqä quvu. Zi ittuncılıy ixhena! Günayig yiğin xav, yiğinbisin gırğınbı aqqaqqa, gü gik'ecenva, yizdamée valqa rəhi'm yugvalybişecab vuxhenb! **7** Zak'le g'ayxiyin gü

vəq'əbi'e qoysar. Yiğin çobanar yişde k'anenang'a, he'ecen. **23** Avigailik'le, Davud g'aciykum, mana şı manbışık soot'u deş. Manbi Karmel vuxhaylette, zaara əməleyle g'iyc'u, Davudus aq'va ç'iyek manbışın vuççud agu deş. **8** Man vasse yiğne qet'asdemeene cigeeqa k'eezarna. **24** Qiyğar nukaraaşiked qidghin ha'as əxa, manbiş cocad vas mang'une g'elybiseeqa qukkyork'ul eyhen: - Yizda gırğınyuşan ha'asin. Həşde, hucoona ixhes, yizde xərəna, havaasre mançina binah zal vuxhecen. mek'vne insanaaşika yugra ixhe, manbi vasqa Həşde, hucoona ixhes, zi, yiğna nukar, vakayuşan bayramne yiğil abi. Hucoona ixhes, şas, yiğne hee'es hiyeesre. Zi eyhençil k'iri gyaqqe. **25** Mane nukaraaşısıyiğne dixes Davudus vaqa vodunçike karai'dəəne insanın, Navalın cuvab, ġu yik'eeqacad vasse əxənmeen hele». **9** Davudun mek'vun ikmekka. Mana, cun do xhineenacar vor. Mang'un insanar Navalısqə abi, Davudee cok'le uvhuyn do Naval (baç'or) vod, vucur do xhineenacar bəc'or gırğın mang'usyuşan ha'an. Qiyğad mang'vee vor. Yizda xərəna, zak'le mee, yiğne nukarik'le, hucoovayi eyhesva, k'ane ulyoozar. **10** Navalee ġu g'axvuyn insanar g'avcucab deş. **26** Yizda manbışın inəxdün alidghimiy qele: - Vuşune vor xərəna, Rəbbine doyuleyi yigne canalen zi k'in mana Davud? Vuşuna Yesseyna dix? Həşde cone g'iysar: ġu Rəbbe qəlas eb k'yav'uyke havacı. ç'ak'imbisisse heebaxan nukarar geeb qeepxha. Hasre yiğne duşmanaaşikid, valqa yiğbi allya'as **11** Vuşde uvhiyn, zi həşde gineyke, xhineke, ıkkananbışıkid Navalne vuk'ləlqa qadiyn qoracen. vəq'əbi qoysaranbışısiva gyatt'uyne həyvanaaşına **27** Zi vas adiyn karbi həşde hasre vaqa qihna qööne curunuke alyaat'u, şosne heles? Zak'le şu nerçeyiğne insanaaşisa qeles. **28** Hucoona ixhes, yizde vuxhaycad ats'a deş. **12** Davudun insanar xil binahile ilyheç'e! Zak'le ats'a vod, vas Rəbbe q'ərab cone yəqqi'n yi'q'əlqa sapk'il, şeng'vee yugna nəsil hevles, ġu Rəbbina dəv'ə vukkekka. uvhuyn gırğın Davudusyuşan ha'an. **13** Davudee Hasre i'mi'rvolle vaqa nəxbinacab qel mooxhecen. cune insanaaşik'le «Girgingvee yi'qəqqə g'ilincib **29** Şavusmee ġu g'ehesəs, gik'as ikkiyinine, yiğna qe'eva» eyhe. Manbışde gırğınbışed yi'qəqqə i'mi'r Rəbb Allahee Cune yut'ele havaaces. Yiğne g'ilincib q'a'anbi. Yoq'ud vəş insan Davuduqar duşmanaaşinasına i'mi'rmee, Mang'vee sapandeençe qihna ayk'an, q'öd vəşir coqa vonne karaka aahana g'aye xhinne aahas. **30** Rəbbe vas Vucee axva. **14** Navalne nukaraaşına sang'vee mana gaf, eyhen gırğın yugvalybı ha'amēe, ġu Izrailyna mang'une xhunaşseys, Avigailis, hivxhar haa'a: paççahna alğayhemee, **31** ġu eyhes deş: «Zi - Davudee, yişde xəring'us salam hevlesva, cun nişiscabniy qol mang'uke qığaaha, mering'una insanar sahreençeg'axuvu. Yişde xəring'veeme, eb k'ya'a, həşde mançike yizin yik' gyotxhan». manbışık'le ghalyaqaqad qadiyn uvhuyn. **15** Mane Rəbbe vas yugvalla haa'amēe, yiğna nukar, zi, insanaaş şas geeb yugvalla hav'u. Manbi yik'eliyan himee'e. **32** Davudee, Avigailik'le şak misacab soot'iyrib deş. Si çolee sacigee eyhen: - Izrailyne Allahis, Rəbbis, g'iyna ġu yizde vuxhayletteb, yişin vuççud aguyn deş. **16** Si ögilqa qığeyhiva, şukur vuxhena. **33** Ək'elikana iş manbışde k'ane vəq'əbi uxhiyxhan ha'ang'a, g'avcuva, hasre Rəbbe vas xayir-düə hevlecen! xəmdeb yiğniyigimib suvayne yi'q'əl xhinne vuxha. G'iyna ġu, zi eb k'yav'uyke, yizde xilekocab qel **17** Vasse hucooyi ha'as əxəva, haşdiyle meer qığavhuyke g'attixan hi'i. **34** Rəbbe zi şoke gūcar ilekke. Yişde xəring'uned, mang'une xaane qol qığavhuyke havacı. Izrailyne Allahılıq Vorne gırging'uned vuk'le yiğ höö vod. Mana Naval geer Rəbbilqan k'in ixhen: ġu zaara i'giykir, yizde karai'dəəna, şavussecad cuvab eyhes dəxəna insan ögilqa ittyarınaxhiy, miç'eerilqasse Navalne xaane vor. **18** Avigail zaara oza qiyxha, q'öd vəş giney, adameeşina sacar axvas deşdiy. **35** Davudee, q'ölle çaxirenluluğ, xholle vəq'əyn laşşag, sa xabna məng'ee adiyn karbi xilyaqaqalyaat'u, eyhen: - ġu qootsuynə sukuna maşuk', vəş ts'ets' qeqquyne geer qee'ena, həşde oşeday xaaqa sayk'le. Haane, t'imilena, q'öd vəş t'exa qeqqu'lyne inciləeşin si'i, zi yiğne cuvabil k'iri alixhxhi, ġu uvhuyn hi'iny. əməleəsilqə iliyxhe. **19** Qiyğad nukaraaşik'le eyhen: **36** Mançə Avigail Navalısqə siyk'al. Navalne xaa - Şu ögee hudoora, zinar yi'q'ale qiyeelesda. Cene paççahne xaadin xhinnen otxhun-ulyodğıy eyxhe. adamiyik'le, Navalıq'le mee, məng'ee vuççud eyhe Mana geed ulyodğıyke kefaka eyxhe. Miç'eediy deş. **20** Avigail əməlelqa aliyxı, suvayle gəəmee, qixhesmee, xhunaşsee mang'uk'le vuççud eyhe mana g'eece yixha deş. Məng'i's Davudiy cun deş. **37** Miç'eer Naval culqa qarimee, xhunaşsee insanar sayangaba qizaaxa. **21** Davudee eyhe mang'us gırğınyuşan ha'an. Navalne yik'eeqə ixha: - Nişisniy zi mang'une çoleene çavra- ik'ar qayle, mang'un tan ittehesu g'ayelqa siyk'al. vəq'ayqa imiygvalycenva, ilyakka. Mang'vee zi **38** Ooğançə yits'ille yiğ kara ilğec'umee, Rəbbe hav'une yugvalis pisvalla hav'u. **22** Miç'eerilqasse Navalıkin ha'an, mana gek'ana. **39** Davuduk'le Navalne insanaaşına sa adamiyxheyir zi tüt'ürə Naval qik'uva g'ayxhimee, eyhen: - Zi tesser g'alerçvee, hasre Allahee Davuduk mançile pisin hi'yne Navalike, yizda qol qığavhuyne Rəbbis

şukur vuxhena. Mang'vee zas, Cune nukaris, vuk'lene k'anedin nizeyi parç alyaat'u, mançe Navalike qəl qığaahas hapsir deş. Navalna qəl avayk'ananbi. Manbi şavuk'lecab g'avcu deş. Rəbbəee Navalike cuke qığavhu. Qiyğa Davudee Manbişə ha'anid şavuk'lecad ats'axhxhe deş, cun insanar Avigailisqa gaxuvu, cus xhunaşse vuşucarır muğur qexhe deş. Rəbbəee manbişilqa yixheva eyhe. **40** Davudun insanar Karmelqa, it'umun nyak' salat'i'iva, manbi g'alyapk'i vooxhe. Avigailyne k'anyaqa abi eyhen: - Davudee, ġu **13** Davud şene suralqa ilgeç'u, aq'ənane tepayne cus hee'esva, şı inyaqa g'axuvu. **41** Avigail ç'iyek q'omaqa ilqeç'e. Manbişde yi'q'nee xilece yaq qeet'asdemeene cigeeqa k'yorzul, eyhen: - Haane vuxha. **14** Davudee, milletlqayıy Nerne duxalqa zi, yiğne nukaree, vasib k'ilyvalla ha'asda, yiğne Avnerilqa ts'ir ha'a: - Avner, zas alidghiniy qele! nukaraaşin g'elybid hogalasınıb. **42** Mana zaara oza Avneree alidghiniy qele: - Ĝu vuşune eyxhe, qiyxha əməlelqa ileexa. Ces nukariyvalla haa'ana paçcah muğur qa'a? **15** Davudee Avnerik'le eyhen: xhoyre mek'vna zəiyfar qort'ul, mana Davudne - Ĝu adamiy dişde vor? Izrailee vak akaranca insanaaşıqa qihna iyeek'an, mang'us xhunaşse vuşune vor? Nya'a ġu yiğne xəring'uqa paçcahiqa yixhes. **43** Davudee İzre'elyğançena Axinoamir hey'i yixha. Mana q'öyursana Davudun xhunaşser vooxhe. **44** Şualeemee, cuna yiş Davudna xhunaşse yeexhena Mikal, Gallim eyhene şahareençene Layışne dixes Paltiys hiyvu yixha.

26 Zifğançenbi Giveayeeqa, Şaulne k'anyaqa abi eyhen: - Davud Yeşimonne şene aq'valyne Xakila eyhene tepal dyugul eyxhe. **2** Şualee, Davud t'abal ha'asva xhebir aazar g'eyxi'na izrailyğançena insan qort'ul, manbişika saciguee Zifne sahreeqa gec'e. **3** Mang'vee, Yeşimonne şene aq'valyne Xakila eyhene tepal yəqqi'nemiglek zastava giviyxhe. Sahree axvane Davuduk'le, Şaul cuqar qihna qöö g'ecena. **4** Davudee cun insanar dyugulenba g'axuvu, hək'erar Şaul arıy ats'axhxha. **5** Mana Şualee zastava gyuvxiye cigeeqa arayle. Maa'ar Davud, Şauliy g'oşunna xərna Nerna dix Avner g'alyabak'ane cigayqa ilyakka. Şaul vuc zastavayne yi'q'nee g'alirxhu eyxhe. Eskeraaş cosun cigabi mang'une hiqiy-allá qa'a. **6** Davudee Q'etbişa eyxhene Aximelekikeyyi Yoavne çocuke Tseruya donane zəiyfayne duxayke Avışayke qiyghanan: - Vuşune zakasana Şaulne k'anyaqa, zastaveeqa i'qqə? Avışayee «Zi vaka g'iç'esdava» eyhe. **7** Davudiy Avışay zastavaysqa xəmde qabı hiviyxhar. Manbişik'le Şaul zastavayne ar g'alirxhu g'ecə, cun nized cune vuk'lene k'anyaqacad k'exi eyxhe. Avneriy eskerar cune hiqiy-allá g'alyapk'i vooxhe. **8** Avışayee Davuduk'le eyhen: - G'iyna Allahee yiğna duşman yiğne xilyaqa quvu. Həşde ġu zasqa hasre mana nizeyka i'xi' ç'iyek at'iq'an ha'as. Q'öd'es i'xəsid ikkiyanasın deş. **9** Davudee Avışayk'le eyhen: - Mana gimek'a! Rəbbəee g'eyxi'ng'ulqa xil g'ot'uluyng'ukun Rəbbəecad ha'asin. **10** Davudeecad meed eyhen: - Vorne Rəbbilqa k'in ixhen, Rəbbəee mang'ükun hidyi'i g'alerçes deş. Mana vuccarme qik'as, deşxhee, dəv'eeme gik'as. **11** Rəbbəee g'eyxi'ng'ulqa xil g'ot'ulule, Rəbbəee Vucee zi havacecen. Hucoona ixhes, həşde ġu mang'une vuk'lene k'anedin nizeyi parç aleet'e, alyħħəas. **12** Davudee Şaulne

27 Mane gahil Davudne ək'eleeqa in qayle:
- Sa yiğil zi Şaulne xilençe qik'asda.

Yizdemee inekke yugun, Filistinaşde ölkeeqa qoot'alan gır ginbi ge'eepşı vuxha. **4** Filistinlar sabihixu, dyugulyxhay ixhes, Şauleepir zi İzrailvolle qabı, Şunemee eyhene şaharee zastava giviyxhe, t'abal hi'yle xil ts'its'aa'a, zınar mang'une xilençe Şauleepib girgin İzrailybi sav'u, Gilboa eyhene g'ittiyyxhaniy. **2** Davud cuka i'ğviykarne yixhid suval zastava giviyxhe. **5** Şauluk'le Filistinaşda vəş insanika Gatne paççahne, Maokne duxayne zastava g'avcumee, qərq'i niyvalin mang'un yik' Akişne suralqa ilgeç'e. **3** Davud cune insanaşıqa sacuraycad qa'a. **6** Mang'vee Rəbbike qiyghan, Gatee, Akişne k'anə axva. Mang'une gır gine Rəbbeemee mang'us cuvab nik'eeyid, kaahinile insanaşıqa xizan vuxha. Davuduqa cuqamee ğanad, peyğambaraasiled ğanad nəxüdcad qele q'öyre xhunaşse yixha: Izre'elyğançena Axinoam, deş. **7** Şaulee cune insanaşık'le eyhen: - Yizdemee, sayir Karmelyğançena Navalna sip'riy Avigail. hapt'iynbışın ri'hbi qoot'alna sa zayıfa t'abal hee'e. **4** Davud Gatqa hixuva Şaululqa hixhar hi'mee, Zi məng'l'kexheeeyid hark'in qiyghanas. Mang'une mang'vee sayir Davud t'abal ha'deş. **5** Davudee insanaşa eyhen: - En-Doree sa məxürna zayıfa Akişik'le eyhen: - Zi yiğne ulen aqqixheene, vorna. **8** Şaulee cune tanalin paççahaasın karbi hiqiq-allane şaharbişde sançee zas ciga hele, g'ayşu, medinbi ali', q'öyre insanır qort'ul, maqa zi maa'ar axvas. Nişisne zi, yiğna nukar, vaka, hayk'an. Mana xəmde mana zayıfa eexvane cigeeqa paççahne şaharee axva? **6** Mane yiğil Akişee hiyxhar. Şaulee məng'l'k'le eyhen: - Yizdemee, zi mang'usqa Tsiklag eyhena şahar qoole. G'iyiniyne eyhene qik'uyng'un ri'h qot'le. **9** Zayıfee eyhen: - yiğilqameeyib Tsiklag Yahudayne paççahaasına Vak'lecad ats'an, Şaulee ine ökee hi'lyn. Mang'vee vob. **7** Davud Filistinaşde cigabişee sa sennayıy ine ölkeençe cadubı ha'anbiyyiy hapt'iynbışın yoq'uble vazna axva. **8** Davudiy cun insanar abi, ri'hbi qoot'alan gır ginbi g'eeşsynbi. Nişil-allane Geşurbışılqa, Girzbışılqa, Amalekbışılqa k'yootal zi qiyk'ecenva, ğu zas gugu haa'a? **10** Şaulee vuxha. Man milletbi avaalacad Şurulqayıy Misişilqa zayıfayk'le eyhen: - Vorne Rəbbilqan k'in ixhenga hivxharasdemeene cigabişee eyxhe ixha. **9** eyhe, ine işil-allə vak vuççud ixhes deş. **11** Zayıfee Davudee hücküm hav'uye cigabişee adamerib, eyhen: - Yiğinemee vuşune qot'le? Şaulee «Zasqa yedarib üç'übba g'alyaa'a vuxha deş. Manbışın Samuel qot'leva» eyhe. **12** Zayıfayk'le Samuel vəq'əbi, yatsbı, əmələr, devabı, aly'a'an karbi g'acuys it'umna bagaray hav'u, eyhen: - Voo, ğu mang'vee alyaat'u, Akişsqə siyk'al ixha. **10** Şaulur, nya'a zas horbi hi'? **13** Paççahhee məng'l'k'le Akişee mang'uke qidghin ha'ang'a «G'iyna eyhen: - Qi'meqq'an, eyhe vak'le hucooyiy g'ece? şavulgane k'yoptulva», Davudee mang'us inəxdin Zayıfee eyhen: - Ç'iyek avğançə qı'ğəən ri'h g'ece. alidghiniyyi qelen sassa yəqqees «Yahudabışde **14** Şaulee qiyghanan: - Mana şavukiyi akar? Zayıfee cigabişde canubne suralqa», sassa yəqqees eyhen: - P'laş ali'ma sa q'əsda adamıyrıq qığəə. «Yeraxmelybişde cigabişde canubne suralqa», sassa Şauluk'le mana Samuel ixhay ats'axhxha, mang'us yəqqees «Genibişde cigabişde canubne suralqa». ç'iyelqamee k'yozzarna. **15** Şamuelee Şauluk'le **11** Davudee həməxüdud ha'a ixha. Mang'vee cuna eyhen: - Nişisne ğu zi i'giykar ha'a? Nişisne iş inəxiüb g'ooce vuxha: «Şi ha'anbi hasre hixhar qot'al! Şaulee eyhen: - Zi xənne dağamiyvaleeqa hima'acenva» uvhu, manbışın adamerib, yedarib girxhu vor. Filistinlar zalqa k'yophur, Allaheeyid gyabat'a vuxha. Manbışda nenacarır Gateeqa zale aq'va sak'al hi'i. Mang'vee peyğambaraasile arayle ixha deş. Filistinaşde ölkee axuylette, ğanad, nik'eeyid zas cuvab qele deş. Mançıl-allar zi mang'vee həməxüd hi'i. **12** Akiş, Davudul hayxha, ğu qort'ul, zak'le eyheva, zi hucooyiy ha'as ikkan. culed-alqa eyhe ixha: - Mana cune milletne **16** Şamuelee eyhen: - Rəbbee vake aq'va sak'al hi'i, İzrailyne ulele həməxür g'a'arxhu vor, mana Mana yiğna duşman ixha. Maa'ad zake qiyghanasın hucooyiy? **17** Rəbbee zale ğana vak'le uvhuyn, həşde hi'lyn. Mang'vee paççahiyvalla yiğne xilençe g'ayşu, yiğne k'anering'usqa, Davudusqa quvu. **18** Ğu Rəbbine cuvabil k'ırı alixhxı deş, Mang'una qəl Amalekbışıkə qığavhu deş. G'iyna dişə, Mang'vee valqa ina ver ablyav'u. **19** Rəbbee vaka sacigee İzralib Filistinaşde xilyaqə qevles. G'iyqa günar yiğin dixbib yizde k'anə vuxhes. Rəbbee İzrailyna g'oşunub çıkana Filistinaşde xilyaqə qevles. **20** Şamuelee eyhenbi g'ayxhi, Şaul qərq'i niyvalin ç'iyelqa qukkyoyk'al. Mang'vee bikirne xəmnayiy yiğna kar udoytxun ixhayke, mang'uqa taq'at axva deş. **21** Zayıfa Şaulusqa qiyxhamee, mana

28 Mane gahbişil İzrailybişika səvvəsə, Filistinaşce con g'oşunbi sacigeeqa sa'a ixha. Akişee Davuduk'le eyhen: - İn vak'le ats'axhxhe, günayıy yiğin insanar yizde sural, yişde g'oşunee vuxhes. **2** Davudee Akişik'le eyhen: - Geed yugda! Zasse, yiğne nukarisse hucooyiy ha'as əxəva, vak'lecad g'acesin. Akişee Davuduk'le eyhen: - Geed yugda, zi vake, zi qik'asmee, yizada can gyuden ha'as. **3** Samuel qik'uyng'a, gır gine İzrailyne xalq'ın mang'us ak' avqu. Mana Ramayee, cune şahareecar, k'eyxhi. Mane gahil Şaulee ölkeençe cadubı ha'anbiyyiy hapt'iynbışın ri'hbi

sacuray qıxha g'acu, eyhen: – Zi, yiğne nukaree, val Filiştinaasde cigabışeeqa savk'alasva miç'eeb çakba k'ırı alixhxhiyn. Zi qiyk'ule qiyeeq'ən yixheeyir, oza qeebaxhe. Filiştinaarme Izre'elyqa avayk'an. meed ġu uvhuyn hi'iyncad. **22** Hucoona ixhes, həşde yiğne nukarne cuvabil k'ırı alixhxhe, zi yiğne ögeeqa sa ghaledin giney gixhxhes, man oxhne. Yəqqi'lqa qıgħmee, taq'at ixhecen. **23** Shailee «Deş ikkonva» eyhe. Cune insanaaşed zaiyfayka sacigee mana kar oxhanas ilekkamee, mang'vee manbişil k'ırı iliyxhen. Mana ç'iyele oza qıxha, tyulee g'iya'ar. **24** Zaiyfayqa xaa tavulyna dana vooxhe. Məng'ee mana zaraba givk'u, urvad alyaat'u balatlı deşin giney ha'a. **25** Qiyga məng'ee man Şaulneyiy cune insanaaşine ögilqa giyxhe. Manbiş man otxhun, manecab xəmde oza qeepxha avayk'ananbi.

29 Filiştinaasde gırğına cona g'oşun Afeq eyhene şahareeqa saa'a. Izrailybişemee cos zastava Izre'elyne xhyan i'lqəane cigaysne giviyyxhe. **2** yeexhena. **6** Davudun yik' qoxa eyxhe, milletin Filiştinaasde g'oşunbişin ç'ak'inbi vaşna, aazirna mana g'ayeqqa helesva uvhuva. Maane insanaaşın g'oşunbişika alyħħa vuxha. Davudiy cun insanarıb cone uşaxxaşıqa yik' gyotxhan ixhayke, məxüd Akişika sacigee yi'l-q'ale qöö vuxha. **3** Filiştinaasde eyhe ixha. Davudeeyid yi'q' cune Allahilqa ç'ak'inbiş qiyghanan: – İne cħuhut'yaasin inyaa'ad Rəbbilqa qiyzar. **7** Mang'vee, Aximelekne hucoone axu? Akişee manbişis inəxdin alidghiniy duxayk'le kaahin Ewyatarik'le uvhuyn: – Hucoona qelegħi: – İna Izrailyne paçċahna Şaulna nukar ixhes, yizdemee kaahinaaşin ileyliq inyaga alle. Davudur. Mana zasnee eyxhen sa senile geed vod. Ewyatareeyid man kar Davudne k'anyaqa adaylen. Mana Şaulusse hixu zasqa qariyne yiğile, zak'le **8** Davudee Rəbbike qiyghan: – Zi ine şaharilqa mang'uke pisin kar g'acuyn deş. **4** Filiştinaasde kyophuriybnişiqä qihna gyurxheene, avaq'aree? ç'ak'inbiş Akişilqa qäl hav'u, eyhen: – Mana insan Rəbbi mang'uk'le eyhen: – Gixhe qihna. Ĝu yi'q'olqa sak'al he'e, hasre ġu cuk'le uvhuynie cigeer manbişiqä avaq'arasdar, manbiş avquynbib axvecen. Mana dəv'eeqa immaylecen, deşxheene, g'attivxhan haa'asınıb. **9** Davud cukane yixhid vəş conbişika sarcu, şaka səyxəs. Cune xəring'usqa, insanika Amalekbişiqar qihna gexha. Manbi Besor Şaulusqa yugra qalessva, mang'vee yişde insanaaşin eyhene qadaalisqa qabı hipxhirmee, q'öd vəş insan vulk'ulybi gyatxhi, mang'us ikkees. **5** İçeče mik'ar maacab aaxva. **10** Davudiy manasa cukasanana ha'amee, «Şailee aazırbişika, Davudeeme yits'ne yoq'ud vəş insanmee maa'ab ulyoozarcab deş, aazırbişika gyapt'iva», mə'niybı qədəqqəng'a, manbi Amalekbişiqab qihna gyabak'a. Manasa q'öd yik'el qalya'ana Davud ina vuc vor. **6** Akişee vəş insan manimée obzur vooxhe, Besor eyhene Davud qort'ul, eyhen: – Vorne Rəbbilqan k'in qadaalikecab manbişisse ilgeep'cs vəəxə deş. **11** ixhen, ġu qorkuna insanır. Yiğin zakasana g'oşunee Çolee manbişisqa sa Misirganċena qızaxxa, mana sacigee ark'iniy zas ikkanan. Ĝu zasqa qariyne manbiş Davudusqa arayle. Manbiş mang'us yiğile, g'iyniye yiğilqamee zak'le vake pisin gineyid xhyaniż helen. **12** Qiyga manbiş mang'us g'acuyn deş. Ç'ak'inbişik'leme, ġu yugrancar qooqqav'unä inciliyyi q'öble ts'ets'y t'imilena g'ece deşur. **7** Haşdiyle ġu, yugraxhiney yi'q'alqa hoole. Mang'vee man karbı otxhuniyle qiyga sak'le. Filiştinaasde ç'ak'inbişde ulesqa yugda culqa qarayle. Xhebille yiğnayi xheyible xəmna qidyalesen kar hima'a. **8** Davudee Akişik'le mang'vee mankilqasse gineyid otxhun ixha deş, eyhen: – Zi vasqa qariyne yiğile, g'iyniye xhyaniż ulyodgu eyxhe deş. **13** Davudee mang'uke yiğilqamee zi vasqa yugda qidyalesen nya'a, qiyghanan: – Ĝu vuşune vor, nenenca ari? Mang'vee hucoona hi'? Nya'a zasse haşde hark'in yizde Davuduk'le eyhen: – Amalekbişde sang'una zi paçċahne duşmanaaşika saç'ikkvas dəxə? **9** Akişee nukar vor. İxhesir zi, Misirbişda eyxhe. Hiyyiġna Davudus inəxdin alidghiniy qelegħi: – Zak'le ats'an, zi ik'iyk'irna, yizde xəring'veeyir zi g'alerċuna. ġu yizde ulesqa Allahan malaik xhinne yugra qöö **14** Si canubulynang'a, Keretbişde, Yahudayne, vor. Filiştinaasde ç'ak'inbişemee eyhen: «Davud Kaleyne cigabışeeqa k'yophur. Tsiklagis ts'a i'xi', şaka dəv'eeqa immaylecen». **10** Həşde vaka qööne, gyooxhan hav'una. **15** Davudee mang'uk'le eyhen: yiğne xəring'une, Şaulne, nukaraaşika miç'er – Vasse zi, mane şaharbişilqa k'yophuriybnişiqä çakra oza qıxha, hoora. **11** Davudiy cun insanar ikkees əxayee? Mane insanee eyhen: – Ĝu zi

gidek'asvayiy yizde xərəng'une xilyaqqa qidelesva Filiştinar Şaulneyiy mang'une dixbişde qihna Allahilqan k'in g'assireene, zınar ġu maqa gyapk'i, mang'un dixbi Yonatan, Avinadav, Malki-ikkeesda. **16** Mang'vee Davud mane insanaaşisqa Şua gyabat'anbi. **3** Şaulne hiqiy-allá əlyhəena qarayle. Mane gahil şaharbışılqa k'yophuriyibi dəv'e yi'q' qooxhe. Vuk ayhenbi mang'ulqa inyaa-şaa opt'ul vuxha. Manbişə Filiştançeyiy k'yophur, mana qik'asde yiğil aracəce. **4** Şaullee Yahudeençe geed kar qıkkı. Qiyğad inyaa-şaa cun silah haqqang'uk'le eyhen: - G'ilinc qığavhu otxhan-ulyoğa, mik'ar ha'a, cos ikkananbi ha'a zi gik'e, deşxheene, mane sunnat deşde karbişə vuxha. **17** Davud veriğ k'yoocyule qiyğä, qinme yiğil con g'ilincibzi zak eta'a, zi demalqa gixhxes. exhaliqyamee manbi gyabat'a ixha. Devabılıqlqa Mang'una silah haqqana geer qayq'an ixhayke, aleepxi, hepxiye yoq'uđ vəş mek'vung'ule ġayıri, mang'usse man ha'as əxə deş. Manke Şaullee cun mançə şavussecar hixu g'attixhanas əxi' deş. **18** g'ilinc alyaat'u, vuc cilqa hi'ğəkkar ha'a. **5** Şaul Mang'vee Amalekbışe qıkkıynı gırğın karid, cuna qik'u g'acumee, mang'une silah haqqang'veeyir q'öýursana xhunaşer yi'q'elqa siyek'al hee'ena. vuceecar-vuc g'ilincilqa hi'ğəkkar hi', Şauluka **19** C'ak'ınbı, k'minbi, gırğın dixbiyyi yişba, şenbişə sacigee qek'ana. **6** Mane yiğil Şaul vucur, cone xilelqa q'iynı gırğın kar Davudee yi'q'elqa mang'una xhebiyre dixir, cuna silah haqqanar, sak'al ha'an. Mançike vuççud inyaa-şaqa ixha cun gırğın insanarıb habat'anbi. **7** Q'adaalyne deş. **20** Davudee manbişisse gırğın cavra-vəq'ə şene aq'valyneyiy İordanne damayne şenesə g'esson. Cavra-vəq'ə ha'ayki qıkkekkaṁee «inbib sural vooxhene Izrailybişik'le Izrailyyna g'osun Davudee g'ayşunbi vodva» eyhe ixha. **21** Davud, hooxa, Şaulhy cun dixbib hapt'ı g'avcumee, obzurva coqab qihna qavaales dəvxüyne, Besorne con şaharbı g'alı'i, heebaxa giviyğal. Filiştinar qadaalil avxuyne q'löd vəş insanısqı siykl'al. Man qabi, manbişə cigabisee aaxva. **8** Qinne yiğil insanar Davudneyiy cukane insanaaşine ögilqa Filiştinar hapt'ınbısilin karbi g'ayşesva abiyying'a, qıgeebəç'e. Davudee cosqana qabıyne insanaaşis manbişik'le Gilboa eyhene suval Şauluniy cune salam hoole. **22** Davuduka sacigee hapk'inne xhebne duxayn mayitbi iveeke. **9** Manbişə qüvçüneyiy karai'dəne insanaaşə eyhen: - Şaulna vuk'ul g'ats'apk'in, silahbıd alyaat'anbi. Manbi şaka hidyap'ıniñçıl-allı, şı Amalekbışe Manbişə byuttyaası i'bəədat ha'ane xaybişeqayıy g'ayşuyne karan manbişis vuççud heles deş. milletilqə mana xabar hivxhar haa'asdeme, Manbişə gırğing'usqa saccu con yedariy uşaxar manbişə Filiştinne ölkayne gırğine suraşılıqla qevles. Hasre manbib alyapt'ı, inençe hudooracen. insanar g'uxoole. **10** Şaulun silahbı manbişə **23** Davudeeme manbişik'le eyhen: - De'ş, yızın alyaat'u, cone byutyne Aştoretne xaaqa giyxhe, çocar! Rəbbəe şas huvuyne karak, şosse man Şaulun mayitid Bet-Şean eyhene şaharne cabırbişis ha'as əxəs deş. Şı Rəbbəe havaaci. Mang'vee, yişin g'adaxbişika l'ixixə. **11** Gileadeene Yaveş eyhene cigabi q'əra q'iynibib yişde xilyaqqa quvu. **24** Şavaa şahareene milletlik'le Filiştinaaşə Şauluk hi'iyn vuşde mane cuvabil k'ırı ilixheyee? Dəv'eeqa g'iyxhe. **12** Man g'ayxhimee şaharın gırğın cehiliyar hark'ning'uqab, yişde karane k'anə axuyng'uqab g'elil qepxha, xəmvolle yəq apk'in, Şauluniy akaranacak pay vuxhes vukkan. Gırğing'us akaraba mang'une dixbişin mayitbi Bet-Şeanne cabırbişile bit'al haa'as vukkan. **25** Mane yiğile, Davudee mana g'essonbi. Yaveşeeqa qabi, manbişə man mayitbi q'aanun bikirne Izrailynemee haa'a. Mana q'aanun gyoxhxhan ha'a. **13** Qiyğale xhinnee manbişə, Izrailil g'iyniye yiğilqameeyib avxuna. **26** Davud mane mayitbişike axuyn bark'vbı sı'i, Yaveşeene Tsiklageeqa qarimee, mang'vee Amalekbışe tamarisk yivek avud k'eyxha. Coyud yighille yiğna g'ayşuyne karbişin sik'minbi, cus hambazar sivar aqqaqqa.
vooxhene Yahudayne ağsaqqalaasıs g'axuvu, eyhen: - Hayna Rəbbine duşmanaaşike g'ayşunçike, şos hav'una pay vobna. **27** Mang'vee man paybı g'ixelenbi Bet-Elee, canubul Ramoteeyi Yattiree, **28** Aroeree, Sifmotee, Eştemoayee, **29** Rakalee, Yeraxmelybişdeyiy Genbişisde şaharbışee, **30** Xormayee, Bor-Asanee, Ataxee, **31** Xevronee vooxhenbişisiy vuciý cun insanar nyaabiý vuxha mane cigaynbişis.

31 Mane gahil Filiştinari Izrailybi siviyyənbi. Izrailybi, mane Filiştinaaşika siviyyənə cigeençə heepxi avayk'ananbi. Izrailybişin xəppanınbi Gilboa eyhene suval gyapt'ynbi. **2**

2-Şamuelin

1 Saul qık'öyle qiyğa, Davud Amalekbişile şamxha siykl'mee, mana Tsiklageeqa qarayle. Ma'ar mana q'ölle yiğna axva. **2** Xhebid'esde yiğil Şaulne zastaveençe sa insan arayle. Mang'vee culqa abina ver haagvasva tanalınbi qit'axxa'a, vuk'ulelqa nyaq'v kyaa'. Mana insan Davudusqana qarı, mang'une ögil ç'iyləqmee k'yoyzarna. **3** Davudee mang'uke qiyghanan: - Nençene qöö? Mane insanee eyhen: - İzrailyne zastaveençe hixu, zicar zi g'attixhan hi'l. **4** Davudee mang'uk'le eyhen: - Maa'ad hucoona ixha? Hucoona ixhes, zak'le eyhe. Mane insanee eyhen: - Eskerar dəv'ə əlyhəne cigeençe heepxiynbi, con g'ellesinbib hapt'ynbi. Şauliy cuna dix Yonatanib hapt'ynbi. **5** Davudee cus xabar abiyne insamike qiyghanan: - Şauliy Yonatan hapt'iva vak'le nençene ats'a? **6** Mang'vee Davuduk'le eyhen: - Mane gahil nəxüdme ixha, zi Gilboayne suvaliy. Zak'le maa'ar cune nizeyk qirzıl Şaul g'acu. Balkanaasıl aleepxiynbiyy dəv'əyn daşk'abid mang'usqayıy hiyxhar. **7** Şaul yi'q'älqa sak'ı ilyakkimee, zi g'acu mang'vee omi'yn. Zi mang'uk'le «Hooyva» uvhu. **8** Mang'vee zake qiyghininiy: «Ğu vuşune vor?» Zinad mang'uk'le, «Zı Amalekbişa vorva» şahareeqa hak'nene? Rəbbəe eyhen: - Hak'ne. uvhu. **9** Şualee zak'le uvhuyun: «Zasqana qixha, Davudee qiyghanan: - Nyaqane hak'ne? zi gik'e. Zi sakaratee vorna, zas ine ik'arbişike Rəbbəe eyhen: - Xevroneeqa. **10** Zi mançı-allıa mang'usqa qixha, mana g'ik'una. Zak'le ats'anniy, mang'usse avur axuyle qiyğa, i'mi'r haaz'as vəəxəs deş. Qiyğa zi mang'une vuk'lelin taciy xilelin lexa g'ayşu, inyaqa yizde xəring'unemee, vasqa adı. **11** Man g'ayxhimee, Davudeeyi cune k'anenbiše ts'its'i colyun tanalınbi qit'axxa'a. **12** Manbiše q'is qadğu, maa'ar mang'uke Yahudayne nasılına Şaulnemee, mang'une duxayne Yonatannemee, paççah ha'a. Maa'ad Davuduk'le uvhumee, Şaul gırğine Rəbbiñe milletnemee exhalilqamee ak' Gileadeene Yavşne milletin k'eyxhiva, **5** Davudee avqu. Manbiše gyaaş-e-gyaaş sivar aqqaqqa, maqa cun insanar g'uxoole. Mang'vee cune giebinbi g'ilincike alğav'u gyapt'iva. **13** Davudee, insanaaşık'le eyhen: - Maane milletlilqa in yızın cus mana xabar abiyne mek'vung'uk'le eyhen: cuvab hixhar he'e: «Rəbbəe şos xayir-düa hevlecen, - Ğu nənçenane vor? Mang'vee alidghiniy qele: vuşda xərna eyxhene Şaulus, şu yugvalla hav'u, - Zi menne cigeençena vor, zi Amalekbişide mana k'eyxhiva. **6** Hasre mane vuşde işil-allı sang'una dix vor. **14** Davudee mang'uk'le eyhen: Rəbbəe Cuna badal dyooxhena yugvalla şos - Nəxürne ġu qı'dərq'ı'n Rəbbəe g'ayxi'ng'ulqa haagvecen. Zinad mane vuşde işil-allı şos yugun gik'asva xil g'ott'ul? **15** Ğu gik'uya binaħ val ha'as. **7** Vuşda xərna eyxhena Şaul qık'uva şu vob! Čucad, yiğne ghaleka, gardanaqa alyaat'u, həşde xileppi avqa qima'a, it'umba ulyoozre. «Zı Rəbbəe g'ayxi'na paççah gik'uva». Davudee Yahudayne nasilen, cosda paççah zake hi'l». **8** cune insanaaşına sa qort'ul eyhen: - Hoora, Şaulne g'oşunbişde q'oma ulyorzung'vee Nerne mana gik'e. Mang'veeyir i'xi' mana g'ek'ana. **17** duxee Avneree, Şaulna dix İşboşet cukasana Davudee, Şaulneyiy cune duxayne Yonatanee ak'ee ina mə'niy qəpqı!. **18** Qiyğab mana «Vukuna mə'niy» Yahudabışik'le xəp quvxheva əmr haa'a vobna): **19** Izrail, yiğna xəbvalla, yiğnecab axtine İşboşetiqa, Izrailyna paççah ixhayng'a yoq'ts'al

cigabişee güvk'una. Nəxbın cehiliyar hapt'ynbi! **20** Filistinaasın içeer şadmeebaxhecenva, Sunnat hidyav'uynbişde içeeşe bayrambi hima'acenva. In Gatee ats'axhxıma'a, Aşkelonne şahrabişee mançina himaa'a. **21** Gilboayn suvabi, Şolqa ciyyi ygoğy hasre mexhecen, Vuşde q'adaalybişee hasre şagavid ılımaylecen. Maa'ad cehiliyaasınıy Şaulun g'alxan g'eliqqa huvu, maa'ad çılqa q'is qıdyadğu. **22** Gyapt'ynbişde ebake, gucnanbişde tanike, Yonatanın vuk yi'q'olqa siy'alan deşdiy. **23** Şauliy Yonatan, şu üç'ibñang'a manimee vukkananbi, yugunbi vuxha. Habat'ameeyib cureepxha deş. Şu q'aacirileb ek'inbi, Aslanaasileb guçukanbi vuxha. **24** Izrailin içeer, Şaulnemee gyaşel! Mang'vee şolqa ç'erəxən, giranın tanalınbiniyxhe alya'anbi. Tanalınçılqad k'inəğəyken karbiniyxhe qa'anbi. **25** Siç'ookkane cigeē nəxbin cehiliyar hapt'ynbi! Yonatan şene axtine tepabılış qik'u. **26** Yizda çoc Yonatan, yiğnemee yızın yik' gyotxhan. Ğu yizdemee, geer giranra ixha. Yiğin zi ikiykiniy, yedər vukkiyiniyle zi oooqanıy aqqaqqa. **27** Naxüb cehiliyar hapt'ynbi! Dəv'əyn silahbid agyunbi!

2 Sabara gah ilgəv'yle qiyğa, Davudee Rəbbike qiyghanan: - Zi Yahudayne nənemecar maqa cune q'öyursana xhunaşşeyka hayk'anna: Izre'elyğançena Axinoamır, Karmelyğançena Navalna sıp'iriy Avigailer. **3** Davudee cukan insanarib cone xizanbişika Xevronqa qabı, mançine hiqj-allane şahabişee manbişis aaxvasın cigabi maqa cune q'öyursana xhunaşşeyka hayk'anna: - 4 Yahudayeençen insanar abi, Davudulqə ts'its'i hele. **4** Yahudayeençen insanar abi, Davudulqə ts'its'i hele. **5** Davudee şahabişee manbişis aaxvasın cigabi maqa cune q'öyursana xhunaşşeyka hayk'anna: - 6 Hasre mane vuşde işil-allı sang'una dix vor. **6** Hasre mane vuşde işil-allı sang'una dix vor. **7** Vuşda xərna eyxhena Şaul qık'uva şu - Nəxürne ġu qı'dərq'ı'n Rəbbəe g'ayxi'ng'ulqa haagvecen. Zinad mane vuşde işil-allı şos yugun gik'asva xil g'ott'ul? **7** Vuşda xərna eyxhena Şaul qık'uva şu vob! Čucad, yiğne ghaleka, gardanaqa alyaat'u, həşde xileppi avqa qima'a, it'umba ulyoozre. «Zı Rəbbəe g'ayxi'na paççah gik'uva». Davudee Yahudayne nasilen, cosda paççah zake hi'l». **8** cune insanaaşına sa qort'ul eyhen: - Hoora, Şaulne g'oşunbişde q'oma ulyorzung'vee Nerne mana gik'e. Mang'veeyir i'xi' mana g'ek'ana. **17** duxee Avneree, Şaulna dix İşboşet cukasana Davudee, Şaulneyiy cune duxayne Yonatanee ak'ee ina mə'niy qəpqı!. **18** Qiyğab mana «Vukuna mə'niy» Yahudabışik'le xəp quvxheva əmr haa'a Benyaminne cigabişee vooxhene insanaaşde - (mana mə'niy «Qorkuynq'une kitabee» opk'un gırğine Izrailyna paççah ha'a. **10** Şaulne duxayqa, vobna): **19** Izrail, yiğna xəbvalla, yiğnecab axtine İşboşetiqa, Izrailyna paççah ixhayng'a yoq'ts'al

senniy vod. Mang'un'a paççahiyvalla q'ölle senna ğu manva ittevhuynxhiy, yizin insanar cone ts'its'avxha. Yahudayne nasılınmee, Davudun sura çocaaşıqa qihna miç'ebilqamee gyapk'asınbiniy, aqqı ixha. **11** Davudee Xevronee, Yahudayne nasiles **28** Qiyğɑ Yoavee şeypur əlüvxüme, manbişin paççahiyvalla yighille sennayıy yixhible vazna gırğınbı ulyoozaranbi. İzrailybişiqa qihna gyapk'iy hav'u. **12** Yiğbişde sa yiğil Nerna dix Avner, Şaulne ç'əvə'an, manbişika sayib sıç'ookka deş. **29** Avneriy duxayne İşboşetne insanaaşika Maxanayimğanče cun insanar xəmvolle Arava eyhene q'adaalile Giveoneeqa hayk'an. **13** Tseruya donane zəiyafyna k'ena avayk'an. Manbi İordanne damayle ilgeepç', dix Yoavmee, Davudne insanaaşika Giveonusneene Bitronule k'ena qabı, Maxanayimeeqa hiviyxhar. xhyan sadıyne cigaysqa, manbişde ögilqa qiğeç'e. **30** Yoavee, Avneriqə qihna girxhuy ç'əv hı'i Yoav cune insanaaşika xhyan sadıyne cigayne sa sark'ilymee, cuna g'oşun sa'a. Asahelihe gayri aq'val, Avnerir cune insanaaşika - manisa aq'val Davudne insanaaşike yits'iytiç'ər insan hiyxhar giy'ar. **14** Avneree Yoavik'le eyhen: - Havaasre deşiy. **31** Davudne insanaaşemee, Benyaminaaşına, mek'vunbı suğootsu, yişde ögil saç'ivkvecen. Avnerie insanaaşına, xhebid vəşşe yixht'sal insan Yoaveeyid eyhen: - Havaasre saç'ivkvecen. **15** gek'a. **32** Asahel Bet-Lexemqɑ qıkkı, cune dekkina Şaulne duxayne İşboşetne sural sıç'ookvan nyaq'vanane mağaree k'eyxha. Yoaveeyiy cune Benyaminaşın mek'vunbı qapqı'mee, yits'iq'vayre insanaaşə xəmvolle yəq avayk'an, miç'ebiys insan eyxhe. Davudne suraler yits'iq'vayre eyxhe. manbi qabı Xevronqa hiviyxhar.

16 Manbişə sana-sanarıbı vulk'ulbişike avqu, g'ilincbı hiyxə. Manbişin gırğınbı habat'anbı. Mançıl-allad Giveoneene mane cigayk'le Xelqat-Hatsurimva (G'ilincbışın çol) eyhe. **17** Mane yiğil ma'ad geed it'umırı saç'ikkvuy ixha. Avneriy izrailybi, Davudne insanaaşis maa'ab avub avxu. **18** Tseruya donane zəiyafyna xhebirəsana dix: Yoav, Avışay, Asahelib maa'ab vooxhe. Asahel, çolana ceyran xhinne, g'elike ek'rə ixha. **19** Mana neng'uqacar ilydyakki, Avneriqə qihna girxhuy. Mang'uqar qihna g'adayhvanmee, **20** Avner yi'q'älqə ilyakkı, eyhen: - Asahel, güne vor? Mang'vee eyhen: - Ho'o, zi vorna. **21** Avneree mang'uk'le eyhen: - Yiğne sağıqa, soluqa sa ilekke. Mane mek'vunbıṣda sa aqqı, manbişin silahbı g'ayşe. Asaheleemee Avnerike xil ts'its'a'a vuxha deş. **22** Avneree, Asahelik'le meed eyhen: - Zaqar qihna gimexha, zake xil ts'its'ee'e! Nişallane zi ğu gik'as? Qiyğɑ zi yiğneçoçune Yoavne aq'veeqa nəxtürna ilyakkas? **23** Asahelee meebs mang'uke xil ts'its'aa'a deş. Manke Avneree cun nize alyat'u, cik'rihiyna mang'lune vuxhnele k'ena məxiüd i'xiyxə, cik'rı mang'une yi'q'ək ciga hı'i qiğeç'e. Asahel qukkyorkul cigeecar qek'ana. Mançile qiyğɑ Asahel qik'uyne cigaysse i'lgən gırğınbı, maa'ab ulydyobzur ilgəebəc'e vuxha deş. **24** Yoaviy Avışay Avneriqə qihna g'adaaxhvan. Veriğ k'yooçemee, manbi qabı hiviyxharənbi Giveonne sahrayne yəqqı'lyne Giahne öglyine Ammava eyhene tepalqa. **25** Benyaminaaşınbı Avnerie hiqiy-allı savayle. Qiyğab apk'in, sa tepayne q'omaqə ilqeeç', maayib ulyoozaranbi. **26** Avneree ts'irika Yoavik'le eyhen: - Şı misilqameene g'ilincike hapt'as? Nya'a, vak'le ats'a dişdiy, nekkə qiyğɑ yugdacad ixhes deş? Ğu yiğne insanaaşık'le misane eyhes, cone çocaaşıqab qihna gimabak'va? **27** Yoavee eyhen: - Vorne Allahılqa k'in ixhen,

3 Şaulneyiy Davudne nasilen səvxi'y xiliyda ts'its'exhe. Vaxt apk'iniylette, Davudne nasilena guc hexxooxhe, Şaulnemee nasilena k'il qooxhe vuxha. **2** Xevronee Davudus dixbi vooxhe. Ts'erriyyna dix Izre'elyğançene Axinoamee uxuna Amnon ixha. **3** Q'ör'esda Karmelyğançene Navalne sip'iree Avigailee uxuna Kilav ixha. Xhebir'esda Gesurne paççahne Talmayne yişsee Maakayee uxuna Avşalom ixha. **4** Yoq'ur'esda Haggitee uxuna Adoniya, xhor'esda Avitalee uxuna Şefatyə, **5** yixhı'resdar Davudne xhunaşsee Eglayee uxuna itream ixha. Davudus man gırğınbı dixbi Xevronee vuxha. **6** Şaulnayiy Davudna nasal siviyyəxəmee, Avneree Şaulne sural guc saa'a vuxha. **7** Şauluqa Ayyayna yiş Ritspa donana caariye yixha. İşboşetee Avnerik'le eyhen: - Nya'a ğu, yizde dekkine caariyeyka g'ilexha! **8** İşboşetne mane cuvabike Avneris geeb qəl vuxha, eyhen: - Nya'a zi vas, Yahudaabişin sura aqqina xvaana vuk'ulyne vob? Zi g'inya yiğinini yiğne dekkine Şaulne nasilen, mang'une hambazaşın sura aqqı. Zi ğu Davudne xilyaqa quvu deş. Ğu həşde mane zəiyfal-allı yizde gardanaqa binah giviyxhe! **9** Zi Davudus, Rəbbəe mang'us k'in g'assırıyn hide'eene, hasre Allahee Avnerie vuk'lelqa yiğbi alle'ecen! **10** Zi paççahiyvalla Şaulne nasılıke g'avşu, Davudusqa qevles. Mana izrailyayi Yahudeyayna, Danile Beer-Şevalqamee, paççah ixhes. **11** İşboşetik'le man eyhenbi g'ayxhimee, mana Avnerile qayq'ən ixhayke, mang'us alidghiniycad qeles dəxə axva. **12** Qiyğɑ Avneree, Davudusqa cun insanar g'axuvu, eyhen: - in ciga şavunne vod? Qora, zinayıy ğu cuvab g'ats'ak'vanas. Qiyğɑ gırğınacab izrail yiğne suralqa ts'its'aa'as zi vas kumag ha'asın. **13** Davudee eyhen: - Geed yugda, zi vaka cuvab g'ats'ak'vanasın. Saccu ğu zasqa i'qqəmee, vakasana Şaulna yiş Mikal ayre. Mana dena zasqa

ımmayle. **14** Davudee, işboşetisqa Şaulne dixesqa cun insanar g'axuvu, eyhen: - Zi vəş sunnat hidi'na yizda xhunaşçe Mikal zasqa seek'al he'e. **15** Yoavik'leyiy cune k'anene insanaaşık'le eyhen: İşboşetee, insan g'axuvu, zəiyfa adamisss Layışne dixesse Paltielsee g'ayses ileeka. **16** Mäng'!na gyaşe. Avner qikkək'anе mighiriqa qihna vuc adamiy geşse-geşse Baxurimqamee xhunaşşeyqa paççah Davud ayk'an. **17** Avner Mang'uka sacigee milletid geşşen. **18** Həşde vuşde yik'eenəcə i'lğəən he'e! Rəbbəe Davuduk'le dişdiy uvhu: «Zi Yizde nukarne vuxha deş. Ğu sixnareesine ögil qukkoyk'alan Davudus xileka, Izrail Filistinəşdeyi gırğine xhinne qukkyork'ul. Manva uvhumee, millet med duşmanaaşine xilenç g'attivxhan haa'as». **19** Avneremee geşşen. **20** Xevroneeqa, Avnerika sacigee Davudusqa g'ayre insan arayle. Davudee, Avnerisiy cune insanaaşis otshun-ulyodğıy hele. **21** Avneremee Davuduk'le eyhen: - Hasre zi həşde hark'in, gırğina izrail yizde xəring'usqa, paççahisqa, saa'as. Günar manbişika cuvab g'ats'ak'vne. Qiyğab vas nişşisiy vukkan, ats'axhxhen, Nerna dix Avner paççahee gidek'u xabvalla he'e. Məxüd ixha Davudee Avner vuççud ixhay. **22** Mane gahil Yoav, Davudne insanaaşika dəv'eenəcə sark'il eyxhe. Manbişike ats'a dişde? **23** G'iyne zi g'ayxi'na paççahir ixheene, mebinbişike g'ayşuyn geed kar adayle. Mane zaqa guc k'ilyba vob. Tseruyayn dixbi, Yoaviy gahil Avner, Davudusse Xevrōğançe ark'in eyxhe. Avışay, zale nimee vuxhee gucuka vob. Havaasre Davudee, Avner vuççud hidi'i, g'aykkı ixha. **24** Vak'lecar Nerna dix Avner ats'ana. Mang'vee vas horbı ha'asva, yiğin hark'in-qaraylen cigayiy ġu g'ecen işbi ats'axhxhesvacar arı ixha. **25** Yoav Davudusse qıgeç'umee, mang'vee Avneriqä qihna cun insanar g'uxoole. Manbişer Avner Sira eyhene kahrizissee yi'q'əlqa sak'al ha'a. Davuduk'le man ats'acad eyxhe deş. **26** Avner Xevronqa sak'imee, Yoavee cona q'öyrecab,淤şan haa'asin xhinne, mana şaharne akkabişiyə aqa akkyayhe. Qiyğad cune çocul Asahelil-allı, mang'une vuxhnes g'ilinciqa i'xi', gek'ana. **27** Davuduk'le, man ats'axhxhamee, eyhen: - Rəbbine ögil Nerne duxayne Avnerne ebal-allı, misacab zaliy yizde ölkəl binah aaxvas deş. **28** Havaasre mana binah Yoavılqayıy mang'une xizanılıq vuxhecen. Hasre Yoavne nasilee maşika gyatsts'iyin i'xnabınana insan deşda, əsaka iykarna insan deşda, g'ilinciqe qek'ana insan deşda, missinçika qek'ana insan deşda gah mooxhecen.

30 Yoaveeyiy cune cocee Avişayee Avner gek'anə. Manbiş mana cona çoc Asahel Giveonee alyhbəne Filiştinğançena gik'ul-allı zas Şaulee hiyvuna dəv'ee gik'uynçil-allı gek'a. **31** Qiyğä Davudee - Tanalınbi qit'axxi, palanbi ale'e, Avneremee - Paççah mang'une nyuq'vnel oo axtira geşşen. - Yi'q'əlqa sak'le. Manar siyk'alna. **32** Avner Mang'uka sacigee milletid geşşen. **33** Paççah Davud İzraileye aqsaqqalaşika yuşanxha, eyhen: - Avnerne nyuq'vnel oo inva eyhe-eyhe geşşu: Avner Şos misa ikkannanıy vor, Davuduke şos paççah məxür, g'eliqqa huvu, gik'as dexheyiy. **34** Yiğin ha'as! **35** Qiyğä manbişin gırğınbi Avneremee man, hark'in, Benyaminaaşık'led eyhen. abi, Davudee, exha qixhessə, kar oxhynecənə mana Qiyğä Izraileneyiy Benyaminaaşde yik'eenəcə i'lğəən ittunçil aqqaqqa ixha. Davudeeme, k'in g'assir, Davudus yuşan ha'asva, mana Xevronqa hayk'an. eyhen: - Veriğ k'yooçesse, yizde ghalek giney, medin kar set'veene, havaasre Allahee zalqa ver ablee'ecen! **36** Milletik'le paççahee ha'an g'acu, man gırğın manbişde yik'eenəcə eyxhe. Paççahee eyhen: - Haşde hark'in, gırğina izrail yizde ha'an gırğincəd milletis ikiyyikanan. **37** Mane xəring'usqa, paççahisqa, saa'as. Günar manbişika yiğil gırğine milletik'leyiy gırğine izrailek'leced cuvab g'ats'ak'vne. Qiyğab vas nişşisiy vukkan, ats'axhxhen, Nerna dix Avner paççahee gidek'u xabvalla he'e. Məxüd ixha Davudee Avner vuççud ixhay. **38** Paççahee cune insanaaşık'le eyhen: - hidi'i g'ekkana. **39** Mane gahil Yoav, Davudne G'iyne Izrailee xärna, qivaats'ina insan qik'uva mebinbişike g'ayşuyn geed kar adayle. Mane zaqa guc k'ilyba vob. Tseruyayn dixbi, Yoaviy gahil Avner, Davudusse Xevrōğançe ark'in eyxhe. Avışay, zale nimee vuxhee gucuka vob. Havaasre Davudee, Avner vuççud hidi'i, g'aykkı ixha. **40** Rəbbine pisvalla haa'ang'us, haa'ane pisvallays sik'ı Yoav, gırğine g'oşunuksa sark'iling'a, mang'uk'le heleçen!

eyhen: - Nerna dix Avneriy arı. Paççahee mang'uk vuççud hidi'i, g'aykkına. **41** Yoav, paççahne k'anyaqa qarı, eyhen: - Ğu hi'iny kar hucoone? Yiğne k'anyaqa Avneriñi'e arı? Ğu nya'a mana g'aykkı? Haşde mana ark'inna. **42** Vak'lecar Nerna dix Avner ats'ana. Mang'vee vas horbı ha'asva, yiğin hark'in-qaraylen cigayiy ġu g'ecen işbi ats'axhxhesvacar arı ixha. **43** Yoav Davudusse qıgeç'umee, mang'vee Avneriqä qihna cun insanar g'uxoole. Manbişer Avner Sira eyhene kahrizissee yi'q'əlqa sak'al ha'a. Davuduk'le man ats'acad eyxhe deş. **44** Avner Xevronqa sak'imee, Yoavee cona q'öyrecab, yuşan haa'asin xhinne, mana şaharne akkabişiyə aqa akkyayhe. Qiyğad cune çocul Asahelil-allı, mang'une vuxhnes g'ilinciqa i'xi', gek'ana. **45** Davuduk'le, man ats'axhxhamee, eyhen: - Rəbbine ögil Nerne duxayne Avnerne ebal-allı, misacab zaliy yizde ölkəl binah aaxvas deş. **46** Havaasre mana binah Yoavılqayıy mang'une xizanılıq vuxhecen. Hasre Yoavne nasilee maşika gyatsts'iyin i'xnabınana insan deşda, əsaka iykarna insan deşda, g'ilinciqe qek'ana insan deşda, missinçika qek'ana insan deşda gah mooxhecen.

47 Şaulne duxayk'le İşboşetik'le, Avner Xevron eyhene şaharee gik'uva ats'axhxhamee, mang'us zeze ooxha. Izrailelin milletid man g'ayxhi qayq'ən giyğal. **48** 2 Şaulne duxayqa İşboşetiqa q'öyre cune destebişda xərna ixha. Manbiş Benyaminaaşırı vooxhene Beerotğançene Rimmonun dixbi vuxha. Manbişde sang'un do Baana, mansang'unud Rexav ixha. Beerot vucub Benyaminaaşınacab vuxha. **49** 3 Beerotbü Gittayimeeqa heepxi qabı vuxha, g'iyiniyne yiğilqameeyib manbi maa'ab menne cigaynbi xhinne aaxva. **50** (Şaulne duxayqa Yonatanıqa q'öyudsana g'el k'aana Mefiboset donana dix ixha. Izre'elyğançe Şauliy Yonatan gyapt'iva xabar qabimee, mang'uqa xholle sen ixha. Mane k'ininq'ua ileekang'vee mana mançə alyart'u, zaara heexvava, gade xilençə g'a'araççə mang'un g'elybi hayq'var.) **51** İşboşetee yi'q'ıhnə manzıl haa'amə, Beerotğançene Rimmonun dixbi Rexaviy Baana yəqqi'l gyabak'va. Manbi pirane gahil qabı mang'une xaasqa hiviyxhar. **52** İşboşet cune gozee tyulee g'alirxhu eyxhe. Rexaviy cuna çoc Baana suk alyabat'anbi xhinnee xaaqa ikkeepç'i,

mang'une vuxneeqa xincal hi'yxə. Qiyğab vuk'ul qoracen. Məxüb şu Davud g'imece eyxhene g'ats'pk'in, vucub alyaptı, manç heebaxanı. «bi'rq'l'nbişileyi k'aanbışile» ġameepxhes. Həşde Xəmvolle manbı Arava eyhene qadaalyne yəqqı'le dişə eyhe: «Bi'rq'l'nayiy k'aana xaaqa ikkeepç'es k'ena avayk'anabi. **8** İşboşetna vuk'ul manbışe deş». **9** Davud mane g'aleecar axva, mançıl-Xevroneeqa Davudne k'anyaqa abi, paçcahık'le allad mane g'alayk'le Davudna Şaharva eyhe. eyhen: - İna Şaulne yiğne duşmannıa duxayna Mang'vee g'alayn hiqiy-alladın cigad Millo eyhene işboşetna vuk'ul vob. Mane Şaulisniy ꝑu gik'as tepaysqamee adın cigad ali'ı qa'an. **10** Xəəna iłkan. G'iyna Rəbbe, yişde xəring'ul - paçcahil- G'oşunbışda Rəbb Davuduka ixhal-alla, mang'una alla Şaulukeiy cune nəsilike in hi'ı, qəl qıgavhu. guc yiğ-yiğle hexxooxhe vuxha. **11** Sur eyhene **9** Davudee Beerotğançene Rimmonne dixbişis şaharne paçcahe Xiramee, Davudne k'anyaqa Rexavisiy cune çocus Baanays inəxdin alidghiniy cun insanar, sidirne yiven os, osanayıy g'ayeyna qele: - Zi Tsiklageenang'a culygena ixheene zas iş haa'as vəəxən insanar g'uxoole. Manbışe yugna xabar ana insannıy ari: «Şaul qık'unava». Davudus saray alya'a. **12** Manke Davuduk'le Zi mançıl-allar mana aqqı gik'as alikki. Mang'vee ats'axhxen, Rəbbe vuc izrailyna paçcah hi'ı, cuna zas abyne xabarın mukaafat mang'us man ixha. paçcahiyvallab axtı qav'u. **13** Davud Xevrongançe Həşde karai'dəən insanar qopkune insanne xaaqa iyerusalimqa qarılıye qiyğa, mang'vee cus mançe ikkeepç', mana cune tyulee gik'uyng'a, şosqa mebin xhunaşseriy caariyebi haa'a. Manbışeb nəxüdiy qöö, zi mang'una eb ç'iyel g'alepcı, Davudus dixbiyyi yişba vuxooxa. **14** Mang'us manbı ç'iyene aq'val gidyaptı g'alyaa'yə? Zi iyerusalim vuxhayne dixbişin dobı inbı vod: gırğınçike g'attixhan ha'an Vorne Rəbbilqan k'in Şammua, Şovav, Natan, Sileyman, **15** İvxar, Elişua, ixhen məxdin kar ixhes deş! **12** Davudee cune Nefeg, Yafia, **16** Elişama, Elyada, Elifelet. **17** insanaşılqa əmr haa'a, manbışeb manbı avqu Filiştinaaşik'le g'iyxhen, Davud izrailyna paçcah gyabat'anbi. Qiyğad manbışın g'elybiyyi xileppi ha'asva mang'ulqa q'ış qadğu. Manke manbışın gyatxi, Xevroneene xhyan səəne cigayne k'ane gırğınbı Davud t'abal ha'asva avayk'an. Davuduk'le k'eyxə. İşboşetna vuk'ulyub alyaptı, Xevroneene man ats'axhxamee, yi'q'elqa g'aleeqa siyk'al. Avnerne nyuq'vneeqa k'evxhu.

5 Izrailin gırğın nəsilbı Xevronqa Davudne k'anyaqa abi inəxüd eyhe: - Şı vaka sa milletinbi, sa ebanı vob. **2** Şenke yişda paçcah Şaulnang'a, gücabniy Izrailybi dəv'eeqa vukku qavaylenbi. Rəbbe vək'leniy uvhu, ꝑu Cune milletis çobaniyvalla haa'as, şı vuk'lek vukkeekana ixhes. **3** Izrailin gırğın aqsaqqalar Xevronqa paçcah Davudne k'anyaqa abayle. Paçcahee maa'ad Rəbbine ögil manbışika cuvab g'ats'ayk'van. Aqsaqqalaşə Davud izrailyna paçcah ixhecenva mang'ulqa q'ış qadağva. **4** Davud paçcah eyxheng'a mang'uqa xhebt'sal senniy vod. Mang'vee izrailis yoq'tsal senna paçcahiyvalla haa'a. **5** Davudee, Xevronee Yahudays yighille senniyi yixhible vazna paçcahiyvalla haa'a. Iyerusalimeençə mang'vee bikirne izrailisiy Yahudays xhebt'sale xhebille senna paçcahiyvalla hav'u. **6** Paçcahiy cun insanar iyerusalimqa hapk'in, maane avaalacab vooxhene Yevusbişilqa k'yoohar. Yevusbişə Davuduk'le eyhen: - Vasse inyaqa ikkeç'es əxəs deş. ꝑu inyaqa areene yişde bi'rq'l'nbişisser, k'aanbışisser ꝑu inençe g'e'eşses əxəsda. Manbışisqa məxüd qöö ixha, Davudusse mane şahareeqa ikkeç'es əxəs deş. **7** Davudee maana Sion eyhena g'ala avqaaqqana. Həşde mançık'le «Davudna Şaharva» eyhe. **8** Davudee mane yiğil eyhen: - Vuşuyiy Yevusbişilqava Yahudeene Ba'ala eyhene şahareençə Allahna ari, hasre xhyan qööne tuneleençə ilgeç'u q'utye qavaalesva, cune insanaşika sacige maqa

aaxva. **19** Davudee Rəbbike qiyghanan: - Zi Filiştinaaşika səyxene? ꝑu manbı yizde xilyaqə qvelsənbine? Rəbbe Davuduk'le eyhen: - Ho'o, hoora səyxə, zi manbı yiğne xilyaqə qidevu g'alepcəs deş. **20** Davud Ba'al-Peratsimeeqa ari, Filiştinar gyapxi-gyaptı, eyhen: - Selin çine ögedin kar haq'var hiyxvər ha'an xhinnee, Rəbbeeyib yizde ögiylin duşmanar oot'al-oxal hav'u. Mançıl-allad mane cigayn do Ba'al-Peratsim (ot'al-oxal ha'ana iyesiy) giyxhe. **21** Filiştinar heepxi əlyhəmee, con byuttyar maa'adcad g'alya'a. Davudeeyi yine insanaşəd man byuttyar sı'ı, qikkekkənbi. **22** Filiştinar meeb Refaimne q'adaalılqa abi, maa'ad çadırkı giyxə. **23** Mançinemee Davudee Rəbbike qiyghan, Rəbbeeyid Davuduk'le eyhen: - Ts'erriykecar manbışe ögilqa qığmeç'e. Yi'q'əle apk'in, totan yivarnane surale manbışılqa k'yoohre. **24** Totane yivaşaşine q'ombüşle g'elybişin sesbi qöö gidşilmee, ꝑu zaara i'ğiykre. Filiştinaaşde g'oşunukun ha'asva, mane gahil Rəbb yiğne ögil əlyhəs. **25** Davudee gırğın, Rabbee cuk'le uvhuyn xhinnee ha'a. Mang'vee Gevayeençə Gezereeqa hivxharasdee cigeeqamee Filiştinar gyabat'a ixha.

6 Davudee izrailyğançe meer Yugna, siyxənə xhebt'sal aazır insan g'əyxı', saa'a. **2** Davud, mane yiğil eyhen: - Vuşuyiy Yevusbişilqava Yahudeene Ba'ala eyhene şahareençə Allahna ari, hasre xhyan qööne tuneleençə ilgeç'u q'utye qavaalesva, cune insanaşika sacige maqa

ay' an. Mana q'utye Rəbbine doyul vuxha. Mane haguna! Mana cune insanaaşineyi cune g'ulluxçıy q'utye oo keruvar ixha. Xəəne G'oşunbışe içeesine ögil bəç'ər xhinne ts'ele qixha. **21** Davudee Rəbbina taxt mane keruvaasil oo vuxha. **3** Allahna Mikalik'le eyhen: – Zi man Rəbbine ögil hi'i. q'utye ts'enne daşk'eeqa alivxhu, Avinadavne Mang'vee zi yiğne dekkineyiy mang'une bikirne tepalyne xaançə qığaaahana. Daşk'ad Avinadavne nəsilene cigeet g'ayxi', Cune milletis, Izrailybişis, dixibi Uzzayeeiy Axioyee he'ekka ixha. **4** xərna hi'i. Zi incilə qiyğar Rəbbine ögil şadxhesda. Manbişə Allahna q'utye daşk'eeqa gyuvxhu **22** Zi yizde ulene ögil sik'irar uleke g'a'ayxhasda. qığaaaha. Q'utyeeyne ögiyilir Axio ayk'an. **5** Davudur, Ğu eyhene g'ulluxçıy içeeşemee zi axtı qa'as. **23** gırchin izrailin milletid giranne osake hi'iyin Şaulne yişseqa, Mikaliqa, qiyk'asde yiğilqamee t'ampirbi, lirabi, dafbi, medin aalyatbi əlix'i, usax eyxhe deş.

Rəbbine ögil şadba mik'ar hi'i. **6** Naxonne attayle i'lğəəmee, yatsbı qaçayxaranbi. Uzzeeyib xil hotku, g'l'moxhacenga Allahna q'utye avqaaqqa. **7** Rəbbina Uzzalqa qəl avqaaqqa, mang'vee hi'rmat deşvaala hav'uva mana maacar i'xi' gek'ana. Uzza Allahna q'utyeeyne k'ane qek'a. **8** Davudus, Rəbbi Uzza gik'uva qəl vooxhe. Mane cigayn do g'iyniyne yiğiliğ Perets-Uzza (Uzzayn qik'uy) vod. **9** Mane yiğil Davud Rəbbile qərq'i'n, eyhen: – Zasqa Rəbbina q'utye nəxüb ables voxhaye? **10** Davudus Rəbbina q'utye cusqa, Davudne Şahareeqa quvkees vulkiykan deş. Mang'vee mana Gatğançené Oved-Edomne xaaqa quvkees ulyookka. **11** Rəbbina q'utye xheyible vazna Oved-Edomne xaa aaxva. Rəbbi Oved-Edomusub, mang'une xizanısib yugna barakat hoole. **12** Paççah Davudulqa «Rəbbi Oved-Edomne xizanib, mang'une gırçine karasıb Allahna q'utye-alla barakat huvuva» hixhar ha'a. Manke Davud Oved-Edomne xaaqa hark'in, mançə Allahna q'utye cun do huvuyne Davudne şahareeqa şadba qavayle. **13** Rəbbina q'utye haqqanbişə yixhnəqqees g'el qittumee, Davudee sa yats'iy tavulyna q'ika gyook'a. **14** Davudee kataniken ileyliğ ali'i, Rəbbine ögil vəəxəxiüb g'oyk'al-ulyoyk'al mik' ha'a. **15** Davuduka sacigee gırçine izrailyne milletin şadvalin ts'irbi ha'a-ha'a, şeypur i'lyviyxə Rəbbina q'utye quvkeeka vuxha. **16** Rəbbina q'utye Davudne Şahareeqa quvkekamée, Şaulna yiş Mikal g'uleençe ileeka yixha. Məng'i k'le paççah Davudee Rəbbine ögil g'oyk'al-ulyoyk'al mik' ha'a g'avcumee, məng'ee mana k'ap'ik'ile avqa qa'a. **17** Rəbbina q'utye qabı, Davudee mançinemee g'üvxüyne çadrene ab, çisva qav'uyne cigeeqa giviyxhe. Davudee Rəbbine ögil gyoxhxhan ha'aniy medin q'urbanbi allya'a. **18** Davudee q'urbanbi alli'yle qiyğa, milletis, Xəəne G'oşunbışe Rəbbine doyule xayir-düə hoole. **19** Qiyğa mang'vee izrailyne milletne adameeşisib, yadaaşisib gırging'uscab sa giney, sik'inin çuru, sa ts'ets'ib qooqqune t'imilena hoole. Mançeb gırçinbi xaybişeqa siviyk'al. **20** Davud cune xaabinbişis xayir-düə hevlesva xaaqa sak'imee, Şaulna yiş Mikal mang'une ögilqa qıgęyç'u, eyhen: – Izrailyne paççahhee g'iyna vuceecar-vuc nəxür

7 Paççah cune sarayeeqa sarimee, Rəbbi mang'us cune hiqiy-allane duşmanaaşike macal hele. **2** Mane gahil paççahhee Natan donane peyğəmbarik'le eyhen: – İlekke, zi sidirne giranne yiveke ali'yne sarayee axva, Allahna q'utyeemee çadiree vob. **3** Natanee paççahik'le eyhen: – Rəbb vaka vor, hoora yiğne yik'eedin he'e. **4** Mane xəmde Rəbbi Natanik'le inəxdün cuvab eyhe: **5** – Hark'in yizde nukarik'le Davuduk'le eyhe, Rəbbi inid eyhe: «Ğune, Zi axvasın, Zasin xav alya'as? **6** Izrailybi Misirğançə qığav'uyne yiğile, g'iyniyne yiğilqamee Zi neneclar xaa axu deş. Zi nyaqa ark'inee, Yizde çadiree axu. **7** Zi gırçine gahbişilcər izrailyne milletika sacigee i'gyikir. Zi misacad izrailyne milletna haa'ane ç'ak'ınbişik'le uvhu deş: „Zas sidrike xav ale'e“. **8** Həşde Yizde nukarik'le Davuduk'le eyhe, Xəəne G'oşunbışe Rəbbi inid eyhe: «Zi ġu vəq'əbi uxhiyxhanne cıgabiseençə qarı, vake Izralis xərna hi'i. **9** Ğu hark'inne gırçine cıgabisee, Zi vaka ixha. Yiğne ögiylin duşmanar oot'al-ooxal hav'u. Həşded yiğin do menne qıvaats'iyne insanaaşin do xhinne qıvaats'a asın. **10** G'iyniyke şaqqa cone cıgabisee gyuv'recenva, şavaacabib manbi mançə i'gvıykar himaa'dacenga, Zi yizde milletne izrailynemee sa ciga qa'as. Zi haakimar milletin ç'ak'ınbi xhinne gyuvxhuyn'g'a, qəlhane insanaaş manbi hooç'ang'ooc'anənbiniy. Həşde məxdin kar ixhes deş: Zi vas duşmanaaşine xilençe rəhətiyvalla hevles. Vake g'abiyinbi paççahar vuxhesva, Rəbbi vək'le g'ayxha'a. **12** Yiğna l'mi'r ç'əvuvxhamee, günar yiğne dekkaaşisqa ark'ınmee, yiğne cigeeqana yiğna dix ha'as. Zi mang'una paççahiyvalla it'umba ha'a-as. **13** Mang'vee Yizde doyulyun xav alya'as. Zinab mang'una paççahiyvalla gırçine gahbişis it'umaa'asda. **14** Zi mang'unemee Dek ixhes, manar Yizdemee dix ixhes. Mang'vee binah hav'umee, Zi mang'us, insanaaş cone uşaxaşis caza hoolena xhinnena, caza hevles. **15** Zi mang'uke Yizda badal dyooxhena yugvalla, Şauluke g'avşuna xhinne, g'avşes deş. **16** Zi məxüd ha'as yiğna nəsilib, yiğna paççahiyvallab gırçine gahbişis vuxhes. Yiğna paççahiyvalina taxtib gırçine gahbişiscab vake g'abiyinbisne vuxhes». **17** Natanee gırçın Allahee

haguyn Davudus yuşan ha'an. **18** Paççah Davud balkanaşaına väş Davudee cus avqu, axuyne Allahne çadireeqa ikkeç'u, Rəbbine ögil gyu'ur daşk'ayk q'iyye balkanaşınınd g'elin damarbi eyhen: - Ay Xudaavanda Rəbb, zi vuşune vor, yizda gyatxas ilekka. **5** Damask vooxhen Arambı nasılıb şavnane vob, Gu zi inimee axti q'i? **19** Tsovayne paççahis Hadadezeris kumagis abimee, Ya Xudaavanda Rəbb, Yiğne ulesqa manid k'ilda Davudee manbişda g'ayeq'vəd aazir insan gek'a. qadi, Gu zake g'abiyinbişde vuk'lelqa qalesinid **6** Davudee Damask vooxhene Arambışde ölkee uvhu. Xudaavanda Rəbb, indı insanaşaşinemee cun g'oşunbü ulyozar ha'a. Mang'vee manbişike 1'brat ixhes. **20** Davudusse medin Vak'le hucoo nukarar haa'a, manbiş Davudus nalok'bı qele eyhes əxayee? Ya Xudaavanda Rəbb, Vak'lecar giviyğal. Davud nyaqa hark'ineeyir, Rəbbəe mana zi, Yiğna g'ul, ats'an! **21** Gu in gırğın ç'ak'in şama'ananiy. **7** Mang'vee Hadadezerine insanaşın işbi, Yiğne cuvabnemee, Vas ikkanəxüd zak'le k'məəğəken g'alxanbi alyaat'u, İyerusalimqa hagvsademee hi'i. **22** Gu nimeecar Xərrayıy, ya qadadle. **8** Paççah Davudee, Hadadezerne Xudaavanda Rəbb! Şak'le yişde k'iribisika g'ayxhi, Betaxiy Berotay donane şaharbiseençe geed yez Vak akarana sacar deşda, Vale şıgırı Allahır deşda. adayle. **9** Xamatne paççahik'le Toik'le Davud **23** Yiğin izrail millet xhinnen, ç'iyyene aq'val, medin Hadadezerne gırğine g'oşunulecar şamxhava millet vodunne? Gu manbi Misirğançə qığavhu, g'iyxhe. **10** Hadadezeree hammaşee Toika dəv'ə gattivxhan hav'u. Yiğin do ats'axhxhecenva Gu haa'a vuxha. Hadadezerile şamxhava Davud manbişde ögil ç'ak'in əlaamatbi hagu, ç'ak'in işbi nəxüriiya qiyghanas, sayir mana tabrik ha'asva g'acu. Manbişike Vas millet ha'asva, Gu manbişde paççah Toiyee dix Yoram mang'une k'anyaqa ögiylin milletbiyyi manbişin allahbi g'e'epsi. **24** g'ixe. Yoramee Davudus k'məəğəyn, nuk'rayn, Gırğine gahbiş Gu izrailike Vasin millet hi'i, yezan karbi adayle. **11** Paççah Davudee in cus adiny Günar, Rəbb, manbişda Allah ixha. **25** Həşdiyle, Ya k'inəəğayken, nuk'rayken, yezaken, vucee menne Rəbb Allah, zasiy zake g'abiyinbiş huvuyun cuvab milletbişike g'ayşun karbi Rəbbis g'iyasar. **12** həməxüd he'e, gırğine gahbiş axvecen. Gırğimid Mang'vee Edombişike, Moavbişike, Ammonbişike, hasre Gu eyhəxüd ixhecen. **26** Hasre insanaşa Filiştinaşike, Amalekbişike g'ayşun karbi Rəbbis «Xəəna G'oşunbişda Rəbb Izrailyna Allah vorva» g'iyasar. Davudee Tsovayne paççahissee Rexovna uvhu, Yiğin do gırğine gahbiş axti q'e'ecen! dix eyxhene Hadadezerised g'ayşun karbid Yiğne g'uluna, Davudna nasılıb Yiğne ögil havaasre Robbins g'iyasar. **13** Davudee Q'evane q'aadalil it'umba ulyoozrecen. **27** Xəəna G'oşunbişda Rəbb, Edombişda yits'imoled aazir insan oot'al-ooxal hi'i Izrailyna Allah, Gu man zak'le hagu, uvhuyn: siy'almee, mana gırging'uk'le ats'axhxhena. **14** «Yiğne nasıl it'umba vuxhes». Mançıl-allı zi yik' Edomne gırğine suralqa mang'vee cun g'oşunbü hi'i Vas məxübna dütə hav'u. **28** Ya Xudaavanda ulyoozar hi'yle qiyğa, Edombi mang'un g'ular Rəbb, Gu Allah vorna, Yiğne cuvabid qotkuyn vod. vooxhe. Davud nyaqa hark'ineeyir Rəbbəe mana Gu həşde Yiğne g'ulus ina yugna xabar huvu. **29** şama'ananiy. **15** Davud Izrailynacar paççah Gırğine gahbişil Yiğne ögil vuxhecenva, Yiğne eyxhe. Mang'vee millet qotkuda vuk'lek ikkekka, g'ulune nasılıs xayir-düə huvuy Vasqa yugda gırgingunemeyir mana qorkura ixha. **16** Tseruya qalecen. Ya Xudaavanda Rəbb, Gu məxdin cuvabniy Axiludna dix Yehoşafat taarix oyk'anna ixha. **17** Axituvna dix Tsadokiy Evyatarna dix Aximelek kaahinar vuxha. Seraya mirza ixha. **18** Yehoyadayna dix Benaya Keretbışdayı Peletbışda xərna ixha. Davudun dixbi kaahinar vuxha.

8 Mançile qiyğa Davud Filiştinaşile şamxha, manbi cus vukkanaxüb vuk'lek vukkeeka. Manbişde xilençe Meteg-Ammahib g'oşena. **2**

Qiyğa Davud Moavbisişler şamexhena. Mang'vee manbi ç'iyelqa g'alyapk'as alivku, bağıka ulyoopku, manbi xhebne desteeqa bit'al ha'a. yugvalla haa'as. **2** Şaulne nasılıs g'ulluxçıywalla Xhebne desteyna q'öble deste mang'vee haa'ana Tsiva donana sa insan ixha. Mana Davudne gyabat'anbi. Sa destemee mang'vee g'ookana. k'anyaqa qoyt'al, paççahhee mang'uke qiyghanan: Moavbi Davudus nukarar vooxhe, mang'us nalok'bı - Tsiva şune vor? Mang'vee eyhen: - Ho'o, yizda qele giviyğal. **3** Tsovayne paççah eyxhena Rexovna xərna, zi vorna. **3** Paççahhee eyhen: - Şaulne dix Hadadezer, Fərat eyhene damayne hiqiy- nasileençe saxheyir üç'ürna insan vornane, zi alladın ciga meed cune xilyaqā algħasva arayle. mang'us Allahne yaqqee yugvalla haa'ayi? Tsivee Maa'ar Davud mang'ule şamexhena. **4** Davudee paççahis alidghiniy qele: - Ho'o, Yonatanıqà Hadadezerna aaziriy yighthid väş balkanlynha, g'ad q'öyudsana g'el k'aana dix vor. **4** Paççahhee aazirir hoyhar arına esker aqqaqqa. Mang'une mang'uk'le eyhen: - Həşde mana nyaane vor?

9 Davudee eyhen: - Şaulne nasilena üç'ürra axuna vornane? Yonattannemee, zi mang'us nasileençe saxheyir üç'ürna insan vornane, zi alladın ciga meed cune xilyaqā algħasva arayle. mang'us Allahne yaqqee yugvalla haa'ayi? Tsivee Maa'ar Davud mang'ule şamexhena. **4** Davudee paççahis alidghiniy qele: - Ho'o, Yonatanıqà Hadadezerna aaziriy yighthid väş balkanlynha, g'ad q'öyudsana g'el k'aana dix vor. **4** Paççahhee aazirir hoyhar arına esker aqqaqqa. Mang'une mang'uk'le eyhen: - Həşde mana nyaane vor?

Tsivee paçkahik'le eyhen: - Mana həşde Lo-Devar Yerixoyee aaxve, qiyğa savk'le. **6** Ammonbişik'le co eyhene şaharee, Ammielyne duxayne Makirne Davudne ulele gyapkı g'ooce. Manke manbişe Bet-xaa vorna. **5** Paçkah Davudee insan g'axuvu, Rexoveeneyiy Tsova eyhene cigeene Arambışike Lo-Devarğanče Makirne xańce Mefiböset cusqa cos g'ad aazir hoyharna esker pilike kumagis ayra'a. **6** Şaulna neva, Yonatanna dix eyxhena qot'alecenga insanar g'uxoole. Manbişe Maaka Mefiböset Davudne k'anyaqa ari, mang'us hu'rmat eyhene cigeaya paçkah aazirne insanika, sayir Tov gyuvxhu, k'yoyzarna. Davudee ona'an: - Mefiböset! eyhene cigeençe yits'iq'vəd aazir insan qoyt'al. **7** Mang'vee «Zı, yiğna nukar, inyaa vorva» alidghini Davuduk'le man ats'axhxhamee, Yoavika gırın qele. **7** Davudee mang'uk'le eyhen: - Qi'maq'ən, yugba sıç'ookan cehilyarnana g'oşun mang'ul yiğne dekkine Yonatannemee, zi vas yugvalla ooqa g'uxoole. **8** Ammonbi qıǵeepeç'i, şaharne hidyav'u g'alerçes deş. Yiğne q'asde dekkin Şaulun akkabişde ögil saç'uvkasınıbı xhinne giviyk'an. gırın cıgabı zi vas sak'al ha'as. Ğu gırıngıne gahbişil Tsovayni Rexovin Arambi, Tov eyhene cıgayneyi yızde sufranile otxhuniy oxhanas. **8** Mefiböset Maaka eyhene cıgayne insanaşıka qıǵeepeç'i, g'ab Davudus k'yorzul, eyhen: - Nya'a, zi, yiğna curayba ulyoozar. **9** Yoavik'le cune g'oşunne g'ul, vuşune eyxhe? Ğu, zina xhineene qıvk'une ögiyleiy yi'q'ale duşmanar gıpk'ın g'avcumee, xvaana haa'a? **9** Paçcahee Şaulna g'ulluxçıj mang'vee İzrailyne gırıngıne g'oşunuke yugun Tsiva qort'ul, eyhen: - Şaulniy mang'une nasilen gəvxüyn cehiliyar curav'u, Arambışide ögilqa gırıngı kar, yiğne xəring'UNE nevaysqa quvu. **10** giviyk'an. **10** Avxuyne insanaaşılqar cuna coc Yiğne xəring'UNE nevayn cıgabı günayiy yiğne Avişay xərna gixhxı, manbi Ammonbişide ögiyl dixbişeyiy yiğne nukaraşa mang'unemee ezu- giviyk'an. **11** Yoavee Avişayık'le eyhen: - Arambi qıyasalas. Şagavid mang'usqa qeles, mang'uqa zale gucuka vuxheene, Ğu zas kumagis ayre. oxhanasın kar ixhecenga. Vuşde xəring'UNE nevée, De'ş, Ammonbi vale gucuka vuxheene, zi vas Mefibösetee, gırıngıne gahbişil yızde sufranile kar kumagis ayres. **12** Yik'eka ixhe. Qora, yişde oxhanas. (Tsvayqa yitsıxhvayre dixiy g'ayrer milletnemee, yişde Allahne şaharbısdemee, yişda nukar vor.) **11** Tsivee paçkahik'le eyhen: - Yizda adamiyvalla haagvas. Hasre Rabbeyid Cusqa neniy xərna, paçkah, Ğu uvhuyn gırıngı zi, yiğne g'ulee, yugda qöö, man he'ecen. **13** Yoavik mang'una ha'asin. Mefibösetee, paçkahne dixbişide sang'vee g'oşun Arambışa sıç'ookka gibgilmee, Arambi xhinne, Davudne sufranile otxhuniy oyhan ixha. Yoavne ögiyle heebaxanbi. **14** Ammonbişik'le **12** Mefiböseteqa sa k'ınna Mika donana dix ixha. Arambi heebaxa g'avcumee, coyub Avişayne ögiyle Tsivayne xaabin gırıngı Mefibösetin nukarar vuxha. **13** Mefibösetee paçkahne sufranile kar otxhan ixhayke, mana mançile qiyğa İyerusalimee **15** Arambışik'le co İzrailybişile avub aaxva axva. Mang'un q'öydudsana g'el k'aada ixha. g'avcumee, manbi sacigeeqa savayle. **16** Manbişide paçcahee, Hadadezeree, insan g'axuvu, Fərat eyhene damayne şene aq'valin Arambi dəv'eeqa qıǵaa'a. Manbib Hadadezerne g'oşunne xəring'uka, Şovakika, sacigee Xelam eyhene şahareeqa abayle. **17** Mançına xabar Davudus abimée, mang'vee gırıngı İzrailybi sav'u, İordanne damayle ilğec'u, Xelameeqa arayle. Arambi Davudne ögil saç'uvkasva giviyk'an. **18** Arambi İzrailybişide ögiyle heebaxanbi. Davudee Arambışda yighthi vəş dəv'əyn daşk'a he'ekkana, yoq'ts'al aazirin balkanlı alixi arına esker gek'a. Manbişda g'oşunna xərna Şovakir, Davudee i'xi' maacar gek'an'a. **19** Hadadezerne xilek avubne paçcahaaşık'le con gırıngı İzrailybişis avub avxu g'avcumee, manbişe İzrailybişikana dəv'ə c'əv hav'u, manbişis nukarar vooxhe. Mançile qiyğa Arambi qavayq'ənanbi Ammonbişis kumagbi ha'as.

10 Sabara gahile Ammonbişda paçkah qek'a.

Mang'une cige paçkah mang'una dix Xanun eyxhe. **2** Davudee eyhen: - Dekkee zas badal dyooxhena yugvalla hav'uva, zinab mang'une dixes Xanunus yugvalla ha'as. Davudee cun insanar Naxaşne duxayne Xanunne k'anyaqa, dekkis baş-sağlıgiyvalla hevles g'uxoole. Davudun insanar Ammonne ölkəeqa qabı hipxhirmee, **3** Ammonbişde ç'ak'ınbişe cone xəring'uk'le Xanumuk'le eyhen: - Vak'le həməxüdməde ats'a, Davudee baş-sağlıgiyvalla heyles insanar yiğne dekkis hi'rmatnemee g'uxoole? Davudee yiğne k'anyaqa insanar şahar uleke algaaħas, mana vaats'a vuxha, qiyğab hi'għeekar haa'as g'axvu! **4** Xanunee Davudun insanar avqu, manbişin saqqalbı suralqamee, tanalqa ali'lyn karbid avğanče giviy'arne cigeeqamee gyatxas ilekka. Qiyğab mang'vee manbi cone xaybişeeqa yəqqi'l haa'a. **5** Man kar Davudus yuṣan hi'mee, manbi naşvalin habat'ava, Davudee manbişde ögilqa insanar g'uxoole. Paçcahee eyhen: - Saqqalbı aleesmee

11 Yuxhxhan qadimee, paçcahar dəv'əys qıǵeebaç'ene gahil, Davudee Yoav cune insanaaşikayiy gırıngı İzrailyne g'oşunuka dəv'eeqa yəqqi'l haa'. Manbişe Ammonbişikin hi'i,

manbışda paytaxt Rabba hıqiy-allançə avqaqqqa. habat'anbışda yi'q'nee Q'etbişda eyxhena Uriyer Davud vucmee İyerusalimcar axva. **2** Sa yiğil ıxhana. **18** Yoavee Davudne k'anyaqa dəv'ə nəxübiy exheeqana, Davud tyuleençe suğotsu, cune İlgevç'uva xabar ana insan g'ixe. **19** Mang'vee paççahaşine sarayne daxalqa ilqeç'u maa'ar xabar ana g'ixelene insanis xət qa'an: - Ğu dəv'əyne iykar giyğal. Mana daxayle ilyakkimee, mang'uk'le hək'ee yuşan hi' i ç'əvexhemee, **20** paççahis sayib sa zaiyfa əyexər g'eece. Mana zaiyfa geer mançike qəl vuxha vake qiyghinee: «Nya'a şu uftanna yixha. **3** Zəiyfayne hək'ee qiyghanasva səvxəsва şaharisqa manimee k'ane qeepxha? Nya'a Davudee insan g'ixe. G'axuvuyne insanee şok'le ats'a dişdiy, manbişə cabirbişle vukbı ahas eyhen: - Mana zaiyfa Q'etbişda eyxhene Uriyna ıxhay? **21** Şavaane Yerubbeşetna dix Avimelek xhunasse, Eliamnar yiş Bat-Şeva vor. **4** Davudee gik'u? Nya'a, cabirile dişdiy mang'ulqa sa zaiyfee insanar g'axuvu mana cusqa ayree'e. Mana yöxxəyna g'aye g'a'apçı, mana Tevetsee gik'u? zaiyfa Davudusqa arımee, məng'lın yadaaşik Nya'a şu manimee cabirbişisqa k'ane qeepxha?» eyxhenbi manke ç'əveetxha ıxha. Davud məng'lka Manva paççahee vak'le uvheene, ġu mang'uk'le g'ilexhana. Mancıle qiyğa zaiyfa cene xaaqa eyhe: «Yığna nukar Q'etbişda eyxhena Uriyer siyķ'al. **5** Zaiyfa vuxhne eexva. Məng'ee Davudusqa qik'unə». **22** Xabar ana l'qqəna insan yəqqi'lqa insan g'ixe. «Zı vuxhne vorva» eyhes. **6** gexha. Mana qarı Davudusqa hirxhil, Yoavee cuk'le Davudee Yoavne k'anyaqa insan g'axuvu eyhen: uvhuyn gırğın mang'us yuşan ha'an. **23** Xabar ana - Q'etbişda eyxhena Uriy yizde k'anyaqa g'axile. arıyee insanee Davuduk'le eyhen: - Şen insanar Yoavee Uriy Davudne k'anyaqa g'ixe. **7** Uriy şalqa k'yoptul, şaka saç'uvkasva şaharike g'aqa Davudne k'anyaqa arımee, Davudee mang'uke qığęepç'i. Şinab manbişə şaharne akkabişisqamee Yoaviy g'osun nəxübne, dəv'ə nəxübne əlyəhəva yi'q'əlqa g'ee'epşiynb. **24** Vukbı ahyenbişee qiyghan. **8** Qiyğa Davudee Uriyk'le eyhen: - cabirbişle paççahne eskeraasilqa vukbı gyoğu'u, Xaaqa hoora, sik'ırra g'alixhe. Uriy paççahne paççahne eskeraaşike habat'anbib vuxhaynbi. sarayeenə qığęc'umee, paççahee yi'q'əle mang'us Yiğna nukar Q'etbişda eyxhena Uriyer maa'ar pay g'uxoole. **9** Uriymee xaaqa ayk'an deş. Mana qik'unə. **25** Davudee xabar abiyying'uk'le eyhen: paççahne manesa nukaraaşika sacigee sarayne - Yoavik'le eyhe: «Mançıl-allı aq'va havaxan akkayne ghalee g'ilexha. **10** Davuduk'le «Uriy hima'acen. G'ilincin ina-şena geer gik'u. Həşdiyle xaaqa ark'in deşva» uvhumee, mang'vee Uriyke guc sacigeeqa sav'u, manə şaharılqa sayib k'yoohre, qiyghanan: - Nya'a, ġu yəqqi'lde dişde qarı? mana hi'ğəkar he'e». Məxüd ġu Yoavis yik'bı Nya'a xaaqa idyark'in? **11** Uriyee Davuduk'le hele. **26** Uriyne xhunashşeyk'le Bat-Şevayk'le Uriy eyhen: - Allahıka mugavilenana q'utye, İzrailybı, qik'uva g'ayxhimee, mang'us ak' avqaqqqa. **27** Ak' Yahuder çadırbişee aaxvamee, yizada xərnə eyxhena ç'əvvvxhayle qiyğa, Davudee insan g'axuvu, Bat-Yoaviy eskerar g'ab çolbişee aaxvamee, ho'ne zi Şeva cune xaaqa qiyele'e. Məng'lke cus xhunasse xaaqa ark'in otxhan-ulyoğa xhunashşeyka g'alixhe? he'e. Qiyğa məng'ee Davudus dix uxooxa. Davudee Valqaniy yiğne canılıqan k'in ixhen, zi məxdin kar hav'una mana iş Rəbbine yik'eenə vooxhe deş. misacad ha'as deş. **12** Davudee Uriyk'le eyhen: - ġu g'iynar inyaa axve, zi ġu g'iyqa yəqqi'l ha'asda. Uriy mane yiğilir, qinne yiğilir İyerusalim axva. **13** Davudee mana cusqa qort'ul yugda otxhun-ulyoğu'ı keçə xhinne qa'a. Uriy paççahissee exheeqana qığęc'e. Mana g'alixhasva meer cune ögily necar cigeeqa, paççahne nukaraaşisqa ayk'an. Mana cune xaaqa meer ayk'an deş. **14** Miç'eed qixhamee, Davudee kağız otk'un, Yoavisqa hixhar he'ecvəna Uriysqa qele. **15** Kağızee inva otk'un eyxhe: «Uriy it'umba dəv'ə əənə cigeeqa yəqqi'l he'e. Mana ögil ulyozar he'e, qiyğa zaraba şu yi'q'əlqa ts'its'eepxhe, hasre mana i'xi' gik'ecen». **16** Yoavee şahar hıqiy-allançə avqumee, mang'uk'le şenbişin yugba aldaaxhvyananbi nene surak vuxhay ats'anniy. Mançıl-allar mang'vee Uriy mane suralqa salat' ha'a. **17** Şaharin insanar Yoavika səvxəsva, şaharike g'aqa qığęebaç'e. Manke Davudne g'oşunun sabarabı habat'anbı,

12 Rəbbee Natan peyğambar Davudne k'anyaqa g'ixe. Natan mang'une k'anyaqa arı, inəxid eyhe: - Sa şaharee q"öyre insan vooxhe. Manbişda sa karnana manasar kar deşda eyxhe. **2** Karnane insaniqa geed çavrə-vəq'ə eyxhe. **3** Kar deşdang'uqamee alivşu xəp qaa'ane vughulyne bederile ġayı, vuçjud eyxhe deş. Mang'vee mana beder cune uşaxaşika sacigee xəp qaa'a vuxha. Mancın mang'une xilənçe kar oyxhan ıxha, mang'une k'oleençəd xhyan ulyoğa ıxha. G'alyuvxhasib mana mang'ul oo g'ulyoxha vuxha. Mana mang'unemee yişene cigeet vuxha. **4** Sayəqees karnane insanisqa menne cigabişeenə mihman arayle. Karnane insanis cong'aə arıyne mihmannemee otxhuniy ha'asva cune çavrə-vəq'əyke həyvan avqu givk'as qiviyykkanna. Mang'vee hark'in kar desing'una beder avqu abi, cong'aə arıyne mihmanis otxhuniy ha'a. **5** Davudna

mane insanılqa qəl avqu, Natanik'le eyhen: - Nukaraaşe mang'uke qiyghanan: - Ğu in ha'an Vorne Rəbbilqan k'in ixhen, man hı'iyne insanis kar hucoone? Uşax üç'ürnang'a, ġu sivaci gesşu-qik'uyud avaak'a. **6** Rəhi'm hidyav'u, məxbuna iş gyaxvananiy, həsde uşax qik'umee, ġu oza qixha g'avcuba, mang'vee mane bederil-allá yoq'nəqees kar otxhan girgil? **22** Davudee manbışis inəxdin geed kar qeles. **7** Natanee Davuduk'le eyhen: - alidghiniy qele: - Uşax üç'ürnang'a, zi sivaci gesşu-Mana insan ġu vornal! Izrailyne Allahee Rabbee gyaxvananiy. Zalygena ixhee, Rəbbis zi qiykkün, inəxüdud eyhe: «Zi ġu Izrailyna paççah xhinne uşax gidek'avaniy eyhe. **23** Həsde uşax qik'uyun, g'ayxi', Zi ġu Şaulne xilençe g'attixhan hi'. **8** Zi zi nişne siv aqqas? Nya'a mana zasse yi'q'əlqa vas yiğne xəring'un xav huvu. Mang'un yadar Zi sak'al ha'as əxəyee? Mana zasqa sak'alas deş, zi yiğne xhilibişeqa quvu. Zi vas Izrailiniy Yahudayn mang'usqa əlyhäəs. **24** Qiyğa Davudee xhunaşseys milletbə huvu. Man vak'le k'ilda g'acuxhee, Zi vas Bat-Şevays yik'bı hele, ikkeç'u məng'l'ka g'ilexha. mançile hexxanid helesinniy. **9** Nya'a ġu Rəbbine Mana vuxhne axyu dix uxooxa. Davudee mang'un ulesqa pisba qööna iş hav'u? Nya'a ġu Mang'un do Sileyman giyxhe. Rəbbis man uşax ikkikanan. cuvab g'eliqqa huvu? Q'etbişa eyxhene Uriyne **25** Mang'vee maqa Natan peyğambar g'ixe, xhunaşeyke vas xhunaşşe hee'esva, ġu mana mang'veeyid uşaxin do Yedidiyah (Rəbbis ikkanna) g'ilinciqliqqa huvu. ġu mana Ammonbişde xileka giyxhe. **26** Yoavee Ammonbi vooxhene Rabba gik'u. **10** G'iyniyike saqa yiğne xaake misacad eyhene şaharlıqa cuna g'oşun k'yoohar hav'u, g'ilinc aq'əra qixhes deş. ġu Yizim cuvab g'eliqqa maana paççahna g'ala avqaaqqa. **27** Qiyğa Yoavee huvu, Q'etbişa eyxhene Uriyne xhunaşeyke Davudne k'anyaqa ina xabar ana insanar g'uxoole: vas xhunaşşe hey'». **11** Rəbbeə inəxüdud eyhe: - Şi Rabba eyhene şaharlıqa k'yophur, manbışe «Zi vakın divan yiğne xaabınbışısqac ad qaqcas xhyan havacen cıgabı aqqi. **28** Həsdiyle ġu avxuna alikkas. Zi yiğne ulene ögil, yiğin yadar alyapt'i, g'oşun sav'u, ari mane şaharin hiqiy-alladın cıgabı vas delesne insanisqa qevles. Manar yiğne-yiğin, aqqe. Qiyğab vuc şahar alept'e. Deşxheene, zi mana ulek'le g'ece-g'ece yiğne yadaşıka g'alixhas. **12** ġu şahar avqee, mançis yizin do heles. **29** Davudeeyib man kar dyugulenda hi', Zimee man kar yiğene avxuna g'oşun sav'u, Rabbeeqa ari, dəv'əyka mana yi'q'l'hne gahil gırğine Izrailybişde ulene ögil avqaaqqana. **30** Mang'vee manbışe paççahne ha'as alikkas». **13** Davudee Natanik'le eyhen: - vuk'lele tac alyaat'u, cune vuk'lelqə giyxhe. Man Zi Rəbbine ögil binah hav'u. Nataneeyid sak'i, tac k'inəəgşyekе hi' ixa, cına yi'q'vaalab sa talant Davuduk'le eyhen: - Rəbbeə yiğna binah havaakal vuxha. Mançine hiqiy-allançed giranın g'ayebiyiv hav'una, ġu qik'as deş. **14** ġu məxdin kar hi'yle gitk'in. Davudee mane şahareençe geed giranın qiyğa, Rəbbine duşmanaaşisser Mana k'ap'ik'ile kar qığ'a. **31** Mane şahareedin millet mang'vee avqa qa'as əxə. Mançil-allar vake ixhana dix qığatxhu, ayxaaka, yivayne kılıngikayı yak'uka qik'asda, axvas deş. **15** Mançile qiyğa Natan cune işbi gaces ilekka. Qiyğale xhinne manbışisqa xaaqa siyķ'al. Rəbbeə, Davudna dix ik'iyk'ara/ana. Man uşax qik'uyne Uriyeyne xhunaşeyken ixha. **16** Davudee uşaxnemee Allahis düə haa'a. Mana g'oşunuka İyerusalimqa ayk'an. sivaci xəmbi cune gozee q'ərane ç'iyel alğā'a. **17** Sarayn ağsaqqalar mana ç'iyele oza qa'asva qabı k'anə ulyoozar. Mana ozar qexhe deş, karid oyxhan deş. **18** Yighid'esde yiğil uşax qek'an. Davudun nukarar uşax qik'uva mang'uk'le eyhes qəvəyq'ənanbi. Manbışisqa məxüd qayle: - Uşax üç'ürnang'a, zi mana ittunçil aqqeyir, mang'vee şal k'ırı alixhxhi deş. Həsde uşax qik'uva zi mang'uk'le nəxüdne eyhes? Sayid cuk sa kar ha'a. **19** Davuduk'le cune nukaraaşe şud-şud haa'a g'avxhumee, uşax qik'uva ats'axhxhen. Mang'vee manbışike «Uşax qik'uyneva?» qiyghan. Manbışe «Ho'ova» eyhe. **20** Man g'ayxhi, Davud ç'iyele oza qixha, ayxı'r-səyxi'r vuk'lelqə zeytunun q'ışid qadğu, tanalinbid badal hi', Rəbbine xaaqa hark'in, Mang'us kyoyzarna. Qiyğa mana mançe cune xaaqa sak'i, cus otxhunij heleva eyhe. Cus oxhanas hucooyiy huvu, mang'vee oyxhanan. **21**

13 Qiyğa in ixha. Davudne duxayqa Avşalomuqa Tamar donana micagna yiçu yixha. Davudne menne dixes Ammonus mana Tamar yikkiykan. **2** Ammonus cuna duvuxna yiçu Tamar manimee yikkiykan, mana mançike ik'iyk'arna. Mana adamiyis hidyark'ınna içiy yixhayke, Ammonus məng'l'k hucoomecad ha'as dağamda qöö ixha. **3** Amnonuqa Yonadav donana sa hambaz ixha. Yonadav Davudne çocuna, Shimayna dix ixha. Vucur geer bicna kar ixha. **4** Yonadavee Amnonuk'le eyhen: - Ay paççahna dix, nya'a ġu yiğ-yiğle k'ece? ġu man zak'le eyhelan! Amnoneye mang'uk'le eyhen: - Zas yizde çocuna Avşalomna yiçu Tamar yikkan. **5** Yonadavee mang'uk'le eyhen: - Tyuleeqa k'iç'u, ġucar ġu ik'arna xhinne hagve. Dek ġu g'acesva vasqa arımee, mang'uk'le eyhe: «Hucoona ixhes, yuçeyk'le Tamarik'le eyhe ari zas kar oxhan he'ecen. Yizde ulene ögil zas otxhunij

he'ecen, zak'ler mana g'ayces, məng'i'ne xilençe Amnon g'imece ixha. **23** Ooğançə q'ölle sen kar oxhanas». **6** Amnon tyuleeqa k'iç'u, vuceecar İlgeç'ule qiyğa, Efrayim eyhene şaharis k'anene vuc r'kar hag'va. Paççah mana g'acesva arımee, Ba'al-Xatsoree Avşalomee vəq'əbi qoşar eyxhe. mang'vee paççahık'le eyhen: - Hucoona ixhes, Avşalomus paççahın gırğın dixbi maqa otxhunyida yiçü Tamar ayrecen, yızde ulene ögil ulyoğas qoot'las vukkiykan. **24** Mana paççahısqa zas q'öble kokay hee'ecen, zinad manbı cene ari, eyhen: - G'iyina zi, yiğne nukaree, vəq'əbi xilençe oxhanas. **7** Davudee xaaqaq insan g'axuvu, qoşar. Hucoona ixhes, g'iyina paççahiy cun insanar Tamarık'le eyhen: - Həşde yiğne çocune Ammonne zasqa savaale. **25** Paççahee Avşalomuk'le eyhen: - xaaqaq hiyek'ne, mang'us oxhanasın kar he'e. De'əs dix, yişin gırğınbı abee, vas y'il'q'da gyuuras. **8** Tamar çocune Ammonne xaaqaq hark'ining'a, Avşalomee mana nimee ittuçıl aqqeyir, paççah mana g'alirxhu eyxhe. Tamare xamir hi'i, çocune maqa arayle deş. Paççahee Avşalomus xayir-ulene ögil kokayıb qece. **9** Qiyğa məng'ee tava düəyib huvu, mana yəqqı'l araçe. **26** Avşalomee alyaptı, çocune ögilqa otxhanan kar giyxhe. need eyhen: - Manke yızda çoc Amnonxheeyir Mang'us oxhanas ikkiyakın deş. Amnonee eyhen: şaka g'axile. Paççahee mang'uke qiyghanan: - - Hasre gırğınbı zasse qığęepç'ecen. Gırğınbı Nişisne mana şoka ikkekka? **27** Avşalomee xıl mang'usse qığęebaç'enbı. **10** Amnonee Tamarık'le ts'its'aa'da deş. Davudee manke Amnonur gırğın cun eyhen: - Otxhanan kar anne gozeeqa qıkkee, dixbib mang'uka g'uxoolenbi. **28** Avşalomee cune maa'ad zi yiğne xilençe alyaat'ı oxhanasın. Tamare insanaasilqa əmr ha'a: - İlyaaake Amnonee çaxır çocusva hi'iyin kokayıb alyaat'u, anne gozeeqa ulyodğu vuc xhinne qixhamee, zi şok'le «Amnonus qıkkekka. **11** Kokayıb Amnonee oxhnecenva r'xeva!» eyhes. Manke şu mana gik'e, qı'məəq'ən. cusqana qıkkekamee, Amnon Tamarık at'ırq'in Zi şos əmr hoole! Adamer vuxhe, yik'eka vuxhe! eyhen: - Yiçü, qeera zaka g'aliyxhe. **12** Tamare **29** Avşalomee nəxüdiy uvhu, nukaraşed həməxüd mang'uk'le eyhen: - De'əs çoc, yızın do qığmayhe! Amnonus i'xiyxən. Paççahne dixbışık'le eyxhenbi izrailee məxdin karbı ha'anbı deşxhe. Məxbına g'acu, zaraba cone g'atıraşılqa alepxi, mançe beyniyavavalla himaa'a. **13** Məxdine doyuka zi heebaxanbi. **30** Manbı yəqqənang'a Davudulqə nyaqana yixhes? Yiğinid izrailee beyniyavava inəxülna gaf hiviyxhar: - Avşalomee paççahın do qığęc'es. Həşde hucoona ixhes, gü hark'ın gırğın dixbi gyapt'ynbı, manbışda nenacar üç'ürra paççahıka淤şanxhe, mang'vee zi vas heylesda. g'alerçu deş. **31** Paççah oza qixha, tanalın qıt'axxi', De'əsə eyhes deş. **14** Amnonee məng'i'l k'ırı ç'iyelqa gizyaraç. Mang'une k'anene gırğine cune ilyidixhi, guc geeb vuxhayke mana qıkkeek'val insanaşaşed tanalınbı qıt'axxa'anbı. **32** Davudne hey'i, məng'i'ka g'ilexhana. **15** Mançile qiyğa çocune Şimayne dixee Yonadaveeme inəxüd eyhe: Amnonuk'le Tamar g'imeece qexhe. Amnonus - Yızde xəring'usqa həməxüd qımaylecen, cune Tamar cus yic yikkanaçiler geer g'imeece qexhe. dixbışın gırğınbınıyxan haptı. Saccu Amnoncar Mang'vee Tamarık'le «Oza qiyxha gedarıyxheva» qık'u. Avşalomuqa məxbına fikir cuna yiçü Tamar eyhe. **16** Tamare mang'uk'le eyhen: - De'əs, yızda Amnonee cuka g'aliyxhas aliykkyne yiğile vuxha. çoc! Gü zi g'e'eyşyuka, mançile ögil hav'uyne **33** Hasre yızde xəring'un paççahın gırğın cun dixbi pisvalileb, sik'ilbab xəbna pisvalla zas haa'a. haptıva gaf g'avxhuva yik' gimoxyhancen. Saccu Amnonee məng'i'l k'ırı ildiyixhi, **17** cuna nukar Amnoncar qık'u. **34** Avşalommee hixu ark'in ixha. qort'ul eyhen: - İna zasse g'e'eyşu, akka qe'e! G'aravulee, vuk'ul ooqa qav'umee, tepayle geeb **18** Nukareeyir içiy g'aqa qığeyhi, akka qa'an. insanar gəə g'ooce. **35** Yonadavee paççahık'le içiyne tanal giranın micagın gurt eyxhe. Məxdin eyhen: - Haane paççahın dixbi qöövb! Zi, yiğne gurtbı paççahne adamiys hidapk'inne yişbişə nukaree, nəxüdiy uvhu, həməxüdud eyxhen. **36** aly'a ixha. **19** Tamaree vuk'lelqa yi'q k'yaa'a. Mang'vee cuvab uvhu g'attirxhınmee, axtiba Qiyğad tanalın gurt qıt'ax'i, vuk'lelqa xileppid gyaşa-gyaşa maqa paççahın dixbi ikkeebəc'e. aqqı hülüörəxa geese-geeşə iyek'anna. **20** Çocee Paççahir gırğın cun insanarıb hülüöbəxə gyaşa Avşalomee məng'i'kle eyhen: - Vaka, yiğna çoc giviyğal. **37** Davudee yiğis-yiğis dixes, Amnonus, Amnonee g'alirxhu? Yiçü, həşde niq' qığmayhe, ak' avqaaqqa vuxha. Avşalomemee hixu Geşurne mana yiğna çoc vorna. Man ixhayın yik'eeqa paççahne Talmayne k'anyaqa ayk'an. Talmay ikmekka. Məxür Tamar cene çocune Avşalomne Ammihudna dix ixha. Geşureeqa hixuna Avşalom xaa gırging'vee dağercuna xhinne eexva. **21** maa'ar xhebillə senna axva. **39** Amnon qık'u, Paççah Davuduk'le mana gaf g'avxhumee, mana ooğançə sabara gah ilgevç'ule qiyğa, paççah Davud qəlin aq'əna. **22** Avşalomee Amnonuk'le yugunud culqa qarayle. Mana Avşalomuke qəl qıgħahasva pisinid cuvab eyhe deş. Mang'vee yiçü mic qihna gexha deş. hey'i, məng'i'ka g'alirxhuynçıl-allá Avşalomuk'le

14 Tseruyayne duxayk'le Yoavik'le ats'anniy, g'attivxhan haa'a. Məxüb şı Allahne milletne paççahın yik' Avşalomuqa gyotxhan ixhay. yi'q'neençe hakkal hidyaa'a». **17** Mançıl-allı zi **2** Yoavee Teqoayeeqa insan g'ixelege mançə maxüd uvhu: «Yizda xərna paççah, sa cuvab ats'alyanana zəiyfa ayres. Mang'vee arıyne eyhe, yızın yik' cigeeqa qoracen». Vasse Allahne zəiyfayk'le eyhen: - Hucoona ixhes, ġucar ġu ak' malaikisə xhinne yugun pisinçike cura'as əxən. avquyn xhinne heegye. K'aarin tanalınbı ale'e, Hasre Rəbb, yiğna Allah, vas kumagxhecen! **18** vuk'lelqa zeytunun q'ış qımadığva, ġucar ġu Paççahee zəiyfayk'le eyhen: - Zı vake sa cuvab qık'uyng'unemee geer yiğbına geeşen xhinne qiyghanas, mançın alidghını zake dyugul hima'a. heegye. **3** Paççahne k'anyaqa hark'in, inəxüd Zəiyfee eyhen: - Yizda xərna paççah, hucoona eyhe. Yoavee, paççahık'le hucooyiy eyhəsə, xət ixhes qiyghne. **19** Paççahee qiyghanan: - İne qa'an. **4** Teqoayeençəne zəiyfa paççahısqa ikkeyc'ü, yiğne işee Yoavna xilyne alivku vob? Zəiyfee mang'une ögee aq'vak k'ena c'iyelqa gizerçü, alidghını qele: - Yizda xərna paççah, valqan k'in eyhen: - Ay paççah, kumag he'e! **5** Paççahee ixhen, şavussecad val k'ırı ılıdiyxihi t'ub cigeençə mang'uk'le eyhen: - Vak hucoona ixha? Zəiyfee l'gviykar haa's vəəxəs deş. Ho'o, yiğne nukaree eyhen: - Zalqa yiğ adı, yizda adamı qık'u. Zı Yoavee zas əmr hav'u, zi hucooyiy eyhes ikkənad, sip'iriy vorna. **6** Zaqa, yiğne nukarıqa, q'öyre mang'vee xət qı'i. **20** Məxüd yiğne nukaree Yoavee dixniy vor. Sa yiğil manbişda q'öyre çolee sana- mana iş qa'asva hi'i. Yizde xəring'una paççahna sang'uka aldapxhınırkı. Maa'r manbi curaa'asda ək'el, Allahne malaikna ək'elymee geeb vob, vuşucar ixha deş. Sang'vee manasa i'xi' gik'una. mang'uk'le dyunyel eyxhen gırğın ats'an. **21** **7** Həşde gırğınacab xızan zalqa g'elil quvxha, Paççahee Yoavik'le eyhen: - Ho'o, zi man kar manbişə eyhen: «Çoc gik'una şasqa qale, si mana ha'asin. Hoora, şəna mek'vna Avşalom yi'q'əlqa çoc gik'yuncıl-allı gik'as. Dekkin kar şavusiy axvas sak'al he'e. **22** Yoav aq'vakkena c'iyelqa gizerçü, «Gü manar gik'as». Manbişə məxüd zaqa vodun-deşin paççah geer qa'anava» uvhu. Qiyğa Yoavee need man ts'ünq' q'ətqəas. Məxüb manbişə ciyeyne eyhen: - G'iyna paççahee, cune nukaree uvhuyn aqval yizde adamıqye g'abiyinbi g'alepcəs deş. hi'i. Həşde zak'le, yiğne nukarık'le, ats'axhxayn, **8** Paççahee zəiyfayk'le eyhen: - Xaaqa sayk'le. vasqa zi yugra qarı ixhay. **23** Yoav Geşureeqa Zı yiğne hək'ee əmr haa'asda. **9** Teqoayeençəne hark'in, Avşalom İyerusalimeeqa sak'al ha'a. **24** xhunaşsee paççahık'le eyhen: - Yizda xərna Paççaheeme eyhen: - Hasre mana cune xaaqa paççah, hasre mançına binah zalqayıy yizde sak'leçen, yizde ulesqa qımayleçen. Avşalom cune xızanlıqa vuxhecen! Paççahıqayıy cune taxtilqa xaaqa siyk'al, mana paççahne ulesqa qarayle deş. **25** binah gyumooxhacen! **10** Paççahee eyhen: - İzrailyolle Avşalom xhinne micagna adameesına Şavaayiy vak'le sa cuvab uvhu, mana zasqa ayre. insan ixha deş. Gırgıng'us mana ikkən ixha. Mançile qiyğa mana vak sayıv set'as deş. **11** Zəiyfee Vuk'lele kits'algaməe mang'uqa qəlan cığa ixha eyhen: - Hucoona ixhes, paççahee, Rəbbilqa, deş. **26** Senis, c'ərbise mang'us yi'q'valla haa'ava, cune Allahilqa k'in g'aysrecen, şavusqacad yizde mang'vee manbi gyadaxa ixha. Qiyğad g'apamıl dixike qəl qığaaħas havaasaras dešva. Deşxhee, gyoodkumee, q'öd vəş şekel qadayle ixha. (Şekel manbişə yizda dix gik'as. Davudee eyhen: - Vorne paççahee gixhxhiy standart ixha.) **27** Avşalomuqa Rəbbilqan k'in ixhen, yiğne duxayne vuk'lele xhebiyre dixiy Tamar donana sa yiş yixha. Tamar ç'ərib g'a'avxhas deş. **12** Zəiyfee Davuduk'le eyhen: geer micagna içiy yixha. **28** Avşalom q'ölle - Hucoona ixhes, zasqa sa cuvab eyhes hasre. senna İyerusalim axveeyir, mang'uk'le paççahın Paççahee «Eyheva» eyhe. **13** Zəiyfee eyhen: - aq'va g'ece deş. **29** Avşalomee Yoavıqar qihna Nya'a manke ġu, Allahne milletne ögil məxbina insan g'ixelege. Avşalomus ikkənanniy, Yoavee vuc iş hav'u? Ğu məxüd uvhuyka, valqa binah qaa'a. paççahısqa ikki. Yoavis mang'une k'anyaqa ayres Menne cigeeqa hixu ark'ınna yiğna dix ġu vasqa ikkiyan deş. Avşalomee q'ör'es Yoavne k'anyaqa sak'al hi'i deş. **14** Yişin gırğınbi hapt'asınbi, si insan g'ixelege. Mang'us meer mang'une k'anyaqa c'iyelqa ott'ulne yi'q'əlqa sa'as dexhene xhyaniq ayres ikkiyan deş. **30** Avşalomee manke cune akar. Allaheeyid insanikə ts'its'i can g'eşə deş, nukaraaşık'le eyhen: - İlyake, Yoavin xhit'anan Mang'veeyib Cuke aq'ənaqa girxhuna nəxiürne Cus çol yizde çoluk at'itq'in vod. Hapk'in, maqa ts'a k'ane qa'asva fikr ooxhan. **15** Zı milletin qi'yeed'ən 1'xe. Avşalomne nukaraaşed hapk'in, maqa ts'a hey'i, cil-allar zi həşde vasqa, yizde xəring'usqa 1'xiyxən. **31** Manke Yoav Avşalomine xaaqa ari, paççahısqa ari. Yizde fikreeqa qadıny: «Hark'in qiyghanan: - Nya'a yiğne nukaraaşə abi, yizde paççahıka gaf haa'as, sayid mang'vee zi uvhuyn çolus ts'a i'xi'? **32** Avşalomee Yoavik'le eyhen: - ha'a. **16** Paççahee, zi uvhuncıl k'ırı alixhxhi, zinayıy Zasqa ayrevə zi yiğne k'anyaqa insan g'axuvu. yizda dix, si gyapt'as vukkanang'une xileençə Eyhelan zak'le, zi inyaqa Geşureençə nişisniy qarı?

Zı şaacar axunaxhiy incile nimeexheyid yugda mana şaka avarq'il, yişde vuk'lelqa yiğbi exas, eyxheyiy. Hasre zak'le paçcah g'aces. Zaqa binah şaharib g'lincike alğaahas. **15** Paçcahne insanaše vobxhee, gik'ecen. **33** Yoavee hark'in, man gırGIN eyhen: - Şİ yiğin nukarar vob, hasre şU, yişde paçcahılıq hixhar ha'an. Paççaheeyir Avşalom xəring'vee, eyhen ixhecen. **16** Paçcahıqab qihna cusqa qoyt'al. Avşalom paçcahisqa ari, mang'un mang'ı un gırGIN xaabınbı qıgeebaç'enbi. Mang'vee ögil aq'va ç'iyek qet'asmee k'yozzarna. Paççahee saccu yits'yre caariye xaaqa ilyakasva g'alyaa'a. mang'us ubba ha'a.

15 Sabara gah ilgəvç'yle qiyğa, Avşalomee cus dəv'əyn daşk'a, balkanar, xhots'al cune ögil g'adaxhvanasda insan t'abal ha'a. **2** Mana miç'eer çakra suğots'u, şaharne akkabisisqa əlyhəane yəqqənəyi ulyozzarna. Mançe cone yi'q'nee gipxhina gaf paçcahee məhkama alğehecenva vüqqənə insanar ılgəəmee, mang'vee manbı cusqa qopt'ul, qiyghan ixha: - ŞU nene şahareençəne? Mane insaneeyid alidghiniy qele ixha, vuc sa neneme ızrailyne nasileençena vorna. **3** Avşalomee mane insamık'le inaxüd eyhe ixha: - Yiğna iş yugnab, qopkunab vuxheeyib, paçcahisine val k'ırı alixhxhesda insan deşda. **4** Avşalomee meed eyhe ixha: - İnce ölkyna haakim zicarxhiy hi'ina. Manke zi, vuşuyiy zasqa məhkamee he'eva ari, mang'un işiqa qorkuraniy ilyakkas. **5** Vuşumecar k'yozzarava Avşalomusqa qexhemee, mang'vee xil hotku, mana insan cusqa ts'its'i, ubba ha'a ixha. **6** Avşalomee məxüd paçcahisqa məhkama ha'asva vüqqənə gırGINe ızrailybışıkcad ha'a ixha. Məxüb mang'vee ızrailybi culqa saa' vuxha. **7** Yoq'ulle sen ilgəc'yle qiyğa, Avşalomee paçcahılk'le eyhen: - Hucoona ixhes, hasre zi Xevronqa hark'in, Rəbbis cuvab huvuyn kar ha'as. **8** Zi, yiğna nukar, Aramne cıgabişeenə Geşurne şaharee axvamee, k'inniy g'assir: «Rəbbəe zi İyerusalimqa sak'al he'ee, zi Mang'us i'bəədat ha's as Xevronqa i'qqəs». **9** Paççahee mang'uk'le «Yugna yəq vuxhenava» eyhe. Avşalomur Xevronqa ayk'an. **10** Avşalomee dyugulerba gırGINe ızrailyne nasılıbşeeqa cun insanar g'axuvu, maabinbışık'le eyhen: - Gaçeençə qı'ğənə süttiyun ses g'ayxhimee, «Avşalom Xevron paçcah ixhava» eyhe. **11** İyerusalimğançə Avşalomuka sacigee q'öd väş insan ayk'an. Manbı məttine yik'eka mang'uqab qihna əlyhəə vuxha. Manbışis nişikecab xabar vuxha deş. **12** Avşalomee q'urbanbı allya'amee, mang'vee Davudna müşaavir Giloonçena Axitofel cune şahareençə, Giloonçə, cusqa qoyt'al. Avşalomne suralqa ılgəənbi yiğ-yiğile geeb qeebaxhe vuxha. Manbışis Davudne yi'q'ele qeepxhes vukkan vuxha. **13** Sa insan Davudusqa ari, mang'uk'le eyhen: - ızrailybışın yik'bı Avşalomulqa vod satk'il. **14** Davudee İyerusalimeene cune gırGINe insanaşık'le eyhen: - İnce heepxas! Deşxheene, Avşalomne xilençə yişde neng'ussecar g'attixhanas əxəs deş. Zaraba vuxhe əlyhəə. Deşxheene,

mana şaka avarq'il, yişde vuk'lelqa yiğbi exas, şahareençə qığənənxaasqamee qadı, ulyoyzaran. **18** GırGIN mang'un insanar Keretbşıka, Peletbşıka, yixhid vəş Gateençə cuqab qihna qabıyne Gatbşıka sacigee, cune ögiyle ilgəebaç'e. **19** Paççahee Gatğançene ittayk'le eyhen: - ŞU nya'a şaka i'qqə? Sak'le, ixhesde paçcahıka Avşalomuka axve. ŞU menne cigeençə g'e'eszı qarına vor. **20** ŞU inyaga həşdebisiqə qarı. G'iyna zi şU zaka əlyhəəsne alik? Zak'le zi nyaqa əlyəsvacar ats'a deş. Gümee sak'le, yiğin insanar vaka quvke. Hasre Rəbbəe Cuna badal dyooxhena yugvalla vak'le haagvecen! **21** İttayee paçcahı alidghiniy qele: - Vorne Rəbbilqanıy yizde xəring'une paçcahne canılqan k'in ixhen, şU, yizada paçcah, nya'a'ar ixhee, zinar qılk'ı ixheeyir, üç'ür ixheeyir, maa'ar ixhes. **22** Davudee ittayk'le eyhen: - Qora manke ögilqa ilgəc'e, ögee hoora. Gatğançene ittaykan gırGIN mang'un insanar, cone k'anebin gırGIN uşaxar qabı, ilgəebaç'enbi. **23** Paçcahin insanar əlyhəəmee, ölkəebin gırGIN insanar okur aletçu gyaasenbi. Paççahee Qidronna q'adaal ilgəvç'umee, mang'ukan gırGIN milletcad sahrayne suralqa ayk'an. **24** Maa'ar Tsadokir ixhana. Mang'un k'ane Leviyke g'abiynbı vuxhaynbı. Manbışe Allahika mugaavilenana q'utye quvkekka vuxha. Allahna q'utye manbışe c'iyelqa giviyxhe. Evyataree gırGIN millet şahareençə qığec'esmee q'urbanbı allya'a. **25** Paççahee Tsadokuk'le eyhen: - Allahna q'utye şahareeqa savk'al hee'e. Zi Rəbbine ulesqa yugra qaree, Mang'vee meer zi yi'q'älqa sak'al hi'i, Cuna q'utyeiy Cuna çadır zak'le hagvasın. **26** De'esz, «ŞU Zas ikkanna deşurva» uvheene, hasre zak Cus hucooyiy ikkan he'ecen. Zi Mang'un xile vorna. **27** Paççahee kaahin Tsadokuk'le eyhen: - İlekke, hucooyiy eyxhe. Günayıy yiğna dix Axima'ats, Ewyatarne duxayka Yonatanika sacigee hexxan hidit'i şahareeqa savk'le. Günar, Ewyatareeyib q'öýursana vüsun dixbi şoka vukkee. **28** Zi şoke xabar qavaalesmee, iordanne damayle ilgəənə cige, sahree ixhes. **29** Tsadokeeyi Ewyataree Allahna q'utye İyerusalimeeqa savaak'al haa'a. Cona q'öýursanab İyerusalimee axva. **30** Davud Zeytunne suvalqa gesse-gesse ilqec'e. Mang'vee vuk'lelqa kar atçu eyxhe, g'elilqamee kar ali'i ixha deş. Mang'uka sacigee suvalqa ılgəənbi vuk'lelqa kar atçu gyaase-gyaase ilqeebaç'e. **31** Savaame «Axitofel Avşalomne k'ane vorva, g'elil

qeepxhaynbişde suralirva» xabar hoole. Davudee paçcahik'le eyhen: – Nya'a mane xvaan yizde Rəbbis düə haa'a: – Ya Rəbb, zi Vake heqqə, xəring'us, paçcahis, məxbina bed-düə hav'u? Hasre Axitofelin m'ləhətbə nişiscad karai'dəənbi he'e. zi hark'in mang'unə vuk'ul qooxas. **10** Paçcaheen **32** Davud milletin Allahis i'bədət ha'anə suvane eyhen: – Tseruyayn dixbi, zake şos hucoone? q'omaqa hirxhilmee, Arkibışda Xuşay mana Mang'vee, Rəbbəe «Davudus bed-düə hee'eva» g'aces arayle. Mang'vee culqə abina ver haqvasva uvhu, bed-düə haa'axhee, şavusse mang'uk'le tanalinbi qit'axxa'a, vuk'ulelqa nyaq'v kya'a. «maxxud hima'ava» eyhes əxəyee? **11** Davudee **33** Davudee mang'uk'le eyhen: – Ğunar zaka Avışayk'leyiy gırğine cune insanaaşık'le eyhen: – sacigee əlyhəsxhee, əyü zas dağamra ixhes. **34** Zake g'ariyne yizde dices zi gik'as ikkan. Mane inekke yugun, əyü şahareeqa sak', Avşalomuk'le Benyaminyaaşikeng'uk'le hucooy eyxheyee! eyhe: «Paçcah, zinar yiğna nukar ixhes. Şenke Mana culer-alqa g'alerce, hasre heecen bed-düə. nəxəbüy yiğne dekkis nukariyvalla hav'u, həşdeb Mang'uk'le məxxud Rəbbəe uvhu. **12** Həməxüd vas haa'as». Məxiid vasse zas kumag ha'as əxə. eyxhe, Rəbbik'le zak ixbər g'acu, şeng'vee Vasse Axitofelin m'ləhətbə alyt'ik'al ha'as əxə. g'iyňa zas hav'yne bed-düə-allı, zas yugun ha'a. **35** Kaahin Tsadokiy kaahin Eyyatara maa'ab vaka vuxhes. Paçcahne sarayee g'ayxhiy gırğın kar, əyü vuxha. Şimeyeeme suvayne sirtile bed-düə haa'a-kaahinaaşılıq Tsadokilqayıy Eyyatarılqa hixhar haa'a aykan. Mang'vee manbişilqa g'aye, toz ha'as. **36** Manbişda q'öyre dix – Tsadokna dix dağa'a. **13** Davudiy cun insanar cone yəqqi'n əlyhəə vuxhes. Paçcahne sarayee g'ayxhiy gırğın kar, əyü vuxha. Şimeyeeme suvayne sirtile bed-düə haa'a-kaahinaaşılıq Tsadokilqayıy Eyyatarılqa hixhar haa'a aykan. Mang'vee manbişilqa g'aye, toz ha'as. **37** Avşalom iyerusalimeeqa iyerusalimeeqa qabayle. Axitofelir mang'uka i'kkəəmee, Davudna hambaz Xuşayir şahareeqa sacigee ixha. **16** Davudna hambaz, Arkibışda Xuşay, Avşalomusqa arı «Paçcah geer qa'anə! Paçcah geer qa'anaval!» eyhe. **17** Avşalomee Xuşayk'le eyhen: – Manane yiğne hambazılqana, Davudulqana, yiğna badal dyooxhena yugvalla? Nya'a hambazika sacigee idyark'in? **18** Xuşayee Avşalomuk'le eyhen: – De'ş, zi saccu Rəbbəe, ine milletin, gırğine izrailincar, g'ayxi'yne insanın sura aqqas. Zi mang'uka axvas. **19** Əü zak'le eyhelan zi şavusne nukariyvalla haa'as? Hambazne dices dişde? Yiğne dekkis nəxbına nukariyvallayıı hav'u, vasib həməxübna nukariyvalla haa'as. **20** Avşalomee Axitofelik'le eyhen: – Şı hucooyi ha'as ikkanva m'ləhət g'avcelan! **21** Axitofele Avşalomuk'le eyhen: – Yiğne dekklee xaaqa ilyaqasva g'alyav'yne cune caariyeeşa g'aliixhe. Manke gırğine Izrailik'lecad əü dekkis g'imece qıxhava ats'axhxhesin. Yiğne suralyne gırğinbişed yiğin sura sik'ildad geed aqqas. **22** Avşalomee dekkine sarayne oğa çadır güvəx, maa'ar gırğine izrailyne ulene ögil dekkine caariyeeşa g'ilexha. **23** Mane gahbişil Axitofele g'avcuna m'ləhət, Allahiken cuvab xhinne ixha. Axitofele g'avcuna m'ləhət Davudnemeeyb Avşalomnemeeyb həməxüb vuxha.

16 Davud suvayle gəə girgilmee, mang'us Mefiboşetna nukar Tsiva qızaxxa. Mang'vee q'öd vəş giney, vəş t'exa qeqvuyne t'imilin, vəş t'exa incilyna, sa tuluğ çaxiren alyat'ı, manbid q'öne əmələlqa alixhxhi, Davudne ögilqa arayle. **2** Paçcahee Tsivayk'le eyhen: – İmbi nyaqane ikkekka? Tsivee eyhen: – Əmələr paçcahın xaabimbi aleepxecenva, gineyiy incilerid yiğne nukaraaşə oxhneccenva, in çaxırıd sahreene obzuruynbışe ulyogecenva adı. **3** Paçcahee Tsivayk'le eyhen: – Yiğne xəring'una neva, Mefiboşet, nyaane vor? Tsivee paçcahik'le eyhen: – Mana «G'iyňa izrailybişə yizde q'əsde dekkina paçcahiyvalla zasqa savaaq'al haa'asva» uvhu, iyerusalimeeqa axu. **4** Paçcahee Tsivayk'le eyhen: – Manke Mefiboşetin gırğın kar yiğin eyxhe. Tsiva paçcahis k'yorzul, alidghiniy qele: – Saccu zi yiğne ulesqa yugra qoracen. **5** Paçcah Davud Baxurim eyhene şahareeqa qarayle. Mançə mang'usqa Şaulne xinibışda Gerayna dix Şimey qıgeç'e. Şimey Davudus bed-düə haa'a-haa'a qıgeç'e. **6** Davudne hiqiy-allə cehilyaariy cun esker vuxhayka ilydyakki, mang'vee Davudulqayıy Davudne insanaaşılıq g'ayebi ayhe. **7** Şimeyee Davudulqə inəxübna bed-düə haa'a: – Agvle, agvle, insanar gyabat'ana, karai'dəəna insan! **8** Əü Şaulne cigeə paçcah ixha. Rəbbeeyid vak in Şaulne nasılıkə k'yapk'inne ebal-allı hı'i. Həşde Rəbbəe paçcahiyvalla yiğne dicesqa Avşalomusqa quvu. Valqa mana ver əyü insanar gyabat'anava abi. **9** Tseruya donane zəiyfayne duxee Avışayee

17 Axitofele Avşalomuk'le eyhen: – Hasre zi yits'iqvəd aazir insan g'ayxi', xəmde Davuduqa qıhnə gixhas. **2** Mana orzul, ri'hi'le g'a-arxhung'a, şı manbişilqa k'yophur mang'unə ul qəvəeq'ənaa'as. Manke mang'une k'anebin gırğinbi heepxasınıbı. Zinar manke saccu paçcah Davud gik'as. **3** Qiyğale gırğın millet zi vasqa

sak'al ha'as, istağ tsumaysqa seek'al hee'en ha'a. Mançıl-allab manbı mançe zaraba qägeepç'i xhinne. Gırğınbı valqa savk'lecenva, ğu mana Baxurimeeyxene sa adamiyne xaaqa qavayle. t'abal ha'ana insan gidek'u g'alerçes ikan deş. Mane adamiyne mahlee kahrız vooxhe. Manbı Manke milletikid vuççud ixhes deş. 4 Man cuvab maqa k'eebaç'e. 19 Mang'une xhunaşsee örtug Avşalomusud gırğine izrailyne ağsaqqalaasıdır alyaat'u kahrizlıq açğu, cilqab xhit'a gyooka, yugda qadayle. 5 Avşalomee eyhen: - Qudoora, şavuk'lecad vuççud g'imececcenva. 20 Avşalomun həşde Arkibişa Xuşayır qot'elas, sa mang'vee insanar mane xaaqa abi, zayıfayke qiyghanan: eyheniciliid k'ırı alixhxhes. 6 Xuşay Avşalomusqa - Axima'atsiy Yonatan nyaane vob? Zayıfayfe arımee, Avşalomee mang'uk'le eyhen: - Axitofelee manbışık'le eyhen: - Damayake ilgeepç'i. Mane şas inəxübna m'sləhət g'avcu. Si mang'vee insanaşə manbı t'abal haa'a. Vuşucar ivdeykim, eyhəxüd ha'asee? De'eş, hidya'asxhee, ğu hucoo sapk'il İyerusalimqa avayk'an. 21 Avşalomun he'evane eyhe? 7 Xuşayee eyhen: - Axitofelee insanar apk'iniyle qiyğa, Yonataniy Axima'ats həşde huvuna m'sləhət yugna deşub. 8 Vak'lecad kahrizeençe qägeepç'i, paççah Davudus xabar ats'an, yiğna dekkik mang'ukan insanar igider vob. hevlesva avayk'an. Manbişə mang'uk'le eyhen: - Manbı həşde balabı g'ayşu axuyın syobi xhinne Oza qeepxhe, damayake zaraba ilgeepc'e. Manke vob. Yiğna dek ak'elika siç'ekkvana insan vor, manbişə Axitofelee uvhiyçına gaf ha'a. 22 Davudiy mana misacar g'oşunne yi'q'nee g'alixhas deş. cun insanar İordanne damayle ilgeebəç'enbi. 9 Mana həşde mağarabışde sançeeye, deşxhee, Miç'eerilqasse damayle ilşideç'una sa insan axva menne cigeeye dyugulyxha vor. Mang'una g'oşun deş. 23 Axitofelik'le iş cune m'sləhətika hidyav'u yiğne eskeraşılqa ts'eppa k'yophur, ğamuvxhee, g'avcumee, mang'vee cune əməleys palan i'xi' cune man g'ayxhiybişə eyhesin: «Avşalomoqa qihna şahareeqa, xaaqa siykl'al. Mang'vee cune karak apk'ininbi avub avxu». 10 Manke aslanaaşın hucooyiy ha'as ikanvad uvhu, ark'in vuceecar vuc xhinne yik'binan igiderib qəvəq'ənasınbi. givayxanna. Mana, cuna dek k'eyxiye mağaree Gırğine izrailybişik'lecad ats'an, yiğna dek nəxruna k'eyxha. 24 Davud Maxanayimeeqa qarayle. g'oçax ixbay, cukanbib nəxbin igider vuxhay. 11 Avşalomur cune k'anene gırğine izrailybişika Zi vas inəxübna m'sləhət g'oocə: Danile Beer- İordanne damayle ilgeç'e. 25 Avşalomee, Amasa Şevalqamee gırğın izrailybi deryalne miglena Yoavne cigeeqa g'oşunbişda xərna giyxhe. g'um xhinne vasqa savaalecen. Günab yiğne xilen Amasa, Yitra donane izrailyğançeng'una dix manbı dəv'eeqa vukkee. 12 Mana axvane ciga'bışde ixha. Mang'una yed Naxaşna yiş Avigailiy yixha. sançee si mang'ulqa xənəcə çi'ielqa g'e'exhhan Yoavna yed Tseruya Avigailiynar yiçu yeexhe. 26 şəh xhinne k'yooharas. Manar, cukane insanaaşına Avşalomee izrailybişika Gilead eyhene cigeeqa çadırkı sacarır üç'ürra g'ilydyaraç. 13 Mana menne giyxə. 27 Davud Maxanayimeeqa arayle. Maqa şahareeqa ark'in ixheene, gırğine izrailybişə mane mang'usqa Ammonne Rabba eyhene şaharençene şaharisqa t'ü'er adı, mana şahar habğı, dameeqa Naxaşna dix Şovi, Lo-Devareençe Ammielyne dix g'a'apçes. Mane şaharike sa k'ınna g'ayeb g'alepçes Makir, Rogelim eyhene şaharençene Gileadğançena deş. 14 Avşalomeeyiy cukane gırğine izrailybişə Barzilay abayle. 28 Manbişə Davudusiy cune eyhen: - Arkibişa Xuşayna m'sləhət, Axitofelyne g'oşunus doğaqbı, k'olabı, nyuq'vneke hi'lyn g'abbı, m'sləhətile yugba vob. Məxüd Rəbbəe Avşalomne vuk'ləlqa ver ablyaa'asdəmee, Axitofelyna yugna m'sləhət havaakal haa'a. 15 Xuşayee kaahinaaşık'le 29 itv, şor, zerane nikneke hi'lyn nisse, vəq'əbə Tsadokik'leyiy Ewyatarik'le eyhen: - Axitofelee manbışiqsa məxüd qayle, g'oşun çolee missibaniyan, obzur, xhyan denamee avxu.

Avşalomusuy izrailyne ağsaqqalaasış inəxübna m'sləhət g'avcu. Ziməe manbışık'le inva uvhu. 16 Həşde şu ina xabar ana Davudusqa zaara insan g'axile. Şu mang'uk'le eyhe: «G'iyyna xəm İordanne damayne ine aqval sahree himaa'a. Damayne şene aq'valqa ilgeepç'e. Deşxheene, paççahır cukan gırğın insanarib hapt'asınbi». 17 Yonataniy Axima'ats En-Rogelee aaxva vuxha. Sa nukar içee manbışis xabar abayle vuxha, manbişeb mana xabar paççah Davudus hivxhar haa'a vuxha. Manbı şaharee neng'uk'lecab g'avces vukkan desdiy. 18 Sa gadeyk'le manbı g'oocə, mang'veeyid man hark'in Avşalomulqa hixhar

18 Davud cune hıqiy-allane g'oşunuqa ilyakka. Mang'vee g'oşun aazırna, vəşna bit'al hav'u, manbişilqa çak'ınbi giviyxhe. 2 Davudee g'oşun xhebne cigeeqa bit'al haa'a. Ts'eppiyne destel ooqa Yoav, q'öd'esde destel ooqa Yoavna çoc, Tseruyyna dix Avışay, xhebid'esde destel ooqar Gatğançena İttay xərna giyxhe. Paççahə g'oşunuk'le eyhen: - Zi şoka dəv'eeqa hidyark'in gyuaras deş. 3 Eskeraşə mang'uk'le eyhen: - Hımayk'an, si heepxas gyapk'eene, manbı şaqqa sapk'il ilyaakas deş. Yişinbixin surabı hapt'eyyib, manbı şaqqa meeb sapk'il ilyaakas deş. Gü yişde yits'ne aazırıng'ule ooqana vor.

Mançilesa, ġu şas şaharene kumag he'e. 4 xabar hevles. 20 Yoavee mang'uk'le eyhen: – Ğu Paççahee manbışık'le eyhen: – Şosqa nəxüdiy mana gaf g'iyna deş, sa menne yiğl sa mebna yugna yugda qöö, zi həməxüdud ha'asin. Gırgına g'oşun gaf paççahis hee'e. G'iyna mang'unan dix qik'u. 21 vəşna, aazırna şaharenen qıgevç'esmee, paççah Yoavee Kuş eyhene cigeençene adamiyk'le eyhen: şaharne akkabisinė ulyoyzar. 5 Paççahee Yoavılqa, – Hoora, paççahisqa hak'ne, g'iyna g'acuynbi Avışayalqa, İttayalqa əmr haa'a: – Hucoona mang'usyuşan he'e. Mana insanır Yoavis kyorzul, ixhes, yizdemee şene gadeyka, Avşalomuka, mançe g'adaxvan ayk'anna. 22 Tsadokne duxee g'üvənaba vuxhe! Paççahee g'oşunbışde vuk'lel Axima'atsee meed Yoavik'le eyhen: – Hucooyiy ulyobzuriybış Avşalomne hak'ee huvuna q'arar eyxhe ixhecen, hasre zinar şene adamiyqa qihna gırgine eskeraaşik'le g'avxhuna. 6 Davudna g'adaxvanas. Yoavee eyhen: – Nya'a, dix, vasir g'oşun, Izrailybişka dəv'ə haa'asva qıgooç'e. Dəv'ə şeng'uqar qihna g'adaxvanas ikkan? Ğu mana Efrayimme ç'alagee vooxhe. 7 Maa'ab Izrailyna gaf hav'uva vas mukaafat heles deş. 23 Mang'vee g'oşun Davudne insanaaşile avub aaxva. Mane yiğl eyhen: – Hasre hucooyiy eyxhe ixhecen, zi maa'ab geeb eb k'yapk'in, g'ad aazir insan qik'u. g'adaxvanasda. Yoavee mang'uk'le «G'adaxvneva» 8 Maana dəv'ə hiqiy-allane gırgine cigabişeeqab eyhe. Axima'ats Q'adaaline yəqqi'n g'adaxhun, hiviyxharna. Mane yiğl ç'alagin g'ilincile geeb Kuş eyhene cigeençene adamiyile ögee qexhe. insanar gyabat'a. 9 Avşalom Davudne insanaaşisqa 24 Mane gahil Davud anneyi g'anne akkabisde qızaxxa. Mana cune g'atiril alixi, xənnə m'lqəne yl'q'nee gyu'ur eyxhe. G'aravulyçiy şaharne yivek avğançe i'lğəəmee, mang'unan vuk'ul yivene akkayne oone cabirılqa ilqec'umee, mang'uk'le geed bitağbinane cigayk açayxar. Məxür mana sa insan g'adaxvan qöö g'ece. 25 Mang'vee xəə'er givarxın axva, vuc alixina g'atirme qıgevç'u paççahılqa onu'u, cuk'le g'acuyn paççahis yuşan avayk'anna. 10 Eskeraaşine səng'uk'le man g'acu, ha'a. Paççahee eyhen: – İnsan saxhee mang'vee, Yoavis yuşan ha'a: – Zak'le haşde Avşalom xabar vukkekka vuxhes. Mana insan hiyxhar ixha. m'lqəne yivele qı'xi' g'acu. 11 Yoavee cus 26 G'aravulyçiyk'le g'adaxvan qööna sa merna man yuşan hi'iyne insanık'le eyhen: – Hucoo? insanır g'ece. Mang'vee akkee ulyorzungulq Vak'le manayee g'acu? Nya'a ġu mana mankecar onu'u, eyhen: – Meer sa merna insanır g'adaxvan i'xi' gidek'u? Zi vas mançıl-allı yits'ille şekel qöö. Paççahee eyhen: – Manar xabar vukkekkanu nuk'rayniy sayib ts'iraniy hevles. 12 Mane insanee vor. 27 G'aravulyçee eyhen: – Ts'erriyng'un Yoavik'le eyhen: – Yizde xilyaqqa aazir şekelib g'adaxhuniy Tsadokne duxayne Axima'atsne huvunaxhiy, zi paççahne duxaylqa xil g'udyoyst'aliy, g'adaxhuniylikdak arak. Paççahee eyhen: – Mana Vak'le, Avışayk'le, İttayk'le, «Yizdemee mana yugna insan vor, mana yugna xabarika l'qqə. 28 gade Avşalom havaceva» paççahee əmr haa'a Axima'atsee paççahik'le it'umda eyhen: – Gırgın zak'le g'ayxhiyin. 13 Zi paççahne cuvabike qıgeç'u, yugda vod! Qiyğa mana paççahne ögil ç'iyelqamee Avşalom gik'unaxhiy, vuçjud nəxüdcad paççahike k'yorzul eyhen: – Yuğne Allahis, Rəbbis şukur dyugul ha'as eyxhe deş. Günad yızın sura aqqas vuxhena! Rəbbəe valqa, yizde paççahılqa, xil deşdiy. 14 Yoavee mang'uk'le eyhen: – Zaqa, vaka g'ott'uluynbi yuğnecab xilyaqqa quvuyンbi. 29 avaak'an haa'asda gah deşda. Avşalom m'lqəne Paççahee eyhen: – Yizda dix Avşalom yugrane yivele qı'xi'carniy vor, mana qik'u deşiy. Yoavee vor? Axima'atsee eyhen: – Yoavee zinay sa merna xilyaqqa xhebille mizrag alyat'u, mang'une yik'eeqa paççahna nukar g'uxolemee, zak'le maa'ad alikkıhiyxə. 15 Yoavin silah haqqana yits'iyre gade gikkıy gitxhu g'acu. Zak'le maa hucoome ixhay, Avşalomusqa yoq'ne surale qeepxha, mana i'xi' nemme ixhay ats'a deş. 30 Paççahee eyhen: gek'anə. 16 Qiyğa, g'oşunun Izrailybişiq qihna – Sa suralqana qixha, maa'ar ulyozre. Manar gyapk'iy ç'əv he'ecenva, Yoavee şeypur i'lyviyxə. sa suralqana qixha ulyoyzarna. 31 Kuş eyhene 17 Avşalomur yivele g'ayşu, ç'alageene sa xənnə cigeençene qarı eyhen: – Yizde xəring'us, paççahis g'uyeeqa dağaraççe. Ooqab g'ayebişda anbar saa'a. zaqa yugna xabar vobna! Rəbbəe g'iyna valqa g'elil Manke gırgın Izrailybişiq xaybişeeqa heebaxa. qeepxhaynbişde xilençe ġu g'attixhan hi'ina. 32 18 Avşalomee üç'ürnang'a sa xəbəna g'aye alyapt'i, Paççahee mang'uk'le eyhen: – Yizda dix Avşalom mana Paççahaşaşine Q'adaalil cus aabida xhinne yugrane vor? Kuş eyhene cigeençeng'vee eyhen: – ulyoozar haa'a. Mang'vee mane g'ayel «Zas yızın Hasre yizde xəring'une paççahne duşmanaşikiy, do havacesda dix ixha deşva» uvhu, mane g'ayeyis mang'ulqa g'elil qeepxhayne gırging'uk Avşalomuk cun do hele. G'iyiniye yiğiliq mançık'le Avşalomna ixhayn ixhecen. 33 Paççah sacuraycar qa'a. Mana haykalva eyhe. 19 Tsadokne duxee, Axima'atsee şaharne akkabisde oone gozeeqa ilqə-iłqə eyhe ixha: – Yizda dix, Rəbbəe vuc duşmanaaşine xilençe g'attixhan hi'iva

yizda dix Avşalom! Dix, yiğne cigeet zicarxhiy qik'una! Yizda dix Avşalom!

19 Yoavılqa «Paççah Avşalomuqa vor geşse, mang'vee ak'ib avquva» hixhar ha'a. **2** Mane yiğiliy duşmannaşile şamepxhay ak'ılıqas siyik'al. Eskeraaşik'le paççahin yik' duxayqa gyotxhanva g'iyxhe. **3** G'oşun mane yiğil şahareeqa, dəv'eençe hixu qööna, naş qexhe dyugulenra şahareeqa i'kkəena xhinne ikykyooç'e. **4** Paççahee aq'valqa kar atçu, it'umba ts'ir haa'a: – Yizda dix Avşalom, ay Avşalom! Dix yizda, ay dix! **5** Yoav paççahne xaaqa ikkeç'u, eyhen: – G'iyna yiğin can, dixbişin, yişbişin, yiğne yadaaşin, caariyebişin canbi g'attixhan hı'yın yiğin insanar ꜑u k'ap'ik'ile avqa qav'u. **6** Vas ꜑u g'imecenabı vukkan, ꜑u iкkananbı vukkan deş. G'iyna ꜑u yişde gırging'uk'le haguyn, g'oşunbişin ç'ak'imbiiy manbişin insanar yiğnemee vuççud deşin kar vodun. G'iyna zalqa hitxhir, Avşalom axu yişin gırginbi g'iyna hapt'iyńbixhiy, man yiğnemee yugdanıy ixhes. **7** Həşde milletisqa qıgeç'e, manbişis yik'bi hele. Rəbbilqan k'in ixhen, ꜑u g'iyna milletisqa qıgeç'vee, vaka exhalilqasse sacar insan axvas deş. Manid mek'valile g'iyniyne yiğlqamee yiğne vuk'lelqa qadiyn nekke pisin kar ixhes. **8** Paççah oza qıxha, şaharne akkabisidsa giy'ar. G'oşunuk'led «Paççah şaharne akkabisinsne gyu'urva» uvhumee, g'oşun paççalısqsa sawayle. Girgin izrailybime cone xaybişeqa apk'in vooxhe. **9** Izrailyne gırçine nasıl sana-sang'uka xiliyñ ha'a, eyhe ixha: – Paççahee şı yişde duşmannaşine xilençe g'attivxhan hav'u! Filiştinaşde xilençeb mang'vee şı g'attivxhan hav'u. Həşder Avşalomulla mana vuccar örkeenç hixu. **10** Şas xəvvalla hee'ecvna şı g'əyxi'nə Avşalomur dəv'ee qik'una. Həşde paççah Davud yı'q'əlqa sak'al hı'yinemee, şu nya'a vuççud itteyhe? **11** Paççah Davudee kaahin Tsadokusqayıy kaahin Evyatarsqa in cuvab hixhar ha'as insan g'ixe: – Yahudayne ağsaqqalaasık'le inəxüd eyhe: «Paççah yı'q'əlqa sak'al ha'amee, şu nya'a nekke qiygynbi vooxhe? izrailycad yuşan ha'an karbi paççahlıq, mang'une xaalqa hiyxhar. **12** Yızın çocar, şı sa ebanbi vob. Nya'a paççah sak'al ha'ang'a şu nekke qiygynbi vooxhe?» **13** Amasayk'led eyhe: «Nya'a şı sa ebanbi dişde vob? Yizde k'ane gırçine gaħbişis Yoavne cigeene g'oşunbişda xərna ꜑u dexheene, hasre Allahee zalqa mançileb pisdə ver ablee'ecen». **14** Mang'vee məxüd gırçine Yahudeeşin yik'bi sang'un yik' xhinne culqa sak'al ha'a. Manbişis paççalısqsa insan g'axuvu, eyhen: – Paççah, ġunar, yiğin gırçın insanarıb savk'le. **15** Paççah sak', iordanne damaysqa hiyxhar. Yahuder paççahne ögeeqla, mana damayke alğahasva Gilgal eyhene cigeeqa abayle. **16** Baxurimğançene Benyaminne

nasileençene Gerayna dix Şimeyir Yahudeeşika sacigee zaara paççah Davudne ögeeqlava geç'e.

17 Mang'uka Benyaminaşına aazir insan arayle. Qiyğa Şaulne xaaña nukar Tsiva, yits'uxhvayre mang'una dix, g'ayrer nukar arayle. Manbi zaraba-zaraba iordanne suralqa paççalısqava avayk'an. **18** Coyub paççalısqqa yugba qudoorabacenva mang'una xizan damayle alğaaħas, damayne şena aq'valqa ilgeebaq'e. Gerayna dix Şimey, paççah iordanne damayle ilgeç'umee, Davudne ögil ç'iyelqa gizyaraççe. **19** Mang'vee paççahik'le eyhen: – Hasre yizde xəring'uk'le zal binah g'umoocecen. Gu, yizda paççah, İyerusalimğançe qıgeç'uyne yiğil zi, yiğne nukaree, hav'una binah yik'el qavaale himaa'a. **20** Zak'le hav'una binah vaats'ana. Mançıl-allar zi g'iyna paççahne ögilqa gırçine izrailybile ögee arı. **21** Tseruyayne duxee Avışayee eyhen: – Şimeyee Rabbee g'ayxi'ng'uk'le eyhesinbi-ittehesinbi axu deş. Mançıl-allar mana gik'as ikkan. **22** Davudee eyhen: – Tseruyayn dixbi, zake şos hucoone? Nya'a zas duşmanna g'ats'apk'in? Zak'le zi izrailyna paççah ixhay yugda ats'a vod, mançıl-allar g'iyna izrailee vuşucar gik'as deş. **23** Paççahee qiyşa Şimeyk'le eyhen: – ꜑u gik'as deş. Paççahee mang'us k'in g'ıysar. **24** Şaulna neva Mefiboşet paççahne ögilqa arayle. Paççah ark'inne yiğile, xaaqa sağħa-salamatra sak'alaşde yiğlqamee, mang'vee g'elybiyyi tanalınbi hodgħul deş, muç'ru gyapxhi deş. **25** Mana paççahne ögilqa İyerusalimeeqa arımee, paççahee mang'uke qiyghan: – Nya'asdiy, Mefiboşet, ꜑u zaka qidarı? **26** Mefiboşetee eyhen: – Yizda xərna paççah! Zi, yiğna nukar, k'aarava, zas əməleys palanbi i'xi', vaka sacigee əlyħaġsnij iukkan. Yizde nukaree, Tsiveeme, zas horbi hi'. **27** Man k'ıldanın xhinne, mang'vee paççahne ögil zalqa zi hidi'iyncad karbi qı'i. Yizda xərna paççah, ꜑u Allahna malaaik xhinne insan vor. Həşde vas hucooyi yikan manid he'e. **28** Yizde q'əsde dekkine nasilen gırginbi ꜑u gyapt'askanniy. Ğumee zi, yiğna nukar, yiğne sufranlı gi'. Zaqa medin cuvab eyhesin għal deşin. **29** Paççahee mang'uk'le eyhen: – Nya'a xiliy qa'a? Zi vak'leyi Tsivayk'le colbi q'ona q'eva eyhe. **30** Mefiboşetee paççahik'le eyhen: – Yizda paççah xaaqa salamatra sak'ile qiyşa, hasre gırçine vucecad aleet'ecen. **31** Gileadğançena Barzilay Rogelimğançe arı ixha. Paççah iordanne damayke alğahasva, manar paççalıq iordanne damaysqamee qaraylena. **32** Barzilay geer q'asda, molys'alyne seneeqa hirxhilyna sa adamiy ixha. Mana geed karnana insan ixha. Paççah Maxanayim eyhene cigeet axvamee, paççalıqin gırçın kar Barzilayee adayle ixha. **33** Paççahee Barzilayk'le eyhen: – Zaka sacigee damayke ilgeç'e, vasin

gırGIN kar zi İyerusalimee helesin. **34** Barzilayee Paççahee Amasayk'le eyhen: – Xhebne yiğee paççahik'le eyhen: – Zaqa nimeena i'mi'rne avxu Yahuder zasqa see'e, günar cone k'ané ixhe. **5** zi vaka İyerusalimeeqa 1'qqes? **35** Həşde zaqa Amasa, Yahuder sacigeeqa qoot'alsava ark'ineeyir, molyts'al sen vod. Zi nişincar şada'a deş. Zasqa cus gyuvxhuyne gahil yi'q'älqa siyk'al deş. **6** ulyoğançını otxhaxhançın evad qöönne? Zak'le Davudee Avışayk'le eyhen: – Həşde Bikriyene duxee, mə'nij qədəqqəne adameeşiniñ zayıfabışın sesid Şevayee, şas dekkanan Avşalomuled geed ha'as. g'ayxhes əxəyee? Manke zi nişisne hexxara yızde Yızın insanarıb alyapt', ğu mang'uqar qihna xəring'us paçcahis yuk ixhes? **36** Zas paççahika hoora. Deşxheene, sayib mang'vee hiqiy-allançe İordanne damayle İlgeç'u sik'inna yəq əlyhəə cabırbişka it'um hi'iyn şaharbı t'abal hi'i, yişde vukkan. Nişisnine zas maxdin mukaafat? **37** Hasre uleke aygval. **7** Yoavın insanar, Keretbi, Peletbi, zi sak', yizde şaharee dekkineyit yedine k'ané gırGIN yugun cehiler Bikriyna dix Şeva t'abal qık'as. Yiğna nukar, yizada dix Kimham hasre ha'asva İyerusalimeenê mang'uqa qihna gyabak'a. vaka damayle İlgeç'ecen. Yiğne yik'eenê nena Manbişil ooyur Avişay ixha. **8** Manbi Giveoneene yugvallayıq qöö mang'us manab hee'e. **38** Paççahee xənnəne g'ayeyne k'anenang'a Amasa manbişde eyhen: – Kimham zaka sacigee damayne şene ögilqa arayle. Yoavil dəv'əyn tanalınbı ixha, aq'valqa İlgeç'es, yiğne yik'esqa yugda qöön zi yiğ'eeqab ts'ira qav'u vuxha. Mane ts'iraylid g'ilinc ha'asın. Vas zake hucooyiy ikkan, vas ikkanan givatxin ixha. Mana ögilqava əlyhəəme, g'ilinc gırGIN zi ha'asın. **39** GırGIN millet İordanne damayle givatxinne cigeençe qakkixhu, g'e'exhixhan. **9** İlgeç'ule qiyığa, paçcahıra damayle İlgeç'ena. Yoavee Amasayk'le eyhen: – Yızda çoc, ğu yugrane Qiyığa paççahee Barzilayis ubba hi'i, mang'us vor? Qiyığa Yoavee Amaseys ubba ha'asva, mana xayır-düə hoole. Manar cune xaaqa siyk'al. sağne xileka muç'ruyke aqqaqqa. **10** Amasee, **40** Paççah Gilgaleeqa ayk'an. Cuka sacigeyir Yoavne solne xilene g'ilincilqa fikir hoole deş. Kimham hayk'an. Yahudeeşina goşunna gırGINa, Yoavee xilen g'ilinc Amasayne vuxhnyaqa hi'xi' İzrailybışdeme goşunna sura paççahika avayk'an. mang'un iç'atlatbı c'iyelqa ehekka'a. Q'öd'es g'ilinc **41** GırGIN İzrailybi paçcahisqa abi, eyhen: – Nya'a hi'xəsda iş aaxva deş, mana mankecar qek'ana. yişde çocaşa耶ahudeeşę ğu qöqü? Nya'a manbişe Yoaviy cuna çoc Avişayib Bikriyene duxayqa, ğu, yiğna xizan, yiğne k'anebin insanar İordanne Şevayqa, qihna avayk'an. **11** Yoavne insanaşine damayle alğav'u? **42** GırGine耶ahudeeş alidghiniy sang'vee Amasayne k'ané ulyorzuł, eyhen: – qele: – Paççah yişda xini eyxhe. Nya'a, mançıke şos Şavusiy Yoav ikkan, vuşuyiy Davudne sural Yoaviqa qəl vooxhe? Nya'a, şı paççahne sufranile otxhuniy qihna qoracen. **12** Amasa yəqqi'ne yi'q'hée eban otxhuniinne? Deşxhee, şı paççahika hucoomecadede alyart'u ixha. Mane insanik'lə g'ecen, Amasayne alyaat'u? **43** İzrailybışe耶ahudeeş alidghiniy mayıtısqa qarına-qarına maa'ar ulyoyzarır. Millet quvu, eyhen: – Paççah şas şole yits'ne yəqqees geer mang'usne ulyoyzar g'ecemee, mang'vee Amasayne k'ané eyxhe. Davud şole şas geer eyxhe. Nya'a şu şaqı ooğançe avqa ilyaaka? Paççah yi'q'älqa sak'al ha'asva, nya'a şı dişdiy ts'etta uvhu?耶ahudeeşin cuvab İzrailybışde cuvabile qetan eyxhe.

20 Mane yiğibşil Benyaminaaşına Bikriyna dix Şeva donana sa karai'dəəna insan Gilgale eyxhe. Mang'vee şeypur elix'i, eyhen: – Şaka Davuduka, Yesseyne duxayka, sacigeedin kar deşin! Yişda mang'uka avqas deş! İzrailybi, gırGINbi xaybışeeqa savk'le! **2** GırGine İzrailybışe Davud g'alerçu, Bikriyene duxayqa Şevayqa qihna avayk'an.耶ahudermee cone paççahike Davuduke cureebaxhe deş. Manbi İordanne damaysse İyerusalimqamee Davuduqa qihna avayk'an. **3** Davud cune İyerusalimeene sareeqa siyk'al. Mang'vee sarayqa ilyakasva g'alyav'yun caariyebi sa xaaqa akkyaa'a. Qiyığa mane xaane hiqiy-allá g'aravulyçer giviyxhe. Mang'vee manbişis gırGincad helen. Mana saccu manbişika g'ilexha deş. Manbi sip'irer xhinne vuxha. Manbi hapt'asmee mane xaançe qıgeebaç'e deş. **4**

eyhene şahareençe hevqevaniyxhe» eyhen. İş Yonatanis k'in g'assırva. **8** Paççahee Armoniyiy manbişə məxüb g'ooce vuxha. **19** Mana İzrailyna merna Mefiboset alyabat'a. Manbi Ayyayne yişše yugvalla vukkanna qopkuna sa şahar vobna. Ritspee Şauluke vuxuyn dixbi vuxha. Sayib Vas İzrailyne xəbne şaharbişda sane hi'ğəkar mang'vee Şaulne yişsee Meravee Mexolğançene haa'as vukkan? Nişl-allane vas Rəbbis vukkanne Barzilayne duxayke Adrielike vuxuyn xhoyre dix şaharbişda sa hi'ğəkar ha'as vukkan? **20** Yoavee alyabat'a. **9** Mang'vee manbi Giveonbışısqa qoole. alidghiniy qelen: - Hi'ğəkaraa'asdaiy avaak'an Giveonbışe manbi Rəbbine ögil suval givaaxananbi. haa'asda fikir zake aq'əna quvxhəcen! **21** Man Manbışda yighırsana sacigee habat'anbi. Manbi ġu eyhen xhinne deş vod. Efrayimne suvabinane xhit'a qivışalne ts'eppiyne yiğbişil givaaxan. **10** cigeençe Bikriyne dix Şeva paçkah Davudulqa Ayyayne yişsee Ritspee cesva palan alyaat'u, ganzil g'elil qixha. Saccu mana şasqa qele, zinar ine gyadaçce. Ritspa xhit'abi qışal gibgilne yiğbişile, şaharisse qığec'u, alyhəəsda. Zəiyfee Yoavik'le givapxininbışılqa gyoğgi gyoğasde yiğilqamee eyhen: - Mang'unu vuk'ul şaharne cabirile valqa maa'ar ayxu. Məng'ee manbışde mayitbişisqa dağepçes. **22** Zəiyfa ək'elika 'lğıykir milletne yiğniyığın xəybışın şit'yar, xəmded çolan həyanar k'anyaqa iyeek'an. Milletinib Bikriyne duxayna qeetxhes həssir deş. **11** Şaulne caariyee, Ayyayne Şevayna vuk'ul gats'apk'in, mang'usqa dağabaçce. yişsee Ritspee ha'ana mana iş Davudulqa Mançile qiyğa Yoavee şeypur 'llyviyxə, g'osunub hivxhar haa'ana. **12** Davudee hark'in, Şauliniy şaharne hiqiqi-allançe ts'its'ooxhena. Gırgınbı cone mang'une duxayn Yonatanın bark'vbı Gileadne xayıbiseeqa siviyk'al. Yoavir İyerusalimqa paçcahnə Yaveşne ç'ak'inbışike g'eşsenbi. (Filiştinaşa Gilboa k'anyaqa siyık'al. **23** Yoavı gırğına İzrailyne g'osunna eyhene suval Şaul gik'uyne yiğil manbışın xərna ixha. Yehoyadyna dix Benaya Keretbəsiy mayitbi Bet-Şeane maydama givayxananbi. Peletibşa xərna ixha. **24** Adoram həmbalaşına Yaveşğançene insanaaşeb abi, manbışın mayitbi xərna ixha. Axiludna dix Yehoşafat taarix oyk'anna qoqənbə.) **13** Davudee Şauluniy mang'une duxayn ixha. **25** Şeva mirza ixha, Tsadokiy Evyatarib Yonatanın bark'vbı mancə alyaat'anbi, şene kaahinər vuxha. **26** Yair eyhene şahareençəna ira givapxinne yiğhing'unud bark'vbı sa'anbi. **14** Davudusne kaahin ixha.

21 Davudee paçcahiyvalla haa'ane gahil, xhebillə sen çıçıqad qılına q'ittin ixha. Mançinemee Davudee Rəbbike qidghin ha'a. Rabbee Davuduk'le eyhen: - Man Şaulleeyiy cune nəsilən k'yav'uyne ebal-alla vod. Mang'vee Giveonğançenbiniy gyapt'i. **2** Paççahee Giveonbı qopt'ul, manbışika yuşan ha'ana. Giveonbı İzrailybi deş vuxha. Manbı Emor eyhene milletike avxuynbı vuxha. İzrailybişə manbı üçübba g'alya'asva k'in g'assır ixha. Şaulusmee manbı gyapt'i avaak'an haa'as vukkiykin. Mang'us mane cigabişee saccu İzrailybiyyi Yahuder avxu vukkan vuxha. **3** Davudee Giveonaasıke qiyghanan: - Zasse vuşdemee hucoo ha'as əxəyee? Şu, Rəbbəe g'ayxi'yne milletis xayır-düə huvuynemee, şı hav'una binah zasse nəxüb havaakal haa'as vəəxəyee? **4** Giveonbışe mang'uk'le eyhen: - Şas Şauliniy cune nəsilən k'İNƏGƏYİY nuk'ra ikkan deş. İzrailir şas vuşucar gik'as ikkan deş. Davudee manbışık'le eyhen: - Şos hucooyi ikkan, zi manid ha'asın. **5** Manbişə paçcahik'le eyhen: - Şı İzrailil imaaxvacenva Şaullee şake öc alyapt'i, şı gyapt'i. **6** Mang'uke g'arına yığhyire adamış şasqa hele. Şinab manbı Rəbbəe g'ayxi'yne Şaulne Givea eyhene şaharee Rəbbine ögil givaaxanas. Paççahee «Manbi zi şosqa qevlesinbiva» eyhe. **7** Paçkah Davudus Şaulne ühətsühat Yonatanna dix Mefiboset qiykkanna. Mang'us mana qiykkanna Rəbbine ögil

t'ubiy. Mang'uqa gırgıba g'ayeyoq'ab t'ub vuxha. mattivalis sik'i huvu. 26 Ğu saadik'ranang'uka 21 İzraileybışık'le mang'vee nen qadiy eyhemee, saadik'ra eyxhe, kaamilinbışika kaamilyra vor. Davudne çocune Şimayne duxee Yonatanee mana 27 Məttinbışika məttırı, quç'opkuriybışika, gek'ana. 22 Mana Rafayke g'arına yoq'uyre insan cone quç'opkuriys sik'i eyxhe. 28 Hooç'an- Gatğançenbi vuxha. Manbi Davudneyiy Davudne g'ooc'anınbi Ğu g'attivxhan haa'a, cocab-co axtıba insanaaşine xileke hapt'. vukkekanbışılqab Ğu ul giviyxhe, manbi k'ap'ik'ile

22 Rəbbəe Davud gırgıne cune duşmanaasineyiy

Şaulne xilençe g'attixhan hı'imee, Davudee Rəbbis ina mə'niy qəbəqqə: 2 Rəbb yizda suva vobna, yizda g'ala, zi g'attixhan ha'ana vorna. 3 Allah yızın ganz vodun, Mang'usne zi dyugul ixhes. Yızın g'alxan, zi g'attixhanasda suva, it'umun ciga Mana vor. Allahee zi g'attixhan ha'a. Ğu, Rəbb, zi eb ulyooğanbışık xilençe g'attixhan ha'a! 4 Şukur gyooxhane Rəbbilqa ona'as, yizde duşmanaasine xilençer g'attixhanasda. 5 Yizde hiqiy-allá gyabat'an mirtar ixha, zi gek'ane damabışile zi qəyq'ən ixha. 6 Ahalin t'ü'bı zalqa alitk'ir ixha, gyapt'asde gugubiseqar zi girxhu ixha. (Sheol h7585) 7 Dağamiyvalee zi Rəbbilqa onu'iyin, Allah kumagis qort'ul. Mang'uk'le yızın ses Cune xaa g'ayxhiyn, yızın uts'ur Mang'une k'iriysqa hitxhiriyin. 8 Mang'us qəl vuxhal-allá ç'ije oyt'al, i'ğiykaran, xəən xhebbi iğiykar, manbi hoyharanbi. 9 Mang'une quşeençe kuma qığec'ü, għalene gyooxhan haad'an ts'a i'xiyxə. Mançikeb gyopxhanna ghadir k'yoohar. 10 Mang'vee xəybi qaxi, ç'ielqamee geç'ena. Miç'axiyvalla Mang'une g'elybişik avub vuxha. 11 Sa keruvulil alixi, mitsine xilibişil ilexa. 12 Hiqiy-allan ciga xəmdilqa sak'al ha'a, xhineka gyatsts'yne k'aarına buludbışike Culqa açcesin kar ha'a. 13 Mang'une nuruke gyotxhanan ts'a qı'għaq' ixha. 14 Rəbbəe xəybi g'əħətqə'ə, Haq'-Ta'ailee ses gyayhe. 15 Vukbi avhu, duşmanar ehevkaa'anbi, ts'ayilpan 1'xi', manbi oot'al-ooxal haa'anbi. 16 Qəvəeq'ənasde Rəbbine sesike, quşeençene qı'għəane it'umne nafasike, deryahin k'oralybi g'ece giyঁgal, dyunyeyn xhebbi g'ece giyঁgal. 17 Mang'vee xəybiseençe xil hotku, zi aqqi, zi k'orane xhyaniżżeençe qıġavhu. 18 Zi gucnane duşmanike Mang'vee g'attixhan hı'i, zi g'imece eyxhenbışık, yizdemee geeb gucnanbışık g'attixhan hı'i. 19 Yizde pisde yiğil manbi yizde ögilqa qıgeepç'i, Rəbbeeme zi aqqi. 20 Mang'vee zi dağamiyvalike hixu'u, zi ikkiykin, zi g'attixhan hı'i. 21 Yizde qopkuvalis sik'i Rəbbəe zas huvu, yizde xilene məttivalis sik'i huvu. 22 Mang'vee məxūd hı'iyn zi Rəbbina yəq' avquva, pisda ixha Allahilqa yı'q' sak'al hidi'iva. 23 Mang'un gırgın q'aanunbi yizde ögil vod, Mang'une g'aydabisiler hixu deş. 24 Zi Mang'une ögil məttine yik'eka ixha, zicar zi binahike havacina. 25 Rəbbəe yizde qopkuvalis sik'i huvu, Cune ulene ögil yizde

mattivalis sik'i huvu. 26 Ğu saadik'ranang'uka 21 İzraileybışık'le mang'vee nen qadiy eyhemee, saadik'ra eyxhe, kaamilinbışika kaamilyra vor. Davudne çocune Şimayne duxee Yonatanee mana 27 Məttinbışika məttırı, quç'opkuriybışika, cone quç'opkuriys sik'i eyxhe. 28 Hooç'an- g'ooc'anınbi Ğu g'attivxhan haa'a, cocab-co axtıba vukkekanbışılqab Ğu ul giviyxhe, manbi k'ap'ik'ile avqa qaa'a. 29 Rəbb, Ğu yızın işiğ vod, Ğu yızda miç'axiyvalla nurulqa savaak'al haa'a. 30 Zi Vakasana duşmanaaşikin ha'a, yizde Allahika şaharbi aqqaqqa. 31 Allahna yəq kaamilyba vob, Rəbbin cuvab mətdida vod! Mang'ulqa yı'q' qizzırna gırgına, Mang'vee g'attixhan ha'ana. 32 Rəbbile gayrı, Allah vuşune vor? Yişde Allahile gayrı, medin ganz nemne vod? 33 Allah yızda it'umna g'ala vobna, Mang'vee yızda yəq qopku qaa'a. 34 Mang'vee yızın g'elybi maralın g'elybi xhinne ek' q'a'a, Zi axtivalee it'umra aqqaqqa. 35 Mang'vee yızın xileppi dav'ysın xhinne q'a'a, zasse tuncike hı'iyn vuk quç'okara'as əxən. 36 Ğu zas g'attixhanasın g'alxan huvu, Ğu hı'yne kumaagika zi axtı qı'i. 37 Zasse saccu Vaka aq'ra iykaras əxa, zi məxür qaçayxarri deş. 38 Zi duşmanar g'ee'epşiyibi, manbi gyapxiyibi, manbışıkın ixhesmee yi'q'älqar sak'ı deş. 39 Zi manbi hööq'əv'u ç'əvxhana, manbışisse suğoots'asib vəvvü deş, yizde g'elybişik avqa manbi qukk'yopk'ul. 40 Dəv'aynemee Ğu zalqa guc alipk'ir, zalqa g'elil qeepxhaynbi Ğu yizde g'eliqqa huvu. 41 Duşmanar zalqa yı'q'hina qav'u, zi g'imecenanbışıkınıd zi hı'iyn. 42 Manbiş uleppli ooqa qe'eyid, manbi g'attivxhan haa'anbi vuxha deş, Rəbbilqa onu'eyid, Mang'vee alidghiniy quvu deş. 43 Zi manbi k'lööq'ü, toz xhinne qav'u, şahrabişeedin battaġ xhineeyib k'lööq'üynbi. 44 Ğu zi, yizde milletne g'elil qeepxhayke g'attixhan hı'i, zake milletbışında xərنا hı'i, zak'le dyats'ancad milletbı yizde xilyaqqa quvu. 45 Menne cigeençenbi yizde ögil k'yozarav'uynbi, yızın do g'ayxhimee, eyhen ha'a. 46 Menne cigeençenbi yizde ögil hapq'iriyibi. Qəpq'ı'n zezebi atk'u, dyuguleepxhayne cigeençे qıgeepç'iyibi. 47 Rəbb vorna! Yizde Ganzis şukur vuxhena! Zi g'attixhan hı'iyn Ganz, Allah, axtı qe'e! 48 Allahee zal-allá qal qıgaaha, milletbı yizde xilyaqqa qele. 49 Mang'vee zi yizde duşmanaaşine xilençe g'attixhan ha'a, Mang'vee zi yizde duşmanaaşile ooqana ha'a, Zi eb ulyooğanbışık xilençe g'attixhan hı'i. 50 Rəbb, mançıl-allá zi Ğu menne milletbışide yi'q'nee axtı q'a'as, zi Yiğne doysu şukur haa'as! 51 Allahee Cune paçħahis xədin ġamxhaybi heles, g'ayx'yne Davudne nasiles gırgıne gahbişılıqab yugvalla haagvas.

23 Davudee nekke qiyğa inva uvhu: – Yesseyne duxee Davudee, Allahee axtı qı'ine insanee,

Yaaq'ubne Allahee g'ayxi'ng'vee, ittune miznane eyhen: – Rəbb, Ğu zi mançike havace. Nya'a, mə'nibl izraile qədəqqəng'vee inəxüdud eyhe: **2** yizdemee hapt'yle qı'dəpqı'n xyan gyatsts'es Rəbbine Ri'hi'n zale ġħana uvhu, Mang'un cuvab hapk'ininbışda zi eb ulyoġayee? Mançıl-allad yizde mizel vod. **3** izrailyne Allahee inəxüd uvhu, mang'vee man xħyan ulyoġa deş. Man xhebne izrailyne Ganzin zak'le inəxüd uvhu: «Allahile igidee hi'. **18** Yoavna çoc Tseruyayna dix Avişay qəyq'ənang'vee insanaaşis qopkuba xəbvalla xhebts'alyne igidna xarnha ixha. Mana cune haa'a. **4** Mana buludbi deşde miç'eeb ilqəane, nizeyka xhebid vəş insanika saçikku, manbişin gyoġiyle qiyga hits'aagħarne, ok' aleylyaa'ane għirġinbib mang'vee gyapt'ynbi. Mançile qiyga veriġne ulek akar». **5** Hæk'ebab, Allahee yizda mang'un do xhebne igidin do xhinne qvaats'iyin xizan g'ovxūna! Mang'vee zaka għirġine gaħbijsim eyxhe. **19** Mana xhebts'alyne igidiler qvaats'ina cuvab dişde g'ats'atk'un? Man cuvab bikirin, ixheeyir, şene xhebne igidika avayq'ar deş. **20** badal dexħen ixha. Mang'vee zas ikkananbi hele, Yehoyadyna dixir Benayir c'ak'in iż-żejjha g'ecena Mang'vee zi g'attixhan ha'a. **6** Girġin karai'dənbi qvaats'ina insan ixha. Mana Qavtse'l eyhene zazabi xħinnej daġgħa'as. Manbişilqa şavaacad xil saħareençe qari ixha. Benayee q'öyre Moavġanċena hotkas deş. **7** Manbişik soot'asınbi, nizeyl, inekke yugna igid gek'a. Mang'vee yiznane g'ilincil alyapt'as vukkan. Manbişin għirġinbi yiği k'orane cigeeqa giç'u, sir gik'u. **21** Sayir cigeecab gyooxhan haa'asınbi. **8** Davudne igiddeešin mang'vee sa geer xernha Misirġanċena giç'u. dobī irbi vod: Taxmornejne şahareenċena Yoşev- Misirġanċeng'une xile nize ixha. Benaya mang'ulqa Başsevet xhebne igidna xernha ixha. Sa dəv'ee t'at'aka ark'in, Misirġanċeng'une xilenċe ts'its'i mana molyud vəş insanilqa nizeyka hark'in, mang'un nize g'eşsen. Qiygar Misirġanċeng'une manbi gyapt'ynbi. **9** Mang'ule qiyga Axoxiyna nizeykacar mana gek'ana. **22** Man girġin neva, Dodoina dix Eleazar ixha. Mana xhebne Yehoyadyne duxx Benayee ha'a. Mançıl-allā igidna sa ixha. Filiştinaşine g'oşunulqa cuvab mana xhebiyre igid xħinnej qvaats'ina ixha. **23** ayhemmee, mana Davuduka ixha. Izrailybi yi'q'elqa Mana xhebts'alyne igidiler qvaats'ina ixheeyir, ts'its'eepxhamee, **10** saccu sa Eleazar cune şene xhebne igidika avayq'ar deş. Davudee mana, cigeençe i'għidli. Mang'vee g'ilincid alyat'tu, cus g'aravulivjalla ha'anbiṣda xernha giyxha. xileppi ri'hi'le g'a'atk'vasmee, Filiştinar gyabat'a. **24** Mane xhebts'alyne igidne yi'q'nee inbib Dəv'a c'əvuvxhayle qiyga, mang'usse xil aaqi, vuxhaynbi: Yoavna çoc Asahel, Bet-Lexemġanċene g'ilincid dažeċċes ażżeż deş. Mane yiği Rəbbee Dodoina dix Elxanan, **25** Xarodġanċena Şammayiż Izrailybişis xədin ġameepxhay hele. Izrailybi Eliqa, **26** Peletġanċena Xelets, Teqoġanċena mane yiği Eleazarisqa saccu maa'ab avxuun ļiqqesna dix īra, **27** Anatotġanċena Aviezer, hapt'ynbi q'era qaa'asvacab siviyk'al. **11** Mang'ule Xuşabiṣda Mevunnay, **28** Aroxibiṣda Tsalmon, qiygiyna Harar eyhene şahareenċena Aġeyna Netofġanċena Maharay, **29** Netofġanċene Baana dix dix Şamma ixha. Sa yəqqee Filiştinar Lexi Xelev, Benyaminne nasilena Giveaġanċene Rivayna eyhene cige sabayle. Maad hüvva ooziżn kol dix iż-ittay, **30** Piratonganċena Benaya, Gaasnej ixha. Izrailybişin millet Filiştinaşile q'otq'i'n, q'adaalile Hidday, **31** Aravġanċena Avi-Alvon, manče hexvan. **12** Saccu Şamma çolune yi'q'nee Barxumġanċena Azmavet, **32** Shaalvonġanċena ulyoyzar. Mang'vee Filiştinaaşisqa kol qele deş, Eliasxa, Yaşenin dixbi, Hararġanċene Şammayna manbi gyabat'anbi. Mane yiği Rəbbee Izrailybişis dix Yonatan, Ararġanċene Şararna dix Axiam, **34** xədin ġameepxhay hele. **13** Suk qiviyalne Maakaġanċene Axasbayna dix Elifelet, Giloġanċene għażiex xhebts'alyne xəring'una xhebiyre Davudne Axitofelyna dix Eliam, **35** Karmelyġanċena Xetsray, k'anyaqqa Adullamne maġaraysqa abayle. Mane Aravġanċena Paaray, **36** Tsovaġanċene Natanna għażiex Filiştinaşine g'oşun Refaimne q'adaalilqa dix īgal, Gadnejnasilena Bani, **37** Ammonġanċena savayle. **14** Davudmee xil hidixħar asde cigeet Tseleq, Tseruyayne duxxayn Yoav silah i'għiġi ixha. Filiştinaaşikene sabaranbi manke Bet- ha'ana Beerotġanċena Naxaray, **38** Yeterġanċena Lexem vuxha. **15** Davud xħyanika gyorxhan īrayi Garev, **39** Q'etbışda Uriy. Manbi għirġiba ixhayke eyhen: – Zas Bet-Lexemne akkaysneene sacigħi xhebts'ale yighiye insħa. kahrzeenče xħyan ikkekkanaxhi ixħana! **16** Manke mane xhebne igidtee Filiştinar sabiyyne **24** Rəbbina qəl meebleq izraililqa avqaaqa. Mang'vee Davuduk'le eyhen: «Hoora, Izrailybiyyi Yahuder qəpqi». Məxür Mang'vee Davud Izrailybişilqa g'elil qı'i. **2** Davudee cune k'anene g'oşunne xəring'uk'le Yoavik'le eyhen: – Haşde Danile Beer-Şevalqamee, għirġine Izrailyne nasilbişde yi'q'nee iviġkre, manbi qəpqi. Zak'le

manbı nimeenbi vuxhay ats'axhxhes iukkan. 3 hav'una zi vor, taxsir zal vod. Nya'a ine syuru Yoavee paççahık'le eyhen: – Yiğin millet nimeeniy, xhineene insanaşa hucoone hi'i? Manbişil-allá hasre Rəbbée, yiğne Allahee, manbı vəş nəqkees zasiy yizde xizanis caza hevle. 18 Mane yiğil mançile geeb qee'ecen. Yiğne ulek'led man Qad Davudusqa ari, eyhen: – Hark'in Yevusbışda g'acecen. Nya'a, nişl-allane yizde xərinq'us eyxhene Aravnayne attal Rəbbis q'urbanbi allya'an paççahis maxbina iş haa'as vukkan? 4 Paççahin ciga ale'e. 19 Qadine cuvabika, Davud, Rəbbée əmr cuvab Yoavneyiy g'oşunne ç'ak'imbisde cuvabile hav'yun xhinne maqa hayk'an. 20 Aravna avqa ooqan ixha. Yoaviy g'oşunun ç'ak'imbı İzrailin ilyakkimee, Davudiy cun insanar cusqa qöö g'ooce. millet qətqəs vüqqəva paççahisse qıqeebaç'enbi. 5 Mana g'aqa qiğeç'u, paççahne ögil ç'iyelqamee Manbiş iordanne damayle ilgęepç'i, Aroer eyhene k'yorzuł, 21 eyhen: – Nəxiürkenane yizada xarna şaharne k'ane çadırkı giyxä. Mana şahar q'adaalyne paççah zasqa ari? Davudee eyhen: – Rəbbis yi'q'nee vuxha. Qiğga manbı Qadine nəsilene q'urbanbi allya'an ciga alya'asdemezi vake yiğna cigabılışle k'ena Yazer eyhene şahareeqa avayk'an. atta alivşes ari. Milletilin yi'q'n ikar ulyoozrecenga 6 Mançe manbı Gileadeeqa, Taxtim-Xodşı eyhene zi Rəbbis q'urbanbi allya'as. 22 Aravnee Davuduk'le cigeeqa havayk'an. Mançeb Dan-Yaan eyhena şahar eyhen: – Hasre yizde xərinq'vee, paççahhee cune ilgəvc'u, Sidonne şahareeqa qabı hiviyxhar. 7 Sur ulesqa yugda qöönmeen alyaat'u, Rəbbis q'urbanbi eyhene g'aleeqa, Q'ivbışdeyi Kana'anbişde gırğine alle'ecen. Haane gyoxhxhan hi'i q'urbanna şaharbiseeqa manbı hapk'in, hiviyxharanbi. Nekke allya'asın yatsbı aleet'e. Gyoxhxhan ha'asde osune qiyğab manbı qavaylenbi Yahudayne canubulyne cigeemigrabıyyiy yatsbışde gardanaqa qa'an karbi Beer-Şeveeqa. 8 Yüç'ne vuzeiyig' g'anee yiğee aleet'e. 23 Paççah, man gırğın zi vas hele. Aravnee manbiş ölka k'anençe-qomaqamee gits'ibaxhana. meed eyhen: – Hasre Rəbb, yiğna Allah, vaka yugra Mançe iyerusalimeeqa siviyk'al. 9 Yoavee nimeeniy ixhecen. 24 Paççaheme Aravnayk'le eyhen: – Zi insanar vuxhava paççahık'le eyhe. İzrailee mane vake man ciga məxüidcad deş alyat'as, zi mançike gahil g'ilincikə səyxas əxəsda molyud vəş aazır, vas hək' qevles. Zas q'ərad gitxhuyn kar zasse Yahudeeyir xhod vəş aazır igid ixha. 10 Davudee Rəbbis, yizde Allahis, gyoxhxhan haa'ana q'urban millet qətqəs alikkyle qiyğä, mang'us culecad cus xhinne ablyaa'as dəəxa. Davudee attaykeyiy naş qexhe. Mang'vee Rəbbik'le eyhen: – Mana yatsbışike xhots'al nuk'ra qele. 25 Davudee iş hav'u, zi xəbna binah opxhun. Rəbb, həşde maa'ad Rəbbis q'urbanbi allya'an ciga ali'i, maa'ad hucoona ixhes ine g'ulune taxsirike ilyheç'e, gyoxhxhan ha'aniy medin q'urbanbi allya'a. zi bəç'əriyvalla hav'u. 11 Davud qinne yiğil Rəbbée ölkaynemee haa'ana düə q'abil haa'ana, miç'er oza qixesse, Rəbbée Davudulqə hixhar mançikad İzrailee yi'q'n ik'arbi ç'əveedaxhenbi. ha'anə Qad peyğambarık'le eyhen: 12 – Hoora, Davuduk'le eyhe, Rəbbée inva vod eyhe: «Yiğne ögilqa xhebillə kar gixhxhes. Mançın sa g'əyxə, Zi vak ha'as». 13 Qad Davudusqa ari, mang'uk'le eyhen: – G'əyxə, yığħille senna yiğne Ölkee misvalybı ixhane vas iukkan? Xheyible vazna hixu yiğne duşmanaaşına xilençe iykarasne iukkan? Deşxheene, xhebillə yiğna yiğne Ölkee yi'q'i'n ik'arbi ixhane iukkan? Həşde yugba fikir opxhun, ġu yiğin cuvab eyhe. Zi hark'in zi G'axuvuyng'uk'le eyhes. 14 Davudee Qadik'le eyhen: – Yizdemee geed dağamda vod. İnsanne xilyaqə gyapk'asse hasre Rəbbine xilyaqə gyapk'ecen. Rəbbiqə rahi'm geeb vob. 15 Mane yiğil miç'edidle otçu, Vucee gyuvxhuna gah ç'əvuvxhesmee, Rəbbée İzraililqa yi'q'i'n ik'arbi g'ixe. Danile Beer-Şevalqamee yights'al aazır insan qek'a. 16 İyerusalimeen insanar gyapt'asva malaaikin xil hodakkemee, Rəbbis maabin insanar qiviykkin, malaaiirk'le eyhen: – Ç'əv, xil g'ayş! Rəbbin malaaiik mane gahil Aravna donane sa insanne attayne k'ane ixha. Aravna Yevusbışda ixha. 17 Davuduk'le millet gek'an malaaiik g'acumee, Rəbbik'le eyhen: – Binh

Daniyal

1 Yahudayne paççahee Yehoyakimee paççahiyvalla haa'ane xhebid'esde sen, Baabilyna paççah Navuxodonosor, cune g'oşunuqa İyerusalimisqa qarı. Mang'un'a g'oşun şaharne hiqiy-allá ulyoozar, mana avqas vukkiykan. **2** Xudaavandee Yahudayna paççah Yehoyakim Navuxodonosorusqa qele. Navuxodonosoree Allahne xaançe sabara karbıd alyaat'anbi. Navuxodonosoree manbı Şinareeqa, Baabilva eyhene cigabişeeqa, cune byutybışde xaaqa qıkkı, maane xazineeqa giyxhe. **3** Qiyğa paççah Navuxodonosoree cune sarayne işçeesine vuk'lel ulyorzulyne Aşpenazılqa əmr haa'a: «Paççahne nasilençenbiyyi qıvıats'ıyne Izrailyne xizanbişeençen, **4** vuk'dyak'aran, micagın, ək'elikan, ats'alynan, kar xət qixhes əxəsin, sarayee paççahis, paççahee eyhen ha'as əxəsin mek'vunbi see'e. Manbışi gü Baabilyna miziy kitabbi xət qe'e». **5** Paççahee manbışis vucee otxhanne otxhunikeyiç çaxreke yiğisiysta pay curaa'a. Manbişed xhebillə senna qətqiyle qiyğa, paççahis xidmat haa'aniy giygalas. **6** Mang'vee sav'uynbışika sacigee cühiütar Daniyal, Xananya, Mişael, sayır Azarya eyxhe. **7** Paççahne işçeesine nen eyheyiyva ats'axhxhesva, mang'vee cusqa vuk'lel ulyorzuling'vee manbışis medin dobı sehirbazar, nyak'bı qa'as əxənbı, cadubi ha'anbi, giyxhe: Daniyalılıq Belyteşassar, Xananyalıq sayıb Baabilin k'oran ək'elynan insanar qoot'leva Şadrank, Mişaelılıq Mesak, Azaryalıq Aved- eyhe. Manbı paççahisqa sabiying'a, **3** mang'vee Nego. **8** Daniyalee culed-alqa eyhen: «Zicar zi manbışık'le eyhen: - Zak'le sa nyak' g'acu, paççahee otxhanne otxhuniykiy mang'vee mançinid yızın yik' sacuray qa'a. Zas ats'axhxhes ulyoğane çaxireka mi'q'i' qidy'a-as». Vucecar vuc mi'q'i' qidy'iynemee, mang'vee sarayne ək'elynanbi, paççahis Arami mizel alidghiniy işçeesine vuk'lel ulyorzuling'ulqa ghal aqqa. **9** Allahee həməxüd ha'a, Daniyal sarayne işçeesine şas, yiğne nukaraaşıs, yuşan he'e, şinad eyhes man vuk'lel ulyorzuling'une ulen aqqaqqana, mana mang'usqa yugra qarayle. **10** Sarayne işçeesine De'ş! Zi inaxüd ha'as: su zak'le nik'ek g'acuynud, yızın nyak' id nen eyheniyva ittevhene, şoke - Şos otxhuniyiç çaxır heleva uvhuyne yizde xəräng'ule, paççahile zi qeyq'ənna. Paççahne 6 Şu zak'le nik'ek g'acuynud, yızın nyak' nen ulesqa şu manesa mek'vunbişile zaifba qabee, eyheniyvad uvheene, zi mançıl-allı şos paybi, manke mang'vee yizada vuk'ul g'ats'aak'vanas. **11** mukaafatbi, xəbnab hi'rmat haa'as. Həşde şu zak'le Sarayne işçeesine vuk'lel oo ulyorzulyng'vee, nik'ek g'acuynud, yızın nyak' nen eyheniyvad Daniyalne, Xananyanne, Mişaelyne, Azaryanne eyhe. **7** Manbışe meed alidghiniy qele: - Hasre vuk'lel ooqa insan giyxhe. Daniyalee mang'uk'le paççahee şas, cune nukaraaşıs, cuk'le g'acuyn eyhen: **12** - Qora ġu, yits'ne yiğna şı, yiğin nyak' yuşan he'ecen, şinad man nen eyheniyva nukarar, siliys üvxe. Hasre şas, oxhanas saccu eyhes. **8** Manke paççahee eyhen: - Zak'le ats'an, alyadiyñcike allecen, ulyoġasıd xhyan helecen. şos vaxtcab xılıy qaa'as vukkan. Şok'le zi uvhuyun **13** Nekke qiyğab ilyaake, şiyee aq'vayle yugba yugda ats'an: **9** yızın nyak' zas yuşan hidee'ene, deşxheene, paççahin kar otxhanan mek'vunbiyee. şos sa caaza vuxhes. Vuşde ək'eleeqa qımaylecen, Mançile qiyğa vas nəxüdiy ikkan həməxüdüd şu şoled-alqan karbı qıg'i', zas horbı he'eene, he'e. **14** Mana manbışe eyhençılqa qarı, manbı zi qiyğa mançıl-allı fikir badal haa'as. Həşde şu yits'ille yiğna siliys üvxiy়خ. **15** Yits'ne yiğile zas nyak' yuşan he'e. Qiyğa zak'led ats'axhxhes, manbı, paççahin otxhuniybı otxhunne, maane man nyak' nen eyheniy şosse eyhes əxəvudva.

menne mek'vunbişile yugbab, ç'ak'ibab g'ooce vuxha. **16** Man g'acu, mane nukaree, manbışis paççahee helen otxhuniyiç çaxır, manbışis qayşu, alyadiyńbı hele. **17** Allahee mane yoq'nə mek'vung'us ats'al, l'limbi ats'axhxhesda ək'el huvu. Daniyalis gyagvad ixhayn, nik'ek g'acuynid hucoo eyheniyva eyhesid əxi'yn. **18** Paççah Navuxodonosoree manbı cusqa ableva eyhen yiğ qadi hitxiring'a, sarayne işçeesine vuk'lel ulyorzulyng'vee manbı paççahisqa abayle. **19** Paççah manbişde girging'uka yuşan ha'ana, mang'uk'le manbişde yi'q'nee Daniyalika, Xananyayka, Mişaelika, Azaryayka sa aqqasda mernia iivee des. Mançile qiyğa manbı paççahisqa işilqa alyabat'a. **20** Paççahee manbişike gırgıne ats'alybişdeyiy ək'elikan karbışde hək'ee qidghın hı'mee, g'ecen, manbışık'le cune ölkene gırgıne sehirbazaşileyiy cadubi ha'anbisile yits'ne yəqqees geedid ats'a. **21** Daniyal Kir eyhene paççahee, paççahiyvalla haa'asde senilqamee maa axva.

2 Navuxodonosoree paççahiyvalla haa'ane q'öd'esde sen, mang'uk'le nyak'bı g'ece. Mançile qiyğa mang'un yik' sacuray qa'a, nyak'cad hexva. **2** Paççahee əmr haa'a, cuk'le nik'ek g'acuyn ats'alybişdeyiy ək'elikan karbışde hək'ee qidghın hı'mee, g'ecen, manbışık'le cune ölkene gırgıne sehirbazaşileyiy cadubi ha'anbisile yits'ne yəqqees geedid ats'a. **21** Daniyal Kir eyhene paççahee, paççahiyvalla haa'asde senilqamee maa axva.

Paççahne işçeesine nen eyheyiyva ats'axhxhesva, mang'vee mançinid yızın yik' sacuray qa'a. Zas ats'axhxhes ulyoğane çaxireka mi'q'i' qidy'a-as». Vucecar ikkan, man hucoo eyheniy. **4** Baabilyne k'oran vuc mi'q'i' qidy'iynemee, mang'vee sarayne ək'elynanbi, paççahis Arami mizel alidghiniy işçeesine vuk'lel ulyorzuling'ulqa ghal aqqa. **9** Allahee həməxüd ha'a, Daniyal sarayne işçeesine şas, yiğne nukaraaşıs, yuşan he'e, şinad eyhes man vuk'lel ulyorzuling'une ulen aqqaqqana, mana mang'usqa yugra qarayle. **10** Sarayne işçeesine De'ş! Zi inaxüd ha'as: su zak'le nik'ek g'acuynud, yızın nyak' id nen eyheniyva ittevhene, şoke - Şos otxhuniyiç çaxır heleva uvhuyne yizde xəräng'ule, paççahile zi qeyq'ənna. Paççahne 6 Şu zak'le nik'ek g'acuynud, yızın nyak' nen ulesqa şu manesa mek'vunbişile zaifba qabee, eyheniyvad uvheene, zi mançıl-allı şos paybi, manke mang'vee yizada vuk'ul g'ats'aak'vanas. **11** mukaafatbi, xəbnab hi'rmat haa'as. Həşde şu zak'le Sarayne işçeesine vuk'lel oo ulyorzulyng'vee, nik'ek g'acuynud, yızın nyak' nen eyheniyvad Daniyalne, Xananyanne, Mişaelyne, Azaryanne eyhe. **7** Manbışe meed alidghiniy qele: - Hasre vuk'lel ooqa insan giyxhe. Daniyalee mang'uk'le paççahee şas, cune nukaraaşıs, cuk'le g'acuyn eyhen: **12** - Qora ġu, yits'ne yiğna şı, yiğin nyak' yuşan he'ecen, şinad man nen eyheniyva nukarar, siliys üvxe. Hasre şas, oxhanas saccu eyhes. **8** Manke paççahee eyhen: - Zak'le ats'an, alyadiyñcike allecen, ulyoġasıd xhyan helecen. şos vaxtcab xılıy qaa'as vukkan. Şok'le zi uvhuyun **13** Nekke qiyğab ilyaake, şiyee aq'vayle yugba yugda ats'an: **9** yızın nyak' zas yuşan hidee'ene, deşxheene, paççahin kar otxhanan mek'vunbiyee. şos sa caaza vuxhes. Vuşde ək'eleeqa qımaylecen, Mançile qiyğa vas nəxüdiy ikkan həməxüdüd şu şoled-alqan karbı qıg'i', zas horbı he'eene, he'e. **14** Mana manbışe eyhençılqa qarı, manbı zi qiyğa mançıl-allı fikir badal haa'as. Həşde şu yits'ille yiğna siliys üvxiy়خ. **15** Yits'ne yiğile zas nyak' yuşan he'e. Qiyğa zak'led ats'axhxhes, manbı, paççahin otxhuniybı otxhunne, maane man nyak' nen eyheniy şosse eyhes əxəvudva.

10 Baabilyne k'orane ək'elynanbışe paçcahık'le man nen eyheniyva eyhes əxəyee? **27** Daniyalee inəxüd eyhe: - C'iylene aq'valycar, paçcahee eyhen eyhen: - Nenecad k'orane ək'elynang'usse, ha'as əxəna insan deşda. Nenecad paçcahee, cadu ha'ang'usse, nyak' qa'angusse, sehirbazisse vuc nimee xərrar, gúcukar ixheene, məxdin paçcahık'le g'acuyn nyak'in sir, mang'us yuşan kar sehirbaşaşike, nyak'bı qa'as əxənbışike, ha'as əxəs deş. **28** Xəə'ədmə, sirbi aaqas əxəna Baabilyne k'orane ək'elynanbışike heqqiyn deşdi. Allah vor. Mang'vee vuk'lelqa qalesinbid paçcah **11** Paçcahee eyhen kar geed dağamin kar vod. Man Navuxodonosoruk'le hagva. Ğu nik'eenang'a vak'le paçcahık'le allahaşaşile gayrı şavussecad eyhes g'acuyn nyak'bı inəxdinbi ixha: **29** Paçcah, ġu əxəs deş. Allaharmee insanaşaşile əq'əna vooxhe. yiğne tyulee g'alirxhuyn'a, yiğne fikreenə i'lğəə **12** Man cuvab g'ayxhi, Baabilyna paççah aq'əna. ixha, vuk'lelqa hucooniyxan qales, incilə qiyığa Baabilin gırğın k'oran ək'elynanbı gyapt'ecenva nenniyxan ixhes. Sirbi Aaqqang'veeyid vak'le mang'vee əmr haa'a. **13** K'oran ək'elynanbı hucooyiy ixhesva haguyn. **30** Zi mane sırriqla gyapt'eva əmr qığevç'umee, Daniyalı cun dyunyel girginq'ule ək'elikananava deş hirxhil. Zi hambazarib gyapt'asva t'abal haa'a vuxha. **14** man nyak' paçcahılqa hixhar he'ecenva, vak'led Paçcahne g'aravulyçeeşine oo ulyorzulyna Ariox, yiğne yik'eenençə i'lğəənbı ats'axhxecenva, zas man Baabilin k'oran ək'elynanbı gyapt'asva l'qqəmee, nyak' aaqi. **31** Paçcah, vak'le nil'ek sa xəbna haykal Daniyal mang'uka k'orane ək'elika, ats'alika g'avcu. Geeb xəbna, qəvəəq'ənasda xhinnena, yuşan ha'a. **15** Mang'vee Arioxuke qiyghanan: - huç omç'arna haykal yiğne ögee ulyobzur vuxha. Paçcahee nya'asdiyxan inəxüb qəvəəq'ənasda **32** Mane haykalna vuk'ul mattine k'İNƏƏĞƏYKE, əmr hav'u? Manke Arioxee gaf vuxhana xhinne t'ap'anbiyyi xileppi nuk'rayke, vuxhuniy umabid Daniyalis haa'ana. **16** Manke Daniyal paçcahisqa yezake ixha. **33** G'elyibid yivayke, mi'q'lebişinmee hark'in, mang'uke cun nyak' nen eyheniyva, sik'inin cigabi yivayke, sik'ininbib qoocune yuşan ha'asda gah hooqa. **17** Daniyal xaaqa sak'i, g'i'bı'nə nyuq'vneke ixha. **34** Ğu mançıqa ilyakkane cune vuk'lelqa qadiy়ncine hək'ee hambazaşis: gahil, xil sidet'ucab çileb alqa g'aye qopxu qabi, Xananyeys, Mişaelis, Azaryeys yuşan ha'a. **18** mançine yivaykeyi g'i'bı'nə nyuq'vneke hi'iyne Mang'vee manbişlik'le eyhen: - Xəybışde Allahike mi'q'lebiş qipxhır manbi xüvə-xüvəna qa'a. **35** heqqə, Mang'unə zas rəhı'm qabı, zi mançine Mankecad yivayke, g'i'bı'nə nyuq'vneke, yezake, sırriqla hixhare'cen. Manke şı, Baabilyne k'orane nuk'raykeyi k'İNƏƏĞƏYKE xüvəbı ixha, g'i'linə ək'elynanbı gyapt'as deş. **19** Rəbbəe, Daniyalis attayl eykhene balybiyik akara qaa'a. Qabiyne xəmde man sir gyagva'an. Mançıl-allab Daniyalee mits'iniid man alixa'an, maa'ad mançike vuççud xəybışde Allahis inəxüb şukur haa'a: **20** - K'orana g'alyadaçə deş. Haykalis qipxhırne g'ayeyke sa ək'eliy guc Mang'unə vuxhal-alla Allahın do xəbna suva qooxhe, mane suvaynid dyunyecad hammaşə axtivalee ixhecen! **21** Vaxtiy dyovur aqqaqqa. **36** Vak'le g'acuyn nyak' məxdin ixha. badal haa'ana Mana vor! Paçcahar taxtilqa Həşded paçcahis man nen eyheniyva yuşan gyaa'anar, g'a'anar meer Mana vor. Mang'vee ha'as. **37** Ğu paçcahaşaşına paççah vorna. Xəybışde ək'elynanbış k'orana ək'el, kar ats'anbışısız Allahee vas paçcahiyvalla, guc, xəbvalla, manimee ats'al hele. **22** K'oraleedin, dyugulenid aaqana xədin do huvu. **38** Mang'vee yiğne xılıyaqa Mana vor, nurud Mang'uka vod, miç'axvaleedenid insanaşaşına nasıl, çolun həyanar, xədin sit'yar g'ecenar meer Mana vor! **23** Ğu zas k'orana quvu. Mane gırğıncına paçcah, Mang'vee Ğu hi'i. ək'eliy guc huvil-alla zi Ğu axtı qa'a, zi Vas Şena k'İNƏƏĞƏYKENA vuk'ul Ğu vorna. **39** Qiyığa, şukur haa'a, Yizde dekkasaşına Allah. Şı Vake vale avqana sa mebnə paçcahiyvalla vuxhes. heqqiyn kar, Ğu zak'le haguyn. Paçcahın nyak' Mançileb qiyığa yezakena, dyunyecad vuk'lek nen eyheniyva Ğu şak'le uvhuyun! **24** Mançileb qiyığa ikkeesda, xheyib'esda sa mebnəb paçcahiyvalla Daniyal Baabilin k'oran ak'elynanbı gyapt'ecenva vuxhes. **40** Yoq'ub'esda paçcahiyvallamee yiva paçcahee gixhxhiyne Arioxne k'anyaqa arı, xhinne it'umba vuxhes. Yivayn gırğın kar haq'var-eyhen: - Baabilin k'oran ək'elikanbı gimabat'a. Zi hiyxvər ha'an xhinne, mane paçcahiyvallininid paçcahne k'anyaqa ikkee, zi mang'us cun nyak' gırğın man paçcahiyvallabı haq'var-hiyxvəra'asın. nen eyheniyva yuşan ha'as. **25** Arioxee Daniyal **41** Mi'q'lebişiniy g'elyibid t'ubaasın sa sura mankecar paçcahisqa ikki eyhen: - Zak'le paçcahın qoocune g'i'bı'nə nyuq'vneke, mansa surad nyak' nen eyheniyva, eyhes əxəsda aveykina. Mana yivayke ixhay vak'le g'acuyn. Həməxbib mana insan Yahudeyeenə aqqı, qarıynbışda sa vorna. paçcahiyvalla sura-surana vuxhes. Mançıka **26** Paçcahee Daniyalıke (mang'us mankilqasse yivayna it'umiyvalla vuxheeyib, g'i'bı'nə nyaq'v Belyteşassarva do gixhxhi) qiyghanan: - Vasse alivkiyid vak'lecad g'acuyn. **42** Naxüdiy g'elyibidé zak'le g'acuyn nyak' yuşan ha'as əxəyee? Sayid t'ubaasın sik'inin ciga yivayke, sik'ininid g'i'bı'ne

nyuq'vneke ixha, həməxdid mane paçcəhiyvalin aq'vakkena qukkyudyork'ul mançis k'idyorzul, sa sura it'umda, mansa sura kavrakda ixhes. xəbne gyopxhanne peşteeqa g'uvoxharas. 7 Məxüd 43 Nəxdiy vak'le yival g'i'bı'na nyaq'v alivku gırğına milletbişee, xalq'bışee, menne-menne g'avcu, həməxdid mang'un milletbişee ixhes. Manbişə mizyaasil yuşan haa'anbişə şeypurun, zurnayn, sana-sang'uş yişşar adameeşis huveeyib, manbişə lirayn, arfayn, naq'rayn, tulugne zurnayn, menne sana-sang'uk at'ivq'anas deş, yivayi g'i'bı'na neneiyi 1'liyxane instrumentbişin ses g'ayxhiyine nyaq'v sana-sançıl itt'idiyq'anan xhinne. 44 gahil ç'iyelqa gizepçi, paçcəh Navuxodonosoree Mane paçcəhaşaşine gahil xəybışe Allahee gyuvxhuynə k'inəəğayke hav'uyne haykalis misacab ilykidevxhasda, menne milletbişde k'yobzur. 8 Mane gahil Baabilyyasaşiken sabarabi xilyaqqa ilgidevc'esda xhinne paçcəhiyvalla sabı, cühüt'yaşaşine hək'ee hexxan karbi yuşan alyaa'as. Mançin çile ögiylin gırğın paçcəhiyvallabi ha'a. 9 Manbişə paçcəh Navuxodonosoruk'le alykyahasınıbı, vucmee misacab alykivxhas deş. eyhen: - Paçcəh, geer qa'ana! 10 Ğu əmr 45 Vak'lecad g'acuyn suvayk xil sidet'ucab g'aye hav'u, şavuk'leyiy şeypurun, zurnayn, lirayn, qopxu qabı, yivayke, yezike, g'i'bı'ne nyuq'vneke, arfayn, naq'rayn, tulugne zurnayn, menne nuk'rayke, k'inəəğayke xüvəbi hi'i. Məxüd xənne neneiyi 1'liyxane instrumentbişin ses g'ayxhi, Allahee g'iynyike şaqı ixhesini paçcəhiliqə k'inəəğayke hav'uyne haykalne ögee ç'iyelqa hixhar hi'i. Man nyak' qotkuyun vodun, man nen gizerçu mançis k'yozrecen. 11 Vuşuyiy mançine eyheniyad qotkuda yuşan hi'i. 46 Markecar ögil ç'iyelqa gizderçu mançis k'yudyorzul, xəbne paçcəh Navuxodonosor aq'vakkena gizerçu, gyopxhanne peşteeqa g'uvoxharas. 12 Ğu Daniyalis k'yorzul, mang'unemee paybı alleva, Baabilyye cigabişee ç'ak'ine işbişilqa gyuvxhuynə ətirbi gyoxhxhan he'eva eyhe. 47 Paçcəhee cühüt'yaşaş Sadrakee, Meşakee, Aved-Negoyee val Daniyalik'le eyhen: - Vasseke mane sırılıqla k'iri ileyxe deş. Manbişə yiğne allahaşaş i'bədat hixharas əxi'na, vuşda Allah hək'erar allahaşaşına ha'a deş, ġu hav'uyne k'inəəğayne haykalne Allahir, paçcəhaşaşınar Xərəna vor, sırılıqar hixhar ögee gizepçi mançis k'yoozar deş. 13 Mançike ha'ana Mana vor. 48 Mane yiğile paçcəhee Navuxodonosorus qəl vooxhe. Mang'vee Sadrak, Daniyal xənne işbişilqa giyxhe, mang'us need Meşak, Aved-Nego cusqa ableva əmr haa'a. Man xədin paybı hele. Mang'une xilyaqqa Baabilyna insanar paçcəhisqa abaylenbi. 14 Navuxodonosoree şəhəri mançine hıqıq-allan cigabişee qele, Baabilyye manbişik'le eyhen: - Sadrak, Meşak, Aved-Nego, k'orane ak'elynanbişdar xərna ha'a. 49 Daniyalee man hək'enne, şu yizde allahaşaş i'bədat paçcəhike heqqə, paçcəheeyib Sadrak, Meşak, hidya'ava, zi gyuvxhuynə k'inəəğayne haykalne Aved-Nego Baabilyye cigabişee ç'ak'ine işbişilqa ögee gizepçi, mançis k'yoozarva? 15 Vuşdemee giviyxhe. Daniyal vucmee paçcəhine sarayeeclar axva.

3 Paçcəh Navuxodonosoree k'inəəğayna haykal haa'a. Mançina axtivalla yixht'sal, aq'vallab yixhille xilekkum ixha. Haykalib gyuvxhu vuxhana Baabilyye cigabişee Dura eyhene çoleeqa. 2 Qiyğa paçcəh Navuxodonosoree caanişinar, emirər, valibi, müşavirər, xazinadarar, haakimər, məmərur, sa cuvabıkə, mane cigayne gırğın vuk'ləl ulyobzuriynı vucee gyuvxhuynə haykalisqa, mana g'avasaras savalecenva xabar g'uxoole. 3 Mane gahil paçcəh Navuxodonosoree gyuvxhiyine haykalne k'anyaqa, haykalis g'avşrencenva caanişinar, emirər, valibi, müşavirər, xazinadarar, haakimər, məmərur, mane gırğına cigayne vuk'ləl ulyobzuriynı savayle. 4 Xabar hooleng'vee axtida eyhen: - Menne milletbişin, xalq'bışin, menne-menne mizyaasil yuşan haa'an insanər, şolqa əmr haa'a: 5 şeypur, zurna, lira, arfa, naq'rə, tulugna zurna, menne neneiyi 1'liyxane instrumentbişin ses g'ayxhiyine gahil paçcəh Navuxodonosoree givxhiyine k'inəəğayne haykalne ögee aq'vakkena qukkyopk'ul mançis k'yoozre. 6 Vuşuyiy

haykalne ögee gizepçi mançis k'yobzur. Mançine ögee gizepçi mançis k'idybözüreene, xəbne gyopxhanne peşteeqa g'uvooxharas. Mane gahil nene allahaheenə şu yizde xilençə g'attivxhan haa'as? 16 Sadrakee, Meşakee, Aved-Negoyee paçcəhisi inəxdin alidghimiy qele: - Ay Navuxodonosor, ine işee sicab si vake g'attivxhan hav'iy nişisinne? 17 Si xəbne gyopxhanne peşteeqa hüvəxəv'ee, si i'bədat ha'ane Allahisəsi si peşteençə g'attivxhan haa'as vəəxəsinib. Mang'vee si yiğne xilençə g'attivxhan haa'asbi. 18 Şas, vak'le in ats'axhxha iкkan, si eyhencədidi dexheene, meeb si yiğne allahaşaş i'bədat ha'as deş, ġu gyuvxhiyine k'inəəğayne haykalne ögee gizepçi mançis k'yoozras deş. 19 Manke Navuxodonosorus Sadrakee, Meşakee, Aved-Negoyuke qəl vooxhe. Mang'un qəlike aq'vacad badal eyxhe. Mang'vee əmr haa'a, peş hammaşee qahaançile yığħne yaqqees hissaxaba vuxhecen. 20 Cune g'oşunne nekke gucukane eskeraaşilqa əmr haa'a Sadrakin,

Meşakin, Aved-Negoyn g'elybi-xileppi ayt'il Navuxodonosoree, xaa, yizde sarayee nişinacab xəbne gyopxhanne peşteeqa dağee'ecenva. **21** hidya'ana yugna, karnana i'mi'rniy haa'a vob. 5 Şadrakee, Meşakee, Aved-Negooye tanalqa cübbabı, Yiğbişde sa yiğil, zi qəq'əni'iyn sa nyak' g'acu. şalvarbı ali'ı ixha, vuk'ləlqad çalmabı qı'ı ixha. Nik'ek g'acuyné karbişa zi fikir opxhanmee, zi Manbı cone tanalinçıkacab g'elybi-xileppi ayt'il mane fikribișee geer qaq'ən hi'. **6** Zi, mançıl-xəbne gyopxhanne peşteeqa hiviyxə. **22** Paççah allab əmr hav'u, yızın nyak' nen eyheniyva cune əmrel oğa it'umra ulyorzułyva, peşt geeb ats'axhədməmee, zasqa Baabilin gırğın k'oran g'ooxha'a. Eskeraşe xhebiyre hambaz peçteeqa ak'elyanbı see'eva. **7** Manke zasqa sehirbazar, hiviyxəng'ə, mançike qı'ğəne yalavin eskerar cadubi ha'anbı, falçeər abayle. Zi manbis iş yızın gyabat'anbı. **24** Mane gahil paççah Navuxodonosor nyak' yuşan he'eeyid, manbisisse man nyak' peşteeqa horzulymee, ghal aaqı axva. Qiyğşa mana nen eyheniyva eyhes əxi' deş. **8** Nekke qiyğşa zaara g'elilqa suğotsu, cune mi'slahətçeesikə zasqa Daniyal donana arayle, zi mang'usud yızın qiyghanan: - Nya'a, si g'el-xil ayt'ilna xhebiyre nyak' yuşan ha'an. (Mang'un do Belyteşassar! insan dişde ts'ayeeqa dağav'u? Manbişə paççahis vod, yizde allahne doyulyna, muq'addasne inəxdin cuvab qele: - A paççah, ǵu hak'en eyhe! allahaşin ri'h mang'une ad vod). **9** Zi uvhuyn: - **25** Paççahee manbişik'le eyhen: - Zak'le ts'ayee, Sehribazaşına nekke xərnə eyxhena Belyteşassar! vuçqud dexhayn xhinne iykarna, g'el-xil idiyt'ilna Zak'le ats'an, yiğne ad muq'addasne allahaşin yoq'uyre insan g'ece. Manbişə yoq'ur'esda ri'h vod, yiğnemee sirlıqla hirxiliy dağamın allahaşine duxaykır akar. **26** Navuxodonosor deş vod. Həşde zi vas zak'le nik'ek g'acuyn peştine k'anyaqa qarı, onu'u eyhen: - Allah yuşan ha'as. ǵu yızın nyak' zas qe'e. **10** Zak'le Ta'aalayn g'ular, Şadrak, Meşak, Aved-Nego, nik'ek, dyunyeyne yi'q'nee sa geeb axtına yiv qığeepç'e, inyaqa qudoora. Manke Şadrakir, g'avcu. **11** Yiv manimee xəb qooxhe, manimee Meşakir, Aved-Nego yır ts'ayeeñce qığeebaç'enbı. it'umooxhe, mançin q'om xəybışeeqa hiyxhar. **27** Hiqiy-allá sabıyne canişinaşık'le, emiraşık'le, Mana yiv dyunyeyne gırğine surabişile g'oocə vaalibisik'le, paççahne mi'slahətçeesik'le g'ecen, vuxha. **12** Mançıl uftanna t'ele, geed meyvabi, ts'ayin mane insanaşına tanık vuçqud hi'deşud. gırğing'uscad oxhanasın kar eyxhen. Mançine Manbişə çərbisikid, tanalqa ali'iyńçikid ts'a set'u avud çolun həyvanar, yivelid xəybışedən şit'yar deşud, manbişike gyotxhuniy evad qöö deşud. **28** eyxhe ixha. Gırğine üç'üdünçincəd mançile Navuxodonosoree eyhen: - Şadrakne, Meşakne, kar otxhan ixha. **13** Zi nik'eenang'a zak'le, Aved-Negoyné Allahis şukur vuxhena! Mang'vee xəybışençə muq'addasın malaik gəə g'acu. **14** Cun malaik g'axuvu, Culqa yi'q'bı qızırıñ g'ular Mane malaaikəe axtına sesika eyhen: „Mana g'attivxhan hav'u. Manbı paççahne əmireençə yivub, cilin bitäğbid gyatxe, mançilyna t'eleb qığeepç'i hapt'ile qəpq'ı'n deş. Manbişə cone g'ılımabaççe ulyoode, meyvabid inyaqa-şaqa Allahile grayı menne allahaşis k'yoozərasıy dağ'e'e. Hasre mançik avudun həyvanarid, cilin i'bədat ha'as ikkiyikin deş. **29** Mançıl-allab zi şit'yarid hetxvecen. **15** Saccu mançin dunk həşde əmr gırğine xalq'bışis, milletbışis, menne- menne Mizyaaşıl yuşan ha'anbısıs əmr ha'a: ələəne ok'bışee hasre. Hasre man xəybışde ciyin Şadrakne, Meşakne, Aved-Negoyné Allahis kufr hi'ine insanıke xüvəbi ha'as. Manbişin xaybid yi'qqi'lqa sak'al ha'as. Məxüb g'attivxhan haa'as vəxəna merna allah dexhal-allı. **30** Mançile qiyğşa paççahee Baabileyyiçine hiqiy-allane cigabisee ats'axhxhecenva, muq'addasne malaikaşa əmr Şadrakis, Meşakis, Aved-Negonus sik'ildad ç'ak'in hav'u: insanaşına paççahiyvalis Allah Ta'aalee xəbwalla haa'a. Mang'veevib paccahiyvallab

4 Paçğah Navuxodonosoree gırasmine dyunyelyne xalq'bişik'le, milletbişik'le, menne-menne mizyasaşıl yuşan haa'anə insanaşaşık'le eyhen: «Vuşun barakat geed qixhen! **2** Zas ikkanniy Allah Ta'ailee yizdemee hi'iyn əlaamatbiyyi mö'cuzabılı şos yuşan ha'as. **3** Nimeena xəvvallayı Mang'une əlaamatbişee, Nimeenacab guciy Mang'une mö'cuzabışee! Mang'una paççahiyvalla gırasmine gahbişista paççahiyvalla vobna, Mang'vee vuk'lek vukkiy nasılılqa ilğec'esl!» **4** «Zi, şavusqayıy Cus vukkan mang'usqab qoolena. Mang'usser insanaşaşine yi'q'nee nekke avqanar manbişda xərna ha'as əxana». **18** Zak'le - paçğah Navuxodonosoruk'le - məxdim nyak' g'acu. Belyteşassar, man zak'le g'acuyn nyak' nen eyheniyva zak'le eyhe. Yizde paççahiyvaledene k'orane ək'elynanbişde sang'ussecad man nen eyheniyva eyhes əxi' deş. Vasse man ha'as əxasın, val muq'addasne allahaşın ri'h vod». **19** «Mane gahil Belyteşassar donana Daniyal,

sabara gahna ghal aaqicar axva, mana cunecar neng'uneiyyi xilyaqası ikkanıdı qeleva, manke vak'le fikirbişile qayq'ənna. Paççahee mang'uk'le eyhen: ats'axhes. **33** Navuxodonosor ne hək'ee uvhiyn - Belyteşassar, nik'enir, mançine mə'naynır karbi mankecad vuk'ləlqa qadaylenbi. Mana ġu qəq'ən hima'acen. Belyteşassaree eyhen: insanaasine yi'q'neençe g'e'eşsəna, mang'veeyib - Yızda xərna, ġu şavuk'leyiy g'imece, man yatsan xhinne ok' ooxhan giyğal. Mang'un ç'ərbi nyak' manbişin ixhaynxhi, man nen eyheniyad q'aacirna vusun xhinne xiliq qixhesmee, xhıntı'arid yiğne duşmanaasine vuk'ləlqa qadınxhi! **20** shit'yaşın xhıntı'ar xhinne xiliq qixhesmee xəybışde Vak'le g'avcuna axtına, it'umna, q'om xəybışeqa ciyin mana əyxar ha'a ixha. **34** «Zı Navuxodonosor, hiviyxharna, dyunyeyne girdgine surabişile man yiğbi çəveedaxheng'a, xəəqa ilyakki. Manke g'oocena, **21** çilin t'ele micagna, meyvabı yızda ək'el zalqa sapk'il. Zı Allah Ta'aalays şukur geednana, girdginq'vee otxhanna, çolan həyanar hav'u, Girdgine gahbışıl Vorung'un do axtı qı'l. **35** əqeeeqa qadaylen, xəəne shit'yaşaç cil akvaabi Mang'unemee, dyunyeyn girdgin insanar vuççud ha'ana **22** yiv, paçcah, ġu vorna. Ğu xər qixha deşin kar vod. **36** Yızda ək'el zalqa sapk'ilne gahil, it'umxhana, yiğna xəbvalla xəybışeqa, yiğin zalqa paççahaşaşına xəbvalla, axtın do satk'il. Yızın vuk'lek vukkiyid dyunyeyne girdgine surabişilqa mi'sləhətçerərayi zas k'anenbinbi meebs zasqa hitxhir. **23** Paççahık'le xəənçe giç'una muq'addasna sapk'il. Manbiş zi meer paçcahiyvalilqa sak'al malaailk g'acu. Mang'vee eyhenid g'iyxhen: «Mana hi'. Zı şenkiyñçiler qivaats'ina ixha. **37** Xəybışde yiv gyapxi oot'e. Saccu mançin dunkiy kokbi Paçcahim gurgın işbi yugurkı, yaqbid qotkuynkı yivaykayıy yezaka alitk'ır nyuq'vnee, çolane ixhal-allı, həşdiyle zi, Navuxodonosoree, Mang'us ok'bışee g'aletçə. Hasre mançis xəəne ciyin şukur haa'a, Mana axtı qa'a. Mang'usse co axtiba xhyan helecen, yighille sen ilgeç'esmeyib çolane avqaaqanbi avqa qa'as vəəxənbi».

həyvanaasika aaxvecen». **24** Paçcah, haane zi vak'le nyak' hucuo eyheniyva eyhe. In Allah Ta'aalee, yizde xəring'une, paçcahne vuk'ləlqa qalesin uvhu. **25** Ğu insanaasine yi'q'neençe g'e'eşsəda, ġu çolune həyvanaasika sacigee ixhes. Vas yatsis xhinne ok' ooxhan haa'as, ġu xəəne ciyin əyxəra'as. Ğu məxür yighille senna axvas. Allah Ta'aalee insanaasine paçcahiyvallabısı xəbvalla haa'ava, Mang'veecadid manbi Cus neng'uneiyyi xilyaqası ikkanıdı qeleva, manke vak'le ats'axhes. **26** Vak'le nik'ee yivene dunkuka sacigee kokbid havaceva uvhuyn eyhe g'ayxhiyn, man yiğna paçcahiyvalla vasqa savaak'alasdava eyhen vodun. Valqa girdgincis Xəybışee xəbvalla haa'ava hitxhiring'a, man ixhes. **27** Mançıl-allad, paçcah, ġu zal yugda k'ırı alixhxhe: binahbişike xil ts'its'ee'e. Binah haa'asse, kardeşinbişike rəhi'm, qopkuvalla he'e. Ğu məxiid he'eene, sayib, yiğna yugvalybişeneenah gah xiliq qooxhe». **28** Man girdgin kar paçcah Navuxodonosorne vuk'ləlqa qadaylen. **29** Ooşançe yits'iq'vəble vaz ilgeç'üyle qiyğä, paçcah Baabileene sarayne daxal iykarang'a, **30** eyhen: - Hayna xabna paççahaşaşına paytaxt Baabil, zi yizde xənnəne gúcuka, yızın do axtida ixhenceva alyav'u. **31** Cuvab paçcahne għalençe qiğeç'u c'əvxha deşdiy, xəybışeençe ses qaadaley: - Paçcah Navuxodonosor, yiğna paçcahiyvalla xilençe g'avsesdava q'arar huvu. **32** Ğu insanaasine yi'q'neençe g'e'eşsəda, çolane həyvanaasika ixhes, yatsin xhinneyib ok' ooxhanas. Ğu məxür yighille senna axvas. Allah Ta'aalee insanaasine paçcahiyvallabısı xəbvalla haa'ava, Mang'veecadid manbi Cus

5 Paçcah Belyşassaree aazırne cune insanis xədin otxhun-ulyodğı hele, manbişika çaxir ulyoğa.

2 Belyşassaree çaxir ulyodğuyle qiyğä əmr haa'a, cune dekkee Navuxodonosoree İyerusalimeene Allahne xaançe qıg'iyn k'inəəğənyiy nuk'rayn g'abbı cusqa alleva. Paçcahis, cune k'anebinbişika, cune yedaasika, cune caariyebişika mançee çaxir ulyoğas ikkiykan. **3** Manke maqa Allahne İyerusalimeene xaançe qıg'iyn k'inəəğəny g'abbı adayle. Paçcahee vucee, cus k'anebinbişike, cune yedaasə, cune caariyebişə mançee çaxir ulyoğa.

4 Manbiş çaxir ulyoğ-a-ulyoğa k'inəəğayke, nuk'rayke, yezike, yivayke, yiveke, g'ayeyke hav'uyn allahar axtı qaa'a vuxha. **5** Mane gahil maa'ad, insanne xilen t'ubar g'ece giyğal, paçcahne sarayne xənnəne axtine şamdamis k'anene cabiril, mane t'ubaşa hucoomecad oyk'anan. Paçcahık'le mane xilen oyk'anang'a, g'ece ixha. **6** Man g'acu, paçcahne aq'vaylin rangcad ayk'an, mana mançile məxri' qayq'ən giyğal, q'aratsabi ciçis qiyxhar, ikyaras dəxə axva. **7** Paçcahee it'umna ts'ir hav'u eyhen: - Cadu ha'anbi, Baabilin k'oran ək'elynanbi, falçer zasqa see'e! Abiyne Baabilyne k'orane ək'elynanbişik'le paçcahee inəxüd eyhe: -

Savaayıy man otk'unin, nenvayıy uvhu mang'ulqa paççahaşaşın karbi alya'as, gardanaqab k'inəəğyna tsep qaa'as, cuker paçcahiyvalina xhebir'esda insan ha'as. **8** Paçcahim girdgin k'oran ək'elynanbi aqa ikkep'eeiyib, manbişisse man qətqəsid əxə deş, paçcahık'le maa nenvayıy otk'unva eyhesid əxə deş. **9** Manke paçcah sik'irar geer qayq'ən, aq'vad hak xhinne qexhe. Mang'us k'anebinbib nyaqame vuxhesinbi aaxva. **10** Kraliçayk'le paçcahınıy cune

k'anenbişin sesbi g'ayxhı mihmanarnane gozeeqa paçcahiyvalina xərna ha'ana. **22** Vak'leme, qiyeele. Kraliçee eyhen: – Paçcah, geer qa'ana! mang'une duxayk'le Belyşassarık'le man gırın Nişilecar qı'maq'ın, hak xhinne qimexhe. **11** ats'a ixha. Ğumee, Allahne ögil k'il qixhesde Yiğne paçcahiyvalee, muq'addasne allahaşaşin cige, **23** ġucar ġu xəene Xudavandayne ögil ri'hnana sa insan vor. Yiğne dekkine gahil, mana axtı qı'i. Mang'une xaadin g'abbı vasqa allyı'i gırın kar ats'anava, ək'elikanava, allahaşaşına günad, vas k'anebinbişed, yiğne yedaaşed, yiğne xhinne k'orana ək'elynanava qivaats'a ixha. caariyebişed mançeençe çaxırkı ulyodğu. Ğu Yiğne dekkee, paçcah Navuxodonosoree, mana k'inəəgäyke, nuk'rake, yezake, yivayke, yiveke, sehirbazaşına, cadu ha'anbişda, Baabilynə k'orane g'ayeyke hav'une allahaşaşılq şukur hav'u. Mane ək'elynanbişda, falçeesina xərna gixhxhi. **12** allahaşaşık'le g'iyxhed deş, g'eced deş, manbişik'le Mane insanin do Daniyalniy vod. Qiyğa paçcahee vuçcudud ats'a deş. Vas nafas huvuna, ġu haa'ana mang'un do badal hi'i, Belyteşassar ha'a. Mana gırına işib vaats'ana Allah ġu axticar qı'i deş. **24** k'orana ək'elynana, ats'alydana, geer ək'elikana, Mançıl-allad Mang'vee, xıl g'axuvu, man ok'anas nyak'bı nen eyhenbiyyi eyhes əxəna, dağamne alikkı. **25** Cabiril invaniy otk'un vod: MENE, MENE, karbişde sirlıqla hixharas əxəna, alikki-gikkike TEKEL, PARŞİN. **26** Otk'uninçina ma'nına ina vob: vuk'ul qığaahana insan ixha. Eyhe, vasqa mana MENE (qətqəs) – Allahee ġu paçcahnın yiğbi Daniyal qot'lecen, mang'veeyid vak'le maa'ad qətqı', manbı ç'əvi'iyınbı. **27** TEKEL (gyoorkas) nervayıy otk'un eyhesin. **13** Manke paçcahişqa – ġu terezyugul gyoorku geer sibikra qarı. **28** Daniyal ayra'a, paçcahee mang'uke qiyghanan: – PARŞİN (bit'al ha'as) – yiğna paçcahiyvalla bit'al Yizde paçcah dekkee, Yahudeençe ögilqa gyapq'ır hav'u, Midiyabişisiy Farsbışis huvu. **29** Manke qabiyne cühüt'yaşaşa dişde Daniyal ġu vor? **14** Belyşassarne əmrıka Daniyalıqla paçcahaşaşın Zak'le yiğne hək'ee g'ayxhıyın, vaqa allahaşaşın tanalınbı aly'a, gardanaqa k'inəəgäyna tsep qaa'a, ri'h, nuraaniyvalla, ats'al, k'orana ək'el vobva. mang'uke paçcahiyvalina xhebir'esda insan hi'iva **15** Zasqa k'oran ək'elynanbiyyi sehirbazar abi, ses adaçę. **30** Manecar xəmde Baabilynə paçcah maa'ad hucooyiy otk'unva qətqı' eyhesva. Man Belyşassar g'ek'ana. **31** Mang'une cige yixht'sale nen eyhenenva manbişisse zak'le eyhes əxi' deş. q'ölle sennana Midiyabişikenə Dara donana paçcah **16** Yiğneme hək'ee zak'le g'ayxhıyın, ġu alikki-gikkike vuk'ul yugba qığahava. Haşdemee vasse maa'ad otk'uniy qətqı', maa'ad nenvayıy otk'un eyhes əxeene, yiğne tanalqa paçcahaşaşın karbi aly'a, gardanaqab k'inəəgäyna tsep qaa'. Yizde paçcahiyvaleyir xhebir'esda insan ha'as. **17** Daniyalee paçcahık'le eyhen: – Ğu helesin paybi vascad ixhe, helesva eyhen mukaafatbid maa sang'us hele. Maa'ad otk'uniynd zicad qətqı' vak'le eyhesin. **18** Paçcah, Allah-Ta'aalee yiğne dekkis Navuxodonosorus paçcahiyvalla, xəbvalla, gúc, qivaatsıvallanıy huvu. **19** Allahee mang'us huvuyne xəbvalike gırın xalq'bı, milletbı, menne-menne mizyaaşıl yuşan haa'anbı mang'ule qəvəyq'ın vuxha. Manava uvhumee, manbişde caneeqa zeze ooxha vuxha. Paçcahis gyapt'as vukkananbı gyabat'a, g'avkkas vukkanbı g'ookka, axtı qaa'as vukkananbı axtı qaa'a, avqa qaa'asınbı avqa qaa'a vuxha. **20** Mang'une yik'en zale ġayıri desdava eyhemee, mang'vee q'i't'y keçcumee, mana paçcahne taxtile gyaqqana, xəbvallab xileençe g'oşena. **21** Mana insanaaşençer g'e'eşena, mang'una ək'elib həyvanaşaşına ak'el xhinneçab qooxhe. Mana əməleeşika axva ixha, yatsın xhinneyib mang'vee ok' opxhan vuxha. Mang'un tanid xəene ciyin hoygal ixha. Allah Ta'aalee insanaşaşın paçcahiyvallabid vuk'lek ikkekka və qiyğa mang'ulqa hiyxhar. Mang'vee, Cus ikkınar

6 Darays ölka q'omançə-k'anyaqqamee vuk'lek vukkeesdemə vəşse g'ayre xərna gixhxhes ikkiyikan. **2** Manbişilqar xərna xhinne xhebiyre vazır gixhxhes ikkiyikan. Mane xhebne vazirna sayir Daniyal ixhaniy iкkan. Mane vəşse g'ayre ç'ak'inbiše vaziraşaş hi'sabniy qeles iкkan, paçcahın vuçcud imaykancenva. **3** Mana Daniyal, manisa vaziraşaşlee ək'elika ixha, mang'uka geeb k'orana ək'el vuxha. Paçcahne ək'leeqa qaylen, mançıl-əllar mang'uke ölkayna cule qiyğıyna q'ör'esda insan ha'as. **4** Manke vaziraşaşiy ç'ak'imbis Daniyalne gardanaqa taxsır gixhxhes ikkiyikan. Daniyal qorkuna, yi'q' qızarasda, yugba iş haa'ana insan ixha. Mang'vee paçcahis horbı ha'anbı deşdiy. **5** Nekke qiyğa mane insanaşa eyhen: – Şasse saccu mang'vee cune Allahna Q'aanun haa'ava, mang'une gardanaqa binah gyuvhes vəəxə. **6** Manke vazirariy ç'ak'imbı paçcahne k'anyaqa sabı eyhen: – Paçcah Dara, geer qa'ana! **7** Ölkeebin gırın vazirar, emirar, ç'ak'imbı, mı'sləhətçer, vaalibi mı'sləhətilqə qabayle, paçcahee sa əmrı hevlecen: savaayiy xhebts'al yiğna, paçcahile ġayıri allahıs, insanis düə hav'u, şırarnane g'uyeeqa dağercen. **8** Paçcah, q'adaga haa'ana q'aanun givxhe. Çik avğançeb yiğna g'ol ts'its'ee'e. Mana

q'aanun Midiyanaaşinayı Farsaaşına q'aanun g'uyeençe qığeheva əmr haa'a. Mang'vee cune xhinne badal haa'as mooxhecen. **9** Paççah Daree Allahılqa yi'q' qizzir ixhayke, Daniyal g'uyeençe məxbina q'aanun giviyxhena, mançık avub g'olib alqavhumee, mang'une tanal sa lagara qixhaynva ts'its'aa'ana. **10** Daniyalık'le məxbine q'aanunus ciga eyxhe deş. **24** Paççahee əmr haa'a, Daniyalne g'ol ts'its'av'uva g'ayxhumee, mana cune xaaqa gardanaqa man karbi gixhxhes ikkanan insanar ayk'an. Mang'une oone gozen İyerusalimne cusqa able. Manbı coneuşaxaşaika, yedaşaika suralqan g'uleppi aaqı ixha. Daniyalee vucee ögil sacigee g'uyeeqa dağaa'a. G'uyune xhanelqa ha'an xhinne, yiğis xhebne yeqqees q'arats'abışıl hivxharasseccab şıraşə manbı avqu, manbışın gyu'ur cune Allahis düə, Mang'us şukur haa'a. **25** Mane gahil paççah **11** Daniyalne yi'q'əle qeepxhes vukkanan insanar Deree dyunyeine gırqıne xalq'bışılqa, milletbışılqa, maqa sacigee abyng'a, Daniyalee Allahis düə haa'a, menne-menne mizyaşaşıl yuşan haa'anbışılqa Allahılqa axva g'ece. **12** Manke manbı paçcahsıqa inəxiid oyk'an: Barakat vuşun geed qixhen! **26** abı, paççahee ha'as hidaysarne karane hək'ee Zı fərman hoole yizde paçcahiyvaleebin gırqın yuşan haa'a: - Ay paççah, nya'a ǵu dişdıl xhebts'al insanar, Daniyalne Allahile qəpqı'nın r'bəədat yiğna, vale ǵayrı allahisee, insanisee düə hav'unə he'ecen. **27** Mang'vee g'attivxhanib haa'anbı, ixheene, şırarnane g'uyeeqa dağerçeva əmr huvu? havacenbib. **28** Daniyalee Darayne gahilib, Paççahee eyhen: - Man hək'edad həməxiüd vod, farsaaşine paçcahnə Kirine gahilib yugna t'mi'r ina q'aanun midiyabişinayı farsaaşına q'aanun hav'u.

xhinne badal dyooxhena vob. **13** Mane gahil manbışe paçcahık'le eyhen: - Ay paççah, ha'avku qabıyne cühüt'yaşaşa eyxhene Daniyalee günar, ǵu q'adığa haa'ana əmirib qıvzar hidyav'u, ögylin xhinne xhebne yeqqees meeble cune Allahis düə vob haa'a. **14** Paççahık'le man g'ayxhimee aq'va qa'a, mang'une yik'eençe Daniyal g'attixhan hi'iy i'lğəə. Paççahis mana, ixheene veriǵ k'yooçassecar g'attixhan ha'as ikkiyan. **15** Daniyalne yi'q'əle qeepxhes vukkananbı, sabı paççahısıqa abı eyhen: - Paççah, vak'le man ats'axhxhe, midiyaanaşınıy farsaaşın q'aanumbı xhinne, paççahee huvuna nenacab q'aanunıq q'adığa haa'ana əmir badal haa'as vooxhe deş. **16** Man g'ayxhimee paççahee əmr haa'a: «Daniyalır qale, şırarnane g'uyeeqa huvoxhre». Paççahee Daniyalık'le inəxiid eyhe: - Hasre ǵu yik'eençe r'bəədat ha'anı, yiğne Allahee g'attixhan he'ecen! **17** Qiyğab sa xəbna g'aye abı, g'uyne ghalilqa giviyxhe. Daniyalis huvuyne hökmun vuççudcad badal mexheccəva paççahee, cune t'ucvaykayıy cune k'anebinbışe t'ucvabışika mane g'ayelqa peçat giyxə. **18** Qiyğa paççah cune sareeqa sark'il, xəmvolled ghalek vuccud set'a deş. Mane xəmde mang'us ma'nıybıd qadəqqə deş. Mana nyak' hixu axva. **19** Miç'eediy qıxhamée, paççah cigeençe ek'ra suğotsu, şırarnane g'uyusqa hayk'an. **20** Mana g'uyusqana qıxha Daniyalike qəyq'ən-qəyq'ən qiyghananı: - Daniyal, Vorne Allahna g'ul! ǵu yik'eençe i'bəədat ha'anı Allahisse, ǵu şıraşike g'attixhan ha'as əxi'nane? **21** Daniyalee eyhen: - Paççah, geer qa'ana! **22** Yizde Allahee Cun malaaik g'axuvu, şıraşın ghalybi ayt'ılıynıb. Zaqa Allahne ögil taxsir dexhayke, mançisə zak set'as əxi' deş. Zı, paççah, misacad vas qəlasın hi'i deş. **23** Paççah mang'ul-alla geer şadxha, Daniyal

7 Baabiline paççahee Belyşassaree paçcahiyvalla haa'anı ts'eppiynə sen, Daniyal g'alirxumee, mang'uk'le sa nyak' g'ece. Mang'vee cun nyak' oyk'anan. Daniyalee cun nyak' inəxiid yuşan haa'a: **2** - Zak'le xəmde nik'ek, xəybışde yoq'ne mitsen xəbna deryahı i'ǵiykar haa'a g'avcu. **3** Deryaheençe sana-sançık idyakarna yoq'uble həyvan qıgeev'c'ı. **4** Ts'eppiynə həyvan şirik akaraba vuxheeyib, mançıqa q'acırın xhinne xilibiyi. Zı ilyakkamee, mançın xilibi qodu, mana ç'iyele oza qav'u, insan xhinne g'elil ulyoozər hav'u. Mançis insannı xhinne ək'el huvu. **5** Qöb'esda həyvanmee, syoyukiy akar. Mana sa suraqqa axtibayıy, mançine ghalene silibışde yi'q'neençəb xheyible barkviy k'yaqqı. Mançık'le eyhe ixha: «Oza quvxha, avts'esimmeen çuru oxhne». **6** Mançile qiyǵa zak'le vaşaqlık akarna sa həyvan g'avcu. Mançığa yoq'uble vuk'uliy, mançineyi q'ək'id şit'ençik akaran yoq'ulle xilibiyi. Mançine xılıyaqa xəbna hökum quvu vuxha. **7** Nekke qiyǵa zak'le nik'ek xəmde g'avcuna sa curaynacab, geeb qəlana, geeb guncnana həyvaniy. Mançığa ç'ak'in yivayn silibiyi. Mançə gırqın qodu otxhan, axuynd g'elyibişika k'öq'ə ixha. Mana merine həyvanaşık akarcab deşiy, sayib mançıqa yits'ible gaçğı. **8** Zı gaçbişiqə ilyakkamee, sayib manisa gaçbişde yi'q'neençə sa mebna k'ınna gaç eləa g'avcu. Mançis qıgeev'c'ısa ciga haa'asdeme, mançile ögil qıgeev'c'ına xheyible gaç ulqopxu dağepçi vuxha. Mane k'ınne gaçqa insaniqa xhinne ghalyi uleppiyi. Mançine ghalin yic geed xədin kar xhinneyiy ikkeka. **9** Zak'le qiyǵa in g'acu: Maqa paççahaşın taxtbı giyk'an, Avalacar Vorna qarı, mançine sançıl giy'ar. Mang'une tanal nyak xhinne cagvaran karbiyyi, vuk'lelin ç'ərbid xha xhinne cagvaradayıy. Mang'una paççahaşına taxt ts'ayini alyaptı əə, Mang'une paççahaşına

taxtin tekarbid ts'ayeeyiy. **10** Mang'une ögüyleb paçcahiyvaleençe qıgeç'esda yits'yre paçcah ts'ayına damayıy gyobatstse. Qəpqəs-ələpqəs vorma. Manbışile qiyğa, manbışık idyakarna sa devxhesdemeene insanaaşə Mang'vee uvhuynbiyy merna paçcah qıgeç'u, mana xhebiryre paçcah ha'a. Girgin man insanar Mang'une ögiyl hıgäkkar ha'asda. **25** Mang'vee Haq'-Ta'aalayk ulyoozar. Kitabbi aaqa, məhkama giyğal. **11** idvaak'ıyn cuvabbi eyhes, Mang'une muq'addasne Gaç ghal gyatsts'iyuşan haa'amee, zi ilyakka insanaaşılqa yiğbi allya'as. Girgin g'at'u, mang'us k'ırımıy ilixhe vod. Mana gaçnana həyvan yızde bayrambiyy Q'aanun badal haa'as vukkiykanas. ulene ögil gyuvk'u, ts'ayeeqa dağepçi, gyrooxhan Muq'addasın insanar mang'usqa sa seniys, hav'u. **12** Manisa həyvanaaşın haakimiyyat q'öne seniys, sura seniys qevles. **26** Qiyğaleme xilençe g'ayşu, mançina i'mi'r sabara gahis xılıy mahkama ixhes, mang'un haakimiyyatcad xilençe qav'u. **13** Zak'le xəmde nik'ek, İnsanne Duxayk g'ayşu, vucur ot'al-oxal hi'i, ak'an'a asda. **27** akarana xəybiseene buludbışika sacigee qööq'acu. Paçcahiyvalla, haakimiyyat, ç'iyene aq'valyne Mana Avalacar Vornang'une suralqa qöömee, girdine paçcahiyvalybişda guccab Haq'-Ta'aalayne ikekkanan Avalacar Vornang'usqa. **14** Mang'us muq'addasne milletne xilyaqqa qevles. Mana xədin doyiyl haakimiyyat, paçcahiyvallaniy huvu, paçcahiyvalla girdine gahbişisdacab paçcahiyvalla girdine xalq'bışe, milletbışe, menne-menne vuxhes, girdine hökumdarraaşə Mang'us xidmat mizyaasıl yuşan haa'anbiše Mang'us k'ılıvalla haa'as, Mang'vee eyhen ha'as». **28** İncikab gaf he'ecrina. Mang'unuri haakimiyyat ç'əvcad dexhen ç'əvooxhena. Zi Daniyal, yızde fikirbirişlecar geer haakimiyyat vodun. Mang'una paçcahiyvalla qərq'i'n, aq'va hak xhinne qıxha. Man eyhenbimee, misacab hıgəəkaras deş. **15** Zi, Daniyal, hucoome zi yik'el aqqıynbi.

ha'asda axuna, mane nik'ek g'acuyne karbişə zi qəq'ən hi'i. **16** Zi maa'ar ulyorzu琳bişde sang'usqa qıxha, «in girdin hucuo eyheniyva?» - qidghin hi'yn. Maane sang'vee man girdin nen eyheniyva zak'le uvhuyn: **17** - Mana yoq'uble xəbna həyvan, dyunyelyne aq'val vuxhesda yoq'uble paçcahiyvalla vobna. **18** Qiyğa paçcahiyvalla Haq'-Ta'aalayne muq'addasne insanaaşına vuxhes, girdine gahbişiscab manbışde xile aaxvas. **19** Manke zi mang'uke, manisa həyvanaaşik idyakarne yivayn silibinane, yezan xhint'arnane yoq'ub'esde həyvanne hək'ee qiyghin. Mana həyvan girdin insanar qəvəq'ənaa'asda xhinnena həyvan vuxha. Mançın yivayne silibişikayiy yezane xhint'aasikayiy qitt'axi'i otxhan. Çike axuyn karid g'elybışık avqa qı'i k'öq'ə ixha. **20** Zas ats'axhxesniy ikkan, mançine vuk'lelyna mana yits'ible gaç nen eyhenniy vod. Sayid zas nekke qiyğa qıgevc'uyne gaçına hək'eeniy ats'axhxes ikkan. Mana qıgevc'umee, mançine ögilyna xheyible gaç g'oo'oxhana. Mana, uleppinana, ghal gyatsts'iyuşan haa'ana, mansane gaçbişile xəppa g'oocena gaçniy vob. **21** Zak'le, mana gaç muq'addasne insanaaşika sıç'ooka, manbışile ğamooxheniy g'ooce vob. **22** Sayir mane gahil Avalacar Vorna qarı, Haq'-Ta'aalayne muq'addasne insanaaşına xayireeqan cuvab uvhu. Qiyğab paçcahiyvalla muq'addasaaşına xilyaqqa ilgooç'enə gah qabı hipxhir. **23** Mang'vee zak'le inəxüd uvhu: «Yoq'ub'esda həyvan, ç'iyene aq'val vuxhesda yoq'ub'esda paçcahiyvalla vobna. Mana manisançık akaraba vuxhes deş, mançın girdin c'iyeyn aq'vacad höğəsin, girdin karid k'öq'ü, haq'vara'asın. **24** Yits'ible gaç, ine

Yunus

1 Rəbbəe Amitayne duxayk'le Yunusuk'le inəxdun cuvab eyhe: **2** - Oza qıxha Nineva eyhene xənne şahareeqa hark'ın maabınbışılqa hixhar he'e: co ha'an nyaayid deşin karbi Zaq'le ats'a vodunbı. **3** Yunusumee oza qıxha, Rəbbile hixu menne suralqa, Tarşıseeqa əlyhəəs ikkiykan. Mana ghal-k'ena Yafeeqa qarayle. Ma'ad mang'vee Tarşıseeqa əlyhəən gami t'abal ha'a. Yəqqı'nə hək'ib quvu, Rəbbile hixvasva mana manbışığa gameeqa giy'ar. **4** Rəbbemee mane gahil deryahılqa məxtübna it'umna mits g'uxoole, gami haq'varasincı qexhe. **5** Gameebinbi qəpqı'nın cone allahbışılqa ona'a giviygal. Gamı sibik q'a'sva manbışe gırğın kar deryaheeqa dağa'a. Yunusmee mane gahılqasse gamiyne avudnəcigeeqa giç'ü it'umra g'alirxhu eyxhe. **6** Gamiyna xərna mang'usqa qarı eyhen: - Ğu nya'a g'alirxhu? Oza qıxha yığnə Allahihilqa one'e. Sayid Mang'vee şas kumag ha'a, hapt'lyke g'attivxhan haa'a. **7** Gameebinbişə sana-sang'uk'le eyhen: - Qudoora çöp k'eçç'ü ilyakas şavul-allayıy şalqa in yiğbi ı'qqa. Çöp k'eçç'umee, man Yunusulqa g'e'exha. **8** Manbışe mang'uke qiyghanan: - Həşde ġu şak'le eyhelan, in şak qitxhuyn divan şavul-allanə vob? Ğu hucoonexhe ha'an? Nençene qöö? Vatan nyaa'ane vob? Nene milletnane vor? **9** Mang'vee eyhen: - Zi cühüt' vorna. Zi ç'iyeiy deryahı itxhining'us, xəybışdə Allahis, Rəbbis, i'bəadat ha'a. **10** Mang'vee manbışık'le eyhen, vuc Rəbbile hexvava. Manbı it'umba qəpqı'nın qiyghanan: - Ğu in hi'iyn hucoone? **11** Deryaheena mits it'um qooxhe g'avcu, manbışe mang'uke qiyghanan: - Mana mits huvoracenva şı vak hucoone ha'as? **12** Yunusee manbışık'le eyhen: - Zi alyart'u deryaheeqa huvoxhre. Manke mits ulyoozarasda. Zak'le ats'an, məxübne it'umne mitsseeqa şu zal-allı gyapıklärı. **13** Gameebinbişə avarbı it'umda alik'arı'ı xhyan g'ittiyxhane cigeeqana əlyhəəs vukkiyķineeyib, geeb g'ooxhene mitsin əlyhəəs havaasar deş. **14** Manke manbı giviygalanbı Rəbbilqa ona'a: - Hucoone ixhes, Rəbb, mane insanın şı tan ilesşeva şı gimabat'a. Bınah deşung'un hi'sab şake qimeqqa. Ğu, Rəbb, Vas ikkanəxiid hi'i. **15** Manbışe Yunus aqqı deryaheeqa g'uvorxhulymee, mitsib ulyoozarna. **16** Gameebinbi it'umba qəpqı'nın, Rəbbis cuvab huvu q'urban ablyaa'a. **17** Rəbbəe geed xədin baluğ qalı'i Yunus k'ögəs ilekka. Yunus baluğne vuxhnee xhebilləyişliyi xheyibile xəmnə axva.

2 Yunusee balugne vuxhnenang'a cune Rabbis
Allahis inəxübna düə haa': **2** Rabb, zi
dağamivvalenang'a Valqa onu'u. Günad alidghuniv

quvuyun. Zi ahaleençe ts'ir hav'u, Vak'le yizda ts'ir g'avxhuna. (**Sheol h7585**) 3 Ğu zi deryahne k'oralybişeeqa g'uvorxhul, Zi xhyanbışde yi'q'nee axu, Yiğin gır gin xhyanbıiyı dalğabı Zal ooğanç e ilghee'c'u. 4 Manke zi uvhuyn: «Ğu zi Vake aq'anı qı'i, Meed zak'le Yiğin muq'addasın xav İyerusalimee g'acesincad». 5 Nafas alyħħeasme xhyanbı zalqa qadı, K'oralybişeeqa qıkkı, Vuk'lelqed xavsiy alitk'ır. 6 Suvabişde avqamee zi giç'una, ittehesu Ğu dunyeyn akkabı zal oğa it'umetxha. Ğumee yizda Rabb Allah Yızın tan k'oralybişeençe g'attixhan hı'yın. 7 Yızda i'mri r'k'yabat'amee, Zi Rabb yik'el qalı'i, Yızda düə Valqa, Yiğne muq'addas xaalqa hipxhirna. 8 Şavaayı nişiscad karai'dəane bütbiş i'bədat ha'a, Manbişə Ğu yik'el hixan ha'a, Colqana rəhi'm avaak'an haa'a. 9 Zimee şukur haa'ane ma'niybışika Vas q'urbanbı allya'as. Zi huvuyun cuvab cigeeqa qalya'asin. G'attivxhan haa'ana sa Rabb Vuc vorna! 10 Rabbee baluğuk'le uvhuyn' a, mançın Yunus għalençe xhyan deşde cigeeqa qıgayhe.

3 Rəbbəe Yunusuk'le q'o'es inəxdun cuvab eyhe:
2 – Oza qıxha Nineva eyhene xənne şahareeqa hark'in, Zi uvhuyンbi maabınbışılqa hixhare'e. 3 Rəbbəe uvhuyンçil k'ırı gyaqqı, Yunus Ninevalqa ayk'an. Nineva geeb xəbna şahar vuxha, mançə ilğec'esdemee xhebille yiğniyxhe ikkiyikanan. 4 Yunus giyğalna şaharvolle iykar. Ts'ettiynə yiğil t'ıqqas əxənemene cigabişeeqa hark'in, mang'vee eyhen: – Yoq'ts'alyne yiğile Nineva kunfa-yakun haa'asda! 5 Ninevağançenbise Allahılqa inyam hı'i, siv aqeva ses qığayhe. Manbişə xəring'ule otçu k'ining'ulqamee palanbı aly'a. 6 Mana xabar Ninevayne paççahılqa hipxırmee, mana cune taxtile giç'u, paççahaşaşin tanalinbı g'ayşu, palan alyı'i yi'qqlı giy'ar. 7 Paççahhee əmr haa'a cuneyiy ağsaqqalaşına doyule Nineval inəxüd eyhecenva: «İnsanaaşə, həvvanaaşə, çavra-vəq'əyն vuçşud umoxyxhancen, xhyanbı ulymoğacen, uxhiyhanasıd himayk'ancen. 8 İnsanaaşılqa, həvvanaaşılqa palanbı ale'ecen. Girging'vee Allahis geeb düə he'e. Havaasre manbişə karai'dəne işbişikeiyi insanaaşis haa'ane pisvalike xil ts'its'e'e'ecen. 9 Şavuk'lene ats'a, Allahee sayıb şalqana qəl rəhî'mılqa savaak'alav'u, şı hapt'iyke g'attivxhan haa'a. 10 Allahik'le manbişə karai'dəne işbişile sapk'il g'avcumee, manbışılqa rəhî'm haa'a. Manbışılqa ablyaa'asva uvhuna ver, ablyaa'a deş.

4 Yunusus man diykin, qəlin qoxa eyxhe. 2
Mang'vee Rəbbis inəxübna düə haa'a: - Ya
Rəbb, zi hamanova nya'a xaanang'acar dişdiy uvhu?
Mancıl-allar zi Tarsiseedanıv hixu. Zak'le ats'anniiv

Yiğna yugvalla avayk'an deş, Ğu rəhi'mnana,
xədin sabirnana, ablyaa'asva uvhuna ver, ablyaa'as
devkanna Allah vor. **3** Rəbb, hucoone ixhes,
həşdiyle yızın can alışże, zas i'mi'r haa'as vukkan
deş, qik'as ikkan. **4** Rəbbe mang'uk'le eyhen:
– Deşxhee, vas mançike geebne qəl vuxha?
5 Yunus qıgeç'u şaharne şargne sural giy'ar.
Ma'ad mang'vee cusun veriğ qidyoot'asıñ xhinnen
cigad ali'i, şaharık hucooyiy ixhesva ilyakka
giy'arna. **6** Rəbb Allahee, Yunusus yugda ixhecenva,
maa'ad əq gyaahasin sa ala aleylya'a. Yunus
man ala g'acu geer şadexhena. **7** Qinne yiğil
miç'eeqana mane alalqa Allahee mi'q g'ixoolee.
Mane mi'qən ala adğançə otxum mee, ala qeqvan.
8 Veriğ ilqevç'umeet, Allahee maqa kar qeqqva'ana
g'ümana mits g'ixoole. Veriğin mang'una vuk'ul
gyooxhanav'u, mana sa curay qa'a girgilymee,
mang'vee cus qik'uy heqqə: – Zas i'mi'r haa'as
vukkan deş, qik'as ikkan! **9** Allahemee Yunusuk'le
eyhen: – Ho'ol Zas qik'asda xhinnena qəl
vuxha! **10** Rəbbe mang'uk'le eyhen: – Ğu idezuyن,
ğu ilydyakkıyn sa xəmne eəre alyadi-qeqquyn ala
vas qiykkən! **11** Nəxüübne Zas qidivkvanas manimee
xəbna Nineva eyhena şahar, maadin vəşşe g'alle
aazir sağıy sol dyats'an milletiy manimeen çavra-
vəq'ə?

Malakiya

1 Rəbbəe Cun cuvab izraililqa, Malakiya peyğambarile şana hixhar ha'a. **2** Rəbbəe «Zas şu vukkiyiminbiva» eyhe. Şossemee «Şi nəxübne vukkiyinva?» qiyghanas əxa. Rəbbeeyid inva eyhe: - Nya'a, Esav Yaaq'ubna çoc dişdiy vor? Zimee, Yaaq'ub ikkanaalin şu, cuke g'abiynbı, g'əvxü, **3** Esaviy mang'uke g'abiynbimee, Zi əq'əna qav'u. Zi manbı vooxhen suvabı q'əra qa'as hassır,

manbışdə doyulin cigabi çaq'alaşıs huvu. **4** Edom vooxhene, Esavike g'abiynbisəs eyhes əxa: - Şakin ixheeyid, şı meed man hatq'ur-hiyxürin cigabi, qa'asınbicad. Saccu Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe inva vod eyhe: - Hasre, manbışe ale'ecencad, Zimee meed hi'gəkkar ha'asın. Gırgıne gahbişil

coyub Rəbbina qol avquny millet xhinne qıvataş'sas. **5** Şok'le man vuşdecad ulepmişka g'acumee, vuşde aq'vabılış k'ena i'xəs, mançika sacigee şu şucad eyhes: «İzrailiked şaqana, Rəbbin do axtida dağaa'as. **6** Manke şok'le ats'axhxhes, Zi mana vod!» **7** Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhen: - əmr şoka, Leviyne nasılıka, hav'una mugaavile

Ay Yızın do qizar hidya'an kaahinar! Duxee aaxvecenva g'axuvu. Məxüd Xəəne G'oşunbışde dekkis, g'uleeyib cune iyesiys hi'rmat giviyxhe. Zi Rəbbəe eyhe! **8** Zi Leviyne nasılıka barakatnana Dekxheene, nyavxha şu Zas giviyxhena hi'rmat? **9** Mənbişə Yızde ögil yugnayıy qopkuna i'mi'r hav'u. Zas hi'rmat Zi iyesiyxhee meeby nyavxha şu Zas giviyxhena gyuvxhuva, Zi manbışis man gırgın huvuyun. hi'rmat? Şosse «Nəxüdnə şı Yiğın do qizar Mənbib Zale qəqqı'nınbı, Yızde doyusub hi'rmat hidi'iwa?» qiyghanas əxa. **10** Şu Yızde q'urbanbı gyuvxhuna. **11** Mənbişde mizel qopkuna Q'aanun allya'anə cıgalqa kara idyalesin Zasin otxhuniy vuxha, ghaleençə horbı qıgeeç'enbi deşdiy. adı giyxhe. Məncikad, «Şi Vas dekkanan nəxüdnə Mənbib Yızde ögil yugnayıy qopkuna i'mi'r hav'u. ha'ava?» qiyghan. **12** Şu Rəbbin q'urbanbı allya'an Geebinbı manbışe yəqqı'lqa sav'u. **13** Kaahinaasine cığa qizar hidi'i, məxüd Mang'us dekkanan ha'a. **14** għalen ats'al havaces ikkon, insanaaşisse manbışde

Şu bi'rqi'n həyvanar q'urbanbı alli'iy yugunne mizelle Q'aanun t'abal haa'as vəəxecenva. Kaahinar vod? K'aana, vuk'arna həyvan q'urbanbı ablyav'uy **15** Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe g'axuvuynı vob. **16** nya'a yugunne vod? Məxbına sa həyvan yiğne şumee, kaahinar, yəqqı'le qıgeeç'ınbı, şu helene ölkayne xəring'us hevle, ilekke mang'usğu ats'aalybışka mansanbıb şoqab qıhna habğı. Zi ikkiyikanaseeva, mang'vee yiğna haa'asee? Məxüd Leviyne nasılıka hav'una mugaavile şu havakkal Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe! **17** Haşde Allahis hav'una. Məxüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe! dütə hee'e, Mang'vee şos rəhi'm hee'ecen. **18** Şu Yızde yəqqı'n apk'in deş, Q'aanunuka g'acesde məxdin q'urbanbı allya'amee, Mana şoqa yugra işbişee, şu gırging'uqa sa uleka ilyaakı deş, eyxheyə? Məxüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe!

19 Vuşde sang'vee, Yızde q'urbanbı allya'anə cığee, k'ap'ik'ile avqa qaa'as. **20** Yişda gırging'una q'ərane cığeeqa ts'a gyoxhxhan ha'asse, Yızde Dek sa dişde vor? Şı sa Allahee dişde ipxhin? xaan akkabicad qu'inxhiy yugda eyxheyiy! Yızın Nya'a manke şı dekkaaşika hav'una mugaavileyne yik' şoka gyotxhan deş, şu allya'an q'urbanbıd muq'addasivalla avaakan haa'a, sana-sang'us alyaat'as deş! Məxüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe horbı ha'a? **21** Yahudayne milletin Allahis xayaanat eyhe! **22** Veriğ ilqənə cigeençə, k'yooçene hi'i. Izraileeyiy Iyerusalimee həlyvəəq'ənəsin işbi cigeeqamee, Yızın do milletbışde yi'q'née axtida hi'i: Yahudabışee menne allahbisiş i'bəədat ha'an vod! Gırgınəəng'ə Yızde doyule atırbi gyoxhxhan yedar hav'u, Rəbbis ikkananne, muq'addasne ha'a, məttin paybi adayle! Man Yızın do milletbışde cığayna muq'addasivalla avaakan hav'u. **23** Man yi'q'née, axtida ixhayke ha'a! Məxüd Xəəne hi'na insan vuşu ixhay ixheccen, Xəəne G'oşunbışde G'oşunbışde Rəbbəe eyhe! **24** Şumee, «Rəbbine Rəbbis q'urban ablyaa'ana çıkanı ixheeyir, Rəbbəe q'urbanbı allya'anə cığaylin otxhuniy muq'addasın mana Yaaq'ubne çadırbişisse g'e'essəcen. **25** Şu deş vod, man qizar hide'eyid eyxheva» uvhu, in karid ha'an: gyaasu-gyaaxu, Rəbbin q'urbanbı mançına muq'addasivalla avaakan haa'a. **26** allya'an cığad ulene nağıka gyats'a'an. Məxüd,

Ooğançə «İnimeena əq'übavad!» uvhu, şu mançılqa yi'q'sak'al ha'a! Məxüd Xəybışde Xəring'vee Rəbbəe eyhe! Şu Zas q'urbanna ablyaa'asva q'ööq'üna, k'aana, vuk'arna həyvan abeene, Zi mana şoke alyabat'aye? Məxüd Rəbbəe eyhe! **27** Syurüneençə g'apsirne yugne g'argine cigee, Xudaavandays q'ı'bı'lynə həyvan abiyne horalays bed-düə vuxhena! Zi inekke xərna Paçħahva, gırgıne milletbışe Yızın do axtı qa'a! Məxüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe!

28 Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe vod: - Kaahinar, ina əmr haşde vuşdemee vob: Yızde cuvabil k'iri ilydiyxheene, Yızın do yik'eençe axtı qide'eene, şolqa bed-düə gyoogav'u, vuşun xayir-düəbi bed-düəlqa sak'al ha'as. Şu Yızın do yik'eençe axtı qidi'iva, şu Yızda bed-düə alyapt'imacab. **29** Zi şol-manbışdə ölkayk'le g'ulyopt'ulna ölkava eyhes, alla şoke g'abiynbisikimid ha'asın. Bayrambışil coyub Rəbbina qol avquny millet xhinne qıvataş'sas. **30** Şu q'urbanna alli'iyne həyvanaaşın xhidbi Zi **31** Şok'le man vuşdecad ulepmişka g'acumee, vuşde aq'vabılış k'ena i'xəs, mançika sacigee şu şucad eyhes: «İzrailiked şaqana, Rəbbin do axtida dağaa'as. **32** Manke şok'le ats'axhxhes, Zi mana vod!» **33** Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhen: - əmr şoka, Leviyne nasılıka, hav'una mugaavile Ay Yızın do qizar hidya'an kaahinar! Duxee aaxvecenva g'axuvu. Məxüd Xəəne G'oşunbışde dekkis, g'uleeyib cune iyesiys hi'rmat giviyxhe. Zi Rəbbəe eyhe! **34** Zi Leviyne nasılıka barakatnana Dekxheene, nyavxha şu Zas giviyxhena hi'rmat? **35** i'mi'r hoolena mugaavileniy hav'u. Zas hi'rmat Zi iyesiyxhee meeby nyavxha şu Zas giviyxhena gyuvxhuva, Zi manbışis man gırgın huvuyun. hi'rmat? Şosse «Nəxüdnə şı Yiğın do qizar Mənbib Zale qəqqı'nınbı, Yızde doyusub hi'rmat hidi'iwa?» qiyghanas əxa. **36** Şu Yızde q'urbanbı gyuvxhuna. **37** Mənbişde mizel qopkuna Q'aanun allya'anə cıgalqa kara idyalesin Zasin otxhuniy vuxha, ghaleençə horbı qıgeeç'enbi deşdiy. adı giyxhe. Məncikad, «Şi Vas dekkanan nəxüdnə Mənbib Yızde ögil yugnayıy qopkuna i'mi'r hav'u. ha'ava?» qiyghan. **38** Şu Rəbbin q'urbanbı allya'an Geebinbı manbışe yəqqı'lqa sav'u. **39** Kaahinaasine cığa qizar hidi'i, məxüd Mang'us dekkanan ha'a. **40** għalen ats'al havaces ikkon, insanaaşisse manbışde

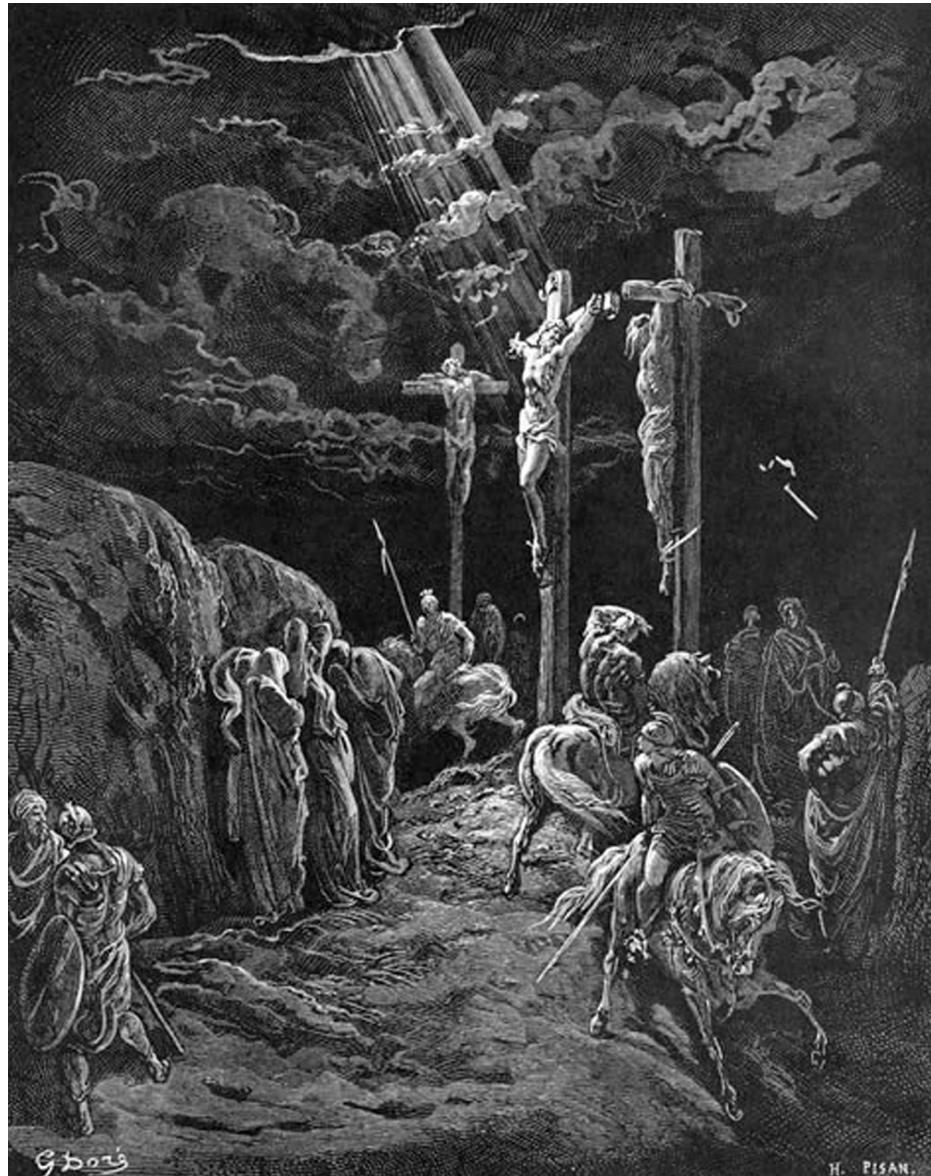
Şu bi'rqi'n həyvanar q'urbanbı alli'iy yugunne mizelle Q'aanun t'abal haa'as vəəxecenva. Kaahinar vod? K'aana, vuk'arna həyvan q'urbanbı ablyav'uy **41** Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe g'axuvuynı vob. **42** nya'a yugunne vod? Məxbına sa həyvan yiğne şumee, kaahinar, yəqqı'le qıgeeç'ınbı, şu helene ölkayne xəring'us hevle, ilekke mang'usğu ats'aalybışka mansanbıb şoqab qıhna habğı. Zi ikkiyikanaseeva, mang'vee yiğna haa'asee? Məxüd Leviyne nasılıka hav'una mugaavile şu havakkal Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe! **43** Haşde Allahis hav'una. Məxüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe! dütə hee'e, Mang'vee şos rəhi'm hee'ecen. **44** Şu Yızde yəqqı'n apk'in deş, Q'aanunuka g'acesde məxdin q'urbanbı allya'amee, Mana şoqa yugra işbişee, şu gırging'uqa sa uleka ilyaakı deş, eyxheyə? Məxüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbəe eyhe!

şu adınye q'urbanıqा Rəbb sak'ı ilydakkava, Şu mançıka Zı siliys i'xe! Nya'a, Zı mançile qiyğa manbı şoke ilydaat'ava ha'a. **14** Şosse «Nişil şos xəən g'uleppi aaqas dişde, hexxalika barakat allavane?» qidghin ha'as əxə. Ğu mek'vranang'a hevles dişde? Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee hey'iynə zəiyfayneyiy yiğne yl'q'nee Şahad Rəbb eyhe! **11** Zı ts'irtyaasışqa vuşun ezuyn kar oxhanas vorna. Ğu, mana yiğna nikahikana xhunaşşe hassaras deş, vuşde tayangibişle t'imlid nyaqacad yixhayka ilydyakki, mang'i's xayaanat hı'. **15** ixhes deş. Məxiüd Xəybişde Xəring'vee Rəbbbee Allahee şu sa tan, sa rı'h xhinne dişde ipxhin? eyhe! **12** Vuşda ölkə micagine cigelqa savk'uva, Nya'asdiyxan Mang'us şu sa vuxha vukkan? gırğına milletbişecad şok'le baxtivarva eyhes. Mang'us Cunemee nasılñi vukkan. Mançıl-allab Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhe! **13** «Şu şucab şu havaace. Hasre şavaacac mek'vranang'a Zak'le ivdyaaq'asın cuvabbi uvhuva» Rəbbbee eyhe. hey'iynə xhunaşseys xayaanat hima'acen. **16** Şossemee «Nya'a, şı Vak'le hucoone uvhuva?» İzrailyne Allahee, Rəbbbee eyhen: - Xhunaşseyka qiyghanas əxə. **14** Şu uvhuyn: «Allahis i'bəədat hı'i'y, yugra dexhena, mana qixeelenə Zak'le g'imece vor. nişiscad karai'dəən kar vodun. Mang'vee eyhenbi Mançıl-allab şucab şu havaace, xayaanat hima'a! **15** Hı', Xəəne G'oşunbışde Rəbbine ögil hapq'ır Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhe! **17** Vuşde yuşan hav'yun Rəbb ozar ha'a. «Nəxürne şı Mana cocab-co axtiba vukkekanbişik'le baxtivarva ozar ha'a?» şosse qiyghanasıd əxə. Şu eyhen: - Qəlasın ha'anrı Rəbbine ulesqa yugba qöö, siliys i'xl'yxənbib cazaake g'ittivixhananrı». Rəbbis manbı vukkananrı. Şucadıd meed eyhen: - **16** Mane gahil Rəbbile qəvəyq'ənarı sana-sang'uka yuşan haa'a vooxhe. Manbişə yuşan Mançıkar şu Mana ozar ha'a.

3 Haane, Zı g'axuvuna i'qqə vor. Mana Zale ögee ark'm yeq qaa'as. Şu t'abal ha'ana Xudaavand sayangara Cune İyerusalimeeme xaaqa qales. Şos g'aces ikkanna, mugaavileyн cuvab allesda qales. Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhe! **2** Vuşune öörxəs Rəbb qarına yiğil? Vuşune öörxəs Mana qarımee? Mana xhiməə qa'an ts'a xhinneyiy məttə'an sap'in xhinne ixhes. **3** Rəbbbee Leviyna nasılñi məttə'as. Mang'vee man k'inqəğayıy nuk'ra ts'ayika rişsi q'l, məttə'ane insanee xhinne ha'as. Mançile qiyğa manbişə Rəbbis qotkuyn q'urbanıbı allya'as. **4** Manke Yahudayne ökeeiy İyerusalimee avaaliyne yiğbişil allya'an, ögiylyne senbişil allya'an q'urbanıbı xhinne Rəbbisqa yugda qales. **5** Zı vuşun məhkama alğahasdemee, şosqa ayres. Cadubı ha'anrı, zina ha'anrı, horbişika k'in g'iysaranrı, işçiyin pil qidelenbi, adamer hapt'i avxuyın yedariy dek, yed dena avxuyın uşaxar t'yaats'axal haa'anrı, menne cigeençe qabiyńbi g'e'eebaşenbi, Zale q'l'daq'ənarıbı man şu ha'an karbı. Zı sik'inne gahile aq'valqa qığahas! Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhe! **6** Zı Rəbb vorna, badaldexhena. Yaaq'ubike g'abiyńbi, sunab badal meeħaxhe! **7** Yizde əmrbisiłqa şu dekkasaşine gahile gibgil yl'q'bi sak'al ha'a. Zalqana savk'le, Zinar şolqa sak'alandı! Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhe! Şossemee «Nəhi'bna savk'alandısa?» qidghinid ha'as əxə. **8** Insaneeyid Allahike qoqəyee? Şumee Zake qoqən. «Vake hucoona qoqəva?» şosse qiyghanas əxə. Yits'incina sa pay, sayid Zas ikkekan. **9** Milletinçad Zake qoqəncıl-alla, vuşde gırğın've bed-düə alyapt'i. **10** Yits'incina sa pay bikirba able, Yizde xaa oxhanasın kar ixhecen.

4 Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhen: - Peş xhinne gyotxhanan yiğ k'anə qexhe vod. Gırğın cocab co axtiba vukkekanbiyyi pisvalla haa'anrı, mane yiğil balybiy xhinne gyooxhanas. Mane k'anə qexhene yiğin manbı gyooxhan haa'asınrı. Manbişike kokbid, bitağbid axvas deş. **2** Zale qəvəyq'ənarıbı demee, Qopkuvalına veriğ ilqevç'es. Mançine şü'ilee yug qav'i'y ixhes. Ağileençe g'aykkıy q'ikar xhinne şu huvaagas. **3** Pisinbi şu köök'əsinrı. Zı man ha'asde yiğil, manbı vuşde g'elyibik avub yl'q xhinne vuxhes. Məxiüd Xəəne G'oşunbışde Rəbbbee eyhe! **4** Yizda nukar Misa Xorevne suvalynang'a, Zı mang'us İzrailyne milletnemecab huvuna Q'aanun, Yizin g'aydabiyıy əmrbi şu yik'el aqqe. **5** İlyaaķe, Rəbbin xədin, dağamın yiğ qalesse, Zı şosqa İlyas peygamber g'axiles. **6** Zı qarı in cigabi kunfa-yakun hima'acenva, Mang'vee dekkasaşın yik'bi dixbişilqa, dixbişinbid dekkasaşılqa sak'al ha'as.

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matta

1 İbrihimaaşına, Davudaaşına eyxhena I'sa Masixhna nasıl: **2** İbrihimike I'saq' g'arı. I'saq'ike Yaaq'ub g'arı. Yaaq'ubukeb Yahudiy mang'un çocar g'abı. **3** Yahudukeb Tamaree vuxuyu Peresiż Zarax g'avayle. Peresiker Xetsron g'arayle. Xetsronuker Ram g'arayle. **4** Ramiker Amminadav g'arayle. Amminadaviker Naxşon g'arayle. Naxşoniker Salmon g'arayle. **5** Salmoniker Raxavee uxuna Boaz g'arayle. Boaziker Rutee uxuna Oved g'arayle. Ovediker Yessey g'arayle. **6** Yesseyker paççah Davud g'arayle. Davuduker Uriye yne xhunaşsee uxuna Sileyman g'arayle. **7** Sileymanike Rexavam g'arayle. Rexavamike Aviya g'arayle. Aviyadiker Asaf g'arayle. **8** Asafiker Yehoşafat g'arayle. Yehoşafatike Yehoram g'arayle. Yehoramiker Uzziya g'arayle. **9** Uzziyeker Yotam g'arayle. Yotamiker Axaz g'arayle. Axaziker Xizqiya g'arayle. **10** Xizqiyeker Menasşe g'arayle. Menasşeyker Amos g'arayle. Amosuker Yoşıya g'arayle. **11** Izrailin millet Baabil eyhene ölkəeqa g'eşsemee, Yoşıyake Yekonyayiy mang'un çocar g'avayle. **12** Baabileençe qabiyəle qiyğa, Yekonyayke Şealtiel g'arayle. Şealtieler Zorubbabil g'arayle. **13** Zorubbabiliker Avihud g'arayle. Avihuduker Elyaqim g'arayle. Elyaqimiker Azor g'arayle. **14** Azoruker Tsadok g'arayle. Tsadokuker Axim g'arayle. Aximiker Elihud g'arayle. **15** Elihuduker Eleazar g'arayle. Eleazariker Mattan g'arayle. Mattaniker Yaaq'ub vooxhe, Davudulee Baabilqa g'eşsemeeen nasılıb qədəqqəxhee yits'yoq'ab vooxhe, Baabilqa g'leepşyled Masixhilqameen nasılıb qədəqqəxheeyid yits'yoq'abcañ nasal vooxhe. **18** I'sa Masixhin yedike ixhay inəxüd ixha: mang'una yed Mayram Yusufine doyuluniy qey'i. Manbiş davatbi ha'assecad, məng'l'in vuxhne yixhay aq'valqa qıgeç'e. Məng'ee uxasin Uşax Muq'addasne Ri'hi'ke eyxhe. **19** Yusuf qorkuna insan eyxhe, Mayram insanaşine k'ane tesser hidee'esva, mang'us mana dyugulenra galerç'es yikkiyan. **20** Mang'vee man kar ek'leeqa k'eçumee, mang'us nik'ek Rəbbin malaaik dyagu eyhen: - Davudaaşda dix Yusuf! Mayram hee'es qıməyq'ən, məng'l'in vuxhnedin Uşax Muq'addasne Ri'hi'ken vodun. **21** Mayramee Dix uxas, gü Mang'un do I'sa (Rəbbe g'attixhan ha'a) gixhxhe, Mang'vee Cun millet manbişde binahbişike g'attixhan ha'as. **22** İn gırın kar,

Rəbbine mizele yuşan ha'anə peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: **23** «Haane, içiy vuxhne ayxu sa Dix uxas, Doyud immanuel gixhxhes.» (immanuel «Allah şaka vornava» eyhen vodun.) **24** Yusuf muğur qixhamee, mang'vee Rəbbine malaaike uvhuyn xhinne ha'a: Mayramike cus xhunaşsee hee'e. **25** Mayramee Dix uxasmee, Yusuf məng'l'ka g'ilexha deş. Məng'ee uxuyne Uşaxin doyud, Yusufee I'sa giyxhe.

2 I'sa Hirodee paççahiyvalla haa'anə gahil, Yahudeyayne Bet-Lexem eyhene şaharee yedike ixha. I'sa yedike ixhamee, şargilee iyerusalimqa geed ats'alynan insan abı, **2** maane insanaşike qiyghanan: - Nyaaxha Yahudeeşa həşde yedike ixhana paççah? Şak'le şargilee Mang'una xəne g'avcu, Mang'us k'yoozaras abi. **3** Man g'ayxhumee, paççah Hirodiy iyerusalimeedin millet nyaqame ixhesin axva. **4** Hirodee cusqa gırın kaahinaaşın c'ak'imbiiy Q'aanunun mə'ellimər sav'u qiyghanan: - Nyaane Masixh yedike ixhes? **5** Manbişeyhen: - Yahudeyayne Bet-Lexemne şaharee. Məxüd peygambaree otk'unin **6** «Yahudeyayne cigabişeenə Bet-Lexem, Ğu Yahudeyayne c'ak'ine şaharbışda nekke k'inna deş vob. Yiğne arğanç Yizde milletis Izralis Çoban, Xərnə qıqeç'es». **7** Manke Hirodee geed ats'an insanar cusqa dyugulenba qopt'ul, manbişike xəne qıgəvç'unə qopkuna gah qiviylan. **8** Mang'vee manbi Bet-Lexemqə g'uxoolemeey, eyhen: - Hapk'in mane Uşaxne hək'ee yugda ats'axhxhe. Aveykimeeyir, zas xabar g'axuvle, zinar ari Mang'us g'arayle. **9** Manbiş paççahee uvhuynçil k'iri gyaqqı yəqqılqa gyabak'a. Mane gahil şargilee g'avcune xəneyinib manbişik'le yəq haagva vuxha. Mana xəne apk'in, Uşaxnane cigayne oo ulyoozlar. **10** Geed ats'anə insanaşik'le xəne g'avcu, gieeb şadebaxhenbi. **11** Manbi xaaqa ik'eeqç'i, Uşaxiy mang'una yed Mayram g'avcu, Uşaxne ögiyl gugayıbil gyuv'ur ç'iyelqamee k'yoozaranbi. Qiyğad co adiyin xazinanın balagbi aaqi, Mang'us k'inəəgə, yugun evanan gırının gətraniy gırının etirbi hele. **12** Manbişik'le nik'ek Hirodusqa nyaggah sivmiykl'alva g'acuva, manbi menne yəqqıncab cone ölkəeqa siviyk'al. **13** Geed ats'an insanar apk'inmee, Yusuf nik'enang'a mang'usqa Rəbbin malaaik adı eyhen: - Oza qıxhe, Uşaxiy cuna yedir alyart'u zaara Misirqa hixvee. Hirodis Uşax t'abal hi'i gik'asıd iukkan, mançıl-allar zi vak'le eyhesmee maa'ar axve. **14** Mane xəmdecar Yusufee Uşaxiy cuna yed alyaptı Misirqa ayk'an. **15** Goone Hirod qık'asmee, manbi ma'ab aaxva. Məxüd Rəbbine mizele yuşan ha'anə peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: «Zı Yizda Dix Misirğançə

qort'ul». **16** Hiroduk'le geed ats'ane insanaaş cus kara idyayle. Mang'vee şu, ts'ayeeqa, Muq'addasne horbi hi'iva ats'axhxamee, mang'us k'yabaylena. Ri'heeqa k'yooq'u, gicəpxi'ybi alyaat'a'as. **12** Mang'vee Bet-Lexemneyiy mançine hıqiy-allane Attayl sukuke həpir-çüpür cura'asva mang'un cigabişeebin q'öne senilqameen gırGIN gadebi kurak xile vod. Cuna suk anbareeqa sa'as, çike gyapt'eva eyhe. Uşax yedike ixhana gah mang'uk'le qıgeç'uyñ həpir-çüpürnid k'idəbəqqəne ts'ayiqqa geed ats'alynane insanaaşine cuvabıké, ögilycab heles. **13** Mane gahil Galileyençe iordanne vats'a vooxhe. **17** Məxüd Yeremiya peyğambaree damaysqa Yəhyeyisqa, Cus gicərxı'y ale't'e ecenna otk'unin xhinne eyxhe: **18** «Raamee ses qadadle, I'sa arayle. **14** Yəhyeyis man hassaras diykin eyhen: Mana Raahileyne uşaxaaşıqa geeşena, Uts'urna - Ğu zasqa gicərxı'y alyaat'a'asde cige, zine Vasqa ts'ir vooxhe. Manbı devxhal-allı, Ces yik'bi huvuyid gicərxı'y alyaat'as? **15** I'see mang'us inəxdun ikiyikan deş». **19** Hirod qik'ule qiyğa, Yusuf alidghini qle: - Hasre həşdiys məxüd ixhecen. Misirmang'acar mang'usqa nik'ek Rəbbin malaikat Şı Allahis ikkanan ha'as ikkən. Mançis Yəhyeyi adı **20** eyhen: - Oza qixhe, Uşaxiy cuna yed «Ho'ova» eyhe. **16** I'sa gicərxı'y alyaat'u xhininə alyapt'ı izrailyqa sak'le. Şen Uşax gik'as ikkananbi qıgeç'umee, xəybı q'öna qeedaxhe. Mang'uk'le hapt'ynbi. **21** Yusuf oza qixha Uşaxiy cuna yedir Allahin Ri'h q'nerke xhinne qadi Culqa gəxa g'ece. alyapt'ı, Izrailyqa siyk'al. **22** Yusufuk'le, Hirodne **17** Sayid xəybışeençe ses qadadle: - İna Zas geer cige mang'une duxee Arxeløyə Yahudeya eyhene ikkanna Dix vorna, Mang'vee Yizde yik'es şadvalla cige paçcahiywalla haa'a g'avxhumee, mana hoole!

qəyq'ənna maqa sak'las. Mang'uk'le sa medin

nyak' g'acuyle qiyğa, mana Galileya eyhene cigeeqa

ayk'an. **23** Maqa qarı, mana Nazaret eyhene şaharee

axva. Məxüd peyğambaree otk'unin xhinne eyxhe:

«Mang'uk'le Nazaretğançenava eyhes».

3 Mane yiğbişil Yahudeyayne sahree, xhineeqa k'yooq'ana Yəhyi giygalna Allahin cuvab insanaaşılqa hixhar ha'a. **2** Mang'vee eyhe ixha: - «İnsanee saccu gineyocab deş, Allahne għalene - İnsanar, binaħbiške xil ts'its'e'e, Allahne qıgeç'eune cuvabikab çıkana 'm'l'r haa'ava» otk'un. yəqqi'lqa savk'le! Xəybışda Paçcahiywalla k'ane **5** Qiyğa iblisin Mana muq'addasne İyerusalimme quvxhal. **3** İnva Yeşaya peyğambareecadni şahareeqa ari, Allahne Xaane nekke axtine cigeeqa Yəhyeyne hək'ee otk'un: «Sahreene ses g'iyxhe: giyxhxhi, **6** eyhen: - Ğu Allahna Dıxxhee, Rəbbis yaqbı he'eva, Mana ilgeç'esiñ cigabi qotku Allahee «Yiğnemee malaikaşılqa əmr haa'as, Ğu alya'a ixha, yi'q'eeqab g'ekvayna ts'ira iviyt' al xilbişil qikkecen, Yiğin g'elyibı g'ayebişile k'ena vuxha. Mang'un otxhuniyid ts'irtyariy çolane qimixharcenva». **7** I'see mang'uk'le eyhen: - t'ot'aşa hi'byn itv ixha. **5** Mang'usqa geeb «Yiğna Rəbb Allah siliys 1'xmiyxəvad» otk'un insanar İyerusalimğanç, Yahudeyne cigabişeençe, vod. **8** Manke iblisin I'sa sa geed axtine suvalqa iordanne damayne hıqiy-allarınce vüqqə vuxha. alqavhu, Mang'uk'le dyunyeyin gırGIN paçcahnarn **6** Manbişə binaħbi gardanaqa alyat'umee, cigabi hits'ayghar hagu eyhen: **9** - Ğu kyorzuł zas mang'veeyib manbı iordanne dameeqa k'yooq'u i'bəədat he'eene, in gırGIN Vak'le g'ecen zi Vas gicərxı'ybi alyaat'a'a ixha. **7** Geeb fariseyari heles. **10** Manke I'see mang'uk'le eyhen: - Şeyt'an, saddukeyar mang'usqa, co dameeqa k'yooq'u Zake aq'əna qixhe! Nya'a otk'un dişde: «Rəbbis gicərxı'ybi aleet'e'eceva vüqqə vuxha. Yəhyeyid Allahis k'yożre, saccu Mang'us i'bəədat he'e». **11** manbişik'le eyhe ixha: - Xoċebiṣda nasıl! Šavaane Mançile qiyğa iblisin Mana Culer-alqa g'alyaraççe. vuşde ək'leeqa k'eçcu, Allahike qöönçile şosse Mang'usqa malaikaş g'ullux haa'as adayle. **12** heepxas växəsinbiva? **8** Qotkun yışbi he'e, şu I'sayk'le Yəhyi aqqi aqşa arçuva g'ayxhimee, Mana binaħike xil ts'its'av'uy hagve. **9** Vuşde ək'leeqa Galileyeeqa siyk'al. **13** Mana Nazaretğançe qıgeç'u, qımayleçen «Nya'a, İbrihim yişa dek dişdeva?» Zevuluniy Naftaliyne nasılıbışde cigabişeeqa, eyhes! Zi şok'le eyhen, Allahissee ine g'ayebişikeb golyune miglekne Kefernahum eyhene şahareeqa İbrihimis uşaxar haa'as växəsinbı. **10** Haane, qarı, maa axva. **14** İnəxüd Yeşaya peyğambaree yak'vud yivaaşik avudcad vod. Yugna meyva otk'unin xhinne eyxhe: **15** «Zevulunneyiy hudyoolena yiv, gyapxı ts'ayeeqa g'uvxharas. **11** Naftaliyne cigabişee, Deryahısqane yəqqi'l, Zi, şu binaħike xil ts'its'av'uva, xhineeqa k'yooq'u iordanne damayne şene aq'val, Allah dyats'ane gicəpxı'ybi alyaat'a'a. Zale qiyğa Qarinamee zale milletbi eyxhene Galileyee, **16** Miç'axiyvalee geer gucuka ixhes. Zi Mang'un g'elilinbi haqqasir eyxhene milletik'le, Xədin işiğ g'ece. Hapt'asde

əq'i'n avquynbışılqa Nur gyoğa». 17 Mane gahile I'sa vuxhayne peyğambaraaşine vuk'lelqa yiğbi allı'i. giygalna Allahın cuvab hixhar ha'a. Mang'vee eyhe 13 Şu ç'iyyena q'ev vobna. Q'evançına q'ızmallala ixha: - Bınahbışike xil ts'its'ee'e, Allahne yəqqı'lqa avaak'an hav'eene, nişisse mançına q'ızmallala savk'lel Xəybışda Paççahiyvalla k'anə quvxha. savaak'al ha'as vəxəye? Mana mançılıq qiyğa 18 Yiğbışde sa yiğil I'sa Galileyayne golyusse saccu insanaaşine g'elyibşeeqa g'aqa dağaa'asin i'lğämee, Mang'ulk'le q'öyre çoc g'ooce: Pyoturva xhinne qooxhe, menne nişiscab kara avayle eyhena Şimoniy mang'unə çoc Andrey. Manbı deş. 14 Şu ine dyunyeyn nur vod. Suvane baluğ ar aqqaqqanbı vuxha. Manbışe xhineeqa tor q'oma alyav'unə şahar dyugul ha'as vooxhen ayhe ixha. 19 I'see manbışık'le eyhen: - Zaqab qihna kar deş vodon. 15 Neng'vecab qavhuna lyampa qudoora, Zi şoke Xəybışeene Paççahiyvalləeqa g'abık avqa giviyxhe deş, mana axtine cigeeqa insanar avqqaqqanbı haa'as. 20 Çocaaşə mankecad gırging'ulqa xaa'ad işix gixhecəna giviyxhe. tor g'aleçü, I'sayqab qihna qavayle. 21 I'sa sik'irra 16 Hasre həməxiidud vuşun nur insanaaşılqa ögiylqa ark'ınmee, Mang'usqa sa mebin çocar, gixhecen, manbışık'led vuşun yugun işbi g'acu, Zavdayna dix Yaaq'ubiy mang'unə çoc Yəhyə Xəybışeena vuşda Dek axtı q'ecen. 17 Vuşde qizaaxa. Manbışe cone dekkika, Zavdayika, sacigee ək'leeqa qımaylen, Zi peyğambaraaşə uvhunuy lotk'ee tor qa'a eyxhe. I'see manbı Cusqa qoot'al. Q'aanunee ot'kunin ak'an ha'aasniyxan qariva. Zi 22 Mang'vee qopt'uluykum, manbışe dekkir, lotk'ad manbı ak'an ha'as deş, cigeeqa qalya'as, nişisiy g'aletçü, Mang'uqab qihna qavayle. 23 I'sa manbı ikkanıva hagvas qarı. 18 Zi şok'le hək'en Galileyavolle iÿkir maane, manbışe sinagogabışee eyhe, xəybıyyıç iyye hıgəkkarasə Q'aanunee xət qa'a ixha. Mang'vee Xəybışde Paççahiyvalına otk'unin gırGIN kar ixhesin, Mançee otk'unin yugna xabar insanaaşılqa hivxhar haa'vuxha, gırGIN kar dexha, Mançençə sa k'ınna hərfib, sa insanar gırGİNE il'arbişike, ç'irvalybişike yug k'inin xat'id hakkalas deş. 19 Şavaayıy Q'aanunee qaa'a vuxha. 24 Mang'une hək'ee Suuriyeevolled opk'unna sa k'ınna əmr xheeyib hidyav'u, vucee ats'axhxhen. Mançılıq qiyğa Mang'usqa gırGIN hi'iymid mebinbışis xət qı'i, mana Xəybışde it'umun il'arbinanbı, cinaşa avquynbı, cole aəmbı, Paççahiyvalləek nekke avqana ixhes. Q'aanunee paralıç i'xhi'ynbı abayle vuxha. Mang'veeyib otk'unin ha'ana, man mebinbışis xət qa'ana manbı yug qaa'a vuxha. 25 Galileyeenə, Xəybışde Paççahiyvalləek axtına cığa avqas. 20 Zi Dekapolis eyhene cigeençə, İyerusalimeenə, şok'le eyhen, vuşda qopkuvalla fariseyaaşineyiy Yahudeyayeenə, İordanne damayne şene aq'vayle Q'aanunne mə'ellimaaşine qopkuvalile hexxaba Mang'uqab qihna insanaaşın t'arat'cad qöö ixha.

5 İnsanaaşın t'arat' g'acu, I'sa suvalqa ilqeq'ı giy'arna. Mang'usqa Cun telebabı qavayle, 2 Mana manbışis ine cuvabika xət qa'a giygal: 3 - Nimee baxtivarari, «Allahdenə co nişiscab karai'dəənbı» eyhenbi! Xəybışda Paççahiyvalla manbışda vuxhes. 4 Nimee baxtivarari, gyaasenbi! Allahee manbışis yik'bı helesinbi. 5 Nimee baxtivarari, cocab co ögeeeqa hudyoolenbi! Allahee manbışis cuvab huviyin cığa heles. 6 Nimee baxtivarari, Allahna qopkuna yaq otxhuniileyiy ulyodğuyle geeb vukkananbı! Allahee manbışis cos ikkanan helesin. 7 Nimee baxtivarari, rəhi'm haa'anbı! Allaheeyib manbışis rəhi'm haa'as. 8 Nimee baxtivarari, yik' məttinbi! Manbışık'le Allah g'aces. 9 Nimee baxtivarari, uğooduyiy duşmaniyvalla c'əv haa'anbı! Allahee manbışık'le Cun uşaxarva eyhes. 10 Nimee baxtivarari, qotkuda ha'ava vuk'lelqa yiğbi i'k'əənbı! Xəybışda Paççahiyvalla manbışda vuxhes. 11 Şu nimee baxtivarari Zal-allə cuvab alyaat'anbı, Zal-allə dağamiyvalləeqa gyapk'lynbı, Zal-allə horbışka gardanaqa kar giyxhenbi. 12 Şadepxhe, şoqa xəybışee xəbna hək' vuxhes. Həməxiidid şole ögee

vuxhayne peyğambaraaşine vuk'lelqa yiğbi allı'i. 13 Şu ç'iyyena q'ev vobna. Q'evançına q'ızmallala ixha: - Bınahbışike xil ts'its'ee'e, Allahne yəqqı'lqa avaak'an hav'eene, nişisse mançına q'ızmallala savk'lel Xəybışda Paççahiyvalla k'anə quvxha. savaak'al ha'as vəxəye? Mana mançılıq qiyğa 18 Yiğbışde sa yiğil I'sa Galileyayne golyusse saccu insanaaşine g'elyibşeeqa g'aqa dağaa'asin i'lğämee, Mang'ulk'le q'öyre çoc g'ooce: Pyoturva xhinne qooxhe, menne nişiscab kara avayle eyhena Şimoniy mang'unə çoc Andrey. Manbı deş. 14 Şu ine dyunyeyn nur vod. Suvane baluğ ar aqqaqqanbı vuxha. Manbışe xhineeqa tor q'oma alyav'unə şahar dyugul ha'as vooxhen ayhe ixha. 19 I'see manbışık'le eyhen: - Zaqab qihna kar deş vodon. 15 Neng'vecab qavhuna lyampa qudoora, Zi şoke Xəybışeene Paççahiyvalləeqa g'abık avqa giviyxhe deş, mana axtine cigeeqa insanar avqqaqqanbı haa'as. 20 Çocaaşə mankecad gırging'ulqa xaa'ad işix gixhecəna giviyxhe. tor g'aleçü, I'sayqab qihna qavayle. 21 I'sa sik'irra 16 Hasre həməxiidud vuşun nur insanaaşılqa ögiylqa ark'ınmee, Mang'usqa sa mebin çocar, gixhecen, manbışık'led vuşun yugun işbi g'acu, Zavdayna dix Yaaq'ubiy mang'unə çoc Yəhyə Xəybışeena vuşda Dek axtı q'ecen. 17 Vuşde qizaaxa. Manbışe cone dekkika, Zavdayika, sacigee ək'leeqa qımaylen, Zi peyğambaraaşə uvhunuy lotk'ee tor qa'a eyxhe. I'see manbı Cusqa qoot'al. Q'aanunee ot'kunin ak'an ha'aasniyxan qariva. Zi 22 Mang'vee qopt'uluykum, manbışe dekkir, lotk'ad manbı ak'an ha'as deş, cigeeqa qalya'as, nişisiy g'aletçü, Mang'uqab qihna qavayle. 23 I'sa manbı ikkanıva hagvas qarı. 18 Zi şok'le hək'en Galileyavolle iÿkir maane, manbışe sinagogabışee eyhe, xəybıyyıç iyye hıgəkkarasə Q'aanunee xət qa'a ixha. Mang'vee Xəybışde Paççahiyvalına otk'unin gırGIN kar ixhesin, Mançee otk'unin yugna xabar insanaaşılqa hivxhar haa'vuxha, gırGIN kar dexha, Mançençə sa k'ınna hərfib, sa insanar gırGİNE il'arbişike, ç'irvalybişike yug k'inin xat'id hakkalas deş. 19 Şavaayıy Q'aanunee qaa'a vuxha. 24 Mang'une hək'ee Suuriyeevolled opk'unna sa k'ınna əmr xheeyib hidyav'u, vucee ats'axhxhen. Mançılıq qiyğa Mang'usqa gırGIN hi'iymid mebinbışis xət qı'i, mana Xəybışde it'umun il'arbinanbı, cinaşa avquynbı, cole aəmbı, Paççahiyvalləek nekke avqana ixhes. Q'aanunee paralıç i'xhi'ynbı abayle vuxha. Mang'veeyib otk'unin ha'ana, man mebinbışis xət qa'ana manbı yug qaa'a vuxha. 25 Galileyeenə, Xəybışde Paççahiyvalləek axtına cığa avqas. 20 Zi Dekapolis eyhene cigeençə, İyerusalimeenə, şok'le eyhen, vuşda qopkuvalla fariseyaaşineyiy Yahudeyayeenə, İordanne damayne şene aq'vayle Q'aanunne mə'ellimaaşine qopkuvalile hexxaba Mang'uqab qihna insanaaşın t'arat'cad qöö ixha.

5 İnsanaaşın t'arat' g'acu, I'sa suvalqa ilqeq'ı giy'arna. Mang'usqa Cun telebabı qavayle, 2 Mana manbışis ine cuvabika xət qa'a giygal: 3 - Nimee baxtivarari, «Allahdenə co nişiscab karai'dəənbı» eyhenbi! Xəybışda Paççahiyvalla manbışda vuxhes. 4 Nimee baxtivarari, gyaasenbi! Allahee manbışis yik'bı helesinbi. 5 Nimee baxtivarari, cocab co ögeeeqa hudyoolenbi! Allahee manbışis cuvab huviyin cığa heles. 6 Nimee baxtivarari, Allahna qopkuna yaq otxhuniileyiy ulyodğuyle geeb vukkananbı! Allahee manbışis cos ikkanan helesin. 7 Nimee baxtivarari, rəhi'm haa'anbı! Allaheeyib manbışis rəhi'm haa'as. 8 Nimee baxtivarari, yik' məttinbi! Manbışık'le Allah g'aces. 9 Nimee baxtivarari, uğooduyiy duşmaniyvalla c'əv haa'anbı! Allahee manbışık'le Cun uşaxarva eyhes. 10 Nimee baxtivarari, qotkuda ha'ava vuk'lelqa yiğbi i'k'əənbı! Xəybışda Paççahiyvalla manbışda vuxhes. 11 Şu nimee baxtivarari Zal-allə cuvab alyaat'anbı, Zal-allə dağamiyvalləeqa gyapk'lynbı, Zal-allə horbışka gardanaqa kar giyxhenbi. 12 Şadepxhe, şoqa xəybışee xəbna hək' vuxhes. Həməxiidid şole ögee

devxheene şu Xəybışde Paççahiyvalləeqa eepç'es deş. 21 Yiğde dekkakash'le şenkecad uvhu «İnsan gimek'a», şavaayıy gik'u mang'uqad məhkama ilyakkas. 22 Zimee şok'le eyhen, şavaayıy çoculqa qəl hav'u, hasre mang'uqad məhkama ilekkecen. Şavaayıy çocuk'le «Bəç'ərvə» uvhu, hasre mang'uqad nekke xədin məhkama ilekkecen. Çocuk'le «Nişiscar karai'dəən karva» uvhunar cehinyamne ts'ayee gyoxhhanas. (**Geenna g1067**) 23 Mançıl-allad, q'urbanbı allya'ane cigeeqa Allahis pay abiyye gahil vas yik'el qadeene, çoc vale ts'imisra vor, 24 pay ma'ab g'alepcı, hark'in ts'erra çoc mizel aqqe. Mançılıq qiyğa sark'il yiğna pay hevle. 25 Vake borc qeqqang'uka yəqqıqəb miz t'abal hee'e, deşxhee, mang'vee ğu haakimisqa hixhara'as, haakimeeyir g'aravulycısqə qeles, g'aravulycıeyir zindaneeqa arçes. 26 Zi vak'le hək'en eyhe, ğu mançe borc bikirda qideqqı g'aykkas deş. 27 Şok'le «Zina hima'ava» uvhu g'ayxhıyn. 28 Zimee şok'le eyhen, vuşuyiy menne zayıfayqa ghalençe xhyan k'əə ilyakki, yik'ee zina hi'inacar xhinne eyxhe. 29 Yiğne sağne ulen ğu karai'dəəne yəqqı'lqa ts'its'a'xheee, mana ul alqavhu dağepçə. Yiğnemee tanan sa sura atk'iniy, tan bikirdacəd cehinyameeqa dağecüyle

yugda ixhes. (**Geenna g1067**) 30 Yiğne sağne xilen
ğu karai'dənən yəqqı'lqa ts'its'a'axhee, man xl
gyatxi dağecə. Yiğnemee tanan sa sura atk'iniy,
tan bıkırdacad cehinyameeqa atk'iniyle yugda
ixhes. (**Geenna g1067**) 31 «Şavaayiy xhunaşə qixelee,

Məxüd aq'vasın ha'anbişə, conə hək'ee yugda
yuşan he'ecenva, sinagogbışeeyi şahrabisee ha'a.
Zı şok'le hək'en eyhe, manbişə con mukaafat
alyaat'uhn. 32 Zümee sadaq'a helemee, solne xilek'le
sağınçın hucoome ha'acad mats'axhxhecen. 4
mang'i's qaxiyvunava xilyaqqa kağız helevə uvhu.
Hasre ġu huvuyn sadaq'a dyugulenda axvacen.
32 Zimee şok'le eyhen, şavaayiy zinal deş, menne
Dyugulenid g'ecene yiğne Dekkee vas mukaafat
k'aral-allà xhunaşə qixelee, məhring'vee xhunaşə
helesin. 5 Dübə haa'aməeyib, aq'vasın ha'anbişə
zina ha'as haly'eehena xhinne eyxhe. Mering'uke
haa'na xhinne himaa'a. Məxbinbışis sinagogbışee,
qiğeyc'una xhunaşə hey'inar zina hi'na xhinne
şahrayne vutbişik insanaaşik'le g'ecene cigabişee
eyxhe. 33 Şok'le, yişde dekkaaSık'le şenkecad
ulyobzur düəbi ha'axshe ikiykananbi. Zı şok'le
uvhuyn g'ayxhiyn: «Horbışa k'in g'imisiyar, hək'en eyhe, manbişə con mukaafat
alyaat'uhn. 6 nişinemeeyi Rəbbilqa k'in g'assır, manid he'e». Çumee düə haa'ang'a, yiğne gozeeqa ikke'u, aqqad
34 Zimee şok'le eyhen, nişlqcacad k'in g'imisiyar. qı'l dyugulenba yiğne Dekkis düə hee'e. Manke
Xəlqan k'in g'imisiyar, mana Allahna taxt vobna, 35 dyugulenid g'ecene yiğne Dekkee vas mukaafat
ç'iyelqan k'in g'imisiyar man Allahin g'elik avudun helesin. 7 Dübə haa'aməe, menne dininə milletbişə
ciga vodun, İyerusalimlqanid k'in g'imisiyar xhinne sa kar hakke himeqqa. Manbisısqa
mana xənnə Paççahna şahar vobna. 36 Yiğne həməxüd qöö, co sa kar geed eyheng'anixyan,
vuk'lelinid k'in g'imisiyar, vasse mançılıyna ç'ərib Allahik'le g'ayxhes. 8 Şu manbişik akaraba moonhe!
cagvarayıy k'aari qaa'as vəəxə deş. 37 Vuşun Vuşde Dekkik'le şos hucooyiy ikkan, şu Cuke
«ho'o» ho'o ixhecen, «de'eşid» de'eş ixhecen. heqqassecad ats'a. 9 Mançıl-allà şu inəxüb düə
Mançile hexxan seyt'aniken vodun. 38 Şok'le hee'e: «Xəybışeena Dek yişdal Hasre girging've
«Ulene cige ul, siliye cige sili qeqqeva» uvhuyn mizel Yiğin do axtıda aqqecen! 10 Havaasre
g'ayxhiyn. 39 Zimee şok'le eyhen, şos pisin Yiğna Paççahiyvalla quvooracen, Xəybışee naxübiy
ha'axhee hasre he'ecen. Şavaayiy yiğne aq'vayn Hasre ç'iyelid Vas ikkanəxi'd ixhecen! 11 Hucoone
sağın sura g'oxhxhu'u, mang'ulqa aq'vayn mansa ixhes, g'iyinisiñ şas oxhanasın giney hele. 12
surad sak'al he'e. 40 Ğu məhkameeqa huvu Şı qotkuda hidi'iynçile, Ğu ilyheç'e, Nəxüdiy
yiğin tanaalin gurt g'ayşes ikkanxhee, məhring'us şı şak qotkuda hidi'iyn yik'el hixan ha'a. 13
mançıl ooğançə ali'ynid hele. 41 Vasqa, şavamecad Həməxüd he'e, şı binahın himoot'alcen, Seyt'anike
cun kar sa kilometrna haqqas ilekkaxhee, şı g'attivxhan hee'e». 14 Şu insanaaşə şok hi'ynbi
məhring'un kar q'ölle kilometr haqqə. 42 Vake kar yik'el hixan he'eene, vuşda Xəybışeena Dekkir
heqqang'us hele, vake borc hekkang'uked aq'va vuşde binahbişile ilyheç'es. 15 Şu insanaaşə şok
sak'al hima'a. 43 Şok'le «Vas k'anena ikiyikne, hi'ynbi yik'el hixan hide'eene, vuşda Dekkir
duşmanır g'imece ixheva» uvhuyn g'ayxhiyn. 44 vuşde binahbişile ilyheç'es deş. 16 Siv aqqimée
Zimee şok'le eyhen, vuşun duşmanar vukkiyke, aq'vasın ha'anbişə xhinne, aq'va havaxan hi'i
şoqa qihna gyapk'iynbisdemeyib düə hee'e. ivmiykar. Manbişə siv aqqiy hagvasdemee məxdiné
45 Manke şu, vuşde Xəybışeene dekkin hək'en aq'vabışka iviykar. Zı şok'le hək'en eyhe, manbişə
uşaxar vuxhes. Mang'una veriğ yugunbışılqab, con mukaafat alyaat'uhn. 17 Zümee siv aqqimée
pisimbişılqab akaraba gyooxha, Mang'un gyögyiyid ç'ərlıqə eğəə hadğe, aq'va hogle. 18 Insanaaşik'le
qopk'uynbışılqab g'ahapk'iynbışılqad akaradacad ġu siv aqqivacad mats'axhxhecen. Məxür ġu
gyoğa. 46 Şu vukkananbicab şos vukkanva, mançikə insanaaşik'le deş, dyugulen g'ecene Dekkik'le
şos nəxdun mukaafatne ixhes? Nya'a, məxüd şene g'aces, mançıl-allà Mang'veeyid vas mukaafat
karai'dənən nalok'bı sa'anbişəd ha'a dişde? 47 Şu heles. 19 İne dyunyel kar sima'a. Maa'ad kar guvayn
saccu vuşde çocaaşiscab salam hoolexhee, nya'a otxhan, pasin aqqaqqə, sixnareeşə xaybi q'əra
man curayn karee? Nya'a, Allah qivdyaaats'anbişə qa'a. 20 Mançine cigeer şu şosun kar xəybışee se'e.
həməxüd ha'a dişee? 48 Hasre vuşdab yugvalla Maa'ad man guvaynid otxhan deş, pasinid aqqaqqə
Xəybışeene Dekkina yugvalla xhinne ç'əvcəb deş, sixnareeşəb ikkepc'ı qoqə deş. 21 Yiğin kar
dyooxhena vuxhecen.

nyaadiy, yiğin yik'ıd maa'ad ixhes. 22 Ulen tanis işix
hele. Yiğna ul yugba vuxheene, yiğin tanid nurun
gyatsts'ı ixhes. 23 Yiğne missine ulek'le yugda
g'idecexheene, yiğin tancad miç'axiyvalee ixhes.
Yiğin «nur» miç'axvallaxhee, mana miç'axiyvalla
nəxbinacab mukaafat alyapt'as deş. 2 Kasibis
nimeenaniyxan vob! 24 Şavussecab q'one xəring'us
sadaq'a helemee, man dyak'v haa'a himele. g'ullux haa'as vəəxəs deş. Mang'us manbişda sa

6 İlyake, şu yugvalla haa'ang'a, mana insanaaşine
ulene ögiyl manbişik'le haagvasva himaa'a.
Deşxheene, şu vuşde Xəybışeene Dekkike
nəxbinacab mukaafat alyapt'as deş. 2 Kasibis
sadaq'a helemee, man dyak'v haa'a himele.

ikkiykanasda, manasame g'imece ixhes. Manbişde şoka nəxüibiy vuxha vukkan, şunab insanaaşka sang'un, mang'vee sura aqqasın, mansang'uqa həməxüb vuxhe. Q'aanununud, peyğambaraaşed sark'ılır ilyakkas deş. Şosse sayangaba Allahıb var- uvhiy man yic vodun. **13** Muğne akkayle ikeepç'e. devletisib g'ullux haa'as dəəxa. **25** Mançıl-allá Zi İnsanar gyabat'ana yəqı'b, mançın akkabid aq'l'nbı şok'le eyhen, hucoone oxhanas, hucoone ulyoğas, vod. Gellesimbi mane yəqqı'n avayk'an. **14** I'mrena hucooniyxan aly'a'asva mançına himaa'a. Nya'a, yəqqı'b, çin akkabid muğunbı vod. Manbi iveykenbi i'mi'r otxhuniyle, tanid tanalınçile giranda dişde geeb k'ılıbabı vob. **15** Horalay peyğambaraaşike vod? **26** Xəəne sít'yaasıqı ilyaake: mançın ezad şucab şu havaace. Manbi şosqa gevane g'ekvee deş, gyoxad deş, anbarbişeeqa sa'ad deş. Vuşde abayle, abğançemee missina umul xhinne vooxhe. Xəybışeene Dekkemee manbı missida g'alya'a **16** Manbi şok'le cone işbişike vaats'a vuxhes. deş. Nya'a şu sít'yaasıle niimeexheyib ooqa dişde Nya'a, şok'le g'ara tikanił t'imil, zazaaleb inciliy vob? **27** Vuşde şavussene nişinamecab haa'a, saa'a g'avcunane? **17** Yugne yiven yugnab sa sə'ət i'mrena hexxa'as vəəxə? **28** Nişisne şu meyvaxhe hoolena, qööçene yivenib qööçena tanalqançına haa'a? Çolune t'et'yibişıqı ilyaake meyvaxhe hoolena. **18** Yugne yivel qööçena meyva nəxüidiy ələə: mançın işib ha'a deş, uxarad ha'a aleyləna deşxhe, qööçene yivelib yugna meyvaxhe deş. **29** Şenmeen karnane Sileymaneyiid mançına ilydyaalena. **19** Yugna meyva hudyoolena yivib sançılın xhinne uftanın tanalınbı ali'i deş. **30** Gyapxi ts'ayeeqaxhe huvooxharna. **20** İşbişike İnyam k'ıldanınbı, çoleene g'iyne vobne, g'iyqab şok'le horalay peyğambarar vaats'a vuxhes. **21** peşteeqa apçesde ok'alqa Allahee maxdin tanalınbı Zak'le «Yışda Xərna, yışda Xərnava» eyhen aly'a'axheene, nya'a şolqa aly'a'as dişde? **31** Mançıl- gırğınbı Xəybışeene Paççahiyvaleeqa ikeepç'es allad «Hucooniyxan oxhanasva?», «Hucooniyxan deş. Saccu Xəybışeene Yizde Dekkis ikkanan hi'na ulyoğasva?», «Hucooniyxan aly'a'asva?» mançına maqa ikkeç'es. **22** Q'iyamatne yiğil gellenbişə himaa'a. **32** Mane karbişde gırğınçına Allah Zak'le eyhesin: «Yışda Xərna, yışda Xərna, şı qıdvyats'anbişə haa'a. Şoqamee Xəybışe Dek Yiğne doyuka dişdiy peyğambariyvalla haa'a? vorna, şos man karbi ikkananbıva Mang'uk'le Yiğne doyuka dişdiy cinar qığ'a'? Nya'a, Yiğne ats'an. **33** Şumee ts'eppe Allahna Paççahiyvallayiç doyuka dişdiy gellesin əlaamatbi hagva?» **23** Mang'una qopkuwalla t'abal hee'e. Mançile qıyğa Manke Zi manbışk'le eyhesin: «Pisvalla ha'arıbı, man gırğın kar şoqa ixhesin. **34** Mançıl-allab Zak'le şu vaats'a deş, Zake aq'əna qeepxhe!» **24** g'iyqiyına himaa'a, mançın cincab-çına haa'asda. In Zi eyhenbi g'ayxhi, mançıl k'ırı alixhxhına, Yiğisiysta-yiğisiysta aq'üba vuxhescacab.

7 Mering'ulena himaa'a, şolenab hima'acenva.

2 Şu nəxübiy mering'ulena haa'a, şolenab
həməxüb haa'as. Şu nəxüdiy ulyoodakke, şosud
həməxüd ulyootkes. 3 Nya'a, vak'le çocune uledin
çöp g'ece, yiğne ulena ç'il g'udyooce? 4 Yiğne
ulee ç'ilyang'a, nəxüdne ġu yiğne çocuk'le
eyhes: «Hasre zi yiğne uledin çöp qığahasval!» 5
Aq'vasın ha'ana, ts'eppa yiğne ulena ç'il qığeehe!
Mançile qiyğa vak'lecad g'acesin, nəxüdiy çocune
uledin çöp qığahas eyxheva. 6 Muq'addasin
xvaabis himele, deşxhee mançin satk'lid şu
qodas. Vuşun mirvaribi vokbışde ögiylqa k'ima'a,
deşxhee mançin manbi k'öq'əsinbi. 7 Heqqee
- şos helesin, t'abal he'ee - aveykesin, akka
k'etvee - şos aaqasın. 8 Hekkang'us helenxhe,
t'abal ha'ang'uk'le iveekenxhe, akka k'etvang'usud
aaqanxhe. 9 Vuşde yi'q'nee məxrına vornane,
duxee giney heqqamee, g'aye hevlecen? 10
Şavaane, dixee baluğ heqqamee, xoçe hevles? 11
Vuşun yik'bı nimee pisinbi ixheeyid, şosse vuşde
uşaxaaSıs yugun paybi heles əxənbi, nya'a, vuşde
Xəybışeene Dekkee şu Cuke heqqene yugun karbi
hidevune g'alyaa'as? 12 Gırgıne karee şos insanar

həməxüb vuxhe. Q'aanununud, peyğambaraaşed uvhiyn man yic vodun. **13** Muğne akkayle ikeepç'e. İnsanar gyabat'ana yəqı'b, mançın akkabid əq'l'ınbı vod. Gellesinbi mane yəqqı'n avayk'an. **14** I'mrena yəqqı'b, çin akkabid müşünbi vod. Manbı iveryenbi geeb k'ilybabı vob. **15** Horalay peyğambaraşike şucab şu havaace. Manbı şosqa gevane g'ekvee abayle, abğançemee missina umul xhinne vooxhe. **16** Manbı şok'le cone işbışike vaats'a vuxhes. Nya'a, şok'le g'ara tikani t'imil, zazaaleb inciliy saa'a g'avcunane? **17** Yugne yiven yugnab meyvaxhe hoolena, qööcəne yivenib qööcəna meyvaxhe hoolena. **18** Yugne yivel qööcəna meyva aleylena deşxhe, qööcəne yivelib yugna meyvaxhe ilydaalena. **19** Yugna meyva hudyoolena yivib gyapxi ts'ayeqaqxhe huvooxharna. **20** İşbışike şok'le horalay peyğambarar vaats'a vuxhes. **21** Zak'le «Yışda Xərna, yışda Xərnava» eyhen gırğınbi Xaybişeenə Paçahiyvaleeqa ikeepç'es deş. Saccu Xaybişeenə Yızde Dekkis ikkanan hı'na maqa ikkeç'es. **22** Q'ıyamatne yiğil gellenbişə Zak'le eyhesin: «Yışda Xərna, yışda Xərna, şı Yiğne doyuka dişdiy peyğambariyvalla haa'a? Yiğne doyuka dişdiy cinar qığ'a? Nya'a, Yiğne doyuka dişdiy gellesin əlaamatbi hagva?» **23** Manke Zi manbişik'le eyhesin: «Pisvalla ha'anbi, Zak'le şu vaats'a deş, Zake əq'ana qeepxhel» **24** İn Zi eyhenbi g'ayxhi, mançıl k'ırı alixhxhina, it'umne cigeə xav ali'lyne ək'elikane insanık akar. **25** Nimeen gyroğuybı gyroğeyid, nimee damabı qakkyatk'ineeyid, nimee mitsbi e'eyeid man xav cigeə ulyozzurlyn. Man suval alyi'il-allı hı'gətkir deş. **26** İn Zi eyhenbi g'ayxhi mançıl k'ırı ilydiyxhina insan, g'umul xav ali'lyne beynayavak akar. **27** Gyoğybı gyroğas, damabı qakkyak'anas, mitsbi a'as mane gırğınçın xaakin ha'asın. Xavid qukkyok'aların, mançike vuççud axvas deş. **28** I'sa yuşan hı'ı c'əvxhamée, millet Mang'vee yuşan hı'iynçile matxha axva. **29** Mang'vee Q'aanunne mə'ellimaaşə xhinne deş xət qı'l. Mang'vee gırğın kar Cune xile vod xhinne xət qı'l.

8 I'sa suvayle giç'umee, Mang'uqab qihna geeb insanar qavayle. **2** Maa'ar Mang'usqa maşnanı e'nəbişə gyatsts'ına sa insan qixha: «Yızda Xərna, Vas zi məttı qa'as ikiyikinée, əxəsdava» uvhu Mang'us k'yoyzarna. **3** I'see xil hotku mang'uk set'u eyhen: - Ho'o, Zas ikkanan, məttı qixhe! Mana insan mankecar məttı qexhena. **4** I'see mang'uk'le eyhen: - Nyaggah neng'uk'lecad vuççud immeyhe. Günar kaahinisqa hak'ne mang'uk'le ġu hagve. Qiyğab Misee uvhuyn xhinne q'urban ablee'e. Maxüd yiğin yug qixhay insanaaşik'le g'acesin. **5** I'sa Kefernahumqa arımee, Mang'usqa vəsing'una

k'omandir qıxha, miz k'yaa'a: **6** – Yızda Xərna, qıxha t'ufanık'leyiy mirtbışık'le «İleezreval» eyhe. yızde nukarış paralic i'xi' xaa g'alirxhu vor, Manbid ileezaranbi. **27** Mançile telebabı mattepxha mang'vee xəppa aq'üba opxhan. **7** I'see mang'uk'le eyhen: – Mana nəxrına insanne? T'ufanınıd, eyhen: – Zi ari mana yug qa'asda. **8** Vəşing'une mirtbışınıd Mang'vee uvhuyn ha'a? **28** I'sa golyune k'omandiree Mang'une cuvabası eyhen: – Yızda şene aq'valqa İlgeç'u, Gadarbışde cigabişeeqa Xərna, zi Vak avaak'ına deş vor, Ğu yızde qarimée, maane mağarabışeeene nyaq'vbiseençe, akkalqa ayres. Ğu sa cuvabcad uvhee, yızda q'öyre cinaaşe aqqina insan Mang'une ögiylqa nukar qixhesda. **9** Zaqa ç'ak'ınbib vobunbü, qarayle. Manbşıqa məhbina qəl vuxha, insanar yızdeb xilek avub eskerar vob. Zi manbışde qəpq'ıniyvalin mane yəqqı'lə i'lğəə vuxha deş, sang'uk'le «Hooraval» uvhee, mana əlyhəsda, **29** Manbışe ts'ir üvvü eyhen: – Allahna Dix, Vas mansang'uk'led «Qoraval» uvhee, manar qalesda, şake hucoone ikkən? Ğu şas aq'üba hevlesne, gah nukarık'le «In he'eva!» uvhee mang'veeyid ha'asın. hidipxhircar qarı? **30** Manbışike sik'ılda şaqana **10** Mang'une cuvabile I'sa mattexhena. Mang'vee vokbışın turuğ uxhiyxhan eyxhe. **31** Cinaaşe I'says Cuqad qıhna q'ööne milletlik'le eyhen: – Zi miz k'yaa'a vuxha: – Ğu şı qıq'a asxhee, vokbışde şok'le hək'eda eyhe, Zak'le İzrailee məxdin xədin turuğeeqa g'e'eepse. **32** I'see mançik'le «Hideraval» inyam neng'uqacad g'acu deş. **11** Zi şok'le eyhe. Manbid insanaaşine adğançə qıgeeç'u, eyhen, Xəybışeene Paççahiyvalleeqa şargileyi vokbışde turuğeeqa ayk'an. Vokbışın turuğcad garbile menne milletbirsibl geebbi ables. Manbi ganzile goleeqa ayhe, mançına sacab üç'ülla aaxva İbrihimika, I'saq'ika, Yaaq'ubu sa sufranlı deş. **33** Vokbı uxhiyxhan ha'anbi hepxi şahareeqa savaales. **12** Co ine Paççahiyvalinbıa eyhenbimee qabı, cinaaşe avq'uyne insanaaşine vuk'lələqə ine Paççahiyvalleende miç'axne cigeeqa dağaa'as. qadıyn gırğınyuşan ha'an. **34** Mançile qıyğa şaharin Mançe gəşşuybiyyi ik'arike silibi sana-sançıl cəmə'atcad I'sayne ögiylqa qıgeeç'u, Mang'uk'le qadaxan ses qöö ixhes. **13** Qıyğa I'see vəşing'une eyhen: – Hucoone ixhes, yişde cigabişeençe k'omandirik'le eyhen: – Hoora! Yiğne inyamis qıgeeç'e.

sik'ı vas heles. Mang'una nukar mankecar yug qexhena. **14** I'sa Pyoturne xaaqa arimée, mang'una abay g'izdirmayn gyorxhan tyulee g'eece. **15** I'sa məng'i'nə xilek set'umee, g'izdirma avayk'anna. Mana siğeetsu, Mang'us sufra qa'a. **16** Exha qıxhameyid I'saysqa cinaaşe avquyn geeb insanar abayle. Mang'vee cuvabıkı cinaarid qıq'a'anbi, vuk'aranbib yug qaa'anbi. **17** Məxüd Yeşaya peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: «Mang'vee yişin ik'arbi ts'its'i', Yişin ç'irvallabı Culqa alyaat'u». **18** I'sayk'le Cune hiqiy-allı geed millet sadı g'acumee, Mang'vee Cune telebabışık'le golyune şene suralqa İlgeepç'eva eyhe. **19** Maa'ar Mang'usqa Q'aanunne mə'əllimaaşına sa qıxha eyhen: – Mə'əllim, Ğu nyaqa ark'inee, zi Vaqar qıhna qales. **20** I'see mang'uk'le eyhen: – Sübəbişiqad, xəə'əd ileedaxvane şit'yaşıqad akvaa vodun. insanne Duxayqamee vuk'ul apçesimid ciga deşin. **21** I'sayne sa menne telebee I'sayk'le eyhen: – Yızda Xərna, hasre zi ts'erra hark'in dek k'eyxhas. **22** I'see mang'uk'le eyhen: – Zaqa qıhna qora. Havaasre hapt'ynbışecab con hapt'ynbi k'evxhecen. **23** I'sa lotk'eeqa gyu'urmee, Mang'un telebabı Cuqab qıhna qavayle. **24** Sayangaba golee xəbna t'ufan g'ooxa, mançın hi'yne mirtbışın lotk'a gyayts'en. Mane gahil I'sa g'alirxhu eyxhe. **25** Telebabı Mang'usqa qeepxha Mana müğur qı'ı eyhen: – Yişda Xərna, şakin eyxhe vod, şı g'attivxhan he'e! **26** I'see manbışık'le eyhen: – İnyam k'ildanınbi, nya'a şu qəvəyq'ən? Mana oza

9 I'sa lotk'eeqa gyu'ur, golyune şene aq'valyne Cune şahareeqa qarayle. **2** Mang'usqa paralic i'xi'na tyuleena sa insan ikkekka. I'sayk'le manbışın inyam g'acumee, paralic i'xi'yng'uk'le eyhen: – Dix, qı'məyq'ən, yiğne binahbışile ilyheepç'ynbi. **3** Manke maa'ane sabara Q'aanunne mə'əllimaaş coled-alqa uvhuyn: – Mang'vee kufurud ha'a! **4** Manbışde fikireençe i'lğəən g'acu I'see eyhen: – Nya'a vuşde yik'eençə pisin karbi i'lğəə? **5** İncin neniy eyhes dağamda: «Binahbışile ilyheepç'lynbivane», deşxhee, «Oza qıxha iykrevane»? **6** Şok'le inid ats'axhxhe, ç'iyeyne aq'val İnsanne Dixisse binahbışile ilyheç'es əxəna. Qıyğa Mana paralic i'xi'yng'ulqa sak'ı eyhen: – Oza qıxhe, tyulyud alyaat'u yiğne xaaqa hoora. **7** Manar oza qıxha cune xaaqa ayk'an. **8** Milletlik'le man g'acu qətq'ı'n, insanaaşis məxbina guc hoolena Allah axtı qa'a. **9** I'sa mançe i'lğəəmee, nalok'bi sa'anbe cigeeqa gyu'urna Matta donana sa insan g'acu, mang'uk'le eyhen: – Zaqqar qıhna qora. Manar suğotsu I'sayqar qıhna qarayle. **10** I'sa sufranlıqa qarimée, nalok'bi sa'anbışikayıy binahnənbə abi, Mang'ukayiy Mang'une telebabışıkə sacigee kar otxhan ixha. **11** Fariseyaaşık'le man g'acumee, Mang'une telebabışık'le eyhen: – Nya'a vuşde Mə'əllimee nalok'bi sa'anbışikayıy binahnənbəsə sacigee kar oyxhan? **12** I'sayk'le man g'ayxhi eyhen: – Vuk'dyak'arne insanaaşis doxtur ikkiykkanna deşxhe, mana vuk'aranbışışxhe ikkiykkanna. **13** Şu ts'eppa hudoora havak'ne «Zas q'urban deş, rəhli'm

vukkan» eyhene cuvabına mə'na vaats'a vuxhe. Zi gırasmine xivaaşeeiy şaharbişee alycaxva maane qopkuynı des, bınahnanı qoot' alasva ari. **14** Mane sinagogbişee xət qa'a ixha. Mang'vee Xəybışeene gahil Yəhyeyn telebabı I'saysqa abi qiyghanan: Paçahiyvalina yugna xabar yuşan haa'a, gırasmine - Nya'a şiyiy fariseyyaşə geed sivar aqqaqqa, ik'arbışikeb yug qaa'a vuxha. **36** Cuqa qihna qöön Yiğne telebabışə iqdyaqqa? **15** I'see manbışık'le cəmə'ət g'acu, I'sayna manbışılqa rəhi'm qavayle: eyhen: - Tsuma k'anenang'a, davatbişeeqa abyne manbı çoban dena axuyu vəq'əbi xhinne obzur-mihmanaşa nya'a aq'vabı qa'as eyxheyee? opt'ul, hucoome ha'asınbı avxu vuxha. **37** Mang'vee Tsuma manbışisə alyart'asın yiğbi qadimee, Cune telebabışık'le eyhen: - Şagav geedid, işçermee manke manbışed sivar aqqasını. **16** Neng'veecab k'ilyba. **38** Mançıl-allab şagavne lyesilqa miz k'ee'e, yisseyne tanalinqılıq ts'enne parçeykena yamax üvxiyxə deş. Ts'ebna parce yisseyençik avqas deş, curuvxhesda. Q'aç'ür sik'ilbab xəp quvxhes. **17** Ts'edin çaxırıd yisseyne tuluğbişeeqa haç'a'an deşxhe. Deşxheen tuluğbi qodu çaxırıd ehekasin, tuluğbişikinnid ixhesin. Ts'edin çaxır, ts'enne tuluğbişeeqaxhe haç'a'an. Məxüd he'eene tuluğbi, çaxırıd axvasın. **18** I'sa yuşan ha'amee, Mang'usqa sinagogna xərəna qarayle. Mana I'says k'yorzu eyhen: - Yızda yiş həşde xhinne qiyk'u, Ğu həşde arı məng'i'lqa xil gixhxheene, mana eexvasda. **19** I'sa suğots'u, telebabısa sacigee mang'uqar qihna ayk'an. **20** Mane gahil yits'iq'vəlle senna eb k'əən ik'arnana sa xhunaşşe, I'saysqa yi'q'əle qiyxha Mang'une tanalinqincəne bağık seet'a. **21** Məng'ee celed-alqa eyheva: - Mang'une tanalinqılıqcar seet'unaxhiy, yug qeexheyiy. **22** I'sa sak'imee mana g'aycu eyhen: - Yiş, qimeeq'ən, yiğne inyamin ġu yug qey'i. Zəiyfa hamankecar yug qeexhena. **23** I'sa sinagogne xəring'une xaaqa arımee, maadin alikki-gikkıiy ak'na ma'nıy dyutiyak'ee hook'anbi g'avcu, **24** eyhen: - G'eeçp'e ögiyle, içiy qiyk'ukareyi'desur, mana g'alirxhu vor. Manbışe I'sayne cuvabis aqənabi ha'a. **25** Cəmə'ət g'aqa qığavhu, I'sa aqa ikkeç'u, içiyne xileke aqqimée içiy siğeets'ana. **26** Mana xabar, mane cigabişde gırasmine suraşılıqla hiviyxharna. **27** I'sa mançə qığç'umee, Mang'uqab qihna q'öyre bi'rq'hına «Davudna Dix, şalqa rəhi'm hee'eval!» ts'ir haa'a qöö vuxha. **28** Mana xaaqa ikkeç'umee, bi'rq'hınbı Mang'usqa qavayle. I'see manbışık'le eyhen: - Zasse man ha'as əxəva şu inyam ha'anne? Bi'rq'hınbıse Mang'uk'le eyhen: - Ho'o, yişda Xərəna! **29** I'sa manbışe ulepşistik qet'u eyhen: - Vuşde inyamis sik'i helen. **30** Manbışın ulepşı mankecad qeedaxhenbi. I'see manbışık'le «Nyaggah şavuk'lecad immeyheva» eyhe. **31** Manbışemee mana xabar, mançə qığgeçp'i mane cigayne gırasmine suraşılıqla hivxhar haa'ana. **32** Manbı mançə qı'ğəne gahil, I'saysqa cinaşee aqqina, yuşan ha'as dəxəna insan arayle. **33** I'see cin qığavhumee, mana insan yuşan ha'a giygal. Cəmə'ət mane işile mattixha eyhen: - İzrailil inəxdün kar misacad ixhayn deşdi! **34** Fariseyyaşemee eyhe ixha: - Mang'vee cinar, cinaşine xəring'une kumagika qıga'a. **35** I'sa gırasmine xivaaşeeiy şaharbişee alycaxva maane qopkuynı des, bınahnanı qoot' alasva ari. **14** Mane sinagogbişee xət qa'a ixha. Mang'vee Xəybışeene gahil Yəhyeyn telebabı I'saysqa abi qiyghanan: Paçahiyvalina yugna xabar yuşan haa'a, gırasmine - Nya'a şiyiy fariseyyaşə geed sivar aqqaqqa, ik'arbışikeb yug qaa'a vuxha. **36** Cuqa qihna qöön Yiğne telebabışə iqdyaqqa? **15** I'see manbışık'le cəmə'ət g'acu, I'sayna manbışılqa rəhi'm qavayle: eyhen: - Tsuma k'anenang'a, davatbişeeqa abyne manbı çoban dena axuyu vəq'əbi xhinne obzur-mihmanaşa nya'a aq'vabı qa'as eyxheyee? opt'ul, hucoome ha'asınbı avxu vuxha. **37** Mang'vee Tsuma manbışisə alyart'asın yiğbi qadimee, Cune telebabışık'le eyhen: - Şagav geedid, işçermee manke manbışed sivar aqqasını. **16** Neng'veecab k'ilyba. **38** Mançıl-allab şagavne lyesilqa miz k'ee'e, yisseyne tanalinqılıq ts'enne parçeykena yamax Cun şagav sa'asın işçer g'axuvleccena.

10 I'see yitsiq'vəyre teleba Cusqa sav'u, manbışis cinaşis əmr haa'as vəəxəsda guc hoole. Manbı qıga'as, ik'arbışike, vuk'arbışike yug qaa'asda xhinnena guc. **2** Mane yits'iq'vəne g'axuvuyngun dobrı inbi vod: ts'erriyna Pyoturva eyhena Şimoniy mang'una çoc Andrey, Zavdayna dix Yaaq'ubiy mang'una çoc Yahye, **3** Filippiy Bartalamay, Tomasiy nalok'bı sa'ana Matta, Alfayna dix Yaaq'ubiy Tadday, **4** Kanancı Şimoniy I'sa mering'une xilyaqa quvuna Kariotğançena Yahuda. **5** I'see, mana yitsiq'vəyre teleba in xət qı'i g'uxoole: - Menne milletbişisqa ımaak'an, Samariyebidə nenenab şahareeqa ikkimeebaç'e. **6** Ts'eppa aguyne vəq'əbisişqa xhinne İzralinelye milletisqa havak'nə. **7** Hapk'inne cigabişee «Xəybışda Paçahiyvalla k'ane quvxhava» eyhe. **8** Vuk'aranbi yug qee'e, hapt'ynbı üç'üb qee'e, i'xnabişə gyavts'uynbı mattee'e, cinarid qıge'e. Şos man q'ərad huvu, şunad q'ərad hele. **9** Şu şoka yi'q'eeqa qı'i k'ınəağayn, nuk'rayn, medin nencad pil ilymaat'a. **10** Yəq'ısva torbaniy, badal ha'asın gurtñi, çarixbiniy, əsaanı ilymaat'a. İşçiyis otxhanan kar gexha. **11** Nene xiveeqa, şahareeqa ikkep'ee, maa'ar şos sik'ıma insan t'abal he'e, mançə alyhəəsmeyib manbışəəng'a aaxve. **12** Xaaqa ikkep'imeeyib gırging'us salam hevle. **13** Xav şos sik'inxhee, vuşda xayir-düə mançıl vuxhes, şos sik'ındesxhee, vuşda xayir-düəyib mançıl aaxvas deş. **14** Şavusmecab şu abi devkanxhee, şol k'ırı ilydiyxhexhe məxdine xaançə, şahareençe alyhəmee, vuşde g'elybişilin tooz gikke. **15** Zi şok'le hək'en eyhe, Q'ıyaamatne işğil mane şaharis Sodomuliy Homorayle dağamda ixhes. **16** Haane, Zi şu vəq'əbi xhinne umulybişisqa g'ixoole. Mançıl-allab xoçebi xhinne ək'elika, qı'nerkebi xhineyib ziyan hudyoolenbi vuxhe. **17** İnsanaşike şucab şu havaace, manbışe şu mahkamabışeeqa ts'its'aa'as, cone sinagogbişee cümbişika gyootas. **18** Şu Zal-allı ç'ak'ınbisişqayıy paççahaşaşisqa vukkees. Şunad manbışisə menne milletbişis Yızde hək'ee yuşan haa'as. **19** Şu mebibmişde xilyaqa qoolemee, nəxüdnə eyhes, hucoone eyhesva, mançına himaa'a. Hucooyiy eyhes ikkanva mane gahil şok'le hagvasın. **20** Mankeb şu deş yuşan haa'as, vuşde adın Xəybışeene

Dekkin Rı'h yusan ha'as. **21** Cocee çoc, dekkee **11** I'see, Cune yişiq'vəne telebayk'le hucooyiy dix mering'une xilyaqqa gyapt'ecenva qevles. ha'as ikanva uvhu, mançe izrailybişde Uşaxaarib dekkilqayi yedilqa g'elil qeepxa, manbi şaharbişee xət qa'asvayiy maabinbışilqa Allahın mering'une xilyaqqa gyapt'ecenva qevles. **22** cuvab hixhara'as ayk'an. **2 Yəhyə** zindaneenang'a Şu gırğınbışık'le Zal-allá g'imooce qeepxhes. Masixhee ha'ane işbişde hək'ee g'ayxhi, Vuşuyiy k'anyaqqamee örxii g'attixhanasda. **23** Şu mang'vee cun telebabı Mang'usqa qiyghanas sa şaharee dağamiyvaleeqa gyapk'imee, manisa g'uxoole: - Qalesda Ğuniy vor, deşxhee, şahareeqa heepxe. Zi şok'le hək'en eyhe, şu mernane gozet ha'as? **4** I'see manbişis Izrailyne şaharbişee alycaaxu c'əveepxhesse, inəxdun alidghiniy qele: - Hudoora, g'acu-İnsanna Dix qalesda. **24** Teleba ma'allimile, g'ayxhiy Yəhyeyə yusan he'e: **5** bi'rq'l'nbişik'le nukarir cune xəring'ule xərra eyxhena deşxhe. g'ecen, k'aanbi iviykaranbi, maşikan i'xnabimanbi **25** Teleba cuna mə'ellim xhinne, nukarir cuna matteebaxhenbi, g'idiyxhenbışık'le g'iyxhen, xərna xhinne ixhee c'əv. Xaane xəring'uk'le Ba'al- hapt'lynbi tüt'üb qeexbaxhe, kar deşinbışilqa yugna Zevulva eyhexheene, mang'une xaabınbışık'le xabar hivxhar haa'a. **6** Zalqa şak hidi'na nimee man cuvab nimeexheeyid geed eyhes! **26** Mançıl- baxtivariy! **7** Yəhyeyən telebabı apk'imme, I'sa allab manbişile q'iməqəq'ən. Məxdin ooqa kar cəmə'ətis Yəhyeyənə hək'ee yusan ha'a giyğal: - aletçyun, kar eyxhen deş, man mats'axhxhecen. Sahreeqa nişqa ilyaakasniy hapk'in? Q'amışqane, Məxdinid dyugulenin deşin, aq'valqa qığmcəcən. mitsin 1'giykar ha'ane? **8** Nişiqanlı su ilyaakas **27** Zi şok'le miç'axiyvalee uvhuyn, şu yiğniyığın hapk'in? İnsaniqane, micagın tanalınbi ali'iyne? eyhe, vuşde k'ireeqa uvhuynud şu daxabışile eyhe. Micagın tanalınbi ali'ynbi paççahaşaşde sarayıbsee **28** Can gik'as əxənbisile, ri'h gik'as dəxənbisile vooxhe. **9** Manke nişqa ilyaakasniy hapk'in? q'iməqəq'ən. Canikimid, ri'h'kimid cehinyamee **10** Peygəmbarıqane? Ho'o, Zi şok'le eyhen, mana ha'as əxəsing'ule qəvəqən'. (**Geenna g1067**) **29** peygəmbariler ooqana vor. **10** Mana şena insan vor, Q'oble maççariy, nya'a sa yezane pilis massa hoole cune hək'ee otk'unna: «Haane, Vale ögiyl xabar dişde? Mançina sacab vuşde Xəybiseene Dekkee ana Yızda insan g'ixe, Mang'vee Vas yəq haa'as». ittevhü c'iyelqə g'a'avxhas deş. **30** Mang'uk'le **11** Zi şok'le hək'eda eyhe, yadaaşə vuxuynbışde vuşde vuk'lel xhuleble c'ər vuxhayd ats'a vod. yi'q'nee məxrına xhineeqa k'yoq'ana Yəhyə xhinne **31** Mançıl-allab q'iməqəq'ən, şu qətqəs-əlatqəs xərna ixha deş. Xəybiseene Paççahiyyaleenamə dexhesde maççareesileb nimeexheyib giranba nekke qivdyats'ina, mang'ule xərna ixhes. vob! **32** Şavaayiy insanaaşine ulene ögiyl Yızın **12** Yəhyeyəne yiğbişile g'iyiniye yiğilqamee, sura aqqı, Zinad Yızde Xəybiseene Dekkine ögiyl, Xəybiseene Paççahiyyaleeqa gucuka gyabak'a, mang'un sura aqqas. **33** Şavaayiy insanaaşine şavaayiy maqa gixhasva əq'üba opxhan manar ulene ögiyl Yızın sura iqdyaqqi, Zinad Yızde gexhana. **13** Q'aanununud, gırğına peyğəmbaraşəd Xəybiseene Dekkine ögiyl, məxring'un sura aqqas Yəhyelqasse uvhu. **14** Şu q'abil ha'axhee, Yəhyə deş. **34** Vuşde fikreeqa qımaylecen, Zi c'iyene sak'alasda. Mana İlyas peyğəmbar vorna. **15** aq'valqa sülyh allesvaniyhan ari. Zi sülyh deş, K'ırıbinang'vee k'ırı alixhxhecen! **16** Şavukne Zi g'ilinc allesva ari. **35** Zi dix dekkike, Yiş yedike, ine gahilin insanar akar haa'as? Manbi maydama Sosur abayke curaa'asva ari. **36** İnsanın xaabınbi, gyuv'urne menne uşaxaaşılıqqa cuvab ayhene mang'un duşmanar vuxhes. **37** Dekkiy yed Zale uşaxaaşik akar: **17** «Şi şos dyutyak' hook'u, geer ikkanna, Zas sik'ina deş vor. Dixiy yiş Zale şumee mək'ar hi' deş! Si şos ak'ina mə'niy geer ikkannar, Zas sik'ina deş vor. **38** Cun çarmix qəpq'i, şumee gyaşaş deş!» **18** Yəhyə qarıyng'a, alyaat'u Zaqar qıhna qıdyarınar, Zas sik'ina deş vor. mang'vee kar udyyotxhanva, caxırıd ulydyoğava, **39** Şavusiy cuna i'mi'r havaaces vukkan, mang'vee «Mana cinin aqqiva» eyhe ixha. **19** insanna cuna i'mi'r avaak'an haa'asda. Şavaayiy cuna Dixmee qarıyng'a Mang'vee otxhan-ulyoğava, i'mi'r Zal-allá huvu, mang'vee cuna i'mi'r meeb «İne vuxhnat'ay, ulyoğane insanıqə ilyaakende, alyapt'asda. **40** Şos akka aaqang'vee, Zasid aaqasın. nalok'bı sa'anbışikayıy binahnanbışika hambaz Zas akka aaqang'vee, Zi G'axuvuyng'usud aqasın. ixha!» K'orana ək'elymee ha'ane işbişike vaats'a **41** Peyğəmbaris, peyğəmbarva akka aaqang'vee vooxhe. **20** Qiyğa I'see Vucee əlaamatbi haguyne peyğəmbaris sik'ınab mukaafat alyapt'as. Qorkune şaharbişee, binahbışike xil ts'its'di'ynbışis, insanis, qorkunava akka aaqang'vee, qorkuyng'us Allahne yəqqi'lqa sidipk'iliynbışis güx haa'a: **21** sik'ınab mukaafat alyapt'as. **42** Zi şok'le hək'eda - Şolqa ver ooxas, Xoraziniy Bet-Tsdaya! Şok'le eyhe, şavaayiy Yızde qivdyats'iyne telebaysa haguyn əlaamatbi, Allahne qivdyats'anbışık'le Suriy k'oleedin mik'an xhyan huvu, mana mukaafat Sidonul haguynbixhiy, maabınbışe noots'acabniy dena axvas deş.

savk' alas, p'erk'iybid ali'i yi'qqi'l gyuv'aras. **22** Mang'veeyid xil hotkumee, xil yug qexhe, mansa Zi şok'le hak'eda eyhe, Q'iyaamatne yiğil şos xil xhinne qexhe. **14** Fariseyar sinagogeene Suruleiy Sidonile dağamda ixhes. **23** Kefernahum, vak'le yiğna ciga xaybişee vuxhesvane ats'a? De'eş, yiğna ciga cehinnyamee vuxhes. Vak'le haguyinmeen alaamatbi Sodomil haguynixhiy, mana şahar g'iyniye yiğilqamee aaxvasdaniy. (**Hadəs g86**) **24** Zi şok'le sayid eyhen, Q'iyaamatne yiğil vas Sodomule dağamda ixhes. **25** peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: **18** «Haane Manke I'see eyhen: - Dek, Ğu in karbi, Zi g'ayxi'na G'ul! Zas Mana geer iukkan, Yizde k'orana ak'elynanbişikeyyi aalimaaşike dyugul hi'i yik'es ikkanəxrına Mana vor. Zi Yizin Ri'h Mang'us usħaxxaşik'le haguva, Zi Ğu, xaybişdayiy-c'iyebiṣda heles. Mang'vee milletbişis qotkuyne məhkamayne Rəbb, axti qa'a! **26** Ho'o, Dek, Ğu man Vas məxüd hək'ee neng'uk'lecad eyhes ixhes deşva uvhu. (**Hadəs g86**) **27** Yizde Dekkee gırıncad Yizde xilyaqqa quvu. Dekkile ġayri, Dix şavuk'lecar ats'a deş. Dekkirk Duxayle ġayri şavuk'lecar ats'a deş. Dicesir Dek şavusiy hagvas iukkan, manbişik'ler ha'as deş, K'ətqəs qexhen pelyted k'ətqə'əs deş. haaggvana. **28** Obzuriybuiy xev yi'l'daranbi, Zasqa able, Zi şu sibik qaa'as. **29** Zicar Zi axtira ikdekkana vor, Yizin yik'id güvənada vod. Zi hoolena xamut alept'e, Zaked şos xət qixhe. Manke şok'leb rəhətiyvalla aveekesda. **30** Zi hoolena xamut yi'q'ba deş vob, xevid sibikin vod.

12 Mane gahil, I'sa Şabbatne yiğil suk qevhuyne çolbişle k'ena i'lğəə eyxhe. Mang'un telebabı missibə vuxhal-allə, manbişe git'y (sunbul) quodu abna suk opxhan giviyğal. **2** Fariseyaşaik'le man g'acu, Mang'uk'le eyhen: - İlekende, Yiğne telebabışe Şabbatne yiğil hidya'asin işbi vod ha'a! **3** I'see manbişik'le inəxüd eyhen: - Nya'a şu qətqi' dişde, Davudiy cukanbi mis qeepxhayng'a, mang'vee hucooyi hı'iva? **4** Mana Allahne xaaqa ikkeç'u, muq'addasın giney alyaat'u, cukanbişika sacigee oyxhanan. Man giney kaahinaaşile ġayri şavuscad oxhanas iukkan deşdiy. **5** Şu Q'aanune qətqi' dişde, kaahinaaşе Şabbatne yiğil Allahne Xaa iş hav'eeyi, manbişil taxsir axva deş? **6** Zi şok'le eyhen, Allahne Xaaler Doyukana inyaa vor. **7** Şok'le «Zas q'urban deş, rəhi'm vukkan» cuvab hucooy eyhen ixhay atsts'axhanxiy, şu taxsir deşinbişilqə binah qaa'as deşdiy. **8** İnsanna Dix, Zi Şabbatne yiğinar Xərna vorna. **9** I'sa mançe sinagogeeqa qarayle. **10** Maa'arir xil qeqquna sa insan eyxhe. Fariseyaşaş I'salqa taxsir qaa'asin kar t'abal ha'a ixhayke, manbişe Mang'uke qiyghanan: - Nya'a, Q'aanunun Şabbatne yiğil yug qaa'as havaysarənbine? **11** I'see manbişis inəxdün alidghiniy qele: - Vuşde neng'ukamecab sa vəq'a vuxheene, vucub Şabbatne yiğil g'uyeeqa g'a'aybxheene, nya'a, şu mana mançe alqaahas dişde? **12** İnsan vəq'əyle nimeexheyir giranra vor! Mançıl-allab Şabbatne yiğil yugvalla haa'as havaysarna. **13** Mançile qiyga Mang'vee ik'arang'uk'le eyhen: - Xil hotke!

Mang'uqab qihna geeb insanar avayk'an, Mang'vee manbişin gırınbı yug qaa'anbi. **16** I'see Cune hək'ee neng'uk'lecad eyhes ixhes deşva uvhu. **17** Məxüd Rəbbine mizele yuşan ha'ane Yeşa yiğil vas Sodomule dağamda ixhes. **18** «Haane Manke I'see eyhen: - Dek, Ğu in karbi, Zi g'ayxi'na G'ul! Zas Mana geer iukkan, Yizde k'orana ak'elynanbişikeyyi aalimaaşike dyugul hi'i yik'es ikkanəxrına Mana vor. Zi Yizin Ri'h Mang'us usħaxxaşik'le haguva, Zi Ğu, xaybişdayiy-c'iyebiṣda heles. Mang'vee milletbişis qotkuyne məhkamayne Rəbb, axti qa'a! **26** Ho'o, Dek, Ğu man Vas məxüd hək'ee yuşan haa'as. **19** Mang'vee ts'irib haa'as deş, h'ccatid ha'as deş, Mang'un sesid şahrabisee xilyaqqa quvu. Dekkile ġayri, Dix şavuk'lecar ats'a deş. Dekkirk Duxayle ġayri şavuk'lecar ats'a deş. Dicesir Dek şavusiy hagvas iukkan, manbişik'ler ha'as deş, K'ətqəs qexhen pelyted k'ətqə'əs deş. haaggvana. **28** Obzuriybuiy xev yi'l'daranbi, Zasqa able, Zi şu sibik qaa'as. **29** Zicar Zi axtira ikdekkana vor, Yizin yik'id güvənada vod. Zi hoolena xamut alept'e, Zaked şos xət qixhe. Manke şok'leb rəhətiyvalla aveekesda. **30** Zi hoolena xamut yi'q'ba deş vob, xevid sibikin vod.

22 Mançile qiyga I'sayne k'anyaqa cinaaşe aqqina bi'rqi'na, miz avquna sa insan arayle. I'see mana yug q'a'ana. Mang'uk'le g'ecenid, yuşanın ha'ana. **23** Gırıncı insanar mançile mattepəxha sana-sang'uke qiyghanan: - Deşxhee, inane vor Davudna Dix, Masixh? **24** Fariseyaşaik'le man g'ayxhi eyhen: - Mang'vee cinar, cinaaşine xəring'une Ba'al-Zevulne gucuka qığ'a. **25** Fariseyaşaşine ak'leençe i'lğəən I'sayk'le ats'axhxha, Mang'vee manbişik'le eyhen: - Sa ölka q'öne cigeeqa quvxhaxhee mana q'əra quvxhes, q'öne cigeeqa quvxhana şaharib, xavid geed aaxvas deş. **26** Şeyt'anın şeyt'anın qıçayhexheene, man adğançə q'öna qıxhava eyhen vodun. Məxüdxeene, nəxübne mançina paçcahiyvalla aaxvas? **27** Zi cinar Ba'al-Zevulne gucuka qığ'a'xheene, manke vuşde telebabışe şavne gucukane qığ'a? Mançıl-allab manbi şos haakimara vuxhes. **28** De'eş, Zi cinar Allahne Ri'hı'ka qığ'a'xheene, Allahne Paçcahiyvalla şolqa qabınava eyhen vodun. **29** Şavusse guncane insanne xaaqa ikkeç'u, mang'un g'el-xil idiy't'il sixbi ha'as əxəyee? Məxring'un ts'etta g'el-xil ayt'alias iukkan, qiyğad sixbi ha'as. **30** Yizin sura ıqdyaqqına, Zaka parxaçra vor, Zaka sidya'ang'veeyid dağa'anxhe. **31** Mançıl-allad Zi şok'le eyhen, insanaaşine gırıncı binahbişileyi kufurile ilyheepç'esi, saccu Allahne Ri'hı's hı'iyne kufurile ilyheepç'esi. **32** Şavaayıy insanne Duxayk'le cuvab uvhu mang'une binahile ilyheepç'esi, Muq'addas Ri'hı'k'le cuvab uvhu yng'unemee binahile ine dyunyeylib şene dyunyeylib ilyheepç'esi deş. (**aiən g165**) **33** Yivek'le yugnava eyhexheee, mançine şagavik'led yugnava eyhe. De'eş, yivek'le qüvçunava eyhexheee, mançine şagavik'led qüvçunava eyhe. Yiv çine şagavikxhe vaats'a vooxhena. **34** Xoçebiṣda nasıl, şu pisinbinang'a, vuşde ghalyaqa yugun

qayleyee? İnsanne yik'eedin mizelyxhe eyxhen. – Sa insan toxum oozasva qığeç'e. 4 Mang'vee
 35 Yugne insanee yugvaline xazineençe yugun toxum oozamee, toxumen sabarabi yəqqi'nə
 karbixhe qığ'a'anbi, pising'veeyid pisde xazineençe mgleqqa g'a'adak'va. Maqad şit'yar aletxu
 pisinbihxhe qığ'a'anbi. 36 Zi şok'le eyhen, qadi, manbi oyxhananbi. 5 Mane toxumin
 Q'iyamatne yiğil nişl-allə qadiy uvhuyne cuvabil- sabarabid g'a'adak'vanbi nyaq'v k'ilybanane
 alla, insanaşa cuvab qeles. 37 Ghaleençe g'ayenane cigeeqa. Nyaq'v maa'ab k'ilybava,
 qığeç'uynə sa cuvabil-allə vak'le qorkunavad manbi zaradacad aleylenbi. 6 Veriğ üvxümeeyib
 eyhesin, menne cuvabil-allə valqa taxesirid kokbi deşva manbi qeqvanbi. 7 Mançine sassabid
 gixhxhesin! 38 Manke Q'aanunne mə'əllimaaşeyiñ ği'c'iybışeeqa g'a'adak'va. Ği'c'iyid axti qixha,
 fariseyaşa I'sayk'le eyhen: – Ma'əllim, şas Ğu manbi çik avud g'alya'a, aleyles haysar deş. 8
 əlaamat hagu ikkan. 39 I'see manbişis inəxdun Yugne cigeeqa g'a'atk'uynə toxumbışemee yugun
 alidghiniy qele: – Allahne yəqqi'le qıkk'epç'iynə, şagav hele. Mançine sassançın vəş nəqqees,
 ine gahine pisde insanaşa əlaamat t'abal ha'a. sassançın yixht's'al, sassançınid xhebts'al nəqqees
 Manbışis Yunus peygamberne əlaamatilə gayri ezuyüncüle geed şagav hele. 9 K'ırıbinang'vee
 nencad əlaamat heles deş. 40 Nəxüriy Yunus k'ırı alixhxhecen! 10 Telebabı I'saysqa qeepxha
 peygamber xhebille yiğnayıy xheyibile xəmna qiyghanan: – Nişl-allane cos misaalabı ts'its'a'a?
 xənne baluğne vuxhne axu, həməxürür İnsanna 11 Mang'vee manbişis inəxdun alidghiniy qele:
 Dix, Zi xhebille yiğnayıy xheyibile xəmna c'iyene – Sos Xəybışeeene Paççahiyvaleene dyugulene
 k'oralybışee axvas. 41 Ninevayne milletin Yunus karbişin ats'axhxhay huvu, şenbişismee huvu
 peygamberne cuvabil k'ırı alixhxhiva, binahbışike deş. 12 Şavuqayiy vod, məxrıng'us sik'ildad
 xil ts'its'av'uva, Allahne yəqqi'lqa satk'ilva, geed heles, maxrıng'uqa gırğın hexxaalika ixhes.
 Q'iyamatne yiğil manbi oza qeepxha mane Şavuqayiy deş, məxrıng'une xilençe vodunid
 insanaşa ilqala taxsir gixhxhes. Həşdemee inyaa g'ayşesin. 13 Zi misaalabı ts'its'a'a-ts'its'a'a
 Yunusuler Xərnə vor. 42 Canubne kraliceeyid mançıl-allə manbışika yuşan ha'a, manbışık'le
 dyunyeyne şene q'omançə ari Sileymanne k'orane ilyakamee g'ece deş, k'ırı iliixhemeyid g'iyxhe
 ək'elil k'ırı alixhxhiva, məng'eeqid Q'iyamatne deş, manbışılqa hiyxharid deş. 14 Məxtüd Allahne
 yiğil oza qiyxha mane insanaşa ilqala taxsir gixhxhes. mizele yuşan ha'anə Yeşaya peygambaree otk'unin
 Həşdemee inyaa Sileymanlılar Xərnə vor. 43 Cin xhinne eyxhe: «G'ayxhiylette g'ayxhesin, solqamee
 insanne adğançə qığeç'ule qiyğa xhyanbi deşde yic hixharas deş, İlyakiylette ilyakasınbi,
 cigabişee ilyik'ar axva, çisin manzil haa'asın ciga şok'lemeey yic g'aces deş. 15 İne milletin
 t'abal ha'a, yicid iiveke deş. 44 Mane gahil mançın yik'bı g'ayelqa sak'ı, K'ırıbışık'led dağamda
 eyhen: «Zi dorala, qığeç'uynecar xaaqa sak'alas». g'iyxhe, Manbişə uleppi gyatxiynbi, Ulepşik'led
 Mane xaaqa sak'imee, mançık'le xav qatxhu, g'imceccenva, K'ırıbışık'led g'imiyxhecenva,
 vuşucar dena, məttdə g'aces. 45 Manke man atk'in Yik'bışık'led haymexhecevə, Zalqab sıviy'əl deş,
 çikasana yighthille çiled pisin cinar qott'ul qales. Zi co yug qeecenva». 16 Şu nimee baxtivarariy,
 Manbid maqa adı, maayid axvasınbi. Məxrune vuşde uleppişik'led, k'ırıbışık'led g'ece-g'iyxheva!
 insan qiyğa ixhayn, ts'etta ixhaynçile pisde qales. 17 Zi şok'le hək'en eyhe, peygambaraşına
 İne gahine pisde insanaşa vuk'lelqad man qales. g'ellesinbışık'led, qopk'une insanaşaik'led, şok'le
 46 1'sa cəmə'ətika yuşan ha'aməe, Mang'unə yedyi g'ecenbi g'acu ıkkaniy, g'acesme manbışık'le
 Mang'un çocar Mang'uka yuşan haa'asva abi, g'ab əxi' deş, şok'le g'iyxhenid manbışık'le g'ayxhes
 ulyoozar. 47 Şavaamee Mang'uk'le eyhen: – Yiğna ıkkaniy, g'ayxhesid əxi' deş. 18 Həşde şu k'ırı
 yedyi Yiğin çocar g'abib ulyobzur, Vakavub yuşan alixhxhe mane ezang'une misaalayka hucooyiy
 haa'as vukkan. 48 I'see mane insanis inəxdun eyhes ıkkikinva. 19 Şavuk'leyiy Xəybışeeene
 alidghiniy qele: – Yizda yediñ Yızın çocar vuşbəne? Paççahiyvaline hək'ee eyhen g'ayxhi, mang'ulqa
 49 Mang'vee xileka Cun telebabı haagu eyhen: – man hidixxhar, mang'une yik'eeqa ezuyn şeyt'annın
 Yizda yedir, Yızın çocar inbi vob. 50 Şavaayiy Yizde qoqən. Yəqqi'ne mgleqqa g'a'aypxhina toxum
 Xəybışeeene Dekkis ıkkanan ha'a, manar Yizda çoc, mana vob. 20 G'ayenane cigeeqa g'a'aypxhinaamee,
 Yizda yiçü, Yizda yed yeexhe.

13 1'sa manecar yiğil xaançə qığeç'u, golyune
 k'ane giy'ar. 2 Mang'une hiqiy-allə manimeen
 millet sadiva Mana ark'in lotk'ee giy'ar, milletmee
 deryahne mglekcad axva. 3 I'see manbişis
 misaalabı ts'its'a-ts'its'a'a geed kar yuşan ha'a:
 eyhen g'ayxhi, şadvalin zarada «Ho'ova» eyhene
 insanık akar. 21 Məxrıng'uqa kok deşva
 mana sik'inna gahna axva. Dağamin yiğbi
 qadimee, Allahne cuvabil-allə mang'uqa qihna
 gyapk'imee, mana yəqqile qığeç'esda. 22 Ği'c'eeqa
 g'a'aypxhinaamee, eyhen g'iyxhene, yiğisiysin işbi
 ha'ava, var-devletin hoyt'alva, man g'ayxhiy

cuvab cune adcad gek'ane insanik akar. Mançil-allad toxumen şagav hele deş. (aiōn g165) 23 pisvalla ha'an gırGINBİ Mang'UNE Paççahiyvaleençe Yugne cigeeqa g'a aypxhunamee, eyhen g'iyxhene, sançıl qadaxan ses qööne gyopxhanne peşteeqa vuk'leeqa k'yadaçene insanik akar. Məxring'vee dağaa's. 43 Qopkuynbimee mane gahil cone sassa yəqqees vaş, sassa yəqqees yixht's'al, sassa Dekkine Paççahiyvalee veriğ xhinne hits'aaghár yəqqeesid xhebt's'al nəqqees ezuyncile geed vuxhes. K'ırıbinang'vee k'ırı alixhxecen! 44 şagavxhe helen. 24 I'see manbişis sa mebnab misala Xəybışda Paççahiyvalla çolee dyugulyav'yne ts'its'aa'a: - Xəybışda Paççahiyvalla nişkne akar? xaziy Nayk akar. İnsanik'le mana aveykimee dyugul Haane, insanee cune çoleeqa yugna toxum üvxü. haa'a. Qiyga man çol alışes əxecenva, şadra 25 İnsanar g'alyap'iyng'a mane insanna duşman ayk'anna cuqa vodun gırGincad kar massa heles. ari, sukeeqa xarvak' oozu ayk'anna. 26 Suk ələə 45 Xəybışda Paççahiyvalla nişkne akar? Haane, gibgilmeec xarvak' g'ooce giviygal. 27 Nukarar sa taaciree micagin mirvaribi t'abal ha'a. 46 xaane iyesiysqa qabı eyhen: «Yışda xərna, nya'a Mang'uk'le geeb giranna mirvari aveykimee, mana ǵu çoleeqa yugna toxum dişde üvxü? İna xarvak' sa mirvari alıves vəəxecenva, ayk'anna cuqa nençeniyxan vuxha?» 28 Mang'vee nukaraasık'le vodunmeen gırGIN kar massa heles. 47 Sayib eyhen: «Man duşmanee hı!». Nukaraşə mang'uke Xəybışda Paççahiyvalla deryaheeqa avhuyne, qiyghanan: «Vas ikkanxhee, şı hapk'in mana curayn-curayn baluğar gyat'uyne toruk akar. ulyoodas?» 29 İyesee eyhen: «De'les, şu xarvak' 48 Tor gyatsts'imee, man hadğı deryaheençe ulqodamee, sayib g'idevcu sukcab ulyooda. 30 qıgayhen. Qiygab gyuv'ur yugun baluğar g'ayxi' Hasre qiyşalasmee manbişisacigeead aleylecen. 31 İyesee eyhen: «De'les, şu xarvak' 49 Dyunyeyn axir hitxiring'ad həməxüd ixhes. sav'u, gyoxhhan haa'asin xhinnen bafabi he'eva Malaaikar adi pisinbi qopkuynbise əreençey eyhes. Qiygab suk yizde anbareeqa üvxeva eyhes». g'əvxü, (aiōn g165) 50 manbişis şaguybiyyiy ik'arike 31 İ'see manbişis sa mebnab misala ts'its'aa'a: sili sana-sançıl qadaxan ses qööne gyopxhanne - Xəybışda Paççahiyvalla insanee cune çoleeqa peşteeqa dağaa's. 51 İ'see manbişike «In üvxliyne xardalne toxumek akar. 32 Xardalna eyhen gırGIN şolqa hitxhirinneva?» qiyghan. toxum gırGIN toxumbişa nekke k'ınna vuxheeyib, Manbiş «Ho'ova» eyhe. 52 İ'see manbişik'le mana alyabimee dirigeə ələane alabişde nekke eyhen: - Xəybışeene Paççahiyvaline hək'ee axtinqılıq siviyk'al. Mançike xəə ilededaxvane uvhuyn hitxirina Q'aanunna mə'allim, mançil-şit'yaşa akvaabi ha'asda xhinenna sa yiv vooxhe. allar xaazineençe ts'edini yisseyin qıgayhene 33 İ'see manbişis sa mebnab misala ts'its'aa'a: xaane iyeseeşik akar. 53 İ'see man misaalabid - Xəybışda Paççahiyvalla xamırılqa ilekkane ts'its'l'i manče ayk'anna. 54 Mana Cune şahareeqa acıxamırık akar. Zəiyfee man alyaat'u xhebne sark'il, maane sinagogee cəmə'ət xət qa'a giviygal. vəhxheene urveeqa alikki'ı bikirda aleylesmee Cəmə'ət mançile mattixha eyhen: - Nençeniyxan g'alyadaçen. 34 İ'see man gırGIN misaalabid Mane İnsaniqa manimeena k'orana ək'el vuxha? ts'its'a-a-ts'its'a-a eyhe ixha, Mang'vee milletis Nəxüdiniyan Mang'usse man əlaamatbi hagvas misala ts'its'dyav'u vuçjud eyhe ixha deş. 35 əxa? 55 İna ustadna Dix dişee? Mang'UNE yedinid Məxüd peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: do Mayram dişde vod? Nya'a Yaaq'ub, Yusuf, «Zi ghal misaalabid ts'its'a-asva aaqas, Dyunye Şimon, Yahuda Mang'un çocar dişde vob? 56 itxhiniyle inyaqa Dyugulenda axuyn karbi Zi Nya'a Mang'un gırGIN yiçubi inçegana dişde şos yuşan ha'as». 36 İ'sa milletike curxha, vooxhe? Nençeniyxan Mane İnsanis man gırGIN xaaqa ikkeç'e. Mang'un telebabı Mang'usqa qabı eyhen: - Çolee alyabiyne xarvak'na misala hucoo eyheniyva şas yuşan hee'e. 37 İ'see manbişis inəxdun alidghiniy qele: - Yugna toxum oozana İnsanna Dix vorna. 38 Çolud dyunye vod. Yugun toxumbişa Paççahiyvalinuşaxar. Xarvak'ib şeyt'əninuşaxar vob. 39 Xarvak' oozuna duşmanır, iblis vorna. Qiyışalna gahib dyunyeyn axir vodun, qivişalambib malaaikar vobimbi. (aiōn g165) 40 Xarvak' ulyoodu gyooxhan haa'an xhinne, məxüd dyunyeyn axir qadying'a ixhes. (aiōn g165) 41 İnsanne Duxee Cun malaaikar g'axuvles, mançinid pisde yəqqi'lqa ts'its'aa'an karbiyiy

pisvalla ha'an gırGINbİ Mang'UNE Paççahiyvaleençe 42 Manbişis şaguybiyyiy ik'arike sili sana- 43 Qopkuynbimee mane gahil cone sassa yəqqees vaş, sassa yəqqees yixht's'al, sassa Dekkine Paççahiyvalee veriğ xhinne hits'aaghár yəqqeesid xhebt's'al nəqqees ezuyncile geed vuxhes. K'ırıbinang'vee k'ırı alixhxecen! 44 şagavxhe helen. 24 I'see manbişis sa mebnab misala Xəybışda Paççahiyvalla nişkne akar? Haane, gibgilmeec xarvak' g'ooce giviygal. 27 Nukarar sa taaciree micagin mirvaribi t'abal ha'a. 46 xaane iyesiysqa qabı eyhen: «Yışda xərna, nya'a Mang'uk'le geeb giranna mirvari aveykimee, mana ǵu çoleeqa yugna toxum dişde üvxü? İna xarvak' sa mirvari alıves vəəxecenva, ayk'anna cuqa nençeniyxan vuxha?» 28 Mang'vee nukaraasık'le vodunmeen gırGIN kar massa heles. 47 Sayib eyhen: «Man duşmanee hı!». Nukaraşə mang'uke Xəybışda Paççahiyvalla deryaheeqa avhuyne, qiyghanan: «Vas ikkanxhee, şı hapk'in mana curayn-curayn baluğar gyat'uyne toruk akar. ulyoodas?» 29 İyesee eyhen: «De'les, şu xarvak' 48 Tor gyatsts'imee, man hadğı deryaheençe ulqodamee, sayib g'idevcu sukcab ulyooda. 30 qıgayhen. Qiygab gyuv'ur yugun baluğar g'ayxi' Hasre qiyşalasmee manbişisacigeead aleylecen. 31 İyesee eyhen: «De'les, şu xarvak' 49 Dyunyeyn axir hitxiring'ad həməxüd ixhes. sav'u, gyoxhhan haa'asin xhinnen bafabi he'eva Malaaikar adi pisinbi qopkuynbise əreençey eyhes. Qiygab suk yizde anbareeqa üvxeva eyhes». g'əvxü, (aiōn g165) 50 manbişis şaguybiyyiy ik'arike 31 İ'see manbişis sa mebnab misala ts'its'aa'a: sili sana-sançıl qadaxan ses qööne gyopxhanne - Xəybışda Paççahiyvalla insanee cune çoleeqa peşteeqa dağaa's. 51 İ'see manbişike «In üvxliyne xardalne toxumek akar. 32 Xardalna eyhen gırGIN şolqa hitxhirinneva?» qiyghan. toxum gırGIN toxumbişa nekke k'ınna vuxheeyib, Manbiş «Ho'ova» eyhe. 52 İ'see manbişik'le mana alyabimee dirigeə ələane alabişde nekke eyhen: - Xəybışeene Paççahiyvaline hək'ee axtinqılıq siviyk'al. Mançike xəə ilededaxvane uvhuyn hitxirina Q'aanunna mə'allim, mançil-şit'yaşa akvaabi ha'asda xhinenna sa yiv vooxhe. allar xaazineençe ts'edini yisseyin qıgayhene 33 İ'see manbişis sa mebnab misala ts'its'aa'a: xaane iyeseeşik akar. 53 İ'see man misaalabid - Xəybışda Paççahiyvalla xamırılqa ilekkane ts'its'l'i manče ayk'anna. 54 Mana Cune şahareeqa acıxamırık akar. Zəiyfee man alyaat'u xhebne sark'il, maane sinagogee cəmə'ət xət qa'a giviygal. vəhxheene urveeqa alikki'ı bikirda aleylesmee Cəmə'ət mançile mattixha eyhen: - Nençeniyxan g'alyadaçen. 34 İ'see man gırGIN misaalabid Mane İnsaniqa manimeena k'orana ək'el vuxha? ts'its'a-a-ts'its'a-a eyhe ixha, Mang'vee milletis Nəxüdiniyan Mang'usse man əlaamatbi hagvas misala ts'its'dyav'u vuçjud eyhe ixha deş. 35 əxa? 55 İna ustadna Dix dişee? Mang'UNE yedinid Məxüd peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: do Mayram dişde vod? Nya'a Yaaq'ub, Yusuf, «Zi ghal misaalabid ts'its'a-asva aaqas, Dyunye Şimon, Yahuda Mang'un çocar dişde vob? 56 itxhiniyle inyaqa Dyugulenda axuyn karbi Zi Nya'a Mang'un gırGIN yiçubi inçegana dişde şos yuşan ha'as». 36 İ'sa milletike curxha, vooxhe? Nençeniyxan Mane İnsanis man gırGIN xaaqa ikkeç'e. Mang'un telebabı Mang'usqa qabı eyhen: - Çolee alyabiyne xarvak'na misala hucoo eyheniyva şas yuşan hee'e. 37 İ'see manbişis inəxdun alidghiniy qele: - Yugna toxum oozana İnsanna Dix vorna. 38 Çolud dyunye vod. Yugun toxumbişa Paççahiyvalinuşaxar. Xarvak'ib şeyt'əninuşaxar vob. 39 Xarvak' oozuna duşmanır, iblis vorna. Qiyışalna gahib dyunyeyn axir vodun, qivişalambib malaaikar vobimbi. (aiōn g165) 40 Xarvak' ulyoodu gyooxhan haa'an xhinne, məxüd dyunyeyn axir qadying'a ixhes. (aiōn g165) 41 İnsanne Duxee Cun malaaikar g'axuvles, mançinid pisde yəqqi'lqa ts'its'aa'an karbiyiy

pisvalla ha'an gırGINbİ Mang'UNE Paççahiyvaleençe 42 Manbişis şaguybiyyiy ik'arike sana- 43 Qopkuynbimee mane gahil cone sassa yəqqees vaş, sassa yəqqees yixht's'al, sassa Dekkine Paççahiyvalee veriğ xhinne hits'aaghár yəqqeesid xhebt's'al nəqqees ezuyncile geed vuxhes. K'ırıbinang'vee k'ırı alixhxecen! 44 şagavxhe helen. 24 I'see manbişis sa mebnab misala Xəybışda Paççahiyvalla nişkne akar? Haane, gibgilmeec xarvak' g'ooce giviygal. 27 Nukarar sa taaciree micagin mirvaribi t'abal ha'a. 46 xaane iyesiysqa qabı eyhen: «Yışda xərna, nya'a Mang'uk'le geeb giranna mirvari aveykimee, mana ǵu çoleeqa yugna toxum dişde üvxü? İna xarvak' sa mirvari alıves vəəxecenva, ayk'anna cuqa nençeniyxan vuxha?» 28 Mang'vee nukaraasık'le vodunmeen gırGIN kar massa heles. 47 Sayib eyhen: «Man duşmanee hı!». Nukaraşə mang'uke Xəybışda Paççahiyvalla deryaheeqa avhuyne, qiyghanan: «Vas ikkanxhee, şı hapk'in mana curayn-curayn baluğar gyat'uyne toruk akar. ulyoodas?» 29 İyesee eyhen: «De'les, şu xarvak' 48 Tor gyatsts'imee, man hadğı deryaheençe ulqodamee, sayib g'idevcu sukcab ulyooda. 30 qıgayhen. Qiygab gyuv'ur yugun baluğar g'ayxi' Hasre qiyşalasmee manbişisacigeead aleylecen. 31 İyesee eyhen: «De'les, şu xarvak' 49 Dyunyeyn axir hitxiring'ad həməxüd ixhes. sav'u, gyoxhhan haa'asin xhinnen bafabi he'eva Malaaikar adi pisinbi qopkuynbise əreençey eyhes. Qiygab suk yizde anbareeqa üvxeva eyhes». g'əvxü, (aiōn g165) 50 manbişis şaguybiyyiy ik'arike 31 İ'see manbişis sa mebnab misala ts'its'aa'a: sili sana-sançıl qadaxan ses qööne gyopxhanne - Xəybışda Paççahiyvalla insanee cune çoleeqa peşteeqa dağaa's. 51 İ'see manbişike «In üvxliyne xardalne toxumek akar. 32 Xardalna eyhen gırGIN şolqa hitxhirinneva?» qiyghan. toxum gırGIN toxumbişa nekke k'ınna vuxheeyib, Manbiş «Ho'ova» eyhe. 52 İ'see manbişik'le mana alyabimee dirigeə ələane alabişde nekke eyhen: - Xəybışeene Paççahiyvaline hək'ee axtinqılıq siviyk'al. Mançike xəə ilededaxvane uvhuyn hitxirina Q'aanunna mə'allim, mançil-şit'yaşa akvaabi ha'asda xhinenna sa yiv vooxhe. allar xaazineençe ts'edini yisseyin qıgayhene 33 İ'see manbişis sa mebnab misala ts'its'aa'a: xaane iyeseeşik akar. 53 İ'see man misaalabid - Xəybışda Paççahiyvalla xamırılqa ilekkane ts'its'l'i manče ayk'anna. 54 Mana Cune şahareeqa acıxamırık akar. Zəiyfee man alyaat'u xhebne sark'il, maane sinagogee cəmə'ət xət qa'a giviygal. vəhxheene urveeqa alikki'ı bikirda aleylesmee Cəmə'ət mançile mattixha eyhen: - Nençeniyxan g'alyadaçen. 34 İ'see man gırGIN misaalabid Mane İnsaniqa manimeena k'orana ək'el vuxha? ts'its'a-a-ts'its'a-a eyhe ixha, Mang'vee milletis Nəxüdiniyan Mang'usse man əlaamatbi hagvas misala ts'its'dyav'u vuçjud eyhe ixha deş. 35 əxa? 55 İna ustadna Dix dişee? Mang'UNE yedinid Məxüd peygambaree otk'unin xhinne eyxhe: do Mayram dişde vod? Nya'a Yaaq'ub, Yusuf, «Zi ghal misaalabid ts'its'a-asva aaqas, Dyunye Şimon, Yahuda Mang'un çocar dişde vob? 56 itxhiniyle inyaqa Dyugulenda axuyn karbi Zi Nya'a Mang'un gırGIN yiçubi inçegana dişde şos yuşan ha'as». 36 İ'sa milletike curxha, vooxhe? Nençeniyxan Mane İnsanis man gırGIN xaaqa ikkeç'e. Mang'un telebabı Mang'usqa qabı eyhen: - Çolee alyabiyne xarvak'na misala hucoo eyheniyva şas yuşan hee'e. 37 İ'see manbişis inəxdun alidghiniy qele: - Yugna toxum oozana İnsanna Dix vorna. 38 Çolud dyunye vod. Yugun toxumbişa Paççahiyvalinuşaxar. Xarvak'ib şeyt'əninuşaxar vob. 39 Xarvak' oozuna duşmanır, iblis vorna. Qiyışalna gahib dyunyeyn axir vodun, qivişalambib malaaikar vobimbi. (aiōn g165) 40 Xarvak' ulyoodu gyooxhan haa'an xhinne, məxüd dyunyeyn axir qadying'a ixhes. (aiōn g165) 41 İnsanne Duxee Cun malaaikar g'axuvles, mançinid pisde yəqqi'lqa ts'its'aa'an karbiyiy

14 Mane gahil I'sayne hək'eedin xabarbi Galileyayne xəring'uk'le Hiroduk'le g'iyxhe.

2 Mang'vee cune nukaraasık'le eyhen: - Mana xhineeqa k'yooq'ana Yəhyə vorna. Mana hapt'ınybişde əreençey üç'ür qı'l qariva, Mang'usse məxdin əlaamatbi hagvas əxa. 3 Hirodee vucee ögeeçar dişdiy, çocune Philippne xhunaşseyne

Hirodiadaynemee, Yəhyə aqqı'i g'elybı-xileppi qəpqı'i'n ts'ırkı ha'a: – Man rı'hı'd! **27** Mankecar ayt'il, zindaneeqaniy dağerçu. **4** Nya'askanniy I'sa manbışka yuşan ha'a giygal. Mang'vee Yəhyee Hirodук'le uvhuva: «Vas Hirodiada manbışık'le: «Qi'maqq'ən, Zi vorva» eyhe. **28** hee'es yixhes deşva». **5** Hiroodus Yəhyə gik'as Pyoturee Mang'us inəxdun cuvab qele: – Yizda ikiyikineyir, mana cəmə'atlı qəyq'ənnaniy. Xərna, Mana Əuxheene, zak'le xhinel oo iykar Cəmə'atlı Yəhyeyqa peygamberiqa xhinneni Vasqa «Qorava» eyhe. **29** I'see «Qorava» eyhe. ilyakkan. **6** Hirodin yedike ixhayn yiğnang'a, Pyoturur lotk'eençe qıgeç'u xhinel oo iykar Hirodiadaya yiş yi'n q'neeqa qıgeyc' u mang'usva I'saysqana ayk'an. **30** Mits it'umba aa'a g'avcu, mik' haa'a. Man Hirodne yik'eençe eyxhe. **7** mana qarq'l'niyvalin xhinek avqa aə giygal. Manke Mang'vee k'in g'isar, içee cuke heqqiyn helesinva. «Yizda Xərna, zi g'attixhan he'eva!» mang'vee **8** içeeqid yedee xət qı'lyn eyhe: – Zas xhineeqa ts'ir haa'a. **31** I'see mankecad xıl hotku mana k'yooq'ane Yəhyeyna vuk'ul sineeqavaale. **9** Man aqqaqqana. I'see mang'uk'le eyhen: – K'ilda g'ayxhi paçcahin yik' sacurayıd q'eene, mang'vee inyamnana, nya'a ġu ak'leeqa əxəsee-dəxəseeva mihmanaşinée ögee k'in g'assırva içee heqqiyn qalı'i? **32** Manbi lotk'eeqa ilqeeqc'imee mits k'il «Alleva» eyhe. **10** Mang'vee zindaneeqa insan qooxhe. **33** Lotk'eebinbişə «Ğu hək'erar Allahna g'axuvu Yəhyeyna vuk'ul gyapxas ulyooka. **11** Dixirva uvhu Mang'us k'yoozaranbi. **34** I'sayiy Mang'unu vuk'ul gyapxi sineeb içiysi abayle. Cun telebabı golyune şene aq'valqa, Genisaretne içeeyiş mana yedis vukkelkka. **12** Yəhyeyne suralqa ilğeebaç'e. **35** Maa vooxhene insanaşık'le telebabıshe abi mang'un candak alyaat'u, k'eyxhan. I'sa qivaats'i, hiqiy-allá Mana arıva ses adaçce. Qiyğab mançına xabar ana I'saysqa abayle. **13** insanaşəb gırğın vuk'aranbi Mang'usqa abayle. Man g'ayxhi, I'sa lotk'eeqa gyu'ur vuşucar deşde **36** Vuk'aranbişə I'salqa miz k'yaa'a: – Hucoone sa cigeeqa ayk'an. Şahärbişeenie insanaşık'le ixhes, Yiğne tanalınçine bağık xheeyib şı soot'as Mana nyaqa ark'iniy ats'axhxha, Mang'uqab havaasre. Mang'une tanalınçine bağık soot'uyn qihna iviykar avayk'an. **14** I'sa lotk'eençe gırğınbı yug qeebaxhe vuxha.

gic'uyng'a, Mang'uk'le maqa sadıynmeen millet g'acu, manbışıs rəhı'm qavayle. Mang'vee maabin vuk'aranbi yug qaa'anbi. **15** Exha qexhemee, I'sayn telebabı Mang'usqa qeepxha eyhen: – İnyaa hiqiy-allá vuççud deşin. Gecdad vod. Millet g'aykke hapk'ın hiqiy-allane xivaşaşençe cosun oxhanasın kar alışsecen. **16** I'semee manbışık'le eyhen: – Imaak'ancen manbi. Manbışısın otxhuniyu şu hele. **17** Telebabıshe I'sayk'le eyhen: – İnyaa şaqaa xhone gineyleyiş q'öne baluğule şäyri vuççud deşin. **18** I'see «Şoqa vodun Zasqa qaleva» eyhe. **19** Milletik'led «Şunab ok'ul gyuvreva» eyhe. I'see Vuce xhoble gineyyiş q'ölle baluğ aqqı, xəeqə ilyakki, Allahis şukur haa'a. Qiyğad man giney hatq'ur telebabışisa qele, telebabışed man milletis bit'al ha'a. **20** Girginbı ottxhun avts'ule qiyğa, yits'iq'vableb xabna gyavts'una ç'emç'e hexxada axuyne gineyna sa'a'. **21** Uşaxariy yedar qı'dəbəqəxhee, man ottxhuniy xhone aazırıqla ilqəne insanee ottxhun. **22** I'see mankecab Cun telebabı ulyookanbi lotk'eeqa gyuv'ur şene aq'valqa ilqeeqc'es. Vucur, insanar mançə əlyhəəsmee maa axva. **23** I'sa cəmə'at atk'iniyle qiyğa, Vuccar axumee, exheeqana düə haa'asva suvalqa ilqec'e. **24** Mane gahılqasse lotk'a mane cığayke aq'əna qixha eyxhe. Manbışide suralqa mits aa'ava, lotk'ayle k'enad mirtar qiyxhar ixha. **25** Miç'eed qixhesse, I'sa goleene xhinel iykar, manbışisa qarayle. **26** Telebabışık'le Mana xhinel oo iykar g'acu, qəvəyq'ənnabi. Manbi

15 Mane gahıl I'saysqa İyerusalimğançe fariseyariy Q'aanunun mə'əllimər abi eyhen: **2** – Nya'a Yiğne telebabıshe yişde baba-dideeşə uvhiyin hidya'a? Nya'a manbışe giney otxhanang'a xileppi hudyoğal? **3** I'see manbışık'le eyhen: – Nya'a şu manke baba-dideeşin ədatbi ha'ava, Allahee uvhiyin hidya'a? **4** Nya'a Allahee dişde uvhu: «Dekkisiy yedis hi'rmat gyuvxhe», «Şavaayıy dekkiqayıy yediqa hoku, məxrına gik'eva? **5** Şumee eyhen: sa insanee «Dekkiy yed, zi şos helesin Allahis huvuva» uvhee, **6** məxring'vee dekkişiy yedis hi'rmat givdiyxheeyib vooxhe. Şu məxtüd hi'iyka Allahne Cuvabile heepxi, baba-dideeşin ədatbi ha'a. **7** Ay q'öbvalla haa'anbi! Nimee yugda dişee Rəbbine mizele yuşan ha'anə Yeşaya peygambaree şuna xhinnenbişde hək'ee otk'ur: **8** «Mane milletin Zas ghalekacab hi'rmat giviyxhe, Manbışın yik'bı Zaka deş vod. **9** Manbışın Yizde ögiyl k'yobzuriyi nişscad karai'dəən kar vod, Co xət qa'and, insanaşə cokecad qıgvahuyn karbi vod». **10** I'see millet Cusqa si'1 eyhen: – Yugda k'ırı alixhxhe, vuk'leeqa k'eçce. **11** insan ghalyaqa ikkekançın deş aq'əə's, mang'une ghaleençe qığəənçe aq'əə's. **12** Mane gahıl Mang'usqa telebabı qeepxha eyhen: – Vak'le ats'anne, Ğu eyhenbi fariseyaaşık set'wynbi. **13** I'see manbışık'le eyhen: – Yizde Xəybiseeme Dekkee idəzuyn kar kokeenç g'littigəsin. **14** Manbi coleb-alqa g'alee'e, manbışe cok akaran bi'rqi'nbicab hoot'al. Bi'rqi'ng'vee bi'rqi'na hoytalxhee, manke

q'öyursana xandak'eeqa g'a'apk'as. **15** Pyoturee hatq'ur telebabışısqa qele. Telebabışed milletis Mang'uk'le «Mana misala şas yugba yuşan bit'al ha'a. **37** Girgınbı otxun aats'enbi. Mançile he'eva» eyhe. **16** I'see eyhen: - Vuşded vuk'leeqa hexxana yighthile gyavts'una ç'emç'eb aaxvana. **38** k'iç'u dişde? **17** Nya'a vuşde vuk'leeqa k'idəə, Uşaxaaşileyi yadaaşile şayrı, giney yoq'nə aazir ghalyaqı ikkiyin girgin vuxneqa ayk'anva, mançile insanee oyxhan. **39** I'sa insanar mançe əlyħəasmee qiyğa qığec'e ixhay? **18** Ghaleençe qı'ğəən maa axva. Qiygħale xhinne, Viucur lotk'eeqa gyu'ur cuvab, yik'eenexxhe qaylen, mançimib insanar əvq'əə'ənbı. **19** Pisın fikirbi, gyapt'iy, zina, sixbi, horbişka aq'val aqqiy, qəlasin uvhiy girgin man kar insanne yik'ee eyxhe. **20** İnsan aq'əən karbi manbi vod. Hidyodgilne xileppišika insanee kar otxunva mana aq'əən kar deş vod. **21** I'sa mançer Suriy Sidon eyhene cigabişeeqa ayk'an. **22** Maa'ar Mang'usqa mane cigabişee yeexhena, kana'anbişa sa xhunaşse ts'ir haa'a qexxhe. Məng'ee Mang'uk'le eyhe ixha: - Yizda Xərna, Davudna Dix, zalqa rəhi'm hee'e! Yizda yiş cinaaşe ayqi, məng'ee geeb aq'üba ts'its'aa! **23** I'see məng'l's cuvabcad qele deş. Manke Man'gusqa telebabı qeepxha «Hucoone ixhes, g'aykke mana, deşxhee mana şaqar qihna ts'ir haa'a qööva» eyhe. **24** I'see zaiifayk'le eyhen: - Zi saccu izrailyne aguyu vəq'əbi xhinne insanaaşısqa g'axuvu. **25** Zəiyfa Mang'usqana qiyxha, kyorzuł eyhen: - Yizda Xərna, zas kumag he'e! **26** I'see məng'l'k'le eyhen: - Uşaxaaşine xilençe giney g'ayşu, xvaabişis k'eçvee yugda dexhe. **27** Zəiyfee eyhen: - Ho'o, yizda Xərna, Ğu qotkuda eyhe! Xvaabişemee, iyeseeşine sufranile g'a'atk'uyun xüvəbxhe oyxhan. **28** Məng'l'ne mane cuvabis I'see eyhen: - Ay zəiyfa! Vaqa xədin inyamid, hasre vas ikkanəxtüd ixhecen. Məng'l'na yişir mankecar yug qexxena. **29** I'sa mançe qığec'u, Galileyayne golyune miglekğanče İlgeç'u, maane suvabişde sançılqa İlgeç'u giy'arna. **30** Mang'usqa maqa geeb insanar sabayle. Maqa sabınbışıqa k'aanbi, bi'rq'i'nbi, quç'opkuriybı, yuşan haa'as dəəxənbı, geed ik'arnanbi vooxhe. Manbi I'sayne g'elyibişısqa qaa'a, I'seyib manbi yug qaa'a vuxha. **31** Yuşan haa'as dəəxənbı - yuşan haa'a, quç'opkuriybı - yug qeepxha, k'aanbi - ivykar, bi'rq'i'nbişik'lə - g'ece, g'acumee, millet mattixha izrailyna Allah axtı qa'a. **32** I'see Cun telebabı qopt'ul eyhen: - Zalqa mane cəma'ətnavub alipxhi, xhebille yiğna manbi Zaka vuxha, manbışıqa oxhanasın karid axu deş. Zas manbi kar udyotxun yəqqi'l taq'atile g'a'apk'ı vukkan deş. **33** Telebabışe Mang'uk'le eyhen: - Şı inimeene hiqiy-allı insanar deşde cigee, inimeen cəma'ət ats'ya'asın giney nənçene ha'as? **34** I'see manbişike qiyghanan: - Şoqa xhuleble gineyne vob? Manbişike eyhen: - Yighthile gineyi sik'ininbid baluğar vod. **35** I'see cəma'ətik'lə c'iyel gyuv'reva eyhe. **36** Qiygħa Mang'vee yighthile gineyi baluğar alyaat'u, mançil-allı Allahis şukurub hav'u, manbi

16 Maa'ab Mang'usqa fariseyariy saddukeyar sabayle. I'sa siliys i'xəsva manbişike Mang'uk'le xəənçen cok'le sa əlaamat hagveva eyhe. **2** I'semee manbişik'le eyhen: - Exha qexhemee, xəəv ç'ərəxəda g'acu şu eyhen: «Hava yugba vuxxes». **3** Miç'eedmee xəybı sadı g'acveene «G'iyna t'ufan vuxhesva» şu eyhe. Şok'le xəə eyxhen karbi nen eyheniyva, eyhes əxeeyid, ine gahbişin işaaratbımee vuşde vuk'leeqa k'əə deş. **4** Allahne yəqqi'l qikk'epç'iyne, ine gahine pisde insanaaşe əlaamatbi t'abal he'eyid, manbişik Yunus peyğbarne əlaamatilé şayrı medin əlaamat hagvas deş. I'see manbi g'alyav'u ayk'anna. **5** Telebabışe golyune şene aq'valqa i'lğəmee, oxhanasın giney alyaat'as yik'el hixan hi'i. **6** I'see manbişik'le eyhen: - Fariseyaaşiney saddukeyasaine acixamırıke aq'ana qeepxhe. **7** Telebabışe sana-sang'uk'le eyhe ixha: - Mang'vee manva, şı giney ilydaat'uva eyhe. **8** I'sayk'le manbişeye yuşan ha'an ats'axhxha eyhen: - Ay inyam k'ıldanənbı, nya'a şu şoscad, şoqa giney deşva yuşan haa'a? **9** Man vuşde vuk'leeqa k'iç'u dişde? Xhod aaziring'us xhoble giney g'aypxhirna gah, nya'a şosse yik'elyne hipxin? Şu manke xhuleble ç'emç'eniy hexxaba avxuyne gineyna sav'u? **10** Yoq'ud aazir, yighthile gineyka ats'ılyle qiygħa, xhuleble ç'emç'e gineyna hexxaba avxuy şos yik'el dişsee? **11** Nya'a vuşde vuk'leeqa k'idəə, fariseyaaşiney saddukeyasaine acixamırıke aq'ana qeepxheva eyheng'a, Zi giney deş eyhe. **12** Manke telebabışe vuk'leeqa k'əə, aq'ana qeepxheva, I'see giney ha'anе acixamırıke deş, fariseyaaşeyi saddukeyasa xət qa'anə karbişike ooxhud eyhe ixhay. **13** I'sa Filippine Keysariyayne cigabişeeqa qarimee, Mang'vee Cune telebabışike qiyghanan: - insanaaşine uvhiyin, insanna Dix vuşiyi? **14** Telebabışe eyhen: - Sanbişə xhinneqa k'yooq'anə Yəħyeva, mansanbişə İlyas peyğbarva, şensanbişə Yeremiya peyğbarbarva, sa mebinbişə peyğbararaşına nenameeva eyhe. **15** I'see manbişike qiyghanan: - Şoqa nəxüdiy qöö Zi vuşune vor? **16** Şimon-Pyoturee eyhen: - Ĝu Vorne Allahna Dix, Masikh vorna. **17** I'see mang'uk'le eyhen: - Yuhanna dix Şimon, ġu nimee baxtivari, man vak'le insanaaşe deş, Yizde Xəybışeene Dekkee haguva! **18** Zi vak'le eyhen, ġu Pyotur (ganz) vorva, Zinab Yizda ummat mane

ganzil oab alyaa'as. Mane ganzil alyav'yne Yizde
 ummatile, cehinnyamin gucbid qameedxhes deş. **19** Xəybışene Paçahiyvalin mık'eybi
(Hadəs g86) **19** Xəybışene Paçahiyvalin mık'eybi qa'asmee, şok'le həşde g'acuyn şavuscad yuşan
 Zi vasqa qeles. Ğu ç'iyel ha'as eyxheva uvhuyn hima'a. **20** Telebabış Mang'uke qiyghanan: –
 kar, Xəybışene Dekkeeyid ha'as hassarasın. Ğu Nya'a manke Q'aanunne mə'əllimaaşə, ts'erra
 ç'iyel ha'as dexhesva uvhuyn karid, Xəybışene İlyas peyğambar qales ikkanva eyhe? **21** I'see
 Dekkee ha'as hassaras deş. **20** Qiyğa I'see manbişis inəxdin alidgħiniy qle: – Hək'erar İlyas
 əmr haa'a, Vuc Masixh ixhay neng'uk'lecad peyğambar qarı girgin kar qa'as ikkan. **22** Zimee
 immeyheva. **21** Mançile qiyğa I'sa giygalna şok'le eyhen, İlyas qarına, saccu manbişik'le mana
 telebabışis yuşan ha'a, Vuc İyerusalimqa əlyħaġġi qvats'i deş, manbiş mang'une vuk'lelqä yiğbi exi.
 ikkanva, maane ağħaqqalaşa, kaahinaaşine īnsanne Duxxeyb manbişde xilençe geeb əq'tiba
 ç'ak'inbişde, Q'aanunne mə'əllimaaşine xilençe ts'its'aas. **23** Manke telebabışde vuk'leeqa k'eç'e,
 Vucee geeb əq'tiba ooxhanasva, Vuc gik'asdava, Mang'vee xhineeqa k'yooq'anə Yəhyeyne hək'ee
 xhebid'esde yiğlir Vuc üç'ür qa'asdava. **22** ooxhud eyheva. **24** Manbi insanar sabiyye cigeeqa
 Pyoturee I'sa sik'irra şaqana qikkı eyhen: – Yizda qabimee, I'saysqa sa adamiy qarì Mang'une ögiyl
 Xərna, Vascar Ğu qiykne! Hasre man Yiğne q'aratsabisil gyu'ur **25** eyhen: – Yizda Xərna,
 vuk'lelqä qimaylecen! **23** I'semee Pyoturuk'le yizde duxalqa rəhi'm hee'e, mang'vee sudurğayke
 eyhen: – Ögiyle g'leç'e, şeyt'an! Ğu Yizda yaq' geeb əq'üba opxhan. Mang'vee vuceecar-vuc
 avqaaqqa! Ğu Allahne işbişa deş, insanne işbişa ts'ayeqqa, xhineeqa huvoyxhar. **26** Zi mana Yiğne
 haa'al **24** Qiyğa I'sa Cune telebabışilqa sak'i eyhen: telebabışisqaniyari, manbişisse mana yug qa'as
 – Şavusiy Yizda teleba ixhes ikkan, vucee cuna əxi' deş. **27** I'see eyhen: – Yəqqi'le qikkeçp'iyin,
 himaa'acen. Məxrinx'ee culqa gexhan çarmixid inyam deişin ine gahliyin insanar, Zi misilqameene
 alyaat'u Zaqar qihna qoracen. **25** Şavaayıy cuna şokanacar ixhes? Zi misilqameene şos öörxəs?
 I'mi'r havaace, mang'vee mana avaak'an haa'as. Uşax inyaqa, Yizde k'anyaqa qale. **28** I'see
 Yizdemee i'mi'r avaak'an hav'uyng'veeme, cuna cinik'le gadeyne adğanče qiğeç'eva əmr haa'a.
 i'mi'r havaacesda. **26** Insanee girgin dyunye xilel Manid qiğeç'en. Gader mankecar yug qexhena.
 qı'ı, i'mi'r havaaq'ar hav'eene, mançike hucoo **29** Telebabı I'sayka cocab avxumee, manbiş
 xayirne? I'mi'r yi'q'elqa savaak'al haa'asdemee, qiyghanan: – Nya'a şasse man qığħas dəxi!
 insanisse hucoo heles əxayee? **27** İnsanna Dix, Zi, **20** I'see manbişik'le eyhen: – Şoqa inyam k'ilda
 Dekkne nuree malaikaşa qarimée, Mang'vee ixhal-allá. Zi şok'le hək'edacad eyhe, şoqa sa
 għixgħiġus co hi'incil-allà għexhan qeles. **28** Zi şok'le k'inna xardalna toxumeen inyam ixha, şu mane
 hək'en eyhe, inyaa ulyobzurne sabaranbişik'le, suvayk'le «ciga badal hee'eva» uvheene, mançin
 İnsanna Dix Paçħajiyvalika qariy g'idecu hapt'as. Şosse ha'as dəxən kar axvas
 deş. **22** Manbi Galleyeenang'a I'see telebabışik'le
 eyhen: – İnsanna Dix insanaaşine xilyaqa qelesda
 għi k'ane qooxhe. **23** Manbişer Mana gik'asdā.
 Xhebid'esde yiğismee Mana üç'ür qa'as. Man
 g'ayħi telebabışe aq'vabi qa'a. **24** Manbi sapk'il
 Kefernahumqa qabimée, Allahne xaan nalok'bí
 sa'anbi Pyoturusqa qeepxha qiyghanan: – Vuşde
 Mə'əllimee nalok'bí qelenbi dişde? **25** Pyoturee
 «Qelenva» eyhe. Pyotur xaaqa ikkeç'uykum, I'see
 mang'uke qiyghanan: – Şimon, vasqa nəxdüid qöö,
 in dyunyeen paçħahaše nalok'bí şavukene sa'a?
 Cune dixbişikene, deşxhee, menne cigaynbisikene?
26 Pyoturee «Menne cigaynbisikewa» uvħumee,
 I'see mang'uk'le eyhen: – Yiğne uvhuyn məxdud
 qiğę́, manbişde dixbişe nalok'bí qele deşud. **27**
 inyaabin insanar tsmis qimebaxheċċena, golyusqa
 hark'in tilov eehe, ts'etta gitxhuyn baluġ aleet'e.
 Ğu mançin għal aqimée, nuk'rayn pil g'aces. Man
 alyaat'u, Zalid, valid-allà qeles.

17 Ooğanče yixhille yiğ il-ġeç' uyle qiyğa,
 I'see Pyotur Yaaq'ubiy mang'una coc
 Yəħyier qort'ul sa axtine insanar deşde suvalqa
 il-qeebaç'e. **2** Manbişde ulene ögiyl Mana
 sayangara badalexhena. Mang'un aq'va veriġ
 xhinne hits'ayghar giygal, tanalqa ali'yn karbid
 iżiġ xhinne capmee-cagħvara qeedaxhe. **3** Mane
 għaliq manbişik'le Misayiy İlyas I'sayka gaf haa'a
 g'ooce. **4** Pyoturee eyhen: – Yizda Xərna, yişin inyaa
 vuxhay nimeecad yugħda ixħayn! Vas ikkanxhe, zi
 inyaa xhebbille paga aly'aas, sa Vas, sa Misays, sayid
 İlyasis. **5** Pyotur yuşan ha'an għaliq, manbişilqa
 sa hits'aaghħarna bulud qabi, əq haa'a. Qiyğa
 mančençe ses qadayle: – İna Zas geer ikkanna
 Dix vorna, Mang'vee Yizde yiğ' es şadvalla hoole!
 Mang'ul k'iri alixhxhe! **6** Telebabışik'le man
 g'ayħi it'umba qəpq'l'n, aq'vakkena ç'iyelqa
 dizyabatce. **7** I'sa manbişisqana qarì, manbişik
 xil set'u «Oza qeepxha, qı'maqq'ənva» eyhe. **8**
 Manbiş vuk'uljib ooqa qı'mee, I'sayle ġayri

18 Mane għaliq telebabı I'saysqa qeepxha
 qiyghanan: – Xəybışene Paçħajiyvalee

nekke xərna vuşune vor? 2 I'see Cusqa sa sa kar heqqasva, vuşda q'öyre sa fikrelqa qabee, k'imin uşax qott'ul, telebabışde yi'q'nee ulyozar Yizde Xəybışeene Dekkee manbışis iкkanan kar ha'a. 3 I'see manbışık'le eyhen: - Zi şok'le hidevu g'alepcəs deş. 20 Q'öyre xhebiyre insan hək'edacad eyhe, şu badaleepxha in k'inin Yizde doyule nyaabiy sabı, Zinar maa manbışde uşaxar xhinne qideepxheene, şosse Xəybışeene yi'q'nee ixhesda. 21 Mane gahil Pyotur I'saysqa Paççahiyvaleeqa misacab ikkep' es vəxəs deş. 4 qixha eyhen: - Yizda Xərna, çoceee zas qəlasın Şavaayiy vuc ine uşaxin xhinne xərra iкdekka, hi'ixhee, zi xhulene nəqqesine mang'UNE binahile Xəybışeene Paççahiyvallə nekke xərna mana ilğec' es iкkan? Yighne nəqqeesmeene? 22 I'see ixhes. 5 Şavaayiy Yizdemee məxrinə uşaxis akka mang'uk'le eyhen: - Zi vak'le eyhen, yighne aaqa, məxring'ee akka Zasid aaqasın. 6 Zalqa yəqee deş, yighne naqees yights'alyна (7x70). 23 inyam ha'anə k'ininbışda saxheeyir şavaamecar Mançıl-allab, Xəybışda Paççahiyvalla nişkiy akar? yəqqi'le qıgavhee, məxring' une gardanaqa xəbna Haane, paççahee cune nukaraaşike hi'sab qeqqa. yöxxəyna g'aye qav'u, deryaheeqa dağerçeve 24 Paççahee hi'sab qeqqa girgilymee, mang'usqa yugda eyxhe. 7 İne dyunyel pisde yəqqi'lqa ts'erra, cus yits' id aazir talant borcнana arayle. hoot'alne karbişil-allə, insanaaşilqa ver ooxas! 25 Mang'uqa qelesin kar dexhal-allla, paççahee Məxdine karbişin ögü i'xəs eyxhen deş, man əmr haa' vucur, xhunaşşer, uşaxarib, cuqa vodun karbi ha'as kumag hi'iyng'ulqame ver ooxas. 8 gırğın karid massa huvu borc qelecen. 26 Man Yiğne xilen, g'elin ġu pisde yaqqi'lqa hoyt'alxhee, g'ayxhi nukar c'iyelqə gizerçü eyhen: «Zas sik' inna man yatxi dağetçə. Qik'ule qiyğa, Allahne k'anə, xil, g'el dena ixbər, q'öne xilekayiy q'öne g'elika gırğine gahbişis ts'ayeeqa huvorxhuliyle nimeexheeyid yugda eyxhe. (İoannis g166) 9 Gu, mang'usqa cus nuk'rəyn vəş pil borcнana sa mernə nukar qızaxxa. Mang'vee mana gardanıke aqqı yiğne ulen pisde yəqqi'lqa hoyt'alxhee, mana alqavhu dağepçə. Qik'ule qiyğa, Allahne k'anə, sa 27 Paççahna nukarılqa rəhi'm qabı, vucur g'ekkana, borcud əuleka ixbər, q'öne əuleka cehinyamne ts'ayeeqa gırğine gahbişis huvorxhuliyle nimeexheeyid qimleva eyhe. 28 Mana nukar g'aqa qıqeç'umee, yugda eyxhe. (Geenna g1067) 10 İne k'ininbışiqə mang'usqa cus nuk'rəyn vəş pil borcнana sa mernə nukar qızaxxa. Mang'vee mana gardanıke aqqı nenacar ooğançan avqa ilyamka. Zi şok'le eyhen, manbışde malaaikaşaşk'le xəybışee Yizde Dekkin mang'vee ha'anbi g'acu aq'vabı qa'a. Qiyğab apk' in aq'va gırğine gahbişil g'ecen. 12 Şosqa nəxüdiy qök? Şavuqame vəş vəq'ə vobxhee, mançına sa nyaqamecab apk'inee, nya'a mang'vee mana cok'le g'acuynbi paççahis yuşan ha'a. 32 Paççahee mana nukar cusqa qort'ul eyhen: «Karai'dəəna yüt'ele yüt'ib suval g'alepcə mana apk' inna nukar, nya'a ġu zas miz k'yav'u, zi yiğin borc hakkal t'abal haa'as i'qqəs dişde? 13 Zi şok'le hək'eda hə'i dişde? 33 Nya'a vasse, zi vas rəhi'm hav'una eyhe, mana mang'uk'le aveykeene, aveykinqil-allə, xhinne, günab yiğne hambazis rəhi'm haa'as mana şene idyapk' iniyne yüt'ele yüt'ünçile geer vəxəs dişdiy?» 34 Menne nukaraaşik'le şadxes. 14 Məxdid vuşde Xəybışeene Dekkis, mane gırğın borc quvu c'əvxhesmee, mana nukar aq'tiba k'ininbışda sacar agu iкkan deş. 15 Yiğne çoceee mang'vee val k'iri ilydiyxheene, vakasana sayee, q'öryereyye insan iкkee. Qiyğa ġu uvhiyn gırğın kar, q'öng'vee, xhebing'vee tastiq' he'ecen. 17 Mang'vee mane insanaaşılıd k'iri ilydiyxheene, Yizde ummatik'le eyhe. De'əş, mang'vee ummatılıd k'iri ilydiyxheene, hasre mana yiğnemee nalok'bı sa'anayıy Allah qivdyaa's anbışda sa xhinne ixhecen. 18 Zi şok'le hək'eda eyhe, şu c'iyel ha'as eyxheva uvhuyn kar, Xəybışeene Dekkeyiy ha'as hassarasın. De'əş, şu c'iyel ha'as dexheva eyhen karid Xəybışeene Dekkee ha'as hassaras deş. 19 Meed Zi şok'le eyhen, ine dyunyel hucoomecad

19 I'sa yuşan hi'i c'əvxhamee, Galileyeençə qıqeç'u İordan damayne şargılıne Yahudeyeeqa ayk'an. 2 Mang'uqab qıhnə geeb insanar qavayle. I'see manbı maa'ab yug qaa'anbi. 3 I'saysqa fariseyar qeepxha Mana siliys i'xəsва qiyghanan: - Nişil-allə qariy adamiys cuna xhunaşşə qaxiyyles yeexhəye? 4 I'see manbışis inəxdun alidghınıy qele: - Nya'a, şu qətqi' dişde, İpxhining'vee ts'eppiykecab «adamiyyi zəiyfa ipxhın». 5 «Mançıl-allə insanee dekkij yed g'alyabaççe, xhunaşşeyka eyxhe. Adamiyyi xhunaşşə sa vuxhesva». 6 Həşde manbı q'öyre deş, sa vooxhe. Mançıl-allad hasre Allahee at'iq'an

hi'iny insanaşa curma'acen. 7 Fariseyaaş telebabı mançile mattebaxhenbicab. Manbişe I'sayk'le eyhen: - Nya'a manke Misee insanaşik'le qiyghanan: - Şavussene manke g'attixhanas uvhu: «Xhunaşseyne xilyaqqa qaxiyvunava kağız əxəs? 26 I'sa manbişiqə ilyakkı eyhen: - Man huvu, qaxiyles yexxhe?» 8 I'see manbişik'le insanisse ha'as əxəs deş, Allahissemee ha'as eyhen: - Vuşun yik'bı g'ayebi xhinneva Misee dəxən kar deşin. 27 Pyoturee I'sayk'le eyhen: şosqa xhunaşşer qaxuvləs hapsir. Ts'etta məxüd - Haane, şı girgin g'aletçu Vaqab qihna q'öö, deşdiy vod. 9 Zımee şok'le eyhen, şavaayıy mançıl-allə şas hucoone ixhes? 28 I'see manbişis zinayle ġayri menne karal-allə cuna xhunaşşə inəxdun alidghiniy qele: - Zi şok'le hək'edəcad qaxiyvu, merna xhunaşşə hey'i, mana zina hı'ına eyhe, dyunye ts'ed qixhamee, İnsanna Dix Cune xhinnecar eyxhe. 10 Telebabışe I'sayk'le eyhen: nurune taxtil gyu'urmee, şu, Zaqab qihna qabynbı - Adamiynemee xhunaşşə hiveeciy manimee Izrailyna yits'iq'oble nasıl vuk'lek vukkeesva dağamın karxhee, xhunaşşə hidey'iycad mançile yits'iq'öne taxtıl gyuv'aras. 29 Şavaayıy Yizdemee yugda eyxhe. 11 I'see manbişik'le eyhen: - Zi xayıbı, çocar, yiçubı, dek, yed, uşaxar, con cigabi g'alı'i məxring'us vəş nəəqes mançile geed heles, gırğine gahbışsida i'mi'rib mang'una vuxhes. (aiōnios g166) 30 Tseppiynbışın gellesinbı, nekke qiygıynbı vuxhes, nekke qiygıynbıb tseppiynbı vuxhes.

xhunaşşə hee'ecar deş. Hasre şavusseyiyy əxa, mang'veeyid he'ecen. 13 Mane gahil insanaşa I'saysqa uşaxar abayle, Mang'vee manbişilqa xil gixhxhi düa hee'ecenva. Telebabışe manbişik'le cuvabbı eyhe ixha. 14 I'seemee manbişik'le eyhen: - Uşaxar Zasqa qeepxhes havaasre! Manbişda yəq uvqimaaqqə! Xəybışeena Paççahiyvalla maxbınbışda vob. 15 I'see manbişilqa xil gixhxhi, düa hav'u, mançə ayk'anna. 16 Sa insan I'saysqa arı qiyghanan: - Ma'əllim, zi nəxbına yugvalane haa'as vukkan, zaqa exir ixhecenva? (aiōnios g166) 17 I'see mang'uk'le eyhen: - Nya'a ġu Zake yugvaline hək'ee qidghin ha'a? Yugna Sa Allah vorna. Vas məxbına i'mi'r vukkhanhee, Mang'une əmirbişil k'ırı alixhxhi, Mang'vee eyhen he'e. 18 Mane insanee I'sayke «Nene əmirbişilyneva?» qidghin ha'a. I'see mang'uk'le eyhen: - Gimek'a, zina hima'a, sixbi hima'a, hidi'iny karai'dəən kar insanne gardanaqa gimiyxhe, 19 dekkisiy yedis hi'rmat gyuvxhe, yiğne k'anena ikkiykne, nəxüriy vas ġu iukkan. 20 «Zi man girgin ha'anva, medin zas hucooyi g'idixxharva?» mane mek'vne insanee I'sayke qiyghan. 21 I'see eyhen: - Vas yiğin girgin işbi yugunbı ixha iukkanxhee, hark'in yiğin girgin kar massa hele. Qiyğad çike ixhayn pil kar deşinbışis bit'al he'e. Manke vaqa xəybışee xaziyina vuxhes. Mançile qiyğa Zasqa sak'le, Zaqar qihna qora. 22 Mane mek'vne insaniqa geed kar ixhal-allı, I'see uvhuyn g'ayxhimee, mang'vee aq'va q'lı mançə ayk'anna. 23 Mançile qiyğa I'see telebabışik'le eyhen: - Zi şok'le hək'edəcad eyhe, karnanee insanın Xəybışeene Paççahiyvaleeqa ikk'eç'uy dağamda vod. 24 Zi meed şok'le eyhen, devayn veebayne q'əç'eençe ilgevç'uy, karnanee insanın Allahne Paççahiyvaleeqa ikk'eç'ule rəhətdə ixhes. 25 Man I'see eyhen g'ayxhi,

20 Xəybışda Paççahiyvalla nişikiy akar? Haane, iyesiy miç'eqqana cune t'imilliğeeqa işçer t'abal ha'as i'qqena. 2 Mana işçeesika yiğisiysa nuk'rayn pil hevlesva yuşanxha, manbi cune t'imilliğeeqa g'uxoole. 3 Sa'et yüç'tüle eexheng'a mana meer maydamaqa qığęc'e. Mang'uk'le maa'ab iş dena avxuyn insanar g'ooce. 4 Mang'vee manbişik'le eyhen: «Şunab yizde t'imilyne bağeeqa işlemişepxhes havak'ne. Şolqa gyooxhana hək'ib zi qopkuba qevlesda». 5 Manbib avayk'ananbı. Sa'et yits'iq'vəble vooxheng'ayıy sa'et xheyible vooxheng'a, mana meer qığęc'u man kar ha'an. 6 Sa'et xhoble vooxheng'a mana meer qığęc'enä. Mang'uk'le maa'ab meebl ulyobzuriy insanar g'ooce. Mang'vee manbişike qiyghanan: «Nya'a şu yiğ iş dena ulyobzur exha qa'a?» 7 Manbişə «Şavacab şas iş hidevunava» eyhe. Mang'vee manbişik'led «Şunab yizde t'imilyne bağeeqa işlemişepxhes havak'neva» eyhe. 8 Exha qexhemee, bağine iyesee cun işçeer vuk'lek vukkekang'uk'le eyhen: «Girgin işçer qopt'ul, manbişda hək' qevle. Ts'erra nekke qiyğa abiynbışile giğle. Nekke qiyğab miç'eeb abiynbışda qevle». 9 Sa'et xhonçul abiynne işçeesis sa nuk'rayn pil hele. 10 Ts'eppa abiynbışqa haməxüd qadayle cos geedme heles. Manbişisid sa nuk'rayke pil qele. 11 Manbişə colqa gyooxhana hək' alyapt'imée, iyesiylena haa'a giviygal. Manbişə eyhe ixha: 12 «Nekke qiyğa abiynbışe sa sə'ətna iş hav'u, ġu veriğik avub nekke dağamne gahil işlemişepxhayn şinayıy manbi sa avqu». 13 Iyesee manbişde sang'us inəxdun alidghiniy qele: «Hambaz, zi vas horbı hı'ı deş. ġu zaka sa nuk'rayne pilike dişdiy yuşanxha? 14 Vas quvuna hək'ib alyapt'ı hoora. Zasmee nekke qiyğa ariyng'usub vas xhinnenacab hək' qevles vukkan. 15 Nya'a zasse yizde pilike, yik'es iukkan

ha'as daxayee? Deşxhee, yiğne missine ules, yizda qavayle. Mançe I'see q'öyre teleba g'axuvu, yugvallane qiviykkan?» **16** Həməxübə nekke 2 eyhen: – Öglyyne xiveeqa havak'ne. Şok'le qiygynbi tseppiynbi vuxhes, tseppiynbib nekke maqa ikkeç'meecab avt'ulna əməleyiy çina qiygynbi vuxhes. **17** I'see İyerusalimqa əlyhəmee, q'udux g'avces. Manbi Zasqa alle. **3** Şoke yits'iq'vayre teleba sa suralqa qopt'ul eyhen: **18** şavaamecad «Hucoone ha'ava» qiyghineene, – Haşde şı İyerusalimqa ılkəə, maa'r İnsanna «Manbi Xəring'usqa ikkanva» eyhe. Mane insanee Dix, Zi, kaahinaaşine ç'ak'ınbışdey Q'aanunne mankecad şosqa ikkees hassarasınbi. **4** Man mə'əllimaşaşine xilyaqa qeles. Manbişə Mang'us karbi peyğambaree otk'unin xhinne eyxhe: **5** məhkama hi', Mana gik'as ikkanva yuşaneepxhes. «İyerusalimeene milletlik'le eyhe: Şosqa vuşda **19** Manbişə Mana menne milletbişde xilyaqa Paçqah qöö vor. Mang'vee Vucecar Vuc axtira demalqa gixhxhesiy çümqbi i'xi' carmixilqa ikkeka deş, Mana xev ixı'yxene əmələl, əməleyne ts'its'e encena qeles. Xhebid'esdemee yiğiyis Mana q'uduxul gyu'ur qarayle». **6** Telebabı hapk'in gırGIN üc'ür qa'as. **20** Mane gahil Zavdayne dixbişda I'see uvhuyn xhinne ha'a. **7** Əməleyiy çina q'udux yed, cene dixbişka sacigee I'saysqa qeexhe. Mana qabı, cılıq con tanalınbi adaçce. Mancıl ooğançer Mang'us k'yorzul, Mang'uke hucoomecad heqqan. I'sa giy'ar. **8** Maqa sabiyne gellesimbişə tanalın **21** I'see zəiyfayke «Vas hucoone ikkanva» qiyghan? karbi g'ayuşu yəqqı'lqa gyadacce, avxuynbişəd Zaiyfee Mang'uk'le eyhen: – Hasre ina yizda q'öyre yivaşın bitağbi hatq'ur yəqqı'lqa gyoka. **9** I'sayle dix Yiğne Paçqahiyvalee sa Yiğne sağne sural, ögjyl, yi'lq'əl əlyhəmənbişə ts'irbi ha'a inəxüd manasar solne gyuv'recen. **22** I'see eyhen: – Şos eyhe ixha: – HosannaDavudne Dices! Rəbbine hucoome ikkan, şok'le ats'a deş. Zi ulyoğasde doyuka Qariyng'us şukur vuxhenava! Nekke axtine k'oleençe, şosse əxəyee? Manbişə «Şasse əxəsinva» xəybisee hosanna! **10** I'sa İyerusalimqa ikkeç'umee eyhe. **23** I'see manbişik'le eyhen: – Zi ulyoğasde «İna Vuşuneva?» gırGIN şaharcab g'elil qooxhe. k'oleençe, şunad ulyoğasin. Saccu vuşume sağıl, **11** Cəmə'ətinid eyhe ixha: – İna Galileyayne vuşume solul gyu'arasva Zi deş eyhe. Yizde Nazaret şahareençena I'sa Peyğambar vor. **12** I'sa Dekkee man cigabi şavunbıvayı uvhı, manbib Allahne Xaane məhleeqa ikkeç'u, maa kar alışsu-gyuv'arasınbi. **24** Man g'ayxhiyem yits'ne telebayna, massa helen gırGINbi g'e'ebaşenbi. Mang'vee mane q'öne çoculqa qəl avqaaqqa. **25** I'see telebabı pilbi badal ha'anbışın istolbi, qı'nerker massa Cusqa qopt'ul eyhen: – Şok'le ats'an, milletbişde helenbışın riyadbi alyt'ik'al hi', **13** eyhen: – «Yizde ç'ak'ınbişə con milletbi vuk'lek ikkekka, xəvvallab xaan do düəyn xav ixhesva» otk'un, şumee man milletbişis coneocab qivaats'iyibişə haa'a. **26** Şu g'ulduraşaşine aksaqla sak'al hi'. **14** Mang'vee məxüd hidya'as ikkan. Vuşde yi'q'nee xərna ixhes Allahne Xaane məhlee Cusqa qeepxhayn k'aanbiyiy ikkanang'vee, hasre şos k'ilyvalla he'ecen. **27** Vuşde bi'rqi'nbi yug qaa'anbi. **15** Uşaxaaşə Allahne yi'q'nee ts'erriyna ixhes ikkannar vuşdəcar nukar Xaane məhlee «Davudne Dices hosannaval» ts'irbi ixhecen. **28** İnsanna Dixir Cus k'ilyvalla hee'encena ha'a. Kaahinaaşine ç'ak'ınbışik'leyiy Q'aanunne deş, Vucee mebinişis k'ilyvalla haa'asva, Vuc mə'əllimaşaşik'le Mang'vee hi'iyın əlaamatbiyiy qık'u, gəebinbi gattivxhan ha'asva qarı. **29** I'sayiy uşaxaaşə ha'an man ts'irbi g'ayxhimee, manbişda telebabı Yerixon eyhene şahareençe əlyhəmee, I'salqa qəl avqaaqqa. **16** Manbişə I'sayk'le eyhen: manbişiqab qihna geeb insanar qavayle. **30** – Manbişə eyhen Vak'le g'iyxhelye? I'seyid Yəqqı'ne möglek q'öyre bi'rqi'na insan gyu'ur manbişik'le eyhen: – Ho'o. Nya'su qətqı' dişde: eyxhe. Manbişik'le mançe I'sa i'lğəəva g'ayxhimee «Uşaxaaşeyiy yedik gyooqanbişə Ğu axti qa'as?» «Yişda Xərna, Davudna Dix! Şalqa rəhi'm hee'eval!» **17** Mang'vee manbi g'alyav'u, şahareençe qığec'u ts'irbi ha'a. **31** Cəmə'ətin manbişik'le nimee niq'bi aqqevo uvheeyid, manbişə «Yişda Xərna, Davudna Dix! Şalqa rəhi'm hee'eval!» sik'ıldad ç'ak'in ts'irbi ha'a. **32** I'sa ulyorzul, manbib Cusqa qopt'ul qiyghananı: – Hucoone Zi vuşdemee he'e, hucoone şos ikkan? **33** Manbişə eyhen: – Yizda Xərna, şas ikkanan yişde uleppişik'le g'acecen. **34** I'sayna manbişilqa rəhi'm qabı, manbişde uleppişik xil set'a. Mankecad bi'rqi'nbişde uleppişeeqa işix qayle. Manbib I'sayqa qihna avayk'an.

21 Manbi İyerusalimisqa hiviyxharne cige, Zeytunne suvalyne Bet-Fage eyhene xiveeqa

şosse ha'as əxəs. Şu ine suvayk'lecad «Oza sang'uk'le eyhen: «Dekkin in gırğın kar ing'us quvixha deryaheeqa g'ook'levl!» uvhee, həməxüdид axvas. Qudoora manar gik'as, şascad axvecen». **39** ixhesin. **22** Vuşde yik'ee inyam vodxhee, düə Manbişə mana aqqı t'imilene bağeençe qığavhu haa'amee hucooyiy heqqı man gırğın ixhesin. **23** gek'ana. **40** Bağına iyesi ariyng'a, mang'vee mane I'sa Allahne Xaane mahleeqa ari maa insanaası işçeesik hucooniyxan ha'as? **41** Manbişə I'sayk'le xət qa'amee, Mang'usqa kaahinaşın ç'ak'ınbiyyi eyhen: - Mang'vee manbi aq'üba hoole-hoole ağsaqqalar qeepxha eyhen: - Şavaane Vasqa gyapt'as. Qiyğad cun t'imilene bağ mebinbişisqə man işbi ha'as hassir? Şavaane Ğu Xərna hi'i? arendays qeles, şagavbı hixharne gahil culqa **24** I'see manbişis inəxdün alidghiniy qele: - gyrooxhana pay manbişə qevlecenva. **42** I'see Zinad şoke sa kar qiyghanas, şu Zas alidghiniy manbişik'le eyhen: - Nya'a şu Muq'addasda quveene, Zinad Şavaayiy Zasqa man işbi ha'as Otk'ununçee in qatq'l! dişde: «Ustadaaşə dağepçina hassirva şok'le eyhes. **25** Yəhyeysqə insanaası g'aye Nekke kara ænəe vutteeqa gyuvxhune gicəpxi'ybi alyaat'a as Şavaaniy həssir, Allaheenyi g'ayelqa sapk'il. Mana Rəbbina iş vuxha, insanaşeniy? Manbişə sana-sang'uk'le eyhe ixha: Şı mançile matteepxhaynbi.» **43** Zi mançıl- -Şı «Allaheeva» uvhee, «Nya'a şu mang'ulqa inyam alla şok'le eyhe, Allahna Paççahiyvalla şosse hidi'iva?» eyhes. **26** «İnsanaşeva» uvheeyid, g'avşu, Cun şagav hixhara'asde menne milletisqə cəmə'ətile qəvəyq'ən. Manbişde gırğinq'vee qevles. **44** Mane g'ayelqa qutyork'ulyung'uke mang'uk'le peygəmbarva eyhe. **27** Manbişə I'sayk'le xüvbəti ixhes, şavulqayıy mana g'ałaypxhib «Şak'le ats'a deşva» eyhe. I'seyid manbişik'le hoç'anonda. **45** Kaahinaşine ç'ak'ınbişik'leyiy eyhen: - Zinad Şavaayiy Zasqa man işbi ha'as fariseyaasık'le Mang'vee ts'its'an misaalabi hassirva şok'le eyhes deş. **28** I'see meed eyhen: - g'ayxhimee, manbişilqa hixharan, Mang'vee cone Şu incik'le hucoova eyheyiy: Sa adamiyqa q'öyre hak'ee vod eyheva. **46** Mançıl-alla manbişis Mana dixniy vor. Mana dixbişde sang'usqa qixha, «Dix, aqqas ikkiykineyir, milletile qəvəyq'ən aaxvanbi. g'iyina hark'in t'imilene bağee iş he'eva» eyhe. **29** Milletik'ler I'sa peyğəmbar xhinneniy ats'a.

Ts'etta dixee «Zas ikkən deşva» eyhe. Qiyğalemee fikir badal hav'u, hayk'annacar. **30** Mana insan q'ör'esde dixesqa qixha, manva eyhe. Q'ör'esde dixemee «Xərna, 1'qqənavə» uvhu hayk'an deş. **31** Mane q'öng'üne neng'veene dekkis ikkənan ha'a? Manbişə «Ts'erriyng'veeva» eyhe. I'see manbişik'le eyhen: - Zi şok'le hək'edacad eyhe, nalok'bı sa'anbiyyi gocebı şole ögiyl Allahne Paççahiyvaleeqa əlyhəə vob. **32** Yəhyə şosqa qopkuna yəq haagvasniy qarı. Şumee mang'ulqa inyam hi' deş, nalok'bı sa'anbişeyiy gocebışemee mang'ulqa inyam hi'ryn. Şok'le man gırğın g'acuyled qiyğa, fikir badal hav'u mang'ulqa inyam hi' deş. **33** Sa menne misaalal k'ırı alixhxhe: Sa xaane iyesee t'imilene bağ ezu, çine hıqiqy-allad cabir aly'a. Qiyğad mane cabirike ad t'imil hoyç'anan ciga hi', k'aneb hıqiqy-allan ciga g'acecenva talvar aly'a. Qiyğad man t'imilene bağ arendays menne işçeesisqə quvu, vucur menne ölkəeqə ayk'an. **34** Şagav sa'ana gah hipxhirmee, mang'vee cun nukarar culqa gyrooxhana pay alyapt'asva mane işçeesisqə g'ixooke. **35** Mane işçeesemee maqa abiyye mang'une nukaraşaşine vuk'ləlqa yiğbi exa. Manbişin sassabı gyootanbi, sassabı gyabat'anbi, sassabib g'ayeqqa hoole. **36** Manesa naqqee xaane iyesee sik'ilbab geeb nukarar g'ixooke. İşçeesemee manbişikid, cole ögiyl abiyye nukaraşaşik hi'ryn ha'a. **37** Nekke qiyğa mang'vee manbişisqa dix g'ixe: «Duxaylexheeyid manbişis naş qexheva» uvhu. **38** İşçeesik'le dix g'acumee, manbişə sana-

22 I'see manbişik'le meed misaalabı ts'its'a-a ts'its'a-a eyhe ixha: **2** - Xəybışda Paççahiyvalla nişikne akar? Haane, paççahee dixes davatbı ha'a. **3** Mang'vee davatbışeeqa insanar qoot'alasva cun nukarar g'ixooke. Qopt'uluynbışismee ables vukkiykan deş. **4** Manke paççahee cun mebin nukarar g'axuvu eyhen: «Qopt'uluynbışik'le eyhe, sufranılqa otxhun-ulyodguy gixhxhi vod, congariy medin koki'ryn həyvanarid gyatt'uynbi, gırğın hi'ryn, davatbışeeqa able». **5** Qopt'uluynbi mançıl bacit deepxha avayk'ananbi cone işbışqab qihna. Manbişin sassabı avayk'ananbi cone çolbişeeqa, mansanbi avayk'ananbi kar alışsu massa heles. **6** Avxuynbışemee qelas xhinne mang'un nukarar k'ap'ik'ile avqa qav'u, gyabat'anbi. **7** Paççahis mançike qal vuxha cuna g'oşun g'axuvu, cun nukarar gyapt'iynbı gyapt'as, manbişda şaharib gyrooxhan ha'as ulyoookka. **8** Mançile qiyğa paççahee cune nukaraşaşik'le eyhen: «Sufranılqa otxhun-ulyodguy gixhxhi vod, zi maqa qopt'uluynbışemee mançis avak'iynbı devxhaynbi. **9** Haşde şu yəq'bı ilekkane cigabışeeqa havak'ne, maa şosqa vuşuyiy qızaxxi davatbışeeqa qoot'le». **10** Nukararib havayk'ananbi. Manbişisqa yəq'il-q'i't'il vuşuyiy qızaxxi, yugna-pısdı gırğına qopt'alna. Məxüd davatbı ilgəec'esin ciga mihmannaşa gyayts'en. **11** Paççah mihmannaşa iłyakkamee, mang'uk'le davatbışis sik'ryn tanalinbi ilydyi'na sa insan g'ece. **12** Paççahee mang'uk'le eyhen:

«Hambaz, ġu nəxürne inyaqa davatbışın karbi Mə'əllim, Q'aanuneena nekke xəbna əmr nenane? ilydyi'1 iç'u?» Mana insan hucoome eyhesva 37 I'see mang'uk'le eyhen: - «Yığna Rəbb Allah axvana. 13 Paççahee cune nukaraaşık'le eyhen: yik'eençe, rıhi'kar, gırğine ək'elikli ikkiyke.» 38 «Mang'un g'elybiyyi xileppi ayt'il, yizde xaançe Mana nekke xəbna ts'eppiyna əmr vob. 39 Mançik miç'axne cigeeqa dağerçə. Mançə geşşuybiyyi akarna q'öb'esda ina vob: «Vas k'anena, vas ġu ik'arike silibi sana-sançıl qadaxan ses qöö nəxüriy iкkan həməxür iкkiyke.» 40 Gırğina ixhes». 14 Mançıl-allab qopt'uluynbı geebbi Q'aanuniy peyğambaraasin uvhiybi mane q'öne vuxhes, g'əvəxüynbime k'ılbabı. 15 Mançile qiyğa əmireke giygal. 41 Fariseyar sacigeeqa sabiyng'a fariseyar avayk'ananbi mi'sləhətbi ha'as, nəxürne I'see manbişike qiyghanan: 42 - Şosqa nəxüdiy qöö I'sa cuvabil aqqasva. 16 Manbişə irodianaasıka Masixh vuşunu vor? Mana Şavna Dixne? Manbişə sacigee I'saysqa con telebabı g'axuvu eyhen: - «Mana Davudna Dixva» eyhe. 43 I'see manbişik'le Mə'əllim, şak'le ats'an Ğu qorkuna, Allahnə yəq eyhen: - Nya'a, manke Allahne Rı'hı'n hoyt'alne qopkuba haagvana, şavuncad sura iqdyaqqana, Davudee Masixhik'le «Yızda Xərnava» eyhe: 44 Ğu gırging'uqacar akarara eyxhe. 17 Həşde Ğu «Rəbbəe yizde Xəring'uk'le eyhen: Yizde sağlam şak'le eyhelan, Vasqa nəxüdiy qöö, şı imperatorus gyu're, Zı duşmanar Yiğne g'elik avqa qa'a'asme?» nalok' qeles iкkanee, deşxhee dişee? 18 I'sayk'le 45 Davudee Mang'uk'le «Yızda Xərnava» eyhexhee, manbişiqə karar'dəən fikirbi iхhay ats'axhxha Mana nəxürna Davudna Dix eyxhe? 46 Mançin eyhen: - Q'öbvalla haa'anbi, nya'a şu Zi siliys alidghiniy I'says şavussecad qeles əxa deş. Mane i'xiyxə? 19 Zak'le hagvelan, şu nene k'apik'ikeyi yiğiled neng'veecad yik' hi'i, Mang'uke sa kar nalok' qeles. Manbişed Mang'usqa sa nuk'rayn qiyghan deş.

pil adayle. 20 I'see manbişike qiyghanan: - Vuşuyiy cil ts'its'i, şavuniy mançıl do otk'un? 21 Manbişə «İmperatorunva» eyhe. Manke I'see manbişik'le eyhen: - imperatorun imperatorusqa, Allahınım Allahısqı qele. 22 I'see uvhiyincile manbi mattebaxha, Vucur g'alerçu avayk'ananbi. 23 Manecab yiğil I'saysqa saddukeyar abayle. Manbişə insan qık'umee üç'ür qeexhe deşvaniy eyhe. Saddukeyaaşə I'sayke qiyghanan: 24 - Mə'əllim, Misee inaxüdnıy uvhu: «Vuşumecar uşax dexha qık'veene, qık'uyng'une çoceee mang'una xhunaşşe hey'i, çocus nasıl haa'as vukkan». 25 Yighiyerocniy vob. Ts'erriyng'vee xhunaşşe hey'i uşax iħħessecar qık'una. Mang'una xhunaşşe çoceee hey'i. 26 Man kar mang'une q'öd'edesd, xhebid'edesd gırğinecad çocaaşine vuk'lelqa qaylen. 27 Gırging'ule qiyğa mana zəiyfar qeek'ana. 28 Hapt'lynbi üç'üb qeebaxhemee mana yighthne çocuna neng'unane xhunaşşe yixhes? Man gırğın çocar məng'i'n adamer vuxha. 29 I'see manbişis inəxdun alidghiniy qele: - Şok'le Muq'addasin Otk'uniybiyyi Allahna guc dyaats'ançıl-allı şu qopkuba yuşan haa'a deş. 30 İnsanar üç'üb qeepxhayng'a xhunaşşer haa'asib, adamisiyib vüqqas vuxhes deş. Gırğinbi Xəybiseen malaikar xhinne vuxhes. 31 Allahee hapt'lynbi üç'üb qeepxhesva uvhiyincine hək'ee şu qətqi' dişde: 32 «Zı İbrihimna, I'saq'na, Yaaq'ubna Allah vorna?» Mana hapt'lynbişa deş, üç'übmbişa Allah vorna. 33 Mang'vee xət q'a'ançile cəmə'ət mattexhen. 34 Fariseyaasık'le I'see saddukeyar għalibyi sa'as alivkuva g'ayxhimee, Mang'une hiqiy-allla savayle. 35 Mane Q'aanuneen mə'əllimaaşine sang'vee I'sa siliys i'xəsva Mang'uke inəxdun kar qiyghan: 36 -

23 I'see cəmə'ətik'leyiy Cune telebabışik'le eyhen: 2 - Q'aanunne mə'əllimaaşeyiy fariseyaası Misayne doyule xət qa'a ixha. 3 Şu mançıl-allad manbişə eyhençil k'ırı alixhxhi, şok'le uvhuyn gırğın he'e. Saccu manbişə haa'an şu hima'a, manbişə uvhiyin haa'a deş. 4 Manbişə y'iqli'n, haqqas dağamda eyxhen karbi insanaaşine y'iqliqə iliyyxhe. Come man xev cigeene 1'giykar ha'asvaxhəyib, t'ub 1'giykar haa'a deş. 5 Gırğincəd manbişə insanaaşık'le g'acecenva haa'a. Mançinmemeyid manbişə colyna q'ut əq', tanalincilin bağar xılıy qa'a. 6 Manbişis otxhan-ulyögane cigabişeyiñ sinagogbişee nelke qoma gyuv'aras, 7 maydambisee salam alyapt'as, insanaaşə cok'le «Mə'əllimva» uvhiy geedxhe iкkiykan. 8 Vuşun gırğinbib çocar vob. Şoqar sa Mə'əllim vor. Mançıl-allad hasre şolqa şavaacad «Mə'əllimva» on hima'acen. 9 Şoqar sa Dek vor, Vucur Xəybisee vor. Mançıl-allad c'iyene aq'val şavuk'lecad «Dekva» immayhe. 10 Şoqar sa Rəhbər vor, Manar Masixh vor. Şok'le hasre şavaacad «rəhbərva» immayhecen. 11 Vuşde y'iqlineene nekke xəring'vee hasre şos k'ilyvalla he'ecen. 12 Vucecar vuc axtı qa'ana Allahee avqa qa'as, vucecar vuc avqa qa'anar Allahee axtı qaa'as. 13 Şolqa ver ooxas, q'öbvalla haa'an Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar! Şu Xəybiseene Paçħahiyalın akkabı insanaaşine aq'vabişeeqa qa'a. Maqa şunab ikkəa deş, ikeepçes vukkananbib havaysar deş. 15 Şolqa ver ooxas, q'öbvalla haa'an Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar! Şu ciyebi-deryahbi gits'idaxhva dinilqa sa xheyir insan sak'al'a'asva. Dinilqa sak'al hi'meeyir, şu məxrına insan şole q'önəqqees ger cehinyamis

avak'ı ha'a. (Geenna g1067) 16 Şolqa ver ooxas, insanar, mə'əllimар g'uxoole. Şunab, manbişin bi'rq'ı'n rəhbərar! Şu eyhen: «Şavaayiy Allahne sabarabı gyapt'asınbı, çarmixılqa ts'its'aa's. xal k'ın g'iysar, man k'ın eyxhe deş. De'eq, Mansanbib vuşde sinagogbişee cümqüqqa huvu, Allahne xaane k'inəğəl g'assireene, man eyxhen». şahareençə şahareeqa g'e'eepşes. 35 Mançıl-17 Ay ək'el deşin bi'rq'ı'nbi! Allahne xaadin allab c'iyeyne aq'val gyapt'iyne gırçine qopkuyne k'inəğənə yugda, deşxhee Allahin xavne, man insanaaşına ebal-allə şu cuvab qeles. Şu Habilile k'inəğə muq'addasın ha'an? 18 Şucad meed gibgil Berekiyeyna dix Zakariyelqameen qopkuyn eyhe: «Şavaamecad q'urbanbi allya'anə cigaylen insanar gyabat'a vuxha. Mana Zakariyir şu k'ın g'assireene, man k'ın eyxhe deş. De'eq, Allahne xaaneyiy q'urbanbi allya'anə cigayne ablya'anə q'urbanlıqlan k'ın g'assireene, man yi'q'nee gik'u. 36 Zi şok'le hək'edacad eyhe, eyxhen». 19 Ay bi'rq'ı'nbi, q'urbanne yugba, mane gırçine karbişil-allana caza mane gahime deşxhee, q'urbanbi allya'anə cigane, mana q'urban insanaaşılqa gyuvxhas. 37 Ay İyerusalim, muq'addasna ha'an? 20 Q'urban ablyaa'anə İyerusalim, peyğambarar gyabat'ana, vasqa cigayle k'ın g'iysarang'vee, mançılqayıy mançılınye g'axuvuynıbı g'ayeeqa hoolena şahar! Xhulene gırçine karalqacad k'ın g'iysar xhinne eyxhe. 21 yeqqeesne şit'en çin şit'yaler, xılıbisik avqa Allahne xaalqa k'ın g'iysarang'veeyid, mançılqad, saa'anbi xhinne Zas yiğin insanar sa'as vukkiykin! mançine Aring'ulqad çıkanı k'ın g'iysaran xhinne eyxhe. 22 Xəybışilen k'ın g'iysarang'veeyid Allahne taxtilqanı mançıl Gyu'uring'ulqad k'ın g'iysaran xav g'ulyottul axvas. 39 Zimee şok'le eyhen: «Rəbbine doyuşa Qarıyng'us şukur vuxhenaval» xhinne eyxhe. 23 Şolqa ver ooxas, q'öbvalla şu eyhesmee, şok'le Zi g'aces deş.

haa'an Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar! Şu naaneyna, şuyutna, zirayna yits'inçina sa pay Allahis quveeyib, Q'aanunee otk'unin nekke ç'ak'in işbi ha'a deş: şu qopkuwalla, rəhi'm, inyam yik'elycad hixan ha'a. Şu şençika sacigee inid ha'askanniy. 24 Ay bi'rq'ı'n rəhbərar! Şu ulyoğasın kar miçak curaa'asva vexhxheençə alğayhe, devamee bikurbacab k'ögə. 25 Şolqa ver ooxas, q'öbvalla haa'an Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar! Şu k'olayıy g'ab g'adğançə hoygal, adğançemee manbi vuşde q'rq'ı't'iylvalika, missine uleka si'iyne karaka gyatsts'i vod. 26 Bi'rq'ı'na farisey, gü ts'etta k'olayıy g'ab adğançə hogle, manke manbi g'adğançed məttı qeetxhesinbı. 27 Şolqa ver ooxas, q'öbvalla haa'an Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar! Şu g'abğançə cagvara qav'uyne micagba g'oocene mağareene nyuq'nek akar. Mana micagba g'abğançə vuxheeyib, abğançə hapt'iynbisde bark'vbisikayiy nəxdine ixheeyid m'lq'i'ne karbişika gyavts'u vooxhe. 28 Şunab həməxüb insanaaşık'le g'abğançə qopkuba g'avceeyib, yik'ee şu q'öbvalla haa'a, pisin işbi g'ece. 29 Şolqa ver ooxas, q'öbvalla haa'an Q'aanunun mə'əllimariy fariseyar! Şu peyğambaraşaına nyaq'vbışıl mavzoleybi alya'a, qopkuynbisinbid gutsybi uftan qa'a. 30 Qiyğad şu eyhen: «Şi baba-dideesine gahil vuxhaynixhiy, manbişika sacigee peyğambaraşaına eb k'ya'a'as deşdiy». 31 Maxüd şu peyğambarar gyapt'iynbisin uşaxar vuxhay gardanaqa alyaat'a. 32 Məxüidxheene, baba-dideesə gibgilna iş şu g'attivxhan hee'e! 33 Şu xoçebişike g'adiy xoçebi vod! Nəxübne şu celhinyamike g'attivxhanas? (Geenna g1067) 34 Mançıl-allab Zi şos peyğambarar, k'orana ək'elynan

24 I'sa Allahne Xaane məhleenç qıçeq'umee, Mang'usqa telebabı qeebaxhe. Manbişis Allahne Xaana binaa Mang'us bikirba haagvas vukkiykan. 2 I'see manbişik'le eyhen: - Şok'le in gırçın g'ecenne? Zi şok'le hək'edacad eyhe, mançına g'aye-g'ayel aaxvas deş, man gırçın ot'aloxal ha'asın. 3 I'sa Zeytunne suval gyu'uring'a, Mang'usqa telebabı qabı qiyghanan: - Ğu şak'le eyhelan, man Ğu eyhen karbi misane ixhes? Sayır Ğu qalesnang'a hucoone ixhes, dyunyeyn exir hiyxharang'a? (aiōn g165) 4 I'see manbişis inəxdun alidghinji qele: - Yugba ilyaake, şu neng'veecad yeqqi'le qığmaa'acen. 5 «Zi Masixhva» geed insanaaşə qabı eyhes. Manbişə məxüb geebbi yeqqi'le qığaa'as. 6 Şok'le muhariba əəva, muhariba vuxhesva g'ayxhes. Şu mançile qıməeq'ən. Man gırçın ixhes ikkan. Man gırçın eyxhenbi - dyunyeyn exir k'ane qixhava eyhen vodun. 7 Millet milletilqə, devlet devletilqə g'elil qixhes. Sassa cıgabışee misvalybı ixhes, c'iyebi i'ğiykaras. 8 Man gırçın «k'oybi giyğalınbıva» eyhen vodun. 9 Mane gahil şos aq'übə heles, gyapt'asınbı. Zal-allə şu gırçine milletbişik'le g'umooce vuxhes. 10 Manke gellesin insanar Allahne yeqqi'le savk'alaşınbı, manbişik'le sana-sanbi g'umooce qeepxhes, manbişə sana-sanbi duşmanaaşına xilyaqə qevles. 11 Horalay geeb peyğambarar qavaales, manbişə geebbi yeqqi'le qığaa'as. 12 Pisvalla geeb quvxhaylette gellesinbışen sana-sanbi vukkiykiniy k'il qixhes. 13 Vuşuyiy k'anyaqqamee örxiür g'attixhanasda. 14 Mana Xəybışde Paççahiyvaline hək'eenə yugna xabar dyunyevollete yuşan haa'asda. Gırçine milletbişilqa mana xabar hipxhirmee, dyunyeyn exir ixhes. 15 Şok'le Daniyal

peyğambaree uvhuna xhinnena, «Muq'addasne manbışık'le vuççud ats'a deşdiy. Həməxüdud cigeena həlyvəəq'ənasda xhinnena q'ralla» İnsanna Dix sak'alasnang'a ixhes. **40** Mane gahil g'avcumee (hasre qədəqqəng'ulqa hixherecen), çolee iş haa'anbıṣda sa alyart'u, sa g'alerçesda. **16** yahudeebinbi manke suvabılıqla heepxecen. **41** Yöxxee suk g'iviyxarne q'öne zaiyfayna sa **17** Hasre mane gahil, daxalyna xaadin karbı alyart'u, sa g'alerçesda. **42** Mançıl-allab muğurba aalyat'asva avja gimeç'ecen, **18** çoleenar vuxhe, şok'le vuşda Xərəna mışa ayres ixhay ats'a tanalinqıqlava xaaqa simiyk'alcen. **19** Vuxhne deş. **43** Şok'le innid ats'axhxhe, xaane iyesiyk'le avxuyñbişeyiy uşax gyroqa'anbişə mane yiğbişil sixnariy mışa ayresva ats'axhxhanxiy, mana əq'üba ts'its'a as. **20** Düə hee'e, vuşun heepxiy g'ilydirxhu, sixnariy xaaqa ikkeç'escar hassaras q'l'dmilqayıy Şabbatne yiğlıqla gimexhacen. **21** deşdiy. **44** Mançıl-allab yugba ilyaake, sok'le Mane yiğbişil məxdin divan qixhas, dyunye İnsanna Dix mışa ayres ixhay ats'a deş. **45** itxhiniyle həşdilqameyid həşdiyile şaqad misacad Nukaraşis cine gahil otxhuniy helecenva, manbışık ixhes deş. **22** Man yiğbi cit'a qidi'ynbxhiy, ooqa iyesee gixhxhina qorkuna, ək'elynana nukar sang'ussecar g'attixhanas əxəs deşdiy. Allahee vuşunu? **46** İyesiy xaaqa sak'imee, vucee uvhuna g'əvxüyñbiş-allə man yiğbi cit'a qa'as. **23** Mane iş haa'a g'oocena nukar ninmee baxtivariy! **47** Zi gahil şok'le şavaamecad, «İlyakende, Masixh şok'le hək'edacad eyhe, iyesee mang'uke cune inyaa vor, şaa vor» uvheene, mançıl haymeebaghe. gırğineecar karana xərnaniy ha'as. **48** Hucooniyxan **24** Horalay peyğambarariy horalay masixhar ixhes manacar nukar pıṣda ixhanaxhiy? Mang'vee qavaales. Manbışık ç'ak'in əlaamatbiyyi gorsatmabı «Yizda xərəna həşdebişee qales deşva» uvhу, hagvas. Manbışık g'əvxüyñbib yəqqi'le qığ'a as **49** giğalasdaniy vuc xhinnen nukar gyoota, vukkiykanas. **25** İlyake, Zi şok'le vuşde vuk'ləlqa p'iyanınbışa otxhun-ulyoğa. **50** Mang'unə xərəna, qalesinbi uvhу. **26** Mançıl-allad şavaamecad mang'une ək'eleqcəcar qidyalesde yiğil, sə'atlı qarı, şok'le uvheee «Mana şaa'ar sahree vor», «Mana **51** mang'us yi'q'nə caza huvu q'öbvalla haa'anbişika anne gozee vor» mançılqə haymeebaghe, maqa sacigeeniy havaces. Mançe geşşuybiyyi ik'arike himaak'an. **27** Nəxüdütiy ts'ayılpən şargıl 'xi'mee silibi sana-sançıl qadaxan ses qöö ixhes. garbil g'ece, həməxüdud İnsanna Dix, Zi, siy'k'almee ixhes. **28** Leşnane cigeeqa mayit otxhanan şityarxhe sadaylenbi. **29** Mane yiğbişil qitxhuyne divanile qiyğ'a, «Veriğ avqas, Vaz k'yooçes, Xənebi k'yoharas, Xəybışeedin gubci l'gıykaras». **30** Manke İnsanne Duxayn əlaamat xəybışee g'aces. C'iyeyne aq'valin gırğın milletbi ts'irbi ha'a geşşes. Manbışık'le İnsanna Dix xəybışeene buludbışıl xənne gucukayıy nuruka qöö g'aces. **31** Mang'vee Cun malaaikar g'axuvles, malaaikaşed gaçeenə qığəne it'umne syuttyuka Mang'un g'əvxüyñbi dyunyeyne yoq'ne surale, q'omançə k'anyaqqamee sa'asınbi. **32** İnciliyne yiveyne hək'eeene misaalal k'ırı alixhxhe: mançın t'ur g'avhu t'ele aleylya'ang'a, g'il k'ane qexheva şok'le ats'axhxhen. **33** Şok'led man gırğın kar g'acumee ats'axhxhe, İnsanna Dix k'ane vor, Mana akkayne ghalee vor. **34** Zi şok'le hək'edacad eyhe, ine gahilyin insanar əlyhəəssəcad man gırğın kar ixhes. **35** Xəybışiy ç'ije əlyhəəsınbi, Zi uvhuyun cuvab əlyhəəs deş. **36** Man yiğ misayıy ixhesva, sə'at xhulençiliq ixhesva xəybışeene malaaikaşik'leyiy Allahne Duxayk'le ats'a deş. Man saccu Dekkik'le ats'a. **37** Nüh peyğambarine gahil nəxüdütiy ixha, həməxüdud İnsanna Dix siy'k'almeeyid ixhes. **38** Q'ifrimile ögiyl, Nüh gameeqa ikkeç'esde yiğlıqamee, insanaaşet otxhan-ulyoğa, adameeşə xhunaşşer haa'a, yedarib adameeşis əlyhəə vuxha. **39** Q'ifrim qabı manbışık gırğınbi vukkeesmee,

25 Mane gahil Xəybışeda Paçcəhiyvalla nişikiy akaraba vuxhes? Haane, yits'ire içiy bazırbi alyat'u tsumayne ögiylqa qığeepç'i. **2** Mane içeessına xhoyre ək'elikana, xhoyer bəç'ər kar yeexhe. **3** Bəç'ərne içeese bazırbi alyaat'anbi, yicbi gyoxhxhan ha'asin q'ışmee alyaat'a deş. **4** Ək'elikanbişemee bazırbişika sacigee, q'ışid alyaat'an. **5** Tsuma qarı hidixxarva, manbışın gırğınbi nik'en avqu g'alyabak'anbi. **6** Xəmne yi'q'nəe «Tsumay qöövur, mang'une ögiylqa qığeepç'eva» ts'ir qavayle. **7** Mane gahil, mane içeşin gırğınbi oza qeepxha con bazırbi qa'a giviyyəl. **8** Bəç'ərne içeese ək'elynanbışik'le eyhen: «Vuşde q'ışike şasid hele, yişin bazırbi k'ədəqə vod». **9** Ək'elynane içeese eyhen: «Deş hele, şı yişde q'ışike şosud huvee, şasid şosud g'ayxharas deş. Mançın nekke yugun, şu şosun hapk'in massa helenbişike alişse». **10** Manbı q'ış alişses hapk'inne gahil tsumay qaraylena. Manasa xhoyre icimyee, mang'uka sacigee davatbi ixhesde cigeeqa ikkeepç'i, akkabi qa'anbi. **11** Qiyğ'a bəç'ər içer qabı «Yışda xərəna! Yışda xərəna! Şasid akka eeqeva!» eyhe. **12** Tsumee manbışık'le eyhen: «Zi şok'le hək'en eyhe, zak'le şu vaats'a deş». **13** Mançıl-allab muğurba vuxhe. Şok'le Mana qalesin yiğid, sə'atid ats'a deş. **14** Mane gahil eyxhenbi yəqq'ılgə qığəne insanik akarda ixhes. Mang'vee yəqq'ılgə qığeç'esse cusqa cun nukarar sav'u, cuqa vodunmeen gırğın kar manbışılqə amaanatna g'alyadaç. **15**

Mang'vee manbışis sik'i, sang'us xholle, sang'us Paççahiyvalla gırgıne gahbişiscab şos alept'e. 35
q'ölle, mansag'usud sa talant pilin huvu ayk'an. 16 Zi missiranang'a, şu Zas oxhanasın kar huvu,
Xholle talant pilin ixhayng'vee, zara ark'in man Yızın ghal-mız xhyanika gyotxhanang'a şu Zas
pil sa menne işeeqa gixhxhi, mançılqa xhobled xhyan huvu, Zi menne cigeençenani vor, Şu
hexxa'an. 17 Q'ölle talant pilin ixhayng'veeyid Zake vuşda hi'i. 36 Zi ts'elerniy vor, şu Yızde
həməxiüd hi'i, mançılqa q'ölled hexxa'an. 18 tanalqan kar huvu, Zi ik'armee, şu Zaqa ilyakınybı,
Sa talant pilin ixhayng'veeme xandak' alitk'ur, Zi zindaneenang'a, şu Zal alycaaxvas abi». 37
xəring'vee cusqa amaanat xhinne huvuyن pil Manke qopkuynbişə Mang'uke qiyghanasın: «Yışda
maqa dyugul ha'a. 19 Xilece gah ilgevc'yle qiyğşa, Xərna, Ğu misane missira axu, şı misane Vasın
mane nukaraaşına iyesi sak'i, vucee manbışisa oxhanasın kar huvu? Misane Yiğin ghal-mız
amaanat xhinne huvuyne piline hək'ee qiyghan. xhyanika gyotxhanang'a, şı Vas xhyan huvu?
20 Xholle talant pilin amaanatna alyaat'iyng'vee, 38 Misane şak'le Ğu menne cigeençena xhinne
xholled hexxada adı eyhen: «Yızda xərna, Ğu g'acu yişda hi'i? Misane şak'le Ğu ts'eler g'acu
zalqa xholle talant pilinni g'aletçu. Haane, zi tanalqan kar huvu? 39 Misane şak'le Ğu ik'ar,
mançılqa xholled hexxi'iyn». 21 İyesee eyhen: zindanee g'acu Vasqa abi?» 40 Paççaheemee
«A ġu geer qa'an! Ğu yugna, qorkuna nukar! manbışık'le eyhesin: «Zı şok'le hək'edacad eyhe,
Ğu k'ınna iş haa'ang'ab zaqa qorkura ixhava, zi şu Yızde nekke k'ınne çocaaşine sang'us hi'iyn,
ğu xənne işbişilqa gixhxhes. Mançıl-allar ikkec'e zaka, yiğne xəring'uka sacigee, şadxhe!» 22 Q'ölle
talant pilina alyaat'unar ari eyhen: «Yızda xərna, 41 Marke Mang'vee
ğu zalqa q'ölle talant pilinni amaanatna g'aletçu. cine malaaikaşis q'lryn ts'a vod, şunab maqa
Haane, zi mançılqa q'ölle talantid hexxi'iyn». hudoora. (aiōnios g166) 42 Manid Zi missirang'a, şu Zas
23 Xəring'vee mang'uk'le eyhen: «A ġu geer oxhanasın kar hidevuva, Yızın ghal-mız xhyanika
qa'an! Ğu yugna, qorkuna nukar! Mançıl-allar gyotxhanang'a, ulyoğasın xhyan hidevuva, 43 Zi
ikkec'e zaka, yiğne xəring'uka sacigee, şadxhe!» menne cigeençena xhinne g'acu, vuşda hidyi'iva, Zi
24 Sa talant pilina alyaat'unar ari eyhen: «Yızda ts'elernang'a tanalqan kar hidevuva, Zi ik'arang'a,
xərna, zak'le ġu it'umna insan ixhay ats'anniy, ġu zindaneenang'a Zasqa ityabıva». 44 Manbışed
üvxüdivxi'yne cigeençe qiviyşalna, udyoozuyn qidghın ha'asin: «Yışda Xərna, misane şak'le Ğu
cigeençeb saa'anaxhe. 25 Zi mançile qərq'l'n, missira, ghal-mız xhyanika gyotxhan, menne
mançıl-allar hark'in ġu huvuyn sa talant pilin cigeençena xhinne, ts'eler, ik'ar, zindanee g'acu,
ç'iyek avqa dyugul hi'i. Ğu huvuyn haane, həşde Vas ikkanan hidyi'i?» 45 Mane gahil Mang'vee
yi'q'älqa aleet'e». 26 Xəring'vee mang'uk'le eyhen: manbışis inəxdun alidghınıy qeles: «Zı şok'le
«Ğu iş haa'as devkanna, pısda nukar! Ho'ne vak'le hək'edacad eyhe, şu Yızde nekke k'ınne çocaaşine
ats'anniy, zi üvxdüvxi'yne cigeençe qiviyşalna, sang'us man hidyi'iva, Zak hi'iyn xhinneecad
udyoozuyn cigeençeb saa'anava? 27 Manke ġu, hevles, qopkuynbişismee 46 Manbışis gırgıne gahbişisda cazaaz
zi huvuyn pil faizisxheeyid huvu, zi qalessə hevles, eyxhe». 46 Manbışis gırgıne gahbişisda i'mi'r
yizdemee hexxa'askanniy! 28 Həşde mang'usse hevles. (aiōnios g166)

26 I'sa yuşan hi'i ç'əvxhamee, telebabışık'le eyhen: 2 - Şok'le q'öne yiğile Peesax ixhesva
ats'an. İnsanna Dixir çarmixılqa ts'its'e'ecenna mebirbişde xilyaqası qeles. 3 Mane gahil kaahinaşın
ç'ak'ınbiyyi milletin ağsaqqalar Kayafa donane xərne kaahinne məhleeqa savayle. 4 Manbışe fi'i'l
hav'u I'sa aqqı, gik'asva yuşaneepxha. 5 Manbışe eyhe ixha: - Man saccu bayramnang'a hidya'as,
sayid millet g'elil qexhe. 6 I'sa Bet-Anyee maşnan i'xnabınane Şimonne xaanang'a, 7 Mang'usqa
sa zəiyfa ayreele. Mane zəiyfayne xilya'ad geed giranın etirnan marmarın g'ab eyxhe. I'see kar
otxhanang'a, zəiyfee man atır I'sayne vuk'lelqa qadağva. 8 Telebabışis mançike qel vuxha eyhen: -
Hexxan kar nişne ha'a? 9 Ny'a'a, man atır giranda massa huvu, çike ixhayn pilid kar deşinbişis heles
ixhesinniy. 10 I'sayk'le manbışe eyhen ats'a-ats'a,

manbışık'le eyhen: - Nya'a şu zayıfa t'yats'exal əlyhəəs, şu maa'ab gozet haa'as. **33** Pyoturee hee'e? Məng'ee Yızdemee yugna iş hav'u. **11** Mang'us inəxdin alidghimini qele: - Girging'veecar Kar deşinbi gırğınne gahbışıl şoka vuxhes, Zimee Ğu g'alerçveene, zi Ğu misacar g'alerçes deş! **34** gırğınne gahbışıl şoka ixhes deş. **12** Məng'ee Zalqa I'see mang'uk'le eyhen: - Zi vak'le hək'edacad man ətir qadğu, k'eyxhas ixhesin xhinne q'lı. **13** eyhe, g'iyne xəmde dadal hook'asse, vak'le Zi Zi şok'le hək'edacad eyhe, dyunyeyne ikkanne dyats'ava ġu xhebne yəqqees eyhes. **35** Pyoturee cigeer ina yugna xabar misa yuşan hav'ee, ina Mang'uk'le eyhen: - Zi Vaka qik'as gyurxheeyir, zayıfar yik'el qiyele'esda, yicee hi'iymid. **14** Mane zi man ha'as deş! Telebabışında girging'veecad gahil yits'iq'vəne telebayke, Kariotğançene Yahuda manva eyhe. **36** I'sa manbışığa Getsemaniye donane sang'vee, kaahinaaşına ç'ak'ınbışısqı arı eyhene cigeeqa qarı, telebabışık'le eyhen: - Zi eyhen: **15** - Zi Mana vuşde xilyaqqa quvee, şu hark'in düə haa'as, şu inyaa gyuv're. **37** Mang'vee zas hucoona heles? Manbışed mang'us xhebt's'al Cukasana Pyoturayı Zavdayna q'öyre dix ikekkəka. nuk'rayn pil hele. **16** Mane yiğile Yahudee Mang'un yik'sacuraycad qa'a giygal. **38** Manke I'see I'sa manbışında xilyaqqa qelesda gah t'abal ha'a manbışık'le eyhen: - Yızın ri'h qik'asde xhineene giygal. **17** İlydyadiyne gineybışında bayramne uts'urun gyatsts'. İnyaa aaxve, Zakasana muğurba ts'ettiyne yiğil, telebabışında I'sayke qiyghanan: gyuv're. **39** Mana sıkl'ırra şaqana ark'in aq'vakkena - Vasın exaliysiñ Peesaxın otxhuniy nyaane ç'iyelqa g'alirxhu, düə haa'a: - Dek Yızda! he'e? **18** I'see manbışık'le eyhen: - Şahareeqa Hasre eyxhexhee, Zi mane aq'übayne k'oleençe hapk'in inəxrinq'usqa ikkeepç'i, mang'uk'le eyhe: ulydyoğas! Zas ikkan xhinne deş, hasre, saccu «Mə'əllimeevud eyhe, Cuna gah hipxırna, Vucee Vas ikkanan xhinne ixhecen! **40** I'sa telebabışında Cune telebabışığa sacigee Peesax yiğne xaa sak'imee, g'ecen manbi g'alyapkı vob. Mang'vee alğahas». **19** Telebabışında I'see uvhuyn girgin Pyoturulqa onu'i eyhen: - Nya'a şosse Zakasana hi'yle qiyğa, Peesaxısın oxhanasın kar ha'a. **20** sa sə'ətna xheeyib muğurba gyuv'aras dəəxə? Exha qexhemee I'sa Cune yits'iq'vəne telebayka **41** Qopkune yaqqı'lə sıvimiyl'alcenva muğurba sufranlıq savayle. **21** Manbışe kar otxhanmee, I'see avxu düəbi he'e. Ri'h it'umda, canmee guc deşin eyhen: - Zi şok'le hək'edacad eyhe, vuşde sang'vee vodun. **42** I'sa q'ör'es ark'in meeb düə haa'a: Zi mering'une xilyaqqa qeles. **22** Telebabışında aq'vabı - Dek Yızda! Zas mane aq'übayne k'oleençe q'lı, Mang'uke sana-sang'uqad qihna qiyghanan: - ulydyoğas dexhexheene, hasre Vas ikkanan xhinne Yızda Xərna, zi deş ho'oçee? **23** I'see eyhen: - Zaka ixhecen. **43** I'sa sark'ıllıg'a manbi meeb g'alyapkı sacigee g'abeeqa xil k'yoq'uyng'vee, Zi mering'une g'ooce. Manbi geeb obzur vuxhayke uleppi aaqas xilyaqqa qeles. **24** İnsanna Dix Cune hək'ee əxə ixha deş. **44** Mang'vee manbi g'alyav'u Muq'addasne Otk'uninçee otk'unin xhinne əlyhəə. xhebir'es manacab düə ha'as ayk'an. **45** Qiyğa İnsanna Dix mering'une xilyaqqa quvuyng'ulqa I'sa telebabışında sak'ı eyhen: - Vuşun girginbi ver ooxas! Mang'unemee yedike dexhaycadniy g'alyapkı manzılıybine ha'a? Haane, gah k'anə yugda ixhes. **25** Manke I'sa mering'une xilyaqqa quvxha, İnsanna Dix binahnamışında xilyaqqa qeles. **26** Manke I'sa mering'une xilyaqqa quvuyng'ulqa I'sa telebabışında sak'ı eyhen: - Manva xilyaqqa qelesde qöö vor. **47** Yitsıq'vəne telebayna gúcud uvhu! **26** Manbışe karbı otxhanang'a, sa eyhena Yahuda qööng'ə, I'sa yuşan ha'acarnıy I'seeyid giney alyaat'u, Allahis şukur hav'u vor. Mang'uka sacigee geeb g'ilincnanayıy dalnan giney hatq'ur telebabış hissu eyhen: - Alyaat'u insanar vooxhe. Manbi kaahinaaşına ç'ak'ınbışeyiy oxhne, in Yızın can vod. **27** Qiyğa Mang'vee milletne ağsaqqalaşa g'axuvuyvnbı vuxha. **48** I'sa k'ola alyaat'a, mançıl-allab Allahis şukur hav'u, manbışında xilyaqqa qelesde Yahudee işaara huvu telebabışında quvu eyhen: - Mançençə girging'vee uvhunniy: - Zi Şavus ubba hee'ene, I'sa Mana vor, ulyoğe! **28** İna Yızda eb vob, insanaaşına geebne Mana aqqe. **49** Mane gahil mana I'saysqa qıxha binahmış ileyheç'edsemee k'ya'a ana. Mana eb «Salam, yızda Mə'əllimval!» uvhu Mang'us ubba mugaavíle yugba vuxhecenva k'yapk'm. **29** Zi ha'a. **50** I'see mang'uk'le eyhen: - Hambaz, ġu şok'le eyhen, Dekkine Paççahiyvalee şoka sacigee nişisiy arı, man he'e. Mankecab I'saysqa insanar ts'edin ulyoğasde yiğılqamee, Zi sayid t'imilene qeepxha, Mana aqqaqqana. **51** Manke I'saykane ine meywayke hi'iynçike ulyoğas deş. **30** Manbışe sang'vee g'ilinc hı'tidixi', xärne kaahinne nukarne Zabureençen mə'niybi qətqi!, Zeytunne suvalqa k'iriyile k'ena i'xi!, mang'un k'ırı g'a'adaçen. **52** avayk'an. **31** Qiyğa I'see manbışık'le eyhen: - I'see mang'uk'le eyhen: - G'ilinc cigeeqa gixhxhe. G'iyne xəmde vuşde girging'vee Zi g'alerçesdava G'ilinc xilyaqqa alyaat'uyn girginbi g'ilincikecab otk'un: «Zi Çobanis i'xəs, Syuruneedin vaq'əbid hapt'as. **53** Deşxhee, vasqa həməxtüde qöö heetxvasınbı». **32** Zi üç'ür qı'meme, Galileyeeqa Zasse Dekkikee kumag heqqas əxəs dişdiyxan? Zi

uvhuynxhiy, Mang'vee Zas mankecad yits'iq'vene yiğne yusan hi'iyncadid eyhe. **74** Pyoturee cuqacad legionile geed malaikarniy g'axiles. **54** İn g'arğışbid hi'i, k'miyid g'assir, eyhen: – Zak'le karbi ixheskanı deşxhee, naxüdnı Muq'addasne mana insan ats'a deş! Mane gahılıyb dadal hook'a. Otk'uniybisee otk'uniynbı ixhes? **55** Mane gahil **75** Pyoturuk'le I'see «Dadal hook'asse vak'le Zi I'see cəmə'etik'le eyhen: – Nya'a g'uldurulqa dyats'ava gü xhebne yeqqees eyhesva» uvhiy vüqqənbı xhinne g'ilincibikayi dalbışka Zi yik'el qayle. Mana mançe qıgeç'u, hülörəxa geşse aqqas abi? Zi yiğis Allahne Xaane mählee gyu'ur giygal.

xət qa'amee, şu Zi aqqı deş. **56** İn gırGIN karbi peyğambaraşaşine otk'uniybisee, otk'uniynbı ixhecenva eyxhe. Manke gırGİNE telebabı I'sa g'alerçu, heepxi avayk'ananrı. **57** I'sa aqqınybise Mana xärne kaahinne Kayafayne k'anyaqa qarayle. Q'aanun ma'əllimariy ağsaqqalarıb maqa savayle. **58** Pyotur aq'ənançecar xärne kaahinne məhlaysqamee I'sayqa qihna qarayle. Hucooyi eyxheva g'acesva, Pyotur məhleeqa ikkeç'u xärne kaahinne g'aravulyçeeşika giy'ar. **59** Kaahinaşın ç'ak'ibruiy Aali Şuureene gırGİNG'VEE I'sa gik'asdeme horbişika Mang'une aq'val ulyoozarasınbı t'abal haa'a vuxha. **60** Horbişika aq'val ulyoozarasınbı geebbi abeeyib, manbiş iкkanəxriна iveekde deş. Nekke qıyga q'öyre insan qıgeç'u **61** eyhen: – Mang'vee «Zasse Allahın xav qukkoyk'al hi'i, xhebne yiğee alya'as əxava» uvhu. **62** Xärne kaahin suğotsu, I'sayk'le eyhen: – Manbiş Yiğne hək'ee eyhençis nya'a Gü cuvabcad qidele? **63** I'see mang'une cuvabasıd vuçqud eyhe deş. Xärne kaahinnee meed Mang'uke qiyghanan: – Zi Vake, Vorne Allahne doyule qiyghan: Allahna Dix, Masixh Ğune? **64** I'see mang'uk'le eyhen: – Gü qotkuda uvhu. Zimee şok'le mançiled hexxada eyhes, inçile qıyga şok'le İnsanna Dix, GırGIN Əxəng'une sagne sural gyu'uriy buludbışıl qööcar g'aces. **65** Manke xärne kaahinnee culyun tanalınbı qitaxı'i eyhen: – Mang'vee kufur hi'i! Inçile qıyga şas aq'val ulyoozarasınbı nişisimbine? Mang'vee hi'iyn kufur şok'led g'ayxhiy! **66** Şu mançik'le hucoovane eyhe? Manbişed «Mane taxsirkarır, gik'as eyxheva» eyhe. **67** Mankecabıb giviğalənbi I'sayne aq'vays xudaariy tyubi i'xiyxə. Sassanibise Mang'une aq'veeqa çapalaxbı i'xiyxə **68** eyhe ixha: – Ay Masixh, şas peyğambar xhinne yusan hi'i eyhelan, şavaayıy Vas i'xiyxə? **69** Mane gahil mahlee gyu'urne Pyoturusqa gulluxçıy zaiyfa qiyxha eyhen: – Ğunar Galileyeençene I'sayka sacigeeniy vor. **70** GırGİNG'UNE ögiyl man Pyoturee gardanaqa ilydaat'u eyhen: – Gü hucoome eyhe, zak'le ats'a deş! **71** Qıyga mana akkabisiqsa qarimee, sa menne gulluxçıy zaiyfayk'le g'acu eyhen: – İna insanır Nazaretğançene I'sayka sacigeeniy vor. **72** Pyoturee meed gardanaqa ilydaat'u, k'in g'assir eyhen: – Zak'le mana insan ats'acar deş! **73** Sahavule, şaqana ulyobzuriy insanar mang'usqa qabı eyhen: – Hək'erar gü şenbişda vor. Manva

27 Miç'eed qıxhamee, gırGİNE kaahinaşına ç'ak'imbisiyil milletne ağsaqqalaşa I'sa gik'u ak'an ha'as iкkanva eyhe. **2** Manbiş I'sayn g'el-xil ayt'il, Romeençe xärna xhinne g'axuvuyne Pilatne xilyaqa qele. **3** I'sa mering'une xilyaqa quvuyne Yahudayk'le Mana gik'as iкkan g'acumee, mang'us vucee hi'iyncile naş qexhe. Vucee alyaat'uyn xhebts'al nuk'ra kaahinaşına ç'ak'imbisqayi ağsaqqalaşa qadi, **4** «Zi bınah hav'u, taxsir deşda insan gik'asva vuşde xilyaqa quvuya» eyhe. Manbişemee mang'uk'le «Mançike şas hucoone? Vak'le ats'ava» eyhe. **5** Yahudee vucee mane işil-alla alyaat'uyn pil Allahne xaa dağı'i, mançe ark'in vucecar-vuc givayxanna. **6** Kaahinaşına ç'ak'imbisi mang'vee dağı'iyn pil si'i eyhen: – İna ebake quvuna q'iyamat vuxhayke, Allahne xaane q'utyeeqa gyuvxhes vuxhes deş. **7** Manbişe concəb əree gaf hav'u, mane pilike menne cigeençə qabiynbı k'eepxhesin, nyuq'vneke k'olabı ha'ang'un çol ileş. **8** Mançıl-allad, mane cigayk'le g'iyniye yiğilqamee «eban çolva» eyhe. **9** İnaxüd Yeremiya peyğambare otk'unin xhinne eyxhe: «İzrailybişə Mang'us gyuvxhuna q'iyamat, xhebts'al nuk'ra, manbişe alyapt'i **10** mançike k'olabı ha'ang'un çol ileş. Manva zak'le Rəbbeeni uvhu». **11** I'sa Pilatısqa, mane cigayne xəring'usqa arımee, mang'vee I'sayke qiyghanan: – Yahudeesına Paçkah Ğune? I'seyid mang'uk'le «Gucad məxüd eyheva» eyhe. **12** Kaahinaşına ç'ak'imbisiyil ağsaqqalaşa Mang'une gardanaqa taxsir giyxhemee, I'see niq'cad qıgøyhe deş. **13** Manke Pilatee Mang'uke qiyghanan: – Yiğne gardanaqa giyxhenmeen karbi Vak'le g'iyxhe dişee? **14** I'see mang'une nenecad cuvabısı alidghiniy qele deş. Mançile Pilat geer mattexena. **15** GırGİNE Peesaxne bayrambışıl, mane cigayne xəring'vee, Pilatee sa aqqına insan g'ekkan ədatniy vod. Məxrına insan cəmə'etiniy g'əxəna. **16** Mane yiğbişil sa qivaats'ına, I'sa Barabba eyhena insan aqqı eyxhe. **17** Mançıl-allad millet sacigeeqa sadimee Pilatee qiyghanan: – Sos zi vuşu g'aykkine iкkan? I'sa Barabbane deşxhee, Masixhva eyhena I'sane? **18** Mang'uk'le ats'anniy, manbiş I'sa paxılıyvalın cune xilyaqa quvuya. **19** Pilat cune taxtil gyu'urmee, mang'une xhunaşsee mang'usqa ina xabar ana insan g'ixe: – Mane qorkune insanıkana vaqa iş

mooxhecen, g'iyna zi nik'ek, Mang'unemee geeb Paçkah vorna, hasre çarmixile giç'ecen şinad
 əq'üba opxhun. **20** Kaahinaşine ç'ak'ımbışeyiy Cus inyam ha'as. **43** Mang'vee yi'q' Allahilqanı
 ağsaqqalaşa millet mizel aqqı, manbiş Barabba qizzır, Allahısır Mana ikanxhee, hasre g'attixhan
 g'aykeva, I'sar gik'eva eyhecenna. **21** Pilatee he'ecen. Nya'a Mang'vee «Vuc Allahna Dixvani»
 manbişike qiyghanan: - Zi vuşdemee q'öng'una eyhen! **44** I'sayka sacigee çarmixılqa ts'its'av'uyn
 nenane g'aykke? Manbişed «Barabbaval!» eyhe. g'ulduraşaşed I'sayk'le həməxdun cuvabbı uvhu.
22 Pilatee manbişike «Masixhva eyhene I'sayk **45** Yi'q'l'hı'le sa'at xhebinçılqamee c'iyeyn aq'va
 hucoo he'evane?» qiyghan. Manbişde gırging'vee miç'ax qexhe. **46** Sə'at xheyible vooxhemee, I'see
 «Çarmixılqa ts'its'e'eva!» eyhe. **23** Pilatee **Nişıl-** ts'ırıka eyhen: - Eli, Eli, lema savaxtani? (in
 allane?) Hucoone Mang'vee qəlasın hı'iva?» «Yizada Allah, Yizada Allah, nya'a Ğu Zi g'alerçuva?»
 qiyghan. Milletinmee «Çarmixılqa ts'its'e'eva!» eyhen vodun.) **47** Maa k'anə ulyobzurune
 sik'ilbab xəbna ts'ir haa'a. **24** Pilatik'le cune sabaranbışık'le man g'ayxhi eyhen: - İng'vee İlyas
 xilençe vuçud qüdöö, millet sik'ıldad g'elil peygamberir qoyt'al. **48** Manbişda sa mankecar
 qexhe g'acumee, mang'vee xhyan alyaat'u g'adarrxun, gupk'a alyaat'u c'ür'üməne çaxireeqa
 milletne ögiyl xileppi hodgul eyhen: - Şok'lecad k'yooq'u, q'amışlıqqa qav'u Mang'une ghalesqa
 g'ecen, Mang'uke k'yapk'iyne ebal-allı zalgı qaa'a, ulyogecenna. **49** Mansanbişemee eyhe
 taxsir deşin. **25** Milletincad mang'us inəxdin ixha: - Mana Culər-alqa g'alerç, ilyaakas İlyasee
 alidghuniy qele: - Mang'uke k'yapk'inne ebal-ari Mana g'attixhan ha'asee? **50** I'see meebl
 alla şinayı yişde uşaxaaşee cuvab qeles! **26** xəbna ts'ir hav'umee, nafas qığęç'een. **51** Mane
 Manke Pilatee manbişdemee Barabba g'aykka'ana. gahil Allahne xaab gyuvapxırına örtug q'omanç
 I'sar cümqbı 1'xi', çarmixılqa ts'its'a'as qeleva k'anyaqqamee qit'aaxı, q'öne cigeeqa qooxhe.
 eyhe. **27** Eskeraaşer I'sa Pilatne sareeqa qikkekka. C'iyebi l'giykar, ganzı q'öne cigeeqa quedaxhe. **52**
 Maa'ad Mang'une vuk'lelqa legioncad sadayle. **28** Nyaq'vbı çiled-alqa aqqı, maabin gellesin qopkuyn
 Manbiş Mang'une tanalınbı qakkiy'i, Mang'ulqa insanar suğoots'anı. **53** Manbi I'sa üç'ür qixhayle
 ç'əran p'laş aly'a'a. **29** Zazalxumbışike tac qiyığa, nyaq'vbışençə qığęepç'ı muq'addasne
 hootxur vuk'lelqa gyavhu, sağne xilyaqad q'amış şahareeqa, Iyerusalimeeqa ikkeebaç'e. Maa'ab
 hele. Qiyğab q'aratsabışıl gyuv'ur «Yahudeesine manbi xilece insanaaşık'le g'ooce. **54** I'sayne vuk'lel
 paçcahis salam vuxhenava!» uvhu Mana demalqa oğa ulyorzungulyne k'omandirik'leyiy eskeraaşik'le
 giyxhe. **30** Mang'us tyubi 1'xiyxə, q'amış alyaptı c'iyebi l'giykar, maa eyxhen karbı g'acumee,
 vuk'lele k'ena üvxiyxə. **31** Mana demalqa manbi mançile it'umba qəpq'ı'n, «Hök'erar,
 gixhxhiyle qiyığa, Mang'ulyun p'laş g'avşu tanalqa Mana Allahna Dix ooxhurval!» eyhe. **55** Maa'ab
 Cuncad karbıd aly'n çarmixılqa ts'its'a'asva g'aqa əq'ənançə ilyaakan xilece yedarib vuxhaynbı.
 qığayhe. **32** Manbi g'aqa qığəəng'a, manbişisqa Manbi Galileyençəcab I'sayqab qihna, Mang'us
 Şimon donana Kireneençena sa insan qizaxxa. g'ullux haa'as qöönbı vuxha. **56** Maa'ar manbişde
 Eskeraaş mang'usqa I'sa givaxanasın çarmix yiq'ne Magdaleençena Mayram, Yaaq'ubnayıy
 haqqas ilekka. **33** Golgota donane cigeeqa qavayle. Yusufna yed Mayram, Zavdayne dixbişda yedir
 Golgota «vuk'lена bark'v» eyhen vodun. **34** vuxhaynbı. **57** Exha qexhemee, sa karnana
 Mang'us ödükə alikkı'yın çaxır hele. I'see man insan arayle. Mana I'sayne telebabışa sa,
 ghalek set'umee, ulyoğas ikkiyikan deş. **35** Eskeraaş Arimateeegançena Yusuf eyxhe. **58** Mana Pilatne
 Mana çarmixılqa ts'its'iyle qiyığa, çöp k'eçü k'anyaqa hark'ın, I'sayn mayit qeqqa. Pilateyib
 Mang'un tanalınbı cone əree qa'a. **36** Qiyğab I'sayn mayit mang'usqa qeleva əmr haa'a. **59**
 maa gyuv'ur Mang'uqa ilyaaka. **37** Vuk'lel ooqad Yusufee I'sayn mayit alyaat'u, məttine kafaneeqa
 «Yahudeesına Paçkah I'sa haaneva», mana nişil- hiyk'ar. **60** Qiyğar Mana ganzine ab hipk'ırne
 allayıy çarmixılqa ts'its'i'va otk'un gixhxhi ixha. **38** cune ts'ebne nyuq'vneeqa gixhxhi, mançeeqa
 Mana gahil I'sayka sacigee, Mang'une sağılıy solul ikkəane cigeeqab xəbna g'aye qavaak'an haa'a.
 q'öyre g'uldur çarmixılqa ts'its'aa'a. **39** K'anençə **61** Magdaleençena Mayramiy manasa Mayram
 i'lğəəmbiş vuk'ulyıbı g'uvoyxhar, Mang'uk'le nyuq'vnene ögee gyuv'ur vooxhe. **62** Qinne yiğl,
 cuvabbı eyhe ixha. **40** «Allahın xav qottul, xhebne man Şabbatın yiğ eyxhe, kaahinaşın ç'ak'ımbiyiy
 yiğee aly'a'anı! Ğu Allahna Dixxhee, Ğucar Ğu fariseyar Pilatne k'anyaqa sabı **63** eyhen: - Xərna,
 çarmixile gyaqqı, Ğucar Ğu g'attixhan he'eval! şene horalee üç'ürnang'a uvhuynniy «Vuc xhebne
 eyhe ixha. **41** Kaahinaşine ç'ak'ımbışır, Q'aanunne yiğle üç'ür qixhes». **64** Mançıl-allab əmr hee'e
 mə'əllimaaşer, ağsaqqalaşer I'sa demalqa gixhxhi xhebid'esde yiğilqamee nyuq'vneqa ilyaakecen.
 eyhe ixha: **42** - Mebinbi g'attivxhan haa'anbiniy, Deşxhee telebabı abi Mana qoqı milletik'le «Mana
 Cusse Vucme g'attixhan ha'as əxə deş! Izrailyna hapt'ıynbişde yi'q'neençə üç'ür qixhava» eyhes.

Man qiygiyn hor, ts'ettiynçile pisin ixhes. **65** gırğın ha'as xət qe'e. Zinar dyunyeyn axır Pilatee manbışık'le eyhen: - G'aravulyçerib alyaptı qalesmee, gırğine gahbışıl şoka ixhes. (aiōn q165) havak'ne, şos nəxtüdiy ikkan, he'e. **66** Manbib hapk'ın nyuq'vneeqa ikkəəne cigeene g'ayelqa peçat gyi'xi', maa g'aravulyçer ulyoozar haa'a.

28 Şabbatın yiğ ilgeç'yle qiyğa, ülcümne ts'ettiyne yiğil çakba miç'eeb Magdaleençena Mayramiy manasa Mayram abaylenbi nyaq'v g'avces. **2** Sayid sayangada, it'umda ç'iyebi ı'ğiykir, manid Rəbbin malaaik xəənçe giç'u nyuq'vneeqa ikkəəne cigeena g'aye qavaak'an hav'u, cil gyu'urva ixha. **3** Malaaik yic ts'ayilpanık, çin tanalin karbid cagvarada yiz xhinne ixha. **4** Maa ulyobzuruyne g'aravulyçeesik qəpq'l'niyvalin zeze ooxha, manbı hı'ğəpkir hapt'ıynbı xhinne aaxva. **5** Malaikee zəiyfeeşik'le eyhen: - Qi'məəq'ən, zak'le ats'an şu çarmixılqa ts'itsı'ına I'sa t'abal ha'a ixhay. **6** Mana inyaa deşda, Vuce eyhəxür Mana üç'ür qa'a. Qudoora şok'led Mana g'alirxuyn ciga g'ace. **7** Zaraba apk'in Mang'une telebabışık'le eyhe: «I'sa hapt'ıynbışde yi'q'neençe üç'ür qı'i, şole ögee Galileyeeqa ark'in. Şok'le Mana maa g'acesda». Haane, zi şok'le eyhen. **8** Yadar qəvəyq'ənənəbı. Manbı I'sayne telebabışis xabar hevles, nyuq'vnesse şadeepxha g'adaaxvananbı. **9** Sayir manbışde ögeeqa I'sa Vuccar qıgeç'u, «Şos salamva» eyhe. Yadarib Mang'usqa qeepxha Mang'un g'elyibi xhilibişeeqa si', Mang'us k'yoozaranbı. **10** I'see manbışık'le eyhen: - Qi'məəq'ən! Hapk'in Yizde çocaaşık'le eyhe, Galileyeeqa qudooracen. Manbışık'le ma'ar Zi g'acesda. **11** Yadar telebabışqa vüqqəmee, g'aravulyçeesin sabarabı şahareeqa abi cok'le g'acuyn karbı kaahinaasine ç'ak'ınbışis yuşan ha'a. **12** Kaahinaasine ç'ak'ınbışe ağsaqqalaşaika gaf hav'yle qiyğa, g'aravulyçeesis geed pilbi huvu **13** eyhen: - Eyhe «şı xəmde g'alyapk'imee Mang'une telebabışe abi Mana qöqüna». **14** Mana gaf Pilatne k'ırıysqa hipxhireene, şı mang'uqa gaf hav'u, gyapk'lyne dağamiyvalike şu g'attyuvxhan haa'asınbı. **15** G'aravulyçeesed pilbi alyaat'u, gırğın cok'le uvhuyn xhinne ha'a. G'inyiniye yiğlqameeyib yahudeeşə mana gaf məxüb haa'a. **16** Yits'issar teleba Galileyeeqa, I'see manbışık'le uvhuyn suvalqa avayk'an. **17** Manbışık'le maa'ar I'sa g'acu Mang'us k'yoozaranbı. Sabarabib şakkalycab aaxva. **18** Manke I'sa manbışisqa qıxha eyhen: - Xəybışenayıy ciyeyne aq'valyna gırGINA xəbvalla Yizde xılıyaqa quvu. **19** Mançıl-allab hapk'ın gırğine milletbışike Yızın telebabı hee'e, manbı Dekkine, Duxayne, sayıb Muq'addasne Rı'hi'ne doyuka xhineeqa k'yooq'u gicəpxi'ybi aleet'e'e. **20** Manbışis Zi şos əmr hav'uyñ xhinne,

Yəhyə

1 Ts'etta Cuvab ixha. Cuvab Allahika sacigee ixha. Cuvabcad Allah ixha. **2** Man Cuvab ts'ettacad Allahika ixha. **3** Gırgın kar Mançile ğana itxhin, itxhinne karbişin nencad Man dena itxhin deş. **4** I'mi'r Mançeeniy vob, mane i'mi'riniñ insanaaş Nurniy hele. **5** Nurun miç'axiyvalee işixniy gyayhe, man miç'axiyvalisse höğəs əxa deş. **6** Allahee Yəhyə donana insan g'ixe. **7** Mana şahad xhinne qarı, Nurune hək'ee yuşan ha'asva, gırging'veeyib mang'ule ġana inyam he'ecenva. **8** Mana vuc Nur deş ixha, Nurune hək'ee yuşan ha'as qarı. **9** Hək'en Nur dyunyelqa qadi. Mane Nuren gırchine insanaaşılqa işixniy gyayhe. **10** Nurun in dyunye itxhin. Man Nur ine dyunyelqa qadeeyid, ine dyunyeyk'le Man qivaats'a deş. **11** Mana Cunbişisqar qareene, manbişə Mana k'ane qı'i deş. **12** Mana k'ane qı'lyne gırginbışis, Mang'une doyulqa inyam hı'yinbışis, Manbışis Mang'vee Allähin uşaxar vuxhes vəvvüx huvu. **13** Manbi insanike, insanne xuruşuke vuxhaynbi deş vob. Manbi Allahike vuxhaynbi vob. **14** Cuvabike İnsan qıxha, Mang'un xav yişde yı'q'nee ixha. Şak'le Mang'un Nur g'acuyn, Mane vorne-deşde Dices Dekkee man Nur huvu. Mana Dix hək'ene yugvalin gyatsts'i ixha. **15** Yəhyee Mang'une hək'ee axtida yuşan ha'a ixha: - Zi Mang'une hək'ee eyhe ixha: «Zale qıyğa Qalesda, zaler ögee ixha. Mançillər Mana zaler xərəna vor». **16** Yişde gırging'vee, Mang'une g'idyabat'ane yugval-alla çiçiqad qihna xayir-düəbi alyaat'u. **17** Q'aanun Misayle ġana huvu, hək'ena yugvallab I'sa Masixhile ġana qabı. **18** Allah neng'uk'ləcar, misacar g'acu deş. Mana saccu şak'le vorne-deşde Cune Dixee hagu. Mana Dix Dekkine yik'eesnee vor. **19** İna Yəhyeyna I'sayne hək'eenə şahaadat vobna. Yəhudeesine ç'ak'imbise Yəhyeyke «Ğu vuşuneva?» qidghin ha'asdemee İyerusalimğançə kaahinariy Levijke g'abiyinbi mang'une k'anyaqa g'uxoole. **20** Mane gahil Yəhyee manbişike dyugul hidi', qotkun uvhuyun: - Zi Masixh deş vorna. **21** Manbişə Yəhyeyke qiyghimin: - Manke ġu vuşune vor? Deşxhee İlyas peyğambarne? Yəhyee, «De'eş, zi mana deş vornava» eyhe. - Manke ġu Misee eyhena peyğambarne? Yəhyee «De'eşva» eyhe. **22** - Manke ġu vuşune? Si g'axuvuynbışik'le şı hucoovana eyhe? Ğu yiğne hək'ee şas hucoona yuşan ha'as? **23** Yəhyee manbişis alidghinii qele: - Yeşaya peyğambaree in yizde hək'ee uvhu: «„Rəbbis yəq qopku qee'eva“ Zi sahree ts'ir haal'ang'un ses vod.» **24** G'axuvuynbışi fariseyyaşınbi vuxha. **25** Manbişə Yəhyeyke qiyghanan: - Ğu Masixhir deşxhee, İlyasır deşxhee, qalesda peyğambarır deşxhee,

nya'a ġu xhineeqa k'yooq'u, gicərxı'ybi alyaat'a'a? **26** Yəhyee manbişis inəxdin alidghinii qele: - Zi xhinecad gicərxı'ybi alyaat'a'a. Vuşdeme yı'q'nee Sa vor, şok'le dyats'ana, **27** Mana zale qıyğa qalesda vor. Zi Mang'une çarixbişin baagarid aaqas kara idyayle. **28** İn yuşan ha'an gırgın kar, İordanne damayne şene aq'val, Bet-Anyee ixha. Maab Yəhyee xhineeqa k'yooq'u, gicəpxı'ybi alyaat'a'a ixha. **29** Qinne yiğil Yəhyeyk'le I'sa cune suralqana qöö g'acu, eyhen: - Dyunyeyna binah Culqa alyapt'asda Allähna Urg haane! **30** Zi Mang'une hək'eeniy eyhe: «Zale qıyğa qööna zaler xərəna vor, Mana zaler ögee ixhal-allə». **31** Zak'ler Mana ixhay ats'a deşdiy. Mana Izrailyne milletik'le qivaats'ecenva, zi insanar xhineeqa k'yooq'u gicəpxı'ybinli alyaat'a'as qarı. **32** Yəhyee I'sayne hək'ee şahaadatiyvalla hav'u, eyhen: - Zak'le, Allähin Ri'h xərənce qı'nerke xhineeqa qarı, Mang'ulqa gixu, axva g'acuyn. **33** Zak'ler Mana ixhay ats'a deşdiy. Zi xhineeqa k'yooq'u gicəpxı'ybi alyaat'as G'axuvuyn'gee Vucee zak'le uvhu: «Ri'h şavulqayıy gexa, Mang'ulyud axu vak'le g'acveene, ats'axhxhe, Muq'addasne Ri'hi'ka gicəpxı'ybi alyaat'a'ana Mana vor». **34** Zak'led man g'acu «Allähna Dix Mana vorva» şahaadat hav'u. **35** Qinne yiğil Yəhyee meer cune q'öne telebayka ulyorzuли. **36** I'sa yəqqı'le t'lgəəmee, Yəhyee Mang'uqa ilyakki, eyhen: - Allähna Urg haane! **37** Mane q'öne telebayk'le, man eyhen g'ayxhi, I'sayqa qihna avayk'an. **38** I'sayk'le manbi Cuqab qihna qöö g'avcu, qiyghanan: - Şos hucoona ikkan? Manbişə I'sayke qiyghanan: - Ravvi, Ğu nyaane axva? (Ravvi mə'əllim eyhen vodun.) **39** I'see manbişik'le eyhen: - Zaqqab qihna qudoora, şok'lecad g'acesin. Manbib hapk'in Mana nyaayiy axvava ilyakanbi. Manke sə'ət yoq'uble vuxha. Mane yiğil manbi exhalqamee Mang'usne giviy'ar. **40** Yəhyee eyhenbi g'ayxhi, I'sayne qihna apk'inne q'öng'una sa Andrey ixha. Mana Simon-Pyoturna çoc eyxhe ixha. **41** Qıyğa mang'vee cuna çoc Simon t'abal hi', «Şak'le Masixh avaykinava» eyhe. (Masixh g'ayxi'nava, q'ış qadğunava eyhen vodun.) **42** Andreyee Simon I'sayne k'anyaqa ikkekka. I'sa Simonuqa ilyakki, eyhen: - Ğu Yuhanna dix Simonur, yic vak'le g'iyiniye şaqqa Kefa eyhes. (Kefa ganz eyhen vodun. Ganzid yunanne mizel Pyotur eyhen vodun.) **43** Qinne yiğil I'says Galileyeeqa i'qqas ikkiyan. Mang'vee Filipp t'abal hi', «Zaqar qihna qorava» eyhe. **44** Filippir Andreyiy Pyotur xhinne Bet-Tsdaya eyhene şahareençe eyxhe. **45** Filippeyir Natanael t'abal hi', mang'uk'le uvhuyun: - Şak'le Misayne Q'aanune ork'unna, peyğambaraşer uvhuna İnsan, Yusufna dix Nazaretğançena I'sa

aveyki. **46** Natanaelee eyhen: - Nazaretğançeye yugun Yizde Dekkin Xav bazarılqa sak'al him'a'a. **17** kar qıgeç'eye? Filippemang'uk'le eyhen: Mang'une telebabışde yik'el Muq'addasne kitabee - Ari ġucar ilekke. **47** I'sayk'le Natanael Cune otk'unin qadayle: «Zas Yiğin Xav geed iukkan. suralqana qöö g'acu, eyhen: - İna hæk'erar yik'ee Mane ikkiykiñin Zi gyoxhxhan ha'a». **18** Manke bicvalla deşda Izrailyğançenavur. **48** Natanaelee Yahudeesine ç'ak'inbiše Mang'uke qiyghanan: - Mang'uk'le eyhen: - Vak'le zi nençena ats'a? I'see Vasse in karbi ha'as əxava, Vasse nene əlaamatika mang'us inəxdin alidghiniy qele: - Filippee ġu hagvas əxayee? **19** I'see manbişis inəxdin alidghiniy qot'allassecar, Zak'le ġu inciliyne yivek avurniy qele: - Şu in Allahin Xav hi'ġekkar he'e, Zimee man g'acu. **49** Natanaelee Mang'uk'le eyhen: - Ma'allim, xhebne yiğee q'omançe alya'asin. **20** Yahudeesine Ğu hæk'erar Allahna Dixir, Izrailynar Paççahır! **50** ç'ak'inbiše Mang'une cuvabis eyhen: - İn Allahin I'see eyhen: - Zak'le ġu inciliyne yivek avur'g'acuva, Xav yoq'ts'ale yixhne senee ali'i, Ğu man xhebne uvhuvane ġu Zas inyam hi'r? Vak'le mançiled yiğee alya'asvane eyhe? **21** I'see, Allahin Xav ç'ak'in karbi g'aces. **51** Zi şok'le hæk'edadad eyhe, eyheng'a, Cun tanva eyhe ixha. **22** Qiyga, I'sa xəybı q'óna qeedaxhe, Allahin malaaikar İnsanne Dicesqa gəə-i'lqəə şok'le g'aces.

2 Mançine xhebid'esde yiğil Galileyayne Kana eyhene şaharee davatbi eyxhe. I'sayna yedir maa yeexhe. **2** I'sayka sacigee Cun telebabib davarbışeeqa qopt'ul vooxhe. **3** Məxüd eyxhe otxhan-ulyoğane gahil çaxır g'aat'an. I'sayne yedee Mang'uk'le eyhen: - Manbişiqa çaxır axu deş. **4** I'see eyhen: - Yed, mançike şas hucoone? Yıza gah qabı deş. **5** I'sayne yedee nukaraaşık'le eyhen: - Mang'vee şok'le hucooyiy uvhu, şu man he'e. **6** K'anya'ad Yahudeeşe gicapxi'ybi alyaat'an g'ayeyke hi'iyin yixhille xədin g'ab eyxhe.

Mane g'abbışde sançeqeqa molyts'al-vəşə g'alle litra xhyanın æę eyxhe. **7** I'see nukaraaşık'le eyhen: - Man g'abbi xhinen gyats'e'e. Manbişe g'abbi ghalelqamee gyats'a'anbi. **8** Mang'vee nukaraaşık'le meed eyhen: - Həşdiyle slik'inin alyaat'u, tamadaysqa ikkee. Manbişed ikkekkən.

9 Tamadar çaxirelqa sak'al hi'yne xhinene dadiqa ilyakkana. Mang'uk'le man nençe adıvacad ats'a deşdiy. Man saccu xhyan alyaat'uyne nukaraaşık'leniy ats'a. Tamadee tsuma qort'ul eyhen: **10** - Gırgıng'vee ts'etta yugun çaxirxhe helen. Qiyga miħmanar yugba qeepxhamee, písinxhe çaxır qadayle. Ğumee yugun çaxır həşdilqamee havacyn. **11** I'see Galileyayne Kana şaharee man ts'ettiiy əlaamat hagu, Cuna axtıvalla haagva. Telebabışed Mang'ulqa inyam ha'a. **12** Mançile qiyga Mana yedikayıf çocaaşıka, telebabışika sacigee Kefernahunqma

həlqanı. **13** Yahudeeşin qavales vukkan. **14** Mang'uk'le eyhe, xhinekeyi Allahne Ri'hi'ke dexhayng'usse Vak'le mançin ses g'ayxheeyid, nençe qabı nyaqa ayk'an. **15** Mang'uk'le Allahne Xaane hiqiyy-allı apk'iniy ats'a deş. Həməxürür Ri'hi'ke ixhane boğabı, vəq'əbi, q'nærker massa helenbiyyi pilbi insanıqa eyxhe. **16** Nikodimee qiyghanan: - Man badal haa'anbi g'ooce. **17** Mang'vee bağaaşıke karbi nəxüdne ixhes? **18** I'see mang'us inəxdin çümky hav'u, maabin gırğınbı cone vəq'əbəşikayıf cuvab qele: - Ğu Izrailyna mə'əllim vor. Man boğabışıka sacigee Allahne Xaane hiqiyy-allançə karbi vak'le ats'a dişde? **19** Zi vak'le hæk'en g'ee'ebaşenbi. Pilbi badal ha'anbisinid iskambi alytik'al hi'i, pilbi c'iyelqa ot'al ha'a. **20** Qi'nærker haa'a, şume yişda şahaadat şos k'anee qaa'a deş. massa helenbişik'led eyhen: - Manbi inençe aleet'e, **21** Zi şos c'iyelyne karbişike淤şan ha'amée, şu

3 Fariseyaşaşine yi'q'nee sa Nikodim donana insan eyxhe. Mana Yahudeesine ç'ak'inbişa sa eyxhe.

2 Mana xəmdə I'saysqa ari, eyhen: - Ma'allim, şak'le ats'a Ğu Allahne k'anençə qarına sa mə'əllim vor. Şavussecad Vasse hagvas əxən əlaamatı hagvas əxə deş. Allah Vaka dexhanaxhiy, Vasse məxdin əlaamatı hagvas əxəs deşdiy. **3** I'see mang'us inəxdin alidghiniy qele: - Zi vak'le hæk'en eyhe, sa insan dyunyeelqa meer qidyareene, Allahna Paççahiyalla g'avces vəəxəs deş. **4** Nikodimee Mang'uke qiyghanan: - Q'as qixhane ınsanisse nəx'i meer yedike ixhes əxayiy? Mang'usse yedine vuxhneeqa k'iç'u, meer yedike ixhes əxayee? **5** I'see inəxdin alidghiniy qele: - Zi vak'le hæk'en eyhe, xhinekeyi Allahne Ri'hi'ke dexhayng'usse Allahne Paççahiyaleeqa ikkeç'es əxəs deş. **6** Tamike ixhana tan eyxhe, Ri'hi'ke ixhanar ri'h.

7 Ğu mançile matmxhe: şu meeđ dyunyeelqa ark'ın, sa-q'ölle yiğna maa axva. **8** Mits çis vukkanne cigeet'a'a. Peesax bayram k'ane qexhemee, I'sa İyerusalimqa Vak'le mançin ses g'ayxheeyid, nençe qabı nyaqa ayk'an. **9** Nikodimee qiyghanan: - Man badal haa'anbi g'ooce. **10** Mang'uk'le eyhe, xhinekeyi Allahne Ri'hi'ke dexhayng'usse cuvab qele: - Ğu Izrailyna mə'əllim vor. Man boğabışıka sacigee Allahne Xaane hiqiyy-allançə karbi vak'le ats'a dişde? **11** Zi vak'le hæk'en g'ee'ebaşenbi. Pilbi badal ha'anbisinid iskambi alytik'al hi'i, pilbi c'iyelqa ot'al ha'a. **12** Qi'nærker haa'a, şume yişda şahaadat şos k'anee qaa'a deş.

mançılqa inyam ha'a deş, xəybışeene karbişike G'axuvung'vee, Allahın cuvabxhe hixhar ha'an. yuşan ha'axhee, şu inyam ha'ayee? 13 İnsanne Allahee Məxrinq'us Cun Ri'h qidiykkin hele. 35 Duxayle ğayıru vuşucar xəybışeqa ilqec'u deş. Xəənəcer giç'una Mana vor. 14 Misəe sahree yezake hav'unə xoçe ooqa qav'yun xhinne, İnsanna Dixir məxür ooqa q'a's iкkan. 15 Man ixhesin, Mang'ulqa inyam ha'anе gırğınbışıs gırğine gahbışıda i'mi'r vuxhecenva. (aiōnios g166) 16 Allahis dyunye manimee iкkiykan, Mang'vee vorna-deşda Cuna sa Dix huvu. Manid mançıl-allı ha'a, Mang'ulqa inyam ha'an nenbicab himabat'acenva, manbışığa gırğine gahbışıda i'mi'r vuxhecenva. (aiōnios g166) 17 Allahee dyunye muhaakima ha'asva deş Dix g'axuvu, Mang'vee Dix dyunye g'attixhan ha'asva g'axuvu. 18 Mang'ulqa inyam hi'ina muhaakima ha'as deş. İnyam hidyi'inar muhaakima hi'amacar, Allahne vorne-deşde Duxalqa inyam hidyi'inçillalla. 19 Dyunyelqa Nur qadı ixheeyid, ırsanaaşə pisin ha'ava, manbışış miç'axiyvalla Nurule geeb vukkiykan. Mançıl-allab manbı muhaakima haa's. 20 Pisın ha'anе gırğing'uk'le Nur g'imece eyxhe. Vuce hi'inbi aq'valqa qığmeç'ecenva, Nurnane suralqa qarayle deş. 21 Qotkuyn ha'aname Nurnane suralqa qarayle, vuce hi'inbi aq'valqa qığeeç'ecenva Allahnemee hi'iva. 22 Mançile qıyğa i'siyiv Cun telebabı Yahudayne cıgabışeqa qabayle. I'sa manbışığa maa'ar sabara gahna axu, maabinbışış xhineeqa k'yooq'u gicəpxi'ybi alyaat'a'a ixha. 23 Yəhyeyib Salim eyhene şaharne k'anene Aynon eyhene cigeed xhyanva, gicəpxi'ybi maa'ad alyaat'a'a ixha. 24 Yəhye manke zindaneeqa arcu deşdiy. 25 Mane gahil Yəhyeyne telebabışdeyiy sa Yahudiyne əree, gicəpxi'yne hək'eenə gaf gyooxha. 26 Telebabı Yəhyeyeqa qabı, eyhen: - Ma'ellim, İordan damayne şene aq'vayl vaka sacigene, əu Cune hək'ee şahaadat hav'unə insanee, həşde Vucee gicəpxi'ybi alyaat'a'a. Gırğınbib Mang'usqavub abayle! 27 Yəhyee manbışde cuvabis eyhen: - İnsanısa Xəənəce hucooyiy ha'as hassır, mang'usse saccu man ha'as əxə. 28 Şu zi uvhuynə cuvabın şahadət vobinbi: «Zi Masikh deş vorna. Zi Mang'ule ögiyl g'axuvu». 29 İstağ tsumayna vor. Tsumayna hambazme mang'une k'anə ulyorzuł, mang'un şadexhen ses g'ayxhi vucur şadexhena. Məxürür zi şadexhe. 30 Həşdiyle Mana axtı qixhes iкkan, zime k'il. 31 Ooğançə Qarına gırğing'ule xərna vor. Ç'iyene aq'valyna ç'iyene vorna, mana ç'iyene karbişde hək'ee yuşan ha'a. Xəənəce Qarıname gırğing'ule xərna vor. 32 Mang'vee Cuk'le hucooyiy g'acu g'ayxhi, mançıs şahaadat haa'a, şavaacabib Mang'unə şahaadat k'anyaqacab qaa'a deş. 33 Mang'unə şahaadat k'anyaqa qaa'anə insanee, Allah qorkunavad peçat giyxən. 34 Allahee

G'axuvung'vee, Allahın cuvabxhe hixhar ha'an. Dekkis Dix iкkanva, gırğın kar Mang'une xilyaqı quvu. 36 Duxalqa inyam hi'ina gırğine gahbışıda i'mrena ixhes. Duxal k'ırı ilydiyhxing'uk'leme i'mi'r g'avces deş. Allahna qılıb mang'ul ooğacab vuxhes. (aiōnios g166)

4 Fariseyaasık'le I'see, Cus Yəhyeyle geeb telebabı sav'u, gicərxi'iybi alyat'a'ava g'ayxhiy. 2 Yic gicərxi'iybi I'see deş, Cune telebabışe alyat'a'a ixha. 3 I'sayk'le, Cune hək'ee yuşan haa'ava g'ayxhimee, Yahudeyayeençe qığec'u Galileyeeqa meer ayk'an. 4 Mang'una yəq Samariyeençe i'lğəə vuxha. 5 Mana, Yaaq'ubee cune dixes Yusufus huvuyne cıgabışıs k'anene Samariyeeyne Sixar eyhene şahareeqa qarayle. 6 Yaaq'ubna kahrizib mane cıgabışə vob. Yəqqi'n I'sa ozar hi'iva, Mana mane kahrizisne giy'ar. Mana yi'q'ihiyna gah vuxha. 7 Kahrizisqa xhyan alqahasva sa Samariyeençəna xhunaşsee ayreelə. I'see məng'ik'le, «Hucoona ixhes, Zas ulyoğasın xhyan heleva» eyhe. 8 Mane gahil, Mang'un telebabı oxhanasın kar alışəsəva şahareeqa apk'in vooxhe. 9 Samariyeegançəna xhunaşsee Mang'uke qiyghanan: - Əu Yahudiy vorna, zimee Samariyeençəna zəiyfa. Nəxüd Əu zake xhyan heqqayıy? (Yahudeeşeyiy Samariyeebiše sanasang'uka işbi g'ece ixha deş.) 10 I'see məng'i's inəxdin alidəghinii qele: - Vak'le Allahnə payıy «Zas ulyoğas xhyan heleva» Uvhuna vuşu ixhay ats'a deş. Vak'le Zi vuşu ixhay ats'axhaynxhiy, əcədini Zake xhyan heqqas. Zinad vas i'mi'r hoolen xhyanni heles. 11 Zəiyfee Mang'uk'le eyhen: - Xərəna, Vaqa xhyan alqahasın g'abid deşin, kahrizib k'oraba vob. Vas nəncəne i'mi'r hoolen xhyan ixhes? 12 Nya'a Əu, ina kahriz şas g'alepciyne işde dekkasına eyxhene Yaaq'ubuler oqoqanane vor? Mang'veeyid cune dixbişəd, cune çavrə-vəq'əynid inəncə xhyan ulyodğu. 13 I'see məng'i's inəxdin alidəghinii qele: - İne xhineke ulyodğuuyng'us meed xhyan iкkiykanan. 14 Zime helesde xhineke şavaa ulyodğevine, mang'us sayid xhyan misacad iкkiykanas deş. Zi huvuyn xhyan mang'une ad gırğine gahbışı i'mi'r hoolene xhyan i'lqəəne cıgalqa sak'alias. (aiōn g165, aiōnios g166) 15 Zəiyfee Mang'uk'le eyhen: - Xərəna, zas məxdin xhyan hele, zas sayid xhyan ikmiykancen, zinar xhyan alqahasva inyaga ayres gimeexhacen. 16 I'see zəiyfayk'le eyhen: - Yeera, adamıyır qort'ul, inyaga qeera. 17 Zəiyfee Mang'uk'le eyhen: - Zaqa adamıy deşda. I'see məng'ik'le eyhen: - «Adamiy deşdava» əu qotkuda eyhe. 18 Vaqa xhoyre adamıy ixha, həşder vaka sa xaa eyxhenar, yiğna adamıy eyxhe deş, əu man qotkuda eyhe. 19 Zəiyfee Mang'uk'le

eyhen: - Xərna, zak'le g'ecen Ğu peygamberir. Manar maa'ar q'ölle yiğna axvana. 41 I'see
 20 Yişde dekkaaşə ine suval i'bəədatniy ha'an. eyhenbi g'ayxhi, Mang'ulqa inyam ha'anbi sik'ilbab
 Şumee, Yahudeebiše, eyhen, i'bəədat ha'asın ciga geeb qeepxha. 42 Samariyebiše zəiyfayk'le eyhe
 İyerusalim vodun. 21 I'see məng'i'k'le eyhen: - ixha: - Si saccu ġu uvhuyne cuvabil-allacad deş
 Zəiyfa, Zal k'ırı alixhxhe, məxbina gah qavaales, Mang'ulqa inyam ha'a. Həşde şak'led g'ayxhıyn,
 Yızde Dekkis i'bəədat ine suvaylid İyerusalimid ats'axhxhaynid hək'erar ina dyunye g'attixhan
 ha'as deş. 22 Şu, Samariyebiše nişismecad ha'asda vor. 43 Q'öne yiğile, I'sa mançe Galileyayne
 i'bəədat ha'ava şok'le ats'a deş. Şak'leme şı nişisiy suralqa ayl'an. 44 Mang'vee Vucecadniy uvhу,
 i'bəədat ha'ava, ats'an. Yic, g'attipxhınıyid şaken, peygamberiqa vuc yedike ixhayne cigabişee
 Yahudeeşiken vod. 23 Gah qavaalesda, mana hi'rmat voxhena deşva. 45 I'sa Galileyeeqa
 qabınab, yik'eençe i'bəədat ha'anbiše, Dekkis qarimee, Galileyğançenbiše Mana q'abil ha'ana.
 hək'eda Mang'un Rı'hı's sik'i i'bəədat ha'as. Manbışık'le İyerusalim bayramnang'a Mang'vee
 Dekkeeyib Cus məxüd i'bəədat ha'anbi t'abal haa'a. hi'yn gırğın kar g'acuyn. 46 I'sa xhyan
 24 Allah Rı'h vorma. Mang'us i'bəədat ha'anbiçe çaxirelqa sak'al hi'yne Galileyayne Kana eyhene
 hək'eda Rı'hı's sik'i i'bəədat ha'as ikkan. 25 Zəiyfee xiveeqa sayıar araylena. Kefernahumeene paçcahne
 Mang'uk'le eyhen: - Zak'le ats'an, Masixhva eyhena insaniqa sa dix eyxhe, vucur ik'ar eyxhe. 47
 qales. («Masixh» q'lış Qadğuna eyhen vod.) Mana Mang'uk'le, I'sa Yahudeyayeençe Galileyeeqa ariva
 qarimee, Mang'vee şas gırğınyuşan ha'asın. 26 g'ayxhumee, mana I'saysqa ari, Mang'us miz
 I'see məng'i'k'le eyhen: - Zi Mana vor, vakayuşan k'yaa'a, cong'əə ari, cuna qek'ana dix yug q'e'va.
 ha'ana. 27 Mane gahil I'sayn telebabı siviyk'al. 48 I'see mang'uk'le eyhen: - Şok'le əlaamatbiyyiy
 Manbışık'le Mana zəiyfaykayuşan ha'a g'acu, gorsatmabı g'acesmee, şu inyam ha'as deş. 49
 mançile mateepxheeyib, Mang'uke neng'vecad Paçcahne insanee Mang'uk'le eyhen: - Xərna,
 «Hucoona Vas məng'i'ke ikkan?» «Nya'a mane yizada dix qik'asse ayre! 50 I'see mang'uk'le eyhen:
 - zəiyfaykayuşan ha'ava?» qiyghan deş. 28 Manke Hoora, yiğna dix axvasda. Mane insaneyid I'sayne
 zəiyfee xiledin parç ç'iyelqa gixhxhi, şahareeqa cuvabilqa inyam hi'i ayl'anna. 51 G'ulluxçer
 qarı, insanaaşık'le eyhen: 29 - Qudoora, zi hi'yn mang'une ögilqa abi, yiğna dix üç'tür vorva
 gırğın zasyuşan hi'ına, insan g'ace. Deşxhee, eyheng'a, Mana yəqqəniy vor. 52 Mang'vee
 Masixh Mananıyxan vor? 30 İnsanar şahareençe manbışike «Yizada dix misane yug qexhe gırğılıyva»
 qıgeepç'i I'saysqa qavayle. 31 Mane gahil Mang'une qiyghan. Manbışık'le eyhen: - Sanixha sə'ət sançıl
 telebabıse «Hucoona ixhes, Mə'əllim, sik'inin mang'un gyorxhuniy k'il qixha. 53 Dekkılqa
 kar oxhneva» eyhe. 32 I'seeme manbışık'le hiyxharan, I'see mane gahilyiy «Hoora, yiğna dix
 eyhen: - Zaqa məxdin otxhuniy vod, şok'le man axvasdava» uvhу. Manke vuceeyid, cune xaane
 ats'a deş. 33 Manke telebabıse sana-sang'uke gırğınbişeb I'salqa inyam ha'a. 54 Man I'see
 «Şavamecad Mang'us otxhanan adiyniyxanva?» Yahudeyayeençe Galileyeeqa arıyle qiyğa haguyn
 qiyghan. 34 I'see manbışık'le eyhen: - Yizin q'öd'esin əlaamatniy vod.
 otxhuniy, Zi G'axuvuyng'vee uvhuyin hi'iyiy
 Mang'unası iş bə'əttam hav'uy vodun. 35 Şu «Yoq'ne
 vuzale qiyşalasınbıva» eyhe. Zime şok'le eyhen,
 vuk'ulyibi ooqa qı'i, çolbışıqa ilyaake, manbi
 hitxhırid, qiyşalasınbı xhinnevud qeetxha! 36
 Qiviysalang'vee cuna hək'alyabat'a, mang'vee
 şagav sa'a. Man şagav gırğine gahbişida i'mi'r
 alyapt'lyn insanar vob. Oozunar, qiviysalnar
 sacigee şadepxhesinbı. (aīōnios g166) 37 Manke mane
 işis sik'i uvhuyin cuvab «Sang'vee oozanaxhe,
 mansang'veeyib qiviysalnaxheva» qotkun vodun.
 38 Zi şu, şu aq'üba idyopxhuniy, şagav qiyşalas
 g'axuvu. Mebinbişə aq'üba opxhun, şume manbışe
 aq'übayka ezuyñçin şagav alyaat'u. 39 Mane
 zəiyfee «Mang'vee, zi hi'yn gırğın işbi zak'le
 uvhuyubıva» Samariyebişik'le uvhу. Manke mane
 şaharee vooxhene geebne insanaaşə I'salqa inyam
 ha'a. 40 Qiyşa Samariyebi I'sayne k'anyaqa abi,
 Mang'us miz k'yaa'a, sik'irra cone k'ane axveceva.

5 Sabara gah ilğevç'yle qiyşa, I'sa Yahudeeşine
 bayramisva İyerusalimqa hayk'an. 2
 İyerusalimeene Vəq'əbisiş akkava eyhene cigee,
 cühiyt'yaşaşine mizel Bet-Zata donana hovuzniy
 vobna. Mançine hıqiy-alla xholle oad daxanan
 dirakbışılıq ciganiy vod. 3 Mane cigabişee
 vuk'aranbi, bi'rq'l'nbi, k'aanbiyyiy paralic i'xi'yn
 geeb insanar g'alyapk'ı vuxha. Manbışe xhinen
 i'giykiy gozet ha'a ixha. 4 [Rəbbin malaaik
 gahile-gahilqa avqa giç'u, xhyan i'giykar ha'a
 ixha. Mane gahil xhineeqa ts'erra ikkeç'uyng'un
 gırğın ik'arbi yug qeedaxhe ixha.] 5 Maa'ar
 manbışide k'ane xhebt'sale molyulle senna ik'arna
 insan ixha. 6 I'sayk'le mana g'alirxhu g'acu
 ats'axhxhen, mana ik'arna geeb gahibva. I'see
 mang'uke qiyghanan: - Yug qixhes ikkannan? 7
 Ik'arang'vee Mang'us inəxdin alidghiniy qele: -
 Xərna, yizde k'ane, xhyan i'gi'yıkmee, zi xhineeqa

k'erçesda insan deşda. Zi xhinesqa hixharasse, qıgeepç'esinbi, yugvalla hav'ynbi i'mrenbi merna zale ögee qixha k'eç'e. 8 I'see mang'uk'le vuxhesva üç'üb qeepxhes. Pisvalla hav'ynbimey eyhen: - Oza qixhe, ġu galirxhuyn karid alyaat'u, Allahee məhkamey eyhenbi g'ayxhes üç'üb hooral. 9 Mana insan mankecar yug qexhena. Vuc qeepxhes. 30 Zasse Zaled-alqa vuççud ha'as əxə galirxhuyn karid alyaat'u, ayk'anna. Man Şabbatın deş. Zi Zak'le Dekkee uvhuyn xhinnee muhaakima yiğ eyxhe. 10 Mançıl-allad Yahudeesine ç'ak'inbiše haa'a, Zi algavhuyn məhkamad qotkuyn vod. yug qixhayne insanık'le eyhen: - G'iyna Şabbatın Zi Zas iukkanan deş ha'a, Zi G'axuvuyng'vee yiğ vod, ġu galirxhuyn kar g'iyna haqqas iukkan uvhuyn ha'a. 31 - Zi Yizdecab hək'ee şahaadat deş. 11 Mane insanee eyhen: - Zi yug q'iyləne haa'anaxhiy, Yizada şahaadat qopkuna vuxhes īnsanee, zak'le «Ğu galirxhuyn karid alyaat'u deşdiy. 32 Yizde hək'ee şahaadat haa'ana Merna hoorava» uvhu. 12 Manbiše qiyghanan: - Vak'le vor. Yizde hək'ee haa'ana mana şahaadat qopkuna «Alyapt'ı hoorava» eyhena īnsan vuşuyiy? 13 vuxhay Zak'le ats'an. 33 Şu Yəhyeyne k'anyaqa Mang'uk'le Mana vuşu ixhaycad ats'a deşdiy. I'see insanar g'axuvu, mang'veeyib qopkuna şahaadat mana yug q'iyle qiyğa, maane insanaasil alikki hav'u. 34 Zas īnsanna şahaadat vukkanib deş, aylk'anna. 14 Sahavule I'see mana insan Allahne şu g'attivxhnecenga Zi man şok'le eyhe. 35 Xaasne t'abal hi'i, eyhen: - Həşde ġu yug qixhana. Yəhyə gyopxhannayıy işix helena cirax vuxha. Ğu sayib bınah himaa'a, vuk'ləlqa mançiled pisin Şos sabara gahna mançine işigee şadepxhes kar qimaylecenga. 15 Manke mana īnsan ark'in, vukkiykin. 36 Yizde hək'ee sayib şahaadat vob. Yahudeesine ç'ak'inbişik'le, vuc yug q'i'ma īnsan Mana şahaadat Yəhyeyne şahaadatible ooqana I'sava eyhe. 16 I'see man Şabbatne yiğil hi'iva, vob. Zi Dekkee Zak'le uvhuyn işbi ha'a. Mane Yahudeesine ç'ak'inbişik Mang'une vuk'ləlqa yiğibi işbişed Yizde hək'ee şahaadat haa'a Dekkee Zi aly'a'a. 17 I'seeme manbişik'le eyhen: - Yizde g'axuvuva. 37 Zi g'axuvuyne Dekkeyib Yizde Dekkee həşde iş g'ooceva, Zinab haa'ana. 18 hək'ee şahaadat haa'a. Şok'le misacad Mang'un Mançile qiyğa Yahudeesine ç'ak'inbişik Mana sesid g'ayxhi deş, Mang'un aq'vad g'acu deş. sik'irar geer gik'as ikkiykan. Mang'vee Şabbatne 38 Mang'un cuvabid vuşde yik'bisee axva deş, yiğil iş hav'uy k'ıldan xhinnee, Allahik'le Cuna Mang'vee G'axuvuyng'ulqa şu inyam hidya'ava. 39 Dekva uvhu, Mang'uka Vuc sa aqqi. 19 I'seeme Şos Muq'addasin Otk'uniybi xət qeedaxhe. Şosqa manbişik'le eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, Dixek'le həməxüd qöö, mançile gana şu girdgine gahbisişde Dekkee hucooyiy ha'ava g'idecveene, Cuked gana i'mrenbime vuxhes. Yic, Mançinib Yizde hək'ee vuççud ha'as deş. Dekkee hucooyiy ha'a, Dixeyid şahaadat haa'a. (aiōnios g166) 40 Şosmee girdgine man ha'a. 20 Dekkis Dix iukkanva, Vucee ha'an gahbisişde i'mrenbi vuxheshdemee Zasqa qavaales girgin kar Mang'uk'le hagvan. Şu għalibyi aaqi vukkan deş. 41 īnsanaasine axti q'ilqa, Zi axucar aaxvecenga Dekkee Mang'uk'le mançiled ç'ak'in deş. 42 Zak'le şu vaats'anbi, vuşde yik'ee Allah işbi hagvas. 21 Dekkee hapt'ıynbi üç'üb qav'u, ikkiykini deşin. 43 Zi Yizde Dekkine doyule manbişik i'mi'r hoolen xhinne, Dixeyib Cus qareeyir, şu Zi k'anə qa'a deş. Sa merna cune vukkananbişik i'mi'r hoole. 22 Dekkee vuşucar doyule qareene, şos mana ikkiykanasda. 44 Şos muhaakima ha'a deş. Mang'vee məhkama Dixelqa sana-sang'vee şu axti qav'u vukkan. Vorne sa g'aleç, 23 Dekkis hi'rmat giviyxhena xhinne, Dicesib hi'rmat gyuvxhecenga. Dicesib hi'rmat givdiyxheng'vee, Mana g'axuvuyne Dekkisib hi'rmat giviyxhe deş. 24 Zi şok'le hək'en eyhe, Yizde cuvabil k'iri alixhxhi, Zi G'axuvuyng'ulqa inyam hi'yne īnsaniga gahbisişda i'mi'r vob. Məhring'uqa məhkamad ilyakkas deş. Mana qik'uyke g'attirxhın, üç'ür qixha. (aiōnios g166) 25 Zi şok'le hək'en eyhe, Allahne Dixin ses hapt'ıynbişik'le g'iyxhena gah qavaalesda, qabibac vob. Man g'ayxhiybı üç'üb qeepxhes. 26 Dekkine ab i'mi'r vobnan xhinnee, Dicesib Cune ab i'mi'r Mang'vee hoole. 27 Mana īnsanna Dixva, məhkama hi'iyid Mang'unecad xilyaqqa quvu. 28 Mançile għalibyi aaqi īmaaxva, məhbina gah qöö vob, nyuq'vnee g'alyap'ıynbişde għirġing'uk'le Mang'un ses g'ayxhes. 29 Nyuq'vneençe

6 Mançile qiyğa I'sa Galileyne (Tiberiyayne) eyhene golyune şene aq'valqa il-ġeċ'e. 2 Mang'vee vuk'arbişik'le haguyン ālaamatbi g'acu, Mang'uqab qihna geeb īnsanar qöö vuxha. 3 I'sa suvalqa il-ġeċ'e, Cune telebabışika giy'ar. 4 Yahudeesin Peesax bayram k'anə qexhe ixha. 5 I'see vuk'ul ooqa qav'umee, Cusqa geeb īnsanar

qöö g'avcu, Filippik'le eyhen: - İne insanaaş e i'mi'r hevlesde otxhuniyna hee'e. Man şos İnsanne oxhanasın giney, nənçene şı alişses? 6 I'see manva Dixee heles. Mang'ul Dekkin Allahın peçat vod. Filipp siliys i'xəsdemeevacad uvhu, deşxheene (aiōnios g166) 28 Manbişə I'sayke qiyghanan: - Allahis Mang'uk'le Vucee ha'asin ögilycad ats'a ixha. 7 İkkanan işbi g'acesdemee, şı hucoona ha'as? 29 I'see Filipee alidghını qele: - Manbişde giring'vee eyhen: - Allahis vukkanna iş ina vob: Mang'vee sa ghaledin giney oxhneccena, q'öd vəş dinarısın G'axuvuyng'ulqa inyam he'e. 30 Manbişə I'sayk'le gineydi alışvee, g'idiyxhar! 8 Telebabışde sang'vee eyhen: - Vasse nəxdin əlaamat hagvas əxəyee, şı Şimon-Pyoturne çocece Andreyee I'sayk'le eyhen: mançıqa ilyaakı Valqa inyam ha'as? Vasse hucoo 9 - İnyaa'ar xhoble xhit'ayna gineynanayı q'ölle ha'as əxəyee? 31 Yişde dekkaaşə sahree manna baluğnana sa gade vor. Nya'a, inimeene insanis opxhun, mançine hak'ee Muq'addasne Otk'unee man giyxharee? 10 I'see eyhen: - Millet gyu'ar he'e. inəxüd otk'un vod: «Manbişis oxhanas xəybışenə Maa'ab geeb ok' vuxhayke, insanar cılıcab giviy'ar. giney huvu». 32 I'see manbişik'le eyhen: - Zi Maa'ar xhod aazırılqa ələəna adamıycar eyxhe. 11 şok'le hak'en eyhe, şos xəənəcə giney huvuna I'see maadın gineybi alyaat'u, Allahis şukur haa'a. Misa deşdiy vor. Xəənəcə şos hak'en giney həşde Sahavuled maane insanaaşis man giney bit'al helena Yizda Dek vor. 33 Xəənəcə qadiyn Allahin ha'a. Girging'vee cus nimeeniy ikkan manimeenid giney dyunyeys i'mi'r hoolen vod. 34 Manbişə alyaat'a ixha. I'see baluğaaşıkid mancad ha'a. Mang'uk'le eyhen: - Xərna, Ğu şas hammaşə 12 Gırğınbı otxhuri avts'yle qiyğa, I'see Cune man giney hele. 35 I'see manbişik'le eyhen: - telebabışik'le eyhen: - Hexxada axuyn gırğın se'e, I'mren giney Zi vorna. Zasqa arına misacar mis vuçqud xarab mexhecen. 13 Manbişə, insanaaşine qixhes deş, Zalqa inyam hi'iyng'unud misacad ögiyle xhone xhit'ayne gineyke otxhun hexxada ghal qeqvas deş. 36 Zi şok'le ögee uvhıyn xhinnee, axuyn si'imee, yits'iq'veble għaliqamee qavats'una şok'le Zi haşde g'acveeyir, şu inyam ha'a deş. 37 ç'emç'e vooxhe. 14 Mane gahl I'see hagyuñ əlaamat Dekkee Zas huvuyn gırğın insanar Zasqa ables. g'acuynı insanaaşey eyhen: - Hak'erar dyunyelqa Zasqa abiynbib, Zi misacab g'e'epşes deş. 38 Zi, qalesda peyğambar İna vor. 15 I'sayk'le insanar Zas ikkanan ha'as deş, Zi G'axuvuyng'us ikkanan abi, Cuke guçuncar paççah ha'asva ats'axhxen. ha'as xəənəcə qarı. 39 Zi G'axuvuyng'us ikkanan, Mançil-allar Mana Vuccar suvalqa ayk'an. 16 Exha Zasqa quvuyne insanaaşına, Zi nenacar agval qixhamee, I'sayn telebabı golyusqa geepç'i, 17 hima'acen, nekke qiyğiyne yiğiliyib Zi manbi lotk'eeqa giviy'ar. Manbi golene şene aq'valyne üç'üb qee'ecen. 40 Yizde Dekkis ikkanan, Dix Kefernahumqa vüqqə vuxha. Miç'axid qixha eyxhe, g'acu inyam hi'iyne giring'uqa għirġine gaħbijsida I'sa qarı eyxhe deş. 18 İt'umna mits aa vuxhayke, i'mi'r vuxhecen. Zinab manbi nekke qiyğiyne goleedin xhyan 'giykar eyxhe. 19 Manbi lotk'ee yiğil üç'üb qee'ecen. (aiōnios g166) 41 Maane yoq'ulle-xholle kilometrmee apk'inile qiyğa, Yahudeesine ç'ak'imbise I'sayne cuvabike «Zi g'ecen I'sa xhinel iykar-iykar cone lotk'aysqana xəənəcə qadiyn giney vodva» aəq'ənbi. 42 Manbişə vor qöö. Mançile telebabı qəvəyq'ənanbi. 20 I'see eyhen: - Nya'a, Mana Yusufna dix I'sa dişee? Şak'le manbişik'le eyhen: - Qi'məəq'ən, Zi vorna. 21 Mang'una dekkir yedir vaats'anbi! Nəxüd mançile Manbişis Mana lotk'eeqa alyart'as ikkiykan. Ul qiyğā Mang'usse eyhes əxəyee «Zi xəənəcə qarına aaqi gyapxasse, manbi xhinene migleqqa, cos vorva? 43 I'see manbişis inəxdin alidghını qele: ikkanne cigeeqa qabı hipxhiriynbi. 22 Qinne yiğil - I'məəq'ə. 44 Zi g'axuvuyne Dekkee, insan Zasqa golyune şene surak axuyne milletis, maa saccu sa ts'its'de'eene, mane insanisse Zasqa ayres əxəs lotk'a ixhay yik'el qayle. Manbişik'le I'sa mane deş. Zasqa arınamee, Zi nekke qiyğiyne yiğil üç'tür lotk'eeqa Cune telebabısa gyudu'urvar, telebabı q'a's. 45 Peyğambaraaşına kitabbişee otk'un vod: cocab apk'invab ats'anniy. 23 Yişde Xəring'vee «Manbişde giring'us Allahee xət qa'as». Dekkike I'see şukur hav'yle qiyğā giney otxhunne cigayne g'ayxhi, xət qepxhaynbi gırğınbı Zasqa abayle. 46 k'anyaqa Tiberiya sahareençe medin lotk'abi Allahissee Qariyng'ule ġayri, menne şavuk'lecar qadadle. 24 İnsanaaşik'le I'sayi Cun telebabib Dek g'acu deş. Dek saccu Mang'uk'le g'acu. 47 maa'ab g'idəvcumee, lotk'absiçeqa gyuv'ur I'sa Zi şok'le hak'en eyhe, inyam hi'iyne insaniqa t'abal haa'asva Kefernahumqa avayk'an. 25 Golyune għirġine gaħbijsida i'mi'r vuxxes. (aiōnios g166) 48 şene aq'val manbişik'le I'sa aveykimee, qiyghanan: I'mren giney Zi vorna. 49 Vişde dekkaaşə sahree - Mə'əllim, Ğu inyaga misane qarı? 26 I'see manna opxhuneeyb, hapt'iyacı. 50 İnmee xəənəcə manbişis inəxdin alidghını qele: - Zi şok'le hak'en qadiyn məxdin giney vod, mançike otxhunna insan eyhe, şu Zi əlaamatbı haguva deş, avts'esinmeen misacar qik'as deş. 51 Xəənəcə qadiyn i'mi'r hoolen giney otxhunna t'abal ha'a. 27 Sık'inne gahile qı'çı' giney Zi vorna. Şavaamecad ine gineyke otxhunee, əlyħəəsde otxhuniyna himaa'a. Għirġine gaħbijs għirġine gaħbijsde i'mrena ixhes. Dyunyeyne

i'mrenemee helesin giney Yizin tan vodun. (aiōn q165) 52 Manke Yahudeesin ç'ak'ımbı cuvabilqa abayle: - Si oxhnecenva, Mang'usse nəxid Cun Zı şas heles əxayee? 53 I'see manbışık'le eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, şu İnsanne Duxayne tanike idyotxun, ebike ulydyodğee, vuşde ab i'mi'r 54 Yizde çurunuuke otxhun, ebake ulyodğuyng'uqa gırgıne gahbişıda i'mi'r vuxhes, Zi mərxına nekkı qiygiyne yiğil üç'ür qa'as, (aiōnios g166) 55 Yizin tan hək'en otxhuniyya, Yizada ebib hək'en ulyodğuya. 56 Yizde tanike otxhun, ebake ulyodğuna Yizde ar axva, Zinar mang'une ar axva. 57 Üç'ürne Dekkee Zi g'axuvu. Dekkeyib Zas i'mi'r huvu. Məxbib Zi, Zi orxhuniyyus i'mi'r hevles. 58 İn giney xənəncə qadiyn vod. Man otxhuning'uqame gırgıne gahbişıda i'mi'r vuxhes. İn giney vuşde dekkaaše otxhuniyy xhinnen deş vod. Manbışe man otxhuneyid, hapt'lynlə. (aiōn q165) 59 Manva I'see, Kefernahumne sinagogee xət qa'amee uvhu. 60 Man eyhen g'ayxhimee telebabışde sabarənbışe eyhen: - İn nimee dağamın cuvabiy. Şavusse mançıl k'ırı alixhoxhes əxayee? qa'a giygal. 61 I'sayk'le telebabı əəqə g'avcu, eyhen: - Mane għalibti aaqi avxu, eyhen: - Mang'vee nyaacad cuvabilyne şu qaçpxir? 62 Şok'le İnsanna Dix qətqi' deş! Nençene Mang'uk'le manimeen kar şenke Vuc eyxhene cigeeqa i'lqəə g'acveene, ats'a? 63 I'see manbışis alidghiniy qle: - Zi helen manke hucoone eyhes? 63 I'mi'r hoolena Allahin Rı'h vod, insanisse man ha'as əxə deş. Zi şok'le eyhen cuvab Rı'hiy i'mi'r vob. 64 Şoqa inyam hidya'anbib, Vuc mering'une xilyaqa qelesdar ögeecarni ats'a. 65 Mang'vee eyhen: - Zi mançıl-allani şok'le eyhe, Dekkee vuşumecar hidyaysarxhee, mang'usse Zasqa qixxes əxəs deş. 66 Mançile qiyga geeb telebabı I'sayke cureepxha, Mang'uka iviykar deş. 67 Manke I'see yits'iq'vane telebayk'le eyhen: - Deşxhee şosubne Zake cureepxhes vukkan? 68 Şimon-Pyoturee Mang'us cuvab qle: - Xərna, şı şavne k'anyaqane əlyhəs? Yiğne cuvabin gırgıne gahbişıda i'mi'r hoole. (aiōnios g166) 69 Şı inyamid hı'iyn, şak'le ats'anid, Allahna Muq'addas vorna. 70 I'see manbışık'le eyhen: - Zi şu, yits'iq'vayre teleba, g'evxü. Vuşda same iblis vorna. 71 Mang'vee manva Kariotğançene Şimonne dixine, Yahudayne hək'ee uvhu. Mana yits'iq'vane telebayna sa ixheeyir, mang'us I'sa mering'une xilyaqa qeles ikkiyan.

7 Mançile qiyga I'sa Galileyee i'giykar. Yahudeesine ç'ak'ınbışis I'sa gik'as ikkanna, Mana Yahudeyayeeqa hayk'an deş. 2 Yahudeesin K'odiybişin bayram k'anə qixha ixha. 3 Çocaaşe I'sayk'le eyhen: - İnyaa imaxva, Yahudeyayeeqa hoora. Ğu ha'an karbı Yiğne telebabışık'led g'acecen. 4 Vuc qivaats'as ikkanne insanee

karbı dyugulenda ha'anbi deşxhe. Ğu in karbı Mang'une çocaaşed Mang'ulqa inyam ha'a ixha deş. 6 Manke I'see manbışık'le eyhen: - Yizda gah qabi deş, şosme misa qadiy ha'as eyxhen. 7 Dyunyeys şu g'umooce qeepxhes deş. Zime g'imce qixha, Zi mançin işbi pisimbi ixhay aq'val aqqaqqava. 8 Şu bayrameeqa havak'ne, Zime, Yizada gah qidyabiyńçil-allá, maqa i'qqes deş. 9 I'see manid uvhu, Galileyee axva. 10 Mang'un çocar bayrameeqa hapk'iniyle qiyga, Manar şavuk'ləcar g'idecesin xhinne, dyugulenra bayrameeqa hayk'an. 11 Yahudeesine ç'ak'ınbışe I'sa t'abal ha'a-ha'a, «Mana nyaane vorva?» qidgħin ha'a ixha. 12 I'sa milletne ghalecar ixha, Sassanbişee «Yugna insan vorva», mansanbişed «De'ę́s, milletis horbi ha'ava» eyhe ixha. 13 Yahudeesine ç'ak'ınbışile qəvayq'ərıva, Mang'une hək'eenā gaf, gırging'uk'le g'avxhesin xhinne, neng'ussecab haa'as vəvəxa vuxha deş. 14 Bayramin sura ixhayle qiyga, I'sa Allahne Xaasqa ari, xət cuvabiy. 15 Yahudeesin ç'ak'ımbı mançile hək'eleenā gaf, gırging'uk'le g'avxhesin xhinne, 17 Şavusiy Allahee eyhen ha'as ikkan, Zi helen eyhen cuvab Rı'hiy i'mi'r vob. 18 Cukedgħana eyheng'us, vuc axti qa'as ikkan. Vuc G'axuvuname axti qa'as ikkanna qorkuna 19 Misee şos hidya'anbib vobunbi. I'sayk'le inyam hidya'asınbib, 20 telebabı I'sayke cureepxha, Mang'uka iviykar deş. 21 I'see manbışık'le eyhen: - Zi şu, sunnat ha'a. Nişl-allane Zi Şabbatil Milletin alidghiniy qle: - Yiğne ad cinid. Şavusiy 22 şavne k'anyaqane əlyhəs? Yiğne cuvabin 23 Miseyne şos għalibti aaqi avxu. 24 Şu şabatne yiğlib sunnat haa'a. 25 Manke İerusalimne şosuvne man ha'a, Miseyle ögilyne dideeşcad gibgil. 26 Misee şok'le sunnat ha'a vukkantuvha uvhu. Yic Şu Şabbatne eyhen ixheccenva, şu insan Şabbatil eyhen ha'a deş. Nya'a şos Zi gik'as ikkan? 20 27 Yic mana inşan nençeye sunnat ha'a. Nişl-allane Zi Şabbatil eyhen ha'a. Nişl-allane Zi Şabbatil eyhe 28 Manke İerusalimne şosuvne eyhe deş. 29 Misee şok'le sunnat ha'a. Nişl-allane Zi Şabbatil eyhe deş. 30 Miseyne şosuvne eyhe deş. 31 Miseyne şosuvne eyhe deş. 32 Miseyne şosuvne eyhe deş. 33 Miseyne şosuvne eyhe deş. 34 Miseyne şosuvne eyhe deş. 35 Miseyne şosuvne eyhe deş. 36 Miseyne şosuvne eyhe deş. 37 Miseyne şosuvne eyhe deş. 38 Miseyne şosuvne eyhe deş. 39 Miseyne şosuvne eyhe deş. 40 Miseyne şosuvne eyhe deş. 41 Miseyne şosuvne eyhe deş. 42 Miseyne şosuvne eyhe deş. 43 Miseyne şosuvne eyhe deş. 44 Miseyne şosuvne eyhe deş. 45 Miseyne şosuvne eyhe deş. 46 Miseyne şosuvne eyhe deş. 47 Miseyne şosuvne eyhe deş. 48 Miseyne şosuvne eyhe deş. 49 Miseyne şosuvne eyhe deş. 50 Miseyne şosuvne eyhe deş. 51 Miseyne şosuvne eyhe deş. 52 Miseyne şosuvne eyhe deş. 53 Miseyne şosuvne eyhe deş. 54 Miseyne şosuvne eyhe deş. 55 Miseyne şosuvne eyhe deş. 56 Miseyne şosuvne eyhe deş. 57 Miseyne şosuvne eyhe deş. 58 Miseyne şosuvne eyhe deş. 59 Miseyne şosuvne eyhe deş. 60 Miseyne şosuvne eyhe deş. 61 Miseyne şosuvne eyhe deş. 62 Miseyne şosuvne eyhe deş. 63 Miseyne şosuvne eyhe deş. 64 Miseyne şosuvne eyhe deş. 65 Miseyne şosuvne eyhe deş. 66 Miseyne şosuvne eyhe deş. 67 Miseyne şosuvne eyhe deş. 68 Miseyne şosuvne eyhe deş. 69 Miseyne şosuvne eyhe deş. 70 Miseyne şosuvne eyhe deş. 71 Miseyne şosuvne eyhe deş. 72 Miseyne şosuvne eyhe deş. 73 Miseyne şosuvne eyhe deş. 74 Miseyne şosuvne eyhe deş. 75 Miseyne şosuvne eyhe deş. 76 Miseyne şosuvne eyhe deş. 77 Miseyne şosuvne eyhe deş. 78 Miseyne şosuvne eyhe deş. 79 Miseyne şosuvne eyhe deş. 80 Miseyne şosuvne eyhe deş. 81 Miseyne şosuvne eyhe deş. 82 Miseyne şosuvne eyhe deş. 83 Miseyne şosuvne eyhe deş. 84 Miseyne şosuvne eyhe deş. 85 Miseyne şosuvne eyhe deş. 86 Miseyne şosuvne eyhe deş. 87 Miseyne şosuvne eyhe deş. 88 Miseyne şosuvne eyhe deş. 89 Miseyne şosuvne eyhe deş. 90 Miseyne şosuvne eyhe deş. 91 Miseyne şosuvne eyhe deş. 92 Miseyne şosuvne eyhe deş. 93 Miseyne şosuvne eyhe deş. 94 Miseyne şosuvne eyhe deş. 95 Miseyne şosuvne eyhe deş. 96 Miseyne şosuvne eyhe deş. 97 Miseyne şosuvne eyhe deş. 98 Miseyne şosuvne eyhe deş. 99 Miseyne şosuvne eyhe deş. 100 Miseyne şosuvne eyhe deş. 101 Miseyne şosuvne eyhe deş. 102 Miseyne şosuvne eyhe deş. 103 Miseyne şosuvne eyhe deş. 104 Miseyne şosuvne eyhe deş. 105 Miseyne şosuvne eyhe deş. 106 Miseyne şosuvne eyhe deş. 107 Miseyne şosuvne eyhe deş. 108 Miseyne şosuvne eyhe deş. 109 Miseyne şosuvne eyhe deş. 110 Miseyne şosuvne eyhe deş. 111 Miseyne şosuvne eyhe deş. 112 Miseyne şosuvne eyhe deş. 113 Miseyne şosuvne eyhe deş. 114 Miseyne şosuvne eyhe deş. 115 Miseyne şosuvne eyhe deş. 116 Miseyne şosuvne eyhe deş. 117 Miseyne şosuvne eyhe deş. 118 Miseyne şosuvne eyhe deş. 119 Miseyne şosuvne eyhe deş. 120 Miseyne şosuvne eyhe deş. 121 Miseyne şosuvne eyhe deş. 122 Miseyne şosuvne eyhe deş. 123 Miseyne şosuvne eyhe deş. 124 Miseyne şosuvne eyhe deş. 125 Miseyne şosuvne eyhe deş. 126 Miseyne şosuvne eyhe deş. 127 Miseyne şosuvne eyhe deş. 128 Miseyne şosuvne eyhe deş. 129 Miseyne şosuvne eyhe deş. 130 Miseyne şosuvne eyhe deş. 131 Miseyne şosuvne eyhe deş. 132 Miseyne şosuvne eyhe deş. 133 Miseyne şosuvne eyhe deş. 134 Miseyne şosuvne eyhe deş. 135 Miseyne şosuvne eyhe deş. 136 Miseyne şosuvne eyhe deş. 137 Miseyne şosuvne eyhe deş. 138 Miseyne şosuvne eyhe deş. 139 Miseyne şosuvne eyhe deş. 140 Miseyne şosuvne eyhe deş. 141 Miseyne şosuvne eyhe deş. 142 Miseyne şosuvne eyhe deş. 143 Miseyne şosuvne eyhe deş. 144 Miseyne şosuvne eyhe deş. 145 Miseyne şosuvne eyhe deş. 146 Miseyne şosuvne eyhe deş. 147 Miseyne şosuvne eyhe deş. 148 Miseyne şosuvne eyhe deş. 149 Miseyne şosuvne eyhe deş. 150 Miseyne şosuvne eyhe deş. 151 Miseyne şosuvne eyhe deş. 152 Miseyne şosuvne eyhe deş. 153 Miseyne şosuvne eyhe deş. 154 Miseyne şosuvne eyhe deş. 155 Miseyne şosuvne eyhe deş. 156 Miseyne şosuvne eyhe deş. 157 Miseyne şosuvne eyhe deş. 158 Miseyne şosuvne eyhe deş. 159 Miseyne şosuvne eyhe deş. 160 Miseyne şosuvne eyhe deş. 161 Miseyne şosuvne eyhe deş. 162 Miseyne şosuvne eyhe deş. 163 Miseyne şosuvne eyhe deş. 164 Miseyne şosuvne eyhe deş. 165 Miseyne şosuvne eyhe deş. 166 Miseyne şosuvne eyhe deş. 167 Miseyne şosuvne eyhe deş. 168 Miseyne şosuvne eyhe deş. 169 Miseyne şosuvne eyhe deş. 170 Miseyne şosuvne eyhe deş. 171 Miseyne şosuvne eyhe deş. 172 Miseyne şosuvne eyhe deş. 173 Miseyne şosuvne eyhe deş. 174 Miseyne şosuvne eyhe deş. 175 Miseyne şosuvne eyhe deş. 176 Miseyne şosuvne eyhe deş. 177 Miseyne şosuvne eyhe deş. 178 Miseyne şosuvne eyhe deş. 179 Miseyne şosuvne eyhe deş. 180 Miseyne şosuvne eyhe deş. 181 Miseyne şosuvne eyhe deş. 182 Miseyne şosuvne eyhe deş. 183 Miseyne şosuvne eyhe deş. 184 Miseyne şosuvne eyhe deş. 185 Miseyne şosuvne eyhe deş. 186 Miseyne şosuvne eyhe deş. 187 Miseyne şosuvne eyhe deş. 188 Miseyne şosuvne eyhe deş. 189 Miseyne şosuvne eyhe deş. 190 Miseyne şosuvne eyhe deş. 191 Miseyne şosuvne eyhe deş. 192 Miseyne şosuvne eyhe deş. 193 Miseyne şosuvne eyhe deş. 194 Miseyne şosuvne eyhe deş. 195 Miseyne şosuvne eyhe deş. 196 Miseyne şosuvne eyhe deş. 197 Miseyne şosuvne eyhe deş. 198 Miseyne şosuvne eyhe deş. 199 Miseyne şosuvne eyhe deş. 200 Miseyne şosuvne eyhe deş. 201 Miseyne şosuvne eyhe deş. 202 Miseyne şosuvne eyhe deş. 203 Miseyne şosuvne eyhe deş. 204 Miseyne şosuvne eyhe deş. 205 Miseyne şosuvne eyhe deş. 206 Miseyne şosuvne eyhe deş. 207 Miseyne şosuvne eyhe deş. 208 Miseyne şosuvne eyhe deş. 209 Miseyne şosuvne eyhe deş. 210 Miseyne şosuvne eyhe deş. 211 Miseyne şosuvne eyhe deş. 212 Miseyne şosuvne eyhe deş. 213 Miseyne şosuvne eyhe deş. 214 Miseyne şosuvne eyhe deş. 215 Miseyne şosuvne eyhe deş. 216 Miseyne şosuvne eyhe deş. 217 Miseyne şosuvne eyhe deş. 218 Miseyne şosuvne eyhe deş. 219 Miseyne şosuvne eyhe deş. 220 Miseyne şosuvne eyhe deş. 221 Miseyne şosuvne eyhe deş. 222 Miseyne şosuvne eyhe deş. 223 Miseyne şosuvne eyhe deş. 224 Miseyne şosuvne eyhe deş. 225 Miseyne şosuvne eyhe deş. 226 Miseyne şosuvne eyhe deş. 227 Miseyne şosuvne eyhe deş. 228 Miseyne şosuvne eyhe deş. 229 Miseyne şosuvne eyhe deş. 230 Miseyne şosuvne eyhe deş. 231 Miseyne şosuvne eyhe deş. 232 Miseyne şosuvne eyhe deş. 233 Miseyne şosuvne eyhe deş. 234 Miseyne şosuvne eyhe deş. 235 Miseyne şosuvne eyhe deş. 236 Miseyne şosuvne eyhe deş. 237 Miseyne şosuvne eyhe deş. 238 Miseyne şosuvne eyhe deş. 239 Miseyne şosuvne eyhe deş. 240 Miseyne şosuvne eyhe deş. 241 Miseyne şosuvne eyhe deş. 242 Miseyne şosuvne eyhe deş. 243 Miseyne şosuvne eyhe deş. 244 Miseyne şosuvne eyhe deş. 245 Miseyne şosuvne eyhe deş. 246 Miseyne şosuvne eyhe deş. 247 Miseyne şosuvne eyhe deş. 248 Miseyne şosuvne eyhe deş. 249 Miseyne şosuvne eyhe deş. 250 Miseyne şosuvne eyhe deş. 251 Miseyne şosuvne eyhe deş. 252 Miseyne şosuvne eyhe deş. 253 Miseyne şosuvne eyhe deş. 254 Miseyne şosuvne eyhe deş. 255 Miseyne şosuvne eyhe deş. 256 Miseyne şosuvne eyhe deş. 257 Miseyne şosuvne eyhe deş. 258 Miseyne şosuvne eyhe deş. 259 Miseyne şosuvne eyhe deş. 260 Miseyne şosuvne eyhe deş. 261 Miseyne şosuvne eyhe deş. 262 Miseyne şosuvne eyhe deş. 263 Miseyne şosuvne eyhe deş. 264 Miseyne şosuvne eyhe deş. 265 Miseyne şosuvne eyhe deş. 266 Miseyne şosuvne eyhe deş. 267 Miseyne şosuvne eyhe deş. 268 Miseyne şosuvne eyhe deş. 269 Miseyne şosuvne eyhe deş. 270 Miseyne şosuvne eyhe deş. 271 Miseyne şosuvne eyhe deş. 272 Miseyne şosuvne eyhe deş. 273 Miseyne şosuvne eyhe deş. 274 Miseyne şosuvne eyhe deş. 275 Miseyne şosuvne eyhe deş. 276 Miseyne şosuvne eyhe deş. 277 Miseyne şosuvne eyhe deş. 278 Miseyne şosuvne eyhe deş. 279 Miseyne şosuvne eyhe deş. 280 Miseyne şosuvne eyhe deş. 281 Miseyne şosuvne eyhe deş. 282 Miseyne şosuvne eyhe deş. 283 Miseyne şosuvne eyhe deş. 284 Miseyne şosuvne eyhe deş. 285 Miseyne şosuvne eyhe deş. 286 Miseyne şosuvne eyhe deş. 287 Miseyne şosuvne eyhe deş. 288 Miseyne şosuvne eyhe deş. 289 Miseyne şosuvne eyhe deş. 290 Miseyne şosuvne eyhe deş. 291 Miseyne şosuvne eyhe deş. 292 Miseyne şosuvne eyhe deş. 293 Miseyne şosuvne eyhe deş. 294 Miseyne şosuvne eyhe deş. 295 Miseyne şosuvne eyhe deş. 296 Miseyne şosuvne eyhe deş. 297 Miseyne şosuvne eyhe deş. 298 Miseyne şosuvne eyhe deş. 299 Miseyne şosuvne eyhe deş. 300 Miseyne şosuvne eyhe deş. 301 Miseyne şosuvne eyhe deş. 302 Miseyne şosuvne eyhe deş. 303 Miseyne şosuvne eyhe deş. 304 Miseyne şosuvne eyhe deş. 305 Miseyne şosuvne eyhe deş. 306 Miseyne şosuvne eyhe deş. 307 Miseyne şosuvne eyhe deş. 308 Miseyne şosuvne eyhe deş. 309 Miseyne şosuvne eyhe deş. 310 Miseyne şosuvne eyhe deş. 311 Miseyne şosuvne eyhe deş. 312 Miseyne şosuvne eyhe deş. 313 Miseyne şosuvne eyhe deş. 314 Miseyne şosuvne eyhe deş. 315 Miseyne şosuvne eyhe deş. 316 Miseyne şosuvne eyhe deş. 317 Miseyne şosuvne eyhe deş. 318 Miseyne şosuvne eyhe deş. 319 Miseyne şosuvne eyhe deş. 320 Miseyne şosuvne eyhe deş. 321 Miseyne şosuvne eyhe deş. 322 Miseyne şosuvne eyhe deş. 323 Miseyne şosuvne eyhe deş. 324 Miseyne şosuvne eyhe deş. 325 Miseyne şosuvne eyhe deş. 326 Miseyne şosuvne eyhe deş. 327 Miseyne şosuvne eyhe deş. 328 Miseyne şosuvne eyhe deş. 329 Miseyne şosuvne eyhe deş. 330 Miseyne şosuvne eyhe deş. 331 Miseyne şosuvne eyhe deş. 332 Miseyne şosuvne eyhe deş. 333 Miseyne şosuvne eyhe deş. 334 Miseyne şosuvne eyhe deş. 335 Miseyne şosuvne eyhe deş. 336 Miseyne şosuvne eyhe deş. 337 Miseyne şosuvne eyhe deş. 338 Miseyne şosuvne eyhe deş. 339 Miseyne şosuvne eyhe deş. 340 Miseyne şosuvne eyhe deş. 341 Miseyne şosuvne eyhe deş. 342 Miseyne şosuvne eyhe deş. 343 Miseyne şosuvne eyhe deş. 344 Miseyne şosuvne eyhe deş. 345 Miseyne şosuvne eyhe deş. 346 Miseyne şosuvne eyhe deş. 347 Miseyne şosuvne eyhe deş. 348 Miseyne şosuvne eyhe deş. 349 Miseyne şosuvne eyhe deş. 350 Miseyne şosuvne eyhe deş. 351 Miseyne şosuvne eyhe deş. 352 Miseyne şosuvne eyhe deş. 353 Miseyne şosuvne eyhe deş. 354 Miseyne şosuvne eyhe deş. 355 Miseyne şosuvne eyhe deş. 356 Miseyne şosuvne eyhe deş. 357 Miseyne şosuvne eyhe deş. 358 Miseyne şosuvne eyhe deş. 359 Miseyne şosuvne eyhe deş. 360 Miseyne şosuvne eyhe deş. 361 Miseyne şosuvne eyhe deş. 362 Miseyne şosuvne eyhe deş. 363 Miseyne şosuvne eyhe deş. 364 Miseyne şosuvne eyhe deş. 365 Miseyne şosuvne eyhe deş. 366 Miseyne şosuvne eyhe deş. 367 Miseyne şosuvne eyhe deş. 368 Miseyne şosuvne eyhe deş. 369 Miseyne şosuvne eyhe deş. 370 Miseyne şosuvne eyhe deş. 371 Miseyne şosuvne eyhe deş. 372 Miseyne şosuvne eyhe deş. 373 Miseyne şosuvne eyhe deş. 374 Miseyne şosuvne eyhe deş. 375 Miseyne şosuvne eyhe deş. 376 Miseyne şosuvne eyhe deş. 377 Miseyne şosuvne eyhe deş. 378 Miseyne şosuvne eyhe deş. 379 Miseyne şosuvne eyhe deş. 380 Miseyne şosuvne eyhe deş. 381 Miseyne şosuvne eyhe deş. 382 Miseyne şosuvne eyhe deş. 383 Miseyne şosuvne eyhe deş. 384 Miseyne şosuvne eyhe deş. 385 Miseyne şosuvne eyhe deş. 386 Miseyne şosuvne eyhe deş. 387 Miseyne şosuvne eyhe deş. 388 Miseyne şosuvne eyhe deş. 389 Miseyne şosuvne eyhe deş. 390 Miseyne şosuvne eyhe deş. 391 Miseyne şosuvne eyhe deş. 392 Miseyne şosuvne eyhe deş. 393 Miseyne şosuvne eyhe deş. 394 Miseyne şosuvne eyhe deş. 395 Miseyne şosuvne eyhe deş. 396 Miseyne şosuvne eyhe deş. 397 Miseyne şosuvne eyhe deş. 398 Miseyne şosuvne eyhe deş. 399 Miseyne şosuvne eyhe deş. 400 Miseyne şosuvne eyhe deş. 401 Miseyne şosuvne eyhe deş. 402 Miseyne şosuvne eyhe deş. 403 Miseyne şosuvne eyhe deş. 404 Miseyne şosuvne eyhe deş. 405 Miseyne şosuvne eyhe deş. 406 Miseyne şosuvne eyhe deş. 407 Miseyne şosuvne eyhe deş. 408 Miseyne şosuvne eyhe deş. 409 Miseyne şosuvne eyhe deş. 410 Miseyne şosuvne eyhe deş. 411 Miseyne şosuvne eyhe deş. 412 Miseyne şosuvne eyhe deş. 413 Miseyne şosuvne eyhe deş. 414 Miseyne şosuvne eyhe deş. 415 Miseyne şosuvne eyhe deş. 416 Miseyne şosuvne eyhe deş. 417 Miseyne şosuvne eyhe deş. 418 Miseyne şosuvne eyhe deş. 419 Miseyne şosuvne eyhe deş. 420 Miseyne şosuvne eyhe deş. 421 Miseyne şosuvne eyhe deş. 422 Miseyne şosuvne eyhe deş. 423 Miseyne şosuvne eyhe deş. 424 Miseyne şosuvne eyhe deş. 425 Miseyne şosuvne eyhe deş. 426 Miseyne şosuvne eyhe deş. 427 Miseyne şosuvne eyhe deş. 428 Miseyne şosuvne eyhe deş. 429 Miseyne şosuvne eyhe deş. 430 Miseyne şosuvne eyhe deş. 431 Miseyne şosuvne eyhe deş. 432 Miseyne şosuvne eyhe deş. 433 Miseyne şosuvne eyhe deş. 434 Miseyne şosuvne eyhe deş. 435 Miseyne şosuvne eyhe deş. 436 Miseyne şosuvne eyhe deş. 437 Miseyne şosuvne eyhe deş. 438 Miseyne şosuvne eyhe deş. 439 Miseyne şosuvne eyhe deş. 440 Miseyne şosuvne eyhe deş. 441 Miseyne şosuvne eyhe deş. 442 Miseyne şosuvne eyhe deş. 443 Miseyne şosuvne eyhe deş. 444 Miseyne şosuvne eyhe deş. 445 Miseyne şosuvne eyhe deş. 446 Miseyne şosuvne eyhe deş. 447 Miseyne şosuvne eyhe deş. 448 Miseyne şosuvne eyhe deş. 449 Miseyne şosuvne eyhe deş. 450 Miseyne şosuvne eyhe deş. 451 Miseyne şosuvne eyhe deş. 452 Miseyne şosuvne eyhe deş. 453 Miseyne şosuvne eyhe deş. 454 Miseyne şosuvne eyhe deş. 455 Miseyne şosuvne eyhe deş. 456 Miseyne şosuvne eyhe deş. 457 Miseyne şosuvne eyhe deş. 458 Miseyne şosuvne eyhe deş. 459 Miseyne şosuvne eyhe deş. 460 Miseyne şosuvne eyhe deş. 461 Miseyne şosuvne eyhe deş. 462 Miseyne şosuvne eyhe deş. 463 Miseyne şosuvne eyhe deş. 464 Miseyne şosuvne eyhe deş. 465 Miseyne şosuvne eyhe deş. 466 Miseyne şosuvne eyhe deş. 467 Miseyne şosuvne eyhe deş. 468 Miseyne şosuvne eyhe deş. 469 Miseyne şosuvne eyhe deş. 470 Miseyne şosuvne eyhe deş. 471 Miseyne şosuvne eyhe deş. 472 Miseyne şosuvne eyhe deş. 473 Miseyne şosuvne eyhe deş. 474 Miseyne şosuvne eyhe deş. 475 Miseyne şosuvne eyhe deş. 476 Miseyne şosuvne eyhe deş. 477 Miseyne şosuvne eyhe deş. 478 Miseyne şosuvne eyhe deş. 479 Miseyne şosuvne eyhe deş. 480 Miseyne şosuvne eyhe deş. 481 Miseyne şosuvne eyhe deş. 482 Miseyne şosuvne eyhe deş. 483 Miseyne şosuvne eyhe deş. 484 Miseyne şosuvne eyhe deş. 485 Miseyne şosuvne eyhe deş. 486 Miseyne şosuvne eyhe deş. 487 Miseyne şosuvne eyhe deş. 488 Miseyne şosuvne eyhe deş. 489 Miseyne şosuvne eyhe deş. 490 Miseyne şosuvne eyhe deş. 491 Miseyne şosuvne eyhe deş. 492 Miseyne şosuvne eyhe deş. 493 Miseyne şosuvne eyhe deş. 494 Miseyne şosuvne eyhe deş. 495 Miseyne şosuvne eyhe deş. 496 Miseyne şosuvne eyhe deş. 497 Miseyne şosuvne eyhe deş. 498 Miseyne şosuvne eyhe deş. 499 Miseyne şosuvne eyhe deş. 500 Miseyne şosuvne eyhe deş. 501 Miseyne şosuvne eyhe deş. 502 Miseyne şosuvne eyhe deş. 503 Miseyne şosuvne eyhe deş. 504 Miseyne şosuvne eyhe deş. 505 Miseyne şosuvne eyhe deş. 506 Miseyne şosuvne eyhe deş. 507 Miseyne şosuvne eyhe deş. 508 Miseyne şosuvne eyhe deş. 509 Miseyne şosuvne eyhe deş. 510 Miseyne şosuvne eyhe deş. 511 Miseyne şosuvne eyhe deş. 512 Miseyne şosuvne eyhe deş. 513 Miseyne şosuvne eyhe deş. 514 Miseyne şosuvne eyhe deş. 515 Miseyne şosuvne eyhe deş. 516 Miseyne şosuvne eyhe deş. 517 Miseyne şosuvne eyhe deş. 518 Miseyne şosuvne eyhe deş. 519 Miseyne şosuvne eyhe deş. 520 Miseyne şosuvne eyhe deş. 521 Miseyne şosuvne eyhe deş. 522 Miseyne şosuvne eyhe deş. 523 Miseyne şosuvne eyhe deş. 524 Miseyne şosuvne eyhe deş. 525 Miseyne şosuvne eyhe deş. 526 Miseyne şosuvne eyhe deş. 527 Miseyne şosuvne eyhe deş. 528 Miseyne şosuvne eyhe deş. 529 Miseyne şosuvne eyhe deş. 530 Miseyne şosuvne eyhe deş. 531 Miseyne şosuvne eyhe deş. 532 Miseyne şosuvne eyhe deş. 533 Miseyne şosuvne eyhe deş. 534 Miseyne şosuvne eyhe deş. 535 Miseyne şosuvne eyhe deş. 536 Miseyne şosuvne eyhe deş. 537 Miseyne şosuvne eyhe deş. 538 Miseyne şosuvne eyhe deş. 539 Miseyne şosuvne eyhe deş. 540 Miseyne şosuvne eyhe deş. 541 Miseyne şosuvne eyhe deş. 542 Miseyne şosuvne eyhe deş. 543 Miseyne şosuvne eyhe deş. 544 Miseyne şosuvne eyhe deş. 545 Miseyne şosuvne eyhe deş. 546 Miseyne şosuvne eyhe deş. 547 Miseyne şosuvne eyhe deş. 548 Miseyne şosuvne eyhe deş. 549 Miseyne şosuvne eyhe deş. 550 Miseyne şosuvne eyhe deş. 551 Miseyne şosuvne eyhe deş. 552 Miseyne şosuvne eyhe deş. 553 Miseyne şosuvne eyhe deş. 554 Miseyne şosuvne eyhe deş. 555 Miseyne şosuvne eyhe deş. 556 Miseyne şosuvne eyhe deş. 557 Miseyne şosuvne eyhe deş. 558 Miseyne şosuvne eyhe deş. 559 Miseyne şosuvne eyhe deş. 560 Miseyne şosuvne eyhe deş. 561 Miseyne şosuvne eyhe deş. 562 Miseyne şosuvne eyhe deş. 563 Miseyne şosuvne eyhe deş. 564 Miseyne şosuvne eyhe deş. 565 Miseyne şosuvne eyhe deş. 566 Miseyne şosuvne eyhe deş. 567 Miseyne şosuvne eyhe deş. 568 Miseyne şosuvne eyhe deş. 569 Miseyne şosuvne eyhe deş. 570 Miseyne şosuvne eyhe deş. 571 Miseyne şosuvne eyhe deş. 572 Miseyne şosuvne eyhe deş. 573 Miseyne şosuvne eyhe deş. 574 Miseyne şosuvne eyhe deş. 575 Miseyne şosuvne eyhe deş. 576 Miseyne şosuvne eyhe deş. 577 Miseyne şosuvne eyhe deş. 578 Miseyne şosuvne eyhe deş. 579 Miseyne şosuvne eyhe deş. 580 Miseyne şosuvne eyhe deş. 581 Miseyne şosuvne eyhe deş. 582 Miseyne şosuvne eyhe deş. 583 Miseyne şosuvne eyhe deş. 584 Miseyne şosuvne eyhe deş. 585 Miseyne şosuvne eyhe deş. 586 Miseyne şosuvne eyhe deş. 587 Miseyne şosuvne eyhe deş. 588 Miseyne şosuvne eyhe deş. 589 Miseyne şosuvne eyhe deş. 590 Miseyne şosuvne eyhe deş. 591 Miseyne şosuvne eyhe deş. 592 Miseyne şosuvne eyhe deş. 593 Miseyne şosuvne eyhe deş. 594 Miseyne şosuvne eyhe deş. 595 Miseyne şosuvne eyhe deş. 596 Miseyne şosuvne eyhe deş. 597 Miseyne şosuvne eyhe deş. 598 Miseyne şosuvne eyhe deş. 599 Miseyne şosuvne eyhe deş. 600 Miseyne şosuvne eyhe deş. 601 Miseyne şosuvne eyhe deş. 602 Miseyne şosuvne eyhe deş. 603 Miseyne şosuvne eyhe deş. 604 Miseyne şosuvne eyhe deş. 605 Miseyne şosuvne eyhe deş. 606 Miseyne şosuvne eyhe deş. 607 Miseyne şosuvne eyhe deş. 608 Miseyne şosuvne eyhe deş. 609 Miseyne şosuvne eyhe deş. 610 Miseyne şosuvne eyhe deş. 611 Miseyne şosuvne eyhe deş. 612 Miseyne şosuvne eyhe deş. 613 Miseyne şosuvne eyhe deş. 614 Miseyne şosuvne eyhe deş. 615 Miseyne şosuvne eyhe deş. 616 Miseyne şosuvne eyhe deş. 617 Miseyne şosuvne eyhe deş. 618 Miseyne şosuvne eyhe deş. 619 Miseyne şosuvne eyhe deş. 620 Miseyne şosuvne eyhe deş. 621 Miseyne şosuvne eyhe deş. 622 Miseyne şosuvne eyhe deş. 623 Miseyne şosuvne eyhe deş. 624 Miseyne şosuvne eyhe deş. 625 Miseyne şosuvne eyhe deş. 626 Miseyne ş

Şok'le Mana ats'a deş, **29** Zi Mang'usse qariylalla, Zak'le Mana ats'a. Mang'vee Zi g'axuvu. **30** Manbışis I'sa aqqas ikkiykan. Mang'una gah qidyabiva, şavaacadi Mang'ulqa xil g'oyt'al deş. **31** Milletikene giebinbişə Mang'ulqa inyam hi'i, eyhen: - Masikh qarımee, əlaamatlı ıng'uled geed deş hagvas. **32** Fariseyaşaşık'le milletin I'sayne hək'ee eyhen g'iyxhen. Kaahinaaşın ç'ak'imbisəyiy fariseyaşə Mana aqqasva g'aravulyçer g'uxoole. **33** I'see eyhen: - Zi şoka geer ixhes deş. Mançile qiyğa Zi G'axuvuyng'une k'anyaqa əlyhəəs. **34** Şu Zi t'abal'a asda, aveekes deş. Zi ark'inne cigeeqar şosse ables vəəxəs deş. **35** Maane Yahudeesine ç'ak'imbisə sana-sang'uke qidghin ha'a: - Şak'le ivdeekesde cigeeqa nyaqaniyxan Mana i'qqəs? Yunanaaşına yi'q'nee voxhene cühüt'yaşine k'anyaqa hark'ın, Yunanaaşisniyxan xət q'aş? **36** «Şu Zi t'abal'a asda, aveekes deş» mane cuvabika hucooniyxan eyhes ikkən? **37** Bayramne nekke qiygıyne yiğil I'sa oza qixha, axtida eyhen: - Şavuny għal qeqqu, Zasqa qari ulyoğecen. **38** Muq'addasne Otk'unibisə otk'unin xħinnej, Zalqa inyam hi'iyng'une yik'een, i'mi'r hoolene xħinen damabi gyotsts. **39** Mang'vee manva, Cul inyam ha'anbişə alyaat'asde Allahne Ri'hi'ne hək'ee eyhe ixha. Allahee I'sayne xəvvalla mankilqame hidyag'uynçil-allá, inyam ha'anbişis man Ri'h huvu ixha deş. **40** Milletikene sabaranbişik'le man eyhenbi g'ayxhimee, «İna hək'erar qalesda peyğambar ooxhurva» eyhe. **41** Sabaranbişemee «İna Masixħir» eyhe, samebimbişemee eyhen: - Masikh Galileyeenç'e qales deş. **42** Nya'a Muq'addasne Otk'unibisə otk'un dişde, Masikh Davudne nasiplenċena, Davud eyxhene Bet-Lexemne xiveençe qales? **43** İnsanar I'sayl-allá cuvabilqa abayle. **44** Sabaranbişis Mana aqqas ikkiykineeyir, nenacar Mang'uk set'a deş. **45** G'aravulyçer kaahinaaşına ç'ak'imbisəqayiy fariseyaşaşına k'anyaqa sapk'ilmee, manbişə g'aravulyçeeşike qiyghanan: - Nya'a şu Mana qidiarı? **46** G'aravulyçeeş eyhen: - Həsdilyqamee sacar insan məxür yuṣan hi'i deş. **47** Fariseyaşaş manbişik'le eyhen: - Deşxhee Mang'vee şunabne yəqqi'le qıgvahu? **48** Sa xəring'veexheyid sa fariseyexheyid Mang'ulqa inyam hi'ye? **49** İne milletik'le Q'aanunne hək'ee hucoona ats'a? Manbi gulyoptuliynb! **50** Ögilcar I'sayne k'anyaqa aryne Nikodim donane fariseyee manbişik'le eyhen: **51** - Yişde Q'aanunus sik'i, insanlı k'ırı ilydiyxhi, mang'vee hucooyiy ha'ava dyats'axhxha, mana muhaakima hi'iy qotkuda deş. **52** Manbişə Nikodimik'le eyhen: - Deşxhee, ġunar G'alileyeençene vor? Otk'uneeqa ilekke, vak'ləcad g'acesin, sacar peyğambar Galileyeençe qöö deş. **53** Mançile qiyğa gırginbi cone xaaqa avayk'an.

8 I'same Zeytunne suvalqa ayk'an. **2** Mi'eer Mana çakra meer Allahne XaaSqa arayle. Gırgin millet Mang'une k'anyaqa sadayle, Manar gyu'ur milletis xət qa'a giygal. **3** Q'aanunne mə'allimaaşeyiy fariseyaşaş zina ha'ang'a aqyina zəiyfa maqa ayreele. Mana yi'q'neeqa qīgħeyhi, **4** I'sayk'le eyhen: - Mə'əllim, ina zəiyfa zina ha'ane cīgee ayqi. **5** Q'aanunee Missee şalqa əmr hav'u, məxbinbi g'ayeqqa hevleva. Ĝu mançik'le hucoona eyhe? **6** Man I'sa siliys i'xəsdemee eyhe ixha, Mang'une gardanaqa taxsir gixhədemee ha'a ixha. I'same k'yorzul t'ubeka ç'iyel oyk'an giygal. **7** Mang'uke meed qidghin ha'amee, I'sa qorku qixha, manbişik'le eyhen: - Vuşde neng'ukayib binah deş, hasre mang'vee ts'eppa zəiyfalqa g'aye eehecen. **8** Qiyğa meer k'yorzul, ç'iyel oyk'an. **9** Man eyhen g'ayxhimee, ç'ak'imbisə otcu k'İNİNBIŞILQAMEE sassabna manče qīgħepç'i avayk'anabi. Nekke qiyga I'sayiy zojifocab aaxva. **10** I'sa qorku qixha, eyhen: - Zəiyfa, şenbi nyaqane apk'in? Nya'a şavaacab yiğne gardanaqa binah givxhu dişde? **11** Zəiyfee eyhen: - Şavaacab, Xərxa. Manke I'see eyhen: - Zinab yiğne gardanaqa binah giviyxhe deş. Yeera, sayib binah himaa'a.] **12** Qiyga I'see milletik'le eyhen: - Dyunyeyn Nur Zi vorma. Zaqqar qihna qööna misacar miç'axiyvalee iykaras deş, mang'uqa i'mi'r hoolen Nur ixhes. **13** Fariseyaşaş Mang'uk'le eyhen: - Yiğne hək'ee Ĝucab şahaadat haa'a, mançil-allab Yiġna şahaadat qopkuba deş vob. **14** I'see manbışis alidgħiniy qele: - Zi Yizde hək'ee şahaadat hav'eeyb, Yizda şahaadat qopkuba vob, Zak'le Zi nençe qari nyaqayiy əlyhəəsva ats'ançil-allá. Şok'leme Zi nençe qari, nyaqame əlyhəəs ats'a deş. **15** Şu aq'vale g'ecen xħinnej muhaakima ha'a. Zime vuşucar muhaakima ha'a deş. **16** Zi muhaakima haa'axhee, Zi Zaler-alqa deş vor, Zi g'axuvuna Dek Zaka vor. Mançill-allad Yizin məhkama qotkuyn vod. **17** Vuşde Q'aanuneyid otk'un vod, q'öng'una şahaadat qopkuba vob. **18** Zi Yizde hək'ee şahaadat haa'a, Zi g'axuvuyne Dekkeiyib Yizde hək'ee şahaadat haa'a. **19** Manke I'sayke qiyghanan: - Yiġna Dek nyaane vor? I'see alidgħiniy qele: - Şok'le Zinar, Yizda Dekkirk ats'a deş. Şok'le Zi ats'a ixhanaxhi, Yizda Dekkirk ats'axhxhesdanji. **20** I'see manva nezirna q'utyanane cīgee Allahne XaaSne xət qa'amēe eyhe. Mang'una gah qabi hidipxhirva, şavaacarri Mana aqqasqa deş. **21** Qiyga meed I'see manbişik'le eyhen: - Zi əlyhəəna, şu Zi t'abal ha'asda. Şu vuşdecab binahee hapt'as. Şosse Zi əlyhəəsde cigeeqa qavaales vəəxəs deş. **22** Manke Yahudeesine ç'ak'imbisə eyhen: - Nya'a

Vuc əlyhəsde cigeeqa şasse qavaales vəəxəs deşva eyhe? Mang'us Vucecar Vucne gik'as ikkan? 23 I'see manbışık'le eyhen: - Şu avğançə vob, Zi ooğançə, şok'le hək'enbi eyhençil-allə, şu Zal inyam ha'a deş. 45 Zi inyam hapt'asınbıva> uvhu. Şu, Zi Yizde hək'ee eyhençilqə hidya'a? 47 Allaheh insanee, Allahee eyhençil inyam hide'eene, şu vuşde binahbışee hapt'as. k'ırıxhe iliixhen. Allahın insanar devxhal-allə, 25 Manbışık I'sayke «Ğu vuşuneva?» qiyghan. şume Zal k'ırı iliixhe deş. 48 Yahudeeş I'says I'see manbışık'le eyhen: - Zi şok'le q'omançecad inəxdin alidghiniy qele: - Ğu Samariyeğançena uvhuyn Zi Vuşuyiyva. 26 Vuşde hək'ee eyhesind, vor, Yiğne adid cinid. Nya'a şı qotkuyn dişee eyhe? 49 I'see alidghiniy qele: - Yizde ad cin deşin, Zi Zi man ha'as deş. Zi G'axuvuna qorkuna vor. Yizde Dekkis hi'rmat haa'a, şume Zi k'apik'le avqa Zinad Mang'uke g'ayxhin dyunyeyk'le eyhe. 27 qa'a. 50 Zicar Zi axtı qa'a deş, Zi axtı qa'ana Sa I'see manbışık'le Mang'une Dekkine hək'ee eyhen manbışılqə hiyxhar deş. 28 Manke I'see manbışık'le eyhen: - İnsanna Dix şu ooqa qa'amee, şok'le Zi vuşuy ixhay ats'axhxhes. Zi Zaled-alqad vuççud ha'a deş. Dekke Zas nəxüdiy xət qı'l, Zi man eyhe. 29 Zi G'axuvuna Zaka vor. Zi gırgıne gahbışıl Mang'us ikkanan ha'ava, Mang'vee Zi Zaler-alqa g'alerçu deş. 30 I'see man cuvab uvhuyle qiyğa, geebbiše Mang'ulqı inyam ha'a. 31 Mane gahil I'see Culqa inyam hi'yne Yahudeeşik'le eyhen: - Şu Yizde cuvabıkı gyuv'ur oza qeepxheene, şu hək'ebab Yizda axtıvalla vuççud deşin karniy ixhes. Zi Yizin telebabı vob. 32 Manke şok'le hək'enbi ats'a ixhes, mane hək'ençinib şu g'attivxhanaa's. 33 Allahvad» uvheene, 54 I'see alidghiniy qele: - Zicar Zi axtı qa'anxhiy, nasileenə vob, misacabib neng'uscab nukariyalla hav'u deş. Ğu nya'a «Şu g'attivxhanaa'sva» Zak'le Mana ats'anar, Zi Mang'vee eyhenid ha'an. 56 eyhe? 34 I'see manbışık'le eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, neng'veeyi binah hav'u, binahnar nukar vorna. 35 Nukar xızanee gırgıne gahbışıl deş axva, dixme gırgıne gahbışıl axva. (aiōn g165) 36 Mançıl-allab Dixee şu g'attivxhan hav'ee, şu hək'ebab g'attivxhanasınbi. 37 Zak'le şu İbrihimne eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, İbrihim yedike nasileenəceva ats'a. Şu Yizin cuvab k'ane qidy'a ava, şos Zi gik'as ikkan. 38 Zi Dekkine k'ane g'acuyn şok'le eyhe, şumee vuşde dekkike g'ayxhiy ha'a. 39 Manbışık I'sayne cuvabısı «Yiğda dek İbrihim» eyhe. I'see manbışık'le eyhen: - İbrihimin uşaxar vuxhaynbixhiy, İbrihmee ha'nniy ha'as. 40 Şosme həşde Zi, Allahlike g'ayxhiy hək'enbi yuşan ha'ana insan, gik'as ikkan. İbrihmee məxüd hi' deşdiy. 41 Şumee, vuşde dekkike ha'an ha'a. Manbışık Mang'uk'le eyhen: - Si zinayke vuxhaynbı des vob, şaqsa sa dek vor. Manar Allah vor. 42 I'see manbışık'le eyhen: - Allah vuşda dek ixhaynxıy, şos Zi ikkiyakanasdaniy, Zi Allahisə qarına vorva. Zi Zaler-alqa deş qarı, Mang'vee g'axuvu, Zi qarı. 43 Şos Zi eyhençil k'ırı alixhxhes dəxəva, Zi eyhen şolqa hidiyxhar. 44 Şu vuşde dekkikenbi - iblisikenbi vob, şos vuşde dekkike eyhen ha'as ikkan. Mang'uqa hək'en kar deşva, mana q'omançecar insan gek'ana ixha, hək'ençilir mana ulyorzuł deş.

Mang'vee horbi ha'aməe, cuk avaak'an ha'a. Mana horalay vor, gırın horbid mang'ukənbi vod. 45 Zi hav'uva? Zi hək'enbi eyhexhee, nya'a şu Zal inyam hapt'asınbıva> uvhu. Şu, Zi Yizde hək'ee eyhençilqə hidya'a? 47 Allaheh insanee, Allahee eyhençil inyam hide'eene, şu vuşde binahbışee hapt'as. k'ırıxhe iliixhen. Allahın insanar devxhal-allə, 25 Manbışık I'sayke «Ğu vuşuneva?» qiyghan. şume Zal k'ırı iliixhe deş. 48 Yahudeeş I'says I'see manbışık'le eyhen: - Zi şok'le q'omançecad inəxdin alidghiniy qele: - Ğu Samariyeğançena uvhuyn Zi Vuşuyiyva. 26 Vuşde hək'ee eyhesind, vor, Yiğne adid cinid. Nya'a şı qotkuyn dişee eyhe? 49 I'see alidghiniy qele: - Yizde ad cin deşin, Zi Zi man ha'as deş. Zi G'axuvuna qorkuna vor. Yizde Dekkis hi'rmat haa'a, şume Zi k'apik'le avqa Zinad Mang'uke g'ayxhin dyunyeyk'le eyhe. 27 qa'a. 50 Zicar Zi axtı qa'a deş, Zi axtı qa'ana Sa I'see manbışık'le Mang'une Dekkine hək'ee eyhen manbışılqə hiyxhar deş. 28 Manke I'see manbışık'le eyhen: - İnsanna Dix şu ooqa qa'amee, şok'le Zi vuşuy ixhay ats'axhxhes. Zi Zaled-alqad vuççud ha'a deş. Dekke Zas nəxüdiy xət qı'l, Zi man eyhe. 29 Zi G'axuvuna Zaka vor. Zi gırgıne gahbışıl Mang'us ikkanan ha'ava, Mang'vee Zi Zaler-alqa g'alerçu deş. 30 I'see man cuvab uvhuyle qiyğa, geebbiše Mang'ulqı inyam ha'a. 31 Mane gahil I'see Culqa inyam hi'yne Yahudeeşik'le eyhen: - Şu Yizde cuvabıkı gyuv'ur oza qeepxheene, şu hək'ebab Yizda axtıvalla vuççud deşin karniy ixhes. Zi Yizin telebabı vob. 32 Manke şok'le hək'enbi ats'a ixhes, mane hək'ençinib şu g'attivxhanaa's. 33 Allahvad» uvheene, 54 I'see alidghiniy qele: - Zicar Zi axtı qa'anxhiy, nasileenə vob, misacabib neng'uscab nukariyalla hav'u deş. Ğu nya'a «Şu g'attivxhanaa'sva» Zak'le Mana ats'anar, Zi Mang'vee eyhenid ha'an. 56 eyhe? 34 I'see manbışık'le eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, neng'veeyi binah hav'u, binahnar nukar vorna. 35 Nukar xızanee gırgıne gahbışıl deş axva, dixme gırgıne gahbışıl axva. (aiōn g165) 36 Mançıl-allab Dixee şu g'attivxhan hav'ee, şu hək'ebab g'attivxhanasınbi. 37 Zak'le şu İbrihimne eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, İbrihim yedike nasileenəceva ats'a. Şu Yizin cuvab k'ane qidy'a ava, şos Zi gik'as ikkan. 38 Zi Dekkine k'ane g'acuyn şok'le eyhe, şumee vuşde dekkike g'ayxhiy ha'a. 39 Manbışık I'sayne cuvabısı «Yiğda dek İbrihim» eyhe. I'see manbışık'le eyhen: - İbrihimin uşaxar vuxhaynbixhiy, İbrihmee ha'nniy ha'as. 40 Şosme həşde Zi, Allahlike g'ayxhiy hək'enbi yuşan ha'ana insan, gik'as ikkan. İbrihmee məxüd hi' deşdiy. 41 Şumee, vuşde dekkike ha'an ha'a. Manbışık Mang'uk'le eyhen: - Si zinayke vuxhaynbı des vob, şaqsa sa dek vor. Manar Allah vor. 42 I'see manbışık'le eyhen: - Allah vuşda dek ixhaynxıy, şos Zi ikkiyakanasdaniy, Zi Allahisə qarına vorva. Zi Zaler-alqa deş qarı, Mang'vee g'axuvu, Zi qarı. 43 Şos Zi eyhençil k'ırı alixhxhes dəxəva, Zi eyhen şolqa hidiyxhar. 44 Şu vuşde dekkikenbi - iblisikenbi vob, şos vuşde dekkike eyhen ha'as ikkan. Mang'uqa hək'en kar deşva, mana q'omançecar insan gek'ana ixha, hək'ençilir mana ulyorzuł deş.

9 I'sa yəqqı'le k'ena əlyhəmee, bi'rq'l'ra yedike ixhana insan qızazxa. 2 Telebabıse Mang'uke qiyghanan: - Ma'əllim, şavaane binah hav'u, insan bi'rq'l'ra yedike ixha, vuceene, deşxhee dekkeeyiy yedeene? 3 I'see alidghiniy qele: - Man, mang'uneiyy mang'une dekkineyiy yedine binahil-allə deş məxüd ixha. Allahın işbi mang'une i'mree g'acecenva məxüd ixha. 4 Yiğne yiğin şı, Zi G'axuvuyng'un işbi ha'as ikkan. Xəm qooxhe, manke şavussecad vuççud ha'as əxə deş. 5 Zi dyunyel ixhaylette, Zi dyunyeyn Nur vodun. 6 Manva uvhuyle qiyğa, I'see ç'iyelqa tyu g'a'adaçče, tyuyuke bəttəğ hi', bi'rq'l'ne insanne ulelqa qadağva. 7 Qiyğa mang'uk'le eyhen: - Hark'in, Siloah eyhene hovuzee əyxre. (Siloah «g'axuvuna»

eyhen vodun.) Bi'rq'i'nar hark'in əyxərna. Ules işix telebabı vuxhes vukkan? **28** Mang'uqa hokiyibi hi', qadı, mana yi'q'əlqa siyk'al. **8** Delesinbışeyiy, mana eyhen: – Mang'unə teleba ġu vorna, şı Mısayın kar sa'ana xhinne ats'anbiše eyhen: – Mana şenke telebabı vobinbı. **29** Şak'le Allah Mısayka yuşan gyu'ur kar sa'ana dişee? **9** Sabaranbiše «Mana hi'ı ixhay ats'an, īname nənçe qarşı ats'a deş. **30** vor», mansanbiše «De'eş, mang'uk akarırva» eyhe. Mane insanee manbişik'le eyhen: – Ghalyibi aaqı Vuceeme «Zı vornava» eyhe. **10** Manbişee qiyghan: ilyaakasın karid, şok'le Mana nənçe ixhay ats'a deş, – Nəxüdne yiğne ules işix qadı? **11** Mang'vee eyhen: Mang'veeme yızın uleppi q'iynbı. **31** Şak'le ats'an – I'sava eyhene sang'vee bəttäg hi', yızde ulelqa Allahee binahnbışıl k'ırı ilixhe deş. Mang'vee qadğu, qiyğar zak'le «Şiloah eyhene hovuzeeqa Cus i'bəədat ha'ang'uliy Cus ikkanan ha'ang'ul k'ırı hak'ne, əyxreva» uvhu. Zinar hark'in əyxı'rna, ilixhe. **32** Yedike bi'rq'i'ra ixhayng'un şavaame ulesid işığ qadı. **12** Manke manbişee «I'sa nyaane uleppi q'i'iva, şak'le misacad g'ayxhiyn deş. (aïön vorva?» qiyghan. Mang'veeme «Ats'a deşva» eyhe. **13** İnsanaaş uleppi yug qıxhana fariseyaaşine k'anyaqa arayle. **14** I'see bəttäg hi' ulelqa qadğuñ yiğ Şabbatın yiğ ixha. **15** Fariseyaaş mane insanike nəxüdiy ules işığ qadıva meed qiyghan. Mane insaneyid manbişik'le eyhen: – Mang'vee yızde ulelqa bəttäg qadğu, qiyğga zi əyxı'r ules işix qadı. I'see mana t'abal hi'ı eyhen: – Ğu İnsanne Duxalqa **16** Manke fariseyaaşine sabarabıše eyhen: – İna inyam ha'anne? **36** Mang'vee qiyghanan: – Xärna, Allahike deşur qarı, Şabbatne yiğil hidya'asınbı Mana vuşune vor, Mang'ulqa inyam ha'as? **37** vod ha'a. Mebinbiše eyhen: – Binahnang'usse I'see mang'uk'le eyhen: – Həşde vak'le g'ecena, maxdin əlaamatbi nəxüd hagvas əxəyee? Manbi vaka yuşan ha'ana Mana vor. **38** Mang'veeyid maxüb cuvabilqa abayle. **17** Manke manbişee meed «Yızda Xärna, inyam ha'anva» uvhu, I'sayne ögil yug qıxhayng'uke qiyghanan: – Vasse Mang'une k'yoyzarna. **39** I'see eyhen: – Muhaakima ha'asva Zi hək'ee hucoo eyhes əxəyee? Mang'vee dişde yiğin ine dyunyelqa qarı, hasre g'idecenbişik'le g'acecen, uleppi q'i'. Mang'vee alidghiniy qele: – Mana g'ecenbib bi'rq' qeepxhecen. **40** Mang'une k'ane peyğambar vor. **18** Yahudeeşin ç'ak'ınbı mana ulyobzurne fariseyaaşik'le Mang'vee eyhenbi bi'rq'i'ra ixha qiyğə uleppi qeetxhalqa hayeebaxhe g'ayxhi, Mang'uke qiyghanan: – Deşxheene, deş. Mançıl-alla manbişee mang'un dekkiy-yed şinabne bi'rq'i'ba? **41** I'see manbişik'le eyhen: qoot'al. **19** Mang'une dekkikeyi-yedike qiyghanan: – Bi'rq'i'ba vuxhaynxhiy, şoqa binahib vuxhes – Şos bi'rq'i'ra ixhana dix inane vor? Nəxüdne deşdiy. Şu «G'eceva» eyheva, vuşda binah şolycab mang'uk'le həşde g'ece? **20** Dekkeeyiy-yedee eyhen: aaxva.
– Şak'le ats'an mana yişda dix vor, vucur bi'rq'i'ra yedike ixha. **21** Həşde nəxüdme mang'uk'le g'ece, şavaame mang'un uleppi q'i', şak'le ats'a deş, cuke qiyghne. Mana həşde xər qıxha, cul-allan cuvab cusse qeles əxəsin. **22** Mang'une dekkieyyi yedee Yahudeesine ç'ak'ınbışile qəvəyq'ənva məxüd uvhu. Yahudeeşine ç'ak'ınbışe I'sa Masixhva gardanaqa alyaat'uyн gırğınbı sinagogeençə g'e'epşesinbiva q'arar huvu vuxha. **23** Mançıl-allad mane insanee dekkieyyi yedee «Mana xər qıxha, cuke qiyghneva» eyhe. **24** Fariseyaaş uleppi qıxhana insan q'ör'es qort'ul, eyhen: – Qotkuyn eyhesva Allahılqa k'in g'aysre. Şak'le Mang'uqa binah vuxhay ats'an. **25** Mang'vee alidghiniy qele: – Zak'le Mang'uqa binah vuxhay-devxhay ats'a deş. Zak'le sa kar ats'a: zi şenke bi'rq'i'raniy vor, həşdemə zak'le g'ecen. **26** Fariseyaaş meed mang'uke qiyghanan: – Mang'vee vak hucoona hi'? Uleppi nəxüdne q'i'? **27** Mang'vee alidghiniy qele: – Həşde xhinne dişde şok'le uvhu, şume k'ırı alixhxhi deş. Nya'a şos mançıl q'öd'es k'ırı alixhxhes ikkan? Şosubne deşxhene Mang'un

10 I'see meed eyhen: – Zi şok'le hək'en eyhe, vəq'əbisişde ağleeqa akkayle deş, menne cigeençe ikkeç'una sixnariyy g'uldur vorna. **2** Akkayle ikkeç'uname vəq'əbisişda çoban vor. **3** G'aravulyçee mang'us akka aaqa, vəq'əbisişik'le mang'un ses g'iyxhe. Mang'vee cun vəq'əbı dobışka qott'ul g'aqa qıq'a'a. **4** Mang'vee cun vəq'əbı gırğınbı g'aqa qıq'iyle qiyğə, mançine ögil ayk'an. Vəq'əbidi mang'un ses ats'ava mang'uqad qıhna qayle. **5** Manbi misacad qidyvats'ane insanın ses dyats'əncil-allı, mang'uqa qıhna əlyhəs deş, mang'uke heedxvasımbı. **6** I'see manbişis mana misala qavalaya'a, Mang'vee hucoovayı eyhe manbişilqa hiyxhar deş. **7** I'see meed manbişik'le eyhen: – Zi şok'le hək'en eyhe, vəq'əbisiş akka Zi vorna. **8** Zale ögil qabiynbışın gırğınbı sixnareriy g'uldur vuxha, vəq'əbisiş manbişil k'ırı alixhxhi deş. **9** Akka Zi vorna, Zale k'ena ikkeç'una g'attixhanasda. Mang'usse ikkeç'esir, qıqəc'esir əxəsda, cusun uxhiyxhanasın cigad aveykesin. **10** Sixnariy saccu qoqəsiy gyapt'asva, haq'varhiyxvər ha'as arayle. Zime qarına i'mi'r hevles,

gyavts'u güvxhuna i'mi'r. **11** Yugna çoban Zı eyhe. Muq'addasne Otk'unee otk'unin hakkalas vorna. Yugne çobanee vəq'əbışıl-allá cun can deş. **36** Şu nişil-allane «Zı Allahna Dixva» uvhuya q'urbanna hele. **12** Piliqe aqqiyne çobanınbi Zak'le «kufur ha'ava» eyhe? Yizde Dekkee Zı deş eyxhe vəq'əbı. Mang'uk'le vəq'əbışılqa umul g'əyxi», dyunyelqa G'axuvu. **37** Zı, Yizde Dekkee abı g'avcumee, mana vəq'əbı g'ali'i hexvana. ha'an hidya'axheene, Zalqa haymeebabhe. **38** Manke umulyun manbı aqqı ot'al-oxal ha'a. **13** Zı, Yizde Dekkee ha'an ha'axheene, Zı eyhençil Piliqe aqqına çoban hexvana, pilike aqqı ixhayke, haydebaxheene, Zı ha'ançıl hayeepxhe. Manke mang'vee vəq'əbışda haa'a deş. **14** Yugna çoban Zı şok'lecad yugda ats'axhxhesinin Dek Yizde, Zınar vorna. Nəxüriy Dekkik'le Zı ats'a, Zak'ler Dek ats'a, Dekkine ar ixhay. **39** Manbışis meer I'sa aqqas Zak'le həməxübüb yızınbı vaats'a, yızınbışık'ler Zı ıkkıykan, I'same manbışde xilençe iygvalyna. **40** ats'a. Zı vəq'əbışıl-allá Yızın can q'urbanna hele. Qiyğa I'sa İordanne şene suralqa, Yəhyee ögil **16** Zaqa menne ağileençenid vəq'əbı vodinbı. Zas gicəpxı'yı alyaat'a'ne cigeeqa ark'in, maa'ar manbid qales ikkan. Mançık'led Yızın ses g'ayxhes. axva. **41** Mang'une k'anyaqa geeb insanar abı Manke sa syuriyyi sa Çoban ixhes. **17** Zı Yızın can q'urbanna hele, qiyğa yi'q'əlqa alyaat'asva. mang'vee İng'une hək'ee uvhuyun gırğın qotkuda Mançıl-allar Dekkis Zı ıkkanna. **18** Şavaacad Yızın can ileşše deş, man Zicad hele. Man helesid, qıgeç'u. **42** Geeb insanaşa maa'ad I'salqa inyam ha'a.
 yi'l'q'əlqa alyat'asid Zasse əxən. Zak'le məxüd he'eva Yizde Dekkee uvhü. **19** Yahuder mane gaflı-allá cuvabilqa abayle. **20** Manbışde gellesing'vee eyhen: - Mang'une ad cindr, Mana bəç'ərr. Nya'a Mang'ul k'ırı iliixhe? **21** Mebinbışeme eyhen: - Cinaaşə aqqiyne insanee məxüd eyhes deşdiy. Nya'a cinisse bi'rəq'i'ne insanın üleppli qa'as əxayee? **22** Q'l'dim ixha. Mane gahil İyerusalimee Allahan Xav Ts'ed Qi'l bayram alğayhe ixha. **23** I'sa Allahne Xaane məhlee, paççah Sileymanne doyulyne dirakbışıl oab daxanane cigee iykar ixha. **24** Yahudeeşin ç'ak'ınbı I'sayne hiqiy-allı sabı, Mang'uk'le eyhen: - Misiqlameene Ğu yişin sabır siliys i'xəs? Ğu Masixhee, şak'le dyugul hidi'i, eyhe. **25** I'see manbışis alidghınıy qele: - Zı şok'le uvhuyun, şume mançılqa hayeebabhe deş. Zı, Dekkine doyule ha'anecad işbişə Zı vuşu ixhay eyhen. **26** Şume mançılqa hayeebabhe deş, Yizde vəq'əbışınbi devxhal-allá. **27** Yizde vəq'əbışık'le Yızın ses g'iyxhen, Zak'led manbı ats'anbı, manbid Zaqad qihna qöö. **28** Zı mançıs gırğına gahbişida i'mi'r hoole. Manbı misacad hat'as deş, şavaacdadi manbı Yizde xilençe g'ayşes deş. (aïön g165, aïönios g166) **29** Manbı Zas huvuna Dek gırging'ule xərna vor. Manbı şavussecad Dekkine xilençe g'ayşes əxəs deş. **30** Zinayı Dek sa vobinbı. **31** Yahudeeşiné ç'ak'ınbış meed I'sa g'ayeqqə helesva ç'iyele g'ayebi alyaat'a. **32** I'see manbışık'le eyhen: - Dekkike qadiyn geed yugun işbi Zı şok'le hagu. Şos mançine nençıl-allane Zı g'ayeqqə heles ikkan? **33** Yahudeeşiné ç'ak'ınbışe Mang'us alidghınıy qele: - Ğu yugne işi-alla deş şas g'ayeqqə heles ikkan. Ğu insan ixheeyir, Ğucar Vake Allah ha'a, məxüd Ğu kufur ha'a. Mançıl-allar şas Ğu g'ayeqqə heles ikkan. **34** I'see manbışık'le eyhen: - Nya'a vuşde Q'aanune otk'un dişde, «Zı uvhuyun: „Şu allaharıb“»? **35** Allahee Cun cuvab g'axuvuyne insanaşık'le «allaharıbva»

11 Lazar donana sa insan ik'iyk'arna. Mana, Mayramiy cena yiçü Marta yeevhene Bet-Anya eyhene xiveençe ixha. **2** Yişde Xəring'ulqa yugun evanan q'ış qadğı, Mang'un g'elyibi ç'ərbışika qeqqu'una, mana Mayram yic yixha. Məng'l'na çoc Lazar ik'ar ixha. **3** Mançıl-allá q'öne yiçvee «Xərna, Vas ıkkanna insan ik'ar vorva» I'salqa xabar g'uxoole. **4** I'sayk'le man g'ayxhi, eyhen: - Mane ik'arın hapt'iy deş heles. Allahna axtivallayıllı Allahne Dixena axtivalla mane ik'arile għana geeb qaa'as. **5** I'says Martar, cena yiçur Mayramir, Lazarır geeb vukkan vuxha. **6** Lazar ik'arva g'ayxhimee, Mana maqa hayk'an deş. I'sa Vuc ariyne cigee q'ölle yiğnar axvana. **7** Qiyğa Mang'vee Cune telebabışık'le eyhen: - Meeb yi'l'q'əlqa Yahudeyayeqa alyħħas. **8** Telebabışe Mang'uk'le eyhen: - Mə'əllim, şaane Yahudeeşin ç'aki'nbişis Ğu sik'irra ögil g'ayeqqa helesiy ikkan. Vas maqa sak'alasne ikkan? **9** I'see alidghınıy qele: - Yiğ yiits'iqli'vəble sa'atna dişde eyxhe? Yiğniyiğin iykarna qaçayxar deş, mang'uk'le ine dyunyeyn işix g'ece. **10** Xəmde iykarname, miç'axdava qaçayxarna. **11** Man uvhü ç'əvxhale qiyğa, I'see manbışık'le eyhen: - Yişda hambaz Lazar nik'ee vor ark'in. Zı mana oza qa'as i'qqə. **12** Manke telebabışe Mang'uk'le eyhen: - Xərna, mana nik'eexheene, yug qixhesda. **13** I'see mana qik'u ixhay uvheeyid, manbışışqa həməxüd qayle, mana nik'eeqa ark'invaniyxan uvhü. **14** I'see manbışike vuççud dyugul hidi'i eyhen: - Lazar qik'una. **15** Vuşdemeyiy, şu inyam hi'iyemee, Zı şadra vor, maa dexhava. Qudora, mang'usqa vüqqəs. **16** Q'l'ömkale donane Tomasee mansa telebabışık'le eyhen: - Vüqqəs, şinab yişde Mə'əlimika hapt'as. **17** Maqa arımee, I'sayk'le Lazar nyuq'vneerin yoq'ulle yiğva ats'axhxhe. **18** (Bet-Anya İyerusalimis k'anə vuxha. Mane şaharbışde

yi'q'nee xhebne kilometriqla ələəna yeq vuxha.) kafan alipk'ir, aq'vad desmalee hitk'ir eyxhe. I'see **19** Geeb Yahuder Martaysiy Mayramis çoc qık'uva manbışık'le eyhen: – Mang'un g'elybi-xileppi eeqe, baş-sağlığıvvalla hevles abayle. **20** Martayk'le hooracen. **45** Mayramne k'anyaqa abiyye, I'see I'sa ariva g'ayxhimee, Mang'une ögilqa qğeeç'e. ha'an g'acuyné Yahudeeşine geebinbişé Mang'ulqa Mayramme xaa eexva. **21** Martee I'sayk'le eyhen: – inyam ha'a. **46** Manbışın sabarabı fariseyaşısqa Xərnat, Gu inyaa ixhanaxhi, yizda çoc qık'as deşdiy. hapk'in, I'see hi'iyn manbışis yuşan ha'a. **47** **22** Zak'le həşdət ats'an, Gu Allahike hucoo heqqiy, Manke kaahinaaşın ç'ak'ınbışeyiy fariseyaşa Aali Mang'vee Vas helesin. **23** I'see məng'i'k'le eyhen: Şuura sav'u, eyhen: – Hucoona ha'as? İng'vee geed – Yiğna çoc üç'ür qixhesda. **24** Martee Mang'uk'le əlaamat hagva. **48** Şı Mang'usqa man ha'as hassiree, eyhen: – Zak'le ats'an, üç'üb qeebaxhene gahil, gırging'vee Mang'ulqa inyam ha'as. Romeençen nekke qiygiyne yiğil manar üç'ür qixhesda. **25** g'oşunbü adı, Allahne Xaakiniy yişde milletikin I'see məng'i'k'le eyhen: – Üç'üb qeepxhayiy I'mi'r ha'asin. **49** Maane sang'vee, mane seniye xərne Zi vorna. Zalqa inyam hi'na qık'veeyir, üç'ür kaahinee Kayafee manbışık'le eyhen: – Şok'le qixhesda. **26** Gırgın üç'übmbi, Zalqa inyam ha'anbi vuççud ats'a deş. **50** Şolqa hiyxhar dişde? Gırgıne misacab hapt'as deş. Gu mançılqa inyam ha'anne? ine milletikin ixhesse, sa İnsanın ine milletnemee (**aiōn g165**) **27** Martee Mang'us alidghiniy qele: – qık'uy, vuşdemee nimeexheeyid yugda eyxhe. **51** Ho'o, Xərnat, zi inyam ha'an, dyunyelqa qalesda Mang'vee man cuvab culed-alqa deş uvhu. Mane Allahına Dix, Masixh Gu vorna. **28** Martee mariva seniyna xərnat kaahin ixhayke peyğambariyvalla uvhuyile qiyğa, ark'in dyugulenra yiçü Mayram hav'u eyhen, I'sa ine milletnemee qık'as. **52** Mana qort'ul, eyhen: – Mə'allim inyaa vor, gu vor saccu ine milletnemee car deş, Allahın gırGINəng'ə qeet'al. **29** Mayramik'le man g'ayxhimee, zaara ehevkuyn usaxar sacigeeqa saa'asdeme qık'as. oza qiyxha, I'sayne k'anyaqa qiyeele. **30** I'sa **53** Mane yiğile manbışe fikir ooxhan giviygal I'sa xiveeqa ikkideç'u, Marta Cune ögilqa ariyne cigeer nəxüriy gik'asva. **54** Mançıl-allar I'sa Yahudeeşine axva. **31** Mayramika sacigeeene xaane məng'i's yi'q'nee şenbişik'le g'acesin xhinne iykar ixha deş, baş-sağlığıvvalla hoolene Yahudeeşik'le mana Mançer sahrays k'anene cigeeqa, Efrayim eyhene zaara g'aqa qı'ğəə g'aycumee, manbışık'le maxtūd şahareeqa ark'in, telebabışka maa'ar axva. **55** ats'axhxhe mana geeşesva nyuq'vnesqa yi'qqəə Yahudeeşin Peesax bayram k'anə qixha eyxhe. yixhes. Mançıl-allab manbı məng'i'qab qılına Gellesin insanar məttepxhesva Peesaxile ögil avayk'an. **32** Mayram I'sanane cigeeqa qarı, Mana xivaşenə İyerusalimeeqa avayk'an. **56** Manbışe g'acu, g'elybişeeqa qık'yoruk'ul, eyhen: – Xərnat, I'sa t'abal ha'a, Allahne Xaasne ulyobzur sana-**Gu** inyaa ixhanaxhi, yizda çoc qık'as deşdiy. **33** sang'uk'le eyhen: – Şosqa nəxüdiy qöö? Mana I'sayk'le manayıy məng'i'ka abiyy Yahuder gyaasa bayrameeqa ayrescar dişdiyan? **57** Kaahinaaşın g'avcumee, Mang'vee it'umda aq'va qa'a. **34** I'see ç'ak'ınbışeyiy fariseyaşa Mana aqqasva «Nyaa manbışike qiyghanan: – Qık'una nyaqane gixhxhi? ixhay şavuk'leyiy ats'a, hagvecenva» əmr huvu Manbışe eyhen: – Xərnat, qora ilekke. **35** I'sa vuxha.
 geşşena. **36** Manke Yahudeeş eyhen: – İlyakende, Mang'us mana nimeeyiy ikkan ixha! **37** Manbışde sassang'vee eyhen: – Mang'vee bi'rqi'l'ng'un uleppi qı'i. Nya'a, Mang'usse mana insan qidek'asın kar ha'as dəxəyee? **38** Mane gahil I'see meed aq'va qı'i, nyuq'vnene k'anyaqa ayk'an. Lazarna nyaq'v mağaree vuxha. Mançine ghaleeqab g'aye gyuvxhu vuxha. **39** I'see eyhen: – G'aye g'avşə. Qık'uyng'une yiçvee Martee Mang'uk'le eyhen: – Xərnat, eva ixha ixhes, mana qık'uyun yoq'ulle yiğ vod. **40** I'see eyhen: – Nya'a Zi vak'le uvhu dişde, inyam he'ee, Allahna axtıvalla g'avcseda? **41** Məxütib g'aye g'oşəna. I'sa xəəqəly ilyaaki, eyhen: – Dek, Zi uvhuyn Vak'le g'ayxhiva, Zi Vas şukur haa'a. **42** Zak'le ats'an, Vak'le gırgıne gahbışılıycad Zi uvhuyn g'iyxhen. Zi man uvhuyn, Yizde hiqiy-allane milletin Gu Zi g'axuvuva inyam he'ecenva. **43** Manid uvhu, I'see axtıda eyhen: – Lazar, g'aqa qığec'e! **44** Qık'unar pilhanna q'utye quvu vooxhe, mang'veeyid cus g'aqa qığec'ena. Mang'une g'elybişil xileppişil ikkanne karas mançe pil alyaat'a ixha. **7** I'see

12 Peesaxile yixhille yiğna ögil I'sa Bet-Anyeeqa, Vuce hapt'ynbışde yi'q'neençə üç'ür qı'na Lazar eyxhene cigeeqa qarayle. **2** Maa'ad I'saynemee otxhuniy hele ixha. Marteeiyid sufranlıqa otxhanan haqqā ixha. Lazarır I'sayka sacigee sufrayne hiqiy-allanbışde yi'q'nee eyxhe. **3** Mayramee mane gahil sura litralqa ələən, geed giranın, yugun evanan q'ış alyat'a, I'sayne g'elybişilqa k'ya'a. Qiyğa məng'ee cene ç'ərbisika Mang'un g'elybi məttə'a. Xavcad q'ışşime evayn alyat'a. **4** I'sayne telebabışde sang'vee, Mana mering'üne xilyaqä qelesde Kariotğançena Yahudee eyhen: **5** – Nya'a man q'ış xhebid vəş dinaris massa huvu, kar deşinbışis bit'al hidi'i? **6** Mang'vee man cuvab kar deşinbışda haa'ava deş eyhe, sixnariyi ixhayke eyhe. Mang'usqa pilhanna q'utye quvu vooxhe, mang'veeyid cus ikkanne karas mançe pil alyaat'a ixha. **7** I'see

eyhen: - Mana ı'giykar himee'e! Məng'ee man yuşan hi'i. **30** I'see manbişis alidghiniy qele: - q'ış g'iyniyne yiğis havacı ixha. Məxür məng'ee Man ses Yizdemee deş, vuşdemee qadı. **31** İne Zi k'eyxhas ixhesin xhinnee q'i'. **8** Kar deşinbi dyunyeys məhkama alğahasda gah hipxhirna, gırçine gahbişilicab şoka vuxhes, Zimee gırçine in dyunye vuk'lek ikekkən iblis g'eheşsesdə. gahbişil şoka ixhes deş. **9** Gellesde Yahudeeşik'le **32** Zi ooqa qa'amee, Zi gırçınbi Zalqa ts'its'a'as. I'sa maa'ar ixhay ats'axhxhe. Manbi maqa I'sa **33** I'see mane cuvabika Vuc nəxiüriy qık'asva g'acesvacar deş, Vucee hapt'ıynbişde yi'q'neençe eyhe. **34** Milletin Mang'us alidghiniy qele: - üç'ür q'i'na Lazar g'aces abi. **10** Lazarır-alla Şak'le Q'aanune g'ayxhiy, Masixh gırçine gahbiş gellesde Yahudeeş hapk'in, I'says inyam hi'i. axvas. Nya'a Ču manke «İnsanna Dix ooqa Mancıl-allla kaaħinaaşin ç'ak'ibniş Lazar gik'as qa'asva» eyhe? İna İnsanna Dix vuşune? (**aīn** ikkiyikan). **12** Qinne yiğil bayrameeqa abiyne **g165** **35** Manke I'see manbişik'le eyhen: - Sik'ınna gellesde insanaaşik'le I'sa İyerusalimeeqa ayresva gahnad Nur şol oğ'a ixhes. Nur vodnang'a iviykre, g'ayxhi. **13** Manbişe xurmayn bitaġbi alyaat'u miç'axiyvalin şu uvqumaaqacen. Miç'axiyvalee ts'irbi ha'a, Mang'une ögilqa qiegħebaç'e. Manbişe iykarang'uk'le vuc nyaqa ark'inijy ats'a eyxhen eyhen: - Hosanna! Rabbine doyuka Qariyg'us deş. **36** Nur vodnang'a Nurus inyam he'e, şu şukur vuxhena! Izrailyne Paççahis şukur vuxhena! Nurun dixbi vuxheċenna. I'see manva uvhuyle **14** I'see q'udux t'abal hav'u, cil ilexa. Mane karbişde qiyğħa, manče ark'in dyugulexhena. **37** I'see hæk'ee Muq'addasne Otk'ünnee inəxüid otk'un: **15** manbişde ögil maniimeen əlaamatbı hagveeyid, «Sionna yiş, qimeeqən! İleeke, yiğna Paççah sa manbişde Mang'ulqa inyam ha'a deş. **38** Man q'uduxul alixi vor qööl!» **16** Ts'etta telebabışılqa karbi, Yeşaya peyğambaree uvhiynbi xhinne, vuççud hiyxhar deş. Allahee I'sa axti q'i'yle qiyğħa, eyxhe: «Rabb, si uvhuynçilqa sħavaane inyam hi'i? Mang'une vuk'lelqa qadiynbi, telebabışe yik'el Şavusne Rabbina guc gyaagu?» **39** Manbişisse qaly'a. Mançine hæk'ee ögilycadniy Muq'addasne inyam ha'as əxə deşdiy, Yeşaya peyğambaree Otk'uniybisee otk'un. **17** I'see Lazar nyuq'vneençe menne cigeet inəxüid uvhuva: **40** «Allahee qort'ul hapt'ıynbişde yi'q'neençe üç'ür q'i'yne manbişin uleppi b'l'r'q' q'i', yik'bid g'ayelqa gahil, Mang'une hiqiyy-alla sadiyne milletin sak'al hi'i, uleppiška g'imeceċċenna, yik'bisiżid mançina gaf haa'a. **18** Milletik'le I'see man əlaamat haymeexheċċenna, Mang'ulqab sıvimiķ'alcen haguva g'ayxhi ixha, mançil-allad millet Mang'une manbi yug qee'eva». **41** Yeşayayk'le I'sayna ögilqa adayle. **19** Mançil-allla Fariseyaşa sana- atxivalla g'aucuñçil-allla, man cuvab uvhu sang'uk'le eyhen: - Vuççud yişde xilençe qöö deş. Mang'une hæk'ee yuşan hi'i. **42** Ç'ak'ibnişde Gırçınbi Mang'uqab qihna əlyħə! **20** Bayramis geebinbişe I'salqa inyam he'eeyid, man manbişe İyerusalimqa i'bədətisva abiynbişde yi'q'née ats'axhya'a deş. Fariseyaşa co sinagogeneče Yunanarib vuxhaynbi. **21** Manbi Galileyayne Bet- g'e'ebəşeva, manbi qəvəq'ən vooxhe. **43** Manbişis Tsayda şahareençe eyxhene Filippne k'anyaqa Allahee deş, insanaaşe cos q'iymat huvu vukkiykan. hapk'in, miz k'yaa'a: - Xərna, şak'le I'sa g'aces **44** I'see axtida eyhen: - Zalqa inyam ha'ang'vee ikkan. **22** Filipp ari, Andreyik'le eyhen. Andreyir Zalqa deş, Zi G'axuvuyng'ulqa inyam ha'a. **45** Zi Filippir hapk'in, mana gaf I'says haa'a. **23** I'see g'eceng'uk'le Zi G'axuvuna g'ece. **46** Zalqa inyam alidghiniy qele: - İnsanne Duxayna axti qexħena ha'a ana vuşucar miç'axiyvalee imaxvacenna, Zi gah qabı. **24** Zi şok'le hæk'en eyhe, sa suk dyunyelqa Nur xhinnee qarì. **47** Şavuk'leyiy Zi ç'iyelqa g'a'aypxhi qidevk'eene, vuccab aaxva. Mana qivk'veeme, geed şagav hele. **25** Cuna i'mi'r Zak'le ats'an, Mang'una əmr gırçine gahbişida vukkanang'vee, mana avaak'an haa'as. İne dyunyel qah qabı. **26** Şavusiy Zas g'ullux ha'a as. Manid Zi uvhuyn cuvab vod. Nekke qiygiy়ে eyhesva, naxdüid eyhesva Zalqa əmr hav'u. **50** Həşde Yizin yik' ulyoyk'al vod. Hucoo Zasse eyhes əxayee? Deşxheene, «Dek, Zi ine gahike g'attixhan Zak'le ats'an, Mang'una əmr gırçine gahbişida he'evanel!» eyhes? Zi ine gahinememecar qarì. **28** Dek, Yiğin do axti q'e! Manke xəənçe ses qayle: - Yizin do axti q'iyn, meedid axti qa'asim! **29** Maa'ab ulyobzurne sabaranbişeyhen: - Xaybi g'əħħaq'i!. Mansanbişed eyhen: - Mang'uka malaaik **13** Peesaxin bayram k'ane qixha ixha. I'sayk'le ats'a ixha, Cuna ine dyunyeyle Dekkisqa əlyħəsda gah hipxhir vuxhay. Mang'us ine dyunyeylin Cun telebabı vukkiykinib. Mang'us

manbi qik'asmee vukkiykananbi. 2 Exhalin Mana teleba I'says inekke k'anе g'alirxhu ixha. otxhuniy oxhanasde gahil, iblisin, I'sa mebinbişde Mang'vee I'sayke qiyghanan: - Yizda Xärna, mana xilyaqqa qeleva Kariotğançene Şimonne dixene vuşune? 26 I'see alidghinii qele: - İn gineyn Yahudayne vuk'leeqa k'eçü ixha. 3 I'sayk'le, tika k'yooq'u şavusqa quviy, mana vor. Manke Dekkee gır gin Cune xilyaqqa quvu ixhay ats'anniy, I'see giney qotxu k'yooq'u, Şimon Kariotğançene Allahusse qarı Allahnne k'anyaqa alyhəas ixhayid dicesqa Yahudaysqa qele. 27 Yahudee gineyn tika ats'anniy. 4 Mana sufranile oza qixha, tanalin alyaat'umee, iblis mang'une aqa ikkec'e. I'see kar g'esşe. Qiyğab desmal alyapt'i, yi'q'eeqa mang'uk'le eyhen: - Hucooyi ha'a, zarada he'e! 28 iviyt'al. 5 Qiyğa Mang'vee lyagameeqa xhyan I'see man nya'asiy uvhuva sufranilne şavulqacad kyi'i, Cune telebabışın g'elybi hodgul, yi'q'eeqa hiyxhar deş. 29 Pilhana q'utye Yahudaysne vuxhal-avt'ulne desmaliqa manbişin g'elybi mətt'a'a. 6 I'sa, alla, sassang'usqa məxüd qayle: I'see mang'uk'le Şimon-Pyoturusqana qixhamee, mang'vee I'sayk'le «Bayramisin şasin karbi alışseva» eyhe ixhes. eyhen: - Xärna, Ğune yizin g'elybi hoğalas? 7 Sayib manbişiga inəxübna fikir vuxha: Mang'vee I'see mang'uk'le eyhen: - Zi həşde ha'an valqa «Kar desinbiş pil bit'al he'eva» eyhe. 30 Gineyna hiyxhar deş, qiyğä man valqa hixharas. 8 Pyoturee Mang'uk'le eyhen: - Ğu yizin g'elybi misacad hoğalas deş! I'see mang'us alidghinii qele: - Zi ġu hudyorgüleene, vasse Yizde k'anе ixhes əxəs deş. **(aiōn g165)** 9 Şimon-Pyoturee Mang'us alidghinii qele: - Xärna, saccu yizin g'elybicad deş, xileppid, vuk'ulub hooğle. 10 I'see mang'us alidghinii qele: - Əyxi'rne insanın g'elybi hodgulee ç'av, mana oogânçe-avqamee məttira vor. Şunab məttiba şosse qavaales vəəxəs deş uvhuyun xhinne, həşded vob, saccu gırqınbi deş. 11 I'sayk'le Vuc şavaa şok'le manva eyhe. 34 Zi şolqa ts'ebna əmr mering'une xilyaqqa qelesva ats'ava, mançıl-allad haa'a: sana-sang'us vukkiykne, Zas şu vukkanan «Vuşun gırqınbi məttiba deş vobunbiva» eyhe. 12 xhinne, şunab sana-sang'us vukkiykne. 35 Şu Manbişin g'elybi hodguliye qiyğä, I'see tanalqan sana-sang'us vukkiykne, gırqıng'uk'le şu Yizin kar ali'i, Cune cigeet sufranne k'anе g'alirxhu, telebabı vuxhay ats'axhxesin. 36 Şimon-Pyoturee eyhen: - Zi şok hi'iyin, şok'le ats'anne? 13 Şu Zalqa I'sayke qiyghanan: - Xärna, nyaqane i'qqə? I'see Mə'əllim, Xärnavə ona'a. Şu man qotkuda ha'a, Zi alidghinii qele: - Zi həşde alyhəasde cigeeqa vasse Mana Vuc vorna. 14 Zi Mə'əllimiyy Xärnanang'a Zaqar qihna qales əxəs deş, qiyğame ġu maqa qales. vuşun g'elybi hoygalxhee, manke şunad sana- 37 Pyoturee Mang'uk'le eyhen: - Xärna, nya'a sang'un g'elybi hoğalas ikkan. 15 Zi şok'le şu zasse həşde Vaqar qihna qales dəxə? Yiğnemee, zi ha'as ikkanan haguyn. Zi şok ha'an, şunad he'e. 16 Zi şok'le hək'en eyhe, nukar cune iyesiyle, arınar vuc g'axuvuyng'ule xärna deş vor. 17 Həşde eyhe, g'iyne dadal hook'asse, ġu xhebne yəqqees şok'le man karbı ats'anbi. Şu manbi ha'axhee, şu baxtivarib. 18 Zi man vuşde gırqıng'une hək'ee deş eyhe. Zak'le Zi g'əvxiynbi vaats'anbi. Hasre həşde Muq'addasne Otk'unee otk'uniy ixheçen: «Yizde giney otxhuning'vee Zalqa g'el g'ott'ul». 19 Man karbı gırqınbi ögilycad ixhesse, Zi man şok'le eyhe. Qiyğä man ixhamee, şok'le Zi Mana vornva ats'axhxes. 20 Zi şok'le hək'en eyhe, Zi g'axuvuyun insanar k'anе qa'ang'vee Zinar k'anе qa'asda, Zi k'anе qa'ang'eyir Zi G'axuvunar k'anе qa'asda. 21 Manid uvhuyle qiyğä, I'see aq'va qu'i meed eyhen: - Zi şok'le hək'en eyhe, vuşde sang'vee Zi mering'une xilyaqqa qeles. 22 Telebabışık'le I'see şavne hək'eeiy eyheva dyats'axhxha, sana-sang'uqa ilyaka. 23 I'says telebabışike sa geer ikkanna teleba Mang'une k'anе g'ilexha. 24 Şimon-Pyoturee mane telebayk'le avğançe-allı hagvan, qiyghnecenga şavne hək'eeiy I'see eyhe. 25

14 - Hasre vuşun yik'bı g'l'madak'vacen. Allahilqad, Zalqad inyam he'e. 2 Yizde Dekkine xaa geeb cığa vob. Ciga devxhanaxhiy, Zi şok'le eyhesinnyi, Zi vuşdemee cığa qaa'as i'qqə. 3 Hark'in şos cığa qav'ule qiyğä, meer ari, şu Yizde k'anyaqa vukkee'es. Manke şu Yizde k'anе vuxhes. 4 Zi alyhəasde cigeeqana yəq şok'le vaats'ana. 5 Tomasee I'sayk'le eyhen: - Xärna, Ğu nyaqa ark'iniycar şak'le dyats'a, nence maqana yəq vaats'a vooxheyiy? 6 I'see mang'uk'le eyhen: - Hak'ena yəq, i'mi'r Zi vorna. Şavussecar Dekkisqa, Zale ġäre menne yəqqi'n alyhəas əxəs deş. 7 Şok'le Zi ats'ava, Dekkirk ats'a ixhesda. Haşdiyle şok'le Mana ats'ana, Mana g'acuna. 8 Filippee Mang'uk'le eyhen: - Xärna, Ğu Dek şak'le hagve, man yişdemee ç'av. 9 I'see mang'uk'le eyhen: - Filipp, hək'erar vak'le Zi ats'a dişde?

Nya'a, nimeena gahne vob Zi şoka eyxhena! Zi g'acuŋg'uk'le Dekkîr g'acuna. Vasse nəxüd eyhes əxayee: «Şak'le Dek hagveva? 10 Zi Dekkîne ar, Dekkîr Yizde ar vorva ġu inyam ha'a dişde? Zi şok'le eyhenbi Zi Zaled-alqa deş eyhe, Yizde arne Dekkee Cun işbi g'ece. 11 Zi Dekkîne, Dekkîr Yizde arva eyhençilqa şu inyam he'e. Yizde işbişil-allaxheeyid inyam he'e. 12 Zi şok'le hək'en eyhe, Zalqa inyam hı'iyng'vee, Zi ha'an işbi vuceeyid ha'asını. Zi Dekkîne k'anyaqa əlyhəəva, mang'usse mançıl-allad sik'ildad geed işbi g'aces əxəs. 13 Dek Duxayle ġana axtı q'eçenva, şu Yizde doyule hucoo heqqee, Zi man girgin ha'asin. 14 Şu Yizde doyule Zake hucoomecad heqqee, Zi man ha'asin. 15 - Sos Zi ikkanaxhee, Yizin əmirbi he'e. 16 Zinad Dekkîke heqqasın, vuşun sura Aqqasda Mang'vee şos merna g'axilece. Mana gırğine gahbişil şoka ixhes. (aiōn g165) 17 Mana hək'en karbı xət qa'an Ri'h vodun. Dyunyeyk'le Man g'acu deş, ats'a deş. Mançıl-allad Man q'abil ha'as əxə deş. Man şoka eyxheva, vuşde ad eyxheva şok'le Man ats'an. 18 Zi şu dek-yed dena g'alyaa'as deş, şosqa qalesda. 19 Sa sik'inne gahile dyunyeyk'le Zi g'aces deş, şok'leme Zi g'acesda. Zaqa i'mi'r vodva, şoqab vuxhesda. 20 Mane yiğil şok'le ats'axhxhesin Zi Dekkîne, şu Yizde, Zinar vuşde ar vor. 21 Şavaayıy Yizin əmirbi yik'el aqqi, manbi ha'a, Zi ikkanna mana vor. Zi ikkanna, Dekkisir ikkiykanasda. Zasir mana ikkiykanasda, Zinar mang'uk'le Zi hagvasda. 22 Kariotğançene deş, manisa Yahudee I'sayk'le eyhen: - Xərna, nya'a Vas Čucar ġu dyunyeys deş, şak'lecar hagvas ikkən? 23 I'see mang'us alidghimiy qele: - Şavusiy Zi ikkanna, mang'vee Zi eyhen ha'asin. Dekkisir mana ikkiykanasda. Şi mang'usqa abi, mang'usnee aaxvas. 24 Zi dekkanang'veeme Zi eyhen ha'a deş. Şok'le g'iyxhenbi Zi eyhenbi deş vod, Zi g'axvuyune Dekkee eyhenbi vod. 25 Zi vuşde k'anenang'acadniy manva uvhu. 26 Dekkee Yizde doyule g'axilesing'vee vuşun sura Aqqasing'vee, Muq'addasne Ri'hı'n şos girgin xət qa'asin. Man Zi uvhuyn girgin kar şos yik'el qalya'asin. 27 Zi vuşde yik'biseençe şu abğançe opxhanan fikribi alyaata. Mançine cigeeyid Zi şos Yizin qəpq'ı'niy deşin fikribi hele, dyunyeyn helenbi xhinnee deş hele. Hasre vuşun yik'bı g'ı'madak'vacen. Qi'maqəq'ən! 28 Zi şok'le «Həşde əlyhəəna, qiyğa meer vuşde k'anyaqa sak'alasdava» eyhen g'ayxhiyn. Şos Zi ikkanna ixhaynxhiy, Zi Dekkîne k'anyaqa əlyhəəva şu şadeepxhesinbini. Dek Zaler xərnava. 29 Zi şok'le man girgin həşdecad eyhe, qiyşa man girgin ixhamee, şu inyam he'ecenva. 30 Zasse şoka geer yuşan ha'as əxəs deş, ine dyunyeyna xərna, iblis, qöö. Mang'vee Zas xəbvalla haa'as deş. 31 Dyunyeyk'le in ats'axhxhes ikkən: Zas Dek

ikkanna, Mang'vee Zak'le uvhuyn girgin Zi ha'an. Həşde ince əlyhəəs, oza qeepxhe.

15 - Zi hək'ena tayang vor, Yizda Dekkîr bağban. 2 Zal alyadiyn şagav hidelen girgin bitağbı Dekkee gyadaxanbi. Şagav helen bitağbime sik'ildad geed şagav helecenva Mang'vee məttə'anbi. 3 Zi uvhuyne cuvabincab şu məttav'uynbi. 4 Yizde ab aaxve, Zinar vuşde ar axvas. Bitağ tayangil idyaxveene, mançisse çiledalqa şagav heles əxə deş. Şunab Yizde ab idyavxvee, şosseş şagav heles əxəs deş. 5 Tayang Zi vorna, şumee bitağbı vobunbi. Vuşuyiy Yizde ar, Zinar mang'une ar axu, məxring'vee geed şagav heles. Şosse Zi dena vuçcud ha'as əxəs deş. 6 Vuşuyiy Yizde ar idyaxu, qotxu dağeqçuyun bitağ xhinne qeqqvasda. Məxdin bitağbı si'l, ts'ayeeqa dağa'a, manbid yi'qqi'lqa siyk'al. 7 Şu Yizde ab axveene, Zi eyhenbid vuşde ad axveene, şos ikkanna heqqee, man şos helesin. 8 Şu geed şagav huveene, Yizin telebabı vuxheene, məxür Yizda Dekkîr axtı qa'as. 9 Dekkis Zi nəxüriy ikkən, Zasib şu həməxüb vukkan. Yizde mühiübə aaxve. 10 Nəxüdüy Zi Dekkin əmirbi ha'a, Mang'une mühiübə axva, sunad Yizin əmirbi he'eene, Yizde mühiübə aaxvas. 11 Yizda şadvalla şoqab vuxheenva in Zi şok'le uvhu. Məxüb şunab şadvalin gyavts'ecen. 12 Yizda əmr ina vob: Zas şu vukkanan xhinne, şosib sana-sanbi vukkiyikne. 13 Cuna i'mi'r hambazaasinmee huvuyng'ule geeb, şavusse cab vukkiykanas vəxəs deş. 14 Şu Yizin əmirbi he'eene, manke şu Yizin hambazar vob. 15 Zi şok'le həmbalarlarva eyhe deş. Həmbalıq'le cune iyeseey hucoo ha'a ixhaycad ats'a deş. Zi şok'le hambazarlarva eyhe, Dekkîke g'ayxhiyn girgin Zi şok'le uvhuyn. 16 Şu Zi g'əyxı' deş, Zi şu g'əvxü güvuxhu, şu yugun şagav helecenva, vuşun şagav geed axvecenva. Manke şu Yizde doyule Dekkîke hucoo heqqee, Mang'vee şos helesin. 17 Zi şos ina əmr hoole: sana-sang'us vukkiyikne. 18 - Dyunyeyş şu g'imeebace qeepxhe, şu manke yik'el qale'e, mançile ögiyilr Ziniy g'imece qixhava. 19 Şu ine dyunyeynbı vuxhaynbixhiy, dyunyeyş şu çinbiva vukkiykanasınıbı. Şume ine dyunyeynbı deş vob. Zi şu dyunyeyke g'əvxü. Mançıl-allab dyunyeyş şu g'imeebace qeepxha. 20 Zi şok'le uvhuyn cuvab həşde yik'el qale'e: «Həmbal iyesiyle xərna deş vor». Zalqa yiğbi alli'ixhee, şolqad allya'asını. Zi uvhuyn hı'iynxhiy, şu uvhuynid ha'asını. 21 Manbişik'le Zi G'axvuna dyats'ava, man girgin şok Zal-allı ha'as. 22 Zi ari manbişik'le ittevhuynxhiy, manbişil binah vuxhes deşdi. Həşdemə manbişiqə binahbişike heepxasın ghal deşin. 23 Şavuk'leyiy Zi g'imece, mang'uk'le Yizda Dekkîr g'imece vor. 24 Zi, mankılqamee manbişde yi'q'nee hi'inyən əlaamatbı hidi'iynxhiy, manbişiqə binah vuxhes

deşdiy. Həşdemee manbışık'le Zi hı'iyn g'acu, Zınar, dyunyeme şadxhesin. Şu aq'vabı qa'as, man vuşun Yızda Dekkir manbışık'le g'imeebace qeepxha. aq'vabı qı'iyme şadvalilqa sak'alas. **21** Zəiyfee usax **25** Məxüd cone Q'aanune otk'un: «Manbışis Zi ixheda gah qabimee, aq'va qa'a. Uşax ixhameeme nişilycar-allá g'imece qıxha». Məxüdud ixhayn. **26** ts'its'iyn ik'ar məng'issem yik'eliyanan. Dyunyelqa Şosqa vuşun sura Aqqasda qales. Zi Mana Dekkisse insan qarıva, mana şadeexhena. **22** Həməxüdüd şu g'axiles. Man Dekkike qöön, hək'en xət qa'an Rı'h həşde aq'vabı qa'a. Zak'le şu meeb g'avcesinbicab, vod. Mançin Yızde hək'ee şahaadat haa'as. **27** Şu manke vuşun yik'bı şadxhesinbi. Şavaacabib vuşda q'omançecab Zaka vuxhal-allá, şunab şahaadat şadvalla g'avşes deş. **23** Mane yiğil şu Zake vuççud qiyghanas deş. Zi şok'le hək'en eyhe, Yızde doyule şu Dekkike hucoo heqqee, Mang'vee şos helesin. **24** Həşdilqamee şu Yızde doyule vuççud heqqi deş. Şu heqqee, Dekkee helesin, vuşun yik'bıd şadvalin gyats'esinbi. **25** - Ögilycad Zi misaalabi ts'its'a'a-ts'its'a'a şos karbı xət qı'i. Həşde məxbina gah qöö, Zi şoka misaalabi ts'its'a'a-ts'its'a'a yuşan ha'as deş. Zi Dekkine hək'ee şoka vuççud dyugul hidi'i yuşan ha'as. **26** Mane gahil şu Yızde doyule heqqas. Zi şok'le Dekkike vuşdemee hucoomecad heqqasva deş eyhe. **27** Dekkis Cus şu vukkan, şos Zi ikkiyinva, Zi Allahisse qarıva şu inyam hı'iva. **28** Zi Dekkine k'anençine ine dyunyelqa qarı, ine dyunyeyler meer Dekkine k'anyaqa alyhäəs. **29** Telebabışe eyhen: - Haane, həşde Ğu vuççud dyugul hidi'i yuşan hı'i, misaalabi ts'its'i deş. **30** Həşde şalqa hitxır, Vak'le gırğincad ats'avud. Vake qiyghanasscad, Vaqa qelesin alidghınıy eyxhevud. Şı mançıl-allad inyam ha'an Ğu Allahisse qarına vorva. **31** I'see manbışike qiyghanan: - Həşde inyam ha'anne? **32** Vuşun gırğınbi vuşde xayıbışeeqa ehevkasda, Zi Zaler-alqa g'alerçesda gah qööna, hipxırna. Zi Zicar deş vor, Yızda Dekir Zaka vor. **33** İn gırğın Zi şok'le eyhen, şu Yızde abnang'a, şoqa şu abğançe opxhanan fikribi mexhecenva. İne dyunyee dağamiyallabı ixhes. Yık'eka vuxhe! Zi dyunyeyle gamxhana.

16 - Yəqqi'le qıgmeebaç'ecenva in Zi şok'le eyhe. **2** Şu sinagogbışeenə g'eepşesinbi. Man k'ildanan xhinnee, məxbina gah qöö, şu gyapt'iynbışisa məxüd qales, co Allahis g'ulluxniy haa'a. **3** Zınar, Dekkir manbışık'le qıvdyata's'ıva, manbışe man ha'asın. **4** Zi man şok'le ögyikecad eyhe, qiyğa mana gah qabimee, şosse yik'el himiyacenva. Zi şoka ixhayçıl-allá, man Zi şok'le ögil eyhe deşdiy. **5** - Həşdemee Zi, Zi G'axuvuyng'une k'anyaqa alyhäəng'a, vuşde neng'vecad Zake «Nyaqane alyhäəva?» qiyghan deş. **6** Zi şok'le manva uvhuva, şu aq'vabı qı'i. **7** Zi şok'le hək'en eyhe, Zi vuşde yugvalinemecar alyhäə. Zi idyark'inee, vuşun sura Aqqaqqana şosqa ayres deş. Zi ark'inee, Man, hək'en xət qa'an Rı'h, Zi şosqa g'axilesin. **8** Man qadimee, insanaaşına binah aq'valqa qıgaahas. Mançin sayid qopkuvallayi məhkama hagvas. **9** Manbışda binah Zalqa inyam hidi'i yob. **10** Mançin Yızda qopkuvalla haagvas - Zi Dekkisqa alyhäə, şok'le Zi sayir g'aces deş. **11** Mançin məhkamayne hək'ee yuşan ha'as - in dyunye vuk'lek ikkekkanе iblisin məhkama ixhay. **12** Zaqa şok'le eyhesin geed kar vod, həşde man şolqa hixharas deş. **13** Hək'en xət qa'an Rı'h qadimee, Mançis şos bikirna hək'ena yeq haagvas. Mançin Çiled-alqan kar eyhes deş. Hucooyi g'iyxhe, man eyhes, şok'le vuk'lelqa qalesinbi eyhes. **14** Mançin Zi axtı qa'as, Yızınçike alyaat'u, şos yuşan ha'asva. **15** Dekkipa vodun, gırğın Yızın vod. Mançıl-allad ine Rı'hın Yızınçike alyaat'u, şos yuşan ha'asva Zi uvhu. **16** - Sıkk'inne gahile şok'le Zi g'aces deş, sıkk'inne gahileme şok'le meer Zi g'acesda. **17** Mane gahil I'sayne sabara telebabışe sana-sang'uk'le eyhen: - «Sıkk'inne gahile şok'le Zi g'aces deş, sıkk'inne gahileme şok'le meer Zi g'acesda», «Zi Dekkine k'anyaqa alyhäə» man hucoova eyhenniyxan? **18** Manbışe sana-sang'uke qiyghanan: - Mang'vee eyhen «sıkk'ınna gah» hucoo eyhenne? Mang'vee eyhen şalqa hiyxhar deş. **19** I'sayk'le manbışe qiyghanas Yiğinbi vuxha, Ğu manbı Zas huvu, manbışed ikkanan ats'axhxha, manbışık'le eyhen: - «Sıkk'inne Ğu eyhenbi hı'i. **7** Manbışık'le həşde ats'an, Zas gahile Zi g'aces deş, sıkk'inne gahileme meer huvuyn gırğın kar Vaken vodun. **8** Ğu Zas xət g'acesda» manniy sana-sang'uke qiyghan? **20** Zi qı'iny Zi manbışisid xət qı'i, manbışed yik'eeqa şok'le hək'en eyhe, şu gyaaşesinbi, nağbi k'ya'as, ikkiyn. Zi hək'erar Yiğne k'anençine qarı ixhay,

17 I'see man uvhuyle qiyğa, xəəqə ilyakkı, eyhen: - Dek, gah qabina. Yiğna Dix axtı qe'e, Dixeyir Ğu axtı qe'ecen. **2** Ğu gırğing'ul oona Mang'us xəbvalla huvu, Mang'veeyib Ğu Cus huvuynbışis gırğine gahbışısda i'mi'r heylecenva. (aiōnios g166) **3** Gırğine gahbışısda i'mi'r mana vob: hasre ats'axhxhecen saccu Ğu hək'ena Allah ixhay, sayir Ğu g'axuvuna l'sa Masixh qıvaats'ecen. (aiōnios g166) **4** Zi Ğu Zas huvuna iş hav'u, Zi Ğu ç'iyene aq'val axtı qı'i. **5** Dek, dyunye ixhanasscad, Zi Yiğne k'ane eyxheng'ana axtıvalla Zas həşde Yiğne k'ane hevle. **6** Dyunyel Ğu Zas huvuynıne insanaaşis Zi Ğu vuşu ixhay xət qı'i. Manbı hıxhar deş. **7** Manbışisid xət qı'i, manbışed yik'eeqa şok'le hək'en eyhe, şu gyaaşesinbi, nağbi k'ya'as, ikkiyn. Zi hək'erar Yiğne k'anençine qarı ixhay,

manbışık'le ats'an, Ğu Zı g'axuvuvad manbiše ts'abi, silahbi eyxhe. **4** I'sayk'le vuk'lelqa qalesim inyam ha'an. **9** Zı dyunyeynemee deş, manbışıl- ats'ava, Mana ögilqa qıgeç'u, manbışike qiyghan: alla düü haa'a. Manbi Yiğinbı vob, Ğume Zas manbi - Vuşune t'abala'a? **5** Mang'us alidghiniy qele: huvu. **10** Yızın gırın kar Yiğin vod, Yiğinid Yızın - Nazaretğançena I'sa. I'see manbışık'le eyhen: vod. Zı manbışile ġana axti qixha. **11** Zı həşde - Zi vorna. Mana mering'une xılıyaqa qelena dyunyel deş vor, manbime dyunyel vob. Zinar Yahudar manbışika ixha. **6** I'see manbışık'le «Zı Vasqa qőö. Muq'addasna Dek, manbı Ğu Yiğne vornava» uvhumee, manbı yi'q'elqa qeepxha, doyuka havaace. Man do Ğu Zas huvu. Hasre ç'iyelqa gizyabaçce. **7** I'see meed manbışike manbib, Zinayıt Ğu xhinnee, sa vuxhecen. **12** Zı qiyghanan: - Vuşune t'abal ha'a? Manbışe manbışikanang'a, Zas huvuynbı Yiğne doyukaniy eyhen: - Nazaretğançena I'sa. **8** I'see alidghiniy Zı havaace. Zı manbışda nенacar agval hi'i qele: - Zı şok'le uvhuyn, Zı vornava. Zı t'abal deş. Manbışda saccu sa Zı havacı deş, manar ha'axhee, Zakanbi g'avkke, hudooracen. **9** I'see ögil aguna. Muq'addasne Otk'unee məxüdidi otk'un. **13** uvhuyn cuvab ixhecenva, man eyxhe. Mang'vee Həşdemə Zı Vasqa qőö. Dyunyelynang'a Zı in eyhe, ögilycadniy uvhu: «Zas huvuynbısa nенacar Yızda şadvalla bikirba manbışika vuxhecenva. agvales harsıl deş». **10** Şimon-Pyoturuqa g'ilinc **14** Ğu Zak'le uvhiyn, Zı manbışıs xət qı'i. Zı ine ixha. Man qığışyu xənne kaahinne nukarile k'ena dyunyeyna deşda xhinnee, manbib in dyunyeynbı 'xi', mang'un sağın k'ırı g'a'adaçen. Mane nukarin deş voburbi, dyunyeys manbı g'umooce qeepxha. do Malx ixha. **11** Manke I'see Pyoturik'le eyhen: **15** Zı Vas düü manbı ine dyunyeyle alept'ecenva - G'ilinc cigeeqa gixhxhe! Dekkee Zas huvuyn deş haa'a, Ğu manbı pisinçike havaacecenva haa'a. əq'übəyn k'ola ulymoğane? **12** Məxür eskeraaşeyiy **16** Zı ine dyunyeyna deşda xhinnee, manbib desteyne xərəng'vee Yahudeesine g'aravulyçeesika ine dyunyeynbı deş vobinbi. **17** Yiğin cuvab sacigee I'sa aqqı, g'el-xil iyit'alan. **13** Mana ts'erre hək'en vodun. Manbı mane hək'ene cuvabika Hannanne k'anyaqa qikkekka. Hannan Kayafayna Yiğneme cure'e. **18** Ğu Zı dyunyelqa g'axuvuyn abattey ixha. Mane sen Kayafa xərna kaahinney xhinnee, Zinab manbı dyunyelqa g'axuvu. **19** Manbi vor. **14** «Milletnemee sa īnsanın qık'uy yugdava» Yiğne hək'ene cuvabika Yiğneme curepxhecenva, Yahudeesine ç'ak'ınbışık'le uvhuna Kayafa ina vuc manbışdemee, Zicar Zı Yiğne xılıyaqa qele. **20** Saccu vor. **15** Şimon-Pyoturiy sa merna teleba I'sayne manbışdemee deş, manbışde cuvabika Zalqa inyam qihna əlyhə vuxha. Xərne kaahinik'le mana teleba ha'ambışdemeyib düü haa'a. **21** Nəxüriy Ğu, Dek, ats'ava, mana I'sayka sacigee xərne kaahinney Yızde, Zinar Yiğne ar, hasre manbib, məxüb Yıṣde məhleeqa ikkeç'e. **16** Pyoturmee g'ar akkayne k'ane ab vuxhecen. Manke dyunyeyn inyam ha'asin, ulyorzuł ixha. Mane gahil xərne kaahinik'le ats'ana Ğu Zı g'axuvuva. **22** Ğu Zas huvuna axtivalla, mana teleba g'aqa qıgeç'u akkee ileezarne içiyka Zinab manbışıs huvu, Şı sanab xhinnee, manbib sa yuşan hi'i, Pyotur aqa akkyayhe. **17** Akkee ileezarne vuxhecenva. **23** Zı manbışde ar, Ğunar Yızde ar vor. içee Pyoturuke qiyghanan: - Deşxhee, ġunar Havaasre manbı bikirba sa vuxhecen. Dyunyeyk'led mane īnsanne telebabışkenane vor? Pyoturee ats'axhxheçen, Ğu Zı g'axuvu, manbib Vas Zı «De'leşva» eyhe. **18** Mı́k'adava nukaraaşeyiy xhinnee vukkan. **24** Dek, Zas ikkanan, Zas huvuynbı g'aravulyçeesə maa'ab ts'a halyaqqı, hıqıy-allı Zinane cigeet Zaka sacigee vuxha, Ğu Zı axtı qı'i y ulyobzur g'üümə abak'a vuxha. Pyoturur manbışde g'acecen. Vas dyunye ixhessecad Zı ikkanca, mana k'ane ulyorzuł g'üümə arak'va ixha. **19** Mane gahil axtivalla Ğu Zas huvu. **25** Qorkuna Dek, dyunyeyk'le Hannanee, kaahinaaşine ç'ak'ınbışde sang'vee, Ğu qivaats'i deş, Zak'leme Ğu ats'ana. Manbışık'led I'sayke telebabışdeyi Vucee xət q'a'ançine hək'ee Ğu Zı g'axuvu ixhay ats'axhxayn. **26** Ğu vuşu qiyghan. **20** I'see mang'us alidghiniy qele: - ixhay Zı manbışık'le haguyn, meedid hagvasın. Hasre Yiğin Zı ikiyikiniy manbışiqad ixhecen, Zinar manbışde ar axvacen.

18 I'see manva uvhuyle qiyğa telebabışika sacigee Qidronne q'adaaline manisa suralqa ilğeç'e. Maa sa bağ eyxhe. I'sayıy telebabı maqa ikkeebać'e. **2** I'sa himva eyhesse telebabışika maqa arayle ixha. I'sa mering'une xılıyaqa qelesde Yahudayk'led mançıl-allı man ciga ats'anniy. **3** Məxür Yahuda maqa sa deste eskeraaşika, sayib kaahinaaşine ç'ak'ınbışeyiy fariseyyasaşe g'axuvuyne g'aravulyçeesika arayle. Manbışde xile bazırbi,

xıl ayt'ilcar, xənne kaahinne Kayafayne k'anyaqa Mang'une aq'vays i'xiyxə ixha. **4** Pilat meer g'aqa g'ixe. **25** Şimon-Pyotur g'ar ts'ayisnee ulyorzul qıgeç'u, Yahudeeşik'le eyhen: - Haane, zak'le g'ümə arak'va ixha. Mang'uke qiyghanan: - Mang'ul taxsir idveykiva sayid şok'le g'acecenva, Deşheene, günar Mang'une telebabışdane vor? Mana zi şosqa g'aqa qıgħayhe. **5** Mane gahil Mang'vee «De'eşva» alidghiniy qele. **26** Xerne I'sa vuk'ləl zazaakene tacika, tanalyne ç'ərane kaahinne nukaraşaına sa, Pyoturee i'xi' k'iri tanalinčika g'aqa qıgeç'e. Pilatee manbişik'le g'a'açquyne insanna xini, maa'r ixha. Mane eyhen: - Mana īnsan haane! **6** Kaahinaaşine nukaree Pyoturuke qiyghan: - Mang'uka sacigee ç'ak'imbisik'le, g'aravulycéeşik'le Mana g'acumee, zak'le ġu dişdiy bagee g'acu? **27** Pyoturee meed «Çarmixiqqa ts'its'e'e, çarmixiqqa ts'its'e'eval» gardanaqa alyaat'a deş. Mane gahil dadal hook'a. ts'irbi ha'a. Pilatee manbişik'le eyhen: - Mana **28** Qiyga Yahudeeşine ç'ak'imbise I'sa Kayafayne şucar çarmixiqqa ts'its'e'e, zak'le Mang'ul taxsir k'anençe Pilatne sarayeeqa qikkekkä. Miċ'eed g'ece deş. **7** Yahudeeşine ç'ak'imbise mang'us qexhe. Allahne ögil mi'q'i' qimeebaxhencenva, alidghiniy qele: - Shaqa sa q'aanun vob, mane Peesaxine otxhuniyked oxhanas aċċecnva, manbi q'aanunus sik'i Mana qik'as ikkan, Mang'vee co sarayeqa ikkeebaç'e deş. **29** Mançil-allar Pilat Cuk'le Allahna Dix eyheva. **8** Pilatik'le man g'aqa manbişde k'anyaqa qıgeç'u, eyhen: - Nena g'ayxhimee, mana sik'irar qəyq'ən giygal. **9** Meer binahne ing'ulqa g'ivixhe? **30** Manbişe Pilatis mana cune sarayeqa ikkeç'u, l'sayke qiyghanan: alidghiniy qele: - Mang'ul binah devxhaynxhiy, - Ĝu nənċene vor? I'see mançis alidghiniy Mana vasqa qeles deşdiy. **31** Pilatee manbişik'le qele deş. **10** Pilatee Mang'uk'le eyhen: - Zasne eyhen: - Mana şosqa alyart'u, vuşde q'aanunbiş alidghiniy qidele? Vak'le ats'a dişde, Ĝu g'aykkasir, sik'i Mang'us cazaaz g'ats'aak've. Yahudeeşine çarmixilqa ts'its'a-asir zasse əxa? **11** I'see mang'us ç'ak'imbise Pilatik'le eyhen: - Shaqa vuşumecar alidghiniy qele: - Vas xəənçe huvu dexhaynxhiy, gik'asda icaaza deşda. **32** Məxüd I'see Vuc Zak vuçqud vasse ha'as əxas deşdiy. Mançil-allad nəxüriy q'ik'asva uvhuyu ixheccenva eyxhe. **33** Zi yiğne xilyaqa quvuyng'ulqa valeb geeb binah Pilat meer cune sarayeqa ikkeç'u, l'sa qort'ul gyooxha. **12** Mançile qiygar Pilatis Mana g'aykkas eyhen: - Yahudeeşina Paççah Ĝune? **34** I'see ikkiykan, Yahudeeşeme ts'irika eyhen: - Ĝu alidghiniy qele: - Ĝu man valed-alqanane eyhe, Mana g'aykkee, ġu imperatorna hambaz deşurne. deşxhee mebinbişene vak'le Yizde hæk'ee uvhу? Shaavyiy cuk'le paççahva eyhe, imperatorilqa g'elil **35** Pilatee eyhen: - Zi Yahudeençe deş vor. qixhay eyxhe. **13** Pilatik'le manva g'ayxhimee, l'sa Ĝu yizde xilyaqa yiğne milletini kaahinaaşine g'aqa qikkı, g'ayeyke hav'uyne yəqqə haakimne ç'ak'imbise quvu. Eyhe, Ĝu hucooyi h'i'? **36** I'see cigeer giy'ar. (Mane yəqqi'k'le cühüt'yaasıne mizel mang'us alidghiniy qele: - Yizda Paççahiyvalla Gabbatava eyhe ixha.) **14** Peesaxayle ögiylin man ine dyunyeykena deş vob. Yizda Paççahiyvalla yiğ ülückmən yiğ ixha. Yi'q'i'hiyna gah vuxha. ine dyunyeykena vuxhanaxhiy, Yizde yəqqi'linbi Pilatee Yahudeeşik'le «Vuşda Paççah haaneval» Yahudeeşine ç'ak'imbisde xilyaqa qimelecenva eyhe. **15** Manbişe ts'irbi ha'a, eyhen: - De'eş, saç'ivkasimbiniy. Yizda Paççahiyvallame inçena ak'an he'e, ak'an he'e! Mana çarmixilqa ts'its'e'e! deş vob. **37** Pilatee Mang'uk'le eyhen: - Ĝu manke Pilatee manbişike qiyghanan: - Vuşda Paççahne Paççahne? I'see alidghiniy qele: - Ĝu qotkuda çarmixilqa ts'its'e'e! Kaahinaaşine ç'ak'imbise eyhe. Zi hæk'ene karbişa şahaadat haa'asva uxu, alidghiniy qele: - İmperatorule ġayri shaqa paççah ine dyunyelqa qarı. Vuşuyiy hæk'ene sural Zal k'iri deşda! **16** Manke Pilatee I'sa çarmixilqa ts'its'e'eva alixhxhesin. **38** Pilatee Mang'uke qiyghan: - Hæk'en manbişisqa qele. Eskeraaşe I'sa aqqi, qikkekka. sura vodunne? Man qiyghiniyle qiyga, mana meer **17** I'see çarmix Vucecad alyaat'u, Vuk'lena Yahudeeşisqa qıgeç'u, manbişik'le eyhen: - Zak'le Bark'va eyhene cigeeqa ilqeç'e. (Cühüt'yaasıne Mang'ul nəxbinacab binah g'ooce deş. **39** Shaqa ədat mizel mane cigayk'le Golgotava eyhe.) **18** Maa'r vob, Peesaxnang'a zi vuşdemee sa insan g'ekkan. I'sayle ġayri q'öyre insanır çarmixilqa ts'its'a-an. Həşder şos ikkanxhee, vuşdemee «Yahudeeşina Manbişda sa l'sayne sağlam, manasar solul ixha. Paççah» g'aykkas? **40** Manbişe alidghiniy qeleng'a, I'sa Vuc manbişde yi'q'nee ixha. **19** Pilatee ts'irbi h'i' eyhen: - Mana deş, Barabba g'aykke! q'aval ooad «Yahudeeşina Paççah Nazaretğançena Barabbamee g'uldur ixha.

19 Manke Pilatee I'sa qikkı, cümqüqqa heles ilekka. **2** Eskeraaşed zazaake tac hi'i, Mang'une vuk'ləlqa giyxhe, paççahilqa xhineeyid, tanalqa ç'əran tanalinbi aly'a. **3** Manbi I'saysqana qabı «Yahudeeşina Paççah, geer qa'ana!» uvhу

ixhaye, Yahudeeşine giebinbişə man otk'uniyinbi qatq'lynbi. Q'aval ooyud cühüt'yaasıne, latinne, yunanne mizyaasil otk'un ixha. **21** Man g'acu, kaahinaaşine ç'ak'imbise Pilatik'le eyhen: -

«Yahudeesina Paççah» deş, «Cuk'lecad Vucee Nikodimee xhebts'al kilolqa ələən alikkıyn yugun Yahudeesina paççahva, eyhenava» ok'ne. 22 Pilatee evanan gətraniy aloye adayele. 40 I'sayn mayit alidghimiy qele: - Zi ok'anasin otk'uniyin. 23 I'sa çarmixile gyaqqi, Yahudeesine adatbişis sik'i, çarmixilqa ts'its'lyne gahil, Mang'un tanalinbi ətirbışika katanike hi'iyye kafaneeqä hiyk'ar. 41 alyaat'u, yoq'ne eskeris cone yi'q'nee qa'a. Sayid I'sa çarmixilqa ts'its'iyye cige bağı ixha. Mane q'omançe k'anyaqqame iyxhuy ciga deşin, sa bağeyib mankilqamee vuşucar k'ideyxhina sa bikirne parçeykecad hi'lyn gurt ixha. 24 Manbişə mağara vuxha. 42 Ögiyle cühüt'yaşaın Şabbatin sana-sang'uk'le eyhen: - İn qit'dyaxxas, cöp yiğ qööva, I'sayn mayit mane k'anene mağareeqa k'eçces, şavus gitxhuy gexha. Məxüd Muq'addasne giyxhe.

Otk'unee otk'uniyin eyxhe: «Yızın tanalınbi cos bit'al ha'as, yizde tanalınçinemee çöp k'eçces». 25 I'sayne çarmixne k'ane yed, yedina yiçu, Klopasna xhunaşse Mayram, sayir Magdaleençena Mayram ulyobzur vuxha. 26 I'sayk'le Cune edine k'ane, Cus geer ikkanna teleba g'acu, Mang'vee yedik'le eyhen: - Yed, ina yiğna dix vor! 27 Qiyğa telebayk'led eyhen: - İna yiğna yed vor! Mançılıq iyıq'a telebee mana cune xaaqa qiykekka. 28 Qiyğa I'sayk'le, gırğın bikirxha g'acu, eyhen: - Xhyan ikkan! Məxüd Muq'addasne Otk'unee otk'uniyin eyxhe. 29 Maa'ad ç'ürç'ümən çaxırnın g'ab ixha. Eskeraşine sang'vee ç'ürç'ümən çaxıreeqa gupk'a k'yooq'a. Qiyğa züfa eyhene alayne q'i'silqa gupk'a q'i'xi', I'sayne għalesqa qa'a. 30 I'see ç'ürç'ümən çaxir ghalyaqqa ikkekkän. Qiyğa «Bikirxhawnva» uvhu, vuk'ul g'a'abaççena, ri'hı'd qıgeç'en. 31 Ülcümən yiğ ixha. Ögiyle Şabbat qööva Yahudeesine ç'ak'inbişə Pilatike «Çarmixilqa ts'its'av'uynbisin g'elin barkv'bi haq'var hi'i, qüvxüynbi çarmixile gyaqqave» eyhe. Manbişis qüvxüynbi Şabbatne yiğil çarmixil avxu vukkan deşdiy. Mane ögiyle qööne Şabbatne yiğil xədin bayram ixha. 32 Manke eskerar abi, I'sayka çarmixilqa ts'its'av'uyne insanaaşin ts'etta sang'un, qiygħad mansang'un g'elybi haq'var ha'a. 33 I'sayne k'anyaqa qeepxhayng'a, Mana qik'u g'acu. Mang'un g'elybi haq'var ha'a deş. 34 Eskeraşine sang'vee Mang'une ak'vaayk nizeyka q'əç' haa'a, mançə xhyaniy eb gyobatstse. 35 Man g'acu yng'hee vucee şahaadat haa'a, şunad mançılıq ainyam he'ecenna. Mang'una şahaadat hək'ena vob, mang'uk'le cuk'led vucee hək'en eyheva ats'an. 36 Man gırğın Muq'addasne Otk'unee otk'uniyin xhinne, eyxhe: «Mang'una sacab bark'v havaaq'aras deş». 37 Sa menne Otk'unee otk'un vod: «Manbişə mang'une tanak ciga ha'as, mang'uqa ilyaakas». 38 Mançılıq qiyğa Arimateeğançena Yusuf Pilatisqa ari, I'sayn mayit qeqqa. Yusuf I'sayna teleba ixha. Mana Yahudeesine ç'ak'inbişile qayq'ənva, man şavuk'ləcad eyhe ixha deş. Pilatee I'sayn mayit alyaat'as Yusufusqa haysaran. Mang'veeyid I'sayn mayit ari, alyaat'an. 39 Yusufukasana Nikodimir ixhana, manar misamecar I'saysqa xəmde arınanı.

20 Ülcümne ts'ettiyne yiğil, vacarıl, çakra miç'eer, Magdaleençena Mayram mağareene nyuq'vnesqa ayrelee. Məng'ik'le g'aye mağarayne għalenċe g'avsu g'ooce. 2 Mana zaara g'adaxhun, Simon-Pyoturneyi I'says geer ikkanne şene telebayne k'anyaqa qari, manbişik'le eyhen: - Yıdzi Xərxa mağareenç qikkivur, nyaqa qikkijid šak'le ats'a deş. 3 Pyoturiy manasa teleba g'aqa qiġeepç'i, mağaraysqana avayk'an. 4 Mana q'öyrsana sacigiee g'adaaxvan vooxhe. Şena teleba Pyoturele sik'irra zaara l'giykir, mağaraysqa ögil hiyxhar. 5 Mana k'yorzul aqa ilyakkimee katanike hav'una kafan ab g'ooce, vucme aqa ikkeç'e deş. 6 Mang'uqar qihna Simon-Pyotur qari, mağareeqa ikkeç'e. Mang'uk'le avxuna kafanji 7 I'sayne vuk'ləlqa gyuvxhuna desmal g'ooce. Desmal sav'u kafanike curayba gyuvxhu vuxha. 8 Manke mağaraysqa ögil qarina şena telebar aqa ikkeç'e. Mang'uk'le man g'acu, inyam ha'a. 9 Manbişə I'sa hapt'lynbişde yi'q'neençe oza qixhesva, Muq'addasne Otk'unee otk'unin ciga yugda vuk'leeqa k'eçcu ixha deş. 10 Qiyğa telebabı xaybişeeqa siviyk'al. 11 Mayram mağareene nyuq'vnesne geese ulyorzu yixha. Mana geese-geese kyorzu mağarayne aqa ileeka. 12 Maa'ar cagvaran karbi ali'ina q'öyre malaik g'ece. Manbişda sa I'sayn mayit gixhxhiyne cīgħe vuk'ulynane cīgħi, manasar g'elybinane cīgħe gyu'ur ixha. 13 Manbişə qiyghan: - Zəiyfa, nya'a geese? Mayrameeyid manbişik'le eyhen: - Yıdzi Xərxa nyuq'vneençe qikkivur, nyaqa gixhxhiyd ats'a deş. 14 Man uvhu yi'q'əlqa ileekiyle qiyğa, I'sa maa ulyorzu g'ece. Yic mana I'sa ixhay cek'le ats'axhxhe deş. 15 I'see məng'ike qiyghan: - Zəiyfa, nya'a geese? Vuşune t'abal ha'a? Mayramik'le Mana bağban ixhay ats'axhxha, eyhen: - Xərxa, ġu Mana qikkixheene, nyaqayiż gixhxhi zak'le eyhe, zinar hark'in Mana alyart'as. 16 I'see məng'ik'le eyhen: - Mayram! Manar sayk'i, I'sayk'le cühüt'yaşa mizel eyhen: - Ravvuni! (Mə'əllimva eyhen vodun.) 17 I'see məng'ik'le eyhen: - Zi iqmaqqqa, Zas Dekkisqa ilqeq's es ikkān. Yizde çocaaşisqa hark'in, manbişik'le eyhe: «Yizde Dekkine - vuşde Dekkine, Yizde Allahne -

vuşde Allahne k'anyaqa ilqəə». **18** Magdaleençena – De'es. **6** I'see meed eyhen: – Tor lotk'ayne Mayram telebabışde k'anyaqa qarı, manbışık'le sağne surale k'eçvee, aqqasın. Manbışed tor eyhen: – Zak'le yişda Xərna g'acu! Mang'vee cek'le k'yadaçen. Toreeqa manimeen baluğ qadayle, hucoovayı uvhu, manyuşan ha'an. **19** Ülcümne manbışisse yi'q'valike tor qığaççes dəxə aaxva. **7** ts'ettiyye yiğine, vacarne exhal, Yahudeeşine Manke I'says geer ikkanne telebee Pyoturuk'le ç'ak'ınbisile qəvayq'ənva, telebabınane cigayn akka eyhen: – İna yişda Xərna vor. Şimon-Pyoturuk'le qı'ı eyxhe. Sayır sayangara maqa I'sa arayle. Mana mana yişda Xərna ixhay g'ayxhimee, mang'vee yi'q'nee ulyorzuł eyhen: – Şos salam vuxhena! nootsacd tanale g'ayşun tanalinbi culqa alitk'ır, **20** Manid uvhu, telebabışık'le Cun xileppiyi xhineeqa ayhe. **8** Mansa telebabimée, mang'uqab ak'vaa hagva. Telebabışık'ler yişda Xərna g'acu, qihna lotk'eecab baluğnan torud hadağva qabayle. şadeebaxhenbi. **21** I'see manbışık'le meed eyhen: – Manbı geeb aq'əna apk'in vuxha deş, q'öd vəş Şos salam vuxhena! Dekkee Zı g'axuvun xhinne, xilekkumnacab xhineeqa ikkeepç'i vuxha. **9** Manbı Zinab şu g'uxoole. **22** Manid uvhuyle qiyğa, lotk'eençe qıgeepç'imée, maa'ad gyotxhanan ts'a, I'see manbışılqa uf av'u, eyhen: – Muq'addasın cilqa gixhxhiy baluğiy çine k'anedin giney Ri'h aleet'e! **23** Şavneyiy şu binahile İlgeepç'i, g'ece. **10** I'see manbışık'le eyhen: – Həşde manbışda binah havaakalasda, şavneyiy binahile şu aqqiyne baluğgaşike qale. **11** Şimon-Pyotur şu ilyhıdeepç'i, manbışda binah havaakalas deş. lotk'eeqa ilqeç'u, vəşse xhots'ale xhebille xədin **24** Yits'iq vəne telebayna sa eyxhena Q'ömkale baluğnan tor ts'its'lı, golyune migleqqa qadayle. donana Tomas, I'sa arımee, manbışde k'ane ixha Baluğar geed ixheeyid, tor qıt'axxa deş. **12** deş. **25** Manesa telebabışe Tomasik'le «Yişda Xərna I'see manbışık'le eyhen: – Qudoora, miç'eediyin g'acuva» uvhumee, mang'vee eyhen: – G'adaxbışe otxhuniy oxhne. Telebabışde neng'veecad «Gu Mang'une xilepbışık hı'lyn cigabi g'idecu, mançık vuşuneva?» qiyghanas yık' ha'a deşdiy. Manbışık'le zi t'ub sidyoott'eene, ak'vaaykid xil qidet'veene, şu Mana yişda Xərna ixhay ats'anniy. **13** I'sa eyhençılqa zi hayexhe deş. **26** Molyne yiğle I'sayn k'anyaqa qarı, manbışis gineyi baluğ hele. **14** telebabı meeb xaa sacigeeqa sabımee, Tomasır I'sa üç'ür qıxhöyle qiyğa, xhebir'es telebabışqa manbışika eyxhe. Akkabı qı'ı ixheeyid, I'sa aqa arayle. **15** Miç'eediyne otxhuniyle qiyğa, I'see ikkeç'enə. Mana yi'q'nee ulyorzuł eyhen: – Şos Şimon-Pyoturuk'le eyhen: – Yuhanna dix Şimon, salam vuxhenal **27** Mançıl qiyğa Tomasik'le eyhen: vas Zı, manbışis Zı ıkkanançile, geerne ikkan? – T'ub inyaqa hopke, Yizde xileppişiqa ilekke. Pyoturee Mang'uk'le eyhen: – Ho'o, yizada Xərna, Xılıd hotku, Yizde ak'vaalqa gixhxhe. İnyam deşda Vak'lécad zas Gu ıkkıykını ats'an. I'see mang'uk'le mexhe, inyamnana ixhe! **28** Tomasee Mang'us eyhen: – Hark'in, Yızın urgbı uxhiyxhne. **16** alidghını qele: – Gu yizada Rabb, yizada Allah vor! Q'öd'es meed Pyoturuk'le eyhen: – Yuhanna **29** I'see mang'uk'le eyhen: – Vak'le Zı g'acuynçıl- dix Şimon, vas Zı ıkkannane? Mang'veeyid allane inyam hi'? G'idecu inyam ha'anbi nimee I'sayk'le eyhen: – Ho'o, yizada Xərna, Vak'le zas baxtivarayı! **30** I'see telebabışde ulene ögil medin Gu ıkkıykını ats'an. I'see mang'uk'le eyhen: – geed əlaamatbi hagu, manbi ine kitabee otk'un Yizde vəq'əbışda hee'e. **17** Xhebid'es Pyoturuk'le deş. **31** İnyaa otk'uninbi, mançıl-allı otk'un, I'sa eyhen: – Yuhanna dix Şimon, vas Zı ıkkannane? Masikh ixhalqa, Allahna Dix ixhalqa şu inyam Pyoturee xhebid'es I'see cuke «Zı ıkkannaneva?» he'ecen. Mang'une doyulqa inyam he'ee, şoqa qıyghını aq'va qı'ı, Mang'uk'le eyhen: – Yizada Xərna, Vak'le gırğın ats'an, zas Gu ıkkıykını ats'an. I'see mang'uk'le eyhen: – Hark'in, Yızın vəq'əbı uxhiyxhne. **18** Zı vak'le hək'en eyhe, gümek'vranang'a ğucad valqa tanalinbi ali'i, vas ıkkanne cigeeqa hayk'annanı. Q'əs qıxhameme, gü xileppi hotk'es, mering'veeyid valqa tanalinbi aly'aş, vas dekkanecar cigeeqa ikkees. **19** Məxüd Mang'vee Pyotur nəxüriy qık'asva, cune qık'uykar mang'vee naxüriy Allah axtı qa'asva eyhe ixha. Manid uvhuyle qiyğa, Mang'vee Pyoturuk'le eyhen: – Zaqr qihna qora. **20** Pyotur yi'q'əlqa ilyakkimee, I'says geer ikkanna teleba coqar qihna qöö g'ece. Exhalıñ kar otxhanang'a I'says inekke k'ane g'alirxhu «Yizada Xərna, Gu mering'une xilyaqa qelesda insan vuşuneva?» qıyghınna teleba mana

21 Sabara gahile I'sa Tiberiyayne (Galileyne) golyune k'aneqa meer telebabışqa arayle. Man inəxüd ixha: **2** Şimon-Pyotur, Q'ömkale donana Tomas, Galileyayne Kana xiveençena Natanael, Zavdayn dixbiyyi l'sayna q'öyre mernə teleba sacigeeqa savayle. **3** Şimon-Pyoturee manbışık'le eyhen: – Zi baluğ aqqas i'qqa. Mansanbışed mang'uk'le eyhen: – Şinab vaka vüqqə. Manbib apk'in, sanab lotk'eeqa giviy'ar. Mane xəmdə manbışisse vuççud aqqas əxa deş. **4** Çakra miç'eer I'sa golyune miglek ulyorzuł eyxhe, telebabışık'leme Mana I'sa ixhay ats'axhxhe deş. **5** I'see manbışık'le eyhen: – Uşaxar, oxhanasın hucoomecad aqqiyne? Mang'us alidghını qele:

ıxha. **21** Pyoturuk'le mana teleba g'acu, I'sayk'le eyhen: – Yizda Xärna, mang'uk hucoona ixhes? **22** I'see mang'uk'le eyhen: – Zi qalesmee mang'un üç'ürra axuy Zas ikkiykininxhiy, mançike vas hucoona? Ğu Zaqar qihna qora. **23** Mana gaf vuxhayle qiyğga, telebabışde yi'q'nee mana teleba qik'as deşva gaf gyooxha. I'see mana qik'as deşva uvhu deşdiy. Mang'vee saccu «Zi qalesmee mang'un üç'ürra axuy Zas ikkiykininxhiy, mançike vas hucoonevaniy?» uvhu. **24** Manbı otk'unna mana teleba vor. İn karbı ıxhavad şahaadat mang'vee hav'u. Şak'led ats'an mang'una şahaadat hæk'ena vob. **25** I'see hi'byn geed medin karbıd vodunbü. Yizde uvhuyn, Mang'vee hi'bynmeen gırğın karbı sassadna otk'uniynxhiy, otk'uniynmeen kitabbı ine dyunyeeqa oharas deşdiy.

Yaaq'ub

1 Zi Yaaq'ub Allahnayiy yişda Xərna eyxhene I'sa Masixhna nukar vor. Zi şos, milletbişde yi'q'nee opt'ul-opxulne yits'iq'vene izrailyne nəsilis salam hoole! **2** Yızın çocar, şu geedne dağamne karbişika siliys üvíxiyəmee, mançis geeb şadeepxhe. **3** Şok'le ats'an vuşun iman siliys i'xi'yəmee, şos sabır xət qexhe. **4** Sabir vuşde ad manimee xət qixhes ikkən, şu gırgıne karee kaamilyba, mu'munba vuxhecenva. Məxüb şu vuşde yik'eene gırgıne yugne karbişilqa hivxharasınbı. **5** Vuşde şavukamecab k'orana ak'el hivdiyxharxhee, mana Allahike hevqe. Mang'vee mana qıvdıykkın, hexxan ittevhü gırging'us hoole. **6** Şavaayıy hooqqa, vooxheyə-dyooxheyəva immeyhecen, hasre mançılqa inyam he'ecen. Vooxheyə-dyooxheyəva eyhenar, mitsin i'gviykar hav'u dağabaçcəne deryahne mirtik akar. **7** Hasre məxrine insanne ak'leeqa qimaylecen, mang'us hucoomecad Rəbbəe helesinnyixhanva. **8** Məxrina sa karal it'umra ulyoyzar deş, nenacab yəq avqaqqa deş. **9** İmannane kar deşde insanık'le cuna axtına cığa vaats'a vuxhes vukkan. **10** Karnang'uk'lemeec cuna avqana cığa vaats'a vuxhes vukkan. Mana çolun t'et' xhinne hi'ç'ı'ğənəsda. **11** Veriğ qıgev'umee, mançine yüssyaxaalin ok' qooqqaa'a, ok'alın t'et' k'yatk'ınmee, mançına micagiyvalla avayk'anna. Hamaxrir karnana insan cune işbisee k'ecə. **12** Siliys i'xi'yəmee, sabır hi'maa insan nimee baxtivari! K'anyaqqamee öörxi'yng'us Allahee yugna pay, gırgıne gahbışısa i'mi'r hevles. Allahee mana pay Vuc ikkənənbişde gırging'us hevlesva cuvabniy huvu. **13** Siliys i'xi'yəmee, hasre neng'veecad «Allahee zi siliysir i'xi'yəva» g'elybişecar gyu'reva» uvheene, **14** şu i'xi'yəmee. Allah Vuc pidsə karbişika siliys i'xəs eyxhe deş, Vuceeyir vuşucar pidsə karaka siliys i'xi'yənə deş. **15** Gırgın insanar cos ikkənne karbişincab siliys üvíxi'yə, mane karbişin manbi hoot'alanbi, cilqa saa'a. **16** Qiyğa man ikkənən kar yik'ek at'itq'inxhee, siyķ'alan binahılqa, hav'una binahıb geeb quvxha insan gek'ana. **17** Zas vukkanan çocar, horan humoot'alcen! **18** Yugna barakat, nekke yugun gırgın karbi xəənənəbi vodunbi. Man gırgın Dekkee huvuyn vodun. **19** Zas vukkanan yızın çocar, hasre gırgıne insanaşa k'iri alixxhesnang'a vor. **20** Mang'vee şı qopkune cuvabika ipxhin. Mang'us Cus vukkiykin, şı g'avxü, Vuce itxhinne karbişin ts'eppiyibi hav'u. **21** Zas vukkanan yızın çocar, hasre gırgıne insanaşa k'iri alixxhesnang'a vor. **22** Allahee eyhençil saccu k'ırıcad deş alixxhes ikkən, mançin eyhenid ha'as ikkən. Deşxheene, şucad şos horbi ha'anbi xhinne eyxhe. **23** Uvhuyun g'ayxhi man hidya'ana, naxvareeqa ilyakkane insanık akar: **24** Mana cuqacar ilyakki, şaqana ark'ınmeeyir, mankecar vuc nəxrina ixhay yik'el hiyxan. **25** Şavaayıy Allahna qopkuna, g'attivxhan haa'ana Q'aanun vuk'leeqa k'yabaçce, Q'aanunun hucooyi eyhe ha'a, g'ayxhiy yik'el hixan hidya'a, məxrina insan cune işee baxtivar ixhes. **26** Vuşde neng'unemecad ək'eleeqa vucee Allahna yəq' avquva qöökhee, məxring'usse mizib saa'as dəəxəxhee, mang'vee cuscad horbi ha'a. Mang'vee avquna Allahna yəq'ı'b nişiscab kara abayle deş. **27** Allahe, yişde Dekkine ögil məttinə, bınah deşda, Allahe yəq' avquna ina eyxhe: dekkiy yed dena avxuyンbis, adamer dena avxuyンbis, dağamiyvaleeqa gyapk'imee, manbışda haa'ana, dyunyeyne mi'q'ı'nne işbişilqa ilydekkana.

İkkənən qotkun karbi ha'a deş. **21** Mançıl-allab pisvaalab, qalib g'alepçe. Allahee şok'le eyhençil yugda k'iri alixxhe, Mang'une cuvabiqa ooğançə avqa ilymaaka. Mang'un cuvab vuşde ad xət qixhecen. Mançisə şu g'attivxhan ha'as vəəxə. **22** Allahee eyhençil saccu k'ırıcad deş alixxhes ikkən, mançin eyhenid ha'as ikkən. Deşxheene, şucad şos horbi ha'anbi xhinne eyxhe. **23** Uvhuyun g'ayxhi man hidya'ana, naxvareeqa ilyakkane insanık akar: **24** Mana cuqacar ilyakki, şaqana ark'ınmeeyir, mankecar vuc nəxrina ixhay yik'el hiyxan. **25** Şavaayıy Allahna qopkuna, g'attivxhan haa'ana Q'aanun vuk'leeqa k'yabaçce, Q'aanunun hucooyi eyhe ha'a, g'ayxhiy yik'el hixan hidya'a, məxrina insan cune işee baxtivar ixhes. **26** Vuşde neng'unemecad ək'eleeqa vucee Allahna yəq' avquva qöökhee, məxring'usse mizib saa'as dəəxəxhee, mang'vee cuscad horbi ha'a. Mang'vee avquna Allahna yəq'ı'b nişiscab kara abayle deş. **27** Allahe, yişde Dekkine ögil məttinə, bınah deşda, Allahe yəq' avquna ina eyxhe: dekkiy yed dena avxuyンbis, adamer dena avxuyンbis, dağamiyvaleeqa gyapk'imee, manbışda haa'ana, dyunyeyne mi'q'ı'nne işbişilqa ilydekkana.

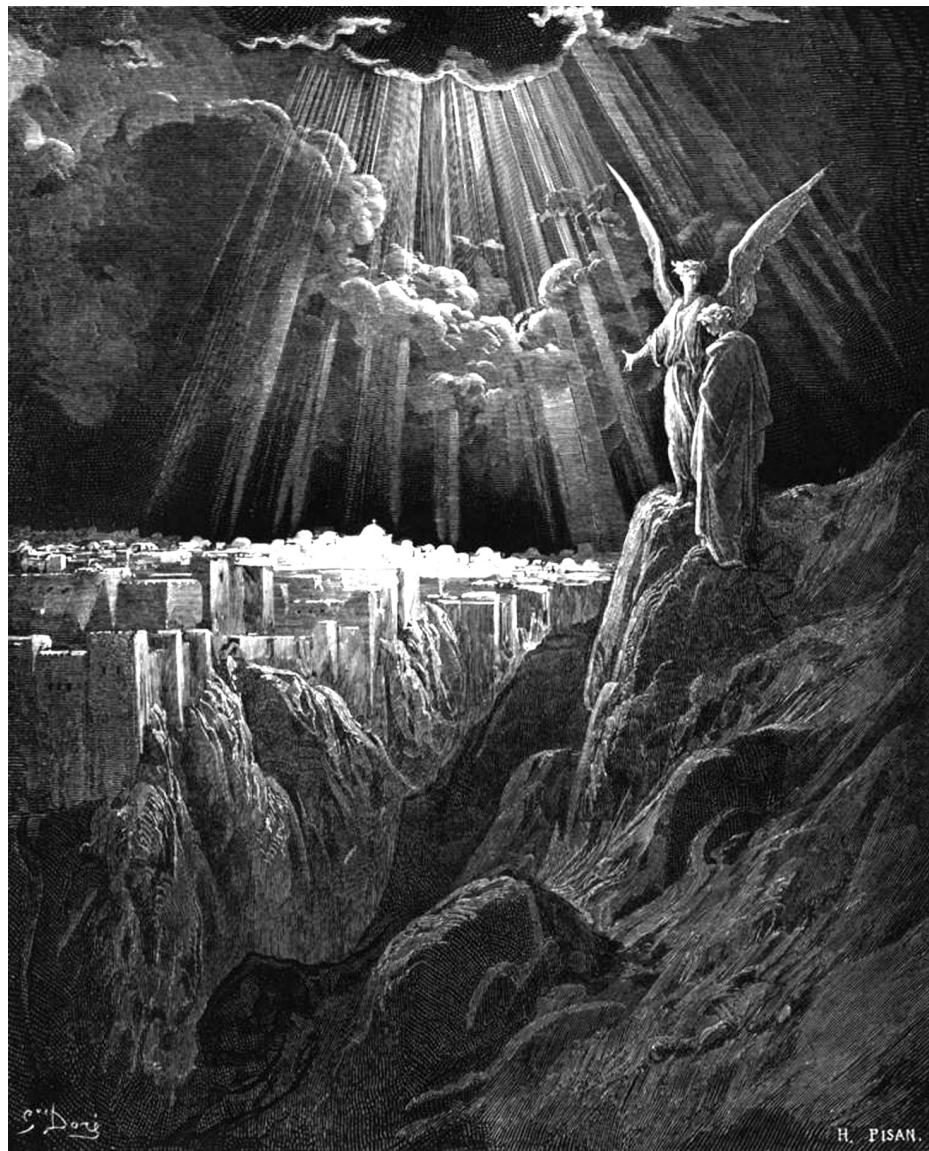
2 Yızın çocar, nureene I'sa Masixhildə, yişde Xəring'ulqa şu iman ha'axhee, şu, sa insan mansang'ule ooqa aqqas ikkən deş. **3** Şu sabıyne cigeeqa, hiib-qib q'öyre insan ikeepç'eene, manbışde sang'ul gıranın tanalınbiyyi t'ubelib k'ınəəğyna t'ucva vuxheene, q'ör'es ikkeç'unar kar deşda, yisseyne tanalınçee ixheene. **4** Şu gıranın tanalınbi ali'lyng'uqa ilyaaki: «Qora, ina yugna ciga vob, inyaa gyu'reva», kardeşing'uk'led «Gu maa'acar ulyozreva», «De'es, gu qarı, yizde g'elybişecar gyu'reva» uvheene, **5** şu məxür sa mansag'ule ooqa aqqaqqa, karai'dəən fikirnan haakimar xhinne qeebaxhe. **6** Zas vukkanan çocar, həşde şu zal yugda k'iri alixxhe. Allahee ine dyunyel kar deşinbi g'əvxü, manbışde geed iman huvu. Mang'vee cuvabniy huvu, Cuna Paççahiyyvalla Vuc ikkənne gırging'us hevlesva. Məxüd Mang'vee kar deşinbişis ha'as. **7** Şumee kar deşda uleke alışsu. Nya'a, şu karnanbişde dişde hooç'an-g'ooc'an, məhkəməbişeeqa ts'its'aa'a? **8** Allahe Paççahiyyvalline Q'aanunee otk'un vod: «Vas k'anena, vas şu nəxüriy ikkən həməxür ikkiynek». Şu man eyhen ha'axhee, **9** Şu sa insan mansang'ule ooqa aqqaqqa xhee, şu Q'aanunun eyhen ha'a deş, bınah haa'a. **10** Şavaayıy Q'aanunee eyhen ha'a, mançeedin sa kaxxheeyid hidya'a, għal k'ilda eeqecen, qəlasın eyhesnang'ab sabırka għixha għażżeen. **11** «Zina hima'ava» Uvhuyng'ee «Gimek'avad» uvhuynni.

Ğu zina hidyi'l, insan gik'veene, meer Q'aanunun k'inne ruluka, cus ikkanne suralqa he'ekka. 5 eyhen hidya'ana xhinne car eyxhe. 12 Allahee Mizenid həməxüd ha'a, tanan sa k'min sura insanar g'attivxhan haa'ane Q'aanunus sik'i şu ixheeyid, cincab vuc geeb xəbna xhinne haagva. məhkameeqa ts'its'a'as. Mançıl-allad ghalençe İlyakende, sa k'inne ts'ünqün bikirin ç'alagcad qı'ğəənçilqab, şu ha'ançilqab yugba fikir hevle. 13 gyrohxhan ha'a. 6 Mizib ts'acab vobna. Miz Rəhi'm hidya'a'ang'uka rəhmika vuxhes deş. Ğu canane azaabişde əree nekke qopkuvalla desin rəhmikaxhee, Rəbbeeyid vas rəhmikan məhkama əzaa vod. Mançın insan bikiurra əqə'əna. Mana alğahas. 14 Yizin çocar, şavaameecad «Zaqə iman cehinnyamikə g'ooxha, qiyğab mançın i'mi'rcab vodva» eyhemee, çis sik'iniş işbi hidya'amee, gyrooxhan ha'a. (Geenna g1067) 7 Gırgıncad həyvanar, nya'a, mançike hucoone ixhes? Məxdine imanisse şit'yar, hadağvan həyvanar, deryaheddin həyvanar, mana g'attixhan ha'as əxəyee? 15 İlyaaake, vuşde manbı insanaaşisse saq'vana'as əxənbı. 8 Miz çöcuqayee, yiçuyqayee tanalqa alya'aniy otxhanan saq'vana'asmee insanaaşine neng'ussecab vəəxə kar deşxhee, 16 sunad manbışi ikkanne karbişin deş. Miz avqas dyooxhena balyaa vob, mana nencad hidevu, manbışık'le «Nişinacab himaa'a, gyabat'ane zəhərika gyavts'u vob. 9 Si mane g'ümə apk've, kar oxhneva» uvhuva, nya'a, mizeka yişda Rəbb, Dekkir axtı qa'ana, insanaaşisib mançike manbışis hucoona hiyxhar? 17 İmanıñ bed-düə haa'ana. Nya'a, gırğın insanar Allahee Cuk həməxüdüd vod, şoqa mançis sik'lyn işbi deşxhee, akaraba dişde ipxhim? 10 Sa ghalençecab şukurub, man qıl'yun xhinne eyxhe. 18 Vuşde şavussemeecad bed-düəayib qığəəna. Yizin çocar, məxüd ixhes eyhes əxə: «Vaqa iman vod, zaqad mançis sik'lyn ikkan deş. 11 Sa xhyan i'lqəəne cigeençe, sayangada işbi». Vasse yiğin iman mançis sik'lyn işbi dena yuguniy q'ap'in xhyan ilqcə'ennexhe? 12 Yizin hagvas əxəsinne? Yizin imanıñ yizde işbidcad çocar, inciliye yivesse zeytun, tayangissem inciliy hagvas. 19 Ğu Allah sa vornava inyam ha'axhee, aleylyaa'as vəəxayee? Həməxüd, sa xhyan i'lqəəne manıñ yugda vod. Vak'le ats'an, mançılqa cinaaşed cigeençe sayangada, yuguniy q'ap'in xhyan i'lqəən inyam ha'an, Mang'ule qətq'ı'n, mançısıb zeze deşxhe. 13 Vuşde yi'q'nee, k'orana ək'elynanayıy ooxhana. 20 Ək'el deşda insan, vak'le mançis sik'lyn k'oran ats'alynana vornane? Vuceecar vuc axtı işbi denan iman nişiscad karai'dəəva ats'anne? qidy'i, hasre mang'vee, vucee haa'ane yugne 21 Yişda dek eyxheene İbrihimée, cuna dix I'saq' i'mreeka, vucee hı'lyn yugun işbi k'orane ək'elika q'urbanıñ allya'ane cıgalqa gixhxhimee dişdiy, hı'iva hagvecen. 14 De'ş, şu vuşdacad haa'axhee, Allahee mana qorkunava uvhu? 22 Vak'le g'ecen, vuşde yik'eeyib paxılıyvalla vobxhe, şucab şu mang'un işbiyyiñ iman sana-sançike cureedadhxhe axtiba vukmekka, şu məxüd hor ha'a. 15 Məxbına deş. Mang'unne işbişə, mang'un iman hək'en ixhay k'orana ək'el xəənəce qabına deş vob, mana hagu. 23 Məxüd Muq'addasne Otk'unesi otk'unin ine dyunyeyne, insanna, şeyt'anikena vob. 16 eyxhe: «İbrihimée Allahee uvhuynılqı inyam ha'a, Nyaaiby insanaaşə conacab haa'a, paxılıyvallab mançıl-allı Rəbbeyir mana qorkuna insan xhinne vob, maa'ad alikkı-gikkı, geed pisvalybı eyxhe. hı'sab ha'a». İbrihimik'led Allahehna hambazva 17 Xəənəçena k'orana ək'el alyapt'ına insan eyhe. 24 Şok'lecad g'ecen, insan saccu imamikacar yik' məttina, siç'dekvana, g'üvənana, mizelqa deş, hı'yne işbişikar çıkanı qorkuna eyxhe. 25 qaraylena, yik' gyotxhanna, yugun işbi ha'anı, Yəqqı'ile qıçeyç'unı Raxav yik'el qiyelee'e. Məng'ee neng'uncad sura iqdyaaqqana, aq'vasın hidya'ana izrailybişə g'axuvuynıbış aaxvasda cığa huvu, vorna. 18 İnsanaaşın ugoodiybiyyiñ duşmaniyvallabı manbı mennecab yəqqı'n yi'q'əlqa savaak'al hav'u. ç'ev haa'anbı yugna toxum ooziynıbışik akar. Nya'a mana, mane yice hav'yne işil-allı dişdiy Məxbınbişə qiyğad qopkuvalın şagav sa'a. qorkuna hı'sab hey'i? 26 Nəxdiy can nafas dena qek'a, həməxüd idim çis sik'lyn işbi dena qek'a.

3 Yizin çocar, şoqa geeb mə'əllimər mooxhecen. **4** Nençene şos cuvabilqa abiş eyxhe, nya'a şoqa aldapxhin-g'adapxhiniyiş eyxhe? Nya'a, man şu abğançə oodane xuruşbişike dişde vod? 2 Şos şoqa man kar deş. 3 Şu man heqqanıd, şos hucoomecad ikkang'a, şosse man xilel qa'as hı'sab qeles. 2 Yişde gırging'vee gellesde işbişee dəxəmee, şu insan gek'a. Şu paxılıyvalla haa'a binah haa'a. Şavaayiy cuvab eyheng'a binah şos hucoomecad ikkang'a, man kar xilel qa'as hidya'a, mana mu'mun, cussəcar vuc xile aqqas dəxəmeyid, uğoodanbı. Şu Allahıke hideqqava, əxəna insan vor. 3 Balkanaaşə şı eyhen he'ecenva, şoqa man kar deş. 3 Şu man heqqanıd, şos şı mançine ghalyaqa g'antarağa qa'a. Mançıl heled deş. Şu man vuşde kefike, pisde işbişis qiyğab şı mana şas vukkanne suralqa alivk'ar heqqava hidele. 4 Allahehna yəqqı'le qıkkəpc'iyənbı! haa'a. 4 İlyaaake, nimee xədin gami ixheeyid, nimee Şok'le ats'a dişde, ine dyunyeykana hambaziyvalla, ç'ak'in mitsbi e'eeyid, man ar ulyorzulyung'vee Allahıkana duşmaniyvalla vobna? İne dyunyeykana hambaziyvalla haa'as vukkanang'vee, cuke Allahıs

duşman ha'a. 5 Sayid şosqa həməxüdməde qöö, gardanaqa gixhxı, mana gik'u. 7 Yızın çocar, yişda Muq'addasne Otk'unee həməxücadme otk'un: Xudaavanda qalesmee sabırkı he'e. İlyakende, «Nya'a Allahee dişde, şas rı'h huvu? Mang'us sa kar ezuna, mang'unemee manimee giranın şı vukkan vuxhal-allı, Mana öörəxə deş şı şagav aleylesmee nimee sabırkıayı eyxhe. Mana Cule ğayıri mering'us i'bədət ha'amee». 6 tsuvuliynid yuxhxhaniynid gyoğiyı ixhesmee, Mang'vee şas mançile hexxanab yugvalla haa'ana. sabirile g'e'exhxha deş. 8 Şunab sabırıka, yik'eka Mançıl-allad Muq'addasne Otk'unee inəxüd eyhe: vuxhe, yişde Xudaavandayn qariy k'ane qıxha «Allahee cocab co axtiba vukkekkənbisəda yəq vod. 9 Yızın çocar, şolqa cuvab qidyadınyemee, q'ats'aak'van, Cocab co axtiba vukdekkanbisimée sana-sang'ulena himaa'a. Yişda Hakim qalesin Cuna yugvalla haaggva». 7 Mançıl-allab Allahee yiğid k'ane qıxha vod. 10 Yızın çocar, Rabbine eyhençiqa gyuv'ur-oza qeepxhe, iblisid iksanan doyule yuşan haa'ane peyğambaraasıke misaal hima'a, manke iblisid şoke hixvasın. 8 Allahis aleet'e, aq'übəbişis ööpxü, sabir hi'i xət qıxhe. k'ane qeepxhe, manke Manar şos k'ane qıxhes. 11 Si baxtivararva ööpxüriybisik'le eyhe. Şok'le Binahnənbi, xileppi högle, Allahne yaqqı'l it'umba Əyı'b peyğambarne sabirene hak'ee g'ayxhiyn. ulydobzuriynbi vuşun yik'bı mətte'e. 9 Aq'vabı Şok'le ats'an Rabbbee nekke qiyğa mang'us xayıraq'e, ak' avqe, gyaas! Hasre vuşun əqəna düə hoole. Xudaavanda geer rəhi'mikana, yik' gyaasuylqa, şadvallab derdilqa savk'lecen. 10 gyotxhanna ixhayl-allı məxüd ha'a. 12 Yızın Rabbine ögil haaq'vre, Mang'veeyib şu axtı qaaf'as. çocar, misacad xəelqan, c'iyelqan nişilycad-allı 11 Çocar, sana-sang'une hak'ee pisin immeyhe. k'in g'imisiyar. Hasre vuşun «ho'o» ho'o ixhecen, Şavaayiy şocune hak'ee pisin eyhe, şavaayiy «de'əsəd» de'əs ixhecen. Deşxheene, şu mançıl-allı çoculena haa'a, məxrıng'vee Q'aanunub pis haa'a. Allahike cuvab alyaat'as. 13 Vuşde neng'veemecab insanee Q'aanunulena haa'axhe, mana Q'aanunun əq'üba opxhanxhee, düə hee'e. Şadnar vorxhee, eyhen ha'ana deş, mançına haakim eyxhe. 12 ilaahi qəpqe. 14 Şoqa ik'arna vorxhee, iman Q'aanun Huvunar, Haakimir sa Allah vorna, ha'anbışde ummatın ağsaqqalar qoot'le. Hasre gyapt'asib g'attivxhan haa'asib vəəxənə saccu manbışed Rabbine doyule düə qəbəqqə-qəbəqqə, Mana vor. Gü vuşuna eyxhe, yiğne k'anering'us mang'ulqa zeytunun q'ış qadğvecen. 15 İmanika ğucar vake haakim haa'a? 13 Həşde məxüd hav'uye düəyin mana yug qa'asda, Rabbbee mana eyhenbişə k'ırı alixxhecen: «G'iynayee, g'iyyaqayee g'elil qa'asda. Ik'arang'vee binah hav'uxhee, şı sa neneme şahareeqa hapk'in, maa sa senna Xudaavanda mang'une binahiler ilyheç'esda. 16 avxu, kar alişsu massa huvu, pil ha'as». 14 Mançılqa Sana-sang'uk'le şu hi'iyn binahbi eyhe, sana-axvee, şok'le g'iyyqa vuk'ləlqa hucoome qales sang'ul-allad düəbəi he'e yug qeepxhecenva. ats'ad deş. Yişda i'mi'r hucoo eyxhen karne? Qorkung'une düəysseeed kar ha'as əxə. 17 İlyas Sik'ınna gahna g'ecene, qiyğad ayk'anne booğak peyğambarır şına xhineena insan ixha. Mang'vee akar. 15 Mançilesa şu eyhe: «Rəbbis ikkiykīnə, yik'eenə gyoğiy mexhecenva düə haa'a. Mançile hidyapt'ı avxvee, manayee, mebnayee iş haa'a». qiyğa xhebille sennayıy yixhible vazna gyoğiy 16 Həşdemee şu, gırğın vuşde xiledin xhinne, eyxhe deş. 18 Qiyğä meeib mang'veecab düə gırğın şosse əxən xhinne yuşan haa'a. Məxübü hav'umee, xəybışe gyoğiy gyoğ'a, c'iyeynid kar yuşan hav'uy qotkuda deş vod. 17 Şavuk'leyiy aleylya'a. 19 Yızın çocar, vuşda nenamecar Allahne vucee yugun ha'as iksanva ats'a, yicid hidya'a, hidya'a, yeqqı'lqa sak'al he'e, 20 manke şok'le ats'axhxhe, şu mana qik'uyke g'attixhan hi'i, geedne binahbışike havacı.

5 Həşde, kar geednanbı şu zal k'ırı alixxhe. Vuşde vuk'ləlqa qalesde yiğbişil-allı hülööbəxə gyaas. 2 Vuşun kar qı'çıyn, tanalqa alya'anbid guvayın otxun. 3 Vuşun k'inəəgəyi nuk'ra pasın aqqı. Mançılın pas vuşde aq'veeqa ulyozaras, mançın şu ts'ayın xhinne gyooxhan haa'as. Q'iyyamatın yiğ qadı hiyxhar vod, şumee kar si'iyke aats'e deş. 4 Şu vuşun cigabi qiyşalanbis hək' quvu deş. Həşde mançın vuşde aq'veeqa ts'ir haa'a. Xəybışe Xəring'uk'le Rəbbik'le qivişalanbi hülööbəxə gyaasuy g'ayxhiyn. 5 Şu c'iyeyne aq'val gyavts'u-gyuvxhu, şos iksananbı ha'a iviykir. Şu gyatt'asde həyvanaşa xhinne otxhuniy otxun. 6 Şu şok sidet'uyne qorkung'une, hidi'iyncad kar

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Ts'əxna miz at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Ts'əxna miz at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Tsakhur---Tsakhur-Bible/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25

1 Peter 4:11

1 Peter 5:11

2 Peter 3:18

1 John 2:17

2 John 1:2

Jude 1:13

Jude 1:25

Revelation 1:6

Revelation 1:18

Revelation 4:9

Revelation 4:10

Revelation 5:13

Revelation 7:12

Revelation 10:6

Revelation 11:15

Revelation 14:11

Revelation 15:7

Revelation 19:3

Revelation 20:10

Revelation 22:5

aïdios

Romans 1:20
Jude 1:6

1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4

Revelation 14:11

Revelation 15:7

Revelation 19:3

Revelation 20:10

Revelation 22:5

aiōn

Matta 12:32

Matta 13:22

Matta 13:39

Matta 13:40

Matta 13:49

Matta 21:19

Matta 24:3

Matta 28:20

Mark 3:29

Mark 4:19

Mark 10:30

Mark 11:14

Luke 1:33

Luke 1:55

Luke 1:70

Luke 16:8

Luke 18:30

Luke 20:34

Luke 20:35

Yəhye 4:14

Yəhye 6:51

Yəhye 6:58

Yəhye 8:35

Yəhye 8:51

Yəhye 8:52

Yəhye 9:32

Yəhye 10:28

Yəhye 11:26

Yəhye 12:34

Yəhye 13:8

Yəhye 14:16

aiōnios

Matta 18:8

Matta 19:16

Matta 19:29

Matta 25:41

Matta 25:46

Mark 3:29

Mark 10:17

Mark 10:30

Luke 10:25

Luke 16:9

Luke 18:18

Luke 18:30

Yahye 3:15

Yahye 3:16

Yahye 3:36

Yahye 4:14

Yahye 4:36

Yahye 5:24

Yahye 5:39

Yahye 6:27

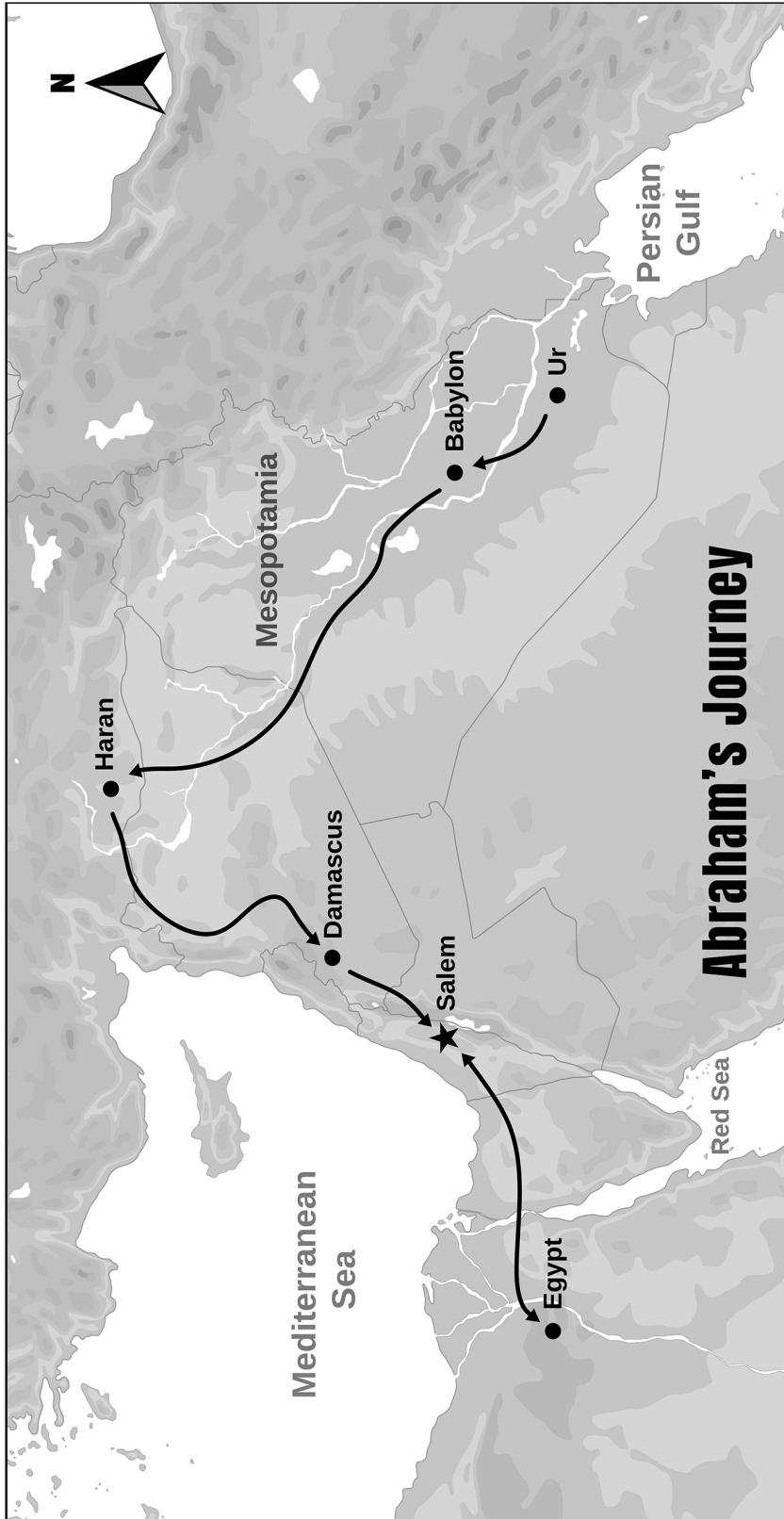
Yahye 6:40

Yahye 6:47

Yahye 6:54

Yahye 6:68

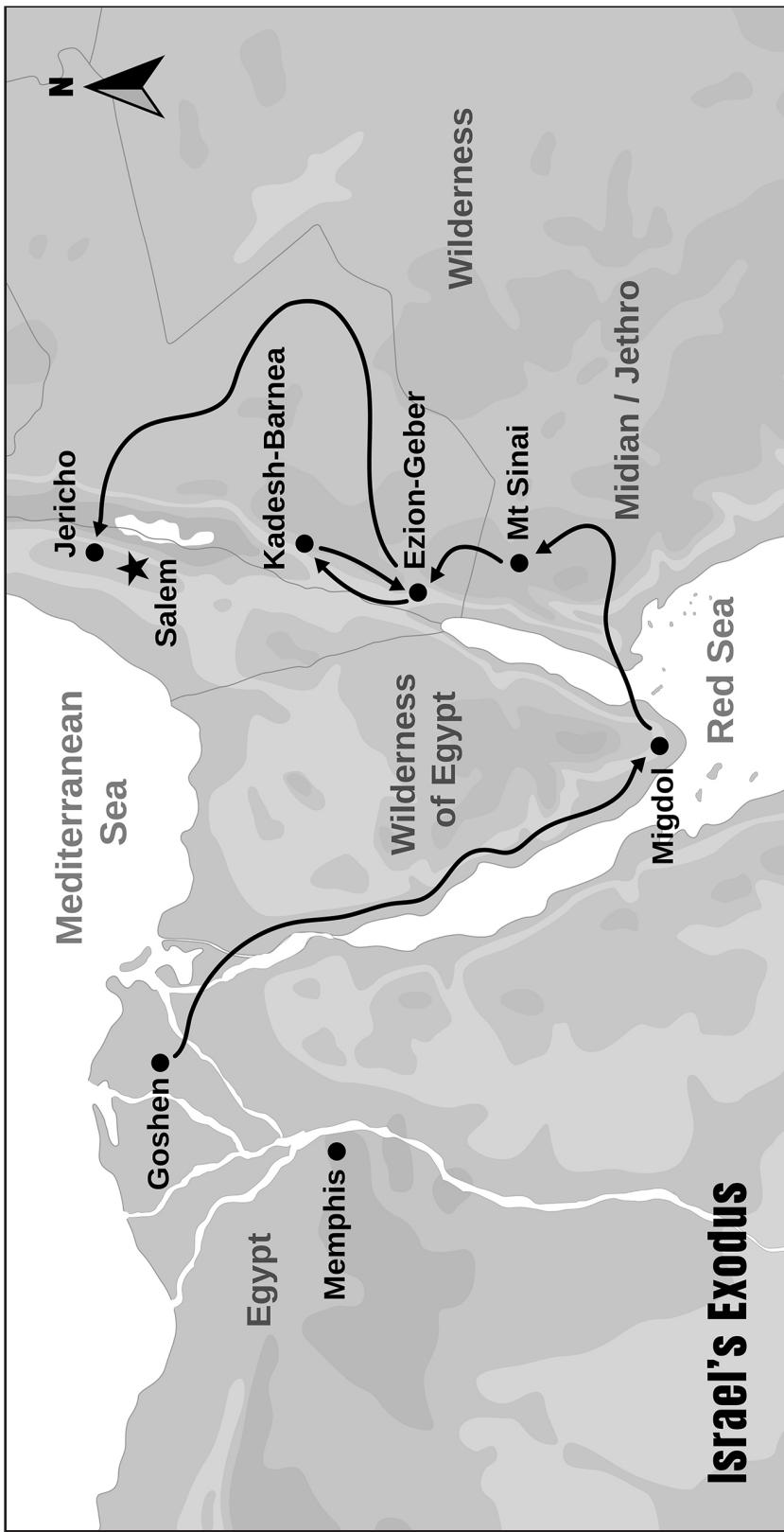
Yəhye 10:28	Mark 9:45	Psalms 116:3
Yəhye 12:25	Mark 9:47	Psalms 139:8
Yəhye 12:50	Luke 12:5	Psalms 141:7
Yəhye 17:2	Yaaq'ub 3:6	Proverbs 1:12
Yəhye 17:3	Hadēs	Proverbs 5:5
Acts 13:46	Matta 11:23	Proverbs 7:27
Acts 13:48	Matta 16:18	Proverbs 9:18
Romans 2:7	Luke 10:15	Proverbs 15:11
Romans 5:21	Luke 16:23	Proverbs 15:24
Romans 6:22	Acts 2:27	Proverbs 23:14
Romans 6:23	Acts 2:31	Proverbs 27:20
Romans 16:25	1 Corinthians 15:55	Proverbs 30:16
Romans 16:26	Revelation 1:18	Ecclesiastes 9:10
2 Corinthians 4:17	Revelation 6:8	Song of Solomon 8:6
2 Corinthians 4:18	Revelation 20:13	Isaiah 5:14
2 Corinthians 5:1	Revelation 20:14	Isaiah 7:11
Galatians 6:8	Limnē Pyr	Isaiah 14:9
2 Thessalonians 1:9	Revelation 19:20	Isaiah 14:11
2 Thessalonians 2:16	Revelation 20:10	Isaiah 14:15
1 Timothy 1:16	Revelation 20:14	Isaiah 28:15
1 Timothy 6:12	Revelation 20:15	Isaiah 28:18
1 Timothy 6:16	Revelation 21:8	Isaiah 38:10
2 Timothy 1:9	Sheol	Isaiah 38:18
2 Timothy 2:10	Ts'etta ixhaynbı 37:35	Isaiah 57:9
Titus 1:2	Ts'etta ixhaynbı 42:38	Ezekiel 31:15
Titus 3:7	Ts'etta ixhaynbı 44:29	Ezekiel 31:16
Philemon 1:15	Ts'etta ixhaynbı 44:31	Ezekiel 31:17
Hebrews 5:9	Numbers 16:30	Ezekiel 32:21
Hebrews 6:2	Numbers 16:33	Ezekiel 32:27
Hebrews 9:12	Deuteronomy 32:22	Hosea 13:14
Hebrews 9:14	1 Samuelin 2:6	Amos 9:2
Hebrews 9:15	2-Şamuelin 22:6	Yunus 2:2
Hebrews 13:20	1 Kings 2:6	Habakkuk 2:5
1 Peter 5:10	1 Kings 2:9	Tartaroō
2 Peter 1:11	Job 7:9	2 Peter 2:4
1 John 1:2	Job 11:8	Questioned
1 John 2:25	Job 14:13	None yet noted
1 John 3:15	Job 17:13	
1 John 5:11	Job 17:16	
1 John 5:13	Job 21:13	
1 John 5:20	Job 24:19	
Jude 1:7	Job 26:6	
Jude 1:21	Psalms 6:5	
Revelation 14:6	Psalms 9:17	
eleēsē	Psalms 16:10	
Romans 11:32	Psalms 18:5	
Geenna	Psalms 30:3	
Matta 5:22	Psalms 31:17	
Matta 5:29	Psalms 49:14	
Matta 5:30	Psalms 49:15	
Matta 10:28	Psalms 55:15	
Matta 18:9	Psalms 86:13	
Matta 23:15	Psalms 88:3	
Matta 23:33	Psalms 89:48	
Mark 9:43		

Abraham's Journey

Allahee qort'ulinq'a, can xav g'aleçü, İbrahim inyam voda, mirasna alyapt'asde cigeeqa k'irri alixhxhu, ayk'an. Mang'uk'le nyaga i'qqa vacar dyats'a yeqqi l'qa qıraq'c'e.

- Cühiit'yaasıs 11:8

Israel's Exodus

Fironce millet g'ayqıng'a, Allathee manbi Filistinaasına cıqabsıle kena yeq cit'abə vuxheyib qavqekka deş. Allathee eyhen:
Maa'tab manbışıka muhariba hav'eene, manbıse sayıd fırkıbı badal hı i Misirqaçab sıvıykal. - Qiğeepçiy 13:17

Mediterranean
Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-
Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★

Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

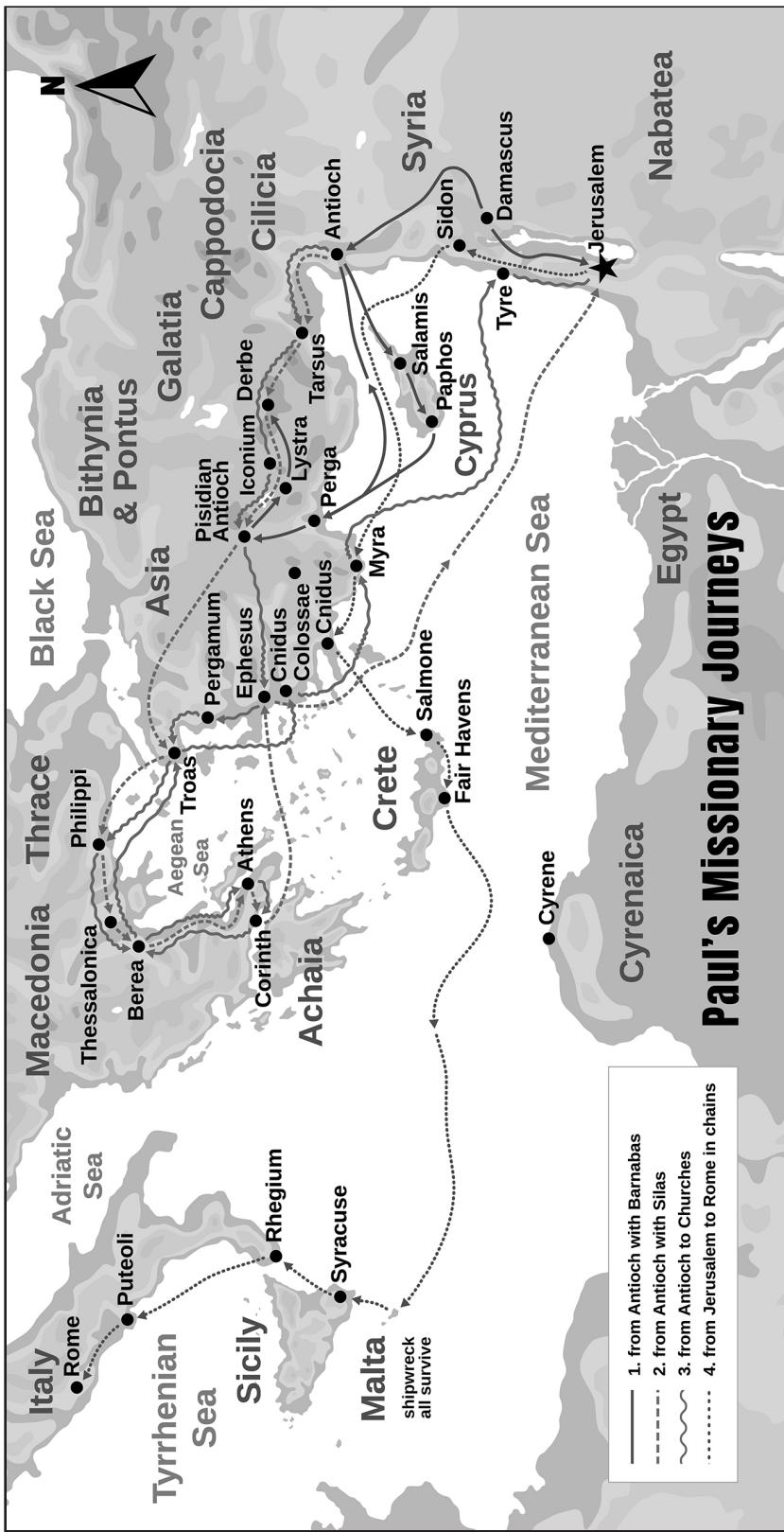
Peraea

Jericho

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

Jesus' Journeys

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
Who are we? ►	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Ts'əxna miz at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Mançıl-allab hâpk'ın gurgıne milletbüşke Yızm telebabı he'e, manbi Dekkne, Duxyne, sayıb Muq'addasne Rı'hı'ne doyuka xhineeqa k'yoq'u giçəpxı'ybu alect'e'e.

- Matta 28:19

